

๑ นโยบาย เมืองการปกครองเมือง : ผลงาน ปัญหา และอุปสรรค

ทศวรรษ แห่งการปฏิรูปการเมือง : ผลงาน ปัญหา และอุปสรรค

โดย วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า

สารบัญ

บทคัดย่อ	22
บทสรุปผู้บริหาร.....	24
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	33
1.2 วัตถุประสงค์.....	36
1.3 คำถามในการศึกษา	37
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	37
1.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา	38
1.6 นิยามศัพท์.....	40
1.7 วิธีดำเนินการวิจัย.....	42
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	42
1.9 ข้อจำกัดในการวิจัย.....	42
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมปริทัศน์	43
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง.....	43
2.1.1 แนวทางของสำนักพฤติกรรมศาสตร์	44
2.1.2 แนวทางวิเคราะห์แบบระบบ.....	44
2.1.3 แนวทางการพัฒนาสถาบันการเมือง	45
2.2 แนวทางรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism).....	45
2.2.1 ที่มาของแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม.....	45
2.2.2 เป้าหมายของการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม	47
2.3 ข้อเสนอในการปฏิรูปการเมืองไทย	48
2.3.1 ที่มา.....	48

2.3.2	หมวดที่หนึ่งว่าด้วยปัญหาของระบบการเมืองไทยและความจำเป็นในการปฏิรูปการเมือง	49
2.3.3	หมวดที่สองว่าด้วยข้อเสนอว่าด้วยการปฏิรูปการเมืองไทย	51
2.3.4	เนื้อหาของรัฐธรรมนูญ	51
2.4	สิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของพลเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ	63
2.4.1	การเพิ่มสิทธิเสรีภาพใหม่ และความเสมอภาคให้ประชาชน	64
2.4.2	การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ	66
2.4.3	การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ	67
2.5	วรรณกรรมปริทัศน์	70
2.5.1	"องค์กรอิสระกับการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ: บทวิจารณ์" เอกสารประกอบการสัมมนา สามปีแห่งการปฏิรูปการเมือง ปฏิรูปได้แค่ไหน โดย ศาสตราจารย์ ดร. อมร รักษาสัตย์ วันพุธที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2543 สถาบันพระปกเกล้า	70
2.5.2	"องค์กรอิสระกับการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ" เอกสารประกอบการสัมมนา สามปีแห่งการปฏิรูปการเมือง ปฏิรูปได้แค่ไหน โดย เดโช สวานานนท์ วันพุธที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2543 สถาบันพระปกเกล้า	72
2.5.3	รายงานวิจัยเรื่องโครงการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ (ชุดโครงการวิจัยเรื่อง การติดตามและประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญ) (ถวิลวดี บุรีกุล , 2546)	73
2.6	สรุป	82
บทที่ 3	ระเบียบวิธีวิจัย	85
3.1	ระเบียบวิธีวิจัย	85
3.2	ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	85
3.3	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	86
3.4	การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	101
3.5	การทดสอบและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	101
3.5.1	การทดสอบแบบสอบถาม	101

3.5.2 การตรวจสอบคุณภาพภาพของแบบสอบถาม.....	102
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม	103
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มภาคเหนือ	104
4.1 บทนำ	104
4.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของภาคเหนือ	104
4.1.2 การเก็บข้อมูลในพื้นที่ภาคเหนือ	111
4.2. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง.....	112
4.3 การเปิดรับสื่อทางการเมือง	117
4.4 หลักการสำคัญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540	119
4.4.1 สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค	119
4.4.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ.....	123
4.4.3 การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ	126
4.5 หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	131
4.5.1 ตัวชี้วัดเรื่องธรรมาภิบาล.....	131
4.6 หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง	142
4.6.1 ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม.....	143
4.6.2 ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร	146
4.6.3 การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง	148
4.6.4 การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบ ราชการ	152
4.6.5 การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใส	153
4.7 การวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เพื่อประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน.....	156
4.7.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของสังคมไทยในเขตจังหวัดภาคเหนือ	156

ชื่อ	163
4.7.2 จุดอ่อนของสังคมไทย	164
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	181
5.1. บทนำ	181
5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	181
5.1.2 ข้อมูลการเก็บพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	194
5.2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	195
5.2.1 เพศ	195
5.2.2 อายุ	195
5.2.3 อาชีพ	196
5.2.4 รายได้โดยประมาณ	197
5.2.5 ระดับการศึกษา	198
5.2.6 ศาสนา	199
5.2.7 เขตที่อยู่อาศัย	199
5.3 การเปิดรับสื่อทางการเมือง	200
5.3.1 ทางเลือกในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสาร	200
5.3.2 ความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	201
5.3.3 ความเชื่อมั่นในสื่อมวลชน	201
5.4 หลักการสำคัญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540	202
5.4.1 สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค	202
5.4.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ	207
5.4.3 การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ	211
5.5 หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	217

5.5.1	ตัวชี้วัดเรื่องธรรมาภิบาล.....	217
5.5.2	มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ	223
5.5.3	การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง.....	225
5.5.4	การเปรียบเทียบการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาพรวม	227
5.6	หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง	228
5.6.1	ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม.....	228
5.6.2	ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร	231
5.6.3	การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง	233
5.6.4	การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ	235
5.6.5	การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใส	236
5.7	การวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เพื่อประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน.....	239
5.7.1	จุดเด่นของสังคมไทย	239
5.7.2	จุดอ่อนของสังคมไทย	241
6.1	บทนำ	245
6.1.1	ข้อมูลพื้นฐานของภาคกลาง.....	245
6.1.2	ข้อมูลการเก็บพื้นที่ของภาคกลาง	248
6.2	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง.....	248
6.2.1	เพศ	249
6.2.3	อาชีพ	250
6.2.4	รายได้โดยประมาณ.....	250
6.2.5	ระดับการศึกษา	251
6.2.6	ศาสนา.....	252

6.2.7 เขตที่อยู่อาศัย	253
6.3 การเปิดรับสื่อทางการเมือง	253
6.3.1 ทางเลือกในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสาร	253
6.3.2 ความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	254
6.3.3 ความเชื่อมั่นในสื่อมวลชน	254
6.4 หลักการสำคัญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540	255
6.4.1 สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค	255
6.4.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ.....	260
6.4.3 การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ	262
6.5 หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ.....	267
6.5.1 ตัวชี้วัดเรื่องธรรมาภิบาล	268
6.5.2 มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ	274
6.5.3 การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง	276
6.5.4 การเปรียบเทียบการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาพรวม.....	277
6.6 หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง.....	278
6.6.1 ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม	278
6.6.2 ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร	279
6.6.3 การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง.....	280
6.6.4 การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบ ราชการ	282
6.6.5 การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มีความโปร่งใส	283
6.7 การวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เพื่อประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน	284
6.7.2 จุดเด่นของสังคมไทย	284

6.7.2 จุดอ่อนของสังคมไทย	286
บทที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มภาคใต้	291
7.1 บทนำ	291
7.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของภาคใต้.....	291
7.1.2 ข้อมูลการเก็บพื้นที่ของภาคใต้	293
7.2. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	294
7.2.1 เพศ	294
7.2.2 อายุ.....	295
7.2.3 อาชีพ	295
7.2.4 รายได้โดยประมาณ.....	296
7.2.5 ระดับการศึกษา	297
7.2.6 ศาสนา.....	298
7.2.7 เขตที่อยู่อาศัย	298
7.3. การเปิดรับสื่อทางการเมือง.....	299
7.3.1 ทางเลือกในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสาร.....	299
7.3.2 ความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	299
7.3.3 ความเชื่อมั่นในสื่อมวลชน	300
7.4 หลักการสำคัญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540	301
7.4.1 สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค	301
7.4.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ.....	306
7.4.3 การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ	309
7.5 หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	314
7.5.1 ตัวชี้วัดเรื่องธรรมาภิบาล.....	314

7.5.2	มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ	321
7.5.3	การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง.....	323
7.5.4	การเปรียบเทียบการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาพรวม	325
7.6	หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง	326
7.6.1	ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม.....	327
7.6.2	ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร	328
7.6.3	การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง	329
7.6.4	การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบ ราชการ	330
7.6.5	การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้ความโปร่งใส	331
7.7	การวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เพื่อประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน.....	333
7.7.1	จุดเด่นของสังคมไทย	333
7.7.2	ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อนของไทยในอนาคตได้.....	335
บทที่ 8	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกรุงเทพมหานคร.....	340
8.1	บทนำ	340
8.1.1	ข้อมูลพื้นฐาน.....	340
8.1.2	ข้อมูลการเก็บพื้นที่ของภาคกลาง	368
8.2	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	370
8.2.1	เพศ	370
8.2.2	อายุ.....	371
8.2.3	อาชีพ	371
8.2.4	รายได้โดยประมาณ.....	373
8.2.5	ระดับการศึกษา	374

8.2.6 ศาสนา.....	375
8.2.7 เขตที่อยู่อาศัย	375
8.3 การเปิดรับสื่อทางการเมือง	376
8.3.1 ทางเลือกในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสาร.....	376
8.3.2 ความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	377
8.3.3 ความเชื่อมั่นในสื่อมวลชน	377
8.4 หลักการสำคัญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540	378
8.4.1 สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค	378
8.4.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ.....	382
8.4.3 การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ	385
8.5 หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	391
8.5.1 ตัวชี้วัดเรื่องธรรมาภิบาล.....	391
8.5.2 มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ	398
8.5.3 การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง.....	402
8.5.4 การเปรียบเทียบการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาพรวม	403
8.6 หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง	404
8.6.1 ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม.....	404
8.6.2 ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร	406
8.6.3 การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง	408
8.6.4 การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ	410
8.6.5 การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใส	411
8.7 การวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เพื่อประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน.....	412

บทที่ 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วประเทศ	419
9.1 บทนำ	419
9.2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	419
9.2.1 เพศ	419
9.2.2 อายุ	420
9.2.3 อาชีพ	421
9.2.4 รายได้โดยประมาณ	422
9.2.5 ระดับการศึกษา	423
9.2.6 ศาสนา	424
9.2.7 เขตที่อยู่อาศัย	424
9.3. การเปิดรับสื่อทางการเมือง	425
9.3.1 ทางเลือกในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสาร	425
9.3.2 ความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	426
9.3.3 ความเชื่อมั่นในสื่อมวลชน	427
9.4 หลักการสำคัญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540	428
9.4.1 สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค	428
9.4.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ	433
9.4.3 การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ	437
9.5 หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ	445
9.6 หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง	446
9.6.1 ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม	446
9.6.2 ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร	447
9.6.3 การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง	448

9.6.4 การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ	449
9.6.5 การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มีความโปร่งใส	450
9.7 การวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เพื่อประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน.....	451
9.7.1 จุดเด่นของสังคมไทย	451
9.7.2 จุดอ่อนของสังคมไทย	453
บทที่ 10 บทสรุป	457
10.1 บทนำ	457
10.1 ผลการศึกษา.....	460
10.1.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาและทบทวนเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการเมืองในสามประการได้แก่.....	460
10.2.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันอันเป็นผลจากการปฏิรูปการเมือง เพื่อเป็นบริบทสำคัญในการปฏิรูปประเทศไทย	467
10.3 สรุป.....	467
บรรณานุกรม.....	468

ตาราง 1 จำนวนประชากรและสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง.....	85
ตาราง 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม.....	102
ตาราง 3 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศในภาคเหนือ	112
ตาราง 4 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุในภาคเหนือ	113
ตาราง 5 ข้อมูลพื้นฐานจำแนกตามอายุในภาคเหนือ	113
ตาราง 6 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ในภาคเหนือ	114
ตาราง 7 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาในภาคเหนือ	115
ตาราง 8 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศาสนาในภาคเหนือ.....	116
ตาราง 9 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยในภาคเหนือ	117
ตาราง 10 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับสื่อทางการเมืองในภาคเหนือ	117
ตาราง 11 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความถี่ในการรับสื่อในภาคเหนือ	118
ตาราง 12 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความเชื่อมั่นในสื่อมวลชนในภาคเหนือ	118
ตาราง 13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนในภาคเหนือ	120
ตาราง 14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรองความเสมอภาคของบุคคลในภาคเหนือ	122
ตาราง 15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิดในภาคเหนือ	124
ตาราง 16 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริงในภาคเหนือ	125
ตาราง 17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติในภาคเหนือ	126
ตาราง 18 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติในภาคเหนือ	127
ตาราง 19 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นในภาคเหนือ	129
ตาราง 20 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐในภาคเหนือ	130
ตาราง 21 ความพึงพอใจเรื่องความรับผิดชอบในองค์กรอิสระในภาคเหนือ	132
ตาราง 22 ความพึงพอใจเรื่องหลักนิติธรรมในองค์กรอิสระในภาคเหนือ	133
ตาราง 23 ความพึงพอใจเรื่องความโปร่งใสในองค์กรอิสระในภาคเหนือ	134

ตาราง 24 ความพึงพอใจเรื่องคุณธรรมในองค์กรอิสระในภาคเหนือ	135
ตาราง 25 ความพึงพอใจเรื่องการมีส่วนร่วมในองค์กรอิสระในภาคเหนือ	136
ตาราง 26 ความพึงพอใจเรื่องหลักความคุ้มค่าในองค์กรอิสระในภาคเหนือ	137
ตาราง 27 ความพึงพอใจเรื่องความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระในภาคเหนือ	138
ตาราง 28 ความพึงพอใจเรื่องความเป็นกลางทางการเมืองในองค์กรอิสระในภาคเหนือ	139
ตาราง 29 ความพึงพอใจเรื่องการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้ อย่างจริงจังในเขตภาคเหนือ	141
ตาราง 30 การเปรียบเทียบการตรวจสอบอำนาจรัฐ โดยองค์กรอิสระในภาพรวมในเขตจังหวัด ภาคเหนือ	142
ตาราง 31 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสมใน ภาคเหนือ	143
ตาราง 32 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหารในเขตจังหวัด ภาคเหนือ	146
ตาราง 33 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมาย เลือกตั้งในภาคเหนือ	148
ตาราง 34 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการ ตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการในเขตจังหวัดภาคเหนือ	152
ตาราง 35 การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มี ความโปร่งใสในเขตจังหวัดภาคเหนือ.....	153
ตาราง 36 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของสังคมไทยในภาคเหนือ	163
ตาราง 37 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อนของสังคมไทยในภาคเหนือ	178
ตาราง 38 แสดงประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามเพศ และเขตการปกครองภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2552.....	182
ตาราง 39 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2551	184
ตาราง 40 แสดงข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค ผลิตภัณฑ์มวลรวม จังหวัด ตามราคาปี 2531 จำแนกตามภาคและจังหวัด พ.ศ. 2550 – 2552 (มูลค่า ล้านบาท).....	185

ตาราง 41 แสดงอัตราการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเปรียบเทียบการเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม 2544 6 กุมภาพันธ์ 2548 และ 23 ธันวาคม 2550	187
ตาราง 42 แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของพรรคการเมืองต่างๆ เปรียบเทียบการเลือกตั้งในวันที่ 6 มกราคม 2544 6 กุมภาพันธ์ 2548 และ 23 ธันวาคม 2550	188
ตาราง 43 แสดงผลการลงประชามติ ร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ตามสัดส่วนของผู้มาใช้สิทธิ เปรียบเทียบเป็นรายภาค	191
ตาราง 44 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	195
ตาราง 45 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	195
ตาราง 46 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	196
ตาราง 47 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	198
ตาราง 48 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	199
ตาราง 49 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	199
ตาราง 50 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	200
ตาราง 51 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับสื่อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	200
ตาราง 52 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความถี่ในการรับสื่อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	201
ตาราง 53 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความเชื่อมั่นในสื่อมวลชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	202
ตาราง 54 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	204
ตาราง 55 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรองความเสมอภาคของบุคคลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	206
ตาราง 56 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	208
ตาราง 57 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	210

ตาราง 58 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	212
ตาราง 59 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	213
ตาราง 60 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	215
ตาราง 61 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	216
ตาราง 62 ความพึงพอใจในด้านความรับผิดชอบขององค์กรอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	218
ตาราง 63 ความพึงพอใจในการยึดหลักนิติธรรมขององค์กรอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	219
ตาราง 64 ความพึงพอใจในด้านความโปร่งใสขององค์กรอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	220
ตาราง 65 ความพึงพอใจในด้านคุณธรรมขององค์กรอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	221
ตาราง 66 ความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมขององค์กรอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	222
ตาราง 67 ความพึงพอใจในการยึดหลักความคุ้มค่าขององค์กรอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	223
ตาราง 68 ความพึงพอใจในการยึดหลักความคุ้มค่าขององค์กรอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	224
ตาราง 69 ความพึงพอใจในเรื่องความเป็นกลางทางการเมืองขององค์กรอิสระในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	225
ตาราง 70 ความพึงพอใจในเรื่องการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับ ใช้ได้อย่างจริงจังขององค์กรอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	226
ตาราง 71 การเปรียบเทียบการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาพรวมในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	228
ตาราง 72 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสมใน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	231
ตาราง 73 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหารในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	232

ตาราง 74	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งสามารถลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งได้ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	234
ตาราง 75	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	236
ตาราง 76	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	238
ตาราง 77	ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของสังคมไทยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	240
ตาราง 78	ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อนของสังคมไทยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	243
ตาราง 79	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศในภาคกลาง	249
ตาราง 80	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุในภาคกลาง	249
ตาราง 81	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพในภาคกลาง.....	250
ตาราง 82	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้โดยประมาณต่อเดือนในภาคกลาง ...	251
ตาราง 83	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาในภาคกลาง	252
ตาราง 84	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยในภาคกลาง	253
ตาราง 85	ทางเลือกในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารในภาคกลาง.....	253
ตาราง 86	ความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในภาคกลาง.....	254
ตาราง 87	ความเชื่อมั่นในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อมวลชนในภาคกลาง	255
ตาราง 88	ความคิดเห็นเกี่ยวกับของกลุ่มตัวอย่างในเขตภาคกลางกับประเด็นเรื่องสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนในภาคกลาง	256
ตาราง 89	ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในเขตภาคกลางเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการรับรองความเสมอภาคของบุคคล	259
ตาราง 90	ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในเขตภาคกลางเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการทำหน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด	260
ตาราง 91	ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง	262
ตาราง 92	ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ	263
ตาราง 93	สัดส่วนส.ส. แบบแบ่งเขตจากพรรคประชาธิปัตย์และพรรคอื่นๆ.....	292
ตาราง 94	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศในภาคใต้	294

ตาราง 95 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุในภาคใต้.....	295
ตาราง 96 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพในภาคใต้.....	295
ตาราง 97 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ในเขตภาคใต้.....	296
ตาราง 98 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาในเขตภาคใต้.....	297
ตาราง 99 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศาสนาในภาคใต้.....	298
ตาราง 100 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยในภาคใต้.....	298
ตาราง 101 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับสื่อทางการเมืองในภาคใต้.....	299
ตาราง 102 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความถี่ในการเปิดรับสื่อในภาคใต้.....	300
ตาราง 103 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความเชื่อมั่นในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อมวลชนในภาคใต้.....	301
ตาราง 104 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนในภาคใต้.....	302
ตาราง 105 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรองความเสมอภาคของมนุษย์ในภาคใต้.....	305
ตาราง 106 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิดในภาคใต้.....	306
ตาราง 107 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริงในภาคใต้.....	308
ตาราง 108 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติในภาคใต้.....	309
ตาราง 109 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ.....	310
ตาราง 110 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นในภาคใต้.....	311
ตาราง 111 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐในภาคใต้.....	313
ตาราง 112 ความพึงพอใจเรื่องความรับผิดชอบในองค์กรอิสระในภาคใต้.....	315
ตาราง 113 ความพึงพอใจเรื่องหลักนิติธรรมในองค์กรอิสระในภาคใต้.....	316
ตาราง 114 ความพึงพอใจเรื่องความโปร่งใสในองค์กรอิสระในภาคใต้.....	317
ตาราง 115 ความพึงพอใจเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กรอิสระในภาคใต้.....	318
ตาราง 116 ความพึงพอใจเรื่องการมีส่วนร่วมในองค์กรอิสระในภาคใต้.....	319
ตาราง 117 ความพึงพอใจเรื่องหลักความคุ้มค่าในองค์กรอิสระในภาคใต้.....	320
ตาราง 118 ความพึงพอใจเรื่องความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระ.....	322

ตาราง 119 ความพึงพอใจเรื่องความเป็นกลางทางการเมืองในองค์กรอิสระในภาคใต้.....	323
ตาราง 120 ความพึงพอใจเรื่องการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้ อย่างจริงจังในองค์กรอิสระในภาคใต้.....	324
ตาราง 121 ภาพรวมในการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาคใต้.....	326
ตาราง 122 ความเห็นเกี่ยวกับระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสมใน ภาคใต้.....	327
ตาราง 123 ความเห็นเกี่ยวกับระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหารในภาคใต้	329
ตาราง 124 การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งในภาคใต้	330
ตาราง 125 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการ ตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการในภาคใต้.....	331
ตาราง 126 ความเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การ ตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในภาคใต้	332
ตาราง 127 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของสังคมไทยในภาคใต้	334
ตาราง 128 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อนของสังคมไทยในภาคใต้.....	337
ตาราง 129 สถิติจำนวนประชากรและบ้านในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายและเขต	341
ตาราง 130 รายชื่อสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่ได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2553	350
ตาราง 131 งบประมาณรายจ่ายของกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551-2554	357
ตาราง 132 GROSS PROVINCIAL PRODUCT AT CURRENT MARKET PRICES 2002- 2008.....	358
ตาราง 133 รายชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของกรุงเทพมหานคร	362
ตาราง 134 การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550	364
ตาราง 135	364
ตาราง 136 การเก็บข้อมูลแบบสอบถามจำแนกตามเขตในกรุงเทพมหานคร.....	369
ตาราง 137 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศในกรุงเทพฯ	371
ตาราง 138 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุในกรุงเทพฯ	371

ตาราง 139 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพในกรุงเทพฯ.....	372
ตาราง 140 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ในกรุงเทพฯ.....	373
ตาราง 141 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาในกรุงเทพฯ.....	374
ตาราง 142 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศาสนาในกรุงเทพฯ.....	375
ตาราง 143 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ.....	375
ตาราง 144 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทางเลือกในการเปิดรับฟังสื่อในกรุงเทพฯ....	376
ตาราง 145 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความถี่ในการเปิดรับฟังสื่อในกรุงเทพฯ.....	377
ตาราง 146 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความเชื่อมั่นในสื่อในกรุงเทพฯ.....	378
ตาราง 147 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนในกรุงเทพฯ.....	379
ตาราง 148 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรองความเสมอภาคของบุคคลในกรุงเทพฯ.....	381
ตาราง 149 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิดในกรุงเทพฯ.....	383
ตาราง 150 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริงในกรุงเทพฯ.....	385
ตาราง 151 ความเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติในกรุงเทพฯ.....	386
ตาราง 152 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติในกรุงเทพฯ.....	387
ตาราง 153 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นในกรุงเทพฯ.....	388
ตาราง 154 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐในกรุงเทพฯ.....	390
ตาราง 155 ความพึงพอใจในเรื่องความรับผิดชอบในองค์กรอิสระในกรุงเทพฯ.....	392
ตาราง 156 ความพึงพอใจเรื่องหลักนิติธรรมในองค์กรอิสระในกรุงเทพฯ.....	393
ตาราง 157 ความพึงพอใจเรื่องความโปร่งใสในองค์กรอิสระในกรุงเทพฯ.....	394
ตาราง 158 ความพึงพอใจในเรื่องคุณธรรมในองค์กรอิสระในกรุงเทพฯ.....	395
ตาราง 159 ความพึงพอใจในเรื่องการมีส่วนร่วมขององค์กรอิสระในกรุงเทพฯ.....	397
ตาราง 160 ความพึงพอใจเรื่องหลักความคุ้มค่าในองค์กรอิสระในกรุงเทพฯ.....	398

ตาราง 161 ความพึงพอใจเรื่องความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระใน กรุงเทพฯ.....	399
ตาราง 162 ความพึงพอใจเรื่องความเป็นกลางทางการเมืองในองค์กรอิสระในกรุงเทพฯ.....	401
ตาราง 163 ความพึงพอใจเรื่องการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้ อย่างจริงจังในองค์กรอิสระในกรุงเทพฯ.....	402
ตาราง 164 การเปรียบเทียบการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาพรวมในกรุงเทพฯ.....	404
ตาราง 165 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสมใน กรุงเทพฯ.....	406
ตาราง 166 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหารในกรุงเทพฯ	407
ตาราง 167 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมาย เลือกตั้งในกรุงเทพ.....	409
ตาราง 168 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการ ตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการในกรุงเทพ.....	410
ตาราง 169 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การ ตรวจสอบเพื่อให้ความโปร่งใสในกรุงเทพ.....	411
ตาราง 170 ความเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของสังคมไทยในกรุงเทพ.....	413
ตาราง 171 ความเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อนของสังคมไทยในกรุงเทพ.....	416
ตาราง 172 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....	420
ตาราง 173 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	420
ตาราง 174 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ.....	421
ตาราง 175 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้โดยประมาณต่อเดือน.....	422
ตาราง 176 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา.....	423
ตาราง 177 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศาสนา.....	424
ตาราง 178 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย.....	425
ตาราง 179 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทางเลือกในการเปิดรับสื่อ.....	425
ตาราง 180 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความถี่ในการเปิดรับฟังสื่อ.....	426

ตาราง 181 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความเชื่อมั่นในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน	427
ตาราง 182 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน	429
ตาราง 183 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรองความเสมอภาคของบุคคล	432
ตาราง 184 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง	436
ตาราง 185 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ.....	437
ตาราง 186 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ.....	439
ตาราง 187 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น ...	440
ตาราง 188 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ	442
ตาราง 189 เปรียบเทียบประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค.....	443
ตาราง 190 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระ.....	445
ตาราง 191 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม	447
ตาราง 192 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร	448
ตาราง 193 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง.....	449
ตาราง 194 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ	449
ตาราง 195 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้ความโปร่งใส	450
ตาราง 196 จุดเด่นของสังคมไทย.....	452
ตาราง 197 จุดอ่อนของสังคมไทย.....	454

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ 1. เพื่อศึกษาและทบทวนเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการเมือง และ 2. เพื่อประเมินสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันอันเป็นผลจากการปฏิรูปการเมือง เพื่อเป็นบริบทสำคัญในการปฏิรูปประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการเมืองในเรื่องสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคในระดับหนึ่ง ดังนี้ ประชาชนมีความพึงพอใจในประเด็น 1. สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน 2. การรับรองความเสมอภาคของบุคคล 3. การให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด ส่วนประเด็นที่ยังมีช่องว่างที่ประชาชนยังมีความไม่พึงพอใจได้แก่ 1. การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง 2. การเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ 3. การกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ 4. การกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น 5. การเพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ

อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับการทำงานขององค์กรอิสระในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐค่อนข้างน้อย หรือเรียกได้ว่าไม่พึงพอใจ โดยในภาพรวมแล้วทุกองค์กรได้คะแนนค่อนข้างน้อย โดยมีศาลยุติธรรมได้คะแนนสูงสุด (ร้อยละ 70.5) และคณะกรรมการการเลือกตั้งได้คะแนนน้อยที่สุด (ร้อยละ 63.75)

ส่วนในเรื่องหลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง นั้น พบว่าไม่ประสบความสำเร็จ โดยหากจุดเริ่มต้นในการปฏิรูปการเมือง มาจากการวิเคราะห์ว่า ระบบการเมืองไทยอยู่ภายใต้ระบบรัฐสภาแบบดั้งเดิม จึงควรปรับรูปแบบระบบรัฐสภาให้เป็นระบบรัฐสภาแบบมีเหตุผล จากข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้บอกเราว่า แม้จะมีการปฏิรูปการเมืองแล้ว แต่เรายังไม่อาจสร้างระบบรัฐสภาแบบมีเหตุผลได้ ซึ่งผลที่ได้จากการปฏิรูปการเมืองคือ เผด็จการรัฐสภา (แทนที่จะเป็นระบบรัฐสภาที่มีเหตุผล) อันเนื่องมาจากความไม่สามารถขององค์กรอิสระในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองยังไม่มีคุณสมบัติดังนั้นในการปฏิรูปการเมืองครั้ง หรือการออกแบบรัฐธรรมนูญครั้งต่อไป จึงต้องเน้นที่เรื่องการปรับรูปแบบระบบรัฐสภา ให้เป็นระบบรัฐสภาที่มีเหตุผล เพื่อความสมดุลในการบริหารประเทศของรัฐบาล

ในวัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อประเมินสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันอันเป็นผลจากการปฏิรูปการเมือง เพื่อเป็นบริบทสำคัญในการปฏิรูปประเทศไทย นั้นพบว่า สิ่งที่เคยเป็นจุดเด่นของสังคมไทยนั้นมีบางจุดที่อ่อนแอลง โดยมีปัญหาหลักในเรื่องความแตกความสามัคคีของคนในชาติ และปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และอำนาจ อันนำมาซึ่งความขัดแย้งในทางการเมือง อย่างไรก็ตามยังมีสิ่งที่ยังยึดความเป็นสังคมไทยอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พุทธศาสนา และธรรมชาติของคนไทยที่รักอิสระเสรี

ในส่วนที่เป็นจุดอ่อนของสังคมไทยนั้น พบว่าจุดอ่อนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข และยังคงเป็นปัญหาของสังคมไทยอยู่ในประเด็นเรื่อง การทุจริตในการเลือกตั้ง, การที่สังคมไทยใช้อำนาจมากกว่าการเคารพทำตามกฎหมาย ซึ่งในทั้งสองประเด็นนี้ที่จริงแล้วมีรากฐานลึกซึ้งถึงเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของสังคม ว่าในการตีความการเป็นคนดีคนชั่วของสังคมนั้นมีมาตรฐานเช่นใด อันเป็นจุดอ่อนของสังคมไทย ที่เกี่ยวข้องกัปัญหาของประเทศต่างๆ ในปัจจุบัน

บทสรุปผู้บริหาร

ที่มาของงานวิจัยชิ้นนี้ เกิดขึ้นจากความพยายามที่ต้องการวิเคราะห์ผลของการปฏิรูปการเมืองหลังจากมีเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในความขัดแย้งทางการเมืองในปี พ.ศ. 2535 และเพื่อแก้ไขปัญหาทางการเมืองต่างๆ เช่น ความสำเร็จของรัฐบาลและรัฐสภา ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง ปัญหาการแทรกแซงของข้าราชการและนักการเมือง ตลอดจนการปฏิวัติรัฐประหาร ฯลฯ โดยแนวการปฏิรูปการเมืองยึดถือตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) โดยมุ่งเน้นการสร้าง “รัฐธรรมนูญ” เพื่อเป็นพิมพ์เขียวในการสร้างสถาบันการเมืองที่จัดความไว้เสถียรภาพและสร้างกลไกในการควบคุมการใช้อำนาจรัฐ ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน จนกระทั่งทำให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญที่ปลอดจากนักการเมืองในพ.ศ. 2539 และร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

กรอบแนวคิดเบื้องต้น ในการศึกษางานวิจัยเรื่องนี้ ได้จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมืองมาจากหนังสือ (ร่าง) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับประชาชน เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2550 โดยยึดหลักการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism) ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิรูปการเมืองอย่างเป็นระบบที่มุ่งสู่การแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องของระบบรัฐสภาแบบดั้งเดิมไปสู่ระบบรัฐสภาแบบมีเหตุผล (rationalized parliamentary system) โดยมีเป้าหมายเพื่อการปฏิรูปนักการเมือง องค์กรทางการเมือง เพื่อให้ได้ระบบเลือกตั้งที่สามารถถ่วงดุลของนักการเมืองที่เป็นตัวแทนโดยสุจริตของประชาชน และให้มีองค์กรทางการเมืองที่สุจริต ทำหน้าที่ต่างๆ ของตนโดยถูกต้อง มีการตรวจสอบถ่วงดุล และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและความมั่นคง

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้ศึกษาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญสิทธิเสรีภาพของประชาชนและการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังต่อไปนี้

1. ประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค
2. การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ
3. การขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

ในส่วนที่ศึกษาวิเคราะห์การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐนั้น ได้ศึกษาอำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทั้งหมด 8 องค์กร ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินในประเด็นต่างๆ ซึ่งได้ประมวลมาจากข้อเสนอของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยในเจตนารมณ์ของการก่อตั้งองค์การอิสระในการเป็นหน่วยงานที่ต้องมีความเป็นอิสระ สามารถใช้อำนาจตรวจสอบองค์การการเมืองและระบบราชการประจำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสภาพของเรื่อง เพื่อให้เกิดความชอบธรรมด้วยกฎหมาย ความเป็นธรรม และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และงานศึกษาค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ เอกสารประกอบการสัมมนาสามแห่งการปฏิรูปการเมือง ปฏิรูปได้แค่ไหน โดย เดโช สนวนานนท์ วันพุธที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ณ สถาบันพระปกเกล้า ซึ่งประมวลตัวชี้วัดได้ดังนี้

1. ความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานในหน้าที่หลักขององค์การอิสระตามที่ได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ

2. การมีธรรมาภิบาลขององค์การอิสระ

3. มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์การอิสระ

4. การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้จริง

ในส่วนของสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง ได้แนวคิดเรื่องการเปลี่ยนรูปแบบจากระบบรัฐสภาแบบดั้งเดิม (classical parliamentary system) ไปเป็นรูปแบบรัฐสภาแบบมีเหตุผล (rationalized parliamentary system) เพื่อแก้ไขปัญหาสถาบันการเมืองของไทยในอดีตที่มีจุดอ่อนว่า หากรัฐบาลมาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก รัฐบาลอาจกุมเสียงเผด็จการในรัฐสภา แต่หากรัฐบาลมาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างน้อยก็จะประสบปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล โดย คปพ. ได้เสนอแนวทางการปฏิรูปรัฐสภาให้เป็นรัฐสภาแบบมีเหตุผล ซึ่งได้นำแนวทางดังกล่าวมาทำเป็นตัวชี้วัดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองดังต่อไปนี้

1. รัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม

2. ระบบพรรคการเมืองที่มีความเป็นประชาธิปไตยในการบริหาร

3. ระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งและเปิดโอกาสให้คนดีมีความสามารถเข้าสู่ระบบการเมืองมากขึ้น

4. ระบบการดำเนินงานของรัฐสภาที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ

5. ระบบรัฐบาลที่มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มีความโปร่งใส

ผลการศึกษา ผลของการศึกษาเก็บข้อมูลทั่วประเทศ จากกลุ่มตัวอย่างสะท้อนที่มีลักษณะสอดคล้องประชากรทั่วไปของประเทศที่มีการกระจายตัวตามเพศ อายุ และระดับรายได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความตื่นตัวทางการเมืองสูง เช่นเดียวกับที่มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ โดยเลือกรับสื่อทางโทรทัศน์มากที่สุด และในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มที่จะรับฟังข่าวจากอินเทอร์เน็ตมากขึ้น

ผลการศึกษาแบ่งเป็น 2 ข้อ ตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ

1. เพื่อศึกษาและทบทวนเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการเมืองในสามประการได้แก่

1.1 เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติความพึงพอใจในเรื่องหลักการสำคัญเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และการมีส่วนร่วมของพลเมือง

1.1.1 “สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค” “การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ” และ “การขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ”

ในประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคนั้น ได้ค่าเฉลี่ยรวม 3.02 หรือร้อยละ 75.5 โดยสิทธิที่มีความพึงพอใจสูงสุดคือ การรับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติ (3.62 หรือ ร้อยละ 90.5) แต่เป็นความพึงพอใจที่อยู่ในบริบทของคนส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นพุทธศาสนิกชน ในประเทศที่คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นค่าที่ค่อนข้างตีความลำบากว่า แท้ที่จริงแล้วประเทศไทยมีสิทธิเสรีภาพในด้านนี้จริงหรือไม่ เพราะพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ก็ต้องปฏิบัติตามศาสนาพุทธที่คนส่วนใหญ่ปฏิบัติตาม จึงไม่เคยรู้สึกว่ามีความแปลกแยกแตกต่าง

เมื่อดูในประเด็นข้อที่มีความพึงพอใจตามมาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับสิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่ส่วนตัว และให้ความพึงพอใจกับหน้าที่ของรัฐในการรักษาความมั่นคงในครอบครัวได้เป็นอย่างดี ซึ่งถือเป็นหน้าที่พื้นฐานที่มีความจำเป็นของสังคม

ในประเด็นที่มีความน่าเป็นห่วงคือ กลุ่มตัวอย่างยังมีความพึงพอใจน้อยในเรื่องสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาที่ไม่ได้รับการบรรเทาความเสียหาย ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการประเมินในเรื่องนี้โดยละเอียด และทำการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

ในเรื่องความเสมอภาคของบุคคลนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากกว่าประเด็นก่อนหน้านี้ ในเรื่องสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนอยู่เล็กน้อย โดยได้ค่าเฉลี่ยรวม 3.05 หรือ 76.25 โดยประเด็นที่มีความพึงพอใจสูงสุดคือ ความเท่าเทียมกันในการเลือกตั้ง เพราะเป็นการแสดงออกทางการเมืองที่บุคคลในสังคม ไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันขนาดไหน ก็มีค่าคะแนนเท่ากันคือได้คนละ 1 เสียง

อย่างไรก็ตามพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่องการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งยังคงเป็นปัญหาในสังคมไทย อันมีต้นตอมาจากวัฒนธรรมไทยที่เป็นระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่อิงกับความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมากกว่ากฎระเบียบและเหตุผล ในการนี้เมื่อแกนนำกลุ่มผู้ชุมนุมกลุ่มเสื้อแดงได้ชูประเด็นเรื่องการเลือกปฏิบัติ (สองมาตรฐาน) มาเป็นจุดขายเพื่อให้พี่น้องชาวไทยมาร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาลในกลุ่มของตน จึงเป็นถ้อยคำที่กินใจ และได้รับความสนใจจากประชาชนไทยจำนวนมาก เนื่องจากเป็นธรรมชาติที่ความสัมพันธ์ทางอำนาจในระบบอุปถัมภ์จะกำหนดให้บุคคลในสังคมมีความไม่เท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับตำแหน่งแห่งที่ของแต่ละคนในสังคม

ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีการเร่งแก้ไขเรื่องความเท่าเทียมกัน การส่งเสริมการเคารพในหลักนิติธรรม หลักกฎหมาย หลักเหตุผล หลักปฏิบัติ มากกว่าหลักตัวบุคคล อันนำมาสู่การเลือกปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำลายหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย และนำมาซึ่งความขัดแย้งในสังคม

1.1.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่ม หน้าที่ของรัฐ

ในเรื่องการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด นั้น แม้ว่าจะได้กล่าวไปข้างต้นแล้วว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ และการรับรองความเสมอภาคของบุคคล แต่เมื่อศึกษาในประเด็นเรื่องการทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐแล้วพบว่า ประเด็นหลังนี้ได้รับความพึงพอใจต่ำกว่าประเด็นแรกเล็กน้อย โดยในภาพรวม ประชาชนมีความพึงพอใจที่ค่าเฉลี่ย 3.00 หรือร้อยละ 75 โดยข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุดคือ การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์ และสิทธิเสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาล หรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครองได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตระหนักและการเห็นความสำคัญของสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเอง แต่ในข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ เรื่องความคาดหวังต่อองค์กรของรัฐ (สถาบันนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ) ในการออกกฎหมาย ใช้กฎหมาย และตีความกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นช่องว่างขององค์กรของรัฐในการดูแลเรื่องสิทธิเสรีภาพ

ในเรื่องการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง นั้น ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความพึงพอใจค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการเคารพสิทธิและเสรีภาพ โดยได้ค่าเฉลี่ยเพียง 2.67 หรือร้อยละ 68 เท่านั้น โดยค่าที่ได้คะแนนต่ำสุดคือการที่คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายว่าจะดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนด และรายงานต่อรัฐสภาปีละครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความเชื่อมโยงระหว่างการเป็นตัวแทนของประชาชนกับประชาชนในหน้าที่คณะรัฐมนตรีนั้นมีค่อนข้างน้อย และเป็นช่องว่างที่การปฏิรูปการเมืองครั้งที่ผ่านมายังไม่อาจทำให้สัมฤทธิ์ผลได้

1.2.3 การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวทางการปฏิรูปการเมืองกับกฎหมายในตัวบทรัฐธรรมนูญแล้วพบว่า ได้มีประเด็นย่อย 4 ประเด็นคือ 1. การเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติของประชาชน โดยผ่านการเลือกตั้งวุฒิสมาชิกโดยตรง เพื่อให้เป็นตัวแทนของประชาชนที่เข้าไปทำหน้าที่กั้นกรองกฎหมาย และมีความเป็นกลางทางการเมือง ด้วยเหตุนี้ในการประเมินจึงต้องวัดที่ความคาดหวังในความเป็นกลางทางการเมืองของวุฒิสมาชิก 2. การกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ และ 3. การกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น และ 4. การเพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐซึ่งทั้ง 4 ข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยกว่าความพึงพอใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพ

เมื่อดูในรายละเอียดแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในความเป็นกลางทางการเมืองของวุฒิสมาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 น้อยกว่า รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งน่าจะเกี่ยวข้องกับกรณีที่รัฐธรรมนูญ 2550 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ได้มาจากการรัฐประหารกำหนดให้ สมาชิกวุฒิสมาชิกส่วนหนึ่งมาจากการแต่งตั้ง นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับองค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติค่อนข้างน้อยด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างในฐานะผู้บริโภค ยังโดนเอารัดเอาเปรียบจากผู้ผลิตหรือเอกชน โดยองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคมีโอกาสจะปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มที่ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังไม่พึงพอใจในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เป็นกลางในการตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพแวดล้อม เมื่อมีการดำเนินโครงการก่อสร้างใหญ่ๆ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังแสดงความไม่พึงพอใจต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ในส่วนสุดท้ายของประเด็นนี้ได้แก่การเพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐนั้น ยังพบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่ำเช่นกัน โดยข้อที่มีความพึงพอใจต่ำที่สุดคือสิทธิในการตรวจสอบนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้สรุปได้ว่าหลักการสำคัญเกี่ยวกับ **สิทธิหน้าที่และการมีส่วนร่วมของพลเมืองนั้น** ประชาชนมีความพึงพอใจในประเด็น 1. สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน 2. การรับรองความเสมอภาคของบุคคล 3. การให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิที่พึงควรได้ในกรณีที่ถูกละเมิด ส่วนประเด็นที่ยังมีช่องว่างที่ประชาชนยังมีความไม่พึงพอใจได้แก่ 1. การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง 2. การเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ 3. การกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ 4. การกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น 5. การเพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ

1.2 หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยปรับปรุงกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้มีประสิทธิภาพ

ในการปฏิรูปการเมืองที่ผ่านมา ได้มีการกำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระ เพื่อเป็นหน่วยงานในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ผลจากการเก็บแบบสอบถามทำให้พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจกับการทำงานขององค์กรอิสระในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐค่อนข้างน้อย หรือเรียกได้ว่าไม่พึงพอใจ โดยในภาพรวมแล้วทุกองค์กรได้คะแนนค่อนข้างน้อย โดยมีศาลยุติธรรมได้คะแนนสูงสุด (ร้อยละ 70.5) และคณะกรรมการการเลือกตั้งได้คะแนนน้อยที่สุด (ร้อยละ 63.75)

1.3 หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง

ในการปฏิรูปการเมืองที่ผ่านมา ได้มีการทบทวนการปกครองโดยระบบผู้แทนทั้งระบบ ทั้งระบบพรรคการเมือง การเลือกตั้งและระบบรัฐบาล เพื่อเอื้ออำนวยหรือส่งเสริมให้ได้มาซึ่งการปกครองที่รับผิดชอบ สุจริตและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีหลักการ 5 ประการซึ่งพบว่าไม่ประสบความสำเร็จเลย ดังต่อไปนี้

1. ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างแสดงความไม่พึงพอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่พึงพอใจในประเด็นการมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการผ่านไปยังผู้แทนของพวกเขา

2. ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นว่ายังไม่เห็นพรรคการเมืองสร้างความเป็นประชาธิปไตยในพรรค โดยกลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยมีบทบาทในการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง และ ไม่พึงพอใจกับอุดมการณ์ทางการเมือง หรือวินัยพรรคของ ส.ส. ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกไปเป็นตัวแทนของตน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า นโยบายต่างๆ ของพรรคการเมืองได้ออกมาในรูปแบบของนโยบายสำเร็จรูป โดยพรรคการเมืองต่างๆ มิได้ฟังความคิดเห็นของประชาชน

3. การจัดระบบการเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างแสดงความไม่พึงพอใจเป็นอย่างมากในเรื่องการจัดการการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ถูกต้อง ยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นที่ก่อนหน้านี้ที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งน้อยที่สุดในกลุ่มองค์กรอิสระทั้ง 8 ที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และในหลักการประการที่

4. การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ ก็เช่นเดียวกันที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความเห็นว่ามีคามพึงพอใจค่อนข้างน้อย โดยกลุ่มตัวอย่างมองว่า ผู้นำฝ่ายค้านและประธานรัฐสภา ไม่อาจทำหน้าที่ในการตรวจสอบหรือถ่วงดุลรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือมีความเป็นกลางทางการเมือง

5. การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มีความโปร่งใส ในส่วนนี้กลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นว่ามีความไม่พึงพอใจเช่นเดียวกัน แต่เมื่อเทียบกับ 4 ประเด็นที่กล่าวมาแล้วยังได้ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองและระบบรัฐสภาภายหลังการปฏิรูปการเมือง ที่รัฐบาลมีประสิทธิภาพค่อนข้างมาก และอาจจะมากเกินไปจนไม่สามารถตรวจสอบได้

หากจุดเริ่มต้นในการปฏิรูปการเมือง มาจากการวิเคราะห์ว่า ระบบการเมืองไทยอยู่ภายใต้ระบบรัฐสภาแบบดั้งเดิม จึงควรปรับรูปแบบระบบรัฐสภาให้เป็นระบบรัฐสภาแบบมีเหตุผล จากข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้บอกเราว่า แม้จะมีการปฏิรูปการเมืองแล้ว แต่เรายังไม่อาจสร้างระบบรัฐสภาแบบมีเหตุผลได้ ซึ่งผลที่ได้จากการปฏิรูปการเมืองคือเผด็จการรัฐสภา (แทนที่จะเป็นระบบรัฐสภาที่มีเหตุผล) อันเนื่องมาจากความสามารถขององค์กรอิสระในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองยังไม่มีคุณสมบัติ ดังนั้นในการปฏิรูปการเมืองครั้ง หรือการออกแบบรัฐธรรมนูญครั้งต่อไป จึงต้องเน้นที่เรื่องการปรับรูปแบบระบบรัฐสภา ให้เป็นระบบรัฐสภาที่มีเหตุผล เพื่อความสมดุลในการบริหารประเทศของรัฐบาล

1.2.2 เพื่อประเมินสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันอันเป็นผลจากการปฏิรูปการเมือง เพื่อเป็นบริบทสำคัญในการปฏิรูปประเทศไทย

จากการปฏิรูปการเมืองที่ผ่านมาพบว่ามีสิ่งที่เคยเป็นจุดเด่นของสังคมไทยนั้นมีบางจุดที่อ่อนแอลง โดยมีปัญหาหลักในเรื่องความแตกความสามัคคีของคนในชาติ และปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และอำนาจ อันนำมาซึ่งความขัดแย้งในทางการเมือง อย่างไรก็ตามยังมีสิ่งที่ยังรักษาความเป็นสังคมไทยอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พุทธศาสนา และธรรมชาติของคนไทยที่รักอิสระเสรี

ในส่วนที่เป็นจุดอ่อนของสังคมไทยนั้น พบว่าจุดอ่อนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข และยังคงเป็นปัญหาของสังคมไทยอยู่ในประเด็นเรื่อง การทุจริตในการเลือกตั้ง, การที่สังคมไทยใช้อำนาจมากกว่าการเคารพทำตามกฎหมาย ซึ่งในทั้งสองประเด็นนี้ที่จริงแล้วมีรากฐานลึกซึ้งถึงเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของสังคม ว่าในการตีความการเป็นคนดีคนชั่วของสังคมนั้นมีมาตรฐานเช่นใด อันเป็นจุดอ่อนของสังคมไทย ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของประเทศต่างๆ ในปัจจุบัน

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาระบบการเมืองไทยอยู่ภายใต้ปัญหาการเมือง ระบบเผด็จการทหาร การฉ้อราษฎร์บังหลวง การขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปฏิวัติรัฐประหาร นำมาสู่การเรียกร้องให้ปฏิรูปการเมืองหลายครั้ง เช่น ในปี พ.ศ. 2516 และปี พ.ศ. 2535 และในปัจจุบัน เมื่อการเมืองมาถึงทางตันอีกครั้งหนึ่ง ได้เกิดกระแสให้มีการปฏิรูปการเมืองอีกครั้งหนึ่ง จึงเป็นที่น่าสนใจว่า การปฏิรูปการเมืองเมื่อกว่าหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา นั้น ได้ให้ผลอย่างไรต่อโครงสร้างอำนาจการเมืองการปกครองไทย

จากสภาพปัญหาของระบบการเมืองไทยที่เรื้อรังมาช้านาน ในปลายทศวรรษที่ 2530 ได้เกิดกระแสการปฏิรูปการเมืองขึ้นในกลุ่มชนชั้นกลาง นักวิชาการ นักการเมือง และประชาสังคม ที่เรียกว่าเป็นความพยายามของบุคคลและคณะบุคคลนอกรัฐสภา (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2551) เพื่อที่จะปฏิรูปการเมืองหลังจากมีเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในความขัดแย้งทางการเมืองในปี พ.ศ. 2535 และเพื่อแก้ไขปัญหาทางการเมืองต่างๆ เช่น ความไร้เสถียรภาพของรัฐสภาและรัฐบาล ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง ปัญหาการแทรกแซงของข้าราชการและนักการเมือง ตลอดจนการปฏิวัติรัฐประหาร ฯลฯ โดยแนวการปฏิรูปการเมืองยึดถือตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) โดยมุ่งเน้นการสร้าง “รัฐธรรมนูญ” เพื่อเป็นพิมพ์เขียวในการสร้างสถาบันการเมืองที่จัดความไร้เสถียรภาพและสร้างกลไกในการควบคุมการใช้อำนาจรัฐ ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน จนกระทั่งทำให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญที่ปลอดจากนักการเมืองในพ.ศ. 2539 และร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

ลำดับขั้นในการผลักดันให้มีการปฏิรูปการเมืองเกิดขึ้นเมื่อ นายชวน หลีกภัย แฉลงนโยบายรัฐบาลเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2535 ในนโยบายด้านการเมืองและการบริหารราชการข้อ 1.1 “สนับสนุนการดำเนินการเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้เป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น” ได้ตั้ง คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยคณะกรรมการนี้ได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างแนวทางในการปฏิรูปการเมือง หลังจากนั้น คพป. ได้นำเสนอรายงานเสนอต่อรัฐสภาและประชาชนทั่วไปเมื่อ เมษายน พ.ศ. 2538 (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ,

2545) และนโยบายดังกล่าวได้กลายเป็นรูปธรรมมากขึ้น เมื่อนายกรัฐมนตรี บรรหาร ศิลปะอาชา แถลงนโยบายรัฐบาลเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 นโยบายด้านการเมืองและการบริหารราชการ ข้อ 1.1.2 สนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน มาตรา 211 ทั้งนี้โดยคำนึงถึงข้อเสนอของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย ตั้งคณะกรรมการ “คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง (คปก.)” ทำหน้าที่ศึกษาและนำเสนอแนวทางปฏิรูปการเมือง โดยแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2539 หมวด 12 การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (มาตรา 112 ทวิ ถึงมาตรา 211 เอกนวิสติ)

ต่อมานายก พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2539 ว่า “จะเร่งรัดผลักดันการปฏิรูปการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด...” และกำหนดไว้ในนโยบายด้านการเมือง ข้อ 1.1 ว่า “...เร่งรัดผลักดันการปฏิรูปการเมืองโดยสนับสนุนให้สภาร่างรัฐธรรมนูญมีอิสระในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่” และข้อ 1.2 “...ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน องค์กรเอกชน และ สื่อสารมวลชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่” หลังจากนั้นได้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) เพื่อให้เป็นองค์กรที่รับฟังความคิดเห็นของประชาชนร่างรัฐธรรมนูญเพื่อการปฏิรูปการเมืองฉบับแรกของประเทศไทย โดยสภาดังกล่าวมีสมาชิกทั้งหมด 99 คน ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากผู้สมัครรับเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด จำนวน จังหวัดละ 1 คน รวม 76 คนและเลือกตั้งจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์สาขากฎหมายมหาชน 8 คน สาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ 8 คน และผู้มีประสบการณ์ทางการเมือง การบริหารราชการแผ่นดินหรือการร่างรัฐธรรมนูญ 7 คนรวม 23 คน โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญต้องจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน สองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่สมาชิกสภาร่าง ฯ ครบจำนวน คือ วันที่ 26 ธันวาคม 2539

ในกระบวนการปฏิรูปการเมืองโดยรัฐธรรมนูญนั้น ได้ถูกจัดทำขึ้นผ่านสถาบันการเมืองที่เป็นองค์กรภาคประชาชนได้แก่ “สภาร่างรัฐธรรมนูญ” เพื่อให้เป็นหน่วยงานที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญมากที่สุด โดยคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้จัดทำกรอบเพื่อเป็นแนวทางในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นสามแนวทาง ได้แก่ สิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของพลเมือง การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และสถาบันการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างสถาบัน

การเมือง (คณะกรรมการการประชาสัมพันธ์ สภาว่่างรัฐธรรมนูญ, 2540; นรนิติ เศรษฐบุตร, 2551) ดังนี้

1. หลักการสำคัญเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และการมีส่วนร่วมของพลเมือง โดยขยายความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานให้กว้างขวางเป็นจริงขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งทบทวนแก้ไขกำหนดภาวะกิจการจัดการราชการให้ชัดเจนเท่าทันต่อปัญหาบ้านเมือง
2. หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยปรับปรุงกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้มีประสิทธิภาพทั้งในส่วนการจัดการกับผู้ทุจริตประพฤติมิชอบ และในส่วนที่เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน
3. หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง โดยการทบทวนการปกครองโดยระบบผู้แทนทั้งระบบ ทั้งระบบพรรคการเมือง การเลือกตั้งและระบบรัฐบาล เพื่อเอื้ออำนวยหรือส่งเสริมให้ได้มาซึ่งการปกครองที่รับผิดชอบ สุจริตและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โดยภายหลังการประกาศและบังคับใช้ของรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ได้เปิดโอกาสให้มีบรรยากาศของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมากผ่านสถาบันการเมืองต่างๆ เช่น สนับสนุนการเลือกตั้ง การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของพรรคการเมือง และการเกิดขึ้นขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ หลายองค์กรที่ทำหน้าที่การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

อย่างไรก็ดี ในช่วงระยะเวลากว่า 1 ทศวรรษที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้เป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการเมืองไทยนั้น ปราบกฏว่าระบบการเมืองไทยเกิดการเปลี่ยนแปลง ได้เกิดเหตุการณ์หลายเหตุการณ์อันนำไปสู่ปัญหาความชอบธรรมของผู้มีอำนาจรัฐ นำไปการเปลี่ยนแปลงโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในวันอังคารที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นฉบับถาวรที่ใช้จนถึงปัจจุบันนี้ โดยภายหลังจากเหตุการณ์ในครั้งนั้น ได้เกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองขึ้นในประเทศไทยหลายครั้ง จึงเป็นที่น่าสนใจเช่นกันว่า สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ เกิดขึ้นเพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นการปฏิรูปการเมืองในทศวรรษที่ผ่านมาว่า ได้แก้ปัญหการเมืองบางประการตามที่ได้กำหนดไว้ในเจตนารมณ์ 3 ประการของการปฏิรูปการเมืองหรือไม่ และเพื่อตรวจสอบสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันว่ามีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรหลังจากการปฏิรูปการเมืองและวิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่ผ่านมา โดยหวังว่า ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยฉบับนี้ จะเป็นส่วนหนึ่งในการความเข้าใจปัญหาทางการเมืองในปัจจุบันอย่างเป็นระบบ และนำไปสู่แนวทางที่ชัดเจนมากขึ้นในการปฏิรูปการเมืองที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบัน

1.2 วัตถุประสงค์

รายงานการศึกษาชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์สองประการคือ

1.2.1 เพื่อศึกษาและทบทวนเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการเมืองในสามประการได้แก่

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติความพึงพอใจในเรื่องหลักการสำคัญเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และการมีส่วนร่วมของพลเมือง
2. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชน และทัศนคติความพึงพอใจเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้มีประสิทธิภาพทั้งในส่วนการจัดการกับผู้ทุจริตประพฤติมิชอบ และในส่วนที่เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน
3. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชน และทัศนคติความพึงพอใจเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบพรรคการเมือง การเลือกตั้งและระบบรัฐบาล เพื่อเอื้ออำนวยหรือส่งเสริมให้ได้มาซึ่งการปกครองที่รับผิดชอบ สุจริตและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2.2 เพื่อประเมินสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันอันเป็นผลจากการปฏิรูปการเมือง เพื่อเป็นบริบทสำคัญในการปฏิรูปประเทศไทย

1.3 คำถามในการศึกษา

1.3.1 ประชาชนมีทัศนคติและความพึงพอใจในเจตนารมณ์ที่สำคัญของปฏิรูปการเมืองในสามประการต่างๆ เหล่านี้อย่างไร

1. หลักการสำคัญเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และการมีส่วนร่วมของพลเมือง
2. การตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ
3. การทำงานของสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบพรรคการเมือง การเลือกตั้งและระบบรัฐบาล

1.3.2 ในบริบทของการเมืองการปกครองในปัจจุบันที่ผ่านการปฏิรูปการเมืองมาแล้วนั้น ได้เกิดผลกระทบอย่างไรต่อสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาผลของการปฏิรูปการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในช่วง 1 ทศวรรษที่ผ่านมา เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการเมืองในปัจจุบัน โดยเน้นที่ประเด็นหลักดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาและทบทวนเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการเมือง
2. ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังต่อไปนี้
 - 2.1 สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค
 - 2.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ
 - 2.3 การขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองการปกครองทุกระดับ
3. ศึกษาวิเคราะห์ประเมินความคิดเห็นของประชาชนต่างๆ เกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐต่างๆ ดังต่อไปนี้ ซึ่งมีตัวชี้วัดดังต่อไปนี้
 - 3.1 ความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานในหน้าที่หลักขององค์กรอิสระตามที่ได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ

3.2 การมีธรรมาภิบาลขององค์กรอิสระ

3.3 มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ

3.4 การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง

4. ศึกษาวิเคราะห์และประเมินผลความพึงพอใจและทัศนคติของประชาชนที่เกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง ซึ่งมีตัวชี้วัดดังนี้

4.1 รัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม

4.2 ระบบพรรคการเมืองที่มีความเป็นประชาธิปไตยในการบริหาร

4.3 ระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งและเปิดโอกาสให้คนดีมีความสามารถเข้าสู่ระบบการเมืองมากขึ้น

4.4 ระบบการดำเนินงานของรัฐสภาที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ

4.5 ระบบรัฐบาลที่มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใส

1.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดเบื้องต้นในการศึกษางานวิจัยเรื่องนี้ ได้จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง มาจากหนังสือ (ร่าง) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับประชาชน เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2550 โดยยึดหลักการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism) ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิรูปการเมืองอย่างเป็นระบบ ที่มุ่งสู่การแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องของระบบรัฐสภาแบบดั้งเดิม ไปสู่ระบบรัฐสภาแบบมีเหตุผล (rationalized parliamentary system) โดยมีเป้าหมายเพื่อการปฏิรูปนักการเมือง องค์กรทางการเมือง เพื่อให้ได้ระบบเลือกตั้งที่สามารถกลั่นกรองของนักการเมืองที่เป็น

ตัวแทนโดยสุจริตของประชาชน และให้มีองค์กรทางการเมืองที่สุจริต ทำหน้าที่ต่างๆ ของตนโดยถูกต้อง มีการตรวจสอบถ่วงดุล และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและความมั่นคง

ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้ศึกษาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญสิทธิเสรีภาพของประชาชนและการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังต่อไปนี้

1. ประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค
2. การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ
3. การขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

ในส่วนที่ศึกษาวิเคราะห์การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐนั้น ได้ศึกษาอำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทั้งหมด 8 องค์กร ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินในประเด็นต่างๆ ดังนี้ ซึ่งได้ประมวลมาจากข้อเสนอของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย ในเจตนารมณ์ของการก่อตั้งองค์กรอิสระในการเป็นหน่วยงานที่ต้องมีความเป็นอิสระ สามารถใช้อำนาจตรวจสอบองค์กรการเมืองและระบบราชการประจำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสภาพของเรื่อง เพื่อให้เกิดความชอบธรรมด้วยกฎหมาย ความเป็นธรรม และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และงานศึกษาค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ เอกสารประกอบการสัมมนาสามแห่งการปฏิรูปการเมือง ปฏิรูปได้แค่ไหน โดย เดโช สนวนานนท์ วันพุธที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ณ สถาบันพระปกเกล้า ซึ่งประมวลตัวชี้วัดได้ดังนี้

1. ความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานในหน้าที่หลักขององค์กรอิสระตามที่ได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ
2. การมีธรรมาภิบาลขององค์กรอิสระ
3. มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ
4. การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้จริงจัง

ในส่วนของสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง ได้แนวคิดเรื่องการเปลี่ยนรูปแบบจากระบบรัฐสภาแบบดั้งเดิม (classical parliamentary system) ไปเป็นรูปแบบรัฐสภาแบบมีเหตุผล (rationalized parliamentary system) เพื่อแก้ไขปัญหาสถาบันการเมืองของไทยในอดีตที่มีจุดอ่อนว่า หากรัฐบาลมาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก รัฐบาลอาจกุมเสียงเผด็จการในรัฐสภา แต่หากรัฐบาลมาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างน้อย ก็จะมีปัญหาความไม่มีประสิทธิภาพของรัฐบาล โดย คปพ. ได้เสนอแนวทางการปฏิรูปรัฐสภาให้เป็นรัฐสภาแบบมีเหตุผล ซึ่งได้นำแนวทางดังกล่าวมาทำเป็นตัวชี้วัดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองดังต่อไปนี้

1. รัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม
2. ระบบพรรคการเมืองที่มีความเป็นประชาธิปไตยในการบริหาร
3. ระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งและเปิดโอกาสให้คนดีมีความสามารถเข้าสู่ระบบการเมืองมากขึ้น
4. ระบบการดำเนินงานของรัฐสภาที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ
5. ระบบรัฐบาลที่มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใส

1.6 นิยามศัพท์

การปฏิรูปการเมือง หมายถึง การกำหนดโครงสร้างและระบบการใช้อำนาจขององค์กรการเมือง เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิควบคุมและตรวจสอบได้อย่างแท้จริงอันเป็นการป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจในการปกครองบ้านเมือง แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง และพวกพ้องในทางมิชอบ (สสร., 2540) ด้วยเป้าหมาย แนวทาง และมาตรการ ที่มีความชัดเจนและมีความเป็นระบบ (คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย, 2538) ที่จะแก้ไขสภาพการณ์ทางการเมืองที่ดำรงอยู่ เพราะไม่อาจจะเป็นเครื่องมือในการลดหรือแก้ไขความขัดแย้งในสังคมได้อีกต่อไป (ชัยอนันต์, 2538) เพื่อให้ประชาชนมี

สิทธิควบคุมและตรวจสอบการเมืองได้อย่างแท้จริง เพื่อให้ให้นักการเมืองมีความสุจริตและแก้ไขปัญหาของประเทศ เพื่อสร้างระบบรัฐสภาที่ทันสมัยและมีเหตุผล (Rationalized Parliamentary) (คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย, 2538)

สิทธิ หมายถึงสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิตามกฎหมายมหาชน หมายถึงอำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติให้การรับรอง คู่ครองแก่ปัจเจกบุคคลในอันที่จะกระทำการใด หรือไม่กระทำการใด การให้อำนาจแก่ปัจเจกบุคคลดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงในสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน ในบางกรณีการรับรองดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง สิทธิตามรัฐธรรมนูญยังหมายถึงการให้หลักประกันในเชิงสถาบัน ซึ่งสิทธิตามรัฐธรรมนูญหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับรัฐ และผูกพันผู้ใช้อำนาจรัฐที่จะต้องให้ความเคารพ ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติ

เสรีภาพ หมายถึง อำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเอง ได้แก่สภาพการณ์ที่บุคคลมีอิสระในการกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์ของตน เป็นสภาวะที่ไม่อยู่ภายใต้ความครอบงำของบุคคลอื่น หรือสภาวะที่ปราศจากการถูกหน่วงเหนี่ยวกักขัง เป็นอำนาจของบุคคลในการกำหนดตนเอง (self-determination) บุคคลจึงย่อมสามารถเลือกวิถีชีวิตของตนได้ด้วยตนเองตามใจปรารถนา

การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดองค์กรที่จัดตั้งโดยรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นหน่วยงานที่ตรวจสอบอำนาจรัฐโดยการถ่วงดุลการทำงานของรัฐบาลและรัฐสภา การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยนัยยะนี้ จึงเป็นการตั้งองค์กรที่เป็นอิสระ สามารถใช้อำนาจตรวจสอบองค์กรการเมืองและระบบราชการประจำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสภาพของเรื่อง เพื่อให้เกิดความชอบด้วยกฎหมาย ความเป็นธรรม และสนองตอบความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ระบบรัฐสภาแบบมีเหตุผล หมายถึงระบบรัฐสภาที่ปฏิรูปมาจากระบบรัฐสภาแบบดั้งเดิมที่มีปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล หรือเผด็จการรัฐสภาอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยกำหนดแนวทางว่า ให้เป็นระบบที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามความเหมาะสม มีระบบพรรคการเมืองที่มีประชาธิปไตยในการบริหาร และจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งและเปิดโอกาสให้คนดีมีความสามารถสามารถเสนอตัวเข้าสู่ระบบการเมืองมากขึ้น รวมทั้ง

การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบรัฐบาลและระบบราชการ และปรับให้ระบบรัฐบาลมีเสถียรภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มีความโปร่งใส

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย

รายงานการวิจัยฉบับนี้ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ที่มีการเก็บตัวอย่างจำนวน 500 กลุ่ม ตัวอย่าง กระจายไปยัง 5 ภูมิภาคต่างๆ ในประเทศไทย โดยอ้างอิงสัดส่วนตามจำนวนประชากรตาม สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2553

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม และข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการประเมินและสรุปผลข้อมูลเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นการข้อมูลที่ได้มาจากเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ที่เป็นระบบ ในการเป็นส่วนหนึ่งของ ข้อเสนอแนะและเป็นแนวทางในการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อการปฏิรูปการเมืองครั้งต่อไป

1.9 ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการปฏิรูปการเมืองเป็นสิ่งที่ทำอย่างเป็นระบบ และเกี่ยวข้องกับโครงสร้างอำนาจ ในทางการเมือง แต่ด้วยข้อจำกัดด้านเวลา และโอกาส ทำให้รายงานวิจัยฉบับนี้ศึกษาวิเคราะห์เพียง กรอบกว้างของการปฏิรูปการเมือง ซึ่งทำให้ขาดการวิเคราะห์ในเชิงลึก เช่น การวิเคราะห์เจาะจงไปที่ องค์กรใดองค์กรหนึ่งที่มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ศาลรัฐธรรมนูญ ฯลฯ ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยหวังว่า รายงานการวิจัยเล่มนี้จะเป็นแนวทาง เบื้องต้นให้กับงานวิจัยเล่มอื่นๆ ที่จะลงรายละเอียดลึกซึ้งเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมืองในทศวรรษที่ผ่านมา

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมปริทัศน์

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง

สภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ได้ให้คำนิยามการปฏิรูปการเมืองไว้ในหนังสือ (ร่าง) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับประชาชน สิงหาคม 2550 ไว้ดังนี้

“การปฏิรูปการเมือง” หมายถึง “การกำหนดโครงสร้างและระบบให้อำนาจเสียใหม่ เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิควบคุมและตรวจสอบได้อย่างแท้จริง อันเป็นการป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจในการปกครองบ้านเมืองแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง และพวกพ้องในทางที่มิชอบ หรือทุจริตด้วยประการใด ๆ ดังนั้นการปฏิรูปการเมืองจึงต้องเป็นการปฏิรูปที่มีพื้นฐานจากการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ในกระบวนการทางการเมืองทุกขั้นตอน และจากประชาชนทุกระดับชั้นในสังคม โดยนัยที่ว่านี้ การปฏิรูปการเมืองที่บรรลุผลสำเร็จอย่างแท้จริง จึงมิใช่เป็นการพยายามทำให้คนเลวกลับเป็นคนดี แต่เป็นการหาหนทางป้องกันมิให้คนเลวมีโอกาสเข้ามามีอำนาจปกครองบ้านเมืองได้ โดยความร่วมมือร่วมใจของคนไทยทั้งชาตินั่นเอง เพื่อที่จะให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างแท้จริง การทำให้สิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้ในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่จำเป็นและสำคัญที่สุด ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิรูปการเมืองของสังคมไทย เพราะการมีสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ ในความรู้สึกและวิถีชีวิตตามปกติของประชาชนไทย ย่อมเป็นมนุษย์ที่จะไม่ยินยอมสงบไว้กับการใช้อำนาจรัฐที่เกินเลยหรือไม่ชอบธรรมด้วยประการใด ๆ”

คำว่า ปฏิรูปการเมือง ในรายงานการวิจัยเล่มนี้ หมายถึง การกำหนดโครงสร้างและระบบการใช้อำนาจขององค์กรการเมือง เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิควบคุมและตรวจสอบได้อย่างแท้จริงอันเป็นการป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจในการปกครองบ้านเมือง แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง และพวกพ้องในทางมิชอบ (สสร., 2540) ด้วยเป้าหมาย แนวทาง และมาตรการ ที่มีความชัดเจนและมีความเป็นระบบ (คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย, 2538) ที่จะแก้ไขสภาพการณ์ทางการเมืองที่ดำรงอยู่ เพราะไม่อาจจะเป็นเครื่องมือในการลดหรือแก้ไขความขัดแย้งในสังคมได้อีกต่อไป (ชัชอนันต์, 2538) เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิควบคุมและตรวจสอบการเมืองได้อย่างแท้จริง เพื่อให้หน้การเมืองมีความสุจริต และแก้ไขปัญหาของประเทศ เพื่อสร้างระบบรัฐสภาที่ทันสมัยและมีเหตุผล (Rationalized

Parliamentary) (คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย, 2538) เพื่อให้การพัฒนาทางการเมืองมีความเป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีบทบาทได้มากขึ้น เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ มีวุฒิภาวะในการที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆได้อย่างสันติวิธี (วิทยากร เชียงกูล, 2540) แม้การปฏิรูปการเมืองจะไม่ใช้ภารกิจเร่งด่วน แต่หากไม่มียุทธศาสตร์เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา จะทำให้สังคมไทยล้าหลังไปในที่สุด (วิชัย ตันศิริ, 2543) การปฏิรูปการเมืองจึงมีความสำคัญยิ่ง ในฐานะที่เป็นการวางรากฐานใหม่ของระบบอำนาจในประเทศ เพื่อการแบ่งสันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม และเกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย แนวทางในการปฏิรูปการเมืองมีได้ 3 แนวทาง ดังต่อไปนี้

2.1.1 แนวทางของสำนักพฤติกรรมศาสตร์

แนวทางการปฏิรูปการเมืองของสำนักพฤติกรรมศาสตร์ เป็นแนวทางการปฏิรูปการเมืองที่อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองไปสู่ประชาธิปไตยนั้นต้องเริ่มต้นด้วยบุคคล ในฐานะปัจเจกบุคคลที่มีอิสระทางความคิดและการกระทำ โดยสำนักนี้มีต้นกำเนิดจากยุโรปตะวันตกในสมัยศตวรรษที่ 19 ที่มองระบบการเมืองเป็นระบบที่เลว เป็นภัยคุกคาม ซึ่งสะท้อนแนวคิดปรัชญาเสรีนิยมในศตวรรษนั้นที่เกิดมาต่อต้านอำนาจเผด็จการของผู้ปกครอง แกนหลักของแนวคิดเสรีนิยมจึงผลักดันให้รัฐมีบทบาทจำกัดที่สุุดในกิจการต่าง ๆ เพราะหากเมื่อใดที่รัฐเข้ามายุ่งเกี่ยวกับกิจการในสังคม จะทำให้เกิดความเดือดร้อน หากรัฐบาลให้เอกชนประกอบกิจการตนเอง จะทำให้เศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง อันทำให้วิถีชีวิตของคนทั่วไปเจริญขึ้นด้วย การเมืองในระบบประชาธิปไตยจึงสอดคล้องกับแนวคิดเสรีนิยม เพราะเป็นระบอบการปกครองที่มุ่งจำกัดอำนาจของฝ่ายบริหาร ป้องกันมิให้ฝ่ายบริหารใช้อำนาจในทางที่ผิดหรือเป็นโทษต่อส่วนรวม นอกจากนี้ ระบอบประชาธิปไตยยังเป็นระบอบที่ต้องประกอบไปด้วยปัญญาใช้เหตุผลในการวินิจฉัยปัญหา มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ การแสวงหาข้อเท็จจริง การใช้เหตุผล มีทัศนคติหรือจิตใจที่เปิดกว้าง เพื่อรับความคิดเห็นใหม่ๆ ด้วยเหตุนี้แนวทางของสำนักพฤติกรรมศาสตร์จึงมุ่งปรับปรุงที่ตัวคน การปฏิรูปการเมืองเริ่มที่ตัวบุคคล ซึ่งหมายความว่าจำเป็นต้องเชื่อมโยงไปยังการเรียนการสอนและการขัดเกลาทางสังคมด้วย

2.1.2 แนวทางวิเคราะห์แบบระบบ

แนวทางการวิเคราะห์แบบระบบ เป็นแนวคิดกลางๆ ที่มองการเมืองเป็นระบบสังคมแบบหนึ่ง และไม่ยึดติดกับลัทธิอุดมการณ์ใดอุดมการณ์หนึ่ง ด้วยเหตุนี้เมื่อศึกษาแนวทางการวิเคราะห์แบบระบบ ทำให้ไม่จำเป็นต้องพูดถึงแต่ระบอบประชาธิปไตย แต่อาจมองอุดมการณ์การเมืองอื่น

เปรียบเทียบกันก็ได้ ผู้นำในสำนักนี้ได้แก่ อีสตัน และ อัลมอนต์ โดยวิเคราะห์ว่า โดยทั่วไประบบประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ ตัวป้อน และผลผลิต ของระบบ ทั้งกระบวนการที่ปรับตัวป้อนให้เป็นผลผลิตด้วย ซึ่งระบบการเมืองนั้นมีตัวป้อนได้แก่ ข้อเรียกร้องของประชาชนและการสนับสนุนของประชาชน เช่น ความต้องการสวัสดิการต่างๆ การศึกษา สาธารณสุข และ ส่วนผลผลิตได้แก่ นโยบายต่างๆ เช่นกฎหมาย และนโยบายต่างๆ การปฏิรูปการเมืองโดยนัยของการวิเคราะห์แบบระบบ จะต้องวิเคราะห์ให้รอบด้าน ไม่ได้จำกัดเฉพาะส่วนของพฤติกรรมหรือส่วนของสถาบันการเมืองเท่านั้น แต่วิเคราะห์รวมถึงระบบสถาบันการเมือง วัฒนธรรม การสื่อสาร และโครงสร้างอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อโครงสร้างอำนาจทางการเมือง เช่น ระบบภาษี ระบบเครือญาติ ศาสนา ชั้นวรรณะ ระบบเศรษฐกิจทั้งหมด เป็นต้น

2.1.3 แนวทางการพัฒนาสถาบันการเมือง

แนวทางการปฏิรูปการเมืองโดยใช้สถาบันการเมืองเป็นหลัก เช่น ระบบรัฐสภา ระบบพรรค และระบบพรรคการเมือง ซึ่งในการปฏิรูปการเมือง พ.ศ. 2538 นั้นเป็นการปฏิรูปการเมืองที่มีใช้แนวทางการพัฒนาสถาบันการเมืองเป็นหลัก เพราะสถาบันการเมืองจะเป็นกรอบวางโครงสร้างทางอำนาจ ซึ่งเป็นการวางยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการเมืองที่มีระบบ ในประเทศไทย แนวทางในการพัฒนาสถาบันการเมืองที่เป็นที่นิยมได้แก่แนวทางรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism) ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญในสาขานี้ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. อมร จันทรสมนุญณ์ ซึ่งเนื่องจากเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญต่อการปฏิรูปการเมือง จึงจะได้กล่าวถึงแนวทางนี้โดยละเอียดต่อไป

2.2 แนวทางรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism)

2.2.1 ที่มาของแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม

แนวทางรัฐธรรมนูญนิยม เป็นแนวทางในการปฏิรูปการเมืองจากหนังสือเรื่องคอนสติติวชันแนลลิสม์ (Constitutionalism): ทางออกของประเทศไทย โดยอมร จันทรสมนุญณ์ (2537) โดยเนื้อหาแล้ว หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่มีความสำคัญและทรงอิทธิพลเล่มหนึ่งในประเทศไทย เพราะถือเป็นการวางรากฐานการปฏิรูปการเมืองและเป็นตัวแบบที่สำคัญต่อการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่มีจุดมุ่งหมายในการปฏิรูปการเมือง ซึ่ง อมร จันทรสมนุญณ์ เป็นศาสตราจารย์ด้านกฎหมายมหาชนชั้นครูที่มีลูกศิษย์ลูกหามากมาย ทำให้แนวคิดและหนังสือเล่มนี้มีอิทธิพลต่อการ

ปฏิรูปการเมืองไทยเป็นอย่างมาก โดยในหนังสือดังกล่าว อมร จันทรมบูรณ ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาของระบบการเมืองไทย และนำเสนอวิธีการในการแก้ไขปัญหาโดยการเขียนรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมา โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะเป็นการสร้างกลไกและองค์กรใหม่ที่ทำหน้าที่ในการแก้ไขสภาพบกพร่องต่างๆ ทางการเมือง ร่างรัฐธรรมนูญจากข้อเสนอของ อมร จันทรมบูรณ ยังได้เป็นส่วนหนึ่งของข้อเสนอของงานศึกษาการปฏิรูปการเมืองของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) อีกด้วย

อมร จันทรมบูรณ เริ่มต้นในการเสนอความเห็นการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยมจากการวิเคราะห์ปัญหาของระบบรัฐสภาที่มีอำนาจสองขั้ว ว่าโดยดั้งเดิมแล้วต้นกำเนิดของระบบรัฐสภามีที่มาจาก การช่วงชิงอำนาจระหว่างพระมหากษัตริย์ในประเทศอังกฤษกับสามัญชนหรือรัฐสภา โดยพระมหากษัตริย์เป็นผู้แต่งตั้งผู้บริหารประเทศ หรือคณะรัฐมนตรี ในขณะที่รัฐสภาเป็นตัวแทนที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชน เป็น “ตัวแทน” ของประชาชน ที่เข้ามาดูแลให้ความเห็นชอบฝ่ายบริหารในเรื่องต่างๆ เช่นการจัดเก็บภาษี หรือการบัญญัติกฎหมายที่จะมีผลใช้ทั่วราชอาณาจักร ดังนั้นรัฐสภาและฝ่ายบริหารจึงมีที่มาจากคนละกลุ่มกันและมีอำนาจเป็นสองขั้วแยกขาดออกจากกัน (dualism) ทำการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน

ต่อมาการเมืองได้พัฒนาไป อำนาจของพระมหากษัตริย์ในอังกฤษได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและอิทธิพลลดลงไปในทางการเมือง พระมหากษัตริย์ไม่ได้เป็นผู้แต่งตั้งฝ่ายบริหารตามพระราชอำนาจอีกต่อไปแล้ว แต่ทรงแต่งตั้งบุคคลที่ได้รับการเสนอมาจากรัฐสภาเพื่อมาดำรงตำแหน่งฝ่ายบริหาร และรวมถึงนายกรัฐมนตรีผู้ซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายบริหารด้วย จึงได้นำมาสู่หลักการทั่วไปที่เป็นที่ยอมรับว่า พรรคการเมืองที่ได้รับเสียงข้างมากในรัฐสภา จะมีความชอบธรรมในการจัดตั้งรัฐบาลและทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ ทำให้อำนาจของฝ่ายที่จัดตั้งรัฐบาลมีอำนาจเหนือฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติในชั่วเดี่ยวนั้น ความเป็นอำนาจสองขั้วจึงหมดไปในระบบรัฐสภา กลายเป็นระบบขั้วอำนาจเดียว (monism)

ภายใต้ระบบขั้วอำนาจเดียวนั้นจึงเกิดปัญหาขึ้นหลายประการ อันนำไปสู่การปฏิรูประบบรัฐสภาในที่สุด โดยสามารถวิเคราะห์ระบบขั้วอำนาจเดียวตามข้อเสนอของอมร จันทรมบูรณได้เป็นดังต่อไปนี้

1. การที่รัฐสภาและรัฐบาลมีที่มาจากแหล่งเดียวกัน ทำให้ไม่เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลจากฝ่ายนิติบัญญัติ ทำให้ไม่อาจเกิดระบบตรวจสอบถ่วงดุลได้ เพราะเมื่อใดที่รัฐสภายื่น

อภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ฝ่ายรัฐบาลซึ่งครองเสียงข้างมากในรัฐสภาอยู่ด้วยมักจะเป็นฝ่ายชนะ เพราะรัฐบาลมีคะแนนเสียงมากกว่าฝ่ายค้านอยู่เสมอ การอภิปรายไม่ไว้วางใจจึงไม่ได้เป็นเครื่องมือที่ทำให้ฝ่ายรัฐบาลเกิดความเกรงกลัว หรือสามารถเป็นเครื่องมือที่ตรวจสอบรัฐบาลได้ เป็นเพียงแต่การทำให้ชื่อเสียงของรัฐบาลต้องหม่นหมอง หากไม่สามารถตอบกระทู้ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจได้ชัดเจน

2. ฝ่ายที่ครองเสียงข้างมากในรัฐสภาสามารถใช้ทั้งอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารได้พร้อมกัน ทำให้ขาดอำนาจในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาล ซึ่งได้ส่งผลให้เกิดสภาพ “เผด็จการรัฐสภา” คือเมื่อรัฐสภาเป็นฝ่ายเดียวกับรัฐบาล ทำให้เกิดการใช้อำนาจเบ็ดเสร็จ การรวบอำนาจสู่นายกรัฐมนตรี ซึ่งมีความสุ่มเสี่ยงที่จะเกิดการใช้อำนาจอย่างผิดวิธี เช่นการคอร์รัปชัน หรือการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ

3. เมื่อผู้ที่สามารถครองอำนาจรัฐสภาสามารถใช้อำนาจเบ็ดเสร็จได้แล้ว จึงเกิดการแข่งขันในระบบเลือกตั้งอย่างเอาเป็นเอาตายเพื่อแย่งกันได้เสียงในรัฐสภาให้มากที่สุด เพื่อเป็นรัฐบาลนำไปสู่การซื้อสิทธิ์ ขยายเสียง การเล่นพรรคเล่นพวก การซื้อตัวนักการเมือง ซึ่งทำให้พรรคการเมืองไม่อาจเจริญเติบโต และเป็นต้นตอของการทุจริตคอร์รัปชัน เพราะไม่มีหน่วยงานใดสามารถตรวจสอบได้

ลักษณะชั่วคราวเดียวของรัฐสภาที่ได้กล่าวมานั้น ไม่ได้ทำให้เกิดปัญหาแต่เฉพาะในประเทศไทยประเทศเดียว แต่เกิดกับทุกประเทศที่ใช้ระบบรัฐสภา รัฐบาลของหลายประเทศจึงพยายามหาทางแก้ไขข้อบกพร่องของระบบรัฐสภาแบบเดิมโดยการปฏิรูประบบรัฐสภาให้เป็นรัฐสภาแบบมีเหตุผล (rationalized parliamentary system) เช่นในฝรั่งเศสและเยอรมนี เป็นต้น การปฏิรูประบบรัฐสภาแบบมีเหตุผลนี้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism) ซึ่งหมายถึงการปฏิรูปการเมืองอย่างเป็นระบบทั้งหมด โดยอมร จันทรมบูรณ์ ได้ตั้งเป้าหมายไว้สามด้าน ดังต่อไปนี้

2.2.2 เป้าหมายของการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม

1. ปฏิรูปนักการเมือง เพื่อให้ได้ระบบเลือกตั้งที่สามารถถ่วงถ่วงนักการเมืองที่เป็นตัวแทนประชาชนโดยสุจริต ไม่ซื้อขยายเสียงเข้าไปมีที่นั่งในรัฐสภาให้มากที่สุด อันเป็นการตัดวงจรธุรกิจการเมือง โดยวิธีการต่างๆ เช่น กำหนดเขตเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว การกำหนดขอบเขตวิธีการหาเสียงไม่ให้มีการใช้จ่ายมากเกินไป การให้รัฐเข้าไปกำหนดให้การหาเสียงมีความเสมอภาคให้มากที่สุด

2. ปฏิรูปองค์การการเมืองให้สุจริต ทำหน้าที่ต่างๆ ของตนโดยถูกต้อง โดยการสร้างองค์กรต่างๆ มาถ่วงดุลอำนาจของผู้ใช้อำนาจรัฐ เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น

3. ปฏิรูปองค์การการเมืองให้มีประสิทธิภาพ โดยให้รัฐบาล และรัฐสภา สามารถทำงานได้ บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความมั่นคง

ข้อวิเคราะห์และข้อเสนอในเรื่องแนวทางรัฐธรรมนูญนิยมมีความสำคัญต่อการปฏิรูปการเมืองเป็นอันมาก โดยคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) ได้นำข้อเสนอของอมร จันทรมบูรณ์ เป็นแกนหลักในข้อเสนอกรอบความคิดในการปฏิรูปการเมืองไทย โดยได้เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรถึงผลการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการปฏิรูปการเมืองไว้ โดยระบุไว้ว่าเป็นการกำหนดโครงสร้าง องค์กร กลไก กระบวนการตามแนวรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism) (คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย, 2538)

เห็นได้ว่า หลักการการปฏิรูปการเมืองด้วยสถาบันการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยมแล้วพบว่า แนวทางนี้เป็นแนวทางที่เน้นระบบ คือ **มุ่งสร้างระบบที่ดีที่สามารถสร้างกรอบทางการเมืองที่สุจริต ยุติธรรม และมีศักยภาพ โดยการมุ่งปฏิรูปนักการเมือง การปฏิรูปองค์การการเมือง และการสร้างประสิทธิภาพให้กับองค์กรทางการเมืองเพื่อสร้างหนทางให้ “คนดี มีความสามารถ”** เข้ามาสู่ระบบการเมืองได้มากขึ้น จึงทำให้มองได้ว่าการปฏิรูปการเมืองด้วยสถาบันการเมืองนั้นแท้จริงแล้วผู้นำแนวคิดนี้ยังมีความเชื่อมั่นในตัวคน (ไม่ใช่ตัวระบบ) โดยมุ่งสร้างระบบให้ “คนดี” เข้ามาอยู่ใน “การเมือง” ให้ได้นั่นเอง

2.3 ข้อเสนอในการปฏิรูปการเมืองไทย

2.3.1 ที่มา

ข้อเสนอในการปฏิรูปการเมืองไทย (2538) เป็นการนำแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมมาสร้างให้เป็นระบบและเป็นรูปธรรม โดยคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) ในฐานะหน่วยงานสำคัญมีหนังสือส่งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร ต่อข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลในการพัฒนาการเมือง โดยมีแนวทางสองประการดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง คพป. มีข้อเสนอให้มีสำนักงานคณะกรรมการหนึ่ง ให้มีหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการทำแผนพัฒนาการเมือง ในชื่อคณะกรรมการพัฒนาการเมือง หรือ สภาพัฒนาการเมือง

โดยให้ทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วม ในระยะเริ่มต้นให้สำนักงานเลขาธิการผู้แทนราษฎรทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของหน่วยงานนี้

ประการที่สอง คพป. มีข้อเสนอให้มีการปฏิรูปการเมือง เพื่อทำการแก้ไขจุดบกพร่องในการเมืองไทย โดยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 211 ให้มีการตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งชาติ ดังที่ศาสตราจารย์ ดร. อมร จันทรสุมบุรณ์ได้ร่างไว้ให้ดูตามที่แนบมาด้วย

ในเอกสารว่าด้วยกรอบความคิดในการปฏิรูปการเมืองไทยของ คพป. นั้น ได้แยกเป็นสามหมวด หมวดแรกว่าด้วยปัญหาของระบบการเมืองไทยและความจำเป็นในการปฏิรูปการเมือง หมวดที่สองว่าด้วยข้อเสนอว่าด้วยการปฏิรูปการเมืองไทย หมวดที่สามว่าด้วยวิธีการที่จะทำให้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีส่วนเกิดขึ้นได้จริง โดยสรุปได้ดังนี้

2.3.2 หมวดที่หนึ่งว่าด้วยปัญหาของระบบการเมืองไทยและความจำเป็นในการปฏิรูปการเมือง

ในหมวดนี้ คพป. ได้เสนอว่า การเมืองไทยมีปัญหาทั้งระบบ จึงต้องมีการปฏิรูปตามระบบ โดยเป็นการปฏิรูปตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม ทั้งนี้ได้มีการประเมินจุดเด่น จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม เพื่อเป็นรากฐานของบริบทการเมืองเพื่อการปฏิรูปการเมืองไทยดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง จุดเด่นที่เป็นลักษณะเด่นของสังคมไทย ประกอบด้วย สถาบันหลักของชาติ ได้แก่สถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักที่แสดงความต่อเนื่องของระบอบการปกครอง มีความมั่นคงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนทั้งชาติ มีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองและสังคมมาโดยตลอด ปราศจากประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมือง ทั้งยังเป็นสถาบันที่ผูกพันกับวัฒนธรรมไทย อยู่เหนือการวิพากษ์วิจารณ์และการเปลี่ยนแปลงใดๆ ทางการเมือง เป็นสัญลักษณ์ของสังคมไทยที่พึงภาคภูมิใจในสังคมนานาชาติ นอกจากนี้ยังมีความเป็นชาติ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียว มีพุทธศาสนาล้อมเกล้าให้คนไทยมือหิงสาในเรื่องศาสนาและวัฒนธรรม ทั้งยังเป็นรากฐานในระบอบประชาธิปไตย ในเรื่องลักษณะเด่นของคนไทยคือ มีความอดทน มีความกตัญญู รู้คุณ รักอิสระเสรี ยอมรับอำนาจ (แม้จะไม่ค่อยมีวินัย) ปรับตัวได้เร็ว มีน้ำใจ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงให้เอื้อภัย และในด้านสังคมไทยพบว่า คนไทยและสังคมไทยมีความสามารถในการกลมเกลียวบุคคลจากวัฒนธรรมอื่นให้เข้าอยู่ในสังคมไทยได้ โดยปราศจากความรุนแรง และที่สำคัญคือ สังคมไทยเป็น

สังคมที่ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น เป็นสังคมที่เปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับแม้ว่าจะไม่ได้มีฐานะดีมาก่อนก็ตาม

ประเด็นที่สอง ในด้านจุดอ่อนของระบบการเมืองไทย ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญบ่อยครั้ง โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงหลักการของระบบการเมือง การทุจริต คอร์รัปชัน การแข่งขันในการเลือกตั้งโดยไม่คำนึงถึงวิธีการ การบังคับให้สังกัดพรรคการเมือง การขาดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนในชนบท และการไม่ใส่ใจดูแลประชาชนของราชการ การที่คนในเมืองดูแลคนในชนบท และไม่เคยยอมรับรัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้งของชนบท นำไปสู่การมองการเมืองว่าเป็นเรื่องของนักการเมือง และเป็นเรื่องสกปรก ในขณะที่กรุงเทพเป็นเมืองศูนย์กลางแห่งความเจริญ แต่ก็เป็นศูนย์กลางของปัญหาทุกปัญหาของประเทศ นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาในองค์กรการเมืองต่างๆ เช่น การไม่สามารถตอบสนองการแก้ไขปัญหา ปัญหาของระบบกฎหมาย การขาดการมีส่วนร่วม การนิยมการใช้อำนาจมากกว่าการยุติข้อขัดแย้งแบบยืดหยุ่น การสร้างองค์กรที่ต่างฝ่ายต่างหวงอำนาจ นอกจากนี้สื่อมวลชนยังมุ่งเน้นเสนอข่าวด้วยความสนุกสนาน ไม่ได้ปกป้องคนในสังคมได้อย่างเต็มที่ สังคมมีความอ่อนแอทางวิชาการ สถาบันทางศาสนามีความอ่อนแอ และคนไทยใช้ปัญญาน้อยกว่าศรัทธา

ประเด็นที่สาม โอกาสอันดีที่สังคมไทยจะมีโอกาสพัฒนาเทียบเทียมประเทศอื่นได้แก่ ในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์โดยธรรมชาติ โดยหากมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน จะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่น นอกจากนี้ยังมีแรงงานที่มีคุณภาพดี ราคาไม่แพง ซึ่งสะท้อนลักษณะของคนไทยที่มีความฉลาด มีความสามารถในการปรับตัว มีสภาพภูมิศาสตร์เศรษฐกิจในทำเลที่เหมาะสมมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เมืององค์กรพัฒนาสังคมที่มีบทบาท และมีภัยธรรมชาติน้อยกว่าภูมิภาคอื่น

ประเด็นสุดท้ายคือข้อจำกัดในด้านภัยคุกคามนั้นได้แก่ ความเหลื่อมล้ำในทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจซึ่งในกระแสโลกาภิวัตน์ ประเด็นนี้จะทำให้เกิดปัญหาต่อประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องการไม่ได้รับความเชื่อถือทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ การวิเคราะห์ปัญหาแบบแยกส่วน การมองปัญหาระยะสั้น การนิยมการใช้ความรู้สึกในการตัดสินใจมากกว่าความเข้าใจจริง นอกจากนี้ในภาคการผลิตแล้วยังพบว่า โครงสร้างพื้นฐานที่ดีของสังคมอุตสาหกรรมยังมีไม่เพียงพอ ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมและชนบทยังถูกละเลย มีปัญหาสังคมมากมาย ทรัพยากรร่อยหรอลงไป และเป็นสังคมที่เข้าสู่สังคมวัตถุนิยม นอกจากนี้ยังขาดความสามัคคีพร้อมเพรียงระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ด้วย

2.3.3 หมวดที่สองว่าด้วยข้อเสนอว่าด้วยการปฏิรูปการเมืองไทย

การปฏิรูปการเมืองไทยได้กำหนดโครงสร้างองค์กร กลไก และกระบวนการตามแนวรัฐธรรมนูญนิยม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมจุดเด่นของระบบการเมืองและเศรษฐกิจไทย โดยยึดตามแนวทางพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปิยมหาราชทรงใช้ในการปฏิรูปสยามประเทศ โดยการคิดแบบใหม่ ที่มีรากฐานอยู่ที่พื้นฐานของสังคมไทย โดยยึดหลักความสามัคคี ทั้งนี้ คพป. ได้เสนอแนวทางในการปฏิรูปการเมืองโดยยึดถือตามรากฐานของสังคมไทยเป็นหลัก โดยมีแนวทางการแก้ไขปัญหาของต่างประเทศเป็นแนวทาง หากเป็นปัญหาที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ก็จะสร้างนวัตกรรมใหม่ในเชิงองค์กร กลไก และกระบวนการเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะของประเทศไทย แต่หากเป็นปัญหาที่มีผู้เคยประสบมา ก็อาจจะนำวิธีการที่ใช้ได้ผลแล้วมาใช้ในประเทศได้ โดยมีความสามัคคีสมานฉันท์และฉันท์นาหมัดจากทุกส่วนของสังคมเป็นกรอบในการปฏิรูปการเมือง โดย คพป. ได้เสนอข้อพิจารณาสามประการดังนี้ (คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย, 2538)

1. สร้างกรอบรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่สามารถวางกฎเกณฑ์และกติกาต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลในทุกฝ่าย โดยต้องยึดหลักระบอบการปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข

2. รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยมเป็นการสร้างระบบการเมืองที่มีกรอบกติกา เอื้อให้บุคคลในระบบสามารถทำงานแก้ไขปัญหาสังคมได้ โดยกรอบของรัฐธรรมนูญนั้น มีไว้เพื่อสร้างระบบที่ดี ให้คนดีมีความสามารถทำงานเพื่อสังคมได้ เอื้อให้ระบบที่ดีและบุคคลที่ดีทำงานควบคู่กันไป

3. แม้จะมีรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว แต่ยังคงต้องมีแผนพัฒนาประชาธิปไตย เป็นการสร้างสมวัตมธรรม จารีต และธรรมเนียมปฏิบัติในระบอบประชาธิปไตยที่ดีขึ้น เพื่อเสริมสร้างหลักของรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

2.3.4 เนื้อหาของรัฐธรรมนูญ

2.3.4.1 เนื้อหาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยส่วนที่หนึ่ง ว่าด้วยพระมหากษัตริย์

เนื้อหาในส่วนนี้เป็นเนื้อหาส่วนใหญ่ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แต่มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้เป็นส่วนที่แก้ไขยากที่สุด โดยผู้ที่เสนอแก้ไขคือคณะองคมนตรีเท่านั้น โดยเมื่อคณะองคมนตรีเสนอรัฐสภา รัฐสภาจะเป็นผู้พิจารณา คณะเสียงของรัฐสภาในการแก้ไขใช้คะแนนเสียงสองในสามของสมาชิกรัฐสภาทั้งหมด หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมผิดไปจากหลักการนี้ องคมนตรีอาจขอให้ประชาชนลงคะแนนเสียงเป็นประชามติได้ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคง นอกจากนี้ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติกำหนดไว้ คณะองคมนตรีมีอำนาจวินิจฉัยกรณีไปตาม “โบราณราชพิธีประเพณี” เป็นการอุดช่องว่างของรัฐธรรมนูญในส่วนนี้

2.3.4.2 เนื้อหาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยส่วนที่สอง ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของพลเมือง และองค์การตรวจสอบ

โดยมีเนื้อหาหลักสองส่วน ส่วนแรกคือ การรับรองสิทธิเสรีภาพและการกำหนดหน้าที่ของพลเมือง ส่วนที่สองคือการก่อตั้งองค์การอิสระ กลไก และกระบวนการที่ใช้ในการควบคุม ตรวจสอบ การตัดสินใจในการกระทำขององค์กรทางการเมืองและข้าราชการประจำ เพื่อให้การใช้อำนาจขององค์กรทางการเมืองและระบบราชการนั้นเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย มีความเป็นธรรม และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ประชาชนขอให้องค์การอิสระเหล่านี้ตรวจสอบควบคุมการทำงานของนักการเมืองและระบบราชการได้ เพื่อมิให้การเมืองเป็นเพียงการเลือกตั้ง แต่เป็นการให้พลเมืองได้ใช้สิทธิของตนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรทางการเมืองและระบบราชการได้ตลอดเวลาแม้ภายหลังการเลือกตั้งแล้ว

ในส่วนของเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของพลเมืองประกอบไปด้วยหลักการสองประการ ประการแรกคือ คงการบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพในทำนองเดียวกับรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยฉบับอื่นที่เคยมีมาในอดีต เช่น ฉบับ พ.ศ. 2492 ฉบับ พ.ศ. 2511 และฉบับ พ.ศ. 2534 แต่เพิ่มเติมการรับรองเสรีภาพให้สมบูรณ์ และกำหนดให้ข้อจำกัดในเสรีภาพชัดเจนยิ่งขึ้น และประการที่สองคือ มีการเพิ่มหลักการใหม่ในเรื่องสิทธิเสรีภาพอย่างน้อยสามข้อคือ **ต้องมีการบัญญัติหลักการเรื่องเสรีภาพและการจำกัดเสรีภาพไว้** ดังเช่นที่รัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันได้กำหนดไว้ กล่าวคือ บัญญัติว่าสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนี้ ย่อมมีผลบังคับใช้ได้โดยตลอด และผูกพันองค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร และองค์กรตุลาการ ตลอดจนองค์กรอื่นของรัฐธรรมนูญ การตรากฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพนั้นต้องระบุนาตราที่ให้อำนาจ และกระทบสาระสำคัญที่เป็นเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพนั้นๆ มิได้ ข้อสองคือ **ต้องเพิ่มเติมหลักการ**

เกี่ยวกับสิทธิใหม่ๆ บางประการ เช่น สิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ สิทธิของชุมชนในการจัดการทรัพยากร สิทธิในการดำเนินการตามประเพณีและวัฒนธรรม รวมทั้งในกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนจรรยาบรรณความเสมอภาคของสิทธิสตรีและให้ความสำคัญกับการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก ข้อเสนอ คือต้องมีการเพิ่มสิทธิของชุมชนในการดำเนินการจัดการทรัพยากร ตลอดจนการปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนได้ สิทธิของชุมชนที่ว่าเป็นลักษณะพิเศษของสังคมตะวันออก ที่แตกต่างจากสิทธิเสรีภาพอื่นๆ ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ สิทธิชุมชนนี้จะช่วยแก้ไขปัญหาค่าความขัดแย้งในเรื่องทรัพยากรของสังคมไทยได้ ทั้งยังเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ชุมชน โดยให้ทุกคนในชุมชนตัดสินใจในเรื่องสำคัญด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องผ่านระบบผู้แทนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวกับองค์กระอิสระที่รัฐธรรมนูญตั้งขึ้นนั้น มีหลักการที่ว่า จะต้องเป็นองค์กรที่เป็นอิสระ สามารถใช้อำนาจตรวจสอบองค์การการเมืองและระบบราชการประจำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสภาพของเรื่อง เพื่อให้เกิดความชอบด้วยกฎหมาย ความเป็นธรรม และสนองตอบความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยควรจะมีอย่างน้อยหกองค์กร ได้แก่

1) **ตุลาการรัฐธรรมนูญ** เป็นองค์กรสำคัญที่ เป็นผู้ตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐสภาในการตรากฎหมาย การดำเนินการต่างๆ ที่สำคัญว่าถูกต้องตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยให้มีองค์ประกอบจากผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจำนวนไม่มาก ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่ง และมีบทบัญญัติเชื่อมโยงการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกับรัฐสภา มีบทคุ้มครองให้การเชื่อมโยงให้ความเห็นชอบของตุลาการรัฐธรรมนูญในรัฐสภา มีบทบัญญัติให้มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง เช่น ให้มีวาระการดำรงตำแหน่งยาวพอสมควร เช่น 9 ไม่สามารถดำรงตำแหน่งรอบสองได้ โดยมีความเป็นศาลมากขึ้น มีความเป็นอิสระมากขึ้น วิธีพิจารณาความก็ต้องเหมาะสมกับเรื่องพิจารณา และเป็นวิธีพิจารณาที่ได้มาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้โดยสาธารณชน เช่น ในการทำความเห็นเรื่องต่างๆ นั้น ตุลาการรัฐธรรมนูญต้องทำความเห็นทุกคน เพราะมีลักษณะเป็นศาล มิใช่คณะกรรมการ และต้องเผยแพร่ความเห็นของศาลทุกคนลงราชกิจจานุเบกษา เช่นเดียวกับศาลฎีกาญี่ปุ่นและศาลฎีกาสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในส่วนที่ประชาชนจะขอให้วินิจฉัยว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ ในปัจจุบันให้แต่อำนาจศาลยุติธรรมที่ เป็นผู้ส่งเรื่องมายังตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยคำวินิจฉัยของศาลที่วินิจฉัยว่ากฎหมายไม่ขัดรัฐธรรมนูญนั้นสามารถให้คำแนะนำสู่การพิจารณาตีความของศาลรัฐธรรมนูญได้ และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตัดสินคดีบาง

เรื่องเพิ่มมากขึ้น เช่นในกรณีที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพเป็นปรปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัยการกระทำดังกล่าวได้นอกจากนี้ยังกำหนดให้ตุลาการรัฐธรรมนูญมีหน่วยตุลาการที่เป็นอิสระของตนเอง เพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาครอบงำหน่วยตุลาการนี้

2) **ระบบ impeachment** โดยระบบการตรวจสอบการทุจริตและประพฤติมิชอบของนักการเมืองในช่วงก่อนมีการปฏิรูปการเมืองค่อนข้างย่อหย่อน ไม่ว่าจะเป็นการอภิปรายไม่ไว้วางใจนักการเมืองในรัฐสภา การตรวจสอบการทุจริตผ่านศาล หรือโดยผ่านคณะกรรมการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ซึ่งมีได้มีศักยภาพมากนักในการตรวจสอบการทุจริตของนักการเมือง ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการบัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการประพฤติมิชอบไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ต้องไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของนักการเมือง โดยมีความอิสระ มีหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องการประพฤติมิชอบอื่นๆ และเพื่อให้มีความเป็นอิสระ คณะกรรมการดังกล่าวมีวาระการดำรงตำแหน่งนาน เช่น 9 ปี และสามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ต้องมีกระบวนการได้ส่วนความผิดให้เหมาะสมกับสถานภาพของบุคคล และเช่นเดียวกับตุลาการรัฐธรรมนูญที่ต้องมีหน่วยตุลาการเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารและรัฐสภามิถึงประมาณเป็นของตนเอง มีบุคลากรที่เป็นข้าราชการพลเรือนแต่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาโดยตรงของคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้มีอำนาจไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาดการทุจริตและร่ำรวยผิดปกติของข้าราชการประจำทุกตำแหน่ง แต่ในกลุ่มข้าราชการการเมืองต้องใช้วิธีพิจารณาแตกต่างกัน กล่าวคือ การกล่าวหาอาจทำโดยสมาชิกสภาใดสภาหนึ่งหรือประชาชนโดยมีหลักฐานเบื้องต้นโดยคณะกรรมการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ทำสำนวนไต่สวน แต่ไม่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด แต่ต้องส่งเรื่องไปให้องค์กรชี้ขาดเป็นผู้ตัดสินโดยเปิดเผย โดยในกรณีเป็นการขอให้พ้นจากตำแหน่ง คณะกรรมการทำเรื่องส่งต่อตุลาการรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่ยึดทรัพย์ จะมีองค์กรชี้ขาดพิเศษตั้งขึ้นเฉพาะกรณี อาจเรียกองค์กรชี้ขาดพิเศษนี้ว่า ตุลาการอาญาธร ซึ่งเป็นศาลอาญาชั้นสูงสำหรับพิจารณาความผิดทางการเมือง ซึ่งมีที่มาจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ในการพิจารณาคดี ผู้พิพากษาศาลทุกคนต้องเขียนคำพิพากษาของตนเอง และให้ระบุเหตุผลในแต่ละฉบับของผู้พิพากษา เผยแพร่ในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้สาธารณชนสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจดุลพินิจของศาลเป็นการต่อไป

3) **ศาลยุติธรรม** ให้มีการนำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาบัญญัติไว้รับรองความเป็นอิสระในการพิจารณา ดังเช่นที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538

4) **ศาลปกครอง** เป็นศาลที่มีอำนาจเพิกถอนการกระทำทางปกครองของฝ่ายปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยเป็นฝ่ายที่ควบคุมฝ่ายปกครองและพิจารณาข้อพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชน โดยมีวิธีพิจารณาคดีที่ได้มาตรฐาน โดยการแยกการสอบข้อเท็จจริงสรุปสำนวนออกจากการชี้ขาดข้อกฎหมาย และต้องมีการให้เหตุผล พิมพ์คำพิพากษาเผยแพร่โดยเป็นวิธีพิจารณาที่เหมาะสมกับสภาพของคดี และในเรื่องของฝ่ายตุลาการก็ต้องมีหน่วยตุลาการที่เป็นอิสระจากองค์กรทางการเมือง เช่นเดียวกับกับหน่วยงานขององค์กรอิสระอื่นๆ

5) **ระบบการตรวจเงินแผ่นดิน** ต้องมีหน่วยงานตรวจเงินแผ่นดินที่มีความเป็นอิสระ โดยในปัจจุบันที่ขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหารนั้นทำให้การทำงานไม่เป็นอิสระอย่างแท้จริง ต้องมีระบบการตรวจสอบแผ่นดินที่กระทำโดยองค์กรที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ แต่งตั้งโดยเชื่อมโยงกับรัฐสภา และให้มีลักษณะการเมืองของพรรคการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องน้อยที่สุด วาระการดำรงตำแหน่งต้องมีระยะเวลาสั้น ได้รับแต่งตั้งเกินหนึ่งวาระติดต่อกันไม่ได้ วิธีการพิจารณาใช้ระบบไต่สวน ไม่ใช่ระบบกล่าวหา หน่วยตุลาการก็ต้องมีความเป็นอิสระออกจากฝ่ายบริหาร และรัฐสภา

6) **ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (ombudsman)** ให้ประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐมาร้องเรียน โดยที่มาได้รับการแต่งตั้งโดยเชื่อมโยงกับรัฐสภา โดยเกี่ยวกับพิพาทการเมืองของพรรคการเมืองน้อยที่สุด เมื่อได้รับแต่งตั้งแล้วต้องมีความเป็นอิสระต่อรัฐสภา มีวาระการดำรงตำแหน่งนานพอสมควร การทำงานจะถือเอาความทุกข์ของราษฎรเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม แต่หน่วยงานนี้ไม่มีอำนาจสั่งการหน่วยงานรัฐ มีเพียงอำนาจสอบสวนข้อเท็จจริงและแนะนำ ซึ่งหากไม่ทำตามก็มีอำนาจทำรายงานเสนอต่อรัฐสภาและพิมพ์เผยแพร่ให้สาธารณชนทราบได้

ในส่วนนี้จะทำให้รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติเรื่องสิทธิเสรีภาพ และสามารถใช้อำนาจองค์กรอิสระเป็นหลักประกันในการรักษาสิทธิเสรีภาพ และใช้ในการควบคุมองค์กรทางการเมืองให้มีความชอบด้วยกฎหมาย และตอบสนองความต้องการของพลเมืองได้อย่างแท้จริง อนึ่งรัฐธรรมนูญส่วนนี้จะต้องบัญญัติให้แก้ไขได้ยากปานกลาง

อนึ่ง ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดองค์กรที่ตรวจสอบอำนาจรัฐ มีทั้งหมด 8 องค์กร โดยเพิ่มคณะกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมาเป็นส่วนหนึ่งด้วย ในงานศึกษาชิ้นนี้จึงศึกษาองค์กรทั้ง 8 ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

2.3.4.3 เนื้อหาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยส่วนที่สามว่าด้วย รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และความสัมพันธ์ของสององค์กรนี้ต่อกัน

ในส่วนนี้ คพป. ได้ยกข้อเสนอเรื่องการเปลี่ยนรูปแบบรัฐสภาแบบดั้งเดิม (classical parliamentary system) ไปสู่รูปแบบรัฐสภาแบบมีเหตุผล (rationalized parliamentary system) ซึ่งตรงกับแนวทางวิเคราะห์ปัญหาของการเมืองไทยโดยอมร จันทรมบูรณ์ข้างต้น ภายใต้ข้อเสนอนี้ คพป. ได้ระบุว่า ระบบรัฐสภาแบบดั้งเดิมมีจุดอ่อนซึ่งทำให้ประเทศไทยตลอดระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา ต้องพบกับวังวนปัญหาเดิมของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภากับรัฐบาล โดยจุดอ่อนดังกล่าวอาจวิเคราะห์ได้สองประเด็น

ประเด็นแรก หากรัฐบาลมาจากรัฐสภาที่มีพรรคการเมืองมาก รัฐบาลนั้นอาจเป็นรัฐบาลผสม ผลก็คือการที่ประเทศไทยจะได้รัฐบาลที่ไม่มีเสถียรภาพ นำไปสู่การบริหารประเทศที่ไม่มีประสิทธิภาพ เช่นที่เกิดขึ้นก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 รัฐบาลที่มาจากพรรคผสมมีอายุโดยเฉลี่ยแล้วไม่เกินหนึ่งปี ทำให้ไม่อาจบริหารประเทศได้ต่อเนื่อง ไม่กล้าตัดสินใจแก้ไขปัญหาทางการเมือง เพราะรัฐบาลเกรงว่าจะนำมาซึ่งปัญหาความขัดแย้ง

ประเด็นที่สอง หากรัฐสภาได้พรรคการเมืองน้อยพรรค และรัฐบาลประกอบด้วยพรรคใหญ่ที่ได้คะแนนเสียงเกินครึ่งหนึ่ง ประเทศไทยอาจจะได้รัฐบาลที่มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพมาก เพราะรัฐบาลสามารถควบคุมรัฐสภาได้ แต่ในการนี้ ทำให้การตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างรัฐบาลและรัฐสภาเสียไป รัฐสภาไม่อาจตรวจสอบหรือเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนได้ เพราะรัฐบาลจะกุมอำนาจสูงสุดทั้งในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ นำไปสู่วิกฤตการณ์เผด็จการเสียงข้างมาก ซึ่งในประเทศไทย แม้จะไม่เคยเกิดเหตุการณ์พรรคการเมืองเดียวคุมเสียงรัฐบาลได้ (ในขณะนั้น) แต่เหตุการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมาคือ รัฐบาลผสมที่ปรองดองกันนั้นสามารถคุมเสียงรัฐบาลได้

ทั้งนี้หลายประเทศในยุโรปตะวันตก เช่น เยอรมัน และฝรั่งเศส หรือประเทศในเอเชีย เช่น ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ต่างเคยประสบปัญหาเช่นว่ามาก่อน (เยอรมันประสบปัญหาเผด็จการของพรรคนาซีที่ได้อำนาจมาจากการเลือกตั้ง และฝรั่งเศสประสบปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล) นำมาสู่การปฏิรูประบบรัฐสภาให้เป็นรัฐสภาแบบมีเหตุผล (rationalized parliamentary system)

ในการปฏิรูประบบรัฐสภาให้เป็นรัฐสภาแบบมีเหตุผลนั้น คพป. ได้เสนอแนวทางไว้กว้างๆ ดังต่อไปนี้

1) ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม

โดย คพป. วิเคราะห์ว่า ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายราชการและฝ่ายการเมืองที่ผ่านมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวรัฐธรรมนูญ โดยฝ่ายนักการเมืองถูกกล่าวหาว่าเลือกตั้งโดยไม่สุจริต ในขณะที่ฝ่ายราชการไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น คพป. เสนอทางเลือกสองรูปแบบคือ **รัฐสภาแบบไตรภาค (3 สภา)** โดยมีสามสภา ประกอบด้วย **สภาแรกคือ สภาผู้แทนราษฎร** มีบทบาทเป็นผู้แทนราษฎร เป็นปากเสียงให้กับประชาชน เป็นที่มาของรัฐบาล ทำหน้าที่นิติบัญญัติ ควบคุมการบริหารราชการ และเป็นที่มาขององค์กรอื่นๆ ในรัฐธรรมนูญ มีที่มาจาก การเลือกตั้งในสัดส่วนประชากร 200,000 คนต่อ ส.ส. 1 คน ระบบเลือกตั้งที่ใช้เป็นระบบเขตหนึ่งมี ส.ส. ได้คนเดียว (single member constituency) โดยวิธีเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากธรรมดา **สภาที่สองคือ พutschสภา** มีบทบาทเป็นผู้แทนของประเทศที่มีวุฒิภาวะสูง จึงเสนอและกลั่นกรองกฎหมายและให้ความเห็นชอบในกิจการสำคัญของบ้านเมือง (เช่น การสืบราชสมบัติ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และการประกาศสงคราม) ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ มีวาระการดำรงตำแหน่งคนดี ที่มามีมาจากการเลือกตั้ง แต่ต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 35 ปี ห้ามสังกัดพรรคการเมือง มีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นข้าราชการไม่ต่ำกว่าระดับซีแปดมาแล้ว และไม่เคยถูกฟ้องโดยพนักงานอัยการในคดีอาญา และไม่เคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกเว้นแต่การกระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ มีจำนวนสมาชิกไม่เกิน 100 คนมาจากการเสนอชื่อของพรรคการเมือง (แต่ต้องไม่สังกัดพรรคนั้น) ใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง ผู้ลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อใดรายชื่อหนึ่งได้เพียงบัญชีเดียว แล้วนำคะแนนที่ได้จากทั้งประเทศมาคำนวณรวมกันทั้งหมด บัญชีใดได้คะแนนเป็นร้อยละเท่าใดของคะแนนทั้งหมด ก็จะได้จำนวนสมาชิกพutschสภาเท่ากัน เพื่อให้คนดีแต่ไม่มีทุนได้เข้าสู่ระบบการเมืองได้มากขึ้น **สภาที่สามคือสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน** เป็นสภาที่ให้คำปรึกษาต่อรัฐบาลและสภาทั้งสองในกิจการสำคัญของบ้านเมือง และมีอำนาจวิไลได้โดยใช้เสียงสองในสามของสภาสามารถยับยั้งการกระทำใดๆ ของรัฐบาลและสถาบันทั้งสองที่กระทบต่อสถาบันชาติ ศาสนา หรือพระมหากษัตริย์ได้ ซึ่งหากรัฐบาลหรือสภาทั้งสองต้องการยืนยันที่จะกระทำต่อต้องได้รับประชามติมาจากประชาชน สภานี้มีที่มาจากสองส่วน โดยส่วนในตำแหน่งประกอบด้วยอดีตนายกรัฐมนตรีทุกคน อดีตประธานรัฐสภาทุกคน อดีตประธานศาลฎีกาทุกท่าน ปลัดกระทรวงทุกกระทรวงและทบวง ผู้บัญชาการเหล่าทัพทั้งสี่เหล่า แม่ทัพภาคและผู้บัญชาการกองพล ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และประธานหอการค้าไทย ส่วนการแต่งตั้งมาจากการคัดเลือกโดยคณะกรรมการร่วมระหว่างพutschสภา และสภาผู้แทนราษฎร จากการคัดเลือกบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จาก

ตัวแทนองค์กรวิชาชีพและอาชีพทั้งหลายที่ระบุไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญนั้น (อาทิ วิชาชีพ แพทย์ พยาบาล นักบัญชี นักกฎหมาย แรงงาน นายจ้าง เกษตรกร ฯลฯ) เมื่อคัดเลือกแล้วกราบบังคมทูลฯ ให้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

สมาชิกของทั้งสามสภานี้มีศักดิ์และสิทธิ์เทียบเท่ากัน เพื่อให้เกิดความประนีประนอมปรองดองกันในชาติให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงทางสังคม และระดมสรรพบุคลากรทุกส่วนให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจระดับสูงของชาติตามความเหมาะสมของแต่ละส่วน โดยสภาผู้แทนราษฎรเป็นสภาการเมืองที่สมาชิกเป็นผู้แทนของราษฎร พutschสภาเป็นสภาแห่งกฎหมาย คือเป็นผู้แทนในการพิจารณากฎหมายที่ค้างค้าง สมาชิกไม่มีสิทธิ์ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (รัฐมนตรีและข้าราชการเมืองทั้งหลาย) ส่วนสภาที่ปรึกษาเป็นสภาที่มาจากผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งในส่วนที่เป็นรากฐานสำคัญของสังคม เช่นระบบราชการและองค์กรวิชาชีพทั้งหลาย แต่มีอำนาจเพียงการยับยั้งการกระทำของรัฐบาลและสภาทั้งสอง ทั้งนี้เพื่อให้คนในสังคมทุกภาคส่วนยอมรับบทบาทซึ่งกันและกัน อันจะนำมาซึ่งความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ

สภารูปแบบที่สองคือ รัฐสภาแบบทวิภาค (2 สภา) รัฐสภาแบบทวิภาค ประกอบด้วยสองสภา ทำหน้าที่เหมือนสภาไตรภาค แต่แตกต่างตรงที่รวมสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินที่มาจากกาแต่งตั้งกับพutschสภาเข้าด้วยกัน และรวมอำนาจของสองสภานี้เข้าด้วยกัน

ทั้งนี้ คพป. มีความเห็นเป็นเบื้องต้นว่า ลักษณะของระบบรัฐสภาแบบไตรภาค น่าจะเหมาะสมมากกว่า เพราะสามารถให้ทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วมทางการเมืองตามบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสม มีเกียรติยศ และมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน มีการแบ่ง ดุล และคานอำนาจกันอย่างเหมาะสมด้วย

2) ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร

พรรคการเมืองในประเทศไทยหลายพรรคยังมีปัญหาโครงสร้างภายในและระบบบริหารที่ไม่เป็นประชาธิปไตย โดยอำนาจอยู่ในมือคนไม่กี่คนที่ เป็นแกนนำพรรค ในมิตินี้ทำให้พรรคการเมืองซึ่งเป็นรากฐานของประชาธิปไตยขาดความเป็นประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้จึงควรยึดแนวทางที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันใช้แก้ปัญหาพรรคเผด็จการของตนด้วยสามวิธีการคือ หนึ่ง การทำให้พรรคการเมืองเป็นประชาธิปไตย โดยการกำหนดโครงสร้างพรรคระดับภาคและสาขาพรรคประจำจังหวัด ซึ่งมีกรรมการบริหารระดับภาคและจังหวัดดำเนินการตามมติที่ประชุมสมาชิกจังหวัดและภาค การกำหนดโครงสร้างและการบริหารงานของคณะกรรมการบริหารพรรคที่มาจากกาเลือกตั้งของที่ประชุมใหญ่สมาชิก โดยที่ประชุมใหญ่สมาชิกทั้งประเทศเป็นองค์กรสูงสุดในพรรค มีอำนาจเลือกหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค และกรรมการบริหารพรรค ซึ่งต้องมีวาระการดำรงตำแหน่ง การเลือกตั้งต้อง

กระทำโดยลับและการดำเนินการตัดสินใจทางการเมืองที่สำคัญต้องให้ที่ประชุมใหญ่ลงมติเป็นการลับ คณะกรรมการบริหารพรรคระดับชาติเป็นผู้คัดเลือกคนลงสมัครรับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ คณะกรรมการบริหารระดับภาคและจังหวัดเป็นผู้คัดเลือกผู้สมัครเป็น ส.ส. แบบเลือกตั้งเขตละหนึ่งคน ต้องกำหนดระบบการรับและขับสมาชิกพรรคให้เป็นธรรม และสามารถยื่นอุทธรณ์ได้ และประการสุดท้ายการกระทำและกิจกรรมของพรรคที่เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ อาจถูกควบคุมและสั่งให้ยุติ หรือยุบเลิกพรรคได้โดยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามความร้ายแรงของเรื่อง สอง รัฐธรรมนูญต้องกำหนดให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้พรรคการเมืองเป็นสัดส่วนที่ได้รับคะแนนจากทั่วประเทศ เพื่อให้พรรคการเมืองเป็นอิสระจากผู้ให้เงินอุดหนุน และต้องกำหนดให้พรรคแสดงที่มาของเงินอุดหนุนและการใช้เงินทุกประเภทของพรรค โดยมีระบบตรวจเงินแผ่นดินเป็นที่ตรวจสอบ **สามบังคับให้เฉพาะ ส.ส. ต้องสังกัดพรรค และไม่บังคับให้พรรคต้องส่งผู้เลือกตั้งตามจำนวนที่กำหนด** โดยการบังคับให้เฉพาะ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคและไม่บังคับพรรคต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งดังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 และ 2534 บังคับ เพื่อให้ ส.ส. วินัยในระดับที่เหมาะสมและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย อันจะทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลมีความมั่นคง แต่การบังคับพรรคให้ต้องส่งผู้สมัครเกินกึ่งหนึ่งหรือเกินหนึ่งในสามของจำนวน ส.ส. สมควรยกเลิก เพื่อไม่ให้เป็นการะทางการเงินแก่พรรค และสมาชิกพุดมสภาพต้องไม่สังกัดพรรคการเมืองและปลอดจากระบบวินัยพรรคโดยสิ้นเชิง

3) การจักระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง และเปิดโอกาสให้คนตีมีความสามารถสามารถเสนอตัวเข้าสู่ระบบการเมืองมากขึ้น

ตามที่คนส่วนใหญ่ของประเทศมีปัญหาทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงบริการจากภาครัฐ จึงเป็นช่องว่างให้มีการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง และการใช้ระบบอุปถัมภ์ในประเทศไทย ซึ่ง คพป. ได้เสนอวิธีการเลือกตั้งที่จะนำไปสู่ความบริสุทธิ์ ยุติธรรมดังนี้

- ระบบเลือกตั้งให้เป็นระบบสัดส่วนผสมระบบเสียงข้างมากเขตละคน โดยระบบบัญชีรายชื่อมีจำนวน ส.ส. ทั้งหมด 100 คนในระบบสัดส่วนโดยให้เขตประเทศทั้งประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง
- ต้องมีการขยายฐานเสียงผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้มีจำนวนมาก เพื่อให้การเงินต้องใช้งาจนไม่น่าใช้
- กำหนดระยะเวลาที่ใช้หาเสียงเลือกตั้งไม่ให้สั้นหรือยาวเกินสมควร ตลอดจนมาตรการอื่นๆ

- การมีองค์กรกลางที่เป็นอิสระในการควบคุมดำเนินการให้การเลือกตั้งเป็นอิสระและเป็นธรรม

4) การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการมากขึ้น

- เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเผด็จการเสียงข้างมาก รัฐธรรมนูญควรกำหนดมาตรการและกลไกที่รัฐสภาสามารถตรวจสอบควบคุมรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังคงคงเสถียรภาพให้กับการทำงานของรัฐบาลตามสมควร ดังต่อไปนี้

- ให้ ส.ส. มีวิจารณ์ญานของตนในเรื่องบางเรื่อง เช่นการพิจารณาแต่งตั้งองค์กรอิสระ โดยการกำหนดวิธีการลงคะแนนที่พรรคไม่สามารถคุมสมาชิกได้ และต้องบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญไม่ให้พรรคมีมติให้สมาชิกปฏิบัติในเรื่องนี้โดยเด็ดขาด

- ให้ ส.ส. เป็นกรรมการในการบริหารราชการแผ่นดินได้ แต่จำนวนจะต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของคณะกรรมการนั้น และจะเป็นประธานหรือเลขานุการของคณะกรรมการมิได้ แต่ข้อห้ามดำรงตำแหน่งอื่นๆ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 114 คงเดิม โดยเฉพาะการห้ามดำรงตำแหน่งในฐานะประธาน กรรมการ หรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจยังคงต้องห้ามต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนช่วยให้ความเห็นและเข้าใจการดำเนินการของฝ่ายบริหาร แต่ไม่เกี่ยวกับสามารถ “ครอบงำ” กรรมการหรือตุลาการ “ครอบงำ” โดยการแต่งตั้งนั้น

- ให้มีผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

- ประธานสภาทุกสภาต้องเป็นสถาบันที่เป็นกลางทางการเมืองอย่างแท้จริง โดยให้มีคณะกรรมการรัฐสภาทำหน้าที่กลั่นกรองงานและให้ข้อเสนอต่อประธานสภาในหน้าที่สองหน้าที่คือ กรณีการบังคับสำนักงานเลขาธิการสภา และกรณีการวินิจฉัยในเรื่องการนิติบัญญัติ

- เอกสิทธิและความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภา มีการปรับปรุงให้ข้อพิจารณา 4 ประการสามารถประสานไปด้วยกันได้ คือ ต้องให้ความคุ้มครอบแก่สมาชิกรัฐสภาในการตรวจสอบและควบคุมรัฐบาล ต้องให้ความคุ้มครอบแก่บุคคลที่สามนอกวงงานของสภา สมควรให้ความเป็นธรรมกับผู้ตรวจสอบโดยเฉพาะรัฐบาลจากการดูหมิ่นซึ่งหน้าและจงใจกล่าวข้อความอันฝ่าฝืนความจริง และสมควรคำนึงถึงสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนและสื่อมวลชน โดย คพป. ได้กำหนดเอกสิทธิของสมาชิกรัฐสภาไว้ดังนี้ (ซึ่งรายละเอียดอยู่ใน ข้อเสนอกรอบความคิดในการปฏิรูปการเมืองไทย, 2538)

1. การลงมติให้ความคุ้มกันเต็มที่โดยไม่มีข้อยกเว้น

2. การอภิปรายในที่ประชุมที่ไม่มีการถ่ายทอดวิทยุ โทรทัศน์ ให้ความคุ้มกันสมาชิกสภาผู้กล่าวด้วยคำเป็นหลัก ยกเว้นเป็นการดูหมิ่นซึ่งหน้า หรือจงใจกล่าวข้อความอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความจริง
3. กรณีอภิปรายที่มีการถ่ายทอด สมควรให้ความคุ้มครองแก่บุคคลที่สามนอกวงงานรัฐสภา
 - สมัยประชุมของรัฐสภาในปัจจุบันมีระยะเวลาค่อนข้างสั้นไม่ทันต่อการออกกฎหมาย จึงควรมีสมาชิกประชุมนิติบัญญัติเพิ่มขึ้นอีก 1 สมัย
 - ปรับปรุงเกณฑ์ในการพิจารณาว่าร่างกฎหมายใดเป็นร่างกฎหมายเกี่ยวกับการเงินให้รัดกุม เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกสภา (ส.ส. และวุฒิสภา) สามารถเสนอกฎหมายได้มากขึ้น
 - ปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีในสองจุดหลัก คือ หน่วยงานที่เป็นองค์กรมหาชนอิสระทั้งหลาย ไม่ต้องเสนองบประมาณผ่านสำนักงบประมาณและคณะรัฐมนตรี แต่ให้ผ่านคณะกรรมการพิจารณาการจัดทำงบประมาณเป็นพิเศษแต่ละหน่วยงาน โดยมีองค์ประกอบจากทุกฝ่าย อาทิ รัฐบาล สภา และผู้แทนของหน่วยงานอิสระ และจุดที่สองคือ ควรมีคณะกรรมการสามัญเสนอแนะจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะมีมติรับร่างพระราชบัญญัติ เพื่อให้ ส.ส. และ สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง และทราบความต้องการของประชาชนในพื้นที่ สามารถให้ความเห็นเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนได้ตั้งแต่การเตรียมงบประมาณ
 - การปรับปรุงระบบการทำงานของคณะกรรมการธิการของสภาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยระบุนุการกิจให้ชัดเจนในข้อบังคับการประชุม กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการธิการให้มีอำนาจพิจารณากฎหมายและเรื่องที่เป็นภารกิจได้โดยไม่ต้องรับการมอบหมายจากสภาที่ละเอียดอย่างในปัจจุบัน แต่สภาอาจมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเรื่องนั้น ๆ แทนคณะกรรมการธิการสามัญได้ และกำหนดให้คณะกรรมการมีสิทธิเรียกเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนมาให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็นแก่คณะกรรมการ หากไม่มาต้องได้รับโทษทางอาญา
 - ปรับปรุงสำนักงานเลขาธิการของแต่ละสภาให้มีอิสระและมีประสิทธิภาพตอบสนองหน้าที่ของสภาและสมาชิกได้เพิ่มขึ้น โดยให้มีการจัดทำแผนพัฒนาการดำเนินงานของสภาเพื่อสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการในการตรวจสอบรัฐบาล และในการจัดทำร่างกฎหมาย

5) การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้ความโปร่งใส

โดย คพป. ได้วิเคราะห์ว่า ในอดีตการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีอยู่ในมือแกนนำพรรคการเมืองเพียงไม่กี่คน นอกจากนี้นายกรัฐมนตรีที่ได้มาก็ไม่สามารถควบคุมรัฐบาลของตนได้เต็มที่ เพราะแต่ละกระทรวงจะมีเจ้ากระทรวงของตน รัฐบาลยังต้องกังวลกับการเตรียมการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ส่วนฝ่ายราชการก็ไม่ยืดหยุ่นและเต็มไปด้วยกฎระเบียบ

ด้วยเหตุนี้ คพป. จึงเสนอทางแก้คือ

- การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ต้องกระทำโดยการลงมติในสภาผู้แทนราษฎร โดยหากผู้ถูกเสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สามารถลงมติในทางลับได้ แต่หากเป็นคนนอก จะต้องใช้วิธีชานชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย เพื่อให้การระบวกรับได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรีมีความโปร่งใสและเป็นประชาธิปไตย

- หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่อาจลงมติเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีที่มีคะแนนเสียงเกินครึ่งของจำนวน ส.ส. ทั้งสภาภายใน 45 วันนับตั้งแต่วันเลือกตั้งทั่วไป ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำชื่อบุคคลที่เห็นสมควรเป็นนายกรัฐมนตรีกราบบังคมทูลโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งได้ภายใน 10 วัน หรือสภาผู้แทนราษฎร (เพียงสภาเดียว) สิ้นอายุไปโดยผลของกฎหมาย

- มาตรการเพิ่มภาวะผู้นำที่แท้จริงให้นายกรัฐมนตรี ให้เป็นอิสระจากพรรคการเมืองและสภาผู้แทนราษฎรพอที่จะตัดสินใจปฏิรูปเรื่องสำคัญเพื่อบ้านเมืองได้ สมควรนำระบบเยอรมันมาใช้ในประเทศไทย คือ หากรัฐบาลเสนอร่างพระราชบัญญัติธรรมดา หรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณต่อสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร และนายกรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีความสำคัญ สามารถประกาศภาวะจำเป็นทางนิติบัญญัติ (legislative emergency) ต่อรัฐสภาเมื่อได้ประกาศภาวะดังกล่าวแล้ว นายกรัฐมนตรีอาจเสนอร่างกฎหมายนั้นให้วุฒิสภา ซึ่งต้องมีองค์ประกอบมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนตามบัญชีรายชื่อพิจารณาเพียงสภาเดียวแล้วประกาศใช้ โดยภาวะจำเป็นทางนิติบัญญัตินี้ให้อำนาจนายกรัฐมนตรีเสนอกฎหมายต่างๆ ได้ครั้งละไม่เกินสามเดือน ในระหว่างนั้นจะยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้

- การยื่นญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจ ต้องปรับปรุงให้เป็นระบบตรวจสอบรัฐบาลที่เหมาะสม ไม่ใช่เป็นเครื่องมือทำลายความชอบธรรมของระบอบประชาธิปไตยและสร้างความไม่มั่งคั่งยวภาพให้รัฐบาล โดยในสมัยประชุมนิติบัญญัติห้ามมิให้ยื่นญัตติดังกล่าว ในสมัยประชุมสามัญสองสมัย ประจำปีนั้น จะเลือกยื่นญัตติได้เฉพาะในสมัยประชุมสามัญประชุมหนึ่งเท่านั้น มีผลให้การยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจทำได้เพียงไม่เกินปีละ 1 ครั้ง และการเสนอญัตติไม่ไว้วางใจ แยกเป็นสองกรณีคือ

ในกรณีที่ไม่ว่างใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลต้องให้ ส.ส. ตั้งแต่ 1 ใน 5 ขึ้นไป เสนอญัตติ และหากเป็นการไม่ว่างใจนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี ต้องให้ ส.ส. ไม่ต่อยกกว่ากึ่งหนึ่งลงชื่อเสนอญัตติ และการลงคะแนนให้นับเฉพาะคะแนนไม่ว่างใจ

- การปรับปรุงระบบตอบกระทู้ให้ตอบในสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา
- การให้อำนาจนายกรัฐมนตรีเสนอออกพระราชกฤษฎีกาปรับปรุงสังกัดของ

กรม กอง ฝ่ายได้ตามความเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาลนั้นๆ โดยไม่กระทบต่อความมั่นคงของข้าราชการ เพื่อให้นายกรัฐมนตรีสามารถดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว โดยไม่ต้องตั้งคณะกรรมการหรือหน่วยงานขึ้นมาใหม่

6) ปรับปรุงวิธีแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนี้

การแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญส่วนที่หนึ่งว่าด้วยพระมหากษัตริย์ ให้แก้ไขยากที่สุด ผู้เสนอแก้ไขได้แค่คณะองคมนตรีเท่านั้น โดยรัฐสภาประชุมร่วมกัน โดยมีมติเห็นชอบ 2 ใน 3 ของที่ประชุมของรัฐสภาในวาระที่ 1 และวาระที่ 3 หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมผิดหลักการที่คณะองคมนตรีเสนอ คณะองคมนตรีสิทธิขอให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติว่าจะรับร่างของคณะองคมนตรีหรือรัฐสภา ในส่วนที่สองให้แก้ไขได้ยากระดับปานกลาง โดยให้ คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาใดสภาหนึ่งไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 เป็นผู้เสนอ และผู้พิจารณาคือที่ประชุมร่วมของรัฐสภา โดยต้องมีคะแนนเสียงในวาระที่ 1 และวาระที่ 3 เกินกึ่งหนึ่งของรัฐสภา เมื่อรัฐสภาเป็นชอบแล้วต้องส่งไปให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญส่วนที่สามว่าด้วยการเมืองของนักการเมือง ใช้วิธีเดียวกับส่วนที่สอง ซึ่งหากผลมาแล้วหากรัฐสภาไม่เห็นชอบ ผู้ลงชื่อเสนออาจขอให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติได้

2.4 สิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของพลเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

ในส่วนของสิทธิเสรีภาพของพลเมืองนี้ ถือเป็นเจตนารมณ์สำคัญของการปฏิรูปการเมืองและของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างเพื่อการปฏิรูปการเมือง โดย บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2545) กล่าวว่า หัวใจของการเมือง ตามรัฐธรรมนูญได้แก่ “พลเมือง” รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงได้ปรับให้การเมืองเป็นการเมืองของพลเมือง โดยการเพิ่มบทบัญญัติด้านสิทธิเสรีภาพ และการทำให้สิทธิเสรีภาพนั้นมีผลขึ้นจริงในทางปฏิบัติ โดยมีมาตรการหลัก 3 ประการคือ

2.4.1 การเพิ่มสิทธิเสรีภาพใหม่ และความเสมอภาคให้ประชาชน

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้เพิ่มหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ที่ได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 จำนวน 30 มาตรา ให้กลายเป็น 53 มาตรา โดยเพิ่มประเด็นดังต่อไปนี้คือ

(1) สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน ซึ่งเพิ่มขึ้นโดย

ก. รับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (มาตรา 4, 26 และ 28)

ข. ขยายสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย โดยการห้ามการทรมาน ทารุณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรม (มาตรา 31) ห้ามจับโดยไม่มีหมายศาล และต้องนำตัวไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง (มาตรา 237) และห้ามมิให้มีการจับหรือควบคุมตัวโดยผิดกฎหมาย

ค. รับรองสิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่ส่วนตัว (มาตรา 34) รัฐมีหน้าที่คุ้มครองบุคคลในครอบครัวจากการใช้ความรุนแรง (มาตรา 53) และมีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว ในฐานะหน่วยสำคัญสูงสุดของสังคม (มาตรา 80)

ง. เพิ่มเติมเสรีภาพทางมโนธรรมและศาสนา โดยรับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ (มาตรา 38) กำหนดให้รัฐคุ้มครองและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นสร้างความสมานฉันท์ระหว่างทุกศาสนา และนำหลักธรรมศาสนามาพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพชีวิต (มาตรา 73)

จ. รับรองสิทธิพยานในคดีอาญาและผู้เสียหาย ให้ได้รับความคุ้มครองจากรัฐและค่าตอบแทน (มาตรา 244-245) สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาที่ไม่ได้รับการบรรเทาความเสียหายที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ (มาตรา 245)

ฉ. สิทธิผู้ต้องหา ที่จะให้ทนายความเข้าฟังการสอบสวน (มาตรา 241) และสิทธิจำเลยที่ถูกคุมขัง แต่ต่อมาศาลพิจารณาพิพากษาถึงที่สุดว่าไม่ได้คำผิดที่จะเรียกค่าทดแทนจากรัฐ (มาตรา 256)

ช. สิทธิผู้บริโภครที่จะมีองค์การอิสระที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคที่เป็นประชาชนทั่วไปมาช่วยตรวจสอบผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่เป็นเอกชนเพิ่มขึ้นจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่เดิม (มาตรา 57)

ข. สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟู จารีตประเพณีภูมิปัญญา ศิลปะและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มาตรา 46 และ 71) ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 290) รัฐและองค์กรอิสระที่ให้ความเห็นเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (มาตรา 56 วรรคสอง)

ค. สิทธิบุคคลที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มาตรา 56 มาตรา 79)

(2) การรับรองความเสมอภาคของบุคคล

ก. การให้ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน (มาตรา 5) และการห้ามการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม (มาตรา 30) ซึ่งหมายถึงการเลือกปฏิบัติในทางที่เป็นคุณหรือเป็นโทษที่ปราศจากเหตุผลที่ยอมรับกันทั่วไป

ข. การให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน (มาตรา 5, 30)

ค. การให้รัฐสามารถเลือกปฏิบัติในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เสียเปรียบและด้อยโอกาส เช่น สตรี เด็ก คนพิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เพื่อให้คนดังกล่าวเสมอภาคกับคนอื่นจริงๆ (มาตรา 29 วรรคสี่) การให้การพิจารณากฎหมายเกี่ยวกับบุคคลเหล่านี้ต้องมีผู้แทนองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง 1 ใน 3 (มาตรา 190)

ง. การให้ผู้เลือกตั้งทั่วประเทศมีความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง โคนเลือกผู้แทนแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ 1 คน เลือกบัญชีรายชื่อได้ 1 บัญชี (มาตรา 99, 102) ไม่ว่าจะอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่มีทะเบียนบ้านหรือไม่ (มาตรา 105 วรรคสอง)

จ. การห้ามบุคคลทำหน้าที่ 2 หน้าที่พร้อมกัน เช่น ห้ามข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา 109 (8) (11) มาตรา 126 (4) มาตรา 335 (7) การห้ามรัฐมนตรีเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาในเวลาเดียวกัน (มาตรา 118 (7) มาตรา 127 และมาตรา 204) ฯลฯ

2.4.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ

โดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพและสิทธิฟ้องร้องคดี และกำหนดสิทธิในการรับรู้ การกำหนดเสรีภาพในการรวมตัวกันและองค์กรต่างๆ ของประชาชน แต่ที่สำคัญที่สุดคือ เปลี่ยนหลักการที่เคยยึดถือว่า สิทธิเสรีภาพของบุคคลจะมีอยู่เฉพาะที่ได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นหลัก การที่ว่า สิทธิและเสรีภาพของบุคคลมีอยู่แม้จะไม่มีรัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยตรง ทำให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถนำสิทธิโดยธรรมชาติของบุคคลมาวินิจฉัยคดี โดยหลักที่ต้องยึดถือคือ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นหลัก การจำกัดสิทธิและเสรีภาพเป็นข้อยกเว้น

(1) การให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีถูกละเมิด

ก. การกำหนดให้สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ในการออกกฎหมาย ใช้กฎหมาย และตีความกฎหมาย (มาตรา 27) และการใช้อำนาจรัฐต้องคำนึงความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ (มาตรา 26)

ข. การจำกัดสิทธิเสรีภาพต้องทำโดยกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้น โดยจะต้องทำเฉพาะที่รัฐธรรมนูญอนุญาตและเท่าที่จำเป็น โดยจะกระทบสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพไม่ได้ (มาตรา 29) และต้องอ้างบทมาตราของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจจำกัดสิทธิเสรีภาพไว้ด้วย เพื่อให้ผู้มีอำนาจรัฐต้องสำรวจการใช้อำนาจของตนว่าเกินที่รัฐธรรมนูญให้ไว้หรือไม่

ค. การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลได้ (มาตรา 28) แต่โดยทั่วไป การฟ้องศาลดังกล่าวอาจต้องฟ้องศาลปกครอง (ในกรณีที่เป็นการกระทำของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่) จะมาฟ้องตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้

ง. สิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (มาตรา 56 วรรคสาม)

จ. สิทธิที่จะร้องทุกข์ต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (มาตรา 197) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา 200) ขอให้ศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่า กฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ (มาตรา 197 และ มาตรา 264) สิทธิฟ้องต่อศาลปกครองว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย (มาตรา 276) รัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคล

ต้องนำเรื่องไปสู่ศาลที่มีอำนาจเสียก่อน (มาตรา 264) หรือไปสู่องค์กรการเมืองอื่น เช่น ส.ส. หรือ ส.ว. หรือนายกรัฐมนตรี (มาตรา 262) หรือประธานรัฐสภา (มาตรา 266) หรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (มาตรา 198) เพื่อให้องค์กรเหล่านั้นใช้อำนาจของตนตัดสินกรองเรื่องเสียชั้นหนึ่งเสมอ

(2) การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง

ก. การให้รัฐมีหน้าที่ต่างๆ มากขึ้น อาทิ หน้าที่ในเรื่องความมั่นคงของชาติ (มาตรา 71, 72) หน้าที่คุ้มครองและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ (มาตรา 73) หน้าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (มาตรา 76) หน้าที่กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น (มาตรา 78) หน้าที่คุ้มครองเกษตรกร (มาตรา 84) สหกรณ์ (มาตรา 85) คุ้มครองผู้ใช้แรงงาน (มาตรา 86) หน้าที่สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีที่มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม (มาตรา 87)

ข. การเพิ่มกลไกให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง เพื่อให้หน้าที่ดังกล่าวเกิดขึ้นจริง รัฐธรรมนูญได้วางกลไกกำกับไว้ 3 ประการคือ

- กำหนดให้คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายว่าจะดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนด และรายงานต่อรัฐสภาปีละครั้ง (มาตรา 88)
- กำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้คำแนะนำในเรื่องดังกล่าว (มาตรา 89)
- ถ้ารัฐไม่เสนอกฎหมายหรือออกกฎหมายไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ให้สิทธิผู้เลือกตั้ง 50,000 คนเสนอกฎหมายได้ (มาตรา 170)

2.4.3 การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

(1) การเพิ่มส่วนร่วมการเมืองในระดับชาติ

เพื่อแก้ไขระบบรัฐสภาแบบดั้งเดิมที่ทำให้เกิดปัญหาผู้บริหารมีอำนาจมากเกินไป จนไม่มีอำนาจใดสามารถตรวจสอบได้ หรือผู้บริหารมีอำนาจน้อยเกินไปจนขาดเสถียรภาพ ในการปฏิรูปการเมืองครั้งนี้จึงได้ปรับโครงสร้างทางการเมืองระดับชาติ มิให้อำนาจกระจุกตัวเฉพาะในสภาผู้แทนราษฎร โดยให้ประชาชนสามารถเลือกวุฒิสมาชิก เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรตรวจสอบนายกรัฐมนตรีและฝ่ายบริหาร รวมทั้งให้อำนาจถอดถอนอยู่กับวุฒิสภาด้วย วุฒิสภาจึงเป็นสภาที่ทำ

หน้าที่ก่ลั่นกรองกฎหมาย และตรวจสอบการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติ โดยไม่มีอำนาจนิติบัญญัติ ทั้งนี้วุฒิสมาชิกต้องไม่มีฝักฝ่ายทางการเมืองเพราะต้องเป็นสถาบันที่เป็นกลางทำหน้าที่ก่ลั่นกรอง ตรวจสอบ และถอดถอน โดยให้วุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ประชาชนซึ่งมีสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ 1 เสียงเท่ากัน (มาตรา 121,123) โดยให้วุฒิสภาพลอดจากพรรคการเมืองมากที่สุด โดยกำหนดมาตรการดังนี้คือ

ก ห้ามสังกัดพรรค และถ้าเคยเป็น ส.ส. ต้องพ้นตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี (มาตรา 126 (1) (2))

ข. ห้ามเป็นรัฐมนตรี ต้องลาออกพ้น 1 ปี จึงจะเป็นรัฐมนตรีได้ (มาตรา 127)

ค. คนที่จะเป็น ส.ว. เกิน 1 วาระ แล้วสมัครเป็น ส.ว. ในวาระที่สองติดกันไม่ได้

ง. ให้รัฐจัดการแนะนำตัวให้ และหาเสียงโดยการแนะนำตัวได้ ตามที่กฎหมายอนุญาต

จ. ให้ ประชาชนเลือก ส.ว. ได้ 1 เสียง แม้ว่าจังหวัดนั้นอาจมี ส.ว. ได้หลายคน

ทั้งนี้วุฒิสภาจะต้องมีมีฝักฝ่ายทางการเมืองหรือพรรคการเมือง เพราะมีหน้าที่สำคัญที่สุดคือ ตรวจสอบและถอดถอน และเป็นผู้เลือกองค์กรตรวจสอบทุกองค์กร ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (มาตรา 138) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (มาตรา 296) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา 199) ศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา 255) ศาลปกครอง (มาตรา 277) ป.ป.ช. (มาตรา 197) และให้วุฒิสภาเป็นผู้ถอดถอนบุคคลทุกตำแหน่ง

(2) กระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ

เพื่อการแก้ไขอำนาจในการบริหารบ้านเมืองในอดีตกระจุกตัวในการบริหารราชการส่วนกลาง รัฐธรรมนูญได้กระจายอำนาจการปกครองและเพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองในโรงสร้างการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร โดยประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจภาครัฐได้ดังนี้

- องค์กรอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อประเมินผลกระทบของโครงการต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม (มาตรา 56)

- องค์การอิสระที่เป็นตัวแทนผู้บริโภค (มาตรา 57) เพื่อคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านต่างๆ จากการเอาเปรียบของเอกชนผู้ประกอบการผลิต หรือจำหน่ายหรือบริการที่ไม่เป็นธรรม
- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (มาตรา 89) เพื่อให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อรัฐมนตรีในเรื่องทางเศรษฐกิจและสังคม และให้ความเห็นต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เสริมบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในด้านต่างๆ มากขึ้นดังนี้

- องค์การเอกชนช่วยควบคุมการเลือกตั้ง (มาตรา 145 วรรคสาม และมาตรา 327 (7))
- การมีส่วนร่วมของผู้แทนองค์การเอกชน ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา 199) ในการพิจารณาร่างกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก สตรี ผู้พิการ และคนชรา (มาตรา 190)

(3) การกระจายอำนาจและการเพิ่มส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น

ก กำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นได้จริง โดยไม่ให้กระทบต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของราชอาณาจักร (มาตรา 282-290)

ข. ในด้านชุมชนท้องถิ่น ให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ค. ในด้านบุคคล ให้สิทธิที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย (มาตรา 56 และ 57)

(4) การเพิ่มส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ

รัฐธรรมนูญได้เพิ่มการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของภาครัฐทุกระดับดังนี้

ก. สิทธิในการรับรู้ โดยได้กำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะใน ความครอบคลุมของหน่วยงานของรัฐ (มาตรา 58) และสิทธิมีส่วนร่วมในการรับรู้หรือคัดค้าน หรืออุทธรณ์การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ที่กระทบหรืออาจกระทบต่อตน (มาตรา 60)

ข. สิทธิในการร่วมให้ข้อมูลและความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์ โดยรัฐธรรมนูญ รับรองสิทธิขอข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการอนุมัติ อนุญาต หรือดำเนิน โครงการที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยหรือส่วนได้เสียของตน หรือชุมชน และแสดง ความเห็นในเรื่องนั้นๆ หรือสิทธิในการทำประชาพิจารณ์เพื่อให้การดำเนินการมีความรอบคอบและรับ ฟังทุกฝ่าย (มาตรา 59)

ค. สิทธิในการร่วมคิด โดยประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน มีสิทธิร่วม คิดและเข้าชื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (มาตรา 170) ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเป็นประชามติในเรื่องที่คณะรัฐมนตรีปรึกษาได้ (มาตรา 214)

ง. สิทธิในการร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่สามารถร่วมอนุรักษ์ และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และฟื้นฟูจตุการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มาตรา 46 และ 79)

จ. สิทธิในการร่วมตรวจสอบ โดยประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน เข้าชื่อกันร้องขอให้ถอดถอนนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. ส.ว. ประธานศาลทั้งหลาย หรือข้าราชการ ระดับสูงได้ หากมีพฤติการณ์ส่อทุจริต หรือร้ายวยผิดปกติ (มาตรา 303,304) สิทธิในการทำเรื่อง ร้องเรียน ต่อ ป.ป.ช. และสิทธิในการฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครอง

2.5 วรรณกรรมปริทัศน์

2.5.1 “องค์กรอิสระกับการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ: บทวิจารณ์” เอกสารประกอบการสัมมนา สาม ปีแห่งการปฏิรูปการเมือง ปฏิรูปได้แค่ไหน โดย ศาสตราจารย์ ดร. อมร รักษาสิทธิ์ วันพุธที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2543 สถาบันพระปกเกล้า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญที่มีความเป็น ประชาธิปไตยสูงที่สุดในบรรดารัฐธรรมนูญที่เคยมีมา เนื่องจากได้ยอมรับให้มีการตรวจสอบโดย

ประชาชนเพิ่มจากอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ โดยให้ตั้งองค์การตามรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ 7 องค์การ และปรับปรุงองค์การเพิ่มที่มีอิสระน้อยให้มีอิสระมากขึ้นอีก 3 รายการ แต่ในทางปฏิบัติพบว่า องค์การเหล่านี้อยู่ในสภาพต่างกันเป็น 4 ประเภทคือ 1) บางองค์การยังมิได้ตั้งขึ้นมา 2) บางองค์การ ตั้งขึ้นเรียบร้อยแล้วแต่ยังไม่ได้ลงมือเปิดบริการ 3) บางองค์การเปิดทำการแล้ว แต่ผลงานยังไม่ สมบูรณ์ หรืองานบางส่วนอาจขัดต่อรัฐธรรมนูญเสียเอง และ 4) องค์การที่ทำหน้าที่ได้ดี ประชาชนเกิดความเชื่อถือ แต่ในภาพรวมอาจถือได้ว่ายังมิได้พิทักษ์ความศักดิ์สิทธิ์ของรัฐธรรมนูญได้ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

1) รัฐบาลและรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 ไม่เต็มใจสนับสนุนรัฐธรรมนูญใหม่อย่างจริงจัง กฎหมายที่ออกมาจึงไม่ได้ตั้งใจทำให้เกิดผล

2) วุฒิสภาชุดเดิมไม่พยายามกลั่นกรองตัวบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งสูงอย่างจริงจัง เกิดความขัดแย้งและขัดขวางการปฏิรูปการเมืองตามกรอบของรัฐธรรมนูญ

3) องค์การเหล่านี้ไม่ได้รับความสนับสนุนจากรัฐบาลในด้านอัตรากำลังและงบประมาณ แต่ก็ มีกรณีที่หน่วยงานอิสระเรียกร้องขอมากเกินไป

4) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งองค์การอิสระบางฉบับยังมีข้อบกพร่องและข้อขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ และมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับองค์การอิสระบางฉบับที่อาจขัดต่อรัฐธรรมนูญด้วย

5.) ยังขาดกฎหมายต่อเนื่องและเกี่ยวกับการใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายที่มี อยู่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

6) ที่สำคัญที่สุดคือ ตัวบุคคลที่เข้ามาอยู่ในตำแหน่งองค์การเหล่านี้ว่า มีความต้องการจะ พิทักษ์ปกป้องรัฐธรรมนูญเพียงใด

2.5.2 “องค์กรอิสระกับการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ” เอกสารประกอบการสัมมนา สามปีแห่งการปฏิรูปการเมือง ปฏิรูปได้แค่ไหน โดย เดโช สนวนานนท์ วันพุธที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2543 สถาบันพระปกเกล้า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้มีขึ้นทั้งหมด 8 องค์กร ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการเมือง ควรกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานการประเมินการพิทักษ์รัฐธรรมนูญไว้ดังนี้

- 1) องค์กรอิสระนั้นๆ ได้บริหารจัดการในลักษณะ **ธรรมาภิบาล** หรือไม่ หรือได้ให้ประชาชนมีสิทธิควบคุมและตรวจสอบได้มากน้อยเพียงใด
- 2) องค์กรอิสระนั้นๆ ได้จัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการของตนหรือไม่เพียงใด
- 3) องค์กรอิสระนั้นๆ มีมาตรฐานการในการป้องกันมิให้คนชั่วคนเลวมีโอกาสเข้ามามีอำนาจปกครองบ้านเมืองได้หรือไม่
- 4) องค์กรอิสระนั้นๆ ได้สนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้มากประการใดในรัฐธรรมนูญ ให้มีผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติมากน้อยเพียงใด หรือเป็นผู้ทำลายสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานนั้นๆ เสียเอง
- 5) องค์กรอิสระนั้นๆ ได้คำนึงถึง “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” อย่างจริงจังเพียงใด หรือไม่

โดยในรอบสามปีหลังจากการปฏิรูปการเมืองด้วยรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนนั้น พบว่าองค์กรอิสระได้พยายามทำหน้าที่ได้น่าพอใจในระดับหนึ่ง แต่ยังมีอุปสรรคอยู่หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความล่าช้าในการจัดตั้งองค์กร เช่น ศาลปกครอง ซึ่งแม้ระยะเวลาจะผ่านไปสามปีแล้ว แต่ก็ยังไม่ได้จัดตั้งศาลปกครองต่างๆ ที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลปกครองได้ประกาศใช้ไปเกินเวลาสองปีแล้ว หรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ที่กำหนดไว้ไม่เกินสามคน แต่ในขณะนั้นสามารถสรรหามาได้เพียงคนเดียว นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และเจตนารมณ์ที่แท้จริงของการจัดตั้งองค์กรของตน และความไม่เข้าใจหรือความไม่ยอมรับบทบาทของ “การเมืองภาคพลเมือง” ในฐานะที่จะมีความสำคัญมากขึ้นในทางการเมือง องค์กรอิสระบางองค์กรจึงไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้้องค์กรอิสระบาง

องค์กรเช่น “ศาลรัฐธรรมนูญ” กลับได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบ คณะกรรมการการเลือกตั้งที่ได้จัดการการเลือกตั้งถึง 5 รอบกว่าจะได้สมาชิกวุฒิสภา ทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายขาดความตื่นตัวในการเลือกตั้ง กลับกลายเป็นผลลบต่อประชาธิปไตยมากกว่าผลดี

2.5.3 รายงานวิจัยเรื่องโครงการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ (ชุดโครงการวิจัยเรื่อง การติดตามและประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญ) (ถวิลวดี บุรีกุล, 2546)

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ตลอดจนวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและความพอใจต่อการทำงานของสถาบันดังกล่าว เพื่อเสนอแนะทางการปรับปรุงแก้ไขต่อไปโดยการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และเก็บข้อมูลภาคสนาม ด้วยแบบสอบถาม จำนวน 2,000 ตัวอย่าง จาก 42 จังหวัดทั่วประเทศ โดยใช้การสุ่มแบบกลุ่มและเป็นระบบ ในช่วงเดือนโดยมีผลการศึกษาวินิจฉัยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นหลักๆ คือ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความคิดเห็นของประชาชนต่อรัฐบาล และความคิดเห็นของประชาชนต่อองค์กรอิสระ ดังนี้

2.5.3.1 ข้อมูลทั่วไป

การศึกษานี้พบว่าประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นชายร้อยละ 47.7 หญิงร้อยละ 52.3 ส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารทางการเมืองทางโทรทัศน์ทุกวัน โดยที่กว่าร้อยละ 90 ติดตามข่าวสารการเมืองจากโทรทัศน์ นอกจากนี้ ประชาชนยังรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากป้ายประชาสัมพันธ์ของรัฐและผู้นำท้องถิ่นสำหรับเรื่องของความคิดเห็นในทางการเมืองนั้น พบว่าประชาชนกว่าร้อยละ 90 เห็นว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยดีอยู่แล้ว และไว้วางใจต่อรัฐบาลมาก ประชาชนถึงร้อยละ 83 ต้องการตรวจสอบการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าผู้นำรัฐบาลเปรียบเสมือนหัวหน้าครอบครัวใหญ่ ดังนั้นควรทำตามการตัดสินใจของเขา เพราะฉะนั้นรัฐบาลควรระมัดระวังในการทำงานให้มาก และที่น่าแปลกใจคือประชาชนยอมให้ทหารเข้ามาควบคุมจัดการในกรณีที่มีการทุจริตคอร์รัปชันมากในประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนไม่มั่นใจว่ากระบวนการเลือกตั้งจะเปลี่ยนแปลงการปกครองไปในทาง ที่ดีได้ สำหรับ

เรื่องนโยบายและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของรัฐบาล พบว่าประชาชนกว่าร้อยละ 80 เห็นว่ารัฐบาลควรรักษาความเป็นเจ้าของรัฐวิสาหกิจ (เช่น การไฟฟ้า โทศัพท) ไว้เช่นเดิม แสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้รัฐบาลแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และกว่าร้อยละ 90 เห็นว่าเราควรรักษาวัฒนธรรมของชาติไว้แทนที่จะรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาแทนที่

ประชาชนเกือบร้อยละ 90 เห็นว่ารัฐบาลควรมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ของท้องถิ่นมากขึ้นกว่านี้ สิ่งนี้นับเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงเพราะเป็นแนวคิดที่สวนทางกับการกระจายอำนาจที่ต้องการให้ท้องถิ่นดูแลปกครองตนเอง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเพราะประชาชนไม่เชื่อถือและไม่ไว้วางใจนักการเมืองท้องถิ่น แต่ไว้วางใจรัฐบาลมากกว่าส่วนเรื่องของความคิดเห็นอื่นๆ ต่อรัฐสภา พบว่าประชาชนประมาณร้อยละ 80 เห็นว่าฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรแม้จะมีอำนาจน้อยกว่า แต่จะช่วยควบคุมรัฐบาลมิให้ใช้อำนาจไปในทางที่ผิดได้ประชาชนกว่าร้อยละ 90 เห็นว่าควรเปิดเผยข้อมูลของสมาชิกรัฐสภาให้สาธารณชนทราบเพราะจะช่วยลดปัญหาการคอร์รัปชันได้ และเห็นว่าการทำประชาพิจารณ์มีความจำเป็นต่อกระบวนการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายของชาติสำหรับการทราบสิทธิของตนเองตามรัฐธรรมนูญนั้น ประชาชนกว่าร้อยละ 80 ทราบสิทธิในการรักษาพยาบาลที่ดีและทั่วถึง และกว่าร้อยละ 70 ทราบว่าผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลฟรี และกว่าร้อยละ 60 ทราบว่ามีสิทธิร่วมดูแล รักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ในการนี้ ประชาชนเคยใช้สิทธิรักษาพยาบาลถึงร้อยละ 80 และใช้สิทธิร่วมดูแล รักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ร้อยละ 68 ในทางตรงกันข้ามประชาชนทราบสิทธิทางการเมืองน้อยมาก เช่น ทราบว่ามีสิทธิเข้าชื่อเสนอเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติเพื่อใช้ในท้องถิ่นเพียงร้อยละ 28 ทราบว่ามีสิทธิเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมาย ร้อยละ 38 และทราบว่ามีสิทธิเข้าชื่อถอดถอนนักการเมืองร้อยละ 47-48 และเคยใช้สิทธิทางการเมืองเช่นเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายและถอดถอนนักการเมืองไม่ถึงร้อยละ 10 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่สนใจเกี่ยวกับสิทธิที่ใกล้ตัวมากกว่าสิทธิในทางการเมืองเมื่อสอบถามความรู้เกี่ยวกับรัฐสภา ประชาชนส่วนใหญ่ทราบว่ารัฐสภาประกอบด้วย 2 สภาคือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลโดยเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ โดยที่สามารถระบุนชื่อสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดได้ อย่างไรก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุนชื่อสมาชิกวุฒิสภาได้และไม่ทราบบทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาว่ามีอย่างไรบ้างประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบชื่อประธานรัฐสภาและประธานวุฒิสภาคนปัจจุบัน แต่ทราบชื่อผู้นำฝ่ายค้านประชาชนมีความพึงพอใจต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดคือการแสดงบทบาทการเป็นผู้แทนราษฎรเพื่อสะท้อนความคิดเห็น

และปกป้องผลประโยชน์ให้ประชาชนในพื้นที่ และการให้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแก่ประชาชน ส่วนพอใจน้อยที่สุดได้แก่การริเริ่มเสนอกฎหมายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ประชาชนมีความพึงพอใจต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภามากที่สุดคือการอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงและชี้แจงปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ส่วนพอใจน้อยที่สุดได้แก่การใช้อำนาจในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

2.5.3.2 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ประชาชนส่วนใหญ่ คือประมาณ 63% ยอมรับว่าการประท้วงเป็นวิธีการที่ดีที่ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ ประชาชนเห็นด้วยกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยที่เห็นว่าการอภิปรายในสภาทำให้การพิจารณาอนุมัติกฎหมายเป็นไปด้วยความรอบคอบรัดกุม ประชาชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นได้ โดยการชุมนุมหรือประท้วง แต่เรื่องการกระจายอำนาจนั้นประชาชนยังไม่เข้าใจหลักการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ประชาชนจึงต้องการให้นายกรัฐมนตรีและหรือรัฐบาลเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น ซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ที่ต้องการให้กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจนั่นเอง ช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งช่องทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองอื่นๆ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ได้แก่ การเข้าชื่อเสนอกฎหมายทั้งกฎหมายระดับท้องถิ่นและกฎหมายระดับชาติ ประชาชนใช้สิทธิดังกล่าวน้อยมากกล่าวคือ เคยใช้สิทธิเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายเพียงร้อยละ 9.5 เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนไม่ทราบว่ามิสิทธิดังกล่าว คือทราบว่ามิสิทธิเข้าชื่อเสนอเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติที่บังคับใช้ในท้องถิ่นเพียงร้อยละ 28.3 และทราบว่ามิสิทธิเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายเพียงร้อยละ 38.2 การเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ประชาชนใช้สิทธิดังกล่าวน้อยมากกล่าวคือ เคยใช้สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนเพียงร้อยละ 6.3 เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากประชาชน ไม่ทราบว่ามิสิทธิดังกล่าว คือทราบว่ามิสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนนักการเมือง ร้อยละ 48.6 และทราบว่ามิสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่น 47.4 จากการรวมคะแนนการสำรวจเรื่องการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นผลจากการดำเนินกิจกรรมและความถี่กิจกรรม และนำคะแนนมาจัดกลุ่มของการมีส่วนร่วมและแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 61.2 มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสนใจและมีส่วนร่วมน้อยหรือระดับผู้ดู ร้อยละ 50.4 มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสนใจและมี

ส่วนร่วมปานกลางหรือระดับผู้มีส่วนร่วม ร้อยละ 47.3 และมีเพียงร้อยละ 2.3 เท่านั้นที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสนใจและมีส่วนร่วมมากหรือนักกิจกรรม 4

2.5.3.3 ความคิดเห็นของประชาชนต่อรัฐบาล

นโยบายส่วนใหญ่ที่ประชาชนพอใจจะเป็นนโยบายที่ส่งผลดีต่อประชาชนโดยตรง อาทิ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ผ่านนโยบายกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กองทุนหมู่บ้าน การส่งเสริมการท่องเที่ยวนอกจากนี้นโยบายจัดระเบียบทางสังคมก็ได้รับความพอใจอย่างมาก ส่วนหนึ่งที่ทำให้นโยบายเหล่านี้ได้รับความพอใจสูงเกิดจากผลจากการดำเนินนโยบายมีความเป็นรูปธรรมที่เห็นได้ชัด ขณะที่นโยบายที่ได้รับความพอใจรองลงมา เช่น กระจายอำนาจ การปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูป สาธารณสุขเป็นนโยบายที่มีลักษณะเป็นการปรับโครงสร้าง จึงค่อนข้างเป็นเรื่องที่ไกลตัวประชาชนนโยบายที่ได้รับความพอใจต่ำกว่าร้อยละ 70 และต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนโยบายด้านอื่นๆ ได้แก่ นโยบายปราบปรามคอร์รัปชัน ปฏิรูประบบราชการ ปฏิรูปการเมือง แรงงานต่างด้าว และแปรรูปรัฐวิสาหกิจ นโยบายในกลุ่มนี้เป็นนโยบายปรับโครงสร้าง เช่น การปฏิรูปราชการ ปฏิรูปการเมือง แปรรูปรัฐวิสาหกิจ และจัดระเบียบและปราบปราม เช่น ปราบปรามคอร์รัปชันและแรงงานต่างด้าว สาเหตุที่นโยบายในกลุ่มนี้ได้รับความพอใจน้อย เกิดจากมีความคิดเห็นประชาชนส่วนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินนโยบายเหล่านี้ โดยเฉพาะในประเด็นการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ แรงงานต่างด้าว และการปฏิรูปการเมือง ปฏิรูประบบราชการ กระทรวงที่ประชาชนพอใจต่อการทำงานมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย(ร้อยละ 81.3) กระทรวงศึกษาธิการ (ร้อยละ 76.6) กระทรวงสาธารณสุข (ร้อยละ 75.2) กระทรวงกลาโหม (ร้อยละ 66.7) และกระทรวงคมนาคม (ร้อยละ 66.7) จะเห็นได้ว่ากระทรวง ในอันดับ 5 นี้ เป็นกระทรวงที่ดูแล รับผิดชอบ ด้านบำบัดทุกข์ บำรุงสุข การศึกษา การสาธารณสุข การขนส่ง การสื่อ และความมั่นคงของชาติ ปัจจัยสำคัญที่น่าจะทำให้ประชาชนพอใจต่อบทบาทหน้าที่ของแต่ละกระทรวงข้างต้น พิจารณาได้จากนโยบายที่แต่ละกระทรวง ดูแล รับผิดชอบ อาทิ กระทรวงมหาดไทยที่ดูแลนโยบายจัดระเบียบสังคม ซึ่งนโยบายนี้แม้จะกระทบต่อผลประโยชน์ของคนบางกลุ่มบ้าง แต่ถือว่าโดยภาพรวมได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากประชาชน กระทรวงศึกษาธิการ ดูแลนโยบายกู้ยืมเพื่อการศึกษา (หากพิจารณาตารางความพอใจต่อนโยบายของรัฐบาลจะพบว่านโยบายนี้ได้รับความพอใจสูงสุด) เช่นเดียวกับกระทรวงสาธารณสุขที่ชูนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคมาตั้งแต่เริ่มตั้งรัฐบาล จนเป็นหนึ่งในนโยบายที่ค้ำชูและติดปากประชาชน และเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง น่า

สังเกตว่าสัดส่วนความพอใจต่อการทำงานของกระทรวงนี้แทบจะไม่แตกต่างจากความพอใจต่อนโยบายดังกล่าวเลยกระทรวงที่ประชาชนไม่พอใจการทำงานมากที่สุด โดยที่มี 3 กระทรวงที่ประชาชนเกินกว่าร้อยละ 20 ไม่พอใจการทำงาน ได้แก่ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ไม่พอใจร้อยละ 24.5 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไม่พอใจร้อยละ 22.8 กระทรวงพาณิชย์ ไม่พอใจร้อยละ 22.0 ซึ่งกระทรวงทั้งสามล้วนมีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ในของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งเป็นเกษตรกรและผู้ใช้แรงงาน ในสภาวะที่คนส่วนใหญ่ต้องการหลุดพ้นจากปัญหาความตกต่ำของเศรษฐกิจแน่นอนว่าความคาดหวังที่มีต่อกระทรวงเหล่านี้ย่อมสูงและหากไม่ปรากฏผลงานของกระทรวงที่โดดเด่นมากพอโอกาสที่คนส่วนใหญ่จะมีความไม่พอใจย่อมสูงตามไปด้วย ประชาชนพึงพอใจการทำงานของนายกรัฐมนตรี ร้อยละ 87.4 พึงพอใจการทำงานของรัฐบาลร้อยละ 84.4 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับฝ่ายนิติบัญญัติแล้วจะเห็นได้ว่าประชาชนพึงพอใจการทำงานของฝ่ายบริหารมากกว่าฝ่ายนิติบัญญัติ ดังจะเห็นได้จากการที่ประชาชนพึงพอใจการทำงานของรัฐสภา ร้อยละ 79.6 พึงพอใจการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร้อยละ 76.1 พึงพอใจการทำงานของสมาชิกวุฒิสภาร้อยละ 77.1 และพึงพอใจการทำงานของฝ่ายค้านร้อยละ 74.3จากการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชน ปรากฏว่านายกรัฐมนตรีและรัฐบาลได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนในสัดส่วนที่สูง คือร้อยละ 88.5 และ 84.7 ตามลำดับ คิดเป็นลำดับที่สามและสี่รองลงมาจากทหาร ซึ่งประชาชนมีความเชื่อมั่นถึงร้อยละ 94 และเชื่อมั่นต่อโทรทัศน์ ร้อยละ 92.3หากเปรียบเทียบกับฝ่ายนิติบัญญัติแล้ว ปรากฏว่าฝ่ายบริหารได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนมากกว่าฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ เชื่อมั่นต่อสมาชิกรัฐสภาโดยรวม 81.8 เชื่อมั่นต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร้อยละ 79.7 เชื่อมั่นต่อสมาชิกวุฒิสภา ร้อยละ 79.4 และเชื่อมั่นต่อฝ่ายค้าน ร้อยละ 75.4อาจกล่าวได้ว่า การทำงานของรัฐบาลชุดปัจจุบันที่สะท้อนผ่านความคิดเห็นของประชาชนต่อนโยบายและการทำงานของกระทรวงต่างๆ นี้ โดยภาพรวมถือว่เป็นที่พอใจของประชาชนโดยเฉพาะนโยบายเร่งด่วนที่มีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางและได้ดำเนินการไปบ้างแล้วยิ่งไปกว่านั้น ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่ารัฐบาลสามารถแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมได้โดยที่ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อตัวนายกรัฐมนตรีและรัฐบาลสูงมาก แต่อย่างไรก็ตามยังไม่สูงเท่ากับทหารและโทรทัศน์ซึ่งประชาชนมีความเชื่อมั่นถึงกว่าร้อยละ 90 ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจมากกว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนี้

2.5.3.4 ความคิดเห็นของประชาชนต่อองค์กรอิสระ

ประชาชนรู้จักคณะกรรมการการเลือกตั้งมากที่สุด คือ ร้อยละ 74.4 ลำดับรองลงมา คือ ศาลยุติธรรม ประชาชนรู้จัก ร้อยละ 63.0 และลำดับที่สามได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประชาชนรู้จัก ร้อยละ 56.4 ลำดับที่สี่ได้แก่ศาลรัฐธรรมนูญ ประชาชนรู้จักร้อยละ 6.0 และลำดับที่ห้าประชาชนรู้จักร้อยละ 51.6 ได้แก่ ศาลปกครอง ส่วนองค์กรที่ประชาชนรู้จักน้อยที่สุดสามลำดับสุดท้าย ได้แก่ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประชาชนรู้จักร้อยละ 25.1 ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ประชาชนรู้จัก ร้อยละ 25.3 และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประชาชนรู้จัก ร้อยละ 26.2 เป็นที่น่าสังเกตว่าองค์กรที่ทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิของประชาชนแต่ประชาชนกลับไม่รู้จักองค์กรอิสระที่ประชาชนพึงพอใจในการทำงานมากที่สุด คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยที่ประชาชนพอใจในการทำงานร้อยละ 52.3 รองลงไปประชาชนพอใจการทำงานของศาลยุติธรรม ร้อยละ 46.1 ศาลปกครองร้อยละ 40.1 ศาลรัฐธรรมนูญร้อยละ 38.6 และคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ร้อยละ 38.4 ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนพึงพอใจในการทำงานขององค์กรอิสระเกินร้อยละ 50 เพียงองค์กรเดียวคือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง และพึงพอใจเพียงร้อยละ 52.3 เท่านั้นองค์กรอิสระที่ประชาชนพึงพอใจในการทำงานน้อยที่สุด คือ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประชาชนพอใจการทำงานเพียงร้อยละ 18.3 รองลงไปคือ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ประชาชนพอใจการทำงานร้อยละ 19.9 คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ค.ต.ง.) ประชาชนพอใจการทำงานร้อยละ 21.1 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประชาชนพอใจการทำงานร้อยละ 22.1 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้จักองค์กรอิสระต่างๆ นั่นเอง หนึ่ง ผู้วิจัยถามเฉพาะผู้ที่ตอบว่ารู้จักองค์กรเหล่านั้นก่อน แล้วจึงถามความพึงพอใจผู้ที่ไม่รู้จักจะไม่ทำการถามต่อเมื่อถามถึงความเชื่อมั่นของประชาชนต่อองค์กรอิสระต่างๆ ปรากฏว่า ประชาชนเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติถึงร้อยละ 85.3 เชื่อมั่นต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ร้อยละ 80.0 เชื่อมั่นต่อศาลปกครองร้อยละ 79.7 เชื่อมั่นต่อศาลยุติธรรมร้อยละ 75.0 และเชื่อมั่นต่อศาลรัฐธรรมนูญร้อยละ 74.3 ส่วนองค์กรที่ประชาชนเชื่อมั่นน้อยที่สุดสามลำดับสุดท้าย ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ป.ป.ง.) ประชาชนเชื่อมั่นร้อยละ 66.8 คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประชาชนเชื่อมั่นร้อยละ 72.4 และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต(ป.ป.ช.) ประชาชนเชื่อมั่นร้อยละ 72.5

2.5.3.5 ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ และความเชื่อมโยงกับเจตนาารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

จากการศึกษาปัจจัยต่างๆ และปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การอาศัยอยู่ในเขตเมือง-ชนบท สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ข่าวสารและความสนใจทางการเมือง ความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระ และประสิทธิภาพทางการเมือง โดยที่ความรู้เข้าใจทางการเมือง สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การได้รับข่าวสารและความสนใจทางการเมืองความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระ และประสิทธิภาพทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวได้ว่า ประชาชนที่ได้รับข่าวสาร สนใจ มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระ และคิดว่าพวกเขาสามารถมีอิทธิพลในทางการเมืองได้ จะทำให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากด้วย ในขณะที่ปัจจัยเกี่ยวกับความแตกต่างกันของที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แม้ว่าระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของคนเมืองจะสูงกว่าก็ตาม กล่าวคือคนที่อาศัยอยู่ในชนบทจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มคนในเมือง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระเรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความพอใจต่อการทำงานของรัฐบาล การสนับสนุนต่อระบบการเมือง การอาศัยอยู่ในเมือง-ชนบท การมีค่านิยมแบบดั้งเดิม และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยที่ความพอใจต่อการทำงานของรัฐบาล การสนับสนุนต่อระบบการเมือง ค่านิยมแบบดั้งเดิม และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระ ซึ่งกล่าวได้ว่า ประชาชนที่มีความพอใจต่อการทำงานของรัฐบาล มีทัศนคติที่สนับสนุนต่อระบบการเมืองที่เป็นอยู่ มีค่านิยมแบบดั้งเดิม และเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้น จะทำให้มีความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระมากด้วยนอกจากนี้ ปัจจัยเกี่ยวกับความแตกต่างกันของที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระ กล่าวคือ คนที่อาศัยอยู่ในชนบทจะมีความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระมากกว่ากลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเมืองผลจากการบูรณาการปัจจัยต่างๆ เชื่อมโยงกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่ควรให้ความสำคัญเพื่อการบรรลุเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหลายประการ โดยเฉพาะการให้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแก่ประชาชน โดยอาศัยช่องทางผ่านสื่อที่มีประสิทธิภาพ ด้วยข้อมูลที่แม่นยำและเป็นกลางซึ่งมีผลโดยตรงต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้กว้างขวางขึ้นและเมื่อประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สูงก็มีแนวโน้มที่จะให้ความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระ ทำให้องค์กรอิสระมีความเข้มแข็งและสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกเพื่อสร้างความสุจริตโปร่งใสให้กับระบบการเมืองได้อย่างแท้จริง ในขณะที่เดียวกันองค์กรอิสระต่างๆ จะต้องแสดงบทบาทและทำหน้าที่ของตนเองให้ชัด ให้สมกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในแง่ของการเป็นองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจ ตลอดจน

การเป็นองค์กรที่มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและได้รับทราบช่องทางที่สามารถเข้าถึงระบบการเมืองที่เปิดกว้างมากกว่าในอดีต ประชาชนก็จะให้ความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระทั้งหลายมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมระบบการเมืองแบบมีส่วนร่วมในทางกลับกันด้วยสำหรับความพึงพอใจต่อการทำงานของรัฐบาลนั้น หากรัฐสภาปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการทำงานในหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติที่คอยตรวจสอบรัฐบาลแล้ว รัฐบาลก็จะได้รับความพอใจจากประชาชนมากด้วยนอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในทางการเมืองจัดเป็นปัจจัยสำคัญ การวิจัยนี้พบว่า การที่คนตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น อาจมีสาเหตุจากความไม่เชื่อมั่นในประสิทธิภาพทางการเมือง อันเป็นประสบการณ์ที่มีให้เห็นในอดีต โดยเป็นการจัดการปัญหาด้วยพลังของประชาชน ที่ออกมาชุมนุม เรียกร้อง ซึ่งถือเป็นด้านดีที่สะท้อนให้เห็นความตระหนักในสิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชน หากว่าการแสดงออกเพื่อแก้ปัญหาที่ขาดซึ่งความเข้าใจระหว่างกันก็อาจนำไปสู่ความรุนแรง และความเสียหายได้ เจตนารมณ์ที่มุ่งสร้างการเมืองแบบมีส่วนร่วมอาจถูก บิดเบือนและมีใช้สิ่งที่พึงปรารถนา ดังนั้น ในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นนั้น ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมกันผลักดันการเมืองที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยเน้นระบบการเมืองที่กระจ่างชัด โปร่งใสไม่ปิดบังอำพราง สามารถตอบคำถามสาธารณะได้ทุกเรื่องเป็นการเมืองที่ไม่เห็นแก่พวกพ้อง และไม่ผูกขาดอำนาจไว้ที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ทั้งนี้ ต้องแสดงให้เห็นที่มั่นใจได้ว่าเป็นระบบการเมืองของประชาชนทุกคน และการเลือกตั้งตามวิถีทางของการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นได้สำหรับปัจจัยเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อประสิทธิภาพทางการเมืองนั้น พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับความพึงพอใจต่อการทำงานของรัฐบาล กล่าวคือคนที่เห็นว่าระบบการเมืองเป็นเรื่องซับซ้อนยากแก่การเข้าใจ รวมทั้งเป็นเรื่องเฉพาะของคนบางกลุ่มที่คนธรรมดาเข้าไปมีอิทธิพลได้น้อยจะพอใจต่อการทำงานของรัฐบาลมาก อาจกล่าวได้ว่าเป็นความพอใจที่เกิดขึ้นในสภาวะที่ประชาชนรอรับประโยชน์โดยยอมให้คนอื่นคือรัฐบาลคิดแทนตน มากกว่าเป็นความพอใจที่เกิดขึ้นจากการเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของตนและท้องถิ่น แล้วพยายามผลักดันให้เกิดการสนองตอบ รัฐบาลจึงเป็นที่ซึ่งประชาชนที่มีทัศนคติทางการเมืองเช่นนี้ฝากความหวังให้เป็นผู้จัดการปัญหาต่างๆ แทนดังนั้น แม้ว่ารัฐบาลจะทำงานได้เป็นที่พอใจของประชาชน แต่ก็ยังคงค่อนข้างน่าเป็นห่วง และเกิดขึ้นจากพื้นฐานทางความคิดที่ไม่เกื้อหนุนต่อกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย

2.5.3.6 ข้อเสนอแนะ

จากบทสรุปดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยพิจารณาและมีข้อเสนอแนะเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ในเรื่องของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และการทำให้การเมืองมีเสถียรภาพดังต่อไปนี้

เนื่องจากความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญของการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในทางการเมือง และจากการศึกษาพบว่าประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอยู่ ดังนั้นควรมีแนวทางในการเสริมสร้างความรู้และทัศนคติที่ดีต่อประชาชน ดังนี้

(1) ให้ความรู้และเสริมสร้างทัศนคติที่ดีแก่ประชาชนและผู้บริหารท้องถิ่น และปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย

(1.1) รัฐบาลและหน่วยงาน/สถาบันทางวิชาการต่างๆ ควรให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะเรื่องการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสิทธิและหน้าที่ของประชาชนซึ่งเป็นประเด็นที่ประชาชนมีความรู้ น้อยที่สุด

(1.2) รัฐบาลและหน่วยงาน/สถาบันทางวิชาการต่างๆ ควรจัดหลักสูตรเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย โดยเน้นในเรื่องสิทธิทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540

(1.3) การให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ฝ่ายสื่อต่างๆ สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยแก่ประชาชน เยาวชน กลุ่มต่างๆ อย่างทั่วถึง

(2) เสริมสร้างความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนโดยปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์และช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนให้ง่าย สะดวก รวดเร็วประหยัด ตลอดจนการสร้างช่องทางในการร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง การสนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นการร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานต่างๆ ของรัฐเอกชนหรือพรรคการเมือง โดยที่รัฐต้องมีงบประมาณในส่วนนี้และให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างพอเพียงต่อการทำงานด้านนี้ขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งพยายามขจัดปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

(3) การสนับสนุนกิจกรรมที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในทางการเมือง อาทิ รัฐบาลโดยกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีรางวัลท้องถิ่นดีเด่น โดยที่ประเมินผลจากการมีส่วนร่วมด้านต่างๆ ของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนตระหนักและตื่นตัวที่จะเข้ามีส่วนร่วมด้านต่างๆ ซึ่งอาจเป็นการเพิ่มงบประมาณให้กับท้องถิ่นที่มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนสูงหรือผ่านเกณฑ์

(4) รัฐบาลจะต้องมีการรวบรวม สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการของประชาชนอย่างเป็นระบบ เพื่อจะได้จัดทำนโยบายและให้บริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

(5) เนื่องจากประชาชนยังรู้จักองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญน้อยมาก องค์กรอิสระจึงควรเร่งดำเนินการดังต่อไปนี้

(5.1) ประชาสัมพันธ์องค์กรในทุกรูปแบบในเชิงรุก (5.2) องค์กรอิสระต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใสมีธรรมาภิบาลเพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นในการทำงาน

(6) สื่อมวลชนต้องมีธรรมาภิบาลในการทำหน้าที่อย่างจริงจัง โดยเฉพาะโทรทัศน์ควรนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเป็นกลาง เนื่องจากผลการศึกษาวิจัยพบว่าประชาชนรับทราบข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากโทรทัศน์

2.6 สรุป

ทั้งหมดในการสำรวจวรรณกรรมข้างต้นนี้ ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมืองข้างต้นมาประมวลดังต่อไปนี้

2.6.1 การปฏิรูปการเมืองในประเทศไทยได้ยึดตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม ซึ่งเป็นแนวทางที่มุ่งแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องของระบบการเมืองไทย ที่มีที่มาจากระบบรัฐสภาแบบดั้งเดิมไปสู่ระบบรัฐสภาแบบมีเหตุผล เพื่อให้ได้ระบบที่เอื้อให้นักการเมืองที่เป็นตัวแทนอันสุจริตของประชาชน สามารถทำงานการเมืองในองค์กรทางการเมืองที่ทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง สามารถตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพ และมีความมั่นคง

2.6.2 **หลักการสำคัญเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และการมีส่วนร่วมของพลเมือง** โดยขยายความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานให้กว้างขวางเป็นจริงขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งทบทวนแก้ไขกำหนดภารกิจการจัดราชการให้ชัดเจนเท่าทันต่อปัญหาบ้านเมือง โดย ได้ศึกษานำความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนและการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 (บรรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2545) ดังต่อไปนี้

1. ประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค
2. การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ
3. การขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

2.6.3 **หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ** โดยปรับปรุงกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้มีประสิทธิภาพทั้งในส่วนการจัดการกับผู้ทุจริตประพฤติมิชอบ และในส่วนที่เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งทำการศึกษาทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทั้งหมด 8 องค์กร ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน โดยได้จัดทำตัวชี้วัดซึ่งได้ประมวลมาจากข้อเสนอของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย และจากเอกสารประกอบการสัมมนาสามปีแห่งการปฏิรูปการเมือง ปฏิรูปได้แค่ไหน โดย เดโช สนวนานนท์ วันพุธที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ณ สถาบันพระปกเกล้า ซึ่งประมวลตัวชี้วัดได้ดังนี้

1. ความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานในหน้าที่หลักขององค์กรอิสระตามที่ได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ
2. การมีธรรมาภิบาลขององค์กรอิสระ
3. มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ
4. การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง

2.6.4 **หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง** โดยได้นำแนวคิดของ อมร จันทรสมนบูรณีย์ เรื่องการเปลี่ยนรูปแบบจากรัฐสภาแบบ

ดั้งเดิม (classical parliamentary system) ไปเป็นรูปแบบรัฐสภาแบบมีเหตุผล (rationalized parliamentary system) เพื่อแก้ไขปัญหาสถาบันการเมืองของไทยในอดีตที่มีจุดอ่อนว่า หากรัฐบาลมาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก รัฐบาลอาจกุมเสียงเผด็จการในรัฐสภา แต่หากรัฐบาลมาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างน้อย ก็จะมีประสพปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของรัฐสภา โดย คปพ. ได้เสนอแนวทางการปฏิรูปรัฐสภาให้เป็นรัฐสภาแบบมีเหตุผล ซึ่งได้นำแนวทางดังกล่าวมาทำเป็นตัวชี้วัดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองดังต่อไปนี้

1. รัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม
2. ระบบพรรคการเมืองที่มีความเป็นประชาธิปไตยในการบริหาร
3. ระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งและเปิดโอกาสให้คนดีมีความสามารถเข้าสู่ระบบการเมืองมากขึ้น
4. ระบบการดำเนินงานของรัฐสภาที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ
5. ระบบรัฐบาลที่มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มีความโปร่งใส

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

รายงานการวิจัยฉบับนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Study) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อค้นหาข้อมูลเชิงประจักษ์ในประเด็นต่างๆ ที่กำหนดขึ้น ซึ่งกระทำโดยการระบุที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ การตั้งสมมติฐานสำหรับงานวิจัย โดยในบทนี้จะเป็นการกล่าวถึงรายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำในการวิจัย ประกอบด้วย การกำหนดประชากรและสุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตอบคำถามในการวิจัยที่ได้ตั้งไว้

3.2 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ในรายงานการวิจัยฉบับนี้ ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายสำหรับงานวิจัยไว้ 500 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นประชาชนชาวไทยผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (ผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป) โดยแบ่งตามสัดส่วนประชากรทั่วประเทศแบ่งตามภูมิภาคต่างๆ สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนประชากรและสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง

ภาค	จำนวนประชากร	ร้อยละของประชากร	สัดส่วนแบบสอบถาม (ร้อยละของประชากร*5)	จำนวนประชากรของแบบสอบถามในแต่ละภาค
ทั่วราชอาณาจักร	67,096,390	100	500	500
กรุงเทพมหานคร	6,868,484	10.23	51.18371	51
ภาคกลาง (ไม่รวม กทม.)	15,934,817	23.74	118.7457	119
ภาคเหนือ	12,152,660	18.11	90.56121	91
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	22,821,815	34.01	170.0674	170
ภาคใต้	9,318,614	13.88	69.44199	69

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังต่อไปนี้ คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ ประกอบด้วยแบบสอบถามส่วนใหญ่ซึ่ง มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดและปลายเปิด (close and open-end) เพื่อให้ได้ทราบ ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. จังหวัดที่อาศัยอยู่ (เป็นคำถามปลายเปิด)
2. อำเภอที่อาศัยอยู่ (เป็นคำถามปลายเปิด)
3. เพศ (เป็นคำถามปลายปิด)
4. อายุ (เป็นคำถามปลายเปิด)
5. อาชีพ(เป็นคำถามปลายปิด)
6. รายได้โดยประมาณต่อเดือน (เป็นคำถามปลายปิด)
7. ระดับการศึกษา (เป็นคำถามปลายปิด)
8. เขตที่อยู่อาศัย(เป็นคำถามปลายปิด)

ส่วนที่ 2 เป็นเรื่องการเปิดรับสื่อทางการเมือง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลาย ปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการรับฟังข่าวสารของประชาชน ดังต่อไปนี้

ประเด็น

ข้อคำถาม

1. ประชาชนมีการรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อประเภทใด(คำถาม 2.1)	2.1 ท่านติดตามข่าวสารบ้านเมืองจากแหล่งใดมากที่สุด

2. ประชาชนมีการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองบ่อยแค่ไหน (คำถาม 2.2)	2.2 ท่านมีการเปิดรับฟังข่าวสารทางการเมืองบ่อยแค่ไหน
3. ประชาชนมีความเชื่อมั่นในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อใดมากที่สุด (คำถาม 2.3)	2.3 ท่านมีความเชื่อมั่นในข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อใดมากที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นเรื่องหลักการสำคัญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามวัดความพึงพอใจในประเด็นต่างๆ อันเป็นเจตนารมณ์เรื่องสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ดังต่อไปนี้

1. ประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค

(1) สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนมี 11 ข้อได้แก่

ประเด็น	ข้อคำถาม
1. การไม่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	1. ท่านได้รับการปฏิบัติจากเพื่อนมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน ไม่ดูถูก ดูแคลน หรือปฏิบัติต่อกันโดยไร้เกียรติและศักดิ์ศรี
2. การห้ามการทรมาน ทารุณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรม ห้ามจับโดยไม่มีหมายศาล และต้องนำตัวไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง	2. ท่านมั่นใจว่า ท่านจะไม่ได้รับการจับกุมโดยไม่มีหมายศาล
3. ห้ามมิให้มีการจับหรือควบคุมตัวโดยผิดกฎหมาย	3. ท่านมั่นใจว่าจะไม่มีการจับกุมตัวท่านโดยผิดกฎหมาย
4. รับรองสิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่ส่วนตัว	4. ท่านมีสิทธิเสรีภาพในครอบครัวอย่างเต็มที่

5. รัฐมีหน้าที่คุ้มครองบุคคลในครอบครัวจากการใช้ความรุนแรง และมีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว ในฐานะหน่วยสำคัญสูงสุดของสังคม
6. รับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ
7. สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาที่ไม่ได้รับการบรรเทาความเสียหายที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ
8. ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะให้หมายความเข้าฟังการสอบสวน และสิทธิจำเลยที่ถูกคุมขัง แต่ต่อมาศาลพิจารณาพิพากษาถึงที่สุดว่าไม่ได้คำผิดที่จะเรียกค่าทดแทนจากรัฐ
9. มีองค์การอิสระที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคที่เป็นประชาชนทั่วไปมาช่วยตรวจสอบผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่เป็นเอกชนเพิ่มขึ้นจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่เดิม
10. ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาศิลปะและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรัฐและองค์กรอิสระที่ให้ความเห็นเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อม
11. สิทธิบุคคลที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้
5. ท่านได้รับการปกป้องจากการใช้ความรุนแรงในครอบครัว
6. ท่านมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนาที่ท่านนับถือ
7. ท่านมั่นใจว่า หากท่านเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ท่านมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ
8. หากศาลพิพากษาถึงที่สุดว่าท่านไม่ได้มีความผิด ท่านสามารถเรียกค่าเสียหายจากรัฐได้
9. ท่านเห็นว่า ประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอในการตรวจสอบผู้ผลิตและผู้จำหน่ายในฐานะตัวแทนผู้บริโภค
10. ท่านมั่นใจว่าชุมชนท้องถิ่นของท่านในปัจจุบันนี้ ได้ใช้สิทธิของชุมชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นอย่างเต็มที่
11. ท่านสามารถร่วมมือรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และมีสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและ

ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อม

(2) การรับรองความเสมอภาคของบุคคลมี 4 ข้อได้แก่

ประเด็น	ข้อคำถาม
1. การให้ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน และการห้ามการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	1. ท่านได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกันกับทุกคนในประเทศนี้ และไม่มีทางเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม
2. การให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน	2. ท่านเห็นว่าชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน
3. การให้รัฐสามารถเลือกปฏิบัติในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เสียเปรียบและด้อยโอกาส เช่น สตรี เด็ก คนพิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เพื่อให้คนดังกล่าวเสมอภาคกับคนอื่นจริงๆ การให้การพิจารณากฎหมายเกี่ยวกับบุคคลเหล่านี้ต้องมีผู้แทนองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง 1 ใน 3	3. ผู้เสียเปรียบและด้อยโอกาส เช่น สตรี เด็ก คนพิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ ได้รับความอุปถัมภ์เป็นพิเศษจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้คนดังกล่าวเสมอภาคกับคนอื่นจริงๆ
4. การให้ผู้เลือกตั้งทั่วประเทศมีความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง โคนเลือกผู้แทนแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ 1 คน เลือกบัญชีรายชื่อได้ 1 บัญชี ไม่ว่าจะอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่มีทะเบียนบ้านหรือไม่	4. ท่านได้รับความเสมอภาคในการออกเสียงเลือกตั้ง

2. ประเด็นเรื่องการทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ

(1) การให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีถูกละเมิดมี 5 ข้อได้แก่

ประเด็น

ข้อคำถาม

1. สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ในการออกกฎหมาย ใช้กฎหมาย และตีความกฎหมาย	1. ท่านมั่นใจว่าการใช้กฎหมายของประเทศไทยสามารถรับรอง สิทธิและเสรีภาพของท่านได้อย่างเต็มที่
2. การจำกัดสิทธิเสรีภาพต้องทำโดยกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้น โดยจะต้องทำเฉพาะที่รัฐธรรมนูญอนุญาตและเท่าที่จำเป็น โดยจะกระทบสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพไม่ได้	2. ท่านมั่นใจว่าหากมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของท่าน จะต้องเกิดขึ้นเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และต้องมีกฎหมายกำหนด
3. การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครอง	3. หากท่านถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพหรือถูกหมิ่นศักดิ์ศรี ท่านสามารถฟ้องร้องหรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครอง
4. สิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	4. ท่านสามารถฟ้องหน่วยงานของรัฐ หากหน่วยงานนั้นไม่รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
5. สิทธิที่จะร้องทุกข์ต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอให้ศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ	5. ท่านสามารถร้องทุกข์ต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และขอให้ศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ

(2) การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริงมี 4 ข้อได้แก่

ประเด็น	ข้อคำถาม
1. คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายว่าจะดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนดและรายงานต่อรัฐสภาปีละครั้ง	1. ท่านมั่นใจว่าการดำเนินงานของรัฐบาลสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และมีการตรวจสอบโดยรัฐสภา
2. กำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้คำแนะนำในเรื่องดังกล่าว	2. ท่านพึงพอใจกับการที่สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้คำแนะนำในเรื่องนโยบาย

ของชาติ

3. ถ้ารัฐไม่เสนอกฎหมายหรือออกกฎหมายไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ให้สิทธิผู้เลือกตั้ง 50,000 คนเสนอกฎหมายได้
3. ท่านพึงพอใจกับข้อกำหนดที่ให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คนเสนอกฎหมายได้

3. การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

(1) การเพิ่มส่วนร่วมการเมืองในระดับชาติมี 2 ข้อได้แก่

ประเด็น	ข้อคำถาม
1. ความเป็นกลางทางการเมืองของวุฒิสภา	1. ในช่วงการใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ท่านพึงพอใจกับความเป็นกลางทางการเมืองของวุฒิสภา 2. ท่านพึงพอใจกับความเป็นกลางทางการเมืองของวุฒิสภาในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (2550) นี้มากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับที่แล้ว (2540)

(2) กระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติมี 4 ข้อได้แก่

ประเด็น	ข้อคำถาม
1. องค์กรอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อประเมินผลกระทบของโครงการต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม	1. ท่านมั่นใจว่า เมื่อมีการดำเนินโครงการก่อสร้างใหญ่ ๆ จะมีหน่วยงานที่เป็นกลางเป็นผู้ตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยความเป็นธรรม
2. องค์กรอิสระที่เป็นตัวแทนผู้บริโภค เพื่อคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านต่างๆ จากการเอาเปรียบของเอกชนผู้ประกอบการผลิต หรือจำหน่ายหรือบริการที่ไม่เป็นธรรม	2. ท่านมั่นใจว่าผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการเอาัดเอาเปรียบของผู้ผลิตหรือเอกชน

3. สถานที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อรัฐมนตรีในเรื่องทางเศรษฐกิจและสังคม และให้ความเห็นต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	3. ท่านมั่นใจว่ารัฐมนตรีจะได้คำปรึกษาในเรื่องนโยบายเศรษฐกิจและสังคมจากสถานที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
4. เสริมบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น ด้านการตรวจสอบการเลือกตั้ง หรือพิจารณาร่างกฎหมาย	4. ท่านเห็นว่ามี การส่งเสริมบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น ด้านการเลือกตั้ง หรือการพิจารณาร่างกฎหมาย

(3) การกระจายอำนาจและการเพิ่มส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น มี 3 ข้อได้แก่

ประเด็น	ข้อคำถาม
<p>1. กำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นได้จริง โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของราชอาณาจักร</p>	<p>1. ท่านพึงพอใจกับพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่นและเห็นว่าไม่ได้ผลกระทบต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของราชอาณาจักร</p>
<p>2. ให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p>	<p>2. สิทธิชุมชนท้องถิ่นของท่านมีสิทธิ์ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น</p>
<p>3. ให้สิทธิที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและ</p>	<p>3. ท่านสามารถใช้สิทธิร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ</p>

สิ่งแวดล้อมด้วย

(4) การเพิ่มส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ มี 4 ข้อได้แก่

ประเด็น	ข้อคำถาม
1. สิทธิในการรับรู้ โดยได้กำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และสิทธิมีส่วนร่วมในการรับรู้หรือคัดค้าน หรืออุทธรณ์การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ที่กระทบหรืออาจกระทบต่อตน	1. ท่านพึงพอใจกับสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ
2. สิทธิในการร่วมให้ข้อมูลและความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์	2. ท่านพึงพอใจในสิทธิในการร่วมให้ข้อมูลและความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์
3. สิทธิในการร่วมคิด โดยประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน มีสิทธิร่วมคิดและเข้าชื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเป็นประชามติในเรื่องที่คณะรัฐมนตรีปรึกษาได้	3. ท่านมีสิทธิในการร่วมคิดและเข้าชื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ
4. สิทธิในการร่วมตรวจสอบนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	4. ท่านพึงพอใจในสิทธิของท่านในการตรวจสอบนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ส่วนที่ 4 เป็นเรื่องหลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งทำการศึกษาทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทั้งหมด 8 องค์กร ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการ

ตรวจเงินแผ่นดิน โดยเป็นแบบสอบถามที่มีระดับความพึงพอใจตั้งแต่ พึงพอใจมาก ค่อนข้างพึงพอใจ ค่อนข้างไม่พึงพอใจ และไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย ดังนี้

1. หลักธรรมาภิบาล

1.1 ความรับผิดชอบ

คำถาม: ท่านมีความพึงพอใจกับความรับผิดชอบของหน่วยงานอิสระเหล่านี้หรือไม่

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
4. ศาลรัฐธรรมนูญ
5. ศาลยุติธรรม
6. ศาลปกครอง
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

1.2 หลักนิติธรรม

คำถาม: ท่านเห็นว่าองค์กรเหล่านี้เคารพตัวบทกฎหมาย ไม่ได้ยึดตัวบุคคลหรือไม่ (มีหลักนิติธรรม)

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
4. ศาลรัฐธรรมนูญ
5. ศาลยุติธรรม
6. ศาลปกครอง
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

1.3 ความโปร่งใส

คำถาม: องค์กรเหล่านี้มีความโปร่งใส ท่านสามารถตรวจสอบได้

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
4. ศาลรัฐธรรมนูญ
5. ศาลยุติธรรม
6. ศาลปกครอง
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

1.4. การมีคุณธรรมจริยธรรม

คำถาม: หน่วยงานเหล่านี้ดำเนินงานด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม ปราศจากการทุจริตและประพฤติมิ

ชอบ

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
4. ศาลรัฐธรรมนูญ
5. ศาลยุติธรรม
6. ศาลปกครอง
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

1.5. การมีส่วนร่วม

คำถาม: หน่วยงานต่อไปนี้จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
4. ศาลรัฐธรรมนูญ
5. ศาลยุติธรรม
6. ศาลปกครอง
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

1.6 การมีประสิทธิภาพ

คำถาม: หน่วยงานนี้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
4. ศาลรัฐธรรมนูญ
5. ศาลยุติธรรม
6. ศาลปกครอง
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

2. มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ

2.1 ท่านเชื่อมั่นว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งบริหารในหน่วยงานนี้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
4. ศาลรัฐธรรมนูญ
5. ศาลยุติธรรม
6. ศาลปกครอง
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

2.2 ท่านเชื่อว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งบริหารของหน่วยงานนี้มีความเป็นกลางทางการเมือง

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
4. ศาลรัฐธรรมนูญ
5. ศาลยุติธรรม
6. ศาลปกครอง
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

3. การส่งเสริมและสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้

ท่านเชื่อว่าองค์กรต่อไปนี้มีบทบาทในการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง

2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
4. ศาลรัฐธรรมนูญ
5. ศาลยุติธรรม
6. ศาลปกครอง
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ส่วนที่ 5 เรื่องหลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยศึกษาความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองในประเด็นต่างๆ ดังนี้ โดยเป็นแบบสอบถามที่มีระดับความพึงพอใจในประเด็นดังกล่าวต่อไปนี้เพื่อวัดระดับความพึงพอใจ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ความเห็นคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีประเด็นและข้อคำถามดังต่อไปนี้

1. ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม โดยมีคำถาม 3 ข้อคือ

1. ส.ส. ที่ท่านเลือกสามารถสะท้อนได้ถึงความเป็นตัวแทนของท่านอย่างแท้จริง
2. นโยบายของรัฐบาลสามารถตอบสนองความต้องการของท่าน
3. ท่านมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการของท่านให้เกิดผลแท้จริงอย่างเป็นรูปธรรม

2. ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร โดยมีคำถาม 3 ข้อคือ

1. แกนนำพรรคการเมืองที่ท่านเลือกเข้าใจความต้องการของท่าน
2. ท่านมีสิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่ท่านเลือก
3. ส.ส. ที่ท่านเลือกมีอุดมการณ์เป็นของตนเองโดยไม่ยึดติดกับระเบียบวินัยพรรค

3. การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง โดยมีคำถาม 3 ข้อคือ

1. ท่านเห็นว่าระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลง
2. ท่านเห็นว่าการให้มีผู้เลือกตั้งได้จำนวนมาก ทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลงเพราะไม่คุ้มที่จะลงทุน
3. ท่านเห็นว่าการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวทำให้มีการซื้อเสียงได้ง่ายกว่าแบบหนึ่งเขตหลายเบอร์

4. การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการมากขึ้น โดยมีคำถาม 2 ข้อคือ

1. ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนฯ มีบทบาทในการตรวจสอบรัฐบาล
2. ท่านเห็นว่าประธานสภาทุกสภา มีความเป็นกลางทางการเมือง

5. การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อเพิ่มความโปร่งใส โดยมีคำถาม 3 ข้อคือ

1. ท่านยอมรับว่ากระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยวิธีการชื้อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผย เป็นการสร้างความโปร่งใส
2. การให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานแก่นายกรัฐมนตรี ทำให้สร้างภาวะผู้นำให้กับนายกรัฐมนตรี
3. ท่านพึงพอใจกับการยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลว่าเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล

ส่วนที่ 6 การวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เพื่อประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน โดยถามความเห็นของประชาชนในกรณีต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. จุดเด่นของประเทศไทย

1. ประเทศไทยมีความสามัคคีมากกว่าชาติอื่นๆ ไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อย มีอิสรภาพและเอกราชตลอดเวลามาช้านาน

2. พุทธศาสนากล่อมเกล้าให้คนไทยสามารถยอมรับคนที่มีความแตกต่างทางศาสนา
ขนบธรรมเนียมประเพณีได้ง่าย
3. คนไทยเป็นคนอดทน มีความกตัญญูและรักอิสระเสรี
4. คนไทยยอมรับ “อำนาจ” แม้จะไม่มี “วินัย”
5. คนไทยปรับตัวได้เร็ว และเป็นคนมีน้ำใจ
6. คนไทยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ถ้าการเปลี่ยนแปลงมาจากองค์กรที่ได้รับการยอมรับ
7. คนไทยเป็นคนให้อภัย พร้อมทั้งจะลืมอดีต
8. คนไทยมีความสามารถกล่อมเกล้าผู้ที่มาจากวัฒนธรรมอื่นให้เข้ามาอยู่ในสังคมไทยได้อย่าง
กลมกลืนและไม่เกิดความขัดแย้ง
9. สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น เปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถในการสร้าง
ตัวได้รับการยอมรับ และประสบความสำเร็จได้เสมอ

2. จุดอ่อนของสังคมไทย

1. การทุจริตในแวดวงระดับสูงเกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะกฎหมายไม่มีระบบตรวจสอบที่มีอิสระ
และมีประสิทธิภาพ
2. การแข่งขันในการเลือกตั้ง มีการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอยู่เสมอ
3. พรรคการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในมือของผู้ที่ลงทุนให้พรรคเพียงไม่กี่คน
4. ชาวบ้านในชนบทยังขาดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน นักการเมืองจึงใช้ช่องว่างนี้ในการสร้างอามิส
สินจ้าง
5. คนในเมืองที่มีฐานะดี ประณามดูถูกการขายเสียงของชาวบ้านในชนบท
6. การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง เป็นเรื่องสกปรก
7. ท่านเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงเมื่อเลือกตั้งหรือการอ่านข่าวเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วม
ทางการเมืองในวิธีอื่น
8. การบริหารประเทศกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพ
9. องค์กรการเมือง เช่น รัฐสภา รัฐบาล หรือองค์กรอิสระต่างๆ ไม่อาจตอบสนองความต้องการ
ของท่านได้
10. ข้าราชการไม่อาจตอบสนองความต้องการของท่านได้
11. กฎหมายไทยมีส่วนให้การทำงานของภาครัฐเชื่องช้า

12. กระบวนการตรากฎหมายส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน
13. สังคมไทยนิยมการใช้ “อำนาจ” มากกว่า “กฎหมาย”
14. การรวมกลุ่มของคนไทยทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ไม่เกิดความสามัคคี
15. การเสนอข่าวทางการเมืองของสื่อมวลชนเป็นไปในทางไม่สร้างสรรค์
16. สื่อมวลชนไม่ได้ปกป้องคนในสังคมอย่างเต็มที่
17. สังคมไทยมีความอ่อนแอทางวิชาการ
18. พุทธศาสนามีความอ่อนแอ เนื่องจากถูกรอบงำจากราชการและทุน
19. คนไทยมีความ “ศรัทธา” มากกว่า “ปัญญา”

3.4 การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ซึ่งเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามนั้น ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำการสำรวจแนวคิดทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ผลงานวิจัย และเอกสารต่างๆ เพื่อนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาประมวลเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการทดสอบ

2. นำแบบสอบถามที่สร้างแล้วมาตรวจสอบโดยส่งไปให้คณะผู้เก็บข้อมูล และผู้เชี่ยวชาญทางรัฐศาสตร์ช่วยแสดงความคิดเห็น และปรับแก้ถ้อยคำ รวมทั้งข้อมูลความถูกต้อง ก่อนจะส่งไปให้ผู้เก็บข้อมูลเก็บข้อมูลต่อไป

3.5 การทดสอบและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.5.1 การทดสอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อไปทำการทดสอบ (pre-test) โดยการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลแบบสอบถามจำนวน 50 ชุด ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดคือ มหาสารคาม เชียงใหม่ และเพชรบุรี โดย

เลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงมากที่สุด โดยเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (อายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป) และมีภูมิลำเนาทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ กัน

วัตถุประสงค์ของการทดสอบแบบสอบถามคือ การทดสอบด้านความเป็นปรนัย (objectivity) ของแบบสอบถาม ได้แก่ การทดสอบความชัดเจนของข้อคำถามต่างๆ โดยการตรวจทานกับผู้ออกแบบสอบถามในแต่ละข้อว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในแบบสอบถามเหมือนผู้ตั้งคำถามหรือไม่ ทำให้ได้ประโยชน์ในการนำแบบสอบถามฉบับนี้ไปเก็บข้อมูลเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน และเพื่อข้อมูลที่แน่นอน

3.5.2 การตรวจสอบคุณภาพภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจากการทดสอบเก็บข้อมูลมาทดลองประมวลผลด้วยการหาความน่าเชื่อถือ (reliability test) โดยแบบสอบถามที่มีความน่าเชื่อถือจะต้องมีความเชื่อมั่น (alpha) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Fraenkel R. Jack & Wallen E Norman, 1993) ซึ่งผลของการทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามเป็นไปดังต่อไปนี้

ตาราง 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

หลักการสำคัญในเรื่องสิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง	0.917
หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ	0.987
หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง	0.748
การประเมินสถาบันการเมืองในปัจจุบัน	0.874

ซึ่งทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ที่พิสูจน์ได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ (รายละเอียดโปรดดูในภาคผนวก)

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามมีดังต่อไปนี้

3.6.1 คัดเลือกนักวิจัยที่มีความคุ้นเคยในเขตพื้นที่อย่างดี เป็นผู้เก็บข้อมูลในภาคสนาม

3.6.2 ผู้เก็บแบบสอบถามดำเนินการคัดเลือกพนักงานสัมภาษณ์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ทั้งในด้านระดับคุณภาพการศึกษา บุคลิกภาพ ความเข้าใจพื้นฐานด้านรัฐศาสตร์ และรู้จักสภาพแวดล้อมเป็นอย่างดี ทั้งยังต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ และสามารถพูดจาภาษาถิ่นเพื่อพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างได้อีกด้วย

3.6.3 ผู้วิจัยประชุมร่วมกับผู้เก็บแบบสอบถามเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัย ตั้งแต่ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามและการปรับปรุงแบบสอบถาม รวมทั้งการเก็บข้อมูลโดยการใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม

3.6.4 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากผู้เก็บแบบสอบถาม และประเมินผลข้อมูลผลแบบสอบถาม และส่งกลับให้ผู้เก็บแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.5 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามทุกภูมิภาค และวิเคราะห์ข้อมูลรวมของประเทศ

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มภาคเหนือ

4.1 บทนำ

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของภาคเหนือ

4.1.1.1 การแบ่งเขตการปกครอง จำนวนประชากร และลักษณะทางประชากรศาสตร์

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดเขตการปกครองของภาคเหนือประกอบด้วย 17 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา ตาก อุตรดิตถ์ แม่ฮ่องสอน พิชณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิษณุโลก กำแพงเพชร นครสวรรค์ และอุทัยธานี ซึ่งจากรายงานข้อมูลประชากรจากการทะเบียนประจำปี พ.ศ.2552 ของสำนักงานสถิติแห่งชาตินั้น ประชากรในเขตภาคเหนือมีทั้งสิ้น 11,770,233 คน โดยแบ่งเป็นเพศชายจำนวน 5,806,550 คน และเพศหญิงจำนวน 5,963,683 คน โดยจังหวัดที่มีประชากรมากที่สุด คือ จังหวัดเชียงใหม่ มีประชากรทั้งหมด 1,632,548 คน ส่วนจังหวัดที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีประชากรทั้งหมด 241,847 คน นอกจากนี้ จากการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร พ.ศ.2552 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2548 – 2552) ภาคเหนือมีอัตราการย้ายถิ่นสูงขึ้น และในปี พ.ศ.2552 ภาคเหนือมีอัตราการย้ายถิ่นเท่ากับอัตราการย้ายถิ่นของประชากรทั้งประเทศ คือ ร้อยละ 3.0

ประชากรส่วนใหญ่ของภาคเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตภาคเหนือตอนบน สืบเชื้อสายมาจากหลากหลายเชื้อชาติ เช่น ลัวะ ยอง จีน ลื้อ ไทใหญ่ หรือชนเผ่าต่างๆ อาทิ ม้ง เย้า ลีซอ กะเหรี่ยง อีเก้อ มูเซอ เป็นต้น ซึ่งคนไทยภาคเหนือ หรือที่มักเรียกว่า “คนเมือง” มีวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น ได้แก่ ภาษา เครื่องแต่งกาย อาหาร ส่วนในเขตภาคเหนือตอนล่างนั้น ประชากรส่วนใหญ่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับคนไทยในภาคกลาง ทั้งในเรื่องของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ นอกจากนี้ยังมีประชากรจากภาคอื่นๆ ได้ย้ายถิ่นฐานและภูมิลำเนาเข้ามาอยู่ในจังหวัดต่างๆ ของภาคเหนือเพิ่มมากขึ้น

4.1.1.2 ลักษณะอาชีพ และรายได้ของภาคเป็นสัดส่วนของประชาชาติ

ลักษณะอาชีพหลักของประชากรในเขตภาคเหนือ คือ ด้านเกษตรกรรม เช่น การเพาะปลูก ซึ่งพืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ ข้าว อ้อย ข้าวโพด ไม้ยาสูบ กระเทียม หอมแดง หอมหัวใหญ่ ถั่วเหลือง ถั่วลิสง

ลำไย รวมถึงผักผลไม้เมืองหนาว การทำป่าไม้ การประมงน้ำจืด การเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ประชากรบางส่วนยังประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ เช่น อุตสาหกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงในเขตภาคเหนือยังเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรม เช่น นิคมอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน เป็นต้น พื้นที่เขตภาคเหนือยังเป็นแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุที่สำคัญของประเทศ เช่น ถ่านหินลิกไนต์ หินปูน และดินขาวที่จังหวัดลำปาง แร่สังกะสีที่จังหวัดตาก น้ำมันดิบที่จังหวัดกำแพงเพชร เป็นต้น (ธนาคารแห่งประเทศไทย: ระบบออนไลน์)

จากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (Gross Regional Product: GRP) ตามราคาประจำปี ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบุว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเหนือ พ.ศ.2552 มีมูลค่ารวม 862,657 ล้านบาท หรือร้อยละ 9.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับภายในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือแล้วนั้น จังหวัดที่มีมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมากที่สุด คือ จังหวัดเชียงใหม่ (132,098 ล้านบาท) ส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดน้อยที่สุด (11,062 ล้านบาท) นอกจากนี้ ในส่วนของรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรเขตภาคเหนือในปีพ.ศ.2552 นั้น มีค่าเท่ากับ 71,105 บาท ซึ่งต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรทั้งประเทศ คือ 135,281 บาท โดยจังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรมากที่สุด ในภาคเหนือ คือ 159,537 บาท ส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรน้อยที่สุดในภาคเหนือ คือ 47,752 บาท ทั้งนี้ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของภาคเหนืออยู่ที่ 15,727 บาท ซึ่งต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของทั้งประเทศ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 20,904 บาท โดยจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนสูงที่สุดของภาคเหนือ คือ จังหวัดลำพูน (20,048 บาท) ส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนต่ำที่สุดของภาคเหนือ (7,936 บาท)

4.1.1.3 สัดส่วนการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ด้านสัดส่วนการใช้สิทธิเลือกตั้งของภาคเหนือ นั้น แสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งจากข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้งในเรื่องของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2550 พบว่า จังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือติดอันดับจังหวัดที่มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงสุด 10 อันดับแรก มากถึง 5 จังหวัด ได้แก่ ลำพูน ตาก เชียงใหม่ ลำปาง และแม่ฮ่องสอน โดยจังหวัดลำพูน เป็นจังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุดในประเทศถึงร้อยละ 88.90 ในขณะที่การใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส.แบบสัดส่วนในการเลือกตั้งคราวเดียวกันนั้น กลุ่มจังหวัดที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย

จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา น่าน แพร่ ลำปาง ลำพูน สุโขทัย ตาก และกำแพงเพชร จัดเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งแบบสัดส่วนมากที่สุดของทั้งประเทศคิดเป็นร้อยละ 80.40

4.1.1.4 ข้อมูล ส.ส. หรือ พรรคการเมืองที่ได้รับความนิยมในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

ความนิยมของพรรคการเมืองและนักการเมืองไทยในช่วงสิบปีที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน นับตั้งแต่ภายหลังการก้าวเข้ามาดำรงตำแหน่งของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย ในปีพ.ศ. 2541 ซึ่งพื้นเพเป็นคนอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ส่งผลให้วิธีการในการหาเสียงจึงเน้นความเป็นท้องถิ่นนิยม ซึ่งนั่นก็คือ การชูภาพนายกรัฐมนตรีนครเมือง หรือเกิดเป็นคำพูดที่ว่าถ้าอยากได้นายคนเมืองต้องเลือกทั้งคนทั้งพรรค เพื่อต้องการเรียกคะแนนเสียงจากประชาชนในเขตภาคเหนือ ส่งผลให้คะแนนความนิยมของพรรคไทยรักไทยเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และได้รับชัยชนะเหนือพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นฐานเสียงเดิม ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2544 ด้วยจำนวน ส.ส.ในเขตภาคเหนือ 52 คน ส่วนพรรคประชาธิปัตย์ได้เพียง 17 คน ต่อมาในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ปรากฏว่าพรรคไทยรักไทยได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในเขตภาคเหนือเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเห็นได้จากมีผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคไทยรักไทยได้รับเลือกถึง 70 คน ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์มีส.ส.ลดลงจาก 17 คน เหลือเพียง 5 คน ทั้งนี้ จากความนิยมของพรรคไทยรักไทยในเขตภาคเหนือที่มีเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การเลือกตั้งทั่วไปในปีพ.ศ.2548 พรรคไทยรักไทยได้คะแนนเสียงทั้งจากส.ส.แบบแบ่งเขตและแบบสัดส่วนรวม 377 เสียง จึงสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้โดยไม่ต้องรวบรวมพรรคการเมืองอื่นเพื่อจัดตั้งรัฐบาล และเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกของประวัติศาสตร์การจัดตั้งรัฐบาลของไทยที่พรรคการเมืองสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้สำเร็จ

ดังนั้นจากการเลือกตั้งสองครั้งที่ผ่านมา จึงแสดงให้เห็นว่าตัวผู้นำ นโยบาย และพรรคการเมืองมีอิทธิพลต่อการเลือก ส.ส.ของประชาชนในพื้นที่เขตภาคเหนือเป็นอย่างยิ่ง ประการแรกคือตัวผู้นำ ผู้นำในที่นี้มีความหมายเจาะจงไปที่พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรเพียงบุคคลเดียว ซึ่งความนิยมที่มีต่อพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรนั้น ทำให้เกิดปรากฏการณ์สำหรับการหาเสียง เห็นได้จากการนำรูปภาพของหัวหน้าพรรคประกอบกรหาเสียง ซึ่งเป็นการพยายามสื่อสารอย่างหนึ่งว่าการเลือกตั้งไม่เพียงแต่ไปเลือกตัวแทนที่มักจะเป็นที่คุ้นตาหรือเป็นผู้แทนเดิมเท่านั้น แต่ยังเป็นการเลือกผู้นำรัฐบาลอีกด้วย อีกทั้งการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนครเมืองสามารถแสดงให้เห็นถึงภาวะความเป็นผู้นำได้ในหลายๆ กรณี อาทิ การตัดสินใจที่จะดำเนินนโยบายหรือการแก้ไขปัญหาที่รวดเร็ว และบางครั้งก็ใช้ความเด็ดขาดในการแก้ไขปัญหา จึงเท่ากับเป็นการสื่อสารให้ประชาชนเห็นว่าการ

ดำเนินงานต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นเพราะพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรตัดสินใจได้เพียงผู้เดียว โดยไม่ต้องผ่านการต่อรองหรือโดนกดดันจากกลุ่มการเมืองอื่นๆ อย่างเช่นในอดีตที่เกิดขึ้นกับการเมืองไทยเรื่อยมา และที่สำคัญที่สุดปัญหาของประชาชนได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงที หรือความต้องการของประชาชนก็ได้รับการตอบสนองจากรัฐอย่างรวดเร็ว ประการต่อมาการดำเนินนโยบายระหว่างเป็นรัฐบาลของพรรคไทยรักไทยจะเห็นได้ว่านโยบายที่ใช้ในการหาเสียงสำหรับการเลือกตั้งเมื่อปีพ.ศ.2544 นั้นถูกนำมาปฏิบัติและผลักดันจนเป็นรูปธรรมหลายๆ นโยบาย เช่น นโยบายกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท นโยบายด้านสุขภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการบริการสาธารณสุขในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค เป็นต้น อันส่งผลให้การเลือกตั้งในปีพ.ศ.2548 พรรคไทยรักไทยจึงได้รับนิยมเพิ่มขึ้นอย่างมากมา อาจกล่าวได้ว่านโยบายดังกล่าวสามารถสร้างความพึงพอใจและทำให้ประชาชนเล็งเห็นว่าตนจะได้รับประโยชน์อย่างไรจากนโยบาย ส่งผลให้ประชาชนตัดสินใจที่จะเลือกพรรคการเมืองหรือตัวแทนเพราะนโยบายนั่นเอง และประการสุดท้ายอิทธิพลของพรรคการเมืองที่มีต่อการเลือก ส.ส.ของประชาชนนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลโดยตรงมาจากตัวผู้นำซึ่งมีอิทธิพลในพรรคไทยรักไทยเป็นอย่างมาก และรวมไปถึงความสำเร็จในการดำเนินนโยบายส่งผลให้ภาพลักษณ์และชื่อเสียงของพรรคไทยรักไทยนั้นอยู่ในทิศทางที่ดีและมีแนวโน้มที่จะได้รับความนิยมจากประชาชนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จะเห็นได้ว่าหลายพรรคการเมืองหรือนักการเมืองรุ่นเก่าหลายคนที่มีฐานคะแนนเสียงของในพื้นที่ของตนเองหรือเป็นผู้แทนในเขตนั้นมานาน สมครใจที่จะย้ายเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคไทยรักไทย โดยหวังผลที่จะใช้ชื่อเสียงของพรรคไทยรักไทยเพิ่มความนิยมให้กับตนเองและคาดหวังว่าจะได้เข้ามานั่งในสภาในฐานะพรรครัฐบาล ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่าความนิยมที่มีต่อพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หนึ่งในผู้ก่อตั้งพรรคไทยรักไทยนั้น ได้นำความสำเร็จมาสู่พรรคไทยรักไทยเป็นอย่างมาก และแม้ว่าพรรคไทยรักไทยจะแปรเปลี่ยนสภาพไปเป็นชื่ออื่น ทั้งในชื่อพลังประชาชนหรือเพื่อไทย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าพรรคเป็นคนอื่นๆ ก็ตาม ภาพของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก็ยังคงติดตาตรึงใจประชาชนผู้รักทักษิณอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะภาพของความเป็นนายกข ขวัญใจของชาวภาคเหนือ

4.1.1.5 ความเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงหลัง 19 กันยายน 2549

เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ได้ทำการยึดอำนาจหรือก่อรัฐประหารรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งในเวลาต่อมาได้แปรสภาพเป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 มาตรา 34 ให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงแห่งชาติ และประธานคณะมนตรีความมั่นคง

แห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ แต่งตั้ง และถอดถอน นายกรัฐมนตรี ประธานสภา และรองประธานสภาว่ารัฐธรรมนุญ สมาชิกสภาแห่งชาติ และ คณะกรรมการยกเว้นรัฐธรรมนุญ รวมทั้งยังสามารถประชุมร่วมกับนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีได้ ด้วย การยึดอำนาจในครั้งนี้ส่งผลให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในเวลานั้น ต้องพ้นจากตำแหน่งไป ผลจากการรัฐประหารครั้งนี้ทำให้เห็นภาพความเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ 3 แนวทางกว้างๆ คือ

1. กลุ่มที่สนับสนุนการทำรัฐประหาร ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าลักษณะการเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้อยู่ ในแนวทางที่ต่อต้านรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และรวมไปถึงการปฏิเสธและไม่ยอมรับบุคคลใดๆ ก็ ตามที่มาจากพรรคไทยรักไทย หรืออาจกล่าวได้ว่าต้องการให้มีการเปลี่ยนชั่วคราวทางการเมืองโดยต้องไม่มี พรรคไทยรักไทย และคนที่ใกล้ชิดหรือคนที่สนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นรัฐบาลอีกต่อไป เช่น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เป็นต้น

2. กลุ่มที่ต่อต้านการทำรัฐประหาร ซึ่งลักษณะการเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้อยู่ในทิศทางที่ต้องการให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง และรวมไปถึงการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านและ คัดค้านกลุ่มที่อยู่ตรงกันข้ามอันได้แก่รัฐบาลที่มาจากการแต่งตั้งโดยกลุ่มคณะมนตรีความมั่นคง แห่งชาติ เช่น แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ เป็นต้น

3. กลุ่มที่ไม่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมืองหรือไม่มีการแสดงออกความคิดเห็นทางการเมือง

การก่อรัฐประหารดังกล่าว ส่งผลให้รัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ต้องถูก ยกเลิกไป ดังนั้นระหว่างใช้รัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 จึงได้มีการ กำหนดให้มีการสรรหาสภาว่ารัฐธรรมนุญ (สรร.) เพื่อทำการยกเว้นรัฐธรรมนุญฉบับใหม่ขึ้นมา อีกทั้ง ยังได้กำหนดว่าร่างรัฐธรรมนุญฉบับนี้จะประกาศใช้ได้ต่อเมื่อผ่านความเห็นชอบจากประชาชนโดยการ ดำเนินการออกเสียงประชามติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงมีการจัดทำการลงประชามติเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2550 โดยมีจำนวนผู้มาใช้สิทธิรวมทั้งสิ้น 25,978,954 คน จากผู้มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด 45,092,955 คน โดยผลจากการลงประชามติต่อร่างรัฐธรรมนุญคือเห็นชอบร้อยละ 57.81 และไม่เห็นชอบร้อยละ 42.19 จากผลข้างต้นทำให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนุญฉบับที่ 18 ของไทย และเกิดการเลือกตั้งทั่วไปในปีเดียวกัน

อย่างไรก็ตามการลงประชามติดังกล่าว พบว่าจังหวัดที่ไม่เห็นชอบมากกว่าเห็นชอบ คือจังหวัดในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นฐานเสียงสำคัญของพรรคไทยรักไทย ดังนั้นจึงอาจพอสรุปได้ว่าความนิยมต่อตัวอดีตนายกรัฐมนตรีพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรนั้นมีความสัมพันธ์กับการลงประชามติเพื่อเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้การรัฐประหารครั้งนี้มีความชัดเจนเป็นอย่างมากว่าต้องการให้พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรออกไปจากเส้นทางการเมือง เห็นได้จากหลังการรัฐประหารไม่นานศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยสั่งให้ยุบพรรคไทยรักไทยอันส่งผลให้กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยและพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรถูกตัดสิทธิและห้ามยุ่งเกี่ยวทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี เนื่องจากการกระทำ ความผิดโดยจำพรรครการเมืองอื่นให้ส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.2549 ดังนั้นตลอดช่วงระยะเวลาของการร่างรัฐธรรมนูญและรอการเลือกตั้งทั่วไปที่จะเกิดขึ้น จึงมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มที่สนับสนุนพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรอยู่ตลอดในนามแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เพื่อยกระดับการเคลื่อนไหวให้มีพลังมากขึ้น ส่งผลให้ในเวลาต่อมาเกิดการเคลื่อนไหวในลักษณะการรวมกลุ่มภายใต้แกนนำในระดับภูมิภาคหรือระดับจังหวัดมากขึ้น ซึ่งสำหรับภาคเหนือนั้นมีกลุ่มต่างๆ ที่ร่วมเคลื่อนไหวในทิศทางเดียวกับกลุ่มนปช. เช่น กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 หรือบางจังหวัดก็ไม่ได้การตั้งชื่อกลุ่มแต่จะใช้วิธีการเรียกว่าเป็นกลุ่มเสื้อแดงและตามด้วยชื่อจังหวัด เช่น เสื้อแดงเชียงราย เสื้อแดงน่าน เสื้อแดงพะเยา เป็นต้น โดยใช้การเคลื่อนไหวในลักษณะผ่านการจัดเวทีปราศรัยและใช้วิทยุชุมชนในการสื่อสารกับประชาชน

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผลการลงประชามติต่อร่างรัฐธรรมนูญจะเห็นชอบมากกว่าไม่เห็นชอบหรืออาจกล่าวได้ว่าแนวโน้มของการสนับสนุนพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรลดลง แต่การเลือกตั้งทั่วไปที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2550 ปรากฏว่าพรรคที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุดคือพรรคพลังประชาชนหรือกลุ่มอดีตสมาชิกพรรคไทยรักไทย โดยได้คะแนนเสียงจาก ส.ส.แบบแบ่งเขตและแบบสัดส่วนทั้งหมด 233 เสียง แต่เนื่องจากคะแนนเสียงที่ได้รับไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ทำให้ต้องจัดตั้งรัฐบาลผสมร่วมกับพรรคการเมืองอื่นๆ โดยมีนายสมัคร สุนทรเวชเป็นนายกรัฐมนตรี โดยที่ในช่วงเวลานี้การเคลื่อนไหวทางการเมืองในภาพรวมจะเห็นได้ว่า กลุ่มที่ต่อต้านพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรจะแสดงบทบาทในการเคลื่อนไหวเพื่อกดดันเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม่พอใจหรือไม่ยอมรับรัฐบาลในขณะนั้นนั่นเอง การแสดงออกที่ชัดเจนทำให้เกิดการปะทะระหว่างกลุ่มต่อต้านรัฐบาลและกลุ่มสนับสนุนบ่อยครั้ง เห็นได้จากการที่แกนนำเสื้อเหลืองที่ต่อต้านรัฐบาลในภาคเหนือถูกทำร้ายร่างกายจากกลุ่มเสื้อแดงที่สนับสนุนรัฐบาล การต่อต้านพรรคฝ่ายค้านในขณะนั้นเมื่อเดินทางยังพื้นที่

ภาคเหนือ เป็นต้น การเผชิญหน้าที่เกิดขึ้นและมีระดับของการใช้ความรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้นนั้นยังถูกกระตุ้นด้วยเหตุการณ์ทางการเมืองในหลายๆ ครั้ง เช่น กรณีนายสมักร สุนทรเวชต้องลาออกจากการตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอันเนื่องมาจากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในเรื่องคุณสมบัติ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์น้องเขยของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้ถูกเลือกให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อมา แต่ทว่าไม่นานหลังจากนั้น พรรคพลังประชาชนก็ได้ถูกศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้ยุบพรรค ทำให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ในฐานะหนึ่งในกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชนต้องพ้นจากตำแหน่งไปด้วย ซึ่งอดีตสมาชิกพรรคพลังประชาชนที่เหลืออยู่ได้ตั้งพรรคการเมืองใหม่ที่ชื่อว่าพรรคเพื่อไทยในปัจจุบัน แต่กลับไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จ เป็นเหตุให้พรรคเพื่อไทยมีบทบาทเป็นฐานะฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ในปัจจุบันสัดส่วนจำนวนส.ส.ภาคเหนือแบบแบ่งเขตมีจำนวนทั้งหมด 77 คน โดยแบ่งเป็น ส.ส.จากพรรคเพื่อไทย (พรรคพลังประชาชน) 45 คน และเกือบทั้งหมดของจำนวน ส.ส.จากพรรคเพื่อไทยในภาคเหนือเป็น ส.ส. ในส่วนของภาคเหนือตอนบนแทบทั้งหมด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความนิยมที่มีต่ออดีตนายกรัฐมนตรีพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรอย่างไม่เสื่อมคลาย

หลังจากพรรคเพื่อไทยได้ทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านนั้น การเคลื่อนไหวทางการเมืองในภาคเหนือ โดยเฉพาะภาคเหนือตอนบนนั้นมึลักษณะที่ต่อเนื่องมากขึ้น อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรแม้ว่าจะถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองไปแล้วก็ตาม แต่การเคลื่อนไหวทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย และกลุ่มผู้สนับสนุน มักจะปรากฏชื่อของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการส่งข้อความผ่านการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ หรือการปรากฏตัวผ่านการถ่ายทอดสด (วิดีโอลิงค์) เป็นต้น นอกจากนี้การเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนยังมีรายชื่อของ ส.ส.พรรคเพื่อไทยเข้ามาเกี่ยวข้องในฐานะแกนนำ เช่น ส.ส.จังหวัดลำพูน การตั้งเวทีปราศรัยถาวรในจุดต่างๆ ของแกนนำเสื้อแดงในแต่ละจังหวัด รวมไปถึงการจัดรายการวิทยุผ่านวิทยุชุมชนโดยมีผู้ดำเนินรายการเป็นแกนนำเสื้อแดง อีกทั้งยังแสดงออกผ่านการแสดงสัญลักษณ์ของกลุ่มตนเองก็คืการใช้สีแดง เช่น การใช้ผ้าสีแดงผูกตามสถานที่ต่างๆ อาคารบ้านเรือน หรือยานพาหนะ การนัดใส่เสื้อสีแดงในวันที่มีการนัดหมายเพื่อชุมนุมกัน การติดรูปของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรไว้ในบ้าน หรือติดสติ๊กเกอร์เพื่อสนับสนุนความคิดของกลุ่มตนเอง เช่น ติดสติ๊กเกอร์ที่มีข้อความเรียกร้องให้ยุบสภาเพื่อจัดการเลือกตั้งใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการเข้าร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะที่กรุงเทพมหานครกับกลุ่มนปช. และเครือข่ายจากทั่วประเทศ

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากเกิดการจลาจลจากการชุมนุมของมวลชนเสื้อแดงบริเวณย่านราชประสงค์ และลุกลามบานปลายไปสู่การเผาสถานที่ราชการและอาคารบ้านเรือนของเอกชนทั้งใน

กรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัดในช่วงกลางปีที่ผ่านมา นั้น รวมถึงมีการมอบตัวหรือจับกุมแกนนำผู้ชุมนุมคนสำคัญไว้ได้ ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายที่รัฐได้ใช้ควบคุมสถานการณ์เป็นไปโดยเข้มงวด ทำให้ผู้ชุมนุมต่างสลายตัวและกลับสู่ภูมิลาเนาเดิมของตนเอง แต่ทว่าการดำเนินคดีกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์วุ่นวายยังคงดำเนินต่อไป รวมถึงการจับตามองของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่สูงเสี่ยงอย่างภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นไปอย่างเข้มข้น ซึ่งภาครัฐเองก็ตระหนักถึงผลร้ายแรงที่เกิดขึ้น และต้องทำทุกวิถีทางที่จะไม่ให้เกิดความเสียหายเช่นนั้นอีก ทั้งนี้ แม้ว่าในภาพรวมโดยทั่วไปสถานการณ์ภายในประเทศจะกลับเข้าสู่สภาวะปกติ แต่ทว่ารอยร้าวแห่งความแตกแยกทางความคิดและความแตกต่างทางทัศนคติของคนไทยยังคงดำรงอยู่ต่อไป

4.1.2 การเก็บข้อมูลในพื้นที่ภาคเหนือ

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในเขตพื้นที่ภาคเหนือรวม 17 จังหวัด โดยได้อาศัยกลุ่มเครือข่ายในการช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งการกำหนดจำนวนแบบสอบถามที่จะใช้ในแต่ละจังหวัดนั้น ได้ใช้จำนวนของประชากรที่อาศัยอยู่ในแต่ละจังหวัดนำมาคำนวณหาสัดส่วนจำนวนในการเก็บแบบสอบถาม เช่น จังหวัดเชียงใหม่มีประชากรมากที่สุดของภาคเหนือ การเก็บแบบสอบถามจึงมีจำนวนมากกว่าจังหวัดอื่นๆ นอกจากนี้ ก่อนการลงพื้นที่ได้มีกระบวนการซักซ้อมเพื่อทำความเข้าใจที่ตรงกันของเครือข่ายในการเก็บแบบสอบถาม ในส่วนของประเด็นคำถามที่ผู้เก็บแบบสอบถามยังไม่เข้าใจดีพอ หรือยังมีความสับสน ก็จำเป็นที่จะต้องอธิบายเพื่อให้เข้าใจถูกต้องร่วมกันเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและพื้นที่ส่งผลให้การลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลต้องมีความแม่นยำและถูกต้อง

ในส่วนของปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เก็บแบบสอบถามนั้น ได้แก่ 1. ปริมาณของแบบสอบถามที่มีประเด็นและจำนวนข้อมากเกินไป ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความเบื่อหน่ายและไม่ค่อยจดจ่อกับการทำแบบสอบถามโดยที่อาจส่งผลต่อคำตอบได้ ซึ่งผู้เก็บแบบสอบถามได้แก้ไขสถานการณ์โดยการชวนคุยในประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกเป็นกันเอง ผ่อนคลาย และเพื่อให้ได้คำตอบจากความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ตอบด้วย 2. ประเด็นคำถามบางส่วนคลุมเครือ ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความเข้าใจผิด เช่น คำถามที่ให้ผู้ตอบเลือกว่ารับข่าวสารจากแหล่งที่มาใดมากที่สุด ผู้ตอบแบบสอบถามบางคนคิดว่าสามารถตอบได้หลายคำตอบ ซึ่งการแก้ไขอาจจะระบุให้ชัดเจนว่าสามารถเลือกได้เพียงคำตอบเดียว 3. กลุ่มตัวอย่างไม่มีความเข้าใจในตัวเนื้อหาของแบบสอบถาม อาทิ กลุ่มตัวอย่างเข้าใจ

ว่าองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญอย่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่อย่างเดียวกัน ซึ่งผู้เก็บแบบสอบถามเองก็ต้องมีการอธิบายว่าทั้ง 3 ศาลมีหน้าที่และบทบาทที่แตกต่างกันอย่างไร

4.2. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนของการแสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ เป็นการแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้มามีคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกับสัดส่วนของประชากรของประเทศไทยในเรื่อง เพศ อายุ และอาชีพหรือไม่ ซึ่งนับเป็นตัวแปรควบคุมในการวิจัยในครั้งนี้เพื่อจะไม่ให้เกิดอคติด้านเพศ อายุ หรืออาชีพ โดยจากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นำมาแจกแจงได้ดังต่อไปนี้

4.2.1 เพศ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง 42 คน และเป็นเพศชาย 49 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 และ 53.8 ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสัดส่วนประชากรของประเทศไทยที่มีลักษณะผู้หญิงมากกว่าผู้ชายเล็กน้อย เนื่องจากว่า เมื่อผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนั้น ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง จึงทำให้สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างเพศชายมากกว่าเพศหญิง

ตาราง 3 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศในภาคเหนือ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	49	53.8
หญิง	42	46.2
รวม	91	100

4.2.2 อายุ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวตามช่วงอายุดังต่อไปนี้ คือ มีผู้ที่อายุต่ำกว่า 29 ปี จำนวน 43 คน อายุตั้งแต่ 30-39 ปี จำนวน 32 คน อายุตั้งแต่ 40-49 ปี จำนวน 10 คน อายุ

ตั้งแต่ 50-59 ปี จำนวน 5 คน และอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 , 35.2 , 11 , 5.5 , และ 1.1 ตามลำดับ

ตาราง 4 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุในภาคเหนือ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 29 ปี	43	47.3
30-39 ปี	32	35.2
40-49 ปี	10	11
50-59 ปี	5	5.5
60 ปีขึ้นไป	1	1.1
รวม	91	100

4.2.3 อาชีพ

ลักษณะการกระจายตัวของอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มากที่สุด รองลงมาคือ อาชีพนักเรียน นิสิต และนักศึกษา ซึ่งจากสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ไม่มี ความสอดคล้องกับลักษณะทางประชากรของภาคเหนือ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อ ลงเก็บข้อมูลนั้น ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบบังเอิญ จึงไม่สามารถควบคุมลักษณะการกระจายตัวของ กลุ่มอาชีพต่างๆ ได้

ตาราง 5 ข้อมูลพื้นฐานจำแนกตามอายุในภาคเหนือ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	4	4.4
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน	15	16.5

ทำงานองค์กรเอกชน (NGOs)	1	1.1
ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ	7	7.7
นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	19	20.9
แม่บ้านข้าราชการบำนาญ	1	1.1
รับจ้างทั่วไป คนงาน	5	5.5
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	25	27.5
เจ้าของกิจการร้านค้า/ธุรกิจขนาดกลาง	9	9.9
ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่	-	-
ไม่ได้ทำงาน	5	5.5
รับจ้างเอางานมาทำที่บ้าน	-	-
อื่นๆ ระบุ	-	-
รวม	91	100

4.2.4 รายได้โดยประมาณ

ลักษณะการกระจายตัวของรายได้โดยประมาณต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในระดับ 6,001-12,000 บาทมากที่สุด และรองลงมาคือ ระดับต่ำกว่า 6,000 บาท ซึ่งรายได้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ นั้นพบว่า มีรายได้โดยประมาณสูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีของประชากรภาคเหนือปีพ.ศ.2552 ที่ 71,105 บาท นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้โดยประมาณต่อเดือนต่ำกว่า 6,000 บาทนั้น พบว่าเป็นกลุ่มอาชีพนักเรียน นิสิต และนักศึกษาเป็นส่วนมาก

ตาราง 6 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ในภาคเหนือ

ระดับรายได้	จำนวน	ร้อยละ
-------------	-------	--------

ต่ำกว่า 6,000 บาท	28	30.8
6,001-12,000 บาท	38	41.8
12,001-18,000 บาท	14	15.4
18,000 – 24,000 บาท	5	5.5
24,000 – 30,000 บาท	4	4.4
30,000 – 50,000 บาท	2	2.2
50,000 – 85,000 บาท	-	-
85,000 บาทขึ้นไป	-	-
รวม	91	100

4.2.5 ระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี และรองลงมาก็คือระดับมัธยมปลาย ปวช. หรือเทียบเท่า โดยข้อสังเกตเกี่ยวกับระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างนั้นพบว่า การศึกษาระดับปริญญาตรีหมายถึงรวมถึงกลุ่มตัวอย่างที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว และกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ด้วย นอกจากนี้การกำหนดการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างในส่วนของระดับการศึกษาไม่สามารถทำได้ เพราะใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามแบบบังเอิญ

ตาราง 7 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาในภาคเหนือ

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยเรียนหนังสือ	2	2.2
ประถมต้น หรือเทียบเท่า	3	3.3
ประถมปลายหรือเทียบเท่า	3	3.3
มัธยมต้นหรือเทียบเท่า	2	2.2

มัธยมปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า	19	20.9
อนุปริญญา/ปวท./ปวส. หรือเทียบเท่า	12	13.2
ปริญญาตรี	44	48.4
ปริญญาโท	5	5.5
ปริญญาเอก	1	1.1
รวม	91	100

4.2.6 ศาสนา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 97.8 ซึ่งสอดคล้องกับประชากรชาวไทยส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 94.7

ตาราง 8 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศาสนาในภาคเหนือ

ศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
พุทธ	89	97.8
อิสลาม	-	-
คริสต์	2	2.2
อื่นๆ ระบุ	-	-
รวม	91	100

4.2.7 เขตที่อยู่อาศัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4 รองลงมาคือ อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9

ตาราง 9 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยในภาคเหนือ

เขตที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
เทศบาลนคร	4	4.4
เทศบาลเมือง	24	26.4
เทศบาลตำบล	34	37.4
องค์การบริหารส่วนตำบล	29	31.9
กรุงเทพมหานคร/พัทยา	-	-
รวม	91	100

4.3 การเปิดรับสื่อทางการเมือง

4.3.1 ทางเลือกในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสาร

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด คือ 72 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 79.1

ตาราง 10 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับสื่อทางการเมืองในภาคเหนือ

สื่อ	จำนวน	ร้อยละ
1.หนังสือพิมพ์	9	9.9
2.วิทยุ	-	-
3.โทรทัศน์	72	79.1
4.การพูดคุยกับบุคคลอื่น	1	1.1
5.หอกระจายข่าว	-	-

6.อินเตอร์เน็ต	9	9.9
รวม	91	100

4.3.2 ความถี่ในการเปิดรับฟังข่าวสารทางการเมือง

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับฟังข่าวสารทางการเมืองทุกวัน จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 72.5 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสนใจทางการเมืองมาก

ตาราง 11 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความถี่ในการรับสื่อในภาคเหนือ

ความถี่	จำนวน	ร้อยละ
1.ทุกวัน	66	72.5
2.สัปดาห์ละ 2-3 วัน	19	20.9
3.สัปดาห์ละครั้ง	4	4.4
4.ไม่ค่อยได้ติดตาม	2	2.2
รวม	91	100

4.3.3 ความเชื่อมั่นในสื่อมวลชน

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างเชื่อมั่นในข่าวสารทางการเมืองที่ผ่านจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด คือ 64 คน คิดเป็นร้อยละ 70.3 จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่า นอกเหนือจากสื่อโทรทัศน์จะเป็นทางเลือกในการเปิดรับฟังข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดแล้วนั้น กลุ่มตัวอย่างยังมีความเชื่อมั่นมากที่สุดในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ผ่านสื่อโทรทัศน์อีกด้วย

ตาราง 12 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความเชื่อมั่นในสื่อมวลชนในภาคเหนือ

สื่อ	จำนวน	ร้อยละ
1.หนังสือพิมพ์	12	13.2
2.วิทยุ	1	1.1
3.โทรทัศน์	64	70.3
4.การพูดคุยกับบุคคลอื่น	5	5.5
5.หอกระจายข่าว	-	-
6.อินเตอร์เน็ต	9	9.9
รวม	91	100

4.4 หลักการสำคัญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

คำถามในส่วนนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามวัดความพึงพอใจในประเด็นต่างๆ อันเป็นเจตนารมณ์เรื่องสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1.ประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค 2.ประเด็นเรื่องการทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ และ 3.การขยายมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

4.4.1 สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค

4.4.1.1 สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน

1. ประเด็นที่มีผู้ให้ความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุด 2 ลำดับแรก คือ ประเด็นที่ 2. การห้ามการทรมาน ทารุณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรม ห้ามจับโดยไม่มีหมายศาล และต้องนำตัวไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง ส่วนลำดับที่สอง มีประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นคัดค้านโดยได้สัดส่วนเท่ากัน 3 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1. การไม่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ประเด็นที่ 9. มีองค์การอิสระที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้ บริโภคที่เป็นประชาชนทั่วไปมาช่วยตรวจสอบผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่เป็นเอกชนเพิ่มขึ้นจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่

เดิม และประเด็นที่ 11. สิทธิบุคคลที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ประเด็นที่มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุด 2 ลำดับแรก คือประเด็นที่ 6. รับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติ ลำดับรองลงมาคือ ประเด็นที่ 5. รัฐมีหน้าที่คุ้มครองบุคคลในครอบครัวจากการใช้ความรุนแรง และมีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว ในฐานะหน่วยสำคัญสูงสุดของสังคม

3. ในภาพรวมแล้ว ประเด็นเรื่องสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนนี้ มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 74.0 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่คัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 26 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 48

ตาราง 13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนในภาคเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ)	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย (means)
1. การไม่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	17.6	54.9	19.8	7.7	2.82
2. การห้ามการทรมาน ทารุณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรม ห้ามจับโดยไม่มีหมายศาล และต้องนำตัวไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง	18.7	50.5	22.0	8.8	2.79
3. ห้ามมิให้มีการจับหรือควบคุมตัวโดยผิดกฎหมาย	23.1	51.6	23.1	2.2	2.95
4. รับรองสิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่	37.4	59.3	2.2	1.1	3.32

ส่วนตัว					
5. รัฐมีหน้าที่คุ้มครองบุคคลในครอบครัวจากการใช้ความรุนแรง และมีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว ในฐานะหน่วยสำคัญสูงสุดของสังคม	50.5	38.5	11.0	-	3.39
6. รับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติ	59.3	34.1	5.5	1.1	3.51
7. สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาที่ไม่ได้รับการบรรเทาความเสียหายที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ	15.4	56.0	25.3	3.3	2.83
8. ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะให้ทนายความเข้าฟังการสอบสวน และสิทธิจำเลยที่ถูกคุมขัง แต่ต่อมาศาลพิจารณาพิพากษาถึงที่สุดว่าไม่ได้คำผิดที่จะเรียกค่าทดแทนจากรัฐ	26.4	47.3	23.1	3.3	2.96
9. มีองค์การอิสระที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคที่เป็นประชาชนทั่วไปมาช่วยตรวจสอบผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่เป็นเอกชนเพิ่มขึ้นจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่เดิม	2.2	44.0	46.2	7.7	2.40
10. ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาศิลปะและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรัฐและองค์การอิสระที่ให้ความเห็นเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อม	4.4	56.0	35.2	4.4	2.60

11. สิทธิบุคคลที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	12.1	54.9	25.3	7.7	2.71
รวม	24.3	49.7	21.7	4.3	2.93

4.4.1.2 การรับรองความเสมอภาคของบุคคล

1. ประเด็นที่มีผู้ให้ความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดคือ ประเด็นที่ 1. การให้ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน และการห้ามการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม และประเด็นที่ 3. การให้รัฐสามารถเลือกปฏิบัติในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เสียเปรียบและด้อยโอกาส เช่น สตรี เด็ก คนพิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เพื่อให้คนดังกล่าวเสมอภาคกับคนอื่นจริงๆ การให้การพิจารณากฎหมายเกี่ยวกับบุคคลเหล่านี้ต้องมีผู้แทนองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง 1 ใน 3

2. ประเด็นที่มีผู้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดคือ ประเด็นที่ 2. การให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

3. ในภาพรวม ประเด็นเรื่องการรับรองความเสมอภาคของบุคคลนี้ มีผู้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 73.6 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่คัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 26.4 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 47.2

ตาราง 14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรองความเสมอภาคของบุคคลในภาคเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่าเฉลี่ย
---------	-------------------	------------------	---------------------	-------------	-----------

				ยิ่ง	
1. การให้ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน และการห้ามการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	8.8	54.9	31.9	4.4	2.68
2. การให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน	34.1	45.1	19.8	1.1	3.12
3. การให้รัฐสามารถเลือกปฏิบัติในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เสียเปรียบและด้อยโอกาส เช่น สตรี เด็ก คนพิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เพื่อให้คนดังกล่าวเสมอภาคกับคนอื่นจริงๆ การให้การพิจารณากฎหมายเกี่ยวกับบุคคลเหล่านี้ต้องมีผู้แทนองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง 1 ใน 3	12.1	53.8	29.7	4.4	2.73
4. การให้ผู้เลือกตั้งทั่วประเทศมีความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง โคนเลือกผู้แทนแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ 1 คน เลือกบัญชีรายชื่อได้ 1 บัญชี ไม่ว่าจะอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่มีทะเบียนบ้านหรือไม่	30.8	54.9	11.0	3.3	3.13
รวม	21.4	52.2	23.1	3.3	2.91

4.4.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ

4.4.2.1 การให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด

1. ประเด็นที่มีผู้ให้ความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดคือ ประเด็นที่ 3. การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครอง

2. ประเด็นที่มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดคือ ประเด็นที่ 2 การจำกัดสิทธิเสรีภาพต้องทำโดยกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้น โดยจะต้องทำเฉพาะที่รัฐธรรมนูญอนุญาตและเท่าที่จำเป็น โดยจะกระทบสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพไม่ได้

3. ในภาพรวมแล้ว ประเด็นเรื่องการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิดนี้ มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย)โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 75.8 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 24.2 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 51.6

ตาราง 15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิดในภาคเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ในการออกกฎหมาย ใช้กฎหมาย และตีความกฎหมาย	8.8	57.1	31.9	2.2	2.72
2. การจำกัดสิทธิเสรีภาพต้องทำโดยกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้น โดยจะต้องทำเฉพาะที่รัฐธรรมนูญอนุญาตและเท่าที่จำเป็น โดยจะกระทบสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพไม่ได้	27.5	52.7	19.8	-	3.07
3. การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์ และสิทธิเสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครอง	22.0	57.1	16.5	4.4	2.96
4. สิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	26.4	46.2	24.2	3.3	2.95

5. สิทธิที่จะร้องทุกข์ต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ของรัฐบาล คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ ขอให้ศาลยุติธรรมหรือศาล ปกครองส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ	19.8	61.5	16.5	2.2	2.98
รวม	20.9	54.9	21.8	2.4	2.93

4.4.2.2 การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง

1. ประเด็นที่มีผู้ความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดคือ ประเด็นที่ 1. คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายว่า จะดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนด และรายงานต่อรัฐสภาปีละครั้ง

2. ประเด็นที่มีผู้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดคือ ประเด็นที่ 3. ถ้ารัฐไม่เสนอกฎหมายหรือออกกฎหมายไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ให้สิทธิผู้เลือกตั้ง 50,000 คนเสนอกฎหมายได้

3. ในภาพรวมแล้ว ประเด็นเรื่องการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริงนี้ มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 65.5 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 34.5 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ

31

ตาราง 16 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริงในภาคเหนือ

ประเด็น	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายว่า จะดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่	5.5	47.3	40.7	6.6	2.51

รัฐธรรมนูญกำหนด และรายงานต่อรัฐสภา ปีละครั้ง					
2. กำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติให้คำแนะนำในเรื่องดังกล่าว	7.7	57.1	30.8	4.4	2.68
3. ถ้ารัฐไม่เสนอกฎหมายหรือออกกฎหมาย ไม่สอดคล้องกับความต้องการของ ประชาชน ให้สิทธิผู้เลือกตั้ง 50,000 คน เสนอกฎหมายได้	16.5	62.6	20.9	-	2.95
รวม	9.9	55.6	30.8	3.7	2.71

4.4.3 การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

4.4.3.1 การเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ

ในส่วนของการเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติของประชาชนนั้น พบว่าในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดไว้เพียงประเด็นเดียวคือเรื่องการให้เลือกตั้งวุฒิสมาชิกโดยตรง เพื่อดำรงความเป็นกลางทางการเมือง มีหน้าที่ในการตรวจสอบสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจากแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งทั้งหมดตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีความเป็นกลางทางการเมืองมากกว่าวุฒิสมาชิกที่มาด้วยหลายวิธีตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550

ตาราง 17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติในภาคเหนือ

ประเด็น	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ความเป็นกลางทางการเมืองของ วุฒิสภาในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540	7.7	56.0	26.4	9.9	2.61

2. ความเป็นกลางทางการเมืองของวุฒิสภา ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550	6.6	39.6	44.0	9.9	2.42
--	-----	------	------	-----	------

4.4.3.2 กระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ

1. ประเด็นที่มีผู้ความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดคือ ประเด็นที่ 1. ท่านมั่นใจว่าเมื่อมีการดำเนินการในโครงการก่อสร้างใหญ่ๆ จะมีหน่วยงานที่เป็นกลางเป็นผู้ตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยความเป็นธรรม และ ประเด็นที่ 2. ท่านมั่นใจว่าผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการเอาเปรียบของผู้ผลิตหรือเอกชน

2. ประเด็นที่มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุด คือ ประเด็นที่ 3. ท่านมั่นใจว่ารัฐมนตรีจะได้คำปรึกษาในเรื่องนโยบายเศรษฐกิจและสังคมจากสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3. ในภาพรวมแล้ว ประเด็นเรื่องกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาตินี้ มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 61.82 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 38.18 โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันประมาณร้อยละ 23.64

ตาราง 18 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ ในภาคเหนือ

ประเด็น	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ท่านมั่นใจว่า เมื่อมีการดำเนินในโครงการก่อสร้างใหญ่ ๆ จะมีหน่วยงานที่เป็นกลางเป็นผู้ตรวจสอบผลกระทบต่อ	9.9	37.4	42.9	9.9	2.47

คุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยความเป็นธรรม					
2. ท่านมั่นใจว่าผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการเอาัดเอาเปรียบของผู้ผลิตหรือเอกชน	5.5	38.5	46.2	9.9	2.39
3. ท่านมั่นใจว่ารัฐมนตรีจะได้คำปรึกษาในเรื่องนโยบายเศรษฐกิจและสังคมจากสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	22.0	61.5	14.3	2.2	2.51
4. ท่านเห็นว่าการส่งเสริมบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่นด้านการเลือกตั้ง หรือการพิจารณาร่างกฎหมาย	12.1	60.4	23.1	4.4	2.80
รวม	12.37	49.45	31.62	6.56	2.54

4.4.3.3 การกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น

1. ประเด็นที่มีผู้ให้ความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดคือ ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1. กำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นได้จริง โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของราชอาณาจักร ประเด็นที่ 2. ให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประเด็นที่ 3. ให้สิทธิที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

2. ประเด็นที่มีผู้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดคือ ประเด็นที่ 3. ให้สิทธิที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

3. ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาตินี้ มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 82 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 18 โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันร้อยละ 64

ตาราง 19 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นในภาคเหนือ

ประเด็น	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. กำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นได้จริง โดยไม่ให้เกิดกระทบต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของราชอาณาจักร	9.9	72.5	15.4	2.2	2.90
2. ให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	14.3	65.9	17.6	2.2	2.92
3. ให้สิทธิที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย	22.0	61.5	14.3	2.2	3.03
รวม	15.4	66.6	15.76	2.24	2.95

4.4.3.4 การมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ

1. ประเด็นที่มีผู้ความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุด คือ ประเด็นที่ 4. สิทธิในการร่วมตรวจสอบนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2. ประเด็นที่มีผู้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุด คือ ประเด็นที่ 3. สิทธิในการร่วมคิด โดยประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน มีสิทธิร่วมคิดและเข้าชื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเป็นประชามติในเรื่องที่คณะรัฐมนตรีปรึกษาได้

3. ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐนี้ มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย)มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 62.64 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 37.4 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันประมาณร้อยละ 25.24

ตาราง 20 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐในภาคเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. สิทธิในการรับรู้ โดยได้กำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และสิทธิมีส่วนร่วมในการรับรู้หรือคัดค้าน หรืออุทธรณ์การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ที่กระทบหรืออาจกระทบต่อตน	6.6	49.5	39.6	4.4	2.58
2. สิทธิในการร่วมให้ข้อมูลและความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์	15.4	51.6	28.6	4.4	2.78

3. สิทธิในการร่วมคิด โดยประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน มีสิทธิร่วมคิดและเข้าชื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเป็นประชามติในเรื่องที่คณะรัฐมนตรีปรึกษาได้	16.5	52.7	24.2	6.6	2.79
4. สิทธิในการร่วมตรวจสอบนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	11.0	47.3	28.6	13.2	2.56
รวม	12.4	50.3	30.2	7.1	2.67

4.5 หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทั้งหมด 8 องค์กร ในการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน โดยเป็นแบบสอบถามที่มีระดับความพึงพอใจตั้งแต่ พึงพอใจมาก ค่อนข้างพึงพอใจ ค่อนข้างไม่พึงพอใจ และไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย ดังนี้

4.5.1 ตัวชี้วัดเรื่องธรรมาภิบาล

4.5.1.1 ความรับผิดชอบ

องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีคะแนนตัวชี้วัดในส่วนนี้มากที่สุด คือ ศาลยุติธรรม รองลงมาคือ ศาลปกครอง ซึ่งประเด็นเรื่องความรับผิดชอบถือเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่สำคัญในเรื่องธรรมาภิบาล โดยจากผลการศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในองค์กรอิสระที่มีความรับผิดชอบได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะความรับผิดชอบของทั้ง 3 ศาล คือ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ถวิลวดี บุรีกุล (2546) ในรายงานวิจัยเรื่อง โครงการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ โดยผลการศึกษาพบว่า องค์กรอิสระที่ประชาชนพึงพอใจในการทำงานมากที่สุด คือ คณะกรรมการการ

เลือกตั้ง ซึ่งประชาชนพึงพอใจในการทำงานร้อยละ 52.3 รองลงไปคือ ศาลยุติธรรม ร้อยละ 46.1 ศาลปกครองร้อยละ 40.1 และศาลรัฐธรรมนูญร้อยละ 38.6

ตาราง 21 ความพึงพอใจเรื่องความรับผิดชอบในองค์กรอิสระในภาคเหนือ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	3.3	51.6	36.3	8.8	2.49
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	4.4	57.1	29.7	8.8	2.57
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	6.6	53.8	29.7	9.9	2.57
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	13.2	63.7	16.5	6.6	2.83
5. ศาลยุติธรรม	16.5	64.8	16.5	2.2	2.95
6. ศาลปกครอง	13.2	70.3	13.2	3.3	2.93
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	8.8	37.4	37.4	16.5	2.38
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	5.5	42.9	37.4	14.3	2.39
รวม	8.9	55.2	27.1	8.8	2.63

4.5.1.2 หลักนิติธรรม

องค์กรอิสระที่มีคะแนนตัวชี้วัดในส่วนนี้มากที่สุด คือ ศาลยุติธรรม รองลงมา คือ ศาลปกครอง ซึ่งประเด็นหลักนิติธรรมถือเป็นตัวชี้วัดที่องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญต่างจะต้องยึดเป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติงาน โดยจากผลการศึกษาในครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากในหลักนิติธรรมขององค์กรอิสระทั้ง 3 ศาล ได้แก่ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรมและศาลรัฐธรรมนูญ แสดงให้เห็นว่า

ประชาชนคิดเห็นว่า การทำหน้าที่ขององค์กรอิสระดังกล่าวยึดหลักนิติธรรมและเคารพในตัวของกฎหมาย ซึ่งจะสามารถอำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมได้

ตาราง 22 ความพึงพอใจเรื่องหลักนิติธรรมในองค์กรอิสระในภาคเหนือ

ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึงพอใจ	ค่อนข้าง ไม่พึง พอใจ	ไม่พึง พอใจ หรือไม่ รู้จัก หน่วยงาน นี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	2.2	45.1	42.9	9.9	2.39
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	4.4	50.5	34.1	11.0	2.48
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	4.4	50.5	33.0	12.1	2.47
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	9.9	62.6	23.1	4.4	2.78
5. ศาลยุติธรรม	11.0	68.1	18.7	2.2	2.87
6. ศาลปกครอง	12.1	63.7	22.0	2.2	2.85
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม ทุจริตแห่งชาติ	5.5	39.6	40.7	14.3	2.36
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	5.5	45.1	35.2	14.3	2.41
รวม	6.9	53.1	31.2	8.8	2.57

4.5.1.3 ความโปร่งใส

องค์กรอิสระที่มีคะแนนตัวชี้วัดในส่วนนี้มากที่สุด 2 อันดับแรกคือศาลปกครอง และศาลรัฐธรรมนูญตามลำดับ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่า องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทั้ง 2 สถาบัน ได้แสดง

ให้เห็นถึงความโปร่งใสในการพิจารณาคดีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ของตนอย่างโปร่งใส เช่น ศาลปกครอง ได้ช่วยให้ประชาชนสามารถพิจารณาคดีพิพาทที่ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรม ถูกละเลย หรือถูกละเมิดจากเจ้าหน้าที่หรือองค์กรของรัฐ หรือ ในช่วงที่ผ่านมา การทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญก็ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือพรรคทางการเมืองใด กระทำการขัดหรือละเมิดต่อรัฐธรรมนูญ จะถูกพิจารณาพิพากษาคดีด้วยกระบวนการที่โปร่งใสและประชาชนทั่วไปสามารถตรวจสอบได้

ตาราง 23 ความพึงพอใจเรื่องความโปร่งใสในองค์กรอิสระในภาคเหนือ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	4.4	39.6	39.6	16.5	2.31
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	1.1	49.5	33.0	16.5	2.35
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	4.4	47.3	33.0	15.4	2.40
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	8.8	53.8	30.8	6.6	2.64
5. ศาลยุติธรรม	6.6	57.1	29.7	6.6	2.63
6. ศาลปกครอง	7.7	58.2	28.6	5.5	2.68
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	4.4	34.1	42.9	18.7	2.24
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	4.4	36.3	39.6	19.8	2.25
รวม	5.22	46.98	34.6	13.2	2.43

4.5.1.4 คุณธรรม

องค์กรอิสระที่มีคะแนนตัวชี้วัดในส่วนนี้มากที่สุด 2 อันดับแรกคือ ศาลปกครอง และศาลยุติธรรมตามลำดับ ซึ่งจากผลการศึกษเกี่ยวกับหลักคุณธรรมที่นำมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานนั้น องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ศาล ได้แก่ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม และศาลรัฐธรรมนูญ ได้รับความพึงพอใจค่อนข้างมาก เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองนับตั้งแต่เกิดการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา ประชาชนมีความรู้สึกเบื่อหน่ายกับการเมืองและขาดความเชื่อมั่นต่อการทำงานของสถาบันทางการเมืองต่างๆ ที่มีแต่การทุจริต คอร์รัปชัน ตลอดจนละเลยหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ อย่างไรก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงให้ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและคุณธรรมของศาล จึงปรากฏให้เห็นในตัวชี้วัดเรื่องคุณธรรมในงานวิจัยครั้งนี้

ตาราง 24 ความพึงพอใจเรื่องคุณธรรมในองค์กรอิสระในภาคเหนือ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	4.4	41.8	40.7	13.2	2.37
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	3.3	50.5	33.0	13.2	2.43
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	5.5	46.2	35.2	13.2	2.43
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	8.8	59.3	28.6	3.3	2.73
5. ศาลยุติธรรม	6.6	64.8	26.4	2.2	2.75
6. ศาลปกครอง	8.8	63.7	25.3	2.2	2.79
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	4.4	33.0	45.1	17.6	2.24

8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	5.5	38.5	37.4	18.7	2.30
รวม	5.9	49.7	34.0	10.4	2.50

4.5.1.5 การมีส่วนร่วม

องค์กรอิสระที่มีคะแนนตัวชี้วัดในส่วนนี้มากที่สุด คือ ศาลปกครอง ส่วนลำดับที่สองมี 2 องค์กรอิสระคือ ศาลรัฐธรรมนูญและศาลยุติธรรม ซึ่งจากผลการศึกษาสามารถนำมาวิเคราะห์ผลได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อองค์กรอิสระทั้งสาม อาจเป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทางการ โดยที่ประชาชนสามารถเข้าไปตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง หรือรวบรวมรายชื่อตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อเสนอกฎหมาย หรือเพื่อตรวจสอบการทำงานขององค์กรอิสระหรือสถาบันทางการเมืองอื่นๆ ได้ หรืออีกนัยหนึ่งคือ การที่ประชาชน ซึ่งเป็นการเปิดช่องทางให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานขององค์กร นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจค่อนข้างน้อยต่อประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน แสดงให้เห็นว่า ประชาชนยังขาดโอกาสหรือมีข้อจำกัดทางกฎหมายที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์กรอิสระดังกล่าวได้อย่างเต็มที่

ตาราง 25 ความพึงพอใจเรื่องการมีส่วนร่วมในองค์กรอิสระในภาคเหนือ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักรู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	6.6	51.6	33.0	8.8	2.56
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	1.1	47.3	40.7	11.0	2.38
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	5.5	52.7	33.0	8.8	2.54

4. ศาลรัฐธรรมนูญ	4.4	58.2	29.7	7.7	2.59
5. ศาลยุติธรรม	4.4	58.2	29.7	7.7	2.59
6. ศาลปกครอง	6.6	56.0	31.9	5.5	2.63
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	5.5	36.3	46.2	12.1	2.35
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	2.2	40.7	42.9	14.3	2.30
รวม	4.53	50.12	35.9	9.5	2.49

4.5.1.6 หลักความคุ้มค่า

องค์กรอิสระที่มีคะแนนตัวชี้วัดในส่วนนี้มากที่สุด 2 อันดับแรก คือศาลปกครองและศาลยุติธรรมตามลำดับ ซึ่งจากผลการศึกษา สามารถวิเคราะห์ได้ว่า การปฏิบัติงานโดยยึดหลักความคุ้มค่าหรือทำงานแบบมุ่งเน้นประสิทธิภาพนั้น องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญจะต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อที่จะได้ใช้ทรัพยากรในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ามากที่สุด โดยที่ในตัวชี้วัดนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากในการทำงานที่มีประสิทธิภาพและคุ้มค่าขององค์กรอิสระทั้ง 3 ศาล ได้แก่ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม และศาลรัฐธรรมนูญ

ตาราง 26 ความพึงพอใจเรื่องหลักความคุ้มค่าในองค์กรอิสระในภาคเหนือ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	2.2	52.7	37.4	7.7	2.49
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	1.1	51.6	37.4	9.9	2.43
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	6.6	49.5	31.9	12.1	2.50

4. ศาลรัฐธรรมนูญ	5.5	69.2	18.7	6.6	2.73
5. ศาลยุติธรรม	7.7	75.8	13.2	3.3	2.87
6. ศาลปกครอง	9.9	74.7	13.2	2.2	2.92
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	4.4	40.7	42.9	12.1	2.37
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	4.4	39.6	44.0	12.1	2.36
รวม	5.2	56.7	29.8	8.3	2.58

4.5.2 มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ

4.5.2.1 ความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระ

องค์กรอิสระที่มีคะแนนตัวชี้วัดในส่วนนี้มากที่สุด 2 อันดับแรก คือศาลปกครองและศาลยุติธรรมตามลำดับ ซึ่งจากผลการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการใช้สรรหาบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ และยังรวมถึงมาตรฐานในวิธีการกลั่นกรองบุคคลเข้ามาทำหน้าที่อันทรงเกียรตินี้ด้วย เพื่อให้ได้คนเก่ง คนดี และมีคุณธรรม โดยที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อองค์กรอิสระทั้งสามศาล ได้แก่ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม และศาลรัฐธรรมนูญ ว่าบุคลากรในองค์กรอิสระดังกล่าว นั้น ประกอบไปด้วยผู้ที่มีคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ

ตาราง 27 ความพึงพอใจเรื่องความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระในภาคเหนือ

	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักรู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
ประเด็น					

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	5.5	59.3	29.7	5.5	2.64
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	4.4	61.5	27.5	6.6	2.63
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	9.9	53.8	28.6	7.7	2.65
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	8.8	73.6	16.5	1.1	2.90
5. ศาลยุติธรรม	13.2	70.3	15.4	1.1	2.95
6. ศาลปกครอง	13.2	73.6	11.0	2.2	2.97
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	7.7	41.8	39.6	11.0	2.46
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	4.4	46.2	38.5	11.0	2.43
รวม	8.4	60.0	25.8	5.8	2.70

4.5.2.2 ความเป็นกลางทางการเมือง

องค์กรอิสระที่มีคะแนนตัวชี้วัดในส่วนนี้มากที่สุด คือ ศาลยุติธรรม รองลงมาคือ ศาลปกครอง ซึ่งจากผลการศึกษานี้สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า องค์กรศาลเป็นองค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้นองค์กรศาลจึงต้องมีความเป็นกลางทางการเมืองสูง นอกจากนี้ ในช่วงที่ผ่านมามักจะพบเห็นกรณีฟ้องร้องอิสระอื่นๆ มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นความเป็นกลางทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น คณะกรรมการในการสรรหาไม่เป็นกลาง มีการแทรกแซงจากกลุ่มนักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ ผู้ที่ได้เข้าสู่ระบบการสรรหาไม่เพียงพอเนื่องจากคุณสมบัติที่ไม่เปิดกว้าง เป็นต้น (กฤษฎาพร เสริมพานิช (2546))

ตาราง 28 ความพึงพอใจเรื่องความเป็นกลางทางการเมืองในองค์กรอิสระในภาคเหนือ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จัก	ค่าเฉลี่ย

				นี้เลย	
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	3.3	41.8	42.9	12.1	2.36
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	3.3	53.8	29.7	13.2	2.47
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	3.3	49.5	37.4	9.9	2.46
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	4.4	65.9	24.2	5.5	2.69
5. ศาลยุติธรรม	8.8	65.9	20.9	4.4	2.79
6. ศาลปกครอง	5.5	69.2	19.8	5.5	2.74
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	2.2	38.5	48.4	11.0	2.31
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	1.1	42.9	44.0	12.1	2.32
รวม	4.0	53.4	33.4	9.2	2.51

4.5.3 การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง

4.5.3.1 การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง

องค์การอิสระที่มีคะแนนตัวชี้วัดในส่วนนี้มากที่สุด 2 อันดับแรกคือ ศาลยุติธรรม และศาลปกครองตามลำดับ ซึ่งจากผลการศึกษาศาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจว่า องค์การอิสระดังกล่าว มีบทบาทในการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง เช่น ศาลปกครองให้สิทธิแก่ประชาชนสามารถฟ้องร้องหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรของรัฐที่เป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบการกระทำหรือละเว้นการกระทำ ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐภายในหน่วยงานนั้นได้ หรือเสรีภาพของประชาชนในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ซึ่งการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อคุ้มครองประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย

เมื่อประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือระหว่างประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก
 ดังนั้นสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้ ศาลยุติธรรมและศาลปกครองได้สนับสนุนให้ประชาชนสามารถ
 แสดงออกถึงการมีสิทธิและเสรีภาพได้อย่างถูกต้องและชอบด้วยกฎหมายโดยผ่านการให้ความรู้ความ
 เข้าใจในเรื่องดังกล่าว

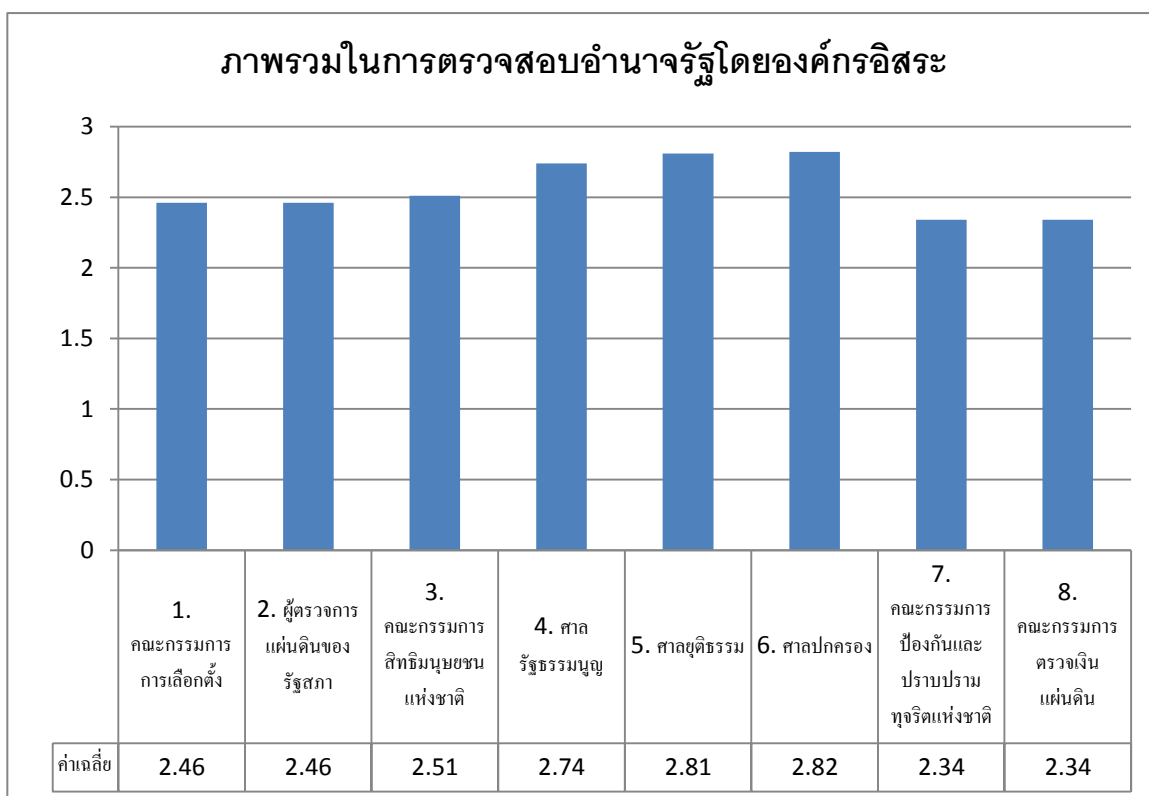
**ตาราง 29 ความพึงพอใจเรื่องการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผล
 บังคับใช้ได้จริงจ้งในเขตภาคเหนือ**

ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึงพอใจ	ค่อนข้าง ไม่พึง พอใจ	ไม่พึง พอใจ หรือไม่ รู้จัก หน่วยงาน นี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	7.7	50.5	34.1	7.7	2.58
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	2.2	52.7	35.2	9.9	2.47
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	4.4	58.2	27.5	9.9	2.57
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	8.8	71.4	16.5	3.3	2.85
5. ศาลยุติธรรม	13.2	68.1	15.4	3.3	2.91
6. ศาลปกครอง	12.1	68.1	17.6	2.2	2.90
7. คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	2.2	42.9	45.1	9.9	2.37
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	1.1	46.2	42.9	9.9	2.38
รวม	6.5	57.3	29.2	7.0	2.62

4.5.4 การเปรียบเทียบการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาพรวม

เมื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในเรื่องบทบาทขององค์กรอิสระ ในเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รวมถึงเรื่องหลักธรรมาภิบาล มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ และบทบาทในการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้ อย่างจริงจังขององค์กรอิสระทั้ง 8 องค์กรแล้วพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจสูงสุดกับ ศาลปกครอง และศาลยุติธรรม ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.82 และ 2.81 ตามลำดับ ในขณะที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินนั้น ประชาชนมีความพึงพอใจต่ำที่สุด

ตาราง 30 การเปรียบเทียบการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาพรวม ในเขตจังหวัดภาคเหนือ

4.6 หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง

หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งของการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 คือ การกำหนดให้สถาบันการเมืองต่างๆ เช่น รัฐสภา รัฐบาล พรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ สามารถเป็นตัวแทนของประชาชน หรือตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ใน

ส่วนนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ว่า สถาบันการเมืองต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 นั้น สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด สามารถตรวจสอบถ่วงดุลกันได้หรือไม่ และมีประสิทธิภาพในการบริหารงานเพียงใด ซึ่งผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

4.6.1 ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม

ตาราง 31 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสมในภาคเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ผู้แทนราษฎรสามารถสะท้อนความเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริง	6.6	36.3	47.3	9.9	2.39
2. นโยบายของรัฐบาลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง	3.3	36.3	53.8	6.6	2.36
3. ประชาชนมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการของท่านให้เกิดผลแท้จริงอย่างเป็นรูปธรรม	2.2	51.6	39.6	6.6	2.49
รวม	4.0	41.4	46.9	7.7	2.41

ในเรื่องเกี่ยวกับระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสมนั้น จากผลการศึกษานำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1. ผู้แทนราษฎรสามารถสะท้อนความเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริง มีกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากที่สุด+ค่อนข้างเห็นด้วย) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 42.9 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 57.1 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 14.1 ทั้งนี้ สาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นคัดค้านมากกว่า

สนับสนุนนั้น เพราะว่าผู้แทนราษฎรไม่สามารถสะท้อนความเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริง ไม่สามารถช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาของชาวบ้านได้อย่างตรงจุด หรืออย่างรอบคอบ เช่น ปัญหา อุทกภัยซ้ำซากในหลายๆ พื้นที่ของประเทศ ปัญหาการจ้างงานและสวัสดิการของแรงงาน ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ หรือปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้น เป็นต้น โดยที่ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับ วิกฤตการณ์ บรู๊กล (2546) รายงานวิจัยเรื่องโครงการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์การอิสระ (ชุดโครงการวิจัยเรื่อง การติดตามและประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญ) ที่ได้ทำการศึกษาแล้วพบว่า กระทบที่ประชาชนไม่พอใจการทำงานมากที่สุด โดยมี 3 กระทบที่ประชาชนเกินกว่าร้อยละ 20 ไม่พอใจในการทำงาน ได้แก่ กระทบแรงงานและสวัสดิการสังคม ไม่พอใจร้อยละ 24.5 กระทบเกษตรและสหกรณ์ ไม่พอใจร้อยละ 22.8 และกระทบพาณิชย์ ไม่พอใจร้อยละ 22 ซึ่งทั้งสามกระทบล้วนมีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งเป็นเกษตรกรและผู้ใช้แรงงาน ทั้งนี้ ในสภาวะที่คนไทยส่วนใหญ่ต้องการหลุดพ้นจากปัญหาความตกต่ำของเศรษฐกิจซึ่งกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนนั้น ความคาดหวังที่มีต่อกระทรวงเหล่านี้ย่อมมีอยู่สูง และหากไม่ปรากฏผลงานที่โดดเด่นมากพอ โอกาสที่คนส่วนใหญ่จะมีความไม่พอใจย่อมสูงตามไปด้วยเช่นกัน

ประเด็นที่ 2. นโยบายของรัฐบาลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ในประเด็นนี้ผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากที่สุด+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 39.6 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 60.4 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 20.8 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นคัดค้านมากกว่าความเห็นสนับสนุนนั้น แสดงให้เห็นถึงประชาชนส่วนใหญ่ไม่เชื่อว่านโยบายของรัฐบาลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยกรณีตัวอย่างที่เป็นภาพสะท้อนในประเด็นนี้ เช่น นโยบายเกี่ยวกับข้าว ซึ่งการบริหารงานของรัฐบาลในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการกำหนดนโยบายข้าวที่หลากหลายแต่ไม่ได้เอื้อประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอย่างแท้จริง อาทิ นโยบายพยุงราคาข้าวเปลือก นโยบายการรับจำนำข้าวเปลือก และนโยบายล่าสุดในปัจจุบันคือ นโยบายการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมพร อิศวิลานนท์ (2553) ในเรื่องนโยบายสาธารณะว่าด้วยเรื่องข้าว (เอกสารวิชาการภายใต้แผนงานสร้างเสริมการเรียนรู้กับสถาบันอุดมศึกษาไทยเพื่อพัฒนานโยบายสาธารณะที่ดี) ซึ่งนโยบายต่างๆ เหล่านี้ไม่ได้ตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรหรือการแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง อีกทั้งยังได้สร้างความเสียหายแก่รัฐ ซึ่งจากการประเมินผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของโครงการรับจำนำราคาข้าวในปีการผลิตพ.ศ.2548/49

ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2552) พบว่า เฉพาะโครงการรับจำนำที่ดำเนินงานในปี พ.ศ.2548/49 มีมูลค่าการขาดทุนเป็นเงิน 20,756.98 ล้านบาท (คิดเป็นมูลค่าปัจจุบันปี 2552) หากพิจารณาจากปริมาณข้าวเปลือกที่นำมาเข้าร่วมโครงการจำนวน 5.25 ล้านตัน พบว่าจะมีมูลค่าของการสูญเสีย 3,955.34 บาทต่อตันข้าวเปลือก จึงเท่ากับสะท้อนให้เห็นว่านโยบายของรัฐบาลในช่วงที่ผ่านมา ในหลายๆ ประเด็นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ประเด็นที่ 3. ประชาชนมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการของท่านให้เกิดผลแท้จริงอย่างเป็นรูปธรรม ในประเด็นนี้ มีกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากที่สุด+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 53.8 ส่วนที่มีความเห็นคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 46.2 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 7.6 ซึ่งการที่กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่มองว่า มีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการให้เกิดผลอย่างแท้จริงและเป็นรูปธรรม โดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกมิติ โดยมีช่องทางให้ประชาชนเสนอความต้องการของตนได้ภายใต้สิทธิที่บุคคลพึงมีตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่อย่างหลากหลาย อาทิ สิทธิรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ สิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมาย สิทธิออกเสียงประชามติ และสิทธิถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง เป็นต้น โดยในกรณีตัวอย่าง เช่น ประชาชนกลุ่มหนึ่งได้ใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทำการร้องเรียนคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและการโอนหุ้นของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตหัวหน้าพรรคไทยรักไทย เนื่องจากเห็นว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรกระทำผิดรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2541 และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด อีกทั้งยังได้ใช้สิทธิชุมนุมโดยสงบเรียกร้องให้ ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญรีบดำเนินการโดยด่วน แต่ในขณะเดียวกันก็มีประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ชุมนุมโดยสงบเพื่อขอให้ ป.ป.ช. ให้ความเป็นธรรมแก่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เนื่องจากช่วงเวลาที่ ป.ป.ช. จะสรุปผลการวินิจฉัยนั้น เป็นช่วงโค้งสุดท้ายของการเลือกตั้ง (วัชรวา ไชยสาร, 2546)

4.6.2 ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร

ตาราง 32 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหารในเขตจังหวัดภาคเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. แขนงนำพรรคการเมืองที่ท่านเลือกเข้าใจความต้องการของท่าน	6.6	39.6	45.0	8.8	2.43
2. ท่านมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่ท่านเลือก	3.3	29.7	51.6	15.4	2.20
3. ส.ส. ที่ท่านเลือกมีอุดมการณ์เป็นของตนเองโดยไม่ยึดติดกับระเบียบวินัยพรรค	1.1	37.4	42.9	18.7	2.20
รวม	3.7	35.5	46.5	14.3	2.27

ในเรื่องระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหารนั้น จากผลการศึกษานำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1. แขนงนำพรรคการเมืองที่ท่านเลือกเข้าใจความต้องการของท่าน ในประเด็นนี้ กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากที่สุด+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 46.2 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 53.8 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 7.6 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นคัดค้านมากกว่าการสนับสนุน แสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าแกนนำพรรคการเมืองที่เลือกเข้ามานั้น ไม่ได้เข้าใจความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ซึ่งแกนนำพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนไม่ได้นำความต้องการของประชาชนในช่วงหาเสียงเลือกตั้งไปกำหนดเป็นนโยบาย แต่กลับเป็นการกำหนดนโยบายตามความต้องการของแกนนำพรรคการเมืองเอง ซึ่งเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้องของตน ทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันตามมา

ประเด็นที่ 2. ท่านมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่ท่านเลือก ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 33 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 67 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 34 ทั้งนี้ สาเหตุที่มีการให้ความเห็นคัดค้านมากกว่าการสนับสนุน แสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองไม่ได้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่เลือก ซึ่งอาจมองได้ 3 ประเด็นคือ ประชาชนไม่ได้มีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพรรค หรือ ประชาชนไม่มีช่องทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของพรรค หรือประชาชนถูกกีดกันไม่ให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของพรรค ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ประชาชนหลายล้านคนได้สมัครเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองต่างๆ แต่ไม่ได้เข้าไปมีบทบาทอย่างสำคัญในการกำหนดทิศทางความเป็นไปของพรรคการเมืองที่ตนเองสนับสนุนเท่าใดนัก ซึ่งส่วนใหญ่ของนโยบายของแต่ละพรรคจะถูกกำหนดโดยแกนนำของแต่ละพรรคการเมือง

ประเด็นที่ 3. ส.ส.ที่ท่านเลือกมีอุดมการณ์เป็นของตนเองโดยไม่ยึดติดกับระเบียบวินัยพรรค ในประเด็นนี้ กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากที่สุด+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 38.5 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 61.6 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 23.1 โดยสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นคัดค้านมากกว่าการสนับสนุน แสดงให้เห็นว่า ส.ส.ที่ประชาชนเลือกไม่มีอุดมการณ์เป็นของตนเอง แต่ยึดติดกับกฎระเบียบวินัย และข้อบังคับของพรรค ในประเด็นดังกล่าวนี้สามารถยกตัวอย่างเช่น เมื่อมีการลงคะแนนเสียงเพื่อขอมติในเรื่องใดๆในสภา ส.ส.ส่วนใหญ่จะลงคะแนนเป็นไปตามมติของพรรคตนว่าจะให้การสนับสนุนหรือว่าคัดค้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ส.ส.นั้นขาดอุดมการณ์ในการทำหน้าที่ในฐานะตัวแทนของประชาชนที่เลือกตนเองเข้ามา แต่กลับถูกรอบงำทางความคิดจากพรรคที่ตนสังกัด แต่บางครั้งก็จะเกิดการลงคะแนนเสียงที่ไม่เป็นไปตามแนวทางของพรรคอยู่หลายครั้งดังเหตุการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมาในอดีต จนมีชื่อเรียกขานพฤติกรรมทางการเมืองดังกล่าวว่า “งูเห่า” นอกจากนี้พฤติกรรมการย้ายพรรคของ ส.ส. หลายคนก็ถูกตั้งคำถามว่าเป็นไปโดยอุดมการณ์แบบใด ซึ่งนักการเมืองที่มีอุดมการณ์อย่างแท้จริงนั้น หากพบว่าพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ไม่อาจเอื้ออำนวยให้ตนได้ทำหน้าที่อย่างเหมาะสม ก็อาจพิจารณาย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองใหม่ได้ภายใต้เงื่อนไขและข้อกำหนดที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ แต่ทว่าการย้ายพรรคของ ส.ส.ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา นั้น หาได้เป็นการย้ายพรรคเพราะอุดมการณ์ส่วนตัวของ ส.ส.แต่ละคนไม่ แต่เป็นการย้ายพรรคเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

เป็นสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น การย้ายไปสังกัดพรรคที่เป็นชั่วคราวเพื่อที่จะได้มีโอกาสแสวงหาผลประโยชน์จากการเข้าร่วมจัดสรรทรัพยากรในการบริหารประเทศได้ เป็นต้น

4.6.3 การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

ตาราง 33 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งในภาคเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ท่านเห็นว่าระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลง	4.4	30.8	46.1	18.7	2.20
2. ท่านเห็นว่าทำให้มีผู้เลือกตั้งได้จำนวนมาก ทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลงเพราะไม่คุ้มที่จะลงทุน	4.4	35.1	41.8	18.7	2.25
3. ท่านเห็นว่า การเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวทำให้มีการซื้อเสียงได้ง่ายกว่าแบบหนึ่งเขตหลายเบอร์	7.7	44.0	38.5	9.9	2.49
รวม	5.5	36.66	42.08	15.76	2.31

ในเรื่องการจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งนั้น จากผลการศึกษาสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1. ท่านเห็นว่าระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลง ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากที่สุด+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 35.2 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 64.8

และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 29.6 ซึ่งสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นคัดค้านมากกว่า สันนิษฐานแสดงว่า ประชาชนส่วนใหญ่มองว่าระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อไม่ได้ทำให้การซื้อเสียงลดน้อยลง ทั้งนี้ การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ (Party-List Proportional Representation) หรือ ระบบปาร์ตี้ลิสต์ เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบหนึ่งของไทยตามที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2541 ซึ่งนอกเหนือไปจากระบบแบ่งเขต โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยเลือกบัญชีรายชื่อใดบัญชีรายชื่อหนึ่งเพียงบัญชีเดียว โดยถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้งในการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมืองต้องจัดทำบัญชีพรรคการเมืองละ 1 บัญชี ไม่เกินบัญชีละ 100 คน ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550 นั้น สำหรับการเลือกตั้งแบบสัดส่วน แต่ละพรรคการเมืองต้องจัดทำบัญชีรายชื่อพรรคละ 10 คน โดยที่ระบบนี้จะแบ่งประเทศออกเป็น 8 เขตเลือกตั้ง รวมเป็นส.ส.แบบสัดส่วนทั้งหมด 80 คน โดยที่ส่วนใหญ่แล้วผู้สมัครรับเลือกตั้งในระบบนี้ มักจะเป็นหัวหน้าพรรคหรือแกนนำคนสำคัญของพรรคที่มีฐานเสียงและได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในกลุ่มจังหวัดในการเลือกตั้งแบบสัดส่วนนั้นๆ ดังนั้นแล้วการที่ประชาชนมองว่าไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตหรือแบบบัญชีรายชื่อ การทุจริตการเลือกตั้งก็ยังคงดำรงอยู่ต่อไป และยิ่งนับวันวิธีการ เทคนิค ตลอดจนกลโกงก็จะยิ่งแยบยลมากขึ้นไปด้วย ตราบใดที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังไม่ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตน ทั้งนี้ ภายหลังจากมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2544 ซึ่งถือเป็นการเลือกตั้งส.ส.ครั้งแรกในระบบใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ภายใต้อำนาจการกำกับดูแลขององค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งก็คือคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) นั้น การเลือกตั้งครั้งดังกล่าวที่ถือว่าเป็นมิติใหม่ของการเมืองไทยและเป็นผลพวงของการปฏิรูปการเมืองไทยอย่างเข้มแข็งในช่วงที่ผ่านมา แต่จากผลการสำรวจของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต เกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการเลือกตั้งทั่วไปในครั้งนั้น โดยมีการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,753 คน ระหว่างวันที่ 6 – 7 มกราคม 2544 ซึ่งจากผลการสำรวจในหัวข้อ “5 อันดับ ความไม่พอใจในการเลือกตั้ง ส.ส.ครั้งนี้ของประชาชน” โดยได้ผลดังนี้ (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต: ระบบออนไลน์)

อันดับที่ 1 การทุจริต / การซื้อเสียงในการเลือกตั้ง ร้อยละ 35.49

อันดับที่ 2 การนับคะแนนมีความยุ่งยาก / ล่าช้า ร้อยละ 25.82

อันดับที่ 3 ความไม่พร้อมของหน่วยเลือกตั้ง ร้อยละ 17.75

อันดับที่ 4 การลอบทำร้ายผู้สมัคร / หัวคะแนน ร้อยละ 6.45

อันดับที่ 5 มารยาทของเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง ร้อยละ 4.83

จากผลการสำรวจดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงว่า ไม่ว่ารูปแบบการเลือกตั้งจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ปัญหาที่อยู่คู่กับการเลือกตั้งของไทยอย่างการทุจริตและการซื้อเสียงยังเป็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไขอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ

ประเด็นที่ 2. ท่านเห็นว่าการให้มีผู้เลือกตั้งได้จำนวนมาก ทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลงเพราะไม่คุ้มที่จะลงทุน ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากที่สุด+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 39.5 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 60.5 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันที่ร้อยละ 21 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นคัดค้านมากกว่าการสนับสนุนแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า จำนวนของผู้เลือกตั้งแม้จะมากหรือน้อยก็ไม่ได้ทำให้ปัญหาการซื้อเสียงลดน้อยลง โดยกรณีตัวอย่างที่เป็นภาพสะท้อนในประเด็นนี้ เช่น ผลการสำรวจของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งเกี่ยวกับ "การเลือกตั้งใหม่" เพราะมีการแจกใบแดงและใบเหลืองของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยทำการสุ่มสำรวจกระจายตามพื้นที่ (Area Sampling) ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 5,748 คน ระหว่างวันที่ 15 – 22 มกราคม พ.ศ.2544 ผลการสำรวจในหัวข้อ ปัญหาจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 ที่ไม่ควรให้เกิดขึ้นอีกปรากฏว่า (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต: ระบบออนไลน์)

อันดับที่ 1 การทุจริต / โกงนับคะแนน ร้อยละ 43.51

อันดับที่ 2 การนับคะแนนที่ล่าช้า ร้อยละ 31.65

อันดับที่ 3 การประท้วงการนับคะแนน ร้อยละ 17.68

อันดับที่ 4 บัตรเสียจำนวนมาก ร้อยละ 5.24

อันดับที่ 5 ความไม่ยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 1.46

จากประเด็นดังกล่าว จึงพิจารณาได้ว่าผู้เลือกตั้งจะมีจำนวนมากเท่าใดก็ตาม การทุจริตซื้อเสียงก็ไม่ได้ลดลงไปด้วย และไม่เกี่ยวกับความคุ้มค่าในการลงทุน

ประเด็นที่ 3. ท่านเห็นว่าการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวทำให้มีการซื้อเสียงได้ง่ายกว่าแบบหนึ่งเขตหลายเบอร์ ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากที่สุด+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 51.7 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วย

อย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 48.3 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 3.4 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็น การสนับสนุนมากกว่าคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า การเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว ทำให้มีการซื้อเสียงได้ง่ายกว่าแบบหนึ่งเขตหลายเบอร์ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ มานิตย์ จุมปา(2547) ที่กล่าวว่า ระบบการเลือกตั้งแบบ “เขตเดียว คนเดียว” มีข้อเสีย ดังต่อไปนี้

1. ทุจริตในการเลือกตั้งได้ง่าย เพราะประชาชนในเขตเลือกตั้งมีจำนวนน้อยทำให้ผลของการเลือกตั้งอาจเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากถ้ากระทำทุจริตเพียงบางหน่วยลงคะแนน ก็อาจทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับเลือกตั้งโดยมิชอบได้

2. จากการที่ประชาชนในเขตเลือกตั้งมี จำนวนน้อย ทำให้สามารถใช้อิทธิพลบังคับขู่เข็ญหรือให้สินจ้างรางวัลแก่ประชาชนให้ลง คะแนนเสียงให้ได้ง่าย

3. เป็นการเลือกตั้งตัวบุคคลมากกว่านโยบายของพรรคการเมือง เพราะเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เพียงหนึ่งคน ทำให้ตัวบุคคลมีความสำคัญมากกว่าพรรคการเมือง ซึ่งเป็นการทำลายระบบพรรคการเมืองไปในตัว

4. เขตเลือกตั้งเล็ก จึงสามารถทุ่มเงินซื้อคะแนนเสียงได้ง่าย และใช้เงินจำนวนไม่มากนัก

5. การเอาชนะคู่แข่งชั้นในการเลือกตั้งจะ เป็นไปอย่างรุนแรง เพราะผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนต่างก็หวังที่จะได้รับการเลือกตั้งเข้ามา เป็นผู้แทนราษฎร

6. เขตเลือกตั้งเล็ก อาจทำให้ได้ผู้แทนราษฎรที่ไม่ดีเข้ามา เนื่องจากสามารถกระทำทุจริตด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้ง่าย

7. ผู้แทนราษฎรอาจจะมีความรู้ดีกว่าตน เป็นเพียงผู้แทนของคนกลุ่มน้อยเท่านั้น

8. ทำให้โยกย้ายผู้ออกเสียงเลือกตั้งเข้ามาในเขตเลือกตั้งเพื่อช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งได้ง่าย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถทำได้ง่ายกว่าเขตเลือกตั้งใหญ่

โดยสรุปแล้ว ข้อเสียของระบบการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว ซึ่งเขตเลือกตั้งมีขนาดเล็ก เมื่อเปรียบเทียบกับเขตเดียวหลายเบอร์ จึงทำให้การทุจริตในการเลือกตั้งกระทำได้ง่าย และทำให้การแข่งขันกันของผู้สมัครในเขตเลือกตั้งเดียวกันมีการใช้กลยุทธ์และวิธีการต่างๆ อย่างเต็มที่ เพราะผู้ที่ได้คะแนนเสียงสูงสุดเพียงคนเดียวเท่านั้นที่จะได้รับการเลือกตั้งเป็นส.ส.

4.6.4 การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ

ตาราง 34 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการในเขตจังหวัดภาคเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนฯ มีบทบาทในการตรวจสอบรัฐบาล	12.1	50.5	30.8	6.6	2.68
2. ท่านเห็นว่าประธานสภาทุกสภา มีความเป็นกลางทางการเมือง	7.7	34.0	48.4	9.9	2.39
รวม	9.9	42.3	39.5	8.3	2.53

ในเรื่อง การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ ซึ่งจากผลการศึกษานำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1. ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนฯ มีบทบาทในการตรวจสอบรัฐบาล ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากที่สุด+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 62.6 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 37.4 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 25.2 ซึ่งสาเหตุที่มีการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร มีบทบาทในการตรวจสอบรัฐบาลในระดับที่น่าพึงพอใจ ซึ่งภาระหน้าที่ของผู้นำฝ่ายค้านภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภานั้น มีหน้าที่ตามกฎหมายและตามประเพณีการปกครองที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร โดยเหตุที่จะต้องมีส่วนฝ่ายค้านก็เพื่อเป็นการตรวจสอบและคานอำนาจระหว่างรัฐบาล มิฉะนั้นแล้วรัฐบาลอาจจะใช้อำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด สามารถจะกระทำการซึ่งละเมิดกฎหมายได้โดยขาดการตรวจสอบ การมีฝ่ายค้านจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน, 2545) กรณีตัวอย่างของการเมืองไทยในช่วงที่ผ่านมา เช่น ในช่วงที่

พรรคเพื่อไทยได้เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลนั้น พรรคฝ่ายค้านอย่างพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งหัวหน้าพรรคในขณะนั้นคือ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้จัดตั้งรัฐบาลเงาขึ้นมาเพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลการทำงานของรัฐบาลและเป็นหูเป็นตาแทนประชาชน

ประเด็นที่ 2. ประธานสภาทุกสภา มีความเป็นกลางทางการเมือง ซึ่งในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากที่สุด+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 41.7 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 58.3 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 16.4 ซึ่งสาเหตุที่มีความเห็นคัดค้านมากกว่าการสนับสนุนแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยต่อการวางตัวเป็นกลางทางการเมืองของประธานสภา ซึ่งอันที่จริงแล้วนั้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 89 วรรค 3 ได้บัญญัติหน้าที่ของประธานสภาไว้ว่า ประธานรัฐสภาและผู้ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาต้องวางตนเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมา ประธานสภาผู้แทนราษฎรที่ดี หรือประธานวุฒิสภาที่ดี มักถูกตั้งคำถามถึงความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ ในหลายๆ กรณี ประธานสภาถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่สามารถควบคุมการประชุมสภาหรือการลงมติให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยได้ ทำให้รัฐสภาซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองอันทรงเกียรติไม่ทรงเกียรติดังชื่อ

4.6.5 การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มีความโปร่งใส

ตาราง 35 การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มีความโปร่งใสในเขตจังหวัดภาคเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ท่านยอมรับว่ากระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยวิธีการขานชื่อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผย เป็นการสร้างความ	8.8	54.9	27.5	8.8	2.63

โปร่งใส					
2. การให้ความเป็นอิสระในการบริหารงาน แก่นายกรัฐมนตรี ทำให้สร้างภาวะผู้นำ ให้กับนายกรัฐมนตรี	9.9	54.9	26.4	8.8	2.65
3. ท่านพึงพอใจกับการยื่นอภิปรายไม่ ไว้วางใจรัฐบาลว่าเป็นการตรวจสอบการ ทำงานของรัฐบาล	15.4	49.5	25.3	9.9	2.70
รวม	11.36	53.1	26.4	9.14	2.66

ในเรื่องการปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้ความโปร่งใสนั้น จากผลการศึกษาศึกษาสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1. กระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยวิธีการขานชื่อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผยเป็นการสร้างความโปร่งใส ซึ่งในประเด็นนี้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากที่สุด+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 63.7 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 36.3 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 27.4 ซึ่งสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างสนับสนุนมากกว่าคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า กระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยวิธีการขานชื่อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผยนั้น เป็นแนวทางที่เหมาะสมและเป็นการสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้น ทั้งนี้การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติว่า ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจะนำชื่อบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง รัฐธรรมนูญได้กำหนดเกี่ยวกับการพิจารณาบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลที่สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 127 (ภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก) การเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรรับรองมติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้งบุคคลใดให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี

อยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติในกรณีเช่นว่านี้ให้กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย ดังนั้นแล้ว การขานชื่อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผยเพื่อแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี จึงเป็นการสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้น นอกจากนี้ในส่วนของพรรคร่วมรัฐบาลเองก็สามารถตรวจสอบได้ว่า ส.ส.ของพรรคคนใดบ้างที่มีได้เห็นด้วยกับมติของพรรคในกระบวนการดังกล่าว

ประเด็นที่ 2. การให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานแก่นายกรัฐมนตรีทำให้สร้างภาวะผู้นำให้กับนายกรัฐมนตรี ซึ่งในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากที่สุด+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 64.8 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 35.2 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 29.6 ซึ่งสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างมีการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานแก่นายกรัฐมนตรี ก่อให้เกิดภาวะผู้นำแก่นายกรัฐมนตรีได้ ซึ่งมาตรการเพิ่มภาวะผู้นำที่แท้จริงแก่นายกรัฐมนตรีให้เป็นอิสระจากพรรคการเมืองและสภาผู้แทนราษฎรเพื่อที่จะให้สามารถตัดสินใจปฏิรูปเรื่องสำคัญแก่ประเทศชาติได้ แต่การเมืองไทยในช่วงที่ผ่านมา ก็มีบททดสอบแก่นายกรัฐมนตรีหลายท่านถึงภาวะความเป็นผู้นำในการบริหารประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายหลังจากการรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ.2549 ซึ่งพรรคพลังประชาชนสามารถเอาชนะการเลือกตั้งและได้จัดตั้งรัฐบาลผสม แต่หัวหน้าพรรคซึ่งได้กลายมาเป็นนายกรัฐมนตรีอย่างนายสมศักดิ์ สุนทรเวช ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงบุคลิกภาพส่วนตัวกับภาวะผู้นำ หรือแม้แต่ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ อดีตนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นเครือญาติกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก็ถูกตั้งคำถามถึงความเป็นอิสระในการตัดสินใจและการบริหารประเทศว่ามีมากน้อยเพียงใด

ประเด็นที่ 3. ความพึงพอใจกับการยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลว่าเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ซึ่งในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากที่สุด+ค่อนข้างเห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 64.9 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่คัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ย 35.2 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 29.7 ซึ่งสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างมีการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจว่าการยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ ซึ่งในปัจจุบันการประชุมสภาที่มีความสำคัญหรือการอภิปรายไม่ไว้วางใจการทำงานของรัฐบาล จะถูกถ่ายทอดสดทั้งสัญญาณภาพและเสียงให้ประชาชนได้รับชมและรับฟังกันอย่างทั่วถึง จึงเท่ากับว่าประชาชนได้รับรู้ถึงข้อมูลหลักฐานที่ใช้ในการอภิปราย ตลอดจนการหาเหตุผลหรือหลักฐานมาหักล้างกันในแต่ละประเด็นต่างๆ ซึ่งในท้ายที่สุดแล้ว แม้ว่าคณะรัฐมนตรีจะสามารถผ่านการลงคะแนนเสียงและได้รับการไว้วางใจให้ปฏิบัติ

หน้าที่ต่อไปได้ แต่ในหลายๆ ครั้งที่นักการเมืองหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่สามารถตอบคำถามหรือข้อสงสัยได้อย่างชัดเจน ประชาชนผู้ที่เป็นประจักษ์พยานด้วยนั้นก็จะเป็นผู้ตัดสินใจด้วยวิจารณญาณของตนว่าสิ่งใดจริงหรือเท็จ นอกจากนี้ในส่วนของรัฐบาลเอง ก็อาจอาศัยผลคะแนนเสียงลงมติในการปรับเปลี่ยนคณะรัฐมนตรีด้วยเช่นกัน ดังนั้นการทำหน้าที่ของฝ่ายค้านในการยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล จึงเป็นการทำหน้าที่แทนประชาชนในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลที่สำคัญประการหนึ่ง

4.7 การวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เพื่อประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน

ในส่วนของกาวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เป็นการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศไทย โดยแนวทางในการสำรวจมาจากรายงานของ คพป. ซึ่งได้เสนอว่า การเมืองไทยมีปัญหาทั้งระบบ จึงต้องมีการปฏิรูปตามระบบ โดยเป็นการปฏิรูปตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม ทั้งนี้ได้มีการประเมินจุดเด่นและจุดอ่อน เพื่อเป็นรากฐานของบริบทการเมืองเพื่อการปฏิรูปการเมืองไทย ซึ่งการประเมินจุดเด่นและจุดอ่อนในที่นี้ จึงเป็นการประเมินบริบททางการเมืองและสังคมของไทยในภาคต่างๆ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างจากข้อประเมินจากความเห็นของ คพป. ในช่วงก่อนการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม

4.7.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของสังคมไทยในเขตจังหวัดภาคเหนือ

ในประเด็นข้อคำถามเกี่ยวกับจุดเด่นของสังคมไทยนั้น สามารถอภิปรายผลจากกลุ่มตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 คือ ประเทศไทยมีความสามัคคีมากกว่าชาติอื่นๆ ไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อย มีอิสรภาพและเอกราชตลอดเวลามาช้านาน ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 52.8 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 47.2 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 5.6 ซึ่งสาเหตุที่มีการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ประเทศไทยมีความสามัคคีมากกว่าชาติอื่นๆ ไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อย มีอิสรภาพและเอกราชตลอดเวลามาช้านาน โดยประเทศไทยนั้นเป็นสังคมที่มีความใกล้ชิดกัน ทั้งนี้ลักษณะของสังคมชนบทยังเป็นสังคมหลักในประเทศ ซึ่งมีเอกลักษณ์ในแง่ของความสามัคคีปรองดอง ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ปัญหาชนกลุ่มน้อยก็ไม่ได้รุนแรงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ยังให้การช่วยเหลือผู้อพยพซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยจากประเทศเพื่อนบ้านด้วยเช่นกัน เช่นฝั่งชายแดนไทยพม่า อีกทั้งการที่ประเทศไทยมีลักษณะของความรัก

สงบ เป็นมักวางตัวเป็นกลางและรู้จักประนีประนอมท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยดำรงไว้ซึ่งเอกราชของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างเกือบเกินกึ่งหนึ่งของทั้งหมดกลับเห็นคัดค้านกับประเด็นดังกล่าว ซึ่งอาจจะพิจารณาว่าเป็นผลพวงจากสถานการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองและความแตกแยกอย่างรุนแรงในสังคมไทยในช่วง 4 – 5 ปีที่ผ่านมา

ประเด็นที่ 2 คือ พุทธศาสนากล่อมเกล่าให้คนไทยสามารถยอมรับคนที่มีความแตกต่างทางศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีได้ง่าย ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 71.4 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 28.6 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 42.8 ซึ่งสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างสนับสนุนมากกว่าคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า ศาสนาพุทธสามารถกล่อมเกล่าให้คนไทยพุทธยอมรับคนที่มีความแตกต่างทางศาสนาหรือขนบธรรมเนียมประเพณีได้ง่าย ทั้งนี้ ศาสนาพุทธก็เหมือนกับศาสนาอื่น ๆ ซึ่งล้วนมีเป้าหมายเดียวกันคือการทำให้คนเป็นคนดี เพียงแต่จะมีวิธีการในการปฏิบัติ พิธีกรรม หรือความเชื่อที่แตกต่างกัน ศาสนาพุทธสอนให้คนไทยพุทธมีจิตใจที่เปิดกว้างในการยอมรับความแตกต่างและผสมกลมกลืนคติความเชื่อของศาสนา ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมอื่นเอาไว้ สังคมไทยจึงมีลักษณะของการเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม เช่น พิธีกรรมต่างๆ ของศาสนาพราหมณ์ที่ได้ถูกหล่อหลอมเป็นวัฒนธรรมความเชื่อของคนไทย เช่น พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นต้น

ประเด็นที่ 3 คือ คนไทยเป็นคนอดทน มีความกตัญญูและรักอิสระเสรี ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 73.6 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 26.4 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 47.2 ซึ่งสาเหตุที่มีการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า ลักษณะโดยทั่วไปของคนไทย คือ เป็นคนอดทน มีความกตัญญูและรักอิสระเสรี ทั้งนี้ สังคมไทยมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมของสังคมที่เห็นคุณค่าของการทดแทนพระคุณของบุพการีหรือผู้อาวุโส โดยมีการกล่อมเกล่าให้คนในสังคมไทยมีความกตัญญูรู้คุณ โดยมีหลักพื้นฐานทางแนวคิดจากศาสนาพุทธ อีกทั้งความรักอิสระเสรีในการกระทำกิจกรรมต่างๆ โดยไม่ต้องการการผูกมัดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เนื่องจากเป็นความต้องการทั่วไปของมนุษย์ และได้ถูกกำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ซึ่งถือเป็นการรับรองเสรีภาพของประชาชนทุกคนที่สามารถกระทำการใดๆ ได้โดยมิละเมิดเสรีภาพของบุคคลอื่น อาทิ มาตรา 37 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิิกายของ

ศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน มาตรา 45 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น หรือมาตรา 63 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก เป็นต้น ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เห็นคัดค้านอาจมีสาเหตุมาจากยังไม่มีความอดทนมากพอกับสถานการณ์ทางการเมืองที่วุ่นวายในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งการขาดความอดทนอดกลั้นในการควบคุมอารมณ์ อาจนำไปสู่การแสดงออกทางการเมืองที่รุนแรงจนนำไปสู่ความขัดแย้งแบบสุดโต่งได้

ประเด็นที่ 4 คือ การที่คนไทยยอมรับ “อำนาจ” แม้จะไม่มี “วินัย” ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 67 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 33 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 34 ซึ่งสาเหตุที่มีการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าคนไทยยอมรับ “อำนาจ” แม้ว่าจะไม่มี “วินัย” ก็ตาม โดยสามารถอธิบายได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยมีลักษณะอำนาจนิยมที่เชิดชูคนมีอำนาจ คนมีบารมี เคารพในระบบอาวุโสจากคนที่มีสิ่งเหล่านี้น้อยกว่า สะท้อนให้เห็นได้จากคำสุภาษิตไทยที่ถ่ายทอดความคิดความเชื่อในสังคม เช่น คำสุภาษิตที่ว่าเดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัดคือหากทำตามคำแนะนำหรือปฏิบัติตามที่ผู้ใหญ่ในสังคมจะไม่มีปัญหา หรือคำสุภาษิตที่ว่าอาบน้ำร้อนมาก่อนก็คือให้เชื่อฟังคนที่เป็นผู้ใหญ่กว่าเพราะมีประสบการณ์มากกว่า การสืบทอดความคิดในลักษณะนี้ทำให้คนไทยถูกปลูกฝังว่าให้เชื่อถือคนที่มีความประสบการณ์มากกว่าหรือผู้ใหญ่ในสังคม โดยปราศจากการตั้งคำถามหรือข้อสงสัยว่าสิ่งเหล่านั้นถูกหรือผิดเพียงแค่ปฏิบัติตามยอมดีแน่นอน หรือแม้กระทั่งการแสดงออกทางการเมืองในคำพูดของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เมื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่ว่าข้าพเจ้าขอรับผิดขอรับแต่เพียงผู้เดียว ในขณะที่ยกร่างระเบียบวินัยและกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบในสังคมสมัยใหม่จึงไม่ได้รับความสนใจหรือเคารพเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าคนส่วนมากจะรู้และเข้าใจว่าระเบียบวินัยและกฎหมายจะช่วยให้สังคมสงบสุขได้ แต่ในทางตรงกันข้ามการไม่ปฏิบัติตามกติกาสังคมกลับเป็นสิ่งที่ปกติในสังคมไทย สังเกตได้จากการละเมิดกฎหมายใน

ชีวิตประจำวัน ดังนั้นการมีอำนาจของผู้มีอำนาจในสังคมไทย จึงเป็นเรื่องที่คนไทยยอมรับและเข้าใจในการมีอำนาจและใช้อำนาจของผู้ที่มีอำนาจ ไม่ว่าจะการได้มาซึ่งอำนาจหรือใช้อำนาจนั้นเป็นไปตามกติกา กฎระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติหรือกฎหมายหรือไม่ก็ตาม นั่นคือการสะท้อนให้เห็นถึงการขาดความมีวินัยของคนไทย ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่คัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 33 เห็นว่าคนในประเทศยังไม่ยอมรับการใช้อำนาจมาในวิถีทางที่ไม่ถูกต้องหรือกติกาของสังคม อีกทั้งยังต้องการแสดงให้เห็นถึงว่าคนไทยจำนวนหนึ่งต้องการให้คนที่มีอำนาจใช้อำนาจมากอย่างถูกต้อง และต้องเป็นผู้ที่ยอมรับยึดถือปฏิบัติตามวินัยของสังคมและยอมรับอำนาจตามกฎหมาย

ประเด็นที่ 5 คือ คนไทยปรับตัวได้เร็ว และเป็นคนมีน้ำใจ ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 83.5 ส่วนกลุ่มความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 16.5 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 67 ซึ่งสาเหตุที่มีการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าคนไทยปรับตัวได้เร็ว และเป็นคนมีน้ำใจ สามารถอธิบายได้ว่า ลักษณะของสังคมไทยที่คนมีน้ำใจ มีความเอื้ออาทรต่อกันเป็นพื้นฐานหลัก ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยใจคอของคนไทยที่มีมาแต่ช้านานโดยทำให้คนไทยเป็นคนที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อีกทั้งการที่คนไทยสามารถปรับตัวได้เร็ว เนื่องจากเป็นสังคมที่เปิดกว้างทางความคิดและยอมรับความกับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่างๆ ประกอบกับลักษณะทางสังคมที่ต้องมีการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ เทคโนโลยีใหม่ๆ ทำให้คนไทยสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งต่างๆ ได้ง่าย ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่คัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 16.5 พบว่าในขณะที่คนไทยและสังคมไทยสามารถปรับตัวกับสิ่งใหม่ๆ ได้ง่าย แต่ในทางกลับกันยังส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะของคนไทยในเรื่องความมีน้ำใจหรือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในภาวะปัจจุบันสังคมค่อนข้างมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันกันสูงเพื่อให้ประสบความสำเร็จในชีวิต หน้าที่ และอาชีพ ส่งผลให้ความเห็นอกเห็นใจ การเอื้ออาทรหรือช่วยเหลือผู้ที่ตกอยู่ในภาวะลำบากลดน้อยลงไปด้วย ในขณะที่เดียวผู้ที่ไม่ด้วยในประเด็นนี้ยังเห็นว่าคนไทยส่วนหนึ่งไม่สามารถปรับตัวได้อันเนื่องจากมีอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อในแนวทางอนุรักษนิยม ที่ไม่ชอบหรือปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ดังนั้นเมื่อสังคมสมัยใหม่ถูกตาโลมด้วยกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้คนไทยส่วนหนึ่งที่มีลักษณะอนุรักษนิยมปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

ประเด็นที่ 6 คือ คนไทยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ถ้าการเปลี่ยนแปลงมาจากองค์ที่ได้รับการยอมรับ ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ย

ร้อยละ 82.4 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 17.6 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 64.8 ซึ่งสาเหตุที่มีการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่ เห็นว่าคนไทยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ถ้าการเปลี่ยนแปลงมาจากองค์กรที่ได้รับการยอมรับ สามารถอธิบายได้ว่า โดยปกติแล้วการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นเรื่องธรรมดาไม่ว่าจะเกิดจากปัจจัยใดๆ ก็ตาม และหากเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากองค์กรที่ได้รับการยอมรับ ซึ่งการได้รับการยอมรับขององค์กรเหล่านั้นในสังคม อาจพิจารณาได้จากการเกิดหรือพัฒนาการด้านอำนาจหน้าที่ความสามารถขององค์กรจนเป็นที่เชื่อถือของคนในสังคม ว่าภารกิจขององค์กรเหล่านั้นใช้เป็นบรรทัดฐานและมาตรฐานในการตัดสินสังคมได้ เช่น องค์กรทางฝ่ายตุลาการ อันได้แก่ศาล เมื่อมีการตัดสินคดีความระหว่างคนที่ขัดแย้งกันก็จะเกิดการยอมรับและการยอมรับดังกล่าวจะเป็นมาตรฐานในการตัดสินคดีความต่อไปซึ่งสังคมก็จะให้การยอมรับมาตรฐานดังกล่าวนั้นด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่คัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 17.6 คือแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่มาจากองค์กรที่ได้รับการยอมรับ แต่ก็ถูกมองว่ายังไม่สามารถทำให้คนจำนวนหนึ่งในสังคมยอมรับได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าผลของการเปลี่ยนแปลงนั้น ไม่สามารถเปลี่ยนทัศนคติหรือความคิดเห็นส่วนบุคคลบางอย่างหรือทำให้เชื่อว่าของคนไทยได้ หรือแม้กระทั่งการตั้งคำถามถึงกระบวนการเหล่านั้นมีความโปร่งใสมากเพียงใด เช่น กรณีของศาลรัฐธรรมนูญในการตัดสินคดีความของนักการเมือง ซึ่งเป็นแนวคิดของกลุ่มคนปัจเจกชนโดยไม่ได้ให้การยอมรับแก่คำตัดสินของศาลเป็นการขัดต่อมาตรฐานที่สังคมกำหนดไว้ เป็นต้น

ประเด็นที่ 7 คือ คนไทยเป็นคนให้อภัย พร้อมที่จะลืมอดีต ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 68.1 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.9 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 36.2 ซึ่งสาเหตุที่มีการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าคนไทยเป็นคนที่ให้อภัยพร้อมที่จะลืมอดีต สามารถอธิบายได้ว่าลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนไทยในเรื่องการลืมง่ายพร้อมที่จะให้อภัยต่อสิ่งที่ผ่านมาสำหรับเรื่องของคนไทยรู้สึกว่ามีเรื่องของตัวเอง ไม่ได้กระทบต่อผลประโยชน์ของตัวเอง จากลักษณะพื้นฐานดังกล่าวประชาชนส่วนหนึ่งรู้สึกว่าการเมืองเป็นเรื่องที่ตนเองไม่ได้รับผลกระทบ ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาทางการเมืองขึ้นจึงทำให้คนไทยจำนวนหนึ่งรู้สึกได้ว่าโดยภาพรวมของคนไทยนั้นเป็นคนลืมนง่ายพร้อมให้อภัย อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างที่คัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.9 นั้นมีมุมมองว่าคนไทยมีนิสัยใจคอที่ลืมน่ายนั้นไม่เป็นความจริง คนไทยก็ไม่ได้ลืมน่ายในทุกเรื่อง โดยเฉพาะสถานการณ์การเมืองในปัจจุบันที่สะท้อนให้

เห็นว่าทำให้ภัยกับสิ่งที่ผู้สวนเกี่ยวข้องได้ทำผิดพลาดไปนั้นเป็นเรื่องที่ไม่อาจลืมได้ เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นได้มีผลต่อความรู้สึกว่ากระทบต่อผลประโยชน์ที่พวกเขาได้รับโดยตรง อย่างเช่น การที่ตัวแทนทางการเมืองต้องพ้นสภาพไปเพราะเหตุการณ์รัฐประหารหรือด้วยกระบวนการยุติธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากนั้น ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งรู้สึกว้าเหวหรือความรู้สึกของพวกเขานั้นถูกริดรอน

ประเด็นที่ 8 คือ คนไทยมีความสามารถกลมกล่อมเกลาผู้ที่มาจากวัฒนธรรมอื่นให้เข้ามาอยู่ในสังคมไทยได้อย่างกลมกลืนและไม่เกิดความขัดแย้ง ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 78 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 22 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 56 ซึ่งสาเหตุที่มีการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า คนไทยมีความสามารถกลมกล่อมเกลาผู้ที่มาจากวัฒนธรรมอื่นให้เข้ามาอยู่ในสังคมไทยได้อย่างกลมกลืนและไม่เกิดความขัดแย้ง สามารถอธิบายได้ว่าสังคมไทยเป็นมีลักษณะพหุสังคม ที่มีการผสมผสานวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อที่หลากหลายมาอย่างช้านาน ซึ่งแสดงออกผ่านการนับถือศาสนา การแต่งกาย ภาษา พิธีกรรมเป็นต้น ดังนั้นส่งผลทำให้คนไทยมีลักษณะเปิดกว้างในการรับวัฒนธรรม ไม่กีดกันทางวัฒนธรรมอื่นมาประยุกต์และสร้างเป็นวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของตนเองที่ผ่านกระบวนการมาอย่างยาวนาน และยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัว สามารถอยู่ได้อย่างกลมกลืนได้ดีถือว่าเอกลักษณ์ของคนไทยที่ทำให้สังคมไทยประกอบไปด้วยสิ่งที่เหมือนหรือจตุรร่วมกับวัฒนธรรมอื่น ส่งผลให้เมื่อผู้ต่างวัฒนธรรมเข้ามาอยู่ในกระบวนการกลมกล่อมเกลาทางสังคมแล้วสามารถที่จะเรียนรู้และเข้าใจถึงวัฒนธรรมไทยได้ไม่ยากนัก ดังนั้นจึงพบว่าระดับของความขัดแย้งในสังคมไทยมักปรากฏให้เห็นถึงความรุนแรงและสามารถยุติปัญหาเหล่านั้นได้ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยว่าคนไทยไม่สามารถกลมกล่อมเกลาผู้ที่มาจากวัฒนธรรมอื่นให้เข้ามาอยู่ในสังคมไทยได้อย่างกลมกลืนและไม่เกิดความขัดแย้ง เห็นได้จากกรณีความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เป็นหนึ่งในภาพสะท้อนว่ากระบวนการกลมกล่อมเกลาให้ผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมไม่สามารถทำได้กับทุกวัฒนธรรม ความเชื่อและทุกความแตกต่าง

ประเด็นที่ 9 คือ สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น เปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถในการสร้างตัวได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จได้เสมอ หากนำรายได้ การประกอบอาชีพซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สามารถนำมาแบ่งชนชั้นในสังคมไทยได้ในระดับหนึ่งนั้น อาจสามารถแบ่งได้เป็น 3 ชนชั้นกว้างๆ คือชนชั้นสูงหรือชนชั้นนำซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูงในสังคมและเป็นกลุ่มคนจำนวนน้อย กลุ่มคนเหล่านี้มักมีบทบาทในการกำหนดค่านิยมและ

ทิศทางในสังคม สามารถรวมตัวกันต่อรองเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเองกับนโยบายภาครัฐ ชนชั้นต่อมากกลางคือผู้มีรายได้ระดับปานกลาง ที่ได้รับค่าตอบแทนภาคธุรกิจรวมถึงการเป็นเจ้าของกิจการขนาดกลางและขนาดเล็ก กลุ่มเหล่านี้จะมีอาชีพ และชนชั้นล่างเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในภาคเกษตรกรรมหรือกลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรม หรือไม่ได้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตหรือเป็นเจ้าของทรัพยากร กลุ่มเหล่านี้จะมีรายได้อยู่ในระดับล่างของสังคม และได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐไม่ว่าจะเป็นนโยบายทางการเมืองและนโยบายทางเศรษฐกิจก็ตาม อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่อยู่ห่างไกลอำนาจรัฐและมักจะได้รับความช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาจากรัฐเป็นลำดับสุดท้าย นอกจากนั้นยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิหรือประโยชน์ในบางส่วนได้ โดยถูกกีดกันจากชนชั้นสูง เช่น สิทธิในการถือครองที่ดิน เป็นต้น ดังนั้นจากประเด็นที่ 9 พบว่ามีประชาชนตอบแบบสอบถามให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 53.9 ส่วนความเห็นคัดค้าน สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่เชื่อว่าความแตกต่างทางด้านชนชั้นหรือสถานะในสังคมไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จ ในทางตรงกันข้ามพบว่าประชาชนตอบแบบสอบถามให้ความเห็นไม่สนับสนุนต่อประเด็นดังกล่าว (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 46.1 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างระหว่างกันร้อยละ 7.8 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความแตกต่างทางด้านชนชั้นหรือสถานะในสังคมเป็นอุปสรรคต่อการได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จ ซึ่งสาเหตุที่มีการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีกีดกันแบ่งแยกชนชั้น เปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถในการสร้างตัวได้รับการยอมรับ และประสบความสำเร็จได้เสมอ สามารถอธิบายได้ว่า คนไทยส่วนมากเชื่อว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้างในการแสดงออกถึงความสามารถหรือศักยภาพของแต่ละคน เพื่อนำไปใช้ในการทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จได้ โดยยอมรับความแตกต่างบุคคลในทุกๆ ด้าน โดยมีการนำเอาระบบคุณธรรมเข้ามาใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาความสามารถของบุคคล ทำให้คนที่มีความสามารถได้รับการพิจารณาเข้าทำงานและสามารถแสดงความสามารถในการทำงานจนประสบความสำเร็จได้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่คัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 46.1 กลุ่มนี้เห็นว่าชนชั้นและสถานะในสังคมนั้นมีผลต่อการยอมรับและการประสบความสำเร็จในชีวิต ผู้ที่มีสถานะดีย่อมมีโอกาสมากกว่า เช่น การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จได้ เป็นต้น

ตาราง 36 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของสังคมไทยในภาคเหนือ

ข้อ	ประเด็น	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1	ประเทศไทยมีความสามัคคีมากกว่าชาติอื่นๆ ไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อย มีอิสรภาพและเอกราชตลอดเวลามาช้านาน	7.7	45.1	26.3	20.9	2.39
2	พุทธศาสนาถ่อมเกล่าให้คนไทยสามารถยอมรับคนที่มีความแตกต่างทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีได้ง่าย	18.7	52.7	20.9	7.7	2.82
3	คนไทยเป็นคนอดทน มีความกตัญญูและรักอิสรเสรี	17.6	56.0	23.1	3.3	2.87
4	คนไทยยอมรับ "อำนาจ" แม้จะไม่มี "วินัย"	22.0	45.0	27.5	5.5	2.83
5	คนไทยปรับตัวได้เร็ว และเป็นคนมีน้ำใจ	16.5	67.0	16.5	-	3.00
6	คนไทยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ถ้าการเปลี่ยนแปลงมาจากองค์กรที่ได้รับการยอมรับ	13.2	69.2	15.4	2.2	2.93
7	คนไทยเป็นคนให้อภัย พร้อมที่จะลืมอดีต	14.3	53.8	29.7	2.2	2.80
8	คนไทยมีความสามารถถ่อมเกล่าผู้ที่มาจากวัฒนธรรมอื่นให้เข้ามาอยู่ในสังคมไทยได้อย่างกลมกลืน	13.2	64.8	22.0	-	2.91

	และไม่เกิดความขัดแย้ง					
9	สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มี การแบ่งแยกชนชั้น เปิดโอกาสให้คนที่มี ความสามารถในการสร้างตัวได้รับการยอมรับ และประสบความสำเร็จ ได้เสมอ	7.7	46.2	38.5	7.6	2.53
รวม		14.0	55.0	24.0	7.0	2.78

4.7.2 จุดอ่อนของสังคมไทย

ในประเด็นข้อคำถามเกี่ยวกับจุดอ่อนของสังคมไทยนั้น สามารถอภิปรายผลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 คือ การทุจริตในแวดวงระดับสูงเกิดขึ้นตลอดเวลาเพราะกฎหมายไม่มีระบบ ตรวจสอบที่มีอิสระและมีประสิทธิภาพ ในประเด็นนี้มีกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน(เห็นด้วย อย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 91.2 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่าง ยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 8.8 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 82.4 ซึ่งสาเหตุที่มีการสนับสนุนมากกว่า การคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ถึงแม้ระบบกฎหมายไทยจะมีระบบตรวจสอบก็ ตาม แต่ก็ไม่สามารถที่ใช้บังคับได้อย่างเป็นอิสระและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง เนื่องด้วยระบบ กฎหมายยังมีช่องโหว่ที่ทำให้ให้นักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถสอดแทรกเข้ามาแสวงหา ผลประโยชน์เพื่อพวกพ้องของกลุ่มตนได้ ซึ่งแนวโน้มของการทุจริตในปัจจุบันมักจะเป็นการทุจริตในเชิงนโยบายที่ยากต่อการตรวจสอบและควบคุม ซึ่งการทุจริตและประพฤติมิชอบของนักการเมืองและผู้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไทยจากอดีตจวบจนปัจจุบันถูกมองจากสังคมว่าได้กลายเป็นปัญหาวิกฤติ อย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติและประชาชน เพราะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้เกี่ยวข้องกับเพียง แค่อำนาจบริหารของรัฐบาล และเป็นตัวแทนของอำนาจนิติบัญญัติเท่านั้น แต่ยังเป็นต้นทางใน กระบวนการสรรหาของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและหน่วยงานของรัฐตามกระบวนการยุติธรรม ต่างๆ ด้วย จึงทำให้นักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งข้าราชการและนักธุรกิจมี โอกาสเข้าแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนต่างๆ ได้เพื่ออำนวยผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและ พวกพ้องพ้อง รัตนพงษ์ สอนสุภาพ (2552)

ประเด็นที่ 2 คือ การแข่งขันในการเลือกตั้ง มีการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอยู่เสมอ ในประเด็นนี้ กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 94.5 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 5.5 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 81 ซึ่งสาเหตุที่มีการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า เมื่อมีการเลือกตั้งครั้งใด ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในระดับชาติหรือในระดับท้องถิ่นก็ตาม จะมีการแข่งขันกันระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกันอย่างเข้มข้น ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งมักจะเกิดขึ้นเสมอ แม้ว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งจะระบุโทษเอาไว้อย่างเข้มงวดก็ตาม บรรดานักการเมืองทั้งหลายก็พร้อมที่จะสุ่มเสี่ยงในทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะจากการเลือกตั้ง

ประเด็นที่ 3 คือ พรรคการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในมือของผู้ที่ลงทุนให้พรรคเพียงไม่กี่คน ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 93.5 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 6.5 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 87 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า อำนาจในการตัดสินใจต่อนโยบายหรือเรื่องสำคัญใดๆ ภายในพรรคการเมืองจำกัดอยู่ที่คณะบุคคลภายในพรรคที่เป็นผู้สนับสนุนหลักเพียงไม่กี่คน แสดงให้เห็นว่าการเมืองกับผลประโยชน์นั้นมิอาจแยกออกจากกันได้ พรรคการเมืองเป็นที่รวมของกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลายที่จะให้การสนับสนุนพรรคการเมืองในหลายๆ ด้าน เช่น การที่พรรคการเมืองมีแหล่งทุนเพื่อใช้ในการหาเสียงหรือการดำเนินกิจกรรมของพรรค มักได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มธุรกิจเอกชน ฉะนั้นเมื่อพรรคการเมืองนั้นๆ สามารถเป็นฝ่ายรัฐบาลได้ ก็เป็นบุญคุณที่จะต้องตอบแทนกลุ่มผลประโยชน์ในหลายๆ วิธี อาทิ กลุ่มผู้ลงทุนหลักภายในพรรคจะเป็นผู้เสนอความต้องการให้กับพรรคเพื่อนำไปกำหนดเป็นนโยบายของรัฐที่เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มของตน หรือมีการคัดสรรผู้ที่ลงทุนให้แก่พรรคไปดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีหรือตำแหน่งทางการเมืองอื่นๆ

ประเด็นที่ 4 คือ ชาวบ้านในชนบทยังขาดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน นักการเมืองจึงใช้ช่องว่างนี้ในการสร้างอามิสสินจ้าง ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 94.5 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 5.5 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 88.9 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า นักการเมืองอาศัยความไม่พร้อมในด้านเศรษฐกิจและความยากลำบากของประชาชนในภาคชนบทก่อให้เกิดการสร้างอามิสสินจ้าง เนื่องด้วยว่าสังคมไทยในปัจจุบัน แม้ว่าจะมีการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นกว่าในครั้งอดีต แต่สังคมส่วนใหญ่ของ

ไทยยังคงเป็นสังคมเกษตรกรรม ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ในภาคการเกษตรนั้นมีรายได้ค่อนข้างน้อย อีกทั้งชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพต้องพึ่งพาธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควบคุมได้ยาก ทำให้บางช่วงเวลาที่ดินฟ้าอากาศไม่เอื้ออำนวย สามารถส่งผลกระทบต่อ การประกอบสัมมาอาชีพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ผลผลิตทางการเกษตรล้นตลาด การเป็นหนี้ นอกระบบ เป็นต้น ชาวบ้านในชนบทยังขาดความจำเป็นพื้นฐาน ถูกขูดรีดจากส่วนกลางทั้งในสภาพ ปัญหาและการแก้ปัญหา ข้าราชการก็ไม่ใช่ว่าเพิ่งแท้จริงเข้าพบหายาก ผู้สมัครและพรรคการเมืองจึง แทรกเข้ามาแก้ปัญหาให้ด้วยการไปหาและนำความเจริญไปให้ นำเงินไปให้ เมื่อถึงเวลา ชาวบ้านเขาก็ เลือกลงมือไปหาไปสร้างบุญคุณให้ สะท้อนให้เห็นได้จากในงานของ สิทธิรินทร์ คงสง (2549) ที่ว่า ประชาชนในชนบทขาดรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน นั่นคือเงิน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีบทบาท อย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตในทุกรูปแบบ จากช่อง สภาพปัญหาและความต้องการนี้ ส่งผลให้ นักการเมืองในพื้นที่สังเกตเห็นแล้วว่าควรใช้เงิน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านโครงสร้างใน ชีวิตประจำวันมาเป็นข้อแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง แม้ว่าประชาชนในพื้นที่ส่วนนี้จะรู้ว่าผิดกฎหมาย แต่กฎหมายก็ไม่ได้ช่วยให้ชีวิตดำเนินต่อไปได้ เงินและสิ่งของต่างหากที่สามารถช่วยพวกเขาให้มีชีวิต ต่อไปได้ พวกเขาจึงจำเป็นต้องรับสินบน หรืออามิสต่างๆจากนักการเมือง จากข้อมูลพบว่าทุกพื้นที่ ของประเทศไทยมีการซื้อสิทธิขายเสียงกันทุกรูปแบบ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ พบว่ามีการให้เงิน ตอบแทนในอัตราคนละ 200 บาท จากกลุ่มการเมืองอำนาจเก่าและกลุ่มการเมืองที่เป็นกลุ่มนายทุน อีกทั้งการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจรวมไปถึงเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) กลับ ไม่ให้ความสนใจ จนทำให้มองได้ว่า การเลือกตั้งครั้งล่าสุดยังคงปรากฏว่ามีการเอื้อประโยชน์และ ลีลอคสเบ็ดให้กลุ่มนายทุนเข้าไปดำเนินการซื้อเสียงประชาชน จากประเด็นข้างต้นนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ การใช้ช่องว่าง และการรวมตัวกันของกลุ่มผลประโยชน์ที่เอื้อให้ความช่วยเหลือกันในการซื้อเสียง และ ใช้ช่องทางด้านความยากจนของประชาชนในพื้นที่มาเป็นตัวช่วยเพื่อการได้มาซึ่งคะแนนเสียง สิ่ง เหล่านี้ประชาชนในพื้นที่เป็นบุคคลที่รู้และเข้าใจดีที่สุด ส่วนบุคคลนอกพื้นที่จะได้รับข้อมูลผ่านสื่อจาก การพรรคการเมือง หรือนักการเมืองที่ขัดผลประโยชน์กันเองออกมาประจานหรือกล่าวหากัน แน่นนอน ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการที่กลุ่มตัวอย่างให้การสนับสนุน หรือเห็นด้วยกับแบบสอบถาม เป็นต้น

ประเด็นที่ 5 คือ คนในเมืองที่มีฐานะดี ประณามดูถูกการขายเสียงของชาวบ้านในชนบท ใน ประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 79.1 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 20.9 และมีค่าเฉลี่ยที่ แตกต่างกันร้อยละ 58.2 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่า

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า คนฐานะดีที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือพื้นที่ที่มีความเจริญมักจะมีประณามดูถูกการขายเสียงของคนในชนบท สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยยังมีลักษณะของการแบ่งแยกชนชั้นอยู่ มีการแสดงออกถึงการเป็นพวกเขาหรือพวกเรา แม้ว่าลักษณะของการแบ่งแยกบุคคลที่อยู่นอกเหนือกลุ่มของตนจะไม่รุนแรงเหมือนกับในบางประเทศที่มีชนชั้นวรรณะชัดเจนอย่าง ประเทศอินเดีย เป็นต้น ความแตกต่างในเรื่องของฐานะ รายได้ การประกอบอาชีพ วิถีชีวิต และสภาพสังคมแวดล้อมที่มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่เป็นอคติได้ ทั้งนี้ คนในสังคมเมืองที่มีฐานะดี จะมีการศึกษาสูง มีอาชีพที่มั่นคงและรายได้ประจำที่แน่นอน ไม่ว่าจะฝนตกหรือแดดออกก็ไม่มีผลกระทบต่อพวกเขา แต่สำหรับชาวชนบทที่ประกอบอาชีพการทำเกษตรกรรมนั้น ปัจจัยทางธรรมชาติมีบทบาทต่อการดำรงชีพเป็นอย่างมาก ส่วนรายได้ก็ไม่มี ความแน่นอนขึ้นอยู่กับผลผลิต และชาวชนบทส่วนใหญ่ประสบปัญหาทางด้านการเงินและการติดหนี้สิน ซึ่งประเด็นเกี่ยวกับการขายเสียงของชาวบ้านนั้น มักถูกคนในเมืองมองในภาพลบตลอดเวลา และฝังรากลึกในความคิดของคนในเมืองไปแล้ว ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามา ก็ถูกดูหมิ่นว่าขาดศรัทธาในองค์กรการเมือง แต่ทว่ามุมมองของชาวบ้านในชนบทนั้น อาจจะคิดเห็นว่าเงินจำนวนเล็กน้อยที่ได้รับมาจากการขายเสียงนั้น สามารถช่วยในการดำรงชีพได้ ซึ่งย่อมสำคัญกว่าเกียรติยศของคนในเมืองที่ไม่ได้ช่วยให้พวกเขามีกินหรือลืมตาอ้าปากได้ คนในเมืองไม่ได้มองบริบทของชาวชนบทว่าเป็นอย่างไร แต่ตัดสินว่าการกระทำของพวกเขาไม่ดีและต่างพากันประณามการกระทำที่เกิดขึ้น แต่ปัญหาดังกล่าวจะหมดไปถ้าหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมให้ชาวบ้านตระหนักในสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองของตนและช่วยเหลือชาวชนบทให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีโดยไม่ต้องรอหรือหวังพึ่งเงินจากการขายเสียงเพียงเล็กน้อย

ประเด็นที่ 6 คือ การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง เป็นเรื่องสกปรก ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 71.5 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 28.5 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 43 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองและเป็นเรื่องที่สกปรก เนื่องจากประชาชนอาจมองว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว และไม่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของตนเองมากนัก ทั้งนี้ มีงานวิจัยหลายเรื่องสรุปและแสดงถึงว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะประชาชนโดยทั่วไปเชื่อว่าการเมืองหรือการบริหารประเทศเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อยบางกลุ่มเท่านั้น อีกประการหนึ่งคนไทยยังเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์อย่างชัดแจ้งจนเกินไป การเมือง

เป็นเรื่องของความ “สกรปรก” ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้ประชาชนขาดความศรัทธาหรือความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ถ้าเข้ามาก็มักจะมีวัตถุประสงค์อย่างอื่น เช่น เพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินทองหรือการช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ใช่เป็นเรื่องของสำนึกทางการเมืองลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยอีกประการหนึ่งที่ไม่สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือการยอมรับในอำนาจนิยมของความเป็นข้าราชการ นั่นคือ ประชาชนโดยทั่วไปมองว่าข้าราชการเป็นชนชั้นผู้นำ เมื่อข้าราชการแนะนำหรือชักจูงไปในทางใดประชาชนจึงมักปฏิบัติตามโดยไม่โต้แย้ง ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตย เสน่ห์ นนทะโชติ (2524) แต่ทว่านับตั้งแต่มีการปฏิรูปการเมืองในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กอปรกับเหตุการณ์ชุมนุมและความวุ่นวายทางการเมืองที่เกิดขึ้น ทำให้ประชาชนเริ่มตระหนักถึงการเมืองไม่ใช่เรื่องของนักการเมืองแต่เพียงอย่างเดียว การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน และทุกคนได้รับผลกระทบจากการเมืองไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งสะท้อนได้จากค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในประเด็นนี้ มีผู้คัดค้านว่าไม่ใช่จุดอ่อนของสังคมไทยร้อยละ 28.5 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในทั้งหมด 19 ประเด็นคำถาม

ประเด็นที่ 7 คือ ท่านเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงเพื่อเลือกตั้งหรือการอ่านข่าวเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในวิธีอื่น ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 75.8 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 24.2 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 51.6 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่า ประชาชนส่วนใหญ่ตระหนักเพียงว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของตนจำกัดอยู่เพียงการเลือกตั้งเพื่อเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารประเทศ หรือเป็นแค่การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองเท่านั้น โดยแท้ที่จริงแล้วการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถกระทำได้หลายทาง แต่ส่วนใหญ่เห็นว่ามองว่าไม่มีความจำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องให้มากนักเพราะการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง และจากสถานการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองในช่วงที่ผ่านมา ก็อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนรู้สึกเบื่อหน่ายกับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง รวมถึงการรับรู้เนื้อหาทางการเมืองที่รุนแรงในแต่ละวันก็ส่งผลกระทบต่อสภาวะทางจิตใจและทางอารมณ์ได้จึงเลือกที่จะไม่รับรู้สถานการณ์ทางการเมืองจะดีกว่า แต่อย่างไรก็ตาม มีค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 24.2 คัดค้านว่าประเด็นดังกล่าวนี้เป็นจุดอ่อนของสังคมไทย ซึ่งมากเป็นอันดับสองจากทั้งหมด 19 ประเด็น แสดงให้เห็นว่ายังมีประชาชนบางส่วนไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองเฉพาะหวังเวลาที่มีการเลือกตั้งหรือติดตามข่าวสารเท่านั้น แต่ยังมีวิธีการอื่นๆ ในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย เช่น การเข้าร่วมชุมนุมอย่างสงบ การร่วมลงชื่อเพื่อขอตรวจสอบนักการเมืองหรือเพื่อเสนอร่างกฎหมาย เป็นต้น

ประเด็นที่ 8 คือ การบริหารประเทศกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพฯ ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 78 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 22 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 56 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า ศูนย์กลางของการบริหารประเทศกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพมหานครเพียงแห่งเดียว เนื่องจากกรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวงที่มีลักษณะเอกรนคร คือ เป็นเมืองใหญ่ที่ประกอบไปด้วยสถาบัน หน่วยงาน และสถานที่สำคัญของรัฐตั้งอยู่ เป็นศูนย์กลางในการบริหารประเทศของรัฐบาล ตลอดจนเป็นศูนย์กลางความเจริญของประเทศในทุกด้าน ซึ่งถึงแม้ว่ารัฐจะมีแนวนโยบายในการบริหารประเทศแบบกระจายอำนาจลงสู่ในระดับท้องถิ่นก็ตาม แต่ทว่าองค์กรของรัฐที่คอยกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดทั่วประเทศยังคงเป็นหน่วยงานจากส่วนกลางอย่างกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดกระทรวงมหาดไทยอยู่นั่นเอง

ประเด็นที่ 9 คือ องค์กรการเมือง เช่น รัฐสภา รัฐบาล หรือองค์กรอิสระต่างๆ ไม่อาจตอบสนองความต้องการของท่านได้ ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 89 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 11 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 78 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าองค์กรทางการเมืองต่างๆไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ไม่ว่าจะป็นรัฐบาล รัฐสภา หรือองค์กรอิสระ ทุกองค์กรส่วนใหญ่ดำเนินงานต่างๆ ล้วนแฝงไปด้วยผลประโยชน์ภายในกลุ่มมากกว่าผลประโยชน์ของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลส่วนใหญ่มารวมกลุ่มกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ดังจะเห็นได้ว่าปัญหาเรื่องความยากจนเป็นปัญหาที่ประชาชนต้องการให้รัฐบาลแก้ไขมากที่สุดนั่นโดยเฉพาะปัญหาความยากจนของกลุ่มเกษตรกร ซึ่งไม่ว่าก็รัฐบาลที่ผ่านมาก็ไม่ได้นำเอาปัญหาเรื่องความยากจนไปสร้างเป็นนโยบายและมีแนวทางแก้ไขที่ชัดเจน แม้ว่าในช่วงของการเลือกตั้งหลายๆ ครั้ง ที่ผ่านมาก็จะมีการเสนอนโยบายการแก้ปัญหาความยากจน เพื่อจูงใจให้ประชาชนเลือกเข้ามาเป็นผู้แทน แต่เมื่อนักการเมืองได้รับการไว้วางใจให้เป็นรัฐบาลกลับนิ่งเฉยและไม่ได้แก้ไขปัญหาเรื่องความยากจนไปสร้างเป็นนโยบายของอย่างแท้จริง ส่งผลให้ประชาชนที่มีฐานะยากจนหรือมีรายได้น้อยเกษตรกรยิ่งกลับได้รับความลำบากและเป็นหนี้เพิ่มขึ้น ในส่วนของรัฐสภาก็เป็นถูกใช้เป็นเพียงสถานที่เพื่อทำการโต้เถียงกันทางด้านผลประโยชน์ระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายรัฐบาล หรือแม้กระทั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมักจะขาดการเข้าร่วมประชุมตามหน้าที่ของตน เป็นต้น จากข้อมูลดังกล่าวเป็นผลให้ประชาชนเห็นว่าองค์กร

เหล่านี้ไม่ได้ช่วยให้ปัญหาหรือข้อเรียกร้องของประชาชนมีความเป็นจริงขึ้นมา เมื่อปัญหาต่างๆ ไม่ได้รับการแก้ไขและข้อเสนอต่างๆ ไม่ได้รับการเหลียวแลจึงทำให้ปัญหาและข้อเรียกร้องยังปรากฏอยู่อย่างซ้ำซากที่เกิดขึ้นจนการเมืองไทยย ด้วยเหตุการณ์เหล่านี้เองที่เป็นเหตุผลที่ใช้สนับสนุนกระบวนการทางด้านความคิด ที่ทำให้ประชาชนเห็นว่าองค์กรทางการเมืองในประเทศไทยนั้นไม่สามารถตอบสนอง หรือแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างแท้จริงในทางกลับกันจะเห็นได้ว่ารัฐบาลนักการเมืองกลับได้รับผลประโยชน์มากขึ้น นอกจากนั้นการทำงานขององค์กรอิสระเองก็ไม่พิสูจน์ให้ประชาชนเห็นว่าสามารถตอบสนองความต้องการได้ เนื่องจากไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนได้อย่างเพียงพอ เพราะปัญหาของประชาชนเองถูกส่งสมมาอย่างยาวนาน ในขณะที่องค์กรอิสระในสังคมไทยเพิ่งจะเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ.2540 เท่านั้น ทำให้การสะสางปัญหาที่ประชาชนได้รับอาจไม่ทันถ่วงที เช่น การไม่ได้รับความไม่เป็นธรรมจากรัฐหรือมีกรณีพิพาทกับหน่วยงานของรัฐนั้นก็มียุทธวิธีจำนวนมาก โดยองค์กรอิสระที่มีหน้าที่วินิจฉัยก็คือศาลปกครอง ดังนั้นเมื่อมีงานหรือคดีร้องเรียนมากย่อมส่งผลให้การดำเนินการสืบสวนเพื่อมอบความยุติธรรมให้กับประชาชนเป็นไปได้เชื่องช้า ทำให้ประชาชนรับรู้ถึงขอบเขตบทบาทและอำนาจขององค์กรอิสระไม่ชัดเจนหรือน้อยมาก และที่สำคัญบางครั้งการทำงานขององค์กรอิสระกลับถูกประชาชนตั้งคำถามว่าปลอดจากการครอบงำจากฝ่ายการเมืองจริงหรือไม่ จากที่กล่าวมาจึงส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเชื่อว่าองค์กรการเมืองไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนได้

ประเด็นที่ 10 คือ ข้าราชการไม่อาจตอบสนองความต้องการของท่านได้ ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 76.9 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 23.1 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 53.8 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า ข้าราชการเป็นผู้ที่นำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติ หรือนำมาดำเนินการเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยการทำงานของข้าราชการนั้นกระทำผ่านระบบการบริหารราชการไทย ที่ปัจจุบันประกอบไปด้วยการบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ข้าราชการนั้นเป็นตัวแทนของรัฐซึ่งหน้าที่พบปะประชาชนอยู่ตลอดเวลา แต่ที่ผ่านมามีปัญหาใหญ่ของระบบการราชการและได้รับการแก้ไขไปบ้างแล้วคือเรื่องความเชื่องช้าในการทำงานและทำให้ประชาชนรับความเดือดร้อน ซึ่งการใช้ระยะเวลาในการดำเนินการของข้าราชการนั้น อาจมาจากสาเหตุคือกฎระเบียบของราชการที่ต้องทำงานเป็นขั้นตอนตามสายการบังคับบัญชา ทำให้เมื่อ

ประชาชนต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนจึงไม่สามารถตอบสนองได้ทันเวลาที่หรือล่าช้า นั้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความรู้สึกของประชาชนว่าข้าราชการไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ทันเวลาที่

ประเด็นที่ 11 คือ กฎหมายไทยมีส่วนให้การทำงานของภาครัฐเชิงซ้ำ ซึ่งในประเด็นนี้มีกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 78 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 22 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 56 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่า ด้วยกระบวนการและขั้นตอนการทำงานของรัฐบาลนั้นมีความซ้ำซ้อน เนื่องจากการทำงานส่วนใหญ่เป็นไปตามกระบวนการของลำดับขั้น หรือสายการบังคับบัญชาที่ต้องไล่เรียงตั้งแต่ระดับล่างถึงระดับบน ตามที่กระบวนการทางด้านกฎหมายได้ระบุไว้ ว่าต้องปฏิบัติตาม ซึ่งได้กลายเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้การทำงานของระบบงานภาครัฐค่อนข้างมีความล่าช้ามากกว่าสายงานของเอกชน ที่ไม่ยึดติดกับสายการบังคับบัญชา หรือในบางงานไหนที่ไม่จำเป็นหรือมีความใกล้เคียงกันก็ตัดออก สิ่งทีกล่าวมาข้างต้นนี้เป็นประเด็นให้การทำงานของระบบราชการมีความล่าช้าดังนี้

1. ระบบราชการ เป็นรูปแบบของการจัดองค์กรที่แข็งเหมือนกรงเหล็ก (Iron Cage) ขาดความยืดหยุ่นเพราะการทำงานที่เน้นรูปแบบที่เป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้เกิดความล่าช้า

2. ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ ของระบบราชการทำให้คนต้องทำตามขั้นตอนกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด ทำให้การทำงานเกิดความล่าช้า และเต็มไปด้วยเอกสาร และสิ่งเหล่านั้นกลายเป็นภาระกำบังอย่างดีของผู้ปฏิบัติงาน มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ม.ป.ป.)

ด้วยข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่มีความเคร่งครัด และไม่มีกลไกลดหย่อนการทำงานตามสายการทำงานแบบลำดับขั้นนี้กลายมาเป็นผลเสียของการทำงานในระบบราชการให้มีความซ้ำซ้อน และไม่ทันต่อกระบวนการเรียกร้องหรือการดำเนินการต่างตามที่ประชาชนต้องการได้ทัน สิ่งเหล่านี้กลายมาเป็นประเด็นที่ส่งผลให้ประชาชนมีความเห็นว่ากฎหมายไทยมีส่วนให้การทำงานของภาครัฐเชิงซ้ำ เช่น การทำงานของกรมที่ดิน ที่มีกระบวนการทำงานส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการทำงานเป็นต้น

ประเด็นที่ 12 คือ กระบวนการตรากฎหมายส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในประเด็นนี้มีกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 82.4 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 17.6 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 64.8 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่า ประชาชนสนใจส่วนใหญ่เห็นว่ากระบวนการตรากฎหมายของประเทศไทยนั้นไม่ได้มาจากการมีส่วนร่วม

ของประชาชนที่เข้าไปรับรู้ หรือเสนอความต้องการและข้อเรียกร้องของประชาชนแต่อย่างใด การรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ส่งผลให้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ได้ถูกยกเลิก และได้ทำการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 โดยให้สิทธิกับประชาชนในการลงประชามติว่าจะรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ หรือไม่ แต่ทว่ากระบวนการในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวกลับถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่ได้มาจากความต้องการ หรือข้อเสนอกับประชาชนแต่อย่างใด กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญนี้มาจากความต้องการของกลุ่มคนเพียงไม่กี่คน รวมถึงกระบวนการสรรหาสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากเท่ากับกระบวนการสรรหาสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญปี 2540 จึงเป็นประเด็นที่ถูกนำมาเปรียบเทียบถึงการมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบ่อยครั้ง กระบวนการในการร่างรัฐธรรมนูญของประเทศไทยจึงเป็นกระบวนการที่แสดงให้ประชาชนเห็นและเชื่อว่าการตรากฎหมายยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นส่วนสำคัญ และได้ให้การสนับสนุนในประเด็นข้างต้นนี้ แต่ในความเป็นจริงประชาชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในการร่างและแก้ไขกฎหมายได้ คือรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ได้ขยายสิทธิเสรีภาพในพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมายพ.ศ.2542 ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างกฎหมาย โดยที่ประชาชนสามารถรวมตัว 50,000 รายชื่อเพื่อเสนอกฎหมายที่เห็นว่าเหมาะสมผ่านสภาผู้แทนราษฎร อย่างไรก็ตามแนวทางดังกล่าวยังไม่ได้รับการส่งเสริมหรือให้ความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องสิทธิดังกล่าวอย่างเพียงพอ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าตนเองมีสิทธิ อีกทั้งประชาชนยังขาดความเชี่ยวชาญและความเข้าใจในการร่างกฎหมาย รวมถึงการกำหนดจำนวนประชาชนที่เข้าร่วมเสนอชื่อมีมากเกินไป ทำให้ยากแก่การรวบรวมผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว การเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชนจึงเป็นไปได้ไม่มากนัก ดังนั้นตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจึงได้ปรับจำนวนประชาชนเหลือเพียง 10,000 คน อย่างไรก็ตามกระบวนการเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างกฎหมายที่ผ่านมานับตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ที่มุ่งหวังให้เกิดการปฏิรูปการเมืองโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชนยังไม่สามารถดำเนินได้เต็มที่

ประเด็นที่ 13 คือ สังคมไทยนิยมการใช้ “อำนาจ” มากกว่า “กฎหมาย” ซึ่งในประเด็นนี้มีกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 97.8 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 2.2 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 95.6 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่า ด้วยกระบวนการทางด้านอำนาจของผู้มีอิทธิพลที่อยู่คู่กับสังคมไทย ซึ่งอำนาจเหล่านี้มาจากความมั่งคั่งทางด้านการเงิน เงินเป็นตัวที่ก่อให้เกิดอำนาจมากที่สุด แม้ว่ากฎหมายจะเป็นตัวที่กำหนดข้อบังคับให้คนในสังคมปฏิบัติ

ตาม แต่คนบางกลุ่มที่มีบทบาทในสังคมกลับไม่สามารถดำเนินการทางด้านกฎหมายกับกลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายสามารถบังคับใช้กับกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น เช่น คนยากจนหรือผู้ไม่มีบทบาททางสังคม การเมือง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่าในสังคมไทยยังมีการใช้อำนาจมากกว่ากฎหมาย หรือกฎหมายไม่สามารถมาต่อสู้กับผู้ที่มีอำนาจได้ ประเด็นเหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นกับกระบวนการทางการเมืองของประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะนักการเมืองที่กฎหมายยังไม่สามารถจัดการกับนักการเมืองที่มีอำนาจต่อรองทางสังคมได้อย่างแท้จริง รวมทั้งมีบทบาทที่น้อยกว่า ดังจะเห็นได้จากหลายๆปรากฏการณ์ทางการเมืองไทย เช่น การจับกุมแกนนำกลุ่มเรียกร้องทางการเมืองมาดำเนินคดี เช่น กลุ่มเสื้อเหลือง เสื้อแดง หรือคดีของอดีตนายกทักษิณ ชินวัตร สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า สังคมไทยนั้นการใช้อำนาจยังมีความสำคัญมากกว่าตัวกฎหมายที่บังคับใช้ ประชาชนในสังคมปฏิบัติตาม นอกจากนั้นเมื่อใครก็ตามนั้นสามารถเข้าถึงอำนาจและอยู่ในอำนาจก็มักจะใช้อำนาจของตนเข้ามาเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ หรือออกกฎหมายให้การกระทำของตนถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การล้มล้างรัฐธรรมนูญถือว่าการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่เมื่อล้มล้างได้สำเร็จผู้ที่อยู่ในอำนาจก็มักจะเพิ่มเติมมาตราในรัฐธรรมนูญ ให้กระทำดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นความผิดเห็นจากการกระทำของคณะรัฐประหารเมื่อปีพ.ศ.2534 และพ.ศ.2549 หรือแม้กระทั่งนักการเมืองเองเมื่อสามารถเข้ามาใกล้ชิดกับนโยบายของรัฐและหวังที่จะได้รับประโยชน์จากนโยบายดังกล่าว การแก้กฎหมายหรือออกกฎหมายเพื่อให้เอื้ออำนวยกับนโยบายให้กับตนเองและพวกพ้องจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นบ่อย แม้กระทั่งการพบและใช้ช่องว่างของกฎหมายที่ทำให้ได้รับประโยชน์ก็กล้าที่ลงมือทำ เป็นต้น หรืออาจกล่าวได้ว่าใช้อำนาจเพื่อออกและแก้ไขกฎหมายของผู้มีอำนาจนั้นโดยมุ่งหวังให้กระทำของตนเองถูกต้องและชอบธรรมนั่นเอง

ประเด็นที่ 14 คือ การรวมกลุ่มของคนไทยทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ไม่เกิดความสามัคคี ซึ่งในประเด็นนี้มีกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 95.6 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.4 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 91.2 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่า การรวมกลุ่มในสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มกันภายใต้ผลประโยชน์ของกลุ่ม การรวมกลุ่มเป็นการรวบรวมกลุ่มคนที่มีผลประโยชน์ใกล้เคียงกันเพื่อดำเนินการให้เกิดผลประโยชน์ให้กับกลุ่มของตน ชมพู โกติรัมย์ (ม.ป.ป)

การรวมกลุ่มที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้นเป็นการรวมกลุ่มที่เน้นผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองเป็นสำคัญ ไม่ได้มุ่งหวังให้เป็นผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ของชาติ

เมื่อกลุ่มผลประโยชน์เน้นหนักไปที่กลุ่มผลประโยชน์ของตน จึงนำมาซึ่งการแข่งขัน การต่อสู้กันเพื่อผลประโยชน์สูงสุดให้กับกลุ่ม จนทำให้เกิดความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์และความคิดที่เชื่อความคิดของกลุ่มตนดีกว่า เป็นต้น สิ่งเหล่านี้นำมาซึ่งความขัดแย้ง และนำไปสู่การแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกัน ออกเป็นกลุ่มต่างๆ การรวมกลุ่มนี้ส่งผลให้เกิดความแตกแยก หรือขาดความสามัคคีขึ้นภายในประเทศ ในที่สุดก็นำมาซึ่งความขัดแย้ง หรือการต่อสู้ระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างทางด้านความคิด ผลประโยชน์ ซึ่งในประเด็นของการรวมกลุ่มนี้ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทางสังคมที่เห็นได้ชัดเจนในสังคมไทยในช่วงเวลานี้ คือการรวมกลุ่มทางสังคมของกลุ่มเสื้อเหลือง เสื้อแดง ที่รวมกลุ่มกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียกร้องทางการเมือง แต่ชื่อเรียกร้องที่แตกต่างกันและอยู่ในทิศทางที่อยู่ตรงกันข้ามกันอย่างชัดเจน ปฏิเสธความเห็นของอีกฝ่ายของสุดขั้ว จนนำมาซึ่งความแตกแยก การแบ่งฝ่าย และการต่อสู้ของคนในชาติด้วยตนเอง โดยเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งการแตกความสามัคคี การทำร้ายกันเอง ภายใต้อุดมการณ์ที่แตกต่างระหว่างกลุ่ม ในเหตุการณ์ข้างต้นนี้สามารถสะท้อนให้ประชาชนเห็นและเชื่อว่าการรวมกลุ่มของคนไทยทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย และไม่เกิดความสามัคคี

ประเด็นที่ 15 คือ การเสนอข่าวทางการเมืองของสื่อมวลชนเป็นไปในทางไม่สร้างสรรค์ สามัคคี ซึ่งในประเด็นนี้มีกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 95.6 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.4 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 91.2 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าการคัดค้าน แสดงว่า การนำเสนอข่าวของผู้สื่อข่าวในบางครั้งมีข้อความหรือประเด็นที่ล่อแหลมและละเอียดอ่อน รวมทั้งนักข่าวบางคนไม่มีจรรยาบรรณในวิชาชีพโดยการนำเสนอข่าวที่ไม่เป็นธรรม และค่อนข้างเอนเอียงไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งไม่มียุติธรรม รวมทั้งยังนำเสนอข่าวในทางที่แอบแฝงผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ได้สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นกับประชาชนในชาติ เช่น การนำเสนอข่าวทางด้านความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม เสื้อเหลือง เสื้อแดง การนำเสนอข่าวบางประเด็นเป็นฉนวนของการนำมาซึ่งความขัดแย้ง การต่อสู้ของประชาชนทั้งสองกลุ่ม

จากเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบกว้างขวางในสังคมไทย โดยเฉพาะในช่วงที่มีการชุมนุมทางการเมืองตั้งแต่เดือนมีนาคมที่ผ่านมา เป็นที่น่าสังเกตว่า สื่อสารมวลชนแขนงต่างๆ และสื่อทางเลือกใหม่ๆ เช่น วิทยุชุมชน เคเบิลทีวี ทีวีดาวเทียม และอินเทอร์เน็ต มีบทบาทอย่างสูงในการกำหนดการรับรู้ด้านข้อมูลข่าวสาร และในการชี้นำความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน ในหลายกรณี สื่อถูกใช้เป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อ และในการระดมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของมวลชนอย่างเข้มข้น บางครั้งสื่อซึ่งมีวาระทางการเมืองชัดเจนได้

มีพฤติกรรมอันขัดต่อจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ด้วยการใช้ภาษาที่ หยาบคาย ยั่วยุ ปลุกเร้า สร้างความเกลียดชัง และด้วยการบิดเบือนข้อเท็จจริง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนอกจากจะไม่เหมาะสมแล้ว ยังผิดกฎหมายในหลายๆ ฉบับอีกด้วย ทว่าด้วยภาวะของการขาดองค์การกำกับดูแลของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ตลอดจนช่องโหว่ของการบังคับใช้กฎหมายทำให้พฤติกรรมดังกล่าวดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และส่งผลกระทบต่อความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนจิตวิทยาของมวลชนในสถานการณ์ของการแบ่งขั้วทางความคิดในสังคมไทยอย่างมาก

จากประเด็นของสื่อที่มีบทบาทของการนำเสนอข่าวให้กับประชาชนได้รับทราบสถานการณ์ และสามารถเสนอข่าวให้ประชาชนคล้อยตามนั้น หากสื่อนำเสนอข่าวทางการเมืองอย่างไม่สร้างสรรค์แล้ว ย่อมนำมาซึ่งความแตกแยก และการแตกสามัคคีของคนในชาติ อย่างที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นกับข้อความของแบบสอบถามข้างต้นนี้

ประเด็นที่ 16 คือ สื่อมวลชนไม่ได้ปกป้องคนในสังคมอย่างเต็มที่สามัคคี ซึ่งในประเด็นนี้มีกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 94.5 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 5.5 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 89 ซึ่งสาเหตุที่มีการให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่า การนำเสนอข่าว หรือข้อมูลต่างของสื่อไม่ว่าจะเป็นรายการข่าวในโทรทัศน์ สื่อทางหนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานที่อยู่ในรูปของธุรกิจ หรือผลกำไรมากกว่าความถูกต้อง ส่งผลให้การนำเสนอข่าวต่างๆ ไม่ได้ก่อให้เกิดความชัดเจนอย่างแท้จริงของข่าว บางครั้งการใช้ภาษาหรือข้อความก็ไม่เป็นกลาง มีความเอนเอียงก็คือนำเสนอข่าวสารเพียงแง่มุมเดียวไปในทางของฝ่ายที่ให้ผลประโยชน์ ในประเด็นของปัญหานี้ส่งผลให้การรับข้อมูลแบบผิดๆ ไม่ตรงตามข้อเท็จจริง หรือแม้กระทั่งตั้งหัวข่าวดังๆ ให้ประชาชนสะดุดตาเพื่อหวังที่จะขายข่าวเพียงอย่างเดียว จากที่ยกตัวอย่างมานั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้ประชาชนผู้รับข่าวในสังคมมีการถกเถียงกัน และมีการแบ่งแยกออกเป็นฝ่าย และเป็นต้นตอของความขัดแย้งในสังคมที่ยากจะประสานรอยร้าวดังกล่าว

ดังนั้นจากประเด็นที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าสื่อไม่ได้ปกป้อง หรือคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนในสังคม แต่การกระทำทางด้านต่างๆ ของสื่อที่ออกมาตั้งแต่ที่จริงแล้วเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มที่จะได้รับเป็นสำคัญ สื่อมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารของประชาชนในสังคม และมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมในปัจจุบันที่ประชาชนส่วนใหญ่มีการบริโภคข่าวมากขึ้น หากสื่อนำเสนอข่าวอย่างไม่เป็นธรรมแล้วอาจนำมาซึ่งการต่อสู้ของประชาชนในสังคมที่ขณะนี้ได้แบ่งกันออกเป็นกลุ่มๆ เช่น การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนทุกแขนงที่ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลที่แท้จริงของ

สถานการณ์ความขัดแย้งในช่วงที่ผ่านมาสื่อบางสื่อใช้ภาษาข่าวที่รุนแรง ดูถูกเหยียดหยาม ซึ่งอาจเป็นการยั่วยุให้เกิดความเข้าใจผิด สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นจากการนำเสนอข่าวของสื่อไม่ได้ปกป้องประชาชนในสังคม แต่ปกป้องผลประโยชน์สูงสุดภายในกลุ่มมากกว่า

ประเด็นที่ 17 คือ สังคมไทยมีความอ่อนแอทางวิชาการ ซึ่งในประเด็นนี้มีกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 90.2 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 9.8 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 88.4 ซึ่งสาเหตุที่มีการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ความอ่อนแอทางวิชาการเป็นผลมาจากความไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการของระบบการศึกษาไทย แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีสูงสุดในลำดับต้นๆ แต่ทว่างบประมาณดังกล่าวถูกนำไปใช้อย่างเหมาะสมหรือไม่ นอกจากนี้ในแต่ละปีคนไทยจะได้รับฟังข่าวคืออยู่เสมอว่ามีนักเรียนไทยประสบความสำเร็จอย่างงดงามในการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการในสาขาต่างๆ เช่น สาขาฟิสิกส์ สาขาเคมี สาขาคณิตศาสตร์ สาขาคอมพิวเตอร์ เป็นต้น แต่นั่นก็เป็นเพียงเยาวชนไทยเพียงส่วนน้อยเท่านั้น หรือในปัจจุบันนโยบายทางการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะเป็นนโยบายหลักของการจัดการเรียนการสอนในทุกๆระดับช่วงชั้น แต่ทว่าสังคมไทยก็ยังไม่สามารถเป็นสังคมอุดมปัญญาได้ ตัวอย่างเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า ภาคส่วนต่างๆ ในสังคมมีความอ่อนแอไม่ว่าจะเป็น สถาบันครอบครัว สถาบันทางการศึกษา หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือสังคมโดยรวม ได้บั่นทอนให้สังคมไทยเป็นสังคมที่อ่อนแอวิชาการความรู้ และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในฐานะที่ทรัพยากรบุคคลซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

ประเด็นที่ 18 คือ พุทธศาสนามีความอ่อนแอ เนื่องจากถูกรบงาบจากราชากรและทุน ซึ่งในประเด็นนี้มีกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 83.6 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 16.4 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 67.2 ซึ่งสาเหตุที่มีการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การที่ศาสนาพุทธมีความอ่อนแอ ก็เพราะถูกลดทอนบทบาทและความสำคัญลง ซึ่งจากเดิมศาสนาพุทธเป็นองค์กรที่มีความสำคัญมากต่อสังคมไทย เป็นเครื่องมือในการกำกับพฤติกรรมของบุคคลในสังคมให้ตั้งอยู่ในคุณงามความดี พระสงฆ์เป็นบุคคลที่ประชาชนเลื่อมใสศรัทธา วัดเป็นทั้งศาสนสถาน โรงเรียนที่ปลูกฝังทักษะความรู้ และที่พึ่งพิงทางจิตใจของพุทธศาสนิกชน แต่ในปัจจุบันศาสนาพุทธกลายเป็นเพียงสิ่งที่ตอบสนองต่อพิธีกรรมมากกว่าที่จะเป็นตัวควบคุมการกระทำของคนในสังคม จากเดิมที่พุทธศาสนาจะมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการประพฤติปฏิบัติตัวของคนในสังคม ดังมี

สุภาชิตที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” แต่ในขณะนี้ วลีดังกล่าวหาได้มีอิทธิพลต่อคนในสังคมอีกไม่ ระบบกฎหมายแบบตะวันตกถูกนำมาใช้แทนที่ในการกำหนดความดีความชั่วและมีบทลงโทษที่ชัดเจน สำหรับการกระทำผิดในรูปแบบต่างๆ อีกทั้งในปัจจุบันระบบราชการและทุนได้เข้ามาครอบงำกิจของสังคม โดยมีหน่วยงานของราชการอย่างสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลกิจการของสงฆ์อย่างเป็นระบบ ลักษณะดังกล่าวอาจสะท้อนได้ว่าฆราวาสได้เข้าไปมีบทบาทอย่างสำคัญต่อองค์กรพุทธศาสนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ประเด็นที่ 19 คือ คนไทยมีความ “ศรัทธา” มากกว่า “ปัญญา” ซึ่งในประเด็นนี้มีกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 92.4 ส่วนความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 7.6 และมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันร้อยละ 84.8 ซึ่งสาเหตุที่มีการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้านแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า คนไทยมีความศรัทธาต่อสิ่งใดๆ ที่ตนมีความเคารพนับถือ หรือมีความนิยมชมชอบในสิ่งที่ตนเองคิดว่าใช่และเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ดังนั้นเมื่อเกิดความศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วก็จะเชื่อมั่นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและจะยิ่งทวีความศรัทธาต่อสิ่งนั้นเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เช่น ความศรัทธาต่อตัวบุคคลหรือสิ่งต่างๆ แม้ว่าบุคคลหรือสิ่งนั้นจะกระทำความผิดหรือเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม แต่คนไทยก็จะยังคงเชื่อและยึดมั่นอย่างเหนียวแน่นว่าการกระทำนั้นไม่ผิดหรือถ้าผิดก็เป็นการกระทำที่ไม่เจตนา ยกตัวอย่างเช่น ความเชื่อมั่นและศรัทธาที่มีต่ออดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรของกลุ่มผู้สนับสนุน แม้ว่าจะถูกพิจารณาตัดสินคดีและความผิดตามกฎหมายหรือมีคดีความที่กำลังดำเนินการอยู่ก็ตาม อาทิ คดีชุกหูน คดีที่ดินรัชดา คดีห้วยบนดิน คดีปล่อยเงินกู้ให้แก่รัฐบาลพม่าผ่านเอ็กซ์แบงก์ เป็นต้น กลุ่มบุคคลเหล่านี้ก็ยังคงมีความศรัทธา เชื่อมั่น และให้การสนับสนุนอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ จากผลการเลือกตั้งทั่วไปในปีพ.ศ.2550 ก็เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปว่าความศรัทธาในตัวของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้พรรคพลังประชาชนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง แม้ว่าจะไม่ได้รับการเลือกตั้งอย่างถล่มทลายเหมือนเมื่อครั้งมีการเลือกตั้งทั่วไปในปีพ.ศ. 2548 ก็ตาม ดังนั้นจากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ความศรัทธาดังกล่าวเกิดจากการใช้ความรู้สึกส่วนตัวมากกว่าการใช้ปัญญาหรือข้อเท็จจริงในการตัดสินใจ รวมทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่าแม้ประเทศจะมีการพัฒนาไปสู่สังคมสมัยใหม่ มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและองค์ความรู้ที่หลากหลายเพื่อให้เท่าทันกับกระแสโลกาภิวัตน์ก็ตาม แต่ความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังคงเชื่อว่าความศรัทธาของคนไทยยังมีความสำคัญเหนือปัญญาและความรู้

โดยสรุป เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเกี่ยวกับจุดอ่อนของสังคมไทยทั้งหมด 19 ประเด็นแล้วนั้น กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) ในประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของ

สังคมไทยมากที่สุด คือ ประเด็นที่ 13 สังคมไทยนิยมการใช้ “อำนาจ” มากกว่า “กฎหมาย” โดยมีค่าเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 97.8 ส่วนอันดับถัดมาคือ ประเด็นที่ 14 การรวมกลุ่มของคนไทยทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ไม่เกิดความสามัคคี และประเด็นที่ 15 การเสนอข่าวทางการเมืองของสื่อมวลชนเป็นไปในทางไม่สร้างสรรค์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ร้อยละ 95.6 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ในประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของสังคมไทยมากที่สุด คือ ประเด็นที่ 6 การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง เป็นเรื่องสกปรก โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 28.5 ส่วนอันดับรองลงมาคือ ประเด็นที่ 7 ท่านเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงเมื่อเลือกตั้งหรือการอ่านข่าวเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในวิธีอื่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 24.2 อนึ่ง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของการให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง+เห็นด้วย) ของกลุ่มตัวอย่างต่อประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของสังคมไทยพบว่า ทั้ง 19 ประเด็นเป็นจุดอ่อนของสังคมไทยโดยได้รับค่าเฉลี่ยเกินกว่าร้อยละ 70 ในทุกประเด็น

ตาราง 37 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อนของสังคมไทยในภาคเหนือ

ข้อ	ประเด็น	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1	การทุจริตในแวดวงระดับสูงเกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะกฎหมายไม่มีระบบตรวจสอบที่มีอิสระและมีประสิทธิภาพ	40.7	50.5	8.8	-	3.31
2	การแข่งขันในการเลือกตั้ง มีการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอยู่เสมอ	40.7	53.8	5.5	-	3.35
3	พรรคการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในมือของผู้ที่ลงทุนให้พรรคเพียงไม่กี่คน	48.4	45.1	5.5	1.1	3.40
4	ชาวบ้านในชนบทยังขาดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน นักการเมืองจึงใช้	44.0	50.5	4.4	1.1	3.37

	ช่องว่างนี้ในการสร้างอามิสตินจ้าง					
5	คนในเมืองที่มีฐานะดี ประณามคุณูปการขายเสียงของชาวบ้านในชนบท	24.2	54.9	17.6	3.3	3.00
6	การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง เป็นเรื่องสกปรก	23.1	48.4	24.2	4.4	2.90
7	ท่านเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงเมื่อเลือกตั้งหรือการอ่านข่าวเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในวิธีอื่น	25.3	50.5	19.8	4.4	2.96
8	การบริหารประเทศกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพ	23.1	54.9	15.4	6.6	2.94
9	องค์กรการเมือง เช่น รัฐสภา รัฐบาล หรือองค์กรอิสระต่างๆ ไม่อาจตอบสนองความต้องการของท่านได้	18.7	70.3	8.8	2.2	3.05
10	ข้าราชการไม่อาจตอบสนองความต้องการของท่านได้	18.7	58.2	22.0	1.1	2.94
11	กฎหมายไทยมีส่วนให้การทำงานของภาครัฐแข็งง้ำ	27.5	50.5	20.9	1.1	3.04
12	กระบวนการตรากฎหมายส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน	26.4	56.0	15.4	2.2	3.06
13	สังคมไทยนิยมการใช้ “อำนาจ” มากกว่า “กฎหมาย”	53.8	44.0	1.1	1.1	3.50
14	การรวมกลุ่มของคนไทยทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ไม่เกิดความ	44.0	51.6	3.3	1.1	3.38

	สามัคคี					
15	การเสนอข่าวทางการเมืองของ สื่อมวลชนเป็นไปในทางไม่ สร้างสรรค์	34.1	61.5	3.3	1.1	3.28
16	สื่อมวลชนไม่ได้ปกป้องคนในสังคม อย่างเต็มที่	34.1	60.4	4.4	1.1	3.27
17	สังคมไทยมีความอ่อนแอทาง วิชาการ	42.9	47.3	9.9	-	3.32
18	พุทธศาสนามีความอ่อนแอ เนื่องจากถูกรอบงำจากราชการ และทุน	38.5	45.1	13.2	3.3	3.18
19	คนไทยมีความ "ศรัทธา" มากกว่า" ปัญญา"	42.9	49.5	6.6	1.1	3.34
รวม		34.59	52.78	11.05	1.58	3.18

บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.1. บทนำ

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือ “ภาคอีสาน” เป็นเขตหรือภาคหนึ่ง ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของไทย มีพื้นที่ 105.5 ล้านไร่ หรือคิดเป็น 1 ใน 3 ของประเทศ ตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราช มีแม่น้ำโขงกั้นเขตทางตอนเหนือและตะวันออกของภาคกับเป็นชายแดนระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวทางด้านใต้จรดชายแดนกัมพูชา ทางตะวันตกมีเทือกเขาเพชรบูรณ์เป็นแนวกั้นแยกจากภาคเหนือและภาคกลาง (มูลนิธิกองทุนการศึกษาเพื่อการพัฒนา, 2553)

- การแบ่งเขตการปกครอง

การแบ่งการปกครองในระดับภูมิภาค ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 19 จังหวัด โดยแบ่งออกเป็นสองส่วนได้แก่ ภาคอีสานตอนล่างตั้งอยู่บนแอ่งโคราช ได้แก่ ภาคอีสานตอนล่าง ประกอบด้วย จังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ยโสธร ศรีสะเกษ สุรินทร์ อำนาจเจริญและอุบลราชธานี ส่วนภาคอีสานตอนบนตั้งอยู่บนแอ่งสกลนคร ประกอบด้วย จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม มหาสารคาม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี และเลย รวมทั้งจังหวัดบึงกาฬ¹ ซึ่งจะได้รับการประกาศเป็นจังหวัดที่ 77 ของไทยต่อไป

- จำนวนประชากรและลักษณะทางประชากรศาสตร์ (เชื้อชาติ, การเคลื่อนย้ายประชากร, สัดส่วนเพศ ฯลฯ)

ด้วยความที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีขนาดพื้นที่มากที่สุดประเทศไทย มีพื้นที่ 105.5 ล้านไร่ หรือประมาณ 1 ใน 3 ของประเทศ ทำให้มีประชากรมากที่สุด ซึ่งจากการสำรวจจำนวนประชากร ปี 2552 มีประมาณ 21 ล้านคน โดยมีสัดส่วนประชากรที่เป็นเพศหญิงและชายใกล้เคียงกัน ดังตารางที่ 1 ซึ่งในจำนวนนี้แบ่งเป็นกำลังแรงงาน 12.7 ล้านคน และมีผู้ว่างงานประมาณ 0.2 ล้านคน คิดเป็นอัตรา

¹ ได้ผ่านมติเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ในวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 โดยปัจจุบันอยู่ระหว่างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรวุฒิสภา และคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อนำทูลเกล้าฯ เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป โดยจะต้องออกเป็นพระราชบัญญัติการจัดตั้งจึงจะมีผลโดยสมบูรณ์

การว่างงานประมาณร้อยละ 1.5² นอกจากนี้ในด้านการเคลื่อนย้ายประชากร พบว่า มีอัตราการการอพยพร้อยละ 4.6 ต่อปี หรือประมาณ 900,000 คน ต่อปี³

ตาราง 38 แสดงประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามเพศ และเขตการปกครองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2552

รวม	21,495,825
ชาย	10,729,679
หญิง	10,766,146
ในเขตเทศบาล	4,254,001
ชาย	2,090,335
หญิง	2,163,666
นอกเขตเทศบาล	17,241,824
ชาย	8,639,344
หญิง	8,602,480

ที่มา กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

รวบรวมโดย สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

นอกจากนี้แล้วยังถือได้ว่าเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์⁴อาศัยอยู่กระจายทั่วไป โดยกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดของภูมิภาคคือ ชาวไทยอีสาน ซึ่งก็คือประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในภาคอีสานและใช้ภาษาไทยอีสานเป็นภาษาพูดหลัก แต่ภาษาไทยกลาง ถือเป็นภาษาราชการและ

² <http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/Thai/Northeast/EconomicReport/Pages/EcoStruc.aspx>

³ รังสรรค์ เนียมสนิท, ยุทธศาสตร์พัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Retrieved from URL <http://www.apecthai.org/apec/upload/RS230610.pdf>

⁴ ข้อมูลเพิ่มเติมโดยละเอียดได้ในฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) Retrieved from URL <http://www2.sac.or.th/archives/2552/ethnic/Content/order.html> และ ชาติพันธุ์และชนเผ่าต่างๆใน 19 จังหวัดอีสาน ชมรมศิลปวัฒนธรรมอีสาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Retrieved from URL http://www.isan.clubs.chula.ac.th/webboard/index.php?transaction=post_view.php&room_no=0&id_main=1311&star=

นิยมใช้กันแพร่หลายโดยเฉพาะในเมืองใหญ่ ขณะเดียวกันยังมีภาษาเขมร ที่ใช้กันมากในบริเวณอีสานใต้ นอกจากนี้ยังมีภาษาถิ่นอื่นๆ อีกมาก เช่น ภาษาผู้ไท ภาษาใต้ ภาษาไทยโคราช เป็นต้น นอกจากนี้ก็จะมีกลุ่มชนเผ่าต่างๆอีกมากมาย เช่น ชาวภูไท ไทโซ่ กระเล็้ง แส็ก กุลา ฉวน ลาว เป็นต้น กลุ่มชนหลายเผ่า เช่น ชาวไทยอีสาน ลาว เวียดนาม(ญวน) เขมร ส่วย (กูย) แส็ก ย้อ ผู้ไทย กะโล้ (โซ่) รวมทั้งไทยโคราช ซึ่งแต่ละเผ่ามีความแตกต่างกันทั้งทางด้านภาษา ศิลปวัฒนธรรมประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต มีภาษาพูดเป็นของตนเอง แต่สามารถสื่อสารภาษาไทยอีสานได้ แต่ภายใต้ความแตกต่างหลากหลายของชาติพันธุ์ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี "ฮีตสิบสอง คองสิบสี่"⁵ สอนให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ร่วมกิจกรรมสังคมและ งานบุญงานกุศลเป็นประจำ ทำให้การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของกลุ่มชนต่างๆ

- ลักษณะอาชีพหลักของประชากร

การเกษตรนับเป็นอาชีพหลักของภาค โดยมีพื้นที่การเกษตรประมาณ 57.9 ล้านไร่ การเพาะปลูกพืชที่สำคัญได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ปอ ข้าวโพด ซึ่งถือเป็นฐานอุตสาหกรรมเกษตร (ข้าว น้ำตาล ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง) ของประเทศ เนื่องจากภูมิภาคนี้มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกมากกว่าภาคอื่นๆ นอกจากนี้แล้ว ยังถือได้ว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสภาพอากาศเหมาะกับปศุสัตว์ โค ไก่ สุกรแต่ด้วยสภาพอากาศที่ร้อนและแห้งแล้ง รวมถึงปัจจัยอื่นๆ ทางด้านสังคมเศรษฐกิจ ทำให้มีผลผลิตที่ได้ต่ำ อีกทั้งการขาดแคลนน้ำในภาคนี้ทำให้ไม่ค่อยมีการปลูกพืชหลังการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ทำให้ผลผลิตมีน้อย เป็นเหตุให้ประชากรในภูมิภาคนี้มีความยากจนเป็นส่วนมาก

- รายได้ของภาคเป็นสัดส่วนของประชาชาติ (GDP)

จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย ⁶ พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผลิตภัณฑ์ภาค (Gross Regional Product: GRP) ปี 2551 ณ ราคาประจำปี มีมูลค่า 957,974 ล้านบาท หรือมี

⁵ ฮีตสิบสองมาจากคำ คำ คือ ฮีต กับ ส 2 บสอง ฮีต มาจากคำว่า จารีต หมายถึงสิ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่ดั่งมา ชาวอีสาน เรียกว่า จาฮีต หรือ ฮีตสิบสอง หมายถึง เดือนทั้ง เดือนในหนึ่งปี ฮีตสิบสอง 12 จึงหมายถึง ประเพณีที่ประชาชนชาวอีสานได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาในโอกาสต่างๆ ทั้งสิบสองเดือนในแต่ละปี ประเพณีทั้งสิบสองเดือนที่ชาวอีสานถือปฏิบัติกันมานั้น ล้วนเป็นประเพณีที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนได้ออกมาร่วมกิจกรรมพบปะสังสรรค์กันเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงและเพื่อความสามัคคี มีความรักใคร่กันของคนในท้องถิ่นซึ่งเป็นการสืบทอดสิ่งที่ดีงามมาจวบจนปัจจุบัน ประเพณีทั้งสิบสองเดือนที่ชาวอีสานถือปฏิบัติและดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก http://www.thatphanom.com/so_019.php

⁶ <http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/Thai/Northeast/EconomicReport/Pages/EcoStruc.aspx>

สัดส่วนประมาณร้อยละ 10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) สาขาเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ สาขาเกษตรกรรม สัดส่วนร้อยละ 19.7 สาขาค้าส่งและค้าปลีก สัดส่วนร้อยละ 20.4 สาขาอุตสาหกรรม ร้อยละ 17.4 จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดสูงที่สุด ได้แก่ นครราชสีมา รองลงมาคือ ขอนแก่น สำหรับจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่ำที่สุด คือ อำนาจเจริญ สำหรับรายได้ต่อคนต่อปีของภาคเฉลี่ย 42,292 บาท จังหวัดขอนแก่นมีรายได้ต่อคนต่อปีมากที่สุด 72,172 บาท ส่วนจังหวัดศรีสะเกษมีรายได้ต่อคนต่อปี 29,793 บาท น้อยที่สุดในภาคอีสาน และประเทศ ดังตารางที่ 2

ตาราง 39 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2551

ผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2551 ณ ราคาปัจจุบัน		
	มูลค่า (ล้านบาท)	สัดส่วน (ร้อยละ)
เกษตรกรรม	188,447	19.7
การค้าส่งและค้าปลีก	195,655	20.4
อุตสาหกรรม	166,222	17.4
การศึกษา	113,970	11.9
การบริหารราชการแผ่นดิน	65,008	6.8
การขนส่ง	38,215	4.0
อื่น ๆ	190,457	19.8
รวม	957,974	100.0

ณ สิ้นปี 2552 มีสาขาธนาคารพาณิชย์ 671 สำนักงาน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร 186 สำนักงาน ธนาคารออมสิน 142 สำนักงาน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ 25 สำนักงาน ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 23 สำนักงาน สำนักงานบริหารด้านหลักทรัพย์ 37 สำนักงาน บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม 2 สำนักงาน และธนาคารเพื่อการส่งออก และนำเข้าแห่งประเทศไทย 1 สำนักงาน

ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2552 เงินฝากธนาคารพาณิชย์ 399,345 ล้านบาท โดยมีสัดส่วนของเงินฝากประจำ เงินฝากออมทรัพย์ และเงินฝากกระแสรายวันต่อเงินฝากทั้งหมดร้อยละ 39 ร้อยละ 57

และร้อยละ 4 ตามลำดับ สำหรับสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ 403,677 ล้านบาท มีสัดส่วนของสินเชื่อให้ กู้ยืม สินเชื่อเบิกเงินเกินบัญชี และสินเชื่ออื่น ๆ ร้อยละ 55 ร้อยละ 19 และร้อยละ 26 ตามลำดับ

นอกจากนี้แล้ว ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้นำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ตามราคาปี 2531 จำแนกตามภาคและจังหวัด พ.ศ. 2550 – 2552 ดัง ตารางที่ 3

ตาราง 40 แสดงข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ตามราคาปี 2531 จำแนกตามภาคและจังหวัด พ.ศ. 2550 – 2552 (มูลค่า ล้านบาท)

ภาค	2550	2551p	2552p
ทั่วประเทศ	4,256,564	4,361,396	4,263,363
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	1,879,259	1,911,107	1,861,388
ภาคกลาง	384,749	418,922	393,817
ภาคตะวันออก	690,373	713,291	676,093
ภาคตะวันตก	164,347	163,375	165,502
ภาคเหนือ	351,343	354,288	360,416
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	424,552	433,186	443,719
ภาคใต้	361,942	367,228	362,428
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	424,552	433,186	443,719
นครราชสีมา	70,222	69,607	69,336
บุรีรัมย์	23,576	24,616	25,431
สุรินทร์	21,047	21,260	22,186
ศรีสะเกษ	20,596	20,885	21,809
อุบลราชธานี	31,613	32,076	33,221
ยโสธร	8,865	8,994	9,374
ชัยภูมิ	19,477	20,164	20,808

อำนาจเจริญ	5,526	5,313	5,631
หนองบัวลำภู	6,902	6,896	7,159
ขอนแก่น	70,623	74,965	73,081
อุดรธานี	31,795	31,800	33,441
เลย	12,303	12,726	12,931
หนองคาย	14,531	15,006	15,861
มหาสารคาม	15,917	16,062	16,488
ร้อยเอ็ด	21,842	22,159	23,190
กาฬสินธุ์	17,200	17,415	18,515
สกลนคร	17,116	17,464	18,391
นครพนม	9,654	9,837	10,541
มุกดาหาร	5,748	5,942	6,327

หมายเหตุ p ตัวเลขเบื้องต้น

- ลักษณะอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมหลัก

ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยข้าวมีผลผลิตประมาณ 10 ล้านตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ 34 ของผลผลิตข้าวทั้งประเทศ มันสำปะหลังมีผลผลิตประมาณ 15 ล้านตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ 52 ของผลผลิตมันสำปะหลังทั้งประเทศ อ้อยโรงงาน มีผลผลิตประมาณ 27 ล้านตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ 40 ของผลผลิตอ้อยโรงงานทั้งประเทศ สำหรับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีผลผลิตประมาณ 800,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 20 ของผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งประเทศ

อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องทางการเกษตร เช่น โรงสีข้าว โรงงานน้ำตาล โรงงานแป้งมัน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่สำคัญได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องตี๋ม อุตสาหกรรมผลิตเยื่อกระดาษ อุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้า อุตสาหกรรมผลิตรองเท้า อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ และอุตสาหกรรมแหวน

- สัดส่วนการใช้สิทธิเลือกตั้ง

การเลือกตั้งทั่วไปหรือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 นับว่าเป็น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในระบบใหม่ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งแบ่งเป็นระบบบัญชีรายชื่อ 100 คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งอีก 400 คน ในรูปแบบเขตละหนึ่งคน และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่สองภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีขึ้นอีกครั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ทั้งนี้ผลจากการรัฐประหารได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และได้มีการร่างและประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งสาระในเรื่องระบบการเลือกตั้งได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 480 คน โดยมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คน โดยกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งที่แต่ละจังหวัดจะพึงมี ในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกส่วนหนึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจำนวน 80 คน จาก 8 กลุ่มจังหวัด แต่ละกลุ่มมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 10 คน ซึ่งอัตราการให้สิทธิเลือกตั้งของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้ง 3 ครั้ง ดูได้จากตารางที่ 4

ตาราง 41 แสดงอัตราการให้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเปรียบเทียบการเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม 2544 6 กุมภาพันธ์ 2548 และ 23 ธันวาคม 2550

ประเภท	พ.ศ.	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	จำนวนผู้ใช้สิทธิ(ร้อยละ)	บัตรเสีย(ร้อยละ)	บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน(ร้อยละ)
แบบบัญชีรายชื่อ	2544	14,805,238	68.15	2.56	2.06
	2548	15,227,466	67.66	2.59	0.71
	2550*				
แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง	2544	14,805,238	68.14	9.78	1.20
	2548	15,227,466	67.65	5.68	1.66
	2550	14,748,832	71.81	2.09	4.00

***หมายเหตุ** การเลือกตั้งแบบสัดส่วนในปี พ.ศ. 2550 ใช้การวัดอัตราการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามกลุ่มจังหวัด

- ข้อมูล ส.ส. หรือ พรรคการเมืองที่ได้รับความนิยมในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

ในส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา นั้น พิจารณาจากผลการเลือกตั้ง 3 ครั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญ 2 ฉบับ ได้แก่ การเลือกตั้งในวันที่ 6 มกราคม 2544 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 และในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ดังตารางที่ 5

ตาราง 42 แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของพรรคการเมืองต่างๆ เปรียบเทียบการเลือกตั้งในวันที่ 6 มกราคม 2544 6 กุมภาพันธ์ 2548 และ 23 ธันวาคม 2550

	6 มกราคม 2544 ⁷	6 กุมภาพันธ์ 2548	23 ธันวาคม 2550
ประชาธิปไตย ⁸	5	2	5
ชาติไทย	10	6	6
ชาติพัฒนา	15		
กิจสังคม	1		
มหาชน	1	2	
ไทยรักไทย ⁹	91	126	
พลังประชาชน ¹⁰			96

⁷ ทำเนียบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 21 Retrieved from URL <http://www.parliament.go.th/parcy/member21/>

⁸ <http://www.tdw.polsci.chula.ac.th/?q=party/พรรคประชาธิปัตย์>

⁹ พรรคไทยรักไทย ถูกศาลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้ยุบพรรค เมื่อวันที่ [30 พฤษภาคม 2550](#) และ กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย จำนวน 111 คนถูกวินิจฉัยเพิกถอนสิทธิทางการเมือง เป็นเวลา 5 ปี

¹⁰ พรรคพลังประชาชนก่อตั้งเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 94 1ช่วงก่อนการเข้าร่วมของ [กลุ่มไทยรักไทย](#) เมื่อปลายเดือน [กรกฎาคม พ 2550 .ศ.](#) หลังจากพรรคไทยรักไทยถูกยุบพรรค และต่อมาในปี พ.ศ.2551 ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยให้ยุบพรรคพลังประชาชน

รวมใจไทยชาติพัฒนา			6
มัชฌิมาธิปไตย			6
พลังประชาชน			96
ภูมิใจไทย ¹¹			18
เพื่อแผ่นดิน			12

อย่างไรก็ดี ผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 สอดคล้องกับผลสำรวจก่อนการเลือกตั้งของเอแบคโพลล์ ในช่วงก่อนการเลือกตั้งที่ได้จัดทำขึ้นก่อนวันลงคะแนน โดยผลการสำรวจพบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงตั้งใจจะเลือกพรรคพลังประชาชนมากกว่าประชาชนในภาคอื่นๆ โดยพบว่าเกือบครึ่งหรือร้อยละ 49.0 จะเลือกพรรคพลังประชาชนหรือพรรคเพื่อไทยในปัจจุบัน ในขณะที่ร้อยละ 32.1 จะเลือกประชาธิปัตย์ และเกือบ 1 ใน 5 หรือร้อยละ 18.9 จะเลือกพรรคอื่นๆ¹² ซึ่งพรรคเพื่อไทยหรือพรรคพลังประชาชนในขณะนั้นได้รับการเลือกตั้งแบบเขตใน 15 จังหวัดจากจำนวนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด 19 จังหวัด

ในการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อแบ่งตามกลุ่มจังหวัด กล่าวได้ว่า กลุ่มจังหวัดที่มีพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นหลัก ได้แก่ กลุ่มจังหวัดที่ 3 (อำนาจเจริญ มุกดาหาร นครพนม สกลนคร กาฬสินธุ์ มหาสารคาม หนองคาย อุดรธานี หนองบัวลำภู และเลย) และกลุ่มจังหวัดที่ 4 (บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร และร้อยเอ็ด) ซึ่งผู้มีสิทธิได้รับการเลือกจากบัญชีรายชื่อตามกลุ่มจังหวัดทั้งสองกลุ่ม จำนวน 20 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้สมัครจากพรรคพลังประชาชนที่ได้รับเลือกจำนวน 13 คน จาก ซึ่งในจำนวนที่เหลือเป็นผู้ที่ได้รับเลือกจากบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์จำนวน 4 คน พรรคเพื่อแผ่นดิน จำนวน 2 คน และพรรคชาติไทย จำนวน 1 คน

จากคะแนนนิยมที่ประชาชนในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีต่อพรรคไทยรักไทย แม้จะถูกยุบพรรค กลายมาเป็นพรรคพลังประชาชนและพรรคเพื่อไทยในปัจจุบันนั้น เวียงรัฐ เนติโพธิ ได้ตั้งข้อสังเกตว่านับตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยเนื้อหาของ

พร้อมกับพรรคชาติไทย และพรรคมัชฌิมาธิปไตย รวมทั้งตัดสิทธิทางการเมืองกรรมการบริหารของแต่ละพรรคเป็นเวลา ปี 5 ซึ่งสมาชิกพรรคพลังประชาชนส่วนใหญ่ได้ย้ายไปสังกัดพรรคเพื่อไทย

¹¹<http://www.tdw.polsci.chula.ac.th/?q=party/%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%A0%E0%B8%B9%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B9%83%E0%B8%88%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2>

¹² “ประชาธิปัตย์” เติงยัดส.ส.” Retrieved from URL <http://www.thaipost.net/news/270910/27988>

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้ส่งผลสำคัญต่อโครงสร้างการเมืองระดับชาติใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะแรก ส่งผลต่อความเข้มแข็งของรัฐบาล พรรคการเมืองและโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ในส่วนที่ 2 ส่งผลต่อความเข้มแข็งและอำนาจทางการเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผลที่เกิดขึ้นนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับพรรคไทยรักไทยที่ใช้นโยบายประชานิยม ในฐานะกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความนิยมเพื่อให้ได้ชัยชนะในการเลือกตั้ง ซึ่งผลจากลักษณะที่เอื้อโดยบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญนำไปสู่ความสามารถในการเชื่อมโยงการบริหารราชการส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นได้อย่างเข้มแข็ง รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายของพรรคการเมืองในระดับท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบ นอกเหนือไปจากเครือข่ายอิทธิพลที่เคยเป็นมาแต่เดิม¹³

- ความเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงหลัง 19 กันยายน 2549

บรรยากาศทางการเมืองหลังการรัฐประหาร ซึ่งแวดล้อมไปด้วย วิกฤตในเรื่องความจำเป็นของการรัฐประหาร ข้อเรียกร้องถึงการกลับมาของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีนั่งซึ่งได้รับความนิยมนอกจากประชาชน ความชอบธรรมด้านที่มาของรัฐธรรมนูญ ความเหมาะสมของการกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ทางการเมือง อันมีผลต่อปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังการความเคลื่อนไหวทางการเมืองและการแสดงออกโดยการลงคะแนนเสียงทั้งในการทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ยังกล่าวได้ว่า การที่ภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน ถูกเรียกว่า “ภูมิภาคที่เป็นปัญหา” ของไทย¹⁴ ทั้งในด้านภูมิศาสตร์ที่ไม่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของประชาชนได้สูงมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ ได้มีผลต่อการกลายเป็นประเด็นหรือข้อพิจารณาทางการเมืองของไทยตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกลายเป็นภูมิภาคที่ถูกมองว่ามีปัญหาในเรื่องการซื้อสิทธิขายเสียง หรือแม้แต่การเป็นเป้าหมายของนโยบายประชานิยม เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ความเคลื่อนไหวทางการเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลังการรัฐประหารพิจารณาได้เป็น 3 ส่วนได้แก่

¹³ เวียงรัฐ เนติโพธิ์, “การกระจายอำนาจกับแบบแผนใหม่ของเครือข่ายอิทธิพล”บทความนำเสนอในการประชุมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 8 (พ.ศ.2550)“เมืองไทยในระยะเปลี่ยนแปลง” Retrieved from http://www.polsci.tu.ac.th/polsci2550/local_government.pdf

¹⁴ สมชัย ภัทรธรรณานันท์.(2548). “ความขัดแย้งระหว่างอีสานกับรัฐไทย: การครอบงำและการต่อต้าน,” ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,24,(2),122-99. และ Uhlig,Harald.(1955).”The Problem Region Northeastern Thailand“. In Volker Grabowsky(Ed), *Regions and National Integration in Thailand 1992-1892* (pp.130).Germany: Harrassowitz Verlag.

(1) การเป็นพื้นที่ควบคุมด้วยกฏอัยการศึก ในการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ได้มีการประกาศกฏอัยการศึกทั่วประเทศทันที และได้ทยอยยกเลิกพื้นที่กฏอัยการศึกเป็นระยะ แต่ยังมีพื้นที่ที่ยังอยู่ภายใต้กฏอัยการศึกอยู่มากดังเช่น เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 แม้จะได้มีการประกาศยกเลิกกฏอัยการศึกใน 41 จังหวัด (รวมกรุงเทพฯ) แต่ยังคงไว้ 35 จังหวัด โดยเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 13 จังหวัด ได้แก่ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สุรินทร์ หนองบัวลำภู อุตรดิตถ์ อำนาจเจริญ อุบลราชธานี และจังหวัดในภาคอื่นๆ ได้แก่ กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา กาญจนบุรี ตราด ตาก น่าน ประจวบคีรีขันธ์ พะเยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบุรี แม่ฮ่องสอน ราชบุรี ระนอง สตูล สระแก้ว อุตรดิตถ์ และ สงขลา ¹⁵ ซึ่งได้มีการประกาศยกเลิกในเวลาต่อมา

(2) ผลการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2550 นั้น ในภาพรวมแม้ผลการลงประชามติจะได้รับคะแนนเสียงส่วนใหญ่ในการให้ความเห็นชอบต่อร่างรัฐธรรมนูญเพื่อประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนของผลการลงประชามติ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะเห็นได้ชัดเจนว่าผู้มาใช้สิทธิส่วนใหญ่ไม่สนับสนุนหรือไม่ให้ความเห็นชอบต่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ดังตารางที่ 6 หรือตามภาพที่ 1

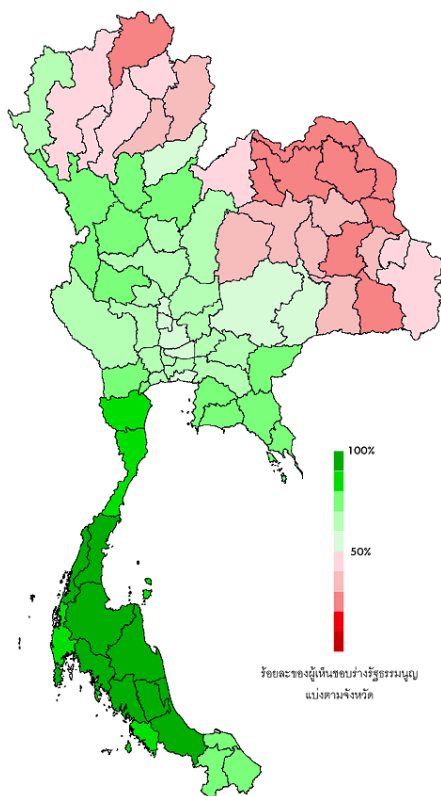
ตาราง 43 แสดงผลการลงประชามติ ร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ตามสัดส่วนของผู้มาใช้สิทธิ เปรียบเทียบเป็นรายภาค

	เห็นชอบ(ร้อยละ)	ไม่เห็นชอบ(ร้อยละ)
ทั่วประเทศ	57.81	49.12
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	36.62	61.57
ภาคเหนือ	51.81	45.85
ภาคกลาง	66.29	31.85
ภาคใต้	86.51	11.40

¹⁵ “รัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2549” Retrieved from URL http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2_%E0%B8%9E.%E0%B8%A8._2549

กรุงเทพมหานคร	64.50	34.38
---------------	-------	-------

ภาพ 1 แสดงระดับการให้ความเห็นชอบต่อการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2550 แบ่งตามจังหวัด

ทั้งนี้ ผลการศึกษาของสุขุมวิทย์ ไสยโสภณ ได้ศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นส่วนหนึ่งต่อการไม่เห็นชอบหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นว่า ร่างรัฐธรรมนูญมีที่มาจาก การรัฐประหาร รวมไปถึงความนิยมที่มีต่อพรรคไทยรักไทย เป็นต้น ในขณะที่เหตุผลที่ให้ความเห็นชอบมีพื้นฐานมาจากเหตุผลที่ต้องการให้มีการเลือกตั้งโดยเร็ว ความต้องการให้เศรษฐกิจดีขึ้นและเพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ประชาชน¹⁶

¹⁶ สุขุมวิทย์ ไสยโสภณ, "มิติทางการเมืองในช่วงเปลี่ยนผ่านรัฐธรรมนูญ: สู่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2550: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" บทความนำเสนอในการประชุมรัฐศาสตร์และรัฐ

(3) ความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรงจากความแตกแยกทางการเมือง

นับตั้งแต่สถานการณ์การร่วมจัดตั้งกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย มาสู่การโค่นล้มอำนาจและรัฐประหารรัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวได้ว่า สถานการณ์ทางการเมืองที่เป็นประเด็นปัญหาระดับชาติ ได้ส่งผลโดยตรงต่อความเคลื่อนไหวทางการเมืองในระดับพื้นที่ของภาคอีสานโดยตรง ทั้งในแง่มุมมองของความไม่พอใจที่พรรคการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองซึ่งได้รับความนิยมในพื้นที่ต้องสูญเสียอำนาจ ความพยายามที่จะขอให้มีการยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่จำกัดสิทธิเสรีภาพ¹⁷ ภาวะตึงเครียดจากแสดงบทบาทในการต่อต้านกลุ่มที่เคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณ ซึ่งดูเหมือนว่าประชาชนในภาคอีสานจะเป็นเป้าหมายสำคัญทั้งในแง่พื้นที่และกลุ่มคนที่มีแนวโน้มจะให้ความร่วมมือต่อฝ่ายตรงข้ามคณะรัฐประหารหรือรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศหลังจากนั้น ประกอบกับการขยายตัวของสถานการณ์ที่มีระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นระยะ จากการชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ(นปช.)ในกรุงเทพมหานคร แพร่ขยายมาในจังหวัดต่างๆ ภายใต้การเคลื่อนไหวของแกนนำกลุ่มและเครือข่ายในแต่ละพื้นที่ ซึ่งลูกหลานมากไปกว่าการชุมนุมหรือรวมกลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

ดังปรากฏภาพของการจลาจลและวางเพลิงอาคารศูนย์ราชการต่างๆ รวมไปถึงการแสดงออกถึงความพร้อมในการใช้ความรุนแรง¹⁸ เพื่อตอบโต้และกดดันผู้นำรัฐบาลและเครือข่ายการเมืองฝ่ายตรงข้าม ทั้งนี้รูปธรรมของการแสดงบทบาทของรัฐในการเข้าควบคุมสถานการณ์ดังกล่าว ก็คือ การประกาศการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ที่รัฐบาลโดยศูนย์อำนวยการรักษาความสงบในสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) บังคับใช้ในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การบังคับใช้ประกาศฉบับนี้ในช่วงระยะเวลาอันยาวนาน นอกจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแล้ว กล่าวได้ว่า ภาคอีสานเป็นภูมิภาคหลักที่ถูกควบคุมด้วย อาทิ ขอนแก่น อุดรธานี ชัยภูมิ นครราชสีมา ศรีสะเกษ อุบลราชธานี มหาสารคาม ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู สกลนคร กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร¹⁹ ไม่นับรวมไปถึงการควบคุมการเผยแพร่ข่าวสารทางช่องทางต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐเห็นว่า มีผลต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

ประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 8 (พ.ศ.2550)“เมืองไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน” Retrieved from URL http://www.polsci.tu.ac.th/polsci2550/local_government.pdf

¹⁷ <http://www.thzaa.com/thread-3975-1-1.html>

¹⁸ “นปช. เชียงใหม่-อีสานหลายจังหวัดชู รม.ไม่เลิกสลายชุมนุม-ยิงเสื้อแดงเกิดมิดสัญญาณ” Retrieved from URL http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1274024863&gripid=no&catid=19

¹⁹ “ศอฉ.ชี้เหตุจำเป็นฉุกเฉินต่อคงไว้ใน 24 จังหวัด” Retrieved from URL <http://www.thairath.co.th today/view/94084>

5.1.2 ข้อมูลการเก็บพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การลงพื้นที่เก็บข้อมูล ได้มีการแบ่งกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ออกเป็นกลุ่มภาคอีสานตอนบน 11 จังหวัด และกลุ่มภาคอีสานตอนล่าง 8 จังหวัด ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ประมาณ 7-10 ชุดแบบสอบถาม ต่อ 1 จังหวัด โดยคัดเลือกผู้ช่วยเก็บข้อมูลที่เป็นคนในพื้นที่จังหวัดนั้นๆ และสามารถเดินทางเก็บข้อมูลในจังหวัดใกล้เคียงได้ ซึ่งการเดินทางใช้รถยนต์และรถจักรยานยนต์ ทั้งนี้ได้มีการระดมการสร้างความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาแบบสอบถามกับกลุ่มผู้ลงพื้นที่เก็บข้อมูล 5 ขั้นตอน ได้แก่

- (1) มอบแบบสอบถามให้ผู้เก็บข้อมูลได้ไปศึกษา ทดลองทำแบบสอบถามด้วยตนเอง
- (2) การประชุมร่วมกันเพื่อซักถามและอธิบายถึงข้อสงสัยในประเด็นข้อคำถามต่างๆ
- (3) ให้ผู้เก็บข้อมูลได้ทำการทดสอบ (pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตระดับปริญญาตรีและปริญญาโทของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม รวมทั้งประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่โดยรอบมหาวิทยาลัย

(4) ประชุมร่วมกันในนำเสนอถึงปัญหา เพื่อกำหนดแนวทางในการอธิบายและการแก้ปัญหาต่างๆ หากเกิดกรณีความไม่เข้าใจของกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจริง

(5) หลังจากรวบรวมแบบสอบถามและประมวลผลแบบสอบถาม ได้มีการประชุมเพื่อสรุปข้อเสนอแนะและความคิดเห็นในแต่ละชุดคำถาม เพื่อนำมาสรุปเป็นเนื้อหาในการอภิปรายผล

อย่างไรก็ดี ในการลงพื้นที่ ผู้เก็บข้อมูลพบปัญหาหลัก 3 ประการ ได้แก่

(1) เนื้อหาแบบสอบถาม ที่มีรายละเอียดและเนื้อหาจำนวนมาก ซึ่งเนื้อหาบางส่วนต้องใช้ความพยายามในการอธิบายหรือยกตัวอย่างกรณีที่เกิดขึ้นให้กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจ ทั้งนี้เวลาโดยเฉลี่ยในการเก็บข้อมูลต่อแบบสอบถาม 1 ชุด ใช้เวลาประมาณ 30 – 60 นาที

(2) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำเป็นต้องเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเป็นผู้ที่มีความสนใจต่อการติดตามข่าวสารทางการเมือง เนื่องจากจะได้รับความเห็นที่มีพื้นฐานความเข้าใจต่อประเด็นคำถามและบทบาทขององค์กรต่างๆ ที่เป็นโจทย์ในแบบสอบถาม ซึ่งผู้เก็บข้อมูลจำเป็นต้องเตรียมแบบสอบถามในการลงพื้นที่มากกว่าจำนวนที่ต้องเก็บข้อมูลจริง คือคนละประมาณ 15 ชุด เนื่องจากในการทดสอบแบบสอบถามพบว่า หลายครั้งที่กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถให้ข้อมูลได้ทั้งหมดหรือไม่ให้ความเห็นต่อข้อคำถามบางข้อ ซึ่งทำให้การเก็บข้อมูลของแบบสอบถามชุดนั้นๆ ไม่มีความสมบูรณ์

(3) การให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม หากเป็นผู้เก็บข้อมูลซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่จะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็น ตลอดจนให้ข้อสังเกตต่อประเด็นต่างๆ ได้มากกว่าผู้เก็บข้อมูลซึ่งเป็นคนต่างถิ่น เนื่องจากสถานการณ์ความขัดแย้งทาง

การเมืองและความหวาดระแวงต่อการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองยังคงมีอยู่ในพื้นที่ต่างๆ

5.2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนของ การแสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ เป็นการแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้มา มีคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกับสัดส่วนของประชากรของประเทศไทยในเรื่อง เพศ อายุ และอาชีพหรือไม่ ซึ่งนับเป็นตัวแปรควบคุมในการวิจัยในครั้งนี้เพื่อจะไม่ให้เกิดอคติด้านเพศ อายุ หรืออาชีพ โดยจาก ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยได้นำมาแจกแจงได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 เพศ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้หญิง 90 คน และเป็นผู้ชาย 80 คน คิดเป็นร้อยละ 47 และ ร้อยละ 53 ตามลำดับ สอดคล้องกับสัดส่วนเพศชาย-หญิงในภาพรวมทางประชากรของ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สัดส่วนประชากรที่เป็นเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกันมากนัก

ตาราง 44 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	80	47.0
หญิง	90	53.0
รวม	170	100.0

5.2.2 อายุ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวตามช่วงอายุดังต่อไปนี้ คือมีผู้ที่อายุต่ำกว่า 29 ปีจำนวน 55 คน อายุตั้งแต่ 30-39 ปีจำนวน 45 คน อายุตั้งแต่ 40-49 ปีจำนวน 37 คน อายุตั้งแต่ 50-59 ปีจำนวน 28 คน อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 32, 26, 22 , 16 และ 3 ตามลำดับ

ตาราง 45 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 29 ปี	55	32.0

30-39 ปี	45	26.0
40-49 ปี	37	22.0
50-59 ปี	28	16.0
60 ปีขึ้นไป	5	3.0
รวม	170	100.0

5.2.3 อาชีพ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกร และ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ จำนวน 38 คน และ 37 คน ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 22.4 และ 21.8 ตามลำดับ รองลงมาคือ นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 ในขณะที่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน และค้าขายเล็กๆ น้อยๆ มีจำนวนเท่ากันคือ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 และเจ้าของกิจการร้านค้า/ธุรกิจขนาดกลาง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1

จากกลุ่มอาชีพที่ได้เก็บข้อมูลสอดคล้องกับลักษณะประชากรของภาค ที่ส่วนใหญ่เป็น เกษตรกร และในส่วนของกลุ่มอาชีพที่รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ เป็นกลุ่มอาชีพที่ให้ความร่วมมือและมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นข้อคำถามเป็นอย่างดี และในส่วนของกลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา ส่วนใหญ่ที่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้กำลังศึกษาในระดับปริญญาโทหรือศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งมีความตื่นตัวในการติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นอย่างดี ในส่วนกลุ่มอาชีพอื่นๆ นั้นเป็นกลุ่มที่พบในการสุ่มเลือกเป็นประชากรตัวอย่างได้น้อยและมักเป็นกลุ่มอาชีพที่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือหรือมีความสนใจทางการเมืองไม่มากนัก จากการลงพื้นที่

ตาราง 46 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	38	22.4
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน	14	8.2
ทำงานองค์กรเอกชน (NGOs)	1	0.6
ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ	14	8.2
นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	30	17.6

แม่บ้าน/ข้าราชการบ้านานู	6	3.5
รับจ้างทั่วไป คนงาน	5	2.9
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	37	21.8
เจ้าของกิจการร้านค้า/ธุรกิจขนาดกลาง	12	7.1
ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่	3	1.8
ไม่ได้ทำงาน	3	1.8
รับจ้างเองงานมาทำที่บ้าน	1	0.6
อื่นๆ ระบุ	6	3.5
รวม	170	100.0

5.2.4 รายได้โดยประมาณ

ในการตอบแบบสอบถามเรื่องรายได้ต่อเดือนเพื่อทราบลักษณะทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้โดยประมาณต่อเดือน ต่ำกว่า 6,000 บาท จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 35.9 รองลงมาคือ 6,001-12,000 บาท จำนวน 51 คน 12,001-18,000 บาท จำนวน 17 คน 24,000 – 30,000 บาท จำนวน 15 คน และ 30,000 – 50,000 บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0, 10.0, 8.8 และ 7.1

ข้อสังเกตจากรายได้ของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของรายได้ต่อบุคคลในประเทศ (ค่าเฉลี่ยของรายได้ของประเทศไทยอยู่ที่ประมาณปีละ 272,986 บาท) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่เป็นนิสิตหรือนักเรียนที่ยังไม่มีรายได้ของตนเอง รวมไปถึงกลุ่มของผู้มีอาชีพรับจ้างและเกษตรกร ซึ่งเป็นผลมาจากความไม่แน่นอนในเรื่องรายได้ที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางภูมิอากาศและกลไกการตลาด รวมไปถึงภาวะหนี้สินที่ทำให้ระดับรายได้ประมาณการโดยประมาณต่อเดือนไม่สามารถคาดการณ์ได้อย่างแน่นอนหรือหากประมาณการณ์ในภาพรวมด้วยอยู่ในระดับต่ำ (ต่ำกว่า 6,000 บาท) ทั้งนี้ในส่วนของกลุ่มประชากรอื่นๆ ที่มีรายได้ตั้งแต่ 6,000 บาทขึ้นไป จะเป็นกลุ่มที่ได้รับเงินเดือนประจำซึ่งเป็นไปตามตำแหน่งหน้าที่และวุฒิการศึกษา ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้ตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป มักเป็นกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจขนาดใหญ่และเจ้าของกิจการร้านค้า/ธุรกิจขนาดกลาง

ตาราง 47 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระดับรายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 6,000 บาท	61	35.9
6,001-12,000 บาท	51	30.0
12,001-18,000 บาท	17	10.0
18,000 – 24,000 บาท	7	4.1
24,000 – 30,000 บาท	15	8.8
30,000 – 50,000 บาท	12	7.1
50,000 – 85,000 บาท	5	2.9
85,000 บาทขึ้นไป	2	1.2
รวม	170	100.0

5.2.5 ระดับการศึกษา

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4 รองลงมาคือ มัธยมศึกษา/ปวช.หรือเทียบเท่า จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 15.9 และกลุ่มตัวอย่างที่สำเร็จการศึกษาในระดับ ประถมต้น หรือเทียบเท่า และ ประถมปลายหรือเทียบเท่า มีจำนวนเท่ากันคือ 21 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4

จากการเก็บข้อมูล พบว่า การแสดงความคิดเห็นต่อข้อคำถามต่างๆ โดยเฉพาะบทบาทการทำหน้าที่ขององค์กรอิสระขึ้นอยู่กับความสนใจในการติดตามข่าวสารเป็นสำคัญ ในขณะที่ความเข้าใจต่อประเด็นเรื่องสิทธิ หน้าที่ต่างๆ ขึ้นอยู่กับทั้งระดับการศึกษา ความสนใจในความเคลื่อนไหวทางการเมืองและการติดตามข่าวสารของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ ซึ่งจากการเก็บข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาระดับมัธยมต้นลงมาถึงกลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือนั้น มีความเข้าใจต่อประเด็นเรื่องสิทธิ หน้าที่ต่างๆ ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า แต่มีการให้ความหมายต่อประเด็นดังกล่าวในลักษณะที่แตกต่างออกไป เช่น สิทธิ หน้าที่ ในแง่มุมที่เป็นสิ่งที่ต้องได้รับความคุ้มครองจากรัฐเป็นหลัก มากกว่าการมองสิทธิหรือหน้าที่ในฐานะอำนาจต่อรองที่ประชาชนมีต่อรัฐ

ตาราง 48 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยเรียนหนังสือ	1	0.6
ประถมต้น หรือเทียบเท่า	21	12.4
ประถมปลายหรือเทียบเท่า	21	12.4
มัธยมต้นหรือเทียบเท่า	12	7.1
มัธยมปลาย/ปวช./หรือเทียบเท่า	27	15.9
อนุปริญญา/ปวท./ปวส หรือเทียบเท่า	17	10.0
ปริญญาตรี	55	32.4
ปริญญาโท	14	8.2
ปริญญาเอก	2	1.2
รวม	170	100.0

5.2.6 ศาสนา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนา พุทธ คือ 168 คน คิดเป็นร้อยละ 98.8 และมีผู้นับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2

ตาราง 49 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
พุทธ	168	98.8
คริสต์	2	1.2
รวม	170	100.0

5.2.7 เขตที่อยู่อาศัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล คือ 72 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมาคือ เทศบาลตำบลจำนวน 51 คน และเทศบาลเมืองจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 และ 25.0 ตามลำดับ

ตาราง 50 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เขตที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
เทศบาลนคร	5	3.0
เทศบาลเมือง	42	25.0
เทศบาลตำบล	51	30.0
องค์การบริหารส่วนตำบล	72	42.0
รวม	170	100.0

5.3 การเปิดรับสื่อทางการเมือง

5.3.1 ทางเลือกในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสาร

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนมีการรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อ โทรทัศน์ มากที่สุดคือ 110 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 64.7 รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ จำนวน 33 คน อินเทอร์เน็ต จำนวน 12 คน วิทยุ จำนวน 10 คน การพูดคุยกับคนอื่น จำนวน 4 คน และหอกระจายข่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4, 7.1, 5.9, 2.4 และ 0.6 ตามลำดับ จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างที่เลือกสื่อโทรทัศน์มักเลือกรับสถานีโทรทัศน์ช่องหลัก (Free TV) ควบคู่กับสถานีข่าวทางเคเบิลทีวี ซึ่งได้รับความนิยมแพร่หลายอย่างมากในพื้นที่และสะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูล ซึ่งประชากรกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การนำเสนอข่าวหรือเนื้อหาต่างๆ โดยเฉพาะในเคเบิลทีวีมักมีลักษณะแบ่งแยกและแสดงตัวตนทางการเมืองอย่างชัดเจนว่าเป็นสื่อที่นิยมกลุ่มการเมืองหรือต่อต้านกลุ่มการเมืองใด ทั้งนี้ข้อสังเกตดังกล่าวสอดคล้องกับการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่นิยมเลือกรับข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตเช่นกัน

ตาราง 51 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับสื่อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สื่อ	จำนวน	ร้อยละ
------	-------	--------

1 หนังสือพิมพ์	33	19.4
2 วิทยุ	10	5.9
3 โทรทัศน์	110	64.7
4 การพูดคุยกับบุคคลอื่น	4	2.4
5 หอกระจายข่าว	1	0.6
6 อินเทอร์เน็ต	12	7.1
รวม	170	100.0

5.3.2 ความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการเปิดรับฟังข่าวสารทางการเมือง ทุกวัน คิดเป็นจำนวน 123 คน หรือร้อยละ 72.4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสนใจทางการเมืองมาก สะท้อนได้จากความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลด้านทางเลือกในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารที่มักเป็นช่องทางที่เปิดรับสื่อได้ทุกวันและในหลายๆ ช่วงเวลาในแต่ละวัน

ตาราง 52 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความถี่ในการรับสื่อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความถี่	จำนวน	ร้อยละ
1 ทุกวัน	123	72.4
2 สัปดาห์ละ 2-3 วัน	32	18.8
3 สัปดาห์ละครั้ง	8	4.7
4 ไม่ค่อยได้ติดตาม	7	4.1
รวม	170	100.0

5.3.3 ความเชื่อมั่นในสื่อมวลชน

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างเชื่อมั่นในข่าวสารทางการเมืองที่ผ่านจากสื่อ โทรทัศน์ มากที่สุดคือ 89 คน คิดเป็นร้อยละ 52.4 รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ จำนวน 38 คน และอินเทอร์เน็ต

จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22.4 และ 12.9 ตามลำดับ ซึ่งเหตุผลของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ข้อมูลที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์สามารถเปรียบเทียบการนำเสนอของหลายๆ ช่องโทรทัศน์ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันได้ ประกอบกับเนื้อหาในสื่อโทรทัศน์นอกจากจะสื่อถึงสาระด้านเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงแล้ว ยังมีการนำเสนอความคิดเห็นของบุคคลต่างๆ อย่างหลากหลาย ทำให้มีเนื้อหาในการรับสื่อได้อย่างรอบด้านมากกว่าสื่ออื่นๆ

ตาราง 53 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความเชื่อมั่นในสื่อมวลชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สื่อ	จำนวน	ร้อยละ
1 หนังสือพิมพ์	38	22.4
2 วิทยุ	9	5.3
3 โทรทัศน์	89	52.4
4 การพูดคุยกับบุคคลอื่น	12	7.1
5 อินเทอร์เน็ต	22	12.9
รวม	170	100.0

5.4 หลักการสำคัญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

คำถามในส่วนนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามวัดความพึงพอใจในประเด็นต่างๆ อันเป็นเจตนารมณ์เรื่องสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นได้แก่ 1. ประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค 2. ประเด็นเรื่องการทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ และ 3. การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

5.4.1 สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค

5.4.1.1 สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากและค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 78.03 และมีเพียง

ร้อยละ 21.98 ที่คัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) โดยประเด็นที่มีผู้ความเห็น
 สนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดสองลำดับแรกคือ การรับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสน
 บัญญัติ ร้อยละ 71.2 และการรับรองสิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่ส่วนตัว ร้อยละ 62.4 เนื่องจาก
 เห็นว่าเป็นสาระสำคัญหรือประเด็นพื้นฐานที่สุดที่บุคคลพึงได้รับ อีกทั้งประเด็นทางศาสนาเป็น
 ประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งของคนในสังคม และอาจพัฒนาขอบเขต
 ปัญหาได้จนถึงการเป็นปัญหาระดับชาติ เช่น กรณีความรุนแรงในภาคใต้ เป็นต้น ในทางตรงกันข้าม
 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยหรือคัดค้าน ให้ความเห็นว่าการให้สิทธิหรืออ้างถึงสิทธิมากเกินไป อาจ
 นำมาสู่การนำมาเป็น “ข้ออ้าง” ที่ทำให้ประชาชนไม่เคารพคำสั่ง กฎหมายหรือการดำรงชีวิตอย่างปกติ
 สุขของคนอื่นๆ ในสังคม ดังเช่น ความไม่สงบทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่มีความเห็นสนับสนุนและคัดค้านในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ เรื่อง
 การมีองค์การอิสระที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคนที่เป็นประชาชนทั่วไปมาช่วยตรวจสอบผู้ผลิตและ
 จำหน่ายที่เป็นเอกชนเพิ่มขึ้นจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่เดิม ซึ่งมีผู้สนับสนุน
 (เห็นด้วยมากและค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 53.0 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย
 อย่างยิ่ง) ร้อยละ 47.0

ทั้งนี้ ความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างสองกลุ่มนี้ ก็คือกลุ่มที่เห็นด้วย เชื่อว่าการที่ประชาชน
 เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานขององค์การที่ทำหน้าที่ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคจะทำให้การทำงานได้
 ดีขึ้น เพราะเพียงการแสดงบทบาทหรือนำเสนอข้อมูลขององค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนการออกมา
 เรียกร้องของผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนผ่านสื่อต่างๆ ดังที่ปรากฏในปัจจุบันยังไม่สามารถสร้างกลไกการ
 คุ้มครองผู้บริโภคหรือดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้ผลิตและจำหน่ายที่เป็นเอกชนได้อย่างดีพอ
 ในขณะที่กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย มีความเห็นว่าการมีตัวแทนผู้บริโภคนที่เป็นประชาชนทั่วไปเข้าไปร่วม
 ดำเนินการ อาจมีการถูกตั้งคำถามถึงความโปร่งใสในการคัดเลือกผู้ที่เป็นประชาชน ความรู้ความ
 เข้าใจและความเชี่ยวชาญของประชาชนในการทำหน้าที่ ไปจนถึงความน่าเชื่อถือของการให้ประชาชนเข้า
 ไปร่วมดำเนินการในเรื่องที่จำเป็นต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ที่มีความเฉพาะด้าน อีกทั้งยังเห็นว่า การมีองค์กรพัฒนาเอกชนที่เคลื่อนไหวในเรื่องดังกล่าวถือว่าเพียงพอแล้วในการร่วมมือ
 หรือกระตุ้นหน่วยงานภาครัฐให้เข้ามาดำเนินการ

นอกจากนี้แล้ว ข้อสังเกตจากข้อคำถามในกลุ่มนี้ก็คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ
 ต่อการสิทธิในการจัดการพื้นที่ของตนเอง ในมิติต่างๆ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 (ข้อ 10 และ 11) ดังผลการเก็บข้อมูลในส่วนใหญ่มองเห็นด้วยมากที่สุดและค่อนข้างเห็นด้วย ในการมีสิทธิ

ดังกล่าว ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า หากให้ประชาชนดำเนินการเพียงลำพังหรือรวมกลุ่มเอง การดำเนินการจะเกิดขึ้นได้ยาก แต่หากสร้างความร่วมมือกับรัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นๆ การดำเนินงานจะเกิดขึ้นได้และตรงกับความต้องการของประชาชน เพราะทรัพยากรหรือชุมชนเป็นหน่วยที่ใกล้ชิดและเห็นผลกระทบได้โดยตรง

ตาราง 54 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ)	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย (means)
1. การไม่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	37.1	43.5	15.3	4.1	3.14
2. การห้ามการทรมาน ทารุณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรม ห้ามจับโดยไม่มีหมายศาล และต้องนำตัวไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง	46.5	31.2	12.9	9.4	3.15
3. ห้ามมิให้มีการจับหรือควบคุมตัวโดยผิดกฎหมาย	41.2	41.8	11.2	5.9	3.18
4. รับรองสิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่ส่วนตัว	62.4	32.9	4.1	0.6	3.57
5. รัฐมีหน้าที่คุ้มครองบุคคลในครอบครัวจากการใช้ความรุนแรง และมีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว ในฐานะหน่วยสำคัญสูงสุดของสังคม	58.2	30.0	9.4	2.4	3.44

6. รับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนา บัญญัติ	71.2	24.7	4.1	0.0	3.67
7. สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาที่ไม่ได้รับ การบรรเทาความเสียหายที่จะได้รับความ ช่วยเหลือจากรัฐ	27.6	41.8	24.7	5.9	2.91
8. ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้ทนายความเข้า ฟังการสอบสวน และสิทธิจำเลยที่ถูกคุม ขัง แต่ต่อมาศาลพิจารณาคดีพิพากษาถึง ที่สุดว่าไม่ได้คำผิดที่จะเรียกค่าทดแทน จากรัฐ	31.8	41.2	20.6	6.5	2.98
9. มีองค์การอิสระที่ประกอบด้วยตัวแทน ผู้บริโภคนที่เป็นประชาชนทั่วไปมาช่วย ตรวจสอบผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่เป็น เอกชนเพิ่มขึ้นจากสำนักงาน คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่เดิม	18.2	38.2	32.9	10.6	2.64
10. ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิในการอนุรักษ์ และฟื้นฟู จารีตประเพณีภูมิปัญญาศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วน ร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรัฐและ องค์กรอิสระที่ให้ความเห็นเรื่องผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	18.2	50.0	28.2	3.5	2.83
11. สิทธิบุคคลที่จะร่วมกับรัฐและชุมชน ในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทาง ชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิ ฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษา	25.9	44.7	22.4	7.1	2.89

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
รวม	39.85	38.18	16.89	5.09	3.13

5.4.1.2 การรับรองความเสมอภาคของบุคคล

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องการรับรองความเสมอภาคของบุคคลนี้ มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากและค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 78.83 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ร้อยละ 21.18 โดยประเด็นที่มีผู้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดสองลำดับแรกคือ การให้ผู้เลือกตั้งทั่วประเทศมีความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเลือกผู้แทนแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ 1 คน เลือกบัญชีรายชื่อได้ 1 บัญชี ไม่ว่าจะอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่มีทะเบียนบ้านหรือไม่ ร้อยละ 57.1 และการให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ร้อยละ 53.5

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นสนับสนุน ได้ให้ความเห็นว่าหลักการเหล่านี้เป็นสากลหรือเรื่องพื้นฐานทั่วไปที่พึงมี นอกจากนี้ในประเด็นเรื่องของความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้งแบบแบ่งเขต 1 คนนั้นกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ระบบการเลือกตั้งแบบนี้จะเป็นประโยชน์มากกว่าการเลือกตั้งแบบรวมเขต เนื่องจากจะทำให้ผู้แทนราษฎรมีความรับผิดชอบต่อพื้นที่อย่างชัดเจนและมีความเป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประกอบกับการใช้บัญชีรายชื่อเดียวทั่วประเทศ ทำให้ประชาชนทั่วประเทศเลือกบุคคลที่เหมาะสมได้เช่นเดียวกัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเหมาะสมกว่าการใช้บัญชีรายชื่อแยกเป็นกลุ่มจังหวัดตามรัฐธรรมนูญ 2550

ในส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย ให้ความเห็นว่าในประเด็นต่างๆ ตามชุดคำถามนั้น ถือว่าในปัจจุบันได้มีการรับรองความเสมอภาคของบุคคลอยู่อย่างเหมาะสมแล้ว และควรมีการดำเนินการตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปในระยะหนึ่งก่อน เพราะหากมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขบ่อยครั้งจะสร้างความสับสนและไม่มีหลักในการปฏิบัติที่แน่นอน อีกทั้งควรมีการศึกษาถึงผลดีหรือผลเสียของเงื่อนไขการรับรองความเสมอภาคของบุคคลในด้านต่างๆ ก่อนประกาศใช้ เพราะหากมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ กฎหรือเกณฑ์ต่างๆ ที่ประกาศใช้ย่อมไม่มีความศักดิ์สิทธิ์

ตาราง 55 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรองความเสมอภาคของบุคคลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	เห็น	ค่อนข้าง	ค่อนข้าง	ไม่เห็น	ค่าเฉลี่ย
	ด้วย	เห็นด้วย	ไม่เห็น	ด้วย	

	มากที่สุด		ด้วย	อย่างยิ่ง	
1. การให้ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ เสมอกัน และการห้ามการเลือกปฏิบัติที่ไม่ เป็นธรรม	29.4	35.9	22.9	11.8	2.83
2. การให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน	53.5	32.4	11.8	2.4	3.37
3. การให้รัฐสามารถเลือกปฏิบัติในทางที่ เป็นคุณแก่ผู้เสียเปรียบและด้อยโอกาส เช่น สตรี เด็ก คนพิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เพื่อให้คนดังกล่าวเสมอภาคกับคนอื่น จริงๆ การให้การพิจารณากฎหมาย เกี่ยวกับบุคคลเหล่านี้ต้องมีผู้แทนองค์การ เอกชนที่เกี่ยวข้อง 1 ใน 3	33.5	39.4	22.9	4.1	3.02
4. การให้ผู้เลือกตั้งทั่วประเทศมีความ เสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเลือก ผู้แทนแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ 1 คน เลือก บัญชีรายชื่อได้ 1 บัญชี ไม่ว่าจะอยู่นอก เขตเลือกตั้งที่มีทะเบียนบ้านหรือไม่	57.1	34.1	5.9	2.9	3.45
รวม	43.38	35.45	15.88	5.3	3.17

5.4.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ

5.4.2.1 การให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด

จากข้อมูลที่ได้ พบว่า ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิดนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากและค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 77.28 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ร้อยละ 22.68 โดยประเด็นที่มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดสองลำดับแรกคือ การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครอง ร้อยละ 41.2 และสิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 39.4 เนื่องจาก

เห็นว่า การให้สิทธิดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือที่ทำให้ประชาชนสามารถต่อรองหรือต่อสู้กับหน่วยงานของรัฐได้ อีกทั้งยังเป็นการป้องกันไม่ให้หน่วยงานภาครัฐปฏิบัติหน้าที่ที่อาจละเมิดต่อสิทธิของประชาชน หรือผลกระทบทางนโยบายที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของบุคคล

ทั้งนี้ความคิดเห็นของกลุ่มที่คัดค้าน ซึ่งประเด็นที่มีผู้ให้ความเห็นคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุด คือ สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ในการออกกฎหมาย ใช้กฎหมาย และตีความกฎหมาย ร้อยละ 28.2 และ สิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 18.8 นั้น กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ในการออกกฎหมาย ใช้กฎหมาย และตีความกฎหมาย เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว แต่การทำงานขององค์กรเหล่านี้จะมีประสิทธิภาพหรือไม่ สำคัญไม่ใช่การอยู่ที่การเคารพสิทธิหรือผูกพันตามเงื่อนไขรัฐธรรมนูญ แต่อยู่ที่การทำงานหรือจริยธรรมของผู้ที่ทำงานในองค์กรเหล่านี้เป็นสำคัญ ในด้านสิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย ส่วนหนึ่งแสดงความคิดเห็นว่า ในบางพื้นที่ซึ่งมีประเด็นข้อขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม การกำหนดสิทธิเรื่องนี้แม้จะเป็นประโยชน์แต่อาจกลายเป็นเครื่องมือให้กลุ่มที่เสียผลประโยชน์จากการดำเนินการของรัฐใช้เป็นเครื่องมือในการต่อรองหรือนำไปสู่ประเด็นข้อขัดแย้งที่มากขึ้นได้

ตาราง 56 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดี
ในกรณีที่ถูกละเมิดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	ประเด็น				ค่าเฉลี่ย
	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
1. สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ในการออกกฎหมาย ใช้กฎหมาย และตีความกฎหมาย	20.6	42.9	28.2	8.2	2.76
2. การจำกัดสิทธิเสรีภาพต้องทำโดย	37.1	44.1	14.1	4.7	3.14

กฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้น โดยจะต้องทำ เฉพาะที่รัฐธรรมนุญอนุญาตและเท่าที่ จำเป็น โดยจะกระทบสาระสำคัญของ สิทธิเสรีภาพไม่ได้					
3. การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็น มนุษย์และสิทธิเสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาล หรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครอง	41.2	44.1	10.0	4.7	3.22
4. สิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติ หน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	39.4	37.6	18.8	4.1	3.12
5. สิทธิที่จะร้องทุกข์ต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ ขอให้ศาลยุติธรรมหรือศาล ปกครองส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ	30.0	49.4	13.5	7.1	3.02
รวม	33.66	43.62	16.92	5.76	3.05

5.4.2.2 การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ ดังกล่าวเป็นจริงนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากและค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 59.27 และ คัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ร้อยละ 40.80 โดยประเด็นที่มีผู้ความเห็น สนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดสองลำดับแรกคือ ประชาชนร้อยละ 22.4 เห็นด้วยว่า ถ้ารัฐไม่ เสนอกฎหมายหรือออกกฎหมายไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ควรให้สิทธิผู้เลือกตั้ง 50,000 คนเสนอกฎหมายได้ และประชาชนร้อยละ 21.8 เห็นด้วยว่า คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบาย ว่า จะดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนด และรายงานต่อรัฐสภาปีละครั้ง

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วย แสดงความเห็นว่ แม้รัฐบาลจะมีหน้าที่ในการดำเนินนโยบาย ต่างๆ ให้เป็นไปตามที่แถลงหรือกำหนดไว้ในแนวนโยบายพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ แต่การเพิ่มกลไก หรือมาตรการต่างๆ ตามเนื้อหาในชุดคำถามนี้จะเป็นการกระตุ้นและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล อีกระดับหนึ่ง นอกเหนือไปจากการตั้งข้อสังเกต การวิพากษ์วิจารณ์ของพรรคฝ่ายค้าน นักวิชาการและ สื่อมวลชนต่างๆ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีแสดงความคิดเห็นค่อนข้างไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

นั้น ให้เหตุผลว่า การที่คณะรัฐมนตรีรายงานต่อรัฐสภาเป็นเพียงการสร้างเวทีให้ฝ่ายค้านได้วิจารณ์รัฐบาลผ่านระบบรัฐสภาเท่านั้น แต่ไม่ได้ผลต่อการนำไปปรับปรุงการทำงานของรัฐบาลอย่างเป็นรูปธรรมนัก ประกอบกับประชาชนไม่ได้รับทราบบทบาทของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างชัดเจนนัก และไม่สามารถเชื่อมั่นได้ว่ารัฐบาลหรือนักการเมืองจะนำข้อคิดเห็นขององค์กรนี้ไปปฏิบัติจริง รวมไปถึงกลไกการให้สิทธิผู้เลือกตั้ง 50,000 คนเสนอกฎหมายได้นั้น แม้เป็นช่องทางที่ทำให้ประชาชนตอบโต้หรือแสดงเจตจำนงของตนเองต่อรัฐบาลแต่กลไกดังกล่าวก็เกิดขึ้นได้ยากในทางปฏิบัติ

ตาราง 57 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายว่าจะดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนด และรายงานต่อรัฐสภาปีละครั้ง	21.8	36.5	26.5	15.3	2.65
2. กำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้คำแนะนำในเรื่องดังกล่าว	17.6	42.4	27.1	12.9	2.65
3. ถ้ารัฐไม่เสนอกฎหมายหรือออกกฎหมายไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ให้สิทธิผู้เลือกตั้ง 50,000 คนเสนอกฎหมายได้	22.4	37.1	30.0	10.6	2.71
รวม	20.6	38.67	27.87	12.93	2.67

5.4.3 การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

5.4.3.1 การเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ

ในส่วนของ การเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติของประชาชนนั้น พบว่าในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดไว้เพียงประเด็นเดียวคือเรื่องการให้เลือกตั้งวุฒิสมาชิกโดยตรง เพื่อดำรงความเป็นกลางทางการเมือง มีหน้าที่ในการตรวจสอบสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจากแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าวุฒิสภาที่มาจาก การเลือกตั้งทั้งหมดตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีความเป็นกลางทางการเมือง (ร้อยละ 79.4) ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่กลับมองว่า วุฒิสมาชิกที่มาด้วยหลายวิธีตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ไม่มีความเป็นกลางทางการเมือง (ร้อยละ 73.6)

ทั้งนี้ กลุ่มที่เห็นว่าวุฒิสภาที่มาจาก การเลือกตั้งทั้งหมดตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีความเป็นกลางทางการเมือง แสดงความเห็นว่ามีสมาชิกวุฒิสภาในชุดดังกล่าวจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงการมีฝ่ายหรือความใกล้ชิดกับนักการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน ไปจนถึงปัญหาในการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามที่ปรากฏเป็นข่าวมากมายนั้น แต่ในความเป็นจริง การให้วุฒิสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้ง ย่อมถือเป็นตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือสร้างภาวะปลอดจากการเมืองได้ ด้วยเงื่อนไขและกระบวนการได้มาซึ่งคะแนนเสียงของประชาชน แต่สิ่งที่วุฒิสภาที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนจะมีความเป็นกลางได้ ก็คือ การเป็นตัวแทนของประชาชนในจังหวัดของตน ซึ่งแต่ละพื้นที่ย่อมมีความต้องการมีลักษณะปัญหาที่แตกต่างกันไป ย่อมจะทำให้สร้างให้เกิดการตัดสินใจที่มีความคิดเห็นหลากหลายกันและยอมรับร่วมกันได้ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งยังตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับ ความเป็นกลางหรือไม่เป็นกลาง อยู่ที่การนำเสนอของสื่อ ถ้าสมาชิกวุฒิสภาคนใดต่อต้านหรือโจมตีรัฐบาล ย่อมจะถูกว่าเป็นกลาง แต่ถ้าสมาชิกวุฒิสภาคนใดเห็นด้วยกับรัฐบาล ย่อมจะถูกมองว่าไม่เป็นกลาง ทั้งนี้สิ่งที่น่าจะนำมาพิจารณาก็คือ สาระหรือประเด็นในเรื่องนั้น ๆ เป็นสำคัญมากกว่าการแสดงท่าทีของสมาชิกวุฒิสภาต่อรัฐบาล

ในขณะที่วุฒิสภาที่มาจากวิธีการหลากหลายตามรัฐธรรมนูญปัจจุบันนั้น กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่ามีที่มาจาก การรัฐประหารทำให้ประชาชนไม่ยอมรับตั้งแต่เริ่มแรก และแม้จะเปิดโอกาสให้ประชาชนแต่ละจังหวัดเลือกตัวแทนของตนเอง แต่ก็ยังเป็นเพียงครั้งเดียวของสมาชิกทั้งหมด ซึ่งแม้จะมีกระบวนการคัดเลือกที่ลับซับซ้อนแต่ก็ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือว่าการเลือกบุคคลแต่ละสาขาและบุคคลที่ได้รับเลือกเข้ามาจะมีความเป็นกลางทางการเมือง หรือ เป็นตัวแทนของประชาชนในภาคส่วนใดอย่างแท้จริง

ตาราง 58 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ความเป็นกลางทางการเมืองของวุฒิสภาในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540	41.2	38.2	13.5	7.1	3.14
2. ความพึงพอใจในความเป็นกลางทางรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550	5.9	20.6	41.8	31.8	2.01

5.4.3.3 กระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาตินี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากและค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 65.3 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ร้อยละ 34.7 โดยประเด็นที่มีผู้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดสองลำดับแรกคือ ประชาชนร้อยละ 23.5 เห็นด้วยว่า มีการส่งเสริมบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่นด้านการเลือกตั้ง หรือการพิจารณา ร่างกฎหมาย และประชาชนร้อยละ 21.2 เชื่อมั่นว่า เมื่อมีการดำเนินในโครงการก่อสร้างใหญ่ ๆ จะมีหน่วยงานที่เป็นกลางเป็นผู้ตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยความเป็นธรรม เนื่องจากเห็นว่า การมีผู้เข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นพร้อมกับการมีอำนาจหน้าที่ในการติดตาม ตรวจสอบ จะทำให้การดำเนินโครงการต่างๆ มีความผิดพลาดน้อยลงและใช้งบประมาณหรือทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งประชาชนยังสามารถนำเสนอหรือมีช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านองค์กรต่างๆ ที่เข้ามามีบทบาทเหล่านี้ได้เพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่มีผู้ความเห็นสนับสนุนและคัดค้านในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ เรื่องความมั่นใจว่าผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการเอาเปรียบของผู้ผลิตหรือเอกชน โดยมีผู้สนับสนุน (เห็นด้วยมากและค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 60.73 กับความเห็นดังกล่าว และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ร้อยละ 39.27 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยแสดงความเห็นว่าแม้จะมีองค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติอย่างสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แต่การดำเนินการส่วนใหญ่ น่าจะเป็นไปในเชิงของการแนะนำแนวทาง การเข้าไปตรวจสอบการทำงาน กระบวนการต่างๆ แต่ประเด็นเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคจำเป็นต้องเสริมกระบวนการเยียวยาเพิ่มขึ้น ด้วย เพราะปัญหาของผู้บริโภคมักเกิดขึ้นหลังจากมีการดำเนินการตามโครงการต่างๆ นั้นแล้ว

ตาราง 59 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ท่านมั่นใจว่า เมื่อมีการดำเนินในโครงการก่อสร้างใหญ่ ๆ จะมีหน่วยงานที่เป็นกลางเป็นผู้ตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยความเป็นธรรม	21.2	37.6	27.1	14.1	2.66
2. ท่านมั่นใจว่าผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการเอาัดเอาเปรียบของผู้ผลิตหรือเอกชน	18.8	32.9	32.4	15.9	2.55
3. ท่านมั่นใจว่ารัฐมนตรีจะได้คำปรึกษาในเรื่องนโยบายเศรษฐกิจและสังคมจากสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	17.1	41.8	29.4	11.8	2.64
4. ท่านเห็นว่ามี การส่งเสริมบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่นด้านการเลือกตั้ง หรือการพิจารณาร่างกฎหมาย	23.5	50.0	18.2	8.2	2.89

รวม	20.15	40.58	26.78	12.5	2.69
-----	-------	-------	-------	------	------

5.4.3.4 การกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากและค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 78.63 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ร้อยละ 21.37

โดยกลุ่มตัวอย่างที่สนับสนุน เห็นว่า ในปัจจุบันการเมืองท้องถิ่นมีความใกล้ชิดและเข้าถึงประชาชนได้มากกว่าการเมืองระดับชาติ ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความเป็นสมาชิกพรรค มากกว่าเป็นผู้แทนของพื้นที่ รวมถึงสมาชิกวุฒิสภาที่เป็นผู้เข้าไปทำหน้าที่นิติบัญญัติมากกว่าการเป็นตัวแทนในการรับทราบปัญหาของพื้นที่ ดังนั้นการเมืองระดับท้องถิ่นจึงเป็นทางเลือกที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่สามารถแสดงออกและผลักดันความต้องการของตนเองให้เป็นนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของตนเองในระดับท้องถิ่นได้ นอกจากนี้แล้วยังเห็นว่า การเมืองท้องถิ่นเปิดโอกาสและมีช่องทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างเป็นรูปธรรมมากกว่าการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมระดับชาติที่ทำได้ยากและไม่เห็นเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ ที่มักเป็นการจัดตั้งมากกว่าการที่ประชาชนมีสำนึกและต้องการเข้าไปร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ในขณะที่กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย มีความเห็นว่า การเมืองระดับท้องถิ่นหรือการจัดการโดยพึ่งพาตนเองของประชาชนระดับท้องถิ่นยังขาดความพร้อมในด้านต่างๆ ทั้งงบประมาณ ความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ ตลอดจนมีความกังวลใจว่าการให้อำนาจระดับท้องถิ่นและกระตุ้นการมีส่วนร่วมมากเกินไปอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนได้

ทั้งนี้ ประเด็นที่มีผู้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดสองลำดับแรกคือ ประชาชนร้อยละ 40.6 เห็นว่า ควรให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประชาชนร้อยละ 37.6 เห็นว่า ควรให้สิทธิที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

ตาราง 60 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมือง
ท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. กำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดขึ้นได้จริง โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของราชอาณาจักร	21.2	47.1	24.1	7.6	2.82
2. ให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการ อนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิ ปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของ ท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	40.6	44.7	14.1	0.6	3.25
3. ให้สิทธิที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการ บำรุงรักษา และได้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทาง ชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิ ฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย	37.6	44.7	13.5	4.1	3.16
รวม	33.13	45.5	17.23	4.1	3.08

5.4.3.5 การมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของพลเมืองใน
กระบวนการตัดสินใจของภาครัฐนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากและค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อย
ละ 66.78 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ร้อยละ 33.22

กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วย แสดงความเห็นว่าการเพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองจะช่วยยกระดับจากประชาชนมาเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจประเด็นสาธารณะได้มากขึ้น และทำให้ประเด็นเหล่านั้นกลายเป็นนโยบายที่ยอมรับได้ทั่วกัน อีกทั้งประชาชนยังสามารถรับรู้และร่วมตัดสินใจในนโยบายที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของตนไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย ส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่า ในบางกรณีที่จำเป็นต้องพึ่งพาหลักวิชาการหรือการตัดสินใจที่รวดเร็ว การสร้างกระบวนการดังกล่าวอาจสร้างปัญหาหรือความล่าช้าให้แก่การดำเนินการของรัฐ หรือแม้แต่การให้ข้อมูลต่อประชาชนในเรื่องการตัดสินใจสาธารณะหลายๆ เหตุการณ์ เช่น ผลกระทบจากการสร้างเขื่อน การให้ข้อมูลเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ ก็มักประสบปัญหาข้อมูลไม่เป็นกลางและเกิดภาวะชี้นำอยู่บ่อยครั้ง

โดยประเด็นที่มีผู้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดสองลำดับแรกคือ ประชาชนร้อยละ 31.2 เห็นด้วยกับสิทธิในการร่วมคิด โดยประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน มีสิทธิร่วมคิดและเข้าชื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเป็นประชามติในเรื่องที่คณะรัฐมนตรีปรึกษาได้ และประชาชนร้อยละ 27.6 เห็นด้วยกับสิทธิในการร่วมให้ข้อมูลและความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์

ทั้งนี้ได้มีการแสดงความคิดเห็นในประเด็นเรื่อง สิทธิในการร่วมตรวจสอบนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า แม้จะเป็นเรื่องที่ดีและสร้างช่องทางให้กับประชาชน แต่ในทางปฏิบัติเป็นเรื่องที่ทำได้ยากเนื่องจากด้วยความไม่เชื่อมั่นต่อการให้ความคุ้มครอง รวมไปถึงวัฒนธรรมที่เกรงกลัวผู้มีอำนาจจึงอาจทำให้สิทธิในด้านนี้อาจเกิดขึ้นจริงได้ยาก

ตาราง 61 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่าเฉลี่ย
	มากที่สุด			อย่างยิ่ง	
1. สิทธิในการรับรู้ โดยได้กำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะในความครอบคลุมของหน่วยงานของรัฐ	20.6	41.8	25.3	12.4	2.71

และสิทธิมีส่วนร่วมในการรับรู้หรือคัดค้านหรืออุทธรณ์การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ที่กระทบหรืออาจกระทบต่อตน					
2. สิทธิในการร่วมให้ข้อมูลและความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์	27.6	47.1	18.2	7.1	2.95
3. สิทธิในการร่วมคิด โดยประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน มีสิทธิร่วมคิดและเข้าชื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเป็นประชามติในเรื่องที่คณะรัฐมนตรีปรึกษาได้	31.2	38.8	20.0	10.0	2.91
4. สิทธิในการร่วมตรวจสอบนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	24.7	35.3	25.3	14.7	2.70
รวม	26.03	40.75	22.2	11.05	2.82

5.5 หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทั้งหมด 8 องค์กร ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน โดยเป็นแบบสอบถามที่มีระดับความพึงพอใจตั้งแต่ พึงพอใจมาก ค่อนข้างพึงพอใจ ค่อนข้างไม่พึงพอใจ และไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย ดังนี้

5.5.1 ตัวชี้วัดเรื่องธรรมาภิบาล

5.5.1.1 ความรับผิดชอบ

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 64.02 มีความพึงพอใจในด้านความรับผิดชอบขององค์กรอิสระ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 35.94 ที่รู้สึกค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จัก

หน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์การอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในด้านความรับผิดชอบมากที่สุดคือ ศาลปกครอง (ค่าเฉลี่ย 2.91) รองลงมาคือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ค่าเฉลี่ย 2.85) และศาลยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.85)

**ตาราง 62 ความพึงพอใจในด้านความรับผิดชอบขององค์การอิสระในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ**

ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึงพอใจ	ค่อนข้าง ไม่พึง พอใจ	ไม่พึง พอใจ หรือไม่ รู้จัก หน่วยงาน นี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	18.2	42.4	27.6	11.8	2.67
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	19.4	39.4	27.1	14.1	2.64
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	23.5	44.7	24.7	7.1	2.85
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	24.1	43.5	22.9	9.4	2.82
5. ศาลยุติธรรม	23.5	48.2	18.2	10.0	2.85
6. ศาลปกครอง	27.6	45.3	17.6	9.4	2.91
7. คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	25.9	30.6	30.0	13.5	2.69
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	25.9	30.0	31.2	12.9	2.69
รวม	23.51	40.51	24.91	11.03	2.77

5.5.1.2 หลักนิติธรรม

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 65.01 มีความพึงพอใจในการยึดหลักนิติธรรมขององค์การอิสระ ในขณะที่มีร้อยละ 34.98 ที่รู้สึกค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จัก

หน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในการยึดหลักนิติธรรมมากที่สุดคือ ศาลยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.83) และศาลปกครอง (ค่าเฉลี่ย 2.83)

ตาราง 63 ความพึงพอใจในการยึดหลักนิติธรรมขององค์กรอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	14.7	47.1	23.5	14.7	2.62
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	18.8	40.6	30.0	10.6	2.68
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	18.8	48.2	25.3	7.6	2.78
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	20.6	48.2	18.2	12.9	2.76
5. ศาลยุติธรรม	21.2	50.6	18.2	10.0	2.83
6. ศาลปกครอง	21.2	50.6	18.2	10.0	2.83
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	22.4	36.5	24.1	17.1	2.64
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	23.5	37.1	24.7	14.7	2.69
รวม	20.15	44.86	22.78	12.2	2.73

5.5.1.3 ความโปร่งใส

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 57.37 มีความพึงพอใจในด้านความโปร่งใสขององค์กรอิสระ ในขณะที่มีร้อยละ 42.65 ที่รู้สึกค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จัก

หน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์การอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในด้านความโปร่งใสมากที่สุดคือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ค่าเฉลี่ย 2.81) รองลงมาคือ ศาลปกครอง (ค่าเฉลี่ย 2.69)

ตาราง 64 ความพึงพอใจในด้านความโปร่งใสขององค์การอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึงพอใจ	ค่อนข้าง ไม่พึง พอใจ	ไม่พึง พอใจ หรือไม่ รู้จัก หน่วยงาน นี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	21.2	34.7	27.6	16.5	2.61
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	19.4	38.2	29.4	12.9	2.64
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	22.4	44.1	25.3	8.2	2.81
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	18.2	38.8	31.2	11.8	2.63
5. ศาลยุติธรรม	21.2	37.1	30.6	11.2	2.68
6. ศาลปกครอง	19.4	41.2	28.2	11.2	2.69
7. คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	20.6	31.2	31.8	16.5	2.56
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	20.6	30.6	34.7	14.1	2.58
รวม	20.38	36.99	29.85	12.8	2.65

5.5.1.4 คุณธรรม

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 66.44 มีความพึงพอใจในด้านคุณธรรมของ องค์การอิสระ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 38.32 ที่รู้สึกค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จัก

หน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในด้านคุณธรรมมากที่สุดคือ ศาลยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.81) และศาลปกครอง (ค่าเฉลี่ย 2.81)

ตาราง 65 ความพึงพอใจในด้านคุณธรรมขององค์กรอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	12.4	39.4	32.9	15.3	2.49
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	16.5	40.6	29.4	13.5	2.60
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	21.2	47.1	21.8	10.0	2.79
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	22.9	44.1	21.8	11.2	2.79
5. ศาลยุติธรรม	25.3	41.8	21.8	11.2	2.81
6. ศาลปกครอง	23.5	44.7	21.2	10.6	2.81
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	20.6	36.5	27.6	15.3	2.62
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	20.0	37.1	29.4	13.5	2.64
รวม	20.3	41.41	25.74	12.58	2.69

5.5.1.5 การมีส่วนร่วม

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 57.5 มีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมขององค์กรอิสระ ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 42.51 ที่รู้สึกค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ

คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ค่าเฉลี่ย 2.79) รองลงมาคือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ค่าเฉลี่ย 2.76)

ตาราง 66 ความพึงพอใจในด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึงพอใจ	ค่อนข้าง ไม่พึง พอใจ	ไม่พึง พอใจ หรือไม่ รู้จัก หน่วยงาน นี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	28.8	32.9	27.1	11.2	2.79
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	20.0	37.6	26.5	15.9	2.61
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	20.0	44.1	28.2	7.6	2.76
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	12.4	43.5	32.4	11.8	2.56
5. ศาลยุติธรรม	12.9	43.5	32.4	11.2	2.58
6. ศาลปกครอง	11.8	45.9	28.8	13.5	2.56
7. คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	17.1	36.5	30.6	15.9	2.54
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	16.5	36.5	32.9	14.1	2.55
รวม	17.44	40.06	29.86	12.65	2.62

5.5.1.6 หลักความคุ้มค่า

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 59.91 มีความพึงพอใจในการยึดหลักความคุ้มค่าขององค์กรอิสระ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 40.09 ที่รู้สึกค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในการยึดหลักความคุ้มค่ามากที่สุดคือ ศาลปกครอง (ค่าเฉลี่ย 2.77) รองลงมาคือ ศาลยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.7)

ตาราง 67 ความพึงพอใจในด้านการยึดหลักความคุ้มค่าขององค์กรอิสระในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึงพอใจ	ค่อนข้าง ไม่พึง พอใจ	ไม่พึง พอใจ หรือไม่ รู้จัก หน่วยงาน นี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	12.4	37.1	34.7	15.9	2.46
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	17.6	37.6	29.4	15.3	2.57
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	17.1	48.8	25.3	8.8	2.74
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	19.4	43.5	25.9	11.2	2.71
5. ศาลยุติธรรม	20.6	44.1	25.3	10.0	2.75
6. ศาลปกครอง	19.4	48.2	22.4	10.0	2.77
7. คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	23.5	33.5	28.8	14.1	2.66
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	21.2	35.3	30.0	13.5	2.64
รวม	18.9	41.01	27.73	12.35	2.66

5.5.2 มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ

5.5.2.1 ความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระ

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 66.24 มีความพึงพอใจในเรื่องความรู้
ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 33.76 ที่รู้สึกค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่
พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในความรู้

ความสามารถของบุคคลในองค์กรมากที่สุดคือ ศาลยุดิธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.95) และศาลปกครอง (ค่าเฉลี่ย 2.91)

**ตาราง 68 ความพึงพอใจในด้านการยึดหลักความคุ้มค่าขององค์กรอิสระในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ**

ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึง พอใจ	ค่อนข้าง ไม่พึง พอใจ	ไม่พึง พอใจ หรือไม่ รู้จัก หน่วยงาน นี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	19.4	44.1	27.1	9.4	2.74
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	23.5	42.9	23.5	10.0	2.80
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	24.7	44.7	22.4	8.2	2.86
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	30.6	35.3	25.3	8.8	2.88
5. ศาลยุดิธรรม	33.5	37.1	20.6	8.8	2.95
6. ศาลปกครอง	31.2	37.6	22.4	8.8	2.91
7. คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	26.5	35.9	27.1	10.6	2.78
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	24.1	38.8	26.5	10.6	2.76
รวม	26.69	39.55	24.36	9.4	2.84

5.5.2.2 ความเป็นกลางทางการเมือง

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 58.61 มีความพึงพอใจในเรื่องความเป็นกลางทางการเมืองขององค์กรอิสระ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 41.41 ที่รู้สึกค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในเรื่องความเป็นกลาง

ทางการเมืองมากที่สุดคือ ศาลยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.75) รองลงมาคือ ศาลปกครอง (ค่าเฉลี่ย 2.74) และศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.872) ตามลำดับ

ตาราง 69 ความพึงพอใจในเรื่องความเป็นกลางทางการเมืองขององค์กรอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักรัฐกิจหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	14.1	36.5	33.5	15.9	2.49
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	18.8	38.8	26.5	15.9	2.61
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	20.6	40.6	27.1	11.8	2.70
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	22.9	39.4	24.1	13.5	2.72
5. ศาลยุติธรรม	25.3	37.1	25.3	12.4	2.75
6. ศาลปกครอง	24.1	39.4	22.9	13.5	2.74
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	20.0	35.9	29.4	14.7	2.61
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	22.4	32.9	29.4	15.3	2.62
รวม	21.03	37.58	27.28	14.13	2.66

5.5.3 การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง

5.5.3.1 การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 64.74 มีความพึงพอใจในเรื่องการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจังขององค์กรอิสระ ในขณะที่มีเพียง

ร้อยละ 35.26 ที่รู้สึกค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในเรื่องการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจังมากที่สุดคือ ศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.88) รองลงมาคือ ศาลยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.85)

ตาราง 70 ความพึงพอใจในเรื่องการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจังขององค์กรอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

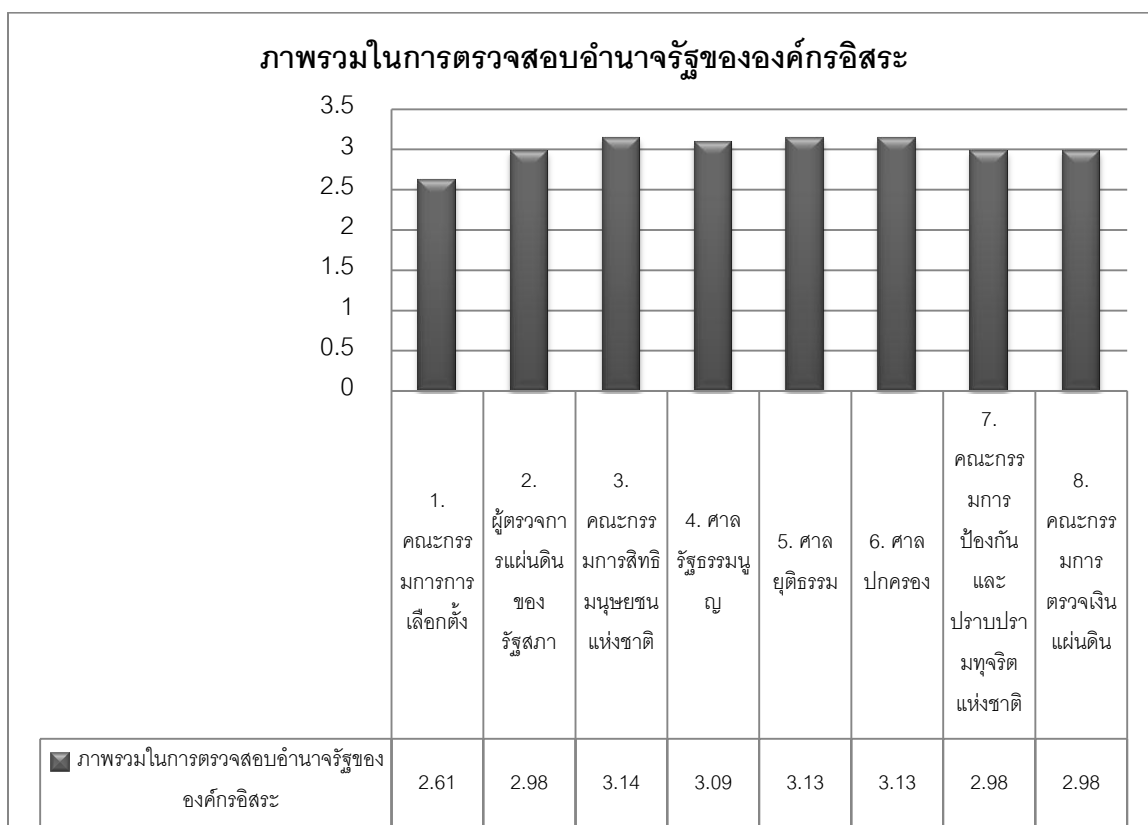
ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึงพอใจ	ค่อนข้าง ไม่พึง พอใจ	ไม่พึง พอใจ หรือไม่ รู้จัก หน่วยงา นนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	20.6	43.5	25.3	10.6	2.74
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	19.4	44.1	24.7	11.8	2.71
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	22.4	47.1	22.9	7.6	2.84
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	31.2	34.7	24.7	9.4	2.88
5. ศาลยุติธรรม	29.4	37.1	23.5	10.0	2.85
6. ศาลปกครอง	27.1	40.6	21.8	10.6	2.84
7. คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	20.0	41.2	25.9	12.9	2.68
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	20.0	39.5	28.2	12.4	2.67
รวม	23.76	40.98	24.63	10.66	2.78

5.5.4 การเปรียบเทียบการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาพรวม

เมื่อเทียบระดับความพึงพอใจในเรื่องบทบาทขององค์กรอิสระ ในเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เมื่อรวมระดับเรื่องธรรมาภิบาล มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ และ บทบาทในการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้จริงจัง ขององค์กรอิสระทั้ง 8 องค์กรแล้วพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจสูงสุดกับ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.14 และรองลงมาคือ ศาลยุติธรรม และศาลปกครอง ในระดับที่เท่ากันคือ มีค่าเฉลี่ย 3.13 ในขณะที่คณะกรรมการการเลือกตั้งนั้นประชาชนมีความพึงพอใจต่ำที่สุดคือค่าเฉลี่ย 2.61 ดังตารางข้างล่างนี้

เนื่องมาจากประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทอย่างมากในฐานะองค์กรที่ตรวจสอบกระบวนการการคัดสรรบุคคลที่ผ่านกระบวนการเลือกตั้งให้เข้าสู่ตำแหน่ง แต่ในช่วงสวาทที่เกิดขึ้นและการแสดงบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและในจังหวัดต่างๆ ยังคงประสบปัญหาตั้งแต่การจัดการเลือกตั้งให้มีความโปร่งใสและศักยภาพในการจัดการปัญหาการทุจริต ขอร้องเรียนต่างๆ ตลอดจนการเอาผิดต่อผู้สมัครที่ทำผิดกฎหมายเลือกตั้งให้มีความเด็ดขาดและชัดเจน รวมไปถึงการนำเสนอข่าวผ่านสื่อต่างๆ ในเรื่องปัญหาในการเลือกตั้งที่ผ่าน ๆ มา ที่ทำให้ประชาชนเชื่อว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจำเป็นต้องพัฒนาการทำงานขององค์กรต่อไป และต้องปรับตัวต่อกลยุทธ์ต่างๆ ที่พรรคการเมืองและผู้ลงสมัครตำแหน่งทางการเมืองในระดับต่างๆ นำมาใช้

ตาราง 71 การเปรียบเทียบการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาพรวมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.6 หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง

หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งของการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 คือ การกำหนดให้สถาบันการเมืองต่างๆ เช่น รัฐสภา รัฐบาล พรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ สามารถเป็นตัวแทนของประชาชน หรือตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ในส่วนนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ว่า สถาบันการเมืองต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 นั้น สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด สามารถตรวจสอบถ่วงดุลกันได้หรือไม่ และมีประสิทธิภาพในการบริหารงานเพียงใด ซึ่งผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

5.6.1 ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนร้อยละ 53.1 ไม่เห็นด้วยกับหลักการที่ว่า ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม ในขณะที่ประชาชน ร้อยละ 46.9 เห็นด้วยมากกับหลักการดังกล่าว ในขณะที่ประชาชน ร้อยละ 44.7 เห็นด้วยมากกับหลักการดังกล่าว โดยประชาชน

ร้อยละ 52.9 ไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า นโยบายของรัฐบาลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และประชาชนร้อยละ 62.3 ไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ประชาชนมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการของท่านให้เกิดผลแท้จริงอย่างเป็นรูปธรรม ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 55.9 เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ผู้แทนราษฎรสามารถสะท้อนความเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ในหลักการที่ว่าระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสมนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย แสดงความเห็นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมได้ตามบทบาทที่เหมาะสมต้องมีพื้นฐานมาจากความเสมอภาค สถานการณ์ในปัจจุบันโดยเฉพาะการแบ่งฝ่ายออกเป็นเสื้อสีต่างๆ เป็นตัวอย่างถึงเรื่องความน่าเชื่อถือ หรือ การจัดพวกให้แก่บุคคล มากกว่าสาระของเนื้อหาที่น่าเสนอนอกจากนี้แล้วการเข้าสู่ระบบรัฐสภาตามข้อคำถามจำเป็นต้องผ่านระบบตัวแทนซึ่งมีที่มาจากคนทุกฝ่ายในสังคม แต่ในปัจจุบันการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกรัฐสภาของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากสรรหา ยังคงถูกตั้งคำถามถึงความชอบธรรมในกระบวนการสรรหาที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของการร่างรัฐธรรมนูญและกระบวนการคัดเลือกที่เป็นผลจากการรัฐประหาร รวมไปถึงการจำแนกความเป็น “ทุกฝ่าย” ที่ยังคงต้องสร้างเกณฑ์จำแนกให้ชัดเจนว่าในสังคมไทย จะแบ่งหรือแยกคนออกเป็นฝ่ายใดบ้าง และจะให้ฝ่ายใดมีขอบเขตบทบาทแค่ไหน และจะทำอะไรให้ในทางปฏิบัติฝ่ายที่ไม่ใช่ฝ่ายเดียวกับผู้มีอำนาจรัฐหรืออยู่ตรงข้ามกับผู้มีอำนาจรัฐจะสามารถมีบทบาทเช่นเดียวกับฝ่ายอื่นๆ ได้อย่างเสมอภาคกัน ขณะที่กลุ่มที่เห็นด้วยกับหลักการดังกล่าว เห็นว่า หากหลักการดังกล่าวนี้สามารถเกิดขึ้นได้จริง จะนำไปสู่การสร้างการยอมรับร่วมกันและสังคมจะเกิดความสมานฉันท์กันได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพากระบวนการหรือวิธีการที่ในปัจจุบันพยายามคิดค้นกันอยู่

ในหลักการที่ว่า นโยบายของรัฐบาลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง นั้น เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย สรุปได้ว่า นโยบายของรัฐบาลมักเน้นตอบสนองความต้องการของพื้นที่ฐานเสียงหลักของพรรคการเมืองตนเองเป็นสำคัญ ประโยชน์ที่นักการเมืองจะได้รับดังปรากฏเป็นข่าวในสื่อต่างๆ²⁰ อีกทั้งการแย่งชิงผลงานกันเองระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลนำไปสู่ปัญหาในการดำเนินนโยบายและความต่อเนื่อง ตลอดจนความขัดแย้งทางผลประโยชน์ของกลุ่มต่างๆ ที่มีต่อการดำเนินนโยบายของรัฐ²¹ รวมถึงการปรับปรุงนโยบาย ซึ่งส่งผลต่อประโยชน์ที่ประชาชนเคย

²⁰ “รายงานพิเศษ : ทูจิตเซารณเมล์ 4 พันคัน...ใครจะโดน “พัน” คนแรก?” Retrieved from URL <http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9520000066079>

²¹ “3G” เค้าวังธุรกิจ-การเมืองรุ่มลุ่ม ลุ้น23พ.ย.เลือก4กทช.ใหม่ชี้ชะตา” ประชาชาติธุรกิจ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

ได้รับ นอกจากนี้แล้ว ภายใต้ข้อโจมตีต่อนโยบายประชานิยมต่างๆ แม้จะทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์เฉพาะหน้าจากนโยบายรัฐ แต่ในระยะยาวประชาชนก็ไม่มีเชื่อมั่นได้ว่านโยบายต่างๆ เหล่านี้จะมีความต่อเนื่องเพียงใด หรือมีการปรับเปลี่ยนไปอย่างไร อันเป็นผลจากความไร้เสถียรภาพทางการเมือง

ในประเด็นที่ว่า ประชาชนมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการให้เกิดผลแท้จริงอย่างเป็นรูปธรรมนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย เนื่องจากการเรียกร้องความต้องการที่เกิดขึ้นมักใช้ 2 ช่องทางหลัก นั่นคือ ช่องทางราชการซึ่งรวมไปถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่แม้จะมีผู้บริหารที่เป็นนักการเมืองและรับทราบถึงความต้องการของประชาชนในพื้นที่ แต่เงื่อนไขเรื่องระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติต่างๆ และวิถีปฏิบัติของงานราชการล้วนแล้วแต่ไม่สามารถทำให้กระบวนการเสนอข้อเรียกร้องหรือความต้องการของประชาชนเข้าสู่ระดับการพิจารณาหรือนำไปตัดสินใจเป็นนโยบายหรือแก้ปัญหาได้อย่างเห็นจริงในทางปฏิบัติหรือเป็นไปได้อย่างรวดเร็วเท่าทันตามความต้องการ รวมไปถึงการไม่ให้ความสำคัญต่อปัญหาหรือข้อเรียกร้องของประชาชนอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานของรัฐ ส่วนอีกช่องทางหนึ่ง คือ ช่องทางนอกกระบวนการราชการ เช่น การรวมตัวกันของประชาชน การชุมนุม หรือเรียกร้องผ่านสื่อมวลชน ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้มักถูกโจมตีหรือให้ความหมายว่าเป็นการใช้ความรุนแรง หรือเรียกร้องเกินกว่าสิทธิ เป็นต้น

ในประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้แทนราษฎรสามารถสะท้อนความเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริงนั้น เนื่องมาจากการแข่งขันทางการเมืองระหว่างนักการเมืองในพื้นที่และพรรคการเมืองต่างๆ ภายใต้สถานการณ์ทางการเมืองที่ไม่มีความแน่นอนนั้น ทำให้นักการเมืองและพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับความเชื่อมโยงระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับนักการเมืองระดับชาติ ที่ทำให้การผลักดันนโยบาย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เป็นสิ่งที่นักการเมืองพยายามสร้างผลงานให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นเพื่อประโยชน์ในการสร้างคะแนนนิยมในพื้นที่ ขณะที่กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยให้ความเห็นว่า ผู้แทนราษฎรยังคงมีลักษณะพยายามเข้าถึงประชาชนเฉพาะช่วงเวลาการเลือกตั้งและให้ประโยชน์เฉพาะหน้าเท่านั้น และไม่มีการพัฒนาระบบความสัมพันธ์ที่ทำให้สามารถเป็นตัวแทนของประชาชนได้จริง

ตาราง 72 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ผู้แทนราษฎรสามารถสะท้อนความเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริง	17.1	38.8	37.6	6.5	2.66
2. นโยบายของรัฐบาลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง	6.5	40.6	40.0	12.9	2.41
3. ประชาชนมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการของท่านให้เกิดผลแท้จริงอย่างเป็นรูปธรรม	10.0	27.6	47.6	14.7	2.33
รวม	11.2	35.67	41.73	11.37	2.47

5.6.2 ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนร้อยละ 56.47 ไม่เห็นด้วยกับหลักการที่ว่า ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร ในขณะที่ประชาชน ร้อยละ 43.53 เห็นด้วยกับหลักการดังกล่าว โดยประชาชนร้อยละ 60.0 ไม่เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า ตนเองมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่เลือก และประชาชนร้อยละ 65.3 ไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ส.ส. ที่เลือกมีอุดมการณ์เป็นของตนเองโดยไม่ยึดติดกับระเบียบวินัยพรรค ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 55.9 เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า แกนนำพรรคการเมืองที่เลือกเข้าใจความต้องการของตนเอง

ในหลักการที่ว่าระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหารนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย เนื่องจากเห็นว่าการลงสมัครรับเลือกตั้งและการเข้าไปมีตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีล้วนแล้วแต่ต้องใช้เงินทุนจำนวนมากและต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้มีอำนาจในพรรคการเมืองหรือต้องเป็นบุคคลที่เป็นแกนนำสำคัญในพรรคการเมือง เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้การบริหารพรรคการเมืองถูกทำให้เชื่อได้ว่าเป็นรูปแบบการบริหารที่เน้นการต่อรองระหว่างแกนนำ และสมาชิกต้องพึ่งพาแกนนำพรรคหรือนายทุนของพรรคเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นเหตุผลที่สอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่

ใหญ่ที่ไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ส.ส. ที่เลือกมีอุดมการณ์เป็นของตนเองโดยไม่ยึดติดกับระเบียบวินัยพรรค

อย่างไรก็ดีในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอีกส่วนหนึ่งก็เห็นด้วยว่า ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร เนื่องมาจากในสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน พรรคการเมืองไม่ได้มีความเข้มแข็งและเป็นพรรคการเมืองที่ตั้งใหม่ ทำให้เกิดลักษณะการดึง ส.ส.เข้าพรรคเพื่อหวังผลการเลือกตั้งที่เคยเป็นมาในอดีต ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งจึงเชื่อว่าสมาชิกพรรค โดยเฉพาะ ส.ส. ที่ย้ายมาจากพรรคอื่นๆ จะมีอำนาจต่อรองในพรรคการเมืองได้

ในประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยว่าตนเองมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่เลือกนั้น เนื่องมาจากเห็นว่า นโยบายพรรคมาจากการวางแผนและกำหนดโดยสมาชิกพรรคระดับแกนนำหรือกระแสความต้องการทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในช่วงเวลานั้นๆ เป็นสำคัญ ซึ่งความต้องการของประชาชนน่าจะอยู่ในส่วนของกระแสที่เกิดขึ้น แต่ไม่ได้มีอิทธิพลหรือบทบาทใดต่อการกำหนดนโยบายพรรคการเมืองมากนัก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยว่าตนมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายพรรค เนื่องจากเห็นว่า ผู้สมัครหรือ ส.ส.ในแต่ละเขตเลือกตั้งหรือในภาคต่างๆ ต้องนำเสนอความต้องการของประชาชนในพื้นที่ต่อพรรคเพื่อกำหนดเป็นนโยบายพรรค ดังนั้นตนเองในฐานะประชาชนในพื้นที่จึงมีอิทธิพลต่อนโยบายพรรคการเมืองไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

เช่นเดียวกับการที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า แกนนำพรรคการเมืองที่เลือกเข้าใจความต้องการของตนเอง เนื่องมาจากเหตุผลในเรื่องการออกแบบหรือกำหนดนโยบาย รวมไปถึงการสร้างข้อใจดีพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม เพื่อเป้าหมายในการสร้างคะแนนนิยมให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และสร้างความมั่นใจถึงประโยชน์เชิงนโยบายที่ประชาชนจะได้รับในฐานะที่เลือกพรรคเป็นตัวแทน

ตาราง 73 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. แกนนำพรรคการเมืองที่ท่านเลือกเข้าใจความต้องการของท่าน	16.5	39.4	35.3	8.8	2.64

2. ท่านมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่ท่านเลือก	10.6	29.4	44.1	15.9	2.35
3. ส.ส. ที่ท่านเลือกมีอุดมการณ์เป็นของตนเองโดยไม่ยึดติดกับระเบียบวินัยพรรค	8.2	26.5	47.1	18.2	2.25
รวม	11.77	31.77	42.17	14.3	2.41

5.6.3 การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนร้อยละ 52.54 เห็นด้วยกับหลักการที่ว่า การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งสามารถลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งได้ ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 47.46 ไม่เห็นด้วยกับหลักการดังกล่าว โดยประชาชนร้อยละ 51.2 เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลง และประชาชนร้อยละ 58.3 เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า การเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวทำให้มีการซื้อเสียงได้ง่ายกว่าแบบหนึ่งเขตหลายเบอร์ ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 51.8 ไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า การให้มีผู้เลือกตั้งได้จำนวนมาก ทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลงเพราะไม่คุ้มที่จะลงทุน

ต่อหลักการที่ว่า การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งสามารถลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งได้นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เห็นด้วย ให้เหตุผลว่า การจัดวางเงื่อนไขหรือกลไกที่รัดกุม อันเป็นผลมาจากการทดลองใช้วิธีการหรือระบบหลายๆ แบบจะนำมาสู่วิธีการในการจัดการหรือป้องกันปัญหาการทุจริตเลือกตั้งได้ในที่สุด แม้ว่าจะสร้างความสับสนให้กับประชาชนอยู่มากก็ตาม ในขณะที่ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยกับหลักการดังกล่าว มีความเห็นว่า รากเหง้าของปัญหาอยู่ที่วิธีคิดหรือวัฒนธรรมทางการเมืองของทั้งนักการเมืองและประชาชน ที่ยังคงเน้นการให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และให้ความสำคัญกับผลประโยชน์เฉพาะหน้า รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับความเป็นพวกพ้อง แม้ว่าในปัจจุบันจะเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่ได้จากนโยบายของพรรคมากขึ้นก็ตาม

ทั้งนี้ ในด้านความคิดเห็นต่อประเด็นที่ว่า ระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลงนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย เนื่องจากเป็นการวัดคะแนนนิยมต่อพรรคและผู้สมัครที่อยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคเป็นสำคัญ และหากมีการซื้อเสียงก็ไม่สามารถคาดการณ์ถึงผลที่จะได้ตามการลงทุนได้อย่างแท้จริงเพราะมีการคิดคะแนนรวมกันทั้งประเทศ ในขณะที่การเลือกตั้งโดยใช้บัญชีแบ่งเป็นกลุ่มจังหวัดตามระบบการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ 2550 นั้น การซื้อเสียงเพื่อให้ลงคะแนนเลือกบัญชีของพรรคตามกลุ่มนั้น สามารถทำได้โดยเล็งเห็นผลคะแนนได้อย่างชัดเจนมากกว่า

นอกจากนี้ในส่วนของความคิดเห็นต่อประเด็นที่ว่า การเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวทำให้มีการซื้อเสียงได้ง่ายกว่าแบบหนึ่งเขตหลายเบอร์นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย เนื่องจาก พื้นที่เขตและจำนวนประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งสามารถจัดกลุ่มและระบุถึงหัวคะแนนที่อยู่ในพื้นที่ได้อย่างชัดเจน รวมไปถึงการแข่งขันระหว่างผู้สมัครมีจำนวนน้อย ซึ่งผู้สมัครสามารถลงพื้นที่หรือกำหนดขอบเขตการลงทุนหากต้องการซื้อเสียง หรือสร้างสายสัมพันธ์และต่อรองกับหัวคะแนนในพื้นที่ได้ง่ายขึ้น ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย มีความเห็นว่า การเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวเป็นการลงทุนของผู้สมัครหนึ่งคนต่อหนึ่งพรรค ในขณะที่การเลือกตั้งแบบหนึ่งเขตหลายเบอร์หากมีการซื้อเสียงจะเป็นการระดมทุนของผู้สมัครทั้งหมดในพรรค และอาจมีกรณีแข่งขันกันเองเพื่อให้ได้รับเลือกตั้งภายในพรรคเดียวกัน หากพื้นที่นั้นมีผู้สมัครต่างพรรคที่มีคะแนนนิยมมากกว่า

ตาราง 74 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งสามารถลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งได้ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ท่านเห็นว่าระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลง	8.8	42.4	34.7	14.1	2.46
2. ท่านเห็นว่าทำให้มีผู้เลือกตั้งได้จำนวนมาก ทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลงเพราะไม่คุ้มที่จะลงทุน	10.6	37.6	35.9	15.9	2.42
3. ท่านเห็นว่าการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวทำให้มีการซื้อเสียงได้ง่ายกว่าแบบหนึ่งเขตหลายเบอร์	21.8	36.5	30.0	11.8	2.68
รวม	13.73	38.83	33.53	13.93	2.52

5.6.4 การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุล รัฐบาลและระบบราชการ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนร้อยละ 60.3 เห็นด้วยกับหลักการที่ว่า การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 39.7 ไม่เห็นด้วยกับหลักการดังกล่าว โดยประชาชนร้อยละ 80.6 เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนฯ มีบทบาทในการตรวจสอบรัฐบาล ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 60.0 ไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่าประธานสภาทุกสภา มีความเป็นกลางทางการเมือง

ในประเด็นเรื่องการปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยเนื่องจาก ระบบการดำเนินงานของรัฐสภาในปัจจุบันมักถูกนำมาใช้เพื่อสร้างประเด็นข่าวให้แก่การเมืองมากกว่าการมุ่งตรวจสอบการทำงานทั้งของรัฐสภาและระบบราชการอย่างแท้จริง หากมีการปรับระบบการทำงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพทั้งในการพิจารณากฎหมาย ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจรัฐบาล รวมไปถึงการทำงาน of ระบบราชการซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญของฝ่ายบริหาร จะทำให้รัฐสภาสามารถเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพและได้รับความน่าเชื่อถือจากประชาชนได้มากขึ้น ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย ให้ความเห็นว่า ปัญหาของระบบรัฐสภาไม่ใช่ที่การดำเนินงานของระบบแต่เป็นที่บุคลากรหรือคนในองค์กรที่ยังขาดความน่าเชื่อถือ²² รวมทั้งไม่ให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ตรวจสอบหรือถ่วงดุลอำนาจรัฐบาลและรัฐบาลเท่าที่ควร

นอกจากนี้ในประเด็นที่ว่า ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนฯ มีบทบาทในการตรวจสอบรัฐบาล นั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย เนื่องจาก โดยบทบาทหน้าที่ต้องเป็นผู้นำในการกระตุ้นหรือแสดงบทบาทนำในการตรวจสอบรัฐบาลทั้งจากการให้สัมภาษณ์ในการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลหรือการแสดงบทบาทในการอภิปรายการทำงานของคณะรัฐมนตรีหรือการดำเนินงานของพรรครัฐบาล ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยต่อประเด็นดังกล่าว เห็นว่า แม้จะมีผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร แต่การทำหน้าที่ไม่มีส่งผลสำคัญต่อเสถียรภาพของรัฐบาลมากนัก เพราะแม้จะมีการตรวจสอบหรืออภิปรายรุนแรงเพียงใด ในท้ายที่สุดพรรคร่วมรัฐบาลที่มีเสียงในสภาผู้แทนราษฎรมากกว่าก็ยังคงให้การสนับสนุนรัฐบาลอยู่เช่นเดิม

²² “ตร.ตามสอบขรก.สภาสภาเจอร้ง'กษี-อัมพร” Retrieved from URL

ในประเด็นที่ว่าประธานสภาทุกสภา มีความเป็นกลางทางการเมือง นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ไม่มีความเป็นกลาง เนื่องจากประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานรัฐสภา มาจากพรรคการเมืองเสียงข้างมากหรือเป็นพรรคร่วมรัฐบาล ดังนั้นการทำงานจึงมักอาจมีแนวโน้มที่จะปกป้องและเอื้อประโยชน์ให้แก่ฝ่ายรัฐบาลมากกว่าพรรคฝ่ายค้าน รวมไปถึงประธานวุฒิสภาที่ในอดีตมีลักษณะของการเป็นฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลหรือเอื้อประโยชน์ให้แก่รัฐบาล ดังที่ถูกลำเสนอในสื่อต่างๆ ที่ผ่านมา²³

ตาราง 75 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนฯ มีบทบาทในการตรวจสอบรัฐบาล	28.2	52.4	17.1	2.4	3.06
2. ท่านเห็นว่าประธานสภาทุกสภา มีความเป็นกลางทางการเมือง	11.8	28.2	43.5	16.5	2.35
รวม	20	40.3	30.3	9.45	2.71

5.6.5 การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อเพิ่มความโปร่งใส

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชน ร้อยละ 61.53 เห็นด้วยกับหลักการที่ว่า การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อเพิ่มความโปร่งใส ในขณะที่มีประชาชนเพียง ร้อยละ 38.47 ไม่เห็นด้วยกับหลักการดังกล่าว โดยประชาชน ร้อยละ 59.4 เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า การทำให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานแก่นายกรัฐมนตรีทำให้สร้างภาวะผู้นำให้กับ

²³ “สว.กรุงเทพ ชี้ “สุชน” เอาใจฝ่ายการเมืองจนเสียภาพพจน์สภาสูง ควรลาออกได้แล้ว” Retrieved from URL

นายกรัฐมนตรี และประชาชนร้อยละ 76.4 เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า การยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลว่าเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 51.2 ไม่ยอมรับว่ากระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยวิธีการขานชื่อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผย เป็นการสร้างความโปร่งใส

จากหลักการที่ว่า การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มีความโปร่งใสนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย เนื่องจากหาก “ระบบ” ภายใต้กลไกต่าง ๆ สำคัญต่อการสร้างให้รัฐบาลมีเสถียรภาพและทำงานได้มีประสิทธิภาพโดยมีกระบวนการตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใสย่อมเป็นสิ่งที่ดี โดยส่วนใหญ่เห็นว่า การสร้างภาวะผู้นำให้นายกรัฐมนตรีที่มีความเป็นอิสระเป็นสิ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานในฐานะผู้นำประเทศ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและการเกิดวิกฤตต่างๆ ในประเทศ ที่ต้องการการตัดสินใจที่รวดเร็วซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า แม้จะสนับสนุนให้อำนาจแก่นายกรัฐมนตรีมีอิสระในการทำงานมากขึ้น แต่การอภิปรายไม่ไว้วางใจยังเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ประชาชนได้รับทราบถึงปัญหาในการบริหารประเทศที่เกิดขึ้น และกลไกทางรัฐสภายังเป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้การเมืองดำเนินการได้อย่างเป็นระบบระเบียบตามวิถีทางการปกครองภายใต้กฎหมาย

ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย ให้ความเห็นว่า การปรับระบบรัฐบาลดังกล่าว เป็นไปได้ยากภายใต้ลักษณะของนักการเมืองที่ยังมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนตัว และเน้นการแข่งขันให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองมากกว่าประโยชน์ที่จะเกิดกับประเทศ นอกจากนี้แล้วกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยกับการให้อิสระในการบริหารงานแก่นายกรัฐมนตรี เห็นว่า หากนายกรัฐมนตรีไม่มีภาวะผู้นำที่ดี ขาดเหตุผลในการตัดสินใจที่ดี หรือลุแก่อำนาจอาจนำไปสู่การสร้างความขัดแย้งทางการเมืองและสังคมไทยอีกครั้ง อีกทั้งในประเด็นเรื่องการอภิปรายไม่ไว้วางใจนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย ให้ความเห็นว่า การอภิปรายที่ผ่านมาไม่มีสาระหรือเนื้อหาสำคัญที่ทำให้ประชาชนเห็นถึงปัญหาในการบริหารประเทศของรัฐบาลได้ดีเท่าที่ควร เพราะส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอภิปรายเพื่อโจมตีโดยขาดเหตุผลและการประท้วงกันในที่ประชุม ซึ่งทำให้กระบวนการอภิปรายขาดความน่าเชื่อถือและความสนใจจากประชาชนเท่าที่ควร

ในประเด็นเรื่องกระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยวิธีการขานชื่อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผยเป็นการสร้างความโปร่งใสนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย เนื่องจากเห็นว่า เป็นกระบวนการซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างนักการเมืองหรือ ส.ส. ที่เข้าประชุมแต่ละพรรคการเมืองเท่านั้น ซึ่งการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีไม่ได้มีการนำแนวปฏิบัติที่หัวหน้าพรรคการเมืองเสียงข้างมากจะได้รับการสนับสนุนให้

เป็นนายกรัฐมนตรีมาใช้เสมอไป²⁴ ลักษณะเช่นนี้จึงทำให้การลงคะแนนเลือกนายกรัฐมนตรีเป็นเพียงกระบวนการที่เป็นผลมาจากข้อตกลงของบรรดา ส.ส. เท่านั้นในแต่ละพรรคการเมืองตามที่ตกลงกันได้เท่านั้น ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วย ให้ความเห็นว่า วิธีการขานชื่อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผย ถือเป็น การสร้างความโปร่งใสแล้ว เพราะ ส.ส. ในที่ประชุมได้แสดงจุดยืนของความเห็นของตนโดยเปิดเผย หรือหากมีการเลือกบุคคลจากพรรคการเมืองที่ไม่ใช่พรรคการเมืองที่ได้ที่นั่งมากที่สุด ก็เห็นควรให้เป็นการตกลงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ที่จะพิจารณาถึงความเหมาะสม

ตาราง 76 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพ ภายใต้การตรวจสอบเพื่อเพิ่มความโปร่งใสในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ท่านยอมรับว่ากระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยวิธีการขานชื่อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผย เป็นการสร้างความโปร่งใส	14.7	34.1	34.7	16.5	2.47
2. การให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานแก่นายกรัฐมนตรี ทำให้สร้างภาวะผู้นำให้กับนายกรัฐมนตรี	14.7	44.7	26.5	14.1	2.60
3. ท่านพึงพอใจกับการยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลว่าเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล	27.6	48.8	17.1	6.5	2.98

²⁴ “การลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีในประเทศไทย ธันวาคม พ.ศ. 2551” Retrieved from URL

http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A5%E0%B8%87%E0%B8%A1%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%A5%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2_%E0%B8%98%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1_%E0%B8%9E.%E0%B8%A8._2551

รวม	19	42.53	26.1	12.37	2.68
-----	----	-------	------	-------	------

5.7. การวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เพื่อประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน

ในส่วนของกาวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เป็นการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศไทย โดยแนวทางในการสำรวจมาจากรายงานของ คพป. ซึ่งได้เสนอว่า การเมืองไทยมีปัญหาทั้งระบบ จึงต้องมีการปฏิรูปตามระบบ โดยเป็นการปฏิรูปตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม ทั้งนี้ได้มีการประเมินจุดเด่น และจุดอ่อน เพื่อเป็นรากฐานของบริบทการเมืองเพื่อการปฏิรูปการเมืองไทย การประเมินจุดเด่นและจุดอ่อนในที่นี้ จึงเป็นการประเมินบริบททางการเมืองและสังคมของไทยในภาคต่างๆ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างจากข้อประเมินจากความเห็นของ คพป. ในช่วงก่อนการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม

5.7.1 จุดเด่นของสังคมไทย

ในการพิจารณาถึงจุดเด่นของสังคมไทยนั้น จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนร้อยละ 91.1 เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า คนไทยเป็นคนอดทน มีความกตัญญูและรักอิสระเสรี และร้อยละ 86.4 เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า พุทธศาสนากล่อมเกลาคให้คนไทยสามารถยอมรับคนที่มีความแตกต่างทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีได้ง่าย ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 84.1 เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น เปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถในการสร้างตัวได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จได้เสมอ และร้อยละ 83.6 เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า คนไทยปรับตัวได้เร็ว และเป็นคนมีน้ำใจ และร้อยละ 83.0 เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า คนไทยยอมรับการเปลี่ยนแปลง โดยถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นมาจากองค์กรที่ได้รับการยอมรับ

ทั้งนี้ ข้อสังเกตสำหรับการนำเสนอข้อมูลในช่วงต้นนั้น กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วย ให้ความเห็นว่าคุณลักษณะดังกล่าว เป็นพื้นฐานทางค่านิยมและวัฒนธรรม รวมไปถึงเป็นภาพเชิงเอกลักษณ์ของความเป็นคนไทย ที่ได้รับการยอมรับร่วมกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวถูกถ่ายทอดมาในลักษณะของการสั่งสอนอบรมทั้งในหลักสูตรการศึกษาและการถ่ายทอด กล่อมเกลามาจากสื่อต่างๆ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย ให้ความเห็นว่าคุณลักษณะข้างต้นเป็นลักษณะเฉพาะตนที่สังคมพยายามกำหนดให้เป็น โดยที่ไม่ได้เกิดขึ้นกับความเป็นคนไทยทุกคนเสมอไป ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย ได้โต้แย้งในเรื่องของการแบ่งแยกชนชั้นว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ดังปรากฏในเรื่องระบบอุปถัมภ์ เส้นสาย หรือแม้แต่การ

กตซี ถูกเหยียดหยามคนต่างภูมิภาค เช่น การดูถูกคนอีสาน หรือ พยายามให้คนอีสานต้องถูกจำกัด อยู่ในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เป็นต้น

ในการพิจารณาถึงจุดเด่นอีกส่วนหนึ่งนั้น ประชาชนร้อยละ 79.4 เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า คนไทยมีความสามารถกลมกล่อมเกลาผู้ที่มาจากวัฒนธรรมอื่นให้เข้ามาอยู่ในสังคมไทยได้อย่างกลมกลืนและไม่เกิดความขัดแย้ง และร้อยละ 66.4 เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า คนไทยเป็นคนให้อภัย พร้อมที่จะลืมอดีต และร้อยละ 62.4 เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า คนไทยยอมรับ “อำนาจ” แม้จะไม่มี “วินัย” ด้วยเหตุผลที่คนไทยมีลักษณะของการยอมรับระบบอุปถัมภ์และอำนาจนิยม ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 51.2 กลับไม่เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า ประเทศไทยมีความสามัคคีมากกว่าชาติอื่นๆ ไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อย มีอิสรภาพและเอกราชตลอดเวลามาช้านาน ซึ่งในประเด็นนี้ กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วย ให้ความเห็นว่าปัญหาเรื่องความสามัคคี เป็นเพียงประเด็นที่จะเกิดขึ้นเพียงระยะเวลาไม่นาน อันเป็นปัญหาจากการถูกปลุกปั่นทางความคิดและความไม่เข้าใจกันของประชาชนกลุ่มต่างๆ เท่านั้น

ตาราง 77 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของสังคมไทยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ข้อ	ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1	ประเทศไทยมีความสามัคคีมากกว่าชาติอื่นๆ ไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อย มีอิสรภาพและเอกราชตลอดเวลามาช้านาน	16.5	32.4	37.1	14.1	2.51
2	พุทธศาสนากลมกล่อมเกลาให้คนไทยสามารถยอมรับคนที่มีความแตกต่างทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีได้ง่าย	32.9	53.5	11.2	2.4	3.17
3	คนไทยเป็นคนอดทน มีความกตัญญูและรักอิสรเสรี	37.6	53.5	5.3	3.5	3.25
4	คนไทยยอมรับ “อำนาจ” แม้จะไม่มี “วินัย”	26.5	35.9	25.9	11.8	2.77
5	คนไทยปรับตัวได้เร็ว และเป็นคนมีน้ำใจ	31.8	51.8	10.6	5.9	3.09

6	คนไทยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ถ้าการเปลี่ยนแปลงมาจากองค์กรที่ให้บริการยอมรับ	27.1	55.9	12.4	4.7	3.05
7	คนไทยเป็นคนให้อภัย พร้อมที่จะลืมอดีต	18.2	48.2	24.7	8.8	2.76
8	คนไทยมีความสามารถกลมกล่อมแก่ผู้ที่มาจากวัฒนธรรมอื่นให้เข้ามาอยู่ในสังคมไทยได้อย่างกลมกลืนและไม่เกิดความขัดแย้ง	21.2	58.2	16.5	4.1	2.96
9	สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น เปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถในการสร้างตัวได้รับการยอมรับ และประสบความสำเร็จได้เสมอ	48.8	35.3	10.6	5.3	2.55

สำหรับการพิจารณาถึงจุดอ่อนของสังคมไทยนั้น จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนร้อยละ 58.2 เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่า สังคมไทยนิยมการใช้ “อำนาจ” มากกว่า “กฎหมาย” ดังเช่น วัฒนธรรมการวิ่งเต้นหรือเข้าหาผู้มีอำนาจให้ช่วยดำเนินการเรื่องต่างๆ ตั้งแต่การฝากบุตรหลานเข้าโรงเรียนจนถึงไถ่เกี้ยคดีความ

5.7.2 จุดอ่อนของสังคมไทย

นอกจากนี้ ประชาชนยังมีความเห็นสนับสนุนในหลายประเด็นว่าเป็นจุดอ่อนของประเทศไทย โดยจุดอ่อนในด้านการเมืองนั้นพบว่า ร้อยละ 85.3 เห็นด้วยว่า พรรคการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในมือของผู้ที่ลงทุนให้พรรคเพียงไม่กี่คน และร้อยละ 64.7 เห็นด้วยว่า การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง เป็นเรื่องสกปรก โดยร้อยละ 64.8 เห็นว่า ตนเองได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงเมื่อเลือกตั้งหรือการอ่านข่าวเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในวิธีอื่น นอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละ 78.8 เห็นด้วยว่า คนในเมืองที่มีฐานะดี ประณามคุณูปการขายเสียงของชาวบ้านในชนบท และร้อยละ 80.0 ชาวบ้านในชนบทยังขาดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน นักการเมืองจึงใช้ช่องว่างนี้ในการสร้างอามิสสินจ้าง และร้อยละ 51.2 เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่า การแข่งขันในการเลือกตั้ง มีการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอยู่เสมอ โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า คนอีสานมักกลายเป็นเป้าหมายของภูมิภาคที่เกิดปัญหานี้อยู่เสมอ

ในส่วนจุดอ่อนทางด้านกฎหมาย พบว่า ร้อยละ 87.6 เห็นด้วยว่ากระบวนการตรากฎหมายส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า ผู้มีอำนาจรัฐมักมีความคิดว่าประชาชนขาดความรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมสร้างความล่าช้ามากกว่าสร้างสรรค์ อีกทั้งร้อยละ 80.6 เห็นด้วยว่ากฎหมายไทยมีส่วนให้การทำงานของภาครัฐเชิงซ้ำ และร้อยละ 84.1 เห็นด้วยว่า การทุจริตในแวดวงระดับสูงเกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะกฎหมายไม่มีระบบตรวจสอบที่มีอิสระและมีประสิทธิภาพ

ในการบริหารประเทศนั้น พบว่า ร้อยละ 82.9 เห็นด้วยว่า การบริหารประเทศกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพฯ ส่งผลให้พื้นที่ในส่วนภูมิภาคไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าแม้จะมีการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาในภูมิภาคต่างๆ ก็มักเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการเมืองในการสร้างความนิยมต่อพรรคการเมืองหรือรัฐบาลเท่านั้น ไม่ได้เกิดจากความจำเป็นหรือการพัฒนาบนฐานของเหตุผลที่ต้องการกระจายความเจริญอย่างมีเหตุผล อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 82.9 เห็นด้วยว่าองค์กรการเมือง เช่น รัฐสภา รัฐบาล หรือองค์กรอิสระต่างๆ ไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ และร้อยละ 74.8 เห็นด้วยว่า ข้าราชการก็ไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เช่นกัน ในขณะที่ด้านสื่อมวลชนนั้นพบว่า ร้อยละ 83.5 เห็นด้วยว่าสื่อมวลชนไม่ได้ปกป้องคนในสังคมอย่างเต็มที่ และร้อยละ 83.0 เห็นด้วยว่า การเสนอข่าวทางการเมืองของสื่อมวลชนเป็นไปในทางไม่สร้างสรรค์

นอกจากนี้ ในด้านสังคมยังพบว่า ร้อยละ 78.9 เห็นด้วยว่า คนไทยมีความ “ศรัทธา” มากกว่า”ปัญญา” ดังเช่น ความเชื่อในอิทธิปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอในแต่ละช่วงเวลา อาทิ เครื่องราง ความนิยมในการเสี่ยงทายการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น โดยร้อยละ 78.8 เห็นด้วยว่า สังคมไทยมีความอ่อนแอทางวิชาการ ซึ่งได้มีการให้เหตุผลว่า คนไทยเชื่อบุคคลที่ตนเองเชื่อถือหรือศรัทธา เช่น นักการเมืองที่มีภาพลักษณ์ดี พระ หรือ ผู้มีชื่อเสียง มากกว่าการนำเสนอข้อมูลของนักวิชาการ อีกทั้งมักคิดว่านักวิชาการไม่มีความเข้าใจในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ในขณะที่ร้อยละ 78.2 เห็นด้วยว่า การรวมกลุ่มของคนไทยทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ไม่เกิดความสามัคคี ดังเช่นกรณีเสื้อหลากสี ในปัจจุบัน โดยร้อยละ 67.0 เห็นด้วยว่า พุทธศาสนามีความอ่อนแอ เนื่องจากถูกรวบงำจากราชการและทุน นอกจากนี้ยังเป็นผลมาจากความเสื่อมอันเกิดจากการประเด็นปัญหาด้านความประพฤติของพระสงฆ์

ตาราง 78 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อนของสังคมไทยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ข้อ	ประเด็น	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	ค่อนข้าง เห็น ด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1	การทุจริตในแวดวงระดับสูงเกิดขึ้น ตลอดเวลา เพราะกฎหมายไม่มีระบบ ตรวจสอบที่มีอิสระและมีประสิทธิภาพ	48.8	35.3	10.6	5.3	3.28
2	การแข่งขันในการเลือกตั้ง มีการทำผิด กฎหมายเลือกตั้งอยู่เสมอ	51.2	37.1	8.2	3.5	3.36
3	พรรคการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในมือของผู้ที่ ลงทุนให้พรรคเพียงไม่กี่คน	41.2	44.1	12.4	2.4	3.24
4	ชาวบ้านในชนบทยังขาดสิ่งจำเป็นขั้น พื้นฐาน นักการเมืองจึงใช้ช่องว่างนี้ใน การสร้างอามิสสินจ้าง	40.6	39.4	11.8	8.2	3.12
5	คนในเมืองที่มีฐานะดี ประณามดูถูกการ ขายเสียงของชาวบ้านในชนบท	35.9	42.9	13.5	7.6	3.07
6	การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง เป็น เรื่องสกปรก	27.1	37.6	21.8	13.5	2.78
7	ท่านเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียง เมื่อเลือกตั้งหรือการอ่านข่าวเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในวิธีอื่น	22.4	42.4	21.2	14.1	2.73
8	การบริหารประเทศกระจุกตัวอยู่ที่ กรุงเทพ	35.3	47.6	13.5	3.5	3.00
9	องค์กรการเมือง เช่น รัฐสภา รัฐบาล หรือ องค์กรอิสระต่างๆ ไม่อาจตอบสนอง ความต้องการของท่านได้	35.3	47.6	13.5	3.5	3.15
10	ข้าราชการไม่อาจตอบสนองความ	32.4	42.4	21.2	4.1	3.03

	ต้องการของท่านได้					
11	กฎหมายไทยมีส่วนให้การทำงานของภาครัฐเข้มงวดขึ้น	40.0	40.6	13.5	5.9	3.15
12	กระบวนการตรากฎหมายส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน	44.1	43.5	8.2	4.1	3.28
13	สังคมไทยนิยมการใช้ "อำนาจ" มากกว่า "กฎหมาย"	58.2	31.8	7.6	2.4	3.46
14	การรวมกลุ่มของคนไทยทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ไม่เกิดความสามัคคี	39.4	38.8	16.5	5.3	3.12
15	การเสนอข่าวทางการเมืองของสื่อมวลชนเป็นไปในทางไม่สร้างสรรค์	40.6	42.4	13.5	3.5	3.20
16	สื่อมวลชนไม่ได้ปกป้องคนในสังคมอย่างเต็มที่	43.5	40.0	13.5	2.9	3.24
17	สังคมไทยมีความอ่อนแอทางวิชาการ	38.2	40.6	18.2	2.9	3.14
18	พุทธศาสนามีความอ่อนแอ เนื่องจากถูกรบง้างจากราชการและทุน	33.5	33.5	21.8	11.2	2.89
19	คนไทยมีความ "ศรัทธา" มากกว่า "ปัญญา"	41.8	37.1	14.7	6.5	3.14

บทที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มภาคกลาง

6.1 บทนำ

6.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของภาคกลาง

พื้นที่ภาคกลางจะหมายความรวมถึงพื้นที่ภูมิภาคตอนกลางของไทย ครอบคลุมพื้นที่แห่งที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา อยู่กึ่งกลาง ระหว่าง ภาคเหนือภาคอีสานและภาคใต้ โดยจากการแบ่งภาคของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ภาค คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยในเขตพื้นที่ภาคกลางนั้น ประกอบด้วย 25 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา ชัยนาท นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระแก้ว สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

6.1.1.1 ข้อมูลด้านประชากร

ลักษณะของพื้นที่ภาคกลางจะเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ดังนั้นคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ภาคกลาง จึงประกอบอาชีพเกษตร การเลี้ยงสัตว์ และการทำประมงทั้งน้ำจืดและประมงน้ำเค็ม อีกทั้งอาชีพค้าขาย ก็เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่คนภาคกลางนิยมกันมาก เพราะว่าภาคกลาง จะมีทางคมนาคมที่สะดวกสบาย ทั้งทางบกและทางน้ำ ทำให้เหมาะแก่การทำการค้าเป็นอย่างยิ่ง อาชีพในภาคกลาง ส่วนใหญ่เป็นการเพาะปลูก คือการทำนา แต่จะมีอาชีพอย่างอื่นอีกมาก เช่น การทำไร่ข้าวโพด ข้าวฟ่าง การทำสวนผัก สวนผลไม้ เช่น สวนส้ม ส้มโอ มะขามหวาน มะม่วง การเลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงสุกร วัวเนื้อ วัวนม ไก่เนื้อ ไก่ไข่ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการอุตสาหกรรมต่างๆ การค้า งานบริการ ล้วนแต่เป็นอาชีพสำคัญ อาจกล่าวได้ว่าภาคกลางเป็นศูนย์รวมทางเศรษฐกิจทุกด้าน ดังนั้นประชากรในเขตนี้โดยเฉลี่ยจึงมีความเป็นอยู่ดีกว่าประชากรในเขตอื่น โดยจากข้อมูลประชากรพบว่า ภาคกลางมีประชากรประมาณ 15,563,000 คน ณ วันกลางปี 2553 (1 กรกฎาคม) ขณะที่ประเทศเริ่มมีผลิตผลทางอุตสาหกรรมมากขึ้น การขยายตัวได้เริ่มจากภาคนี้และทำให้ในปัจจุบันมูลค่าการส่งออกของผลิตผลทางอุตสาหกรรมมีมากกว่ามูลค่าการส่งออกของผลิตผลทางด้านเกษตรกรรม ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเราส่งสินค้าทางการเกษตรน้อยลง แต่เป็นผลมาจากการเปรียบเทียบมูลค่าระหว่างสองกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เนื่องจากภาคกลางเป็นแหล่งอาชีพที่สำคัญจึงพบว่าประชากรในภูมิภาคอื่นได้อพยพมาหางานในภูมิภาคนี้โดยเฉพาะในบริเวณใกล้เคียงกรุงเทพมหานคร นอกจากประชากรในประเทศเรา

แล้วยังมีคนต่างประเทศ เช่น กัมพูชา พม่า ลาว บังกลาเทศ ได้พยายามแอบมาหางานทำในภูมิภาคนี้ จึงนับได้ว่าภาคกลางเป็นภาคที่ก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจกว่าภูมิภาคอื่นๆ พื้นที่ราบภาคกลางมีผู้คนเชื้อสายต่างๆ อพยพมาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่นานแล้ว เช่น คนไทยเชื้อสายมอญที่จังหวัดปทุมธานี และนนทบุรี คนไทยเชื้อสายลาว เช่น ลาวพวนที่จังหวัดสระบุรี ลพบุรี ลาวโซ่งที่จังหวัดเพชรบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม โดยมีการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมที่ต่างกัน แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

6.1.1.2 ข้อมูลทางด้านการเมือง

นับแต่มีการปฏิรูปการเมืองในปี 2540 ได้มีการจัดการเลือกตั้งทั้งสิ้น 4 ครั้ง คือ

- (1) การเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม 2544
- (2) การเลือกตั้งวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548
- (3) การเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน 2549 (เป็นโมฆะ)
- (4) การเลือกตั้งวันที่ 23 ธันวาคม 2550

การเลือกตั้งในวันที่ 6 มกราคม 2544 นับว่าเป็น การเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งแรกในระบบใหม่ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งแบ่งเป็นระบบบัญชีรายชื่อ 100 คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งอีก 400 คน ภายใต้การกำกับดูแลและจัดการเลือกตั้งของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. โดยการเลือกตั้งในครั้งนั้น พรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้ง และส่งผลให้ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตรได้รับการแต่งตั้งกลายเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 23 ของประเทศไทย และสามารถดำรงตำแหน่งในวาระครบ 4 ปี เป็นคนแรกของไทย โดยหลังจากนั้นได้มีการจัดการเลือกตั้งในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 โดยการเลือกตั้งในครั้งนั้น พบว่า พรรคไทยรักไทยได้คะแนนเสียงในเขตภาคกลางถึง 79 ที่นั่ง ในขณะที่พรรคชาติไทย และประชาธิปัตย์ได้เพียง 10 และ 8 ที่นั่ง ตามลำดับ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าพรรคอื่นๆ เป็นอย่างมาก โดยการเลือกตั้งในครั้งนั้น ส่งผลให้พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ และส่งผลให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่า “พ.ต.ท. ทักษิณกลายเป็นนายกรัฐมนตรีที่ทรงอำนาจที่สุดเท่าที่เคยมีการเลือกตั้งผู้นำประเทศมา”

หลังจากนั้นได้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น โดยการเกิดกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญในการขับไล่พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรให้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รวมทั้งปัญหาเรื่องการทุจริตและความไม่ไว้วางใจการทำงานของรัฐบาลในสมัยนั้น ส่งผลให้พ.ต.ท.ทักษิณ ตัดสินใจยุบสภา และนำไปสู่การเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 เมษายน 2549

โดยการเลือกตั้งครั้งนี้ได้ปรากฏว่า อดีตพรรคฝ่ายค้าน 3 พรรค ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคมหาชน และพรรคชาติไทยตัดสินใจไม่ส่งผู้สมัคร การเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้ใช้สิทธิออกเสียงน้อยลงกว่าการเลือกตั้งปี 2548 คือ 63.7% ของผู้มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด ลดลงจากอัตราส่วน 72.5% ของปี 2548 และผลการเลือกตั้งในครั้งนั้น ปรากฏว่าพรรคไทยรักไทย ยังคงได้รับคะแนนเสียงข้างมาก (56.45% ในผลการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ) แต่ในหลายพื้นที่ได้เกิดปรากฏการณ์ "ไม่เอาทักษิณ" ด้วยการที่ผู้สมัครจากพรรคไทยรักไทยได้คะแนนน้อยกว่าผู้ไม่ออกเสียงและบัตรเสีย โดยการเลือกตั้งครั้งนี้มีบัตรเสียจำนวนมาก คือกว่า 5.2 ล้านใบ คิดเป็น 9.1% สูงกว่าสัดส่วนบัตรเสียในการเลือกตั้งปี 2548 คือ 4.4% กว่าสองเท่า สาเหตุเพราะมีผู้ลงคะแนนหลายคนเขียนข้อความระบายความในใจลงในบัตร (เช่น "ทักษิณ ออกไป" หรือข้อความอื่นๆ) ดังนั้นบัตรเสียที่มีข้อความดังกล่าวจึงควรนับรวมอยู่ในส่วนของผู้ที่ "ไม่เอาทักษิณ" ด้วย ทั้งนี้ในส่วนของภาคกลางพบว่า โดยในพื้นที่ภาคกลางมีผู้ไม่ออกเสียง (No Vote) ถึง 29% สำหรับการเลือก ส.ส.ระบบบัญชีรายชื่อ และ 36% สำหรับการเลือก ส.ส.แบบแบ่งเขต จากผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด 7,413,212 คน และมีบัตรเสีย 10.8% ซึ่งเพิ่มขึ้นจากการเลือกตั้งในปี 2548 ที่มีบัตรเสียเพียง 5.4% แต่ในท้ายที่สุดการเลือกตั้งครั้งนี้ก็ถูกศาลรัฐธรรมนูญพิพากษาให้เป็นโมฆะ และได้มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2549 แต่เกิดการรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน 2549 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งนำโดย พล.อ. สนธิ บุญยรัตกลิน ส่งผลให้การเลือกตั้งครั้งนี้ถูกยกเลิกไป

ทั้งนี้ การเลือกตั้งครั้งล่าสุดคือ การเลือกตั้งในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 โดยผลการเลือกตั้งพบว่า พรรคพลังประชาชนได้ที่นั่งมากที่สุดในภาคกลางคือ 39 คน ใกล้เคียงกับพรรคประชาธิปัตย์คือ 35 คน และรองลงมาคือ พรรคชาติไทย พรรคประชากรไทย พรรคมหาชนชาติไทย และพรรคเพื่อแผ่นดิน คือ 18 คน 3 คน 2 คน และ 1 คน ตามลำดับ โดยจะเห็นได้ว่า พรรคการเมืองที่มีสัดส่วนของส.ส.มากที่สุดในพื้นที่ภาคกลางในช่วงเวลาหลังการปฏิรูปการเมืองปี 2540 ที่ผ่านมา ยังคงเป็นของส.ส.ในกลุ่มพรรคไทยรักไทย ซึ่งเปลี่ยนเป็นพรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทยในภายหลัง จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า หลายพื้นที่ในเขตภาคกลางได้กลายมาเป็นฐานสำคัญในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดง หรือแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ในหลายครั้ง และส่งผลให้เกิดสถานการณ์ความรุนแรงในหลายพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจอารมณ์ทางการเมืองของคนไทยในปัจจุบันโดยกรมสุขภาพจิต ร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ซึ่งทำการสำรวจอารมณ์ทางการเมืองของคนไทยใน 21 จังหวัด รวม 5 ภาค ระหว่างวันที่ 27 มีนาคม-10 สิงหาคม 2553 พบว่า อารมณ์ทางการเมืองของประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 48.64 อยู่ในภาวะปกติ

ขณะที่มีประชาชนร้อยละ 18.55 ที่มีอารมณ์ทางการเมืองรุนแรง โดยภาคที่มีอารมณ์ทางการเมืองรุนแรงที่สุดคือ ภาคกลาง ร้อยละ 22.79 รองลงมาคือ ภาคอีสานตอนบน ร้อยละ 21.44 และหากได้เรียงสถานการณ์เป็นรายเดือน จะพบว่าในเดือนเมษายน-พฤษภาคม จัดอยู่ในระยะวิกฤต โดยประชาชนมีอารมณ์ทางการเมืองรุนแรงสูงถึงร้อยละ 26

6.1.2 ข้อมูลการเก็บพื้นที่ของภาคกลาง

ในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ตัวอย่างสำหรับการศึกษาคั้งนี้ คือ จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดเพชรบุรี โดยทำการประชุมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและคำถามในแบบสอบถามร่วมกันกับทีมผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นผู้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยตรง และจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่จริงพบว่า กลุ่มตัวอย่างบางส่วนแสดงความเห็นว่าแบบสอบถามมีความยาวเกินไปทำให้ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามค่อนข้างนาน และในประเด็นดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้หลายคนปฏิเสธที่จะตอบแบบสอบถาม ส่งผลให้ผู้เก็บข้อมูลต้องเลือกกลุ่มตัวอย่างรายใหม่ นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่เข้าใจประเด็นคำถามบางข้อในส่วนของเรื่องสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ผู้เก็บข้อมูลจึงต้องใช้วิธีการอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการถาม อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า ลักษณะการเก็บข้อมูลโดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสนใจและกระตือรือร้นที่จะให้ข้อมูล และแสดงความเห็นต่อผู้เก็บข้อมูลว่า อยากให้ข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ในการปฏิรูปการเมืองไทยให้ดียิ่งขึ้น

6.2. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนของการแสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ เป็นการแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้มามีคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกับสัดส่วนของประชากรของประเทศไทยในเรื่อง เพศ อายุ และอาชีพหรือไม่ ซึ่งนับเป็นตัวแปรควบคุมในการวิจัยในครั้งนี้เพื่อจะไม่ให้เกิดอคติด้านเพศ อายุ หรืออาชีพ โดยจากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นำมาแจกแจงได้ดังต่อไปนี้

6.2.1 เพศ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้หญิง 62 คน และเป็นผู้ชาย 57 คน คิดเป็นร้อยละ 52.1 และ ร้อยละ 47.9 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสัดส่วนประชากรของประเทศที่มีลักษณะผู้หญิงมากกว่าผู้ชายเล็กน้อย

ตาราง 79 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศในภาคกลาง

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	57	47.9
หญิง	62	52.1
รวม	119	100.0

2.2 อายุ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวตามช่วงอายุดังต่อไปนี้ คือมีผู้ที่อายุต่ำกว่า 29 ปีจำนวน 32 คน อายุตั้งแต่ 30-39 ปีจำนวน 24 คน อายุตั้งแต่ 40-49 ปีจำนวน 19 คน อายุตั้งแต่ 50-59 ปีจำนวน 42 คน อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9, 20.2, 16.0, 35.3 และ 1.7 ตามลำดับ

ตาราง 80 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุในภาคกลาง

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 29 ปี	32	26.9
30-39 ปี	24	20.2
40-49 ปี	19	16.0
50-59 ปี	42	35.3
60 ปีขึ้นไป	2	1.7
รวม	119	100.0

6.2.3 อาชีพ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 รองลงมาคือ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 12.6 ส่วนที่เหลือมีการกระจายตัวตามกลุ่มอาชีพต่างๆ คือ พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน จำนวน 9 คน รับจ้างทั่วไป/คนงาน จำนวน 8 คน ค้าขาย จำนวน 7 คน เจ้าของกิจการร้านค้า/ธุรกิจขนาดกลาง จำนวน 7 คน และเกษตรกร จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.6, 6.7, 5.9, 5.9 และ 4.2 ตามลำดับ

ตาราง 81 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพในภาคกลาง

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	59	49.6
นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	15	12.6
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน	9	7.6
รับจ้างทั่วไป คนงาน	8	6.7
ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ	7	5.9
เจ้าของกิจการร้านค้า/ธุรกิจขนาดกลาง	7	5.9
เกษตรกร	5	4.2
แม่บ้าน/ข้าราชการบำนาญ	3	2.5
ทำงานองค์กรเอกชน (NGOs)	2	1.7
ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่	2	1.7
อื่นๆ ระบุ	2	1.7
รวม	119	100.0

6.2.4 รายได้โดยประมาณ

ในการตอบแบบสอบถามเรื่องรายได้ต่อเดือนเพื่อทราบลักษณะทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้โดยประมาณต่อเดือน 30,000 – 50,000 บาท จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ารายได้ส่วนใหญ่ของประชากรในภาคกลางอยู่ในระดับที่สูง

หากเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของรายได้ต่อบุคคลในประเทศ ซึ่งอยู่ที่ประมาณปีละ 272,986 บาท โดย สัดส่วนของรายได้ของประชากรที่รองลงมาคือ ต่ำกว่า 6,000 บาท และ 12,001-18,000 บาท ในจำนวนที่เท่ากันคือ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 ส่วนที่เหลือมีรายได้โดยประมาณต่อเดือน 6,001-12,000 บาท จำนวน 18 คน 18,000 – 24,000 บาท จำนวน 12 คน 50,000 – 85,000 บาท จำนวน 12 คน 24,000 – 30,000 บาท จำนวน 7 คน และ 85,000 บาทขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4, 10.3, 10.3, 6.0 และ 0.9 ตามลำดับ

ตาราง 82 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้โดยประมาณต่อเดือนในภาคกลาง

ระดับรายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 6,000 บาท	20	17.1
6,001-12,000 บาท	18	15.4
12,001-18,000 บาท	20	17.1
18,000 – 24,000 บาท	12	10.3
24,000 – 30,000 บาท	7	6.0
30,000 – 50,000 บาท	27	23.1
50,000 – 85,000 บาท	12	10.3
85,000 บาทขึ้นไป	1	0.9
รวม	117	100.0

6.2.5 ระดับการศึกษา

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 รองลงมาคือ ปริญญาโท จำนวน 18 คน มัธยมศึกษา/ปวช.หรือเทียบเท่า จำนวน 13 คน อนุปริญญา/ปวท./ปวส หรือเทียบเท่า จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1, 10.9, และ 10.1 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาค่อนข้างสูง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เหลือสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมต้นหรือเทียบเท่า จำนวน 7 คน ประถม

ต้น หรือเทียบเท่า จำนวน 6 คน ประถมปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 2 คน และไม่ได้เรียนหนังสือ
จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9, 5.0, 1.7 และ 1.7 ตามลำดับ

ตาราง 83 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาในภาคกลาง

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยเรียนหนังสือ	2	1.7
ประถมต้น หรือเทียบเท่า	6	5.0
ประถมปลายหรือเทียบเท่า	2	1.7
มัธยมต้นหรือเทียบเท่า	7	5.9
มัธยมปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า	13	10.9
อนุปริญญา/ปวท./ปวส หรือเทียบเท่า	12	10.1
ปริญญาตรี	59	49.6
ปริญญาโท	18	15.1
รวม	119	100.0

6.2.6 ศาสนา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คือ 116 คน คิดเป็นร้อยละ 97.5 รองลงมาคือ
ศาสนาอิสลาม จำนวน 2 คน และศาสนาคริสต์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 และ 0.8 ตามลำดับ

ศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
พุทธ	116	97.5
อิสลาม	2	1.7
คริสต์	1	0.8
รวม	119	100.0

6.2.7 เขตที่อยู่อาศัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขต เทศบาลเมือง คือ 64 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาคือ เทศบาลตำบล จำนวน 26 คน องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 21 คน และเทศบาลนคร จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8, 17.6 และ 6.7 ตามลำดับ

ตาราง 84 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยในภาคกลาง

เขตที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
เทศบาลนคร	8	6.7
เทศบาลเมือง	64	53.8
เทศบาลตำบล	26	21.8
องค์การบริหารส่วนตำบล	21	17.6
รวม	119	100.0

6.3 การเปิดรับสื่อทางการเมือง

6.3.1 ทางเลือกในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสาร

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนมีการรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อ โทรทัศน์ มากที่สุดคือ 62 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 59.2 รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ จำนวน 21 คน อินเทอร์เน็ต จำนวน 14 คน วิทยุ จำนวน 4 คน และการพูดคุยกับคนอื่น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4, 13.6, 3.9 และ 2.9 ตามลำดับ จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่ประชาชนเข้าถึงมากที่สุด และสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนในเขตภาคกลางได้มากที่สุด

ตาราง 85 ทางเลือกในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารในภาคกลาง

สื่อ	จำนวน	ร้อยละ
1 หนังสือพิมพ์	21	20.4

2 วิทยู	4	3.9
3 โทรทัศน์	61	59.2
4 การพูดคุยกับบุคคลอื่น	3	2.9
5 อินเทอร์เน็ต	14	13.6
รวม	103	100.0

6.3.2 ความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการเปิดรับฟังข่าวสารทางการเมือง ทุกวัน คิดเป็นจำนวน 69 คน หรือร้อยละ 58.0 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างในสัดส่วนที่รองลงมานั้น มีการเปิดรับฟังข่าวสารทางการเมือง สัปดาห์ละ 2-3 วัน จำนวน 33 คน หรือร้อยละ 27.7 จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการเปิดรับฟังข่าวสารทางการเมืองอยู่เป็นประจำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสนใจทางการเมืองมาก ซึ่งสะท้อนได้จากความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ตาราง 86 ความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในภาคกลาง

ความถี่	จำนวน	ร้อยละ
1 ทุกวัน	69	58.0
2 สัปดาห์ละ 2-3 วัน	33	27.7
3 สัปดาห์ละครั้ง	4	3.4
4 ไม่ค่อยได้ติดตาม	13	10.9
รวม	119	100.0

6.3.3 ความเชื่อมั่นในสื่อมวลชน

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างเชื่อมั่นในข่าวสารทางการเมืองที่ผ่านจากสื่อ โทรทัศน์ มากที่สุดคือ จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 76.6 รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ จำนวน 11 คน และ อินเทอร์เน็ต จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 และ 8.1 ตามลำดับ โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อมั่นใน

ข่าวสารทางการเมืองที่ได้รับจากวิทยุและการพูดคุยกับบุคคลอื่นในจำนวนที่เท่ากัน คือ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7

ตาราง 87 ความเชื่อมั่นในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อมวลชนในภาคกลาง

สื่อ	จำนวน	ร้อยละ
1 หนังสือพิมพ์	11	9.9
2 วิทยุ	3	2.7
3 โทรทัศน์	85	76.6
4 การพูดคุยกับบุคคลอื่น	3	2.7
5 อินเทอร์เน็ต	9	8.1
รวม	111	100.0

6.4 หลักการสำคัญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

คำถามในส่วนนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามวัดความพึงพอใจในประเด็นต่างๆ อันเป็นเจตนารมณ์เรื่องสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นได้แก่ 1. ประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค 2. ประเด็นเรื่องการทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ และ 3. การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

6.4.1 สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค

6.4.1.1 สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 73.57 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ร้อยละ 26.43 โดยจะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่สนับสนุนในทุกเรื่องของประเด็นเรื่องเรื่องสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน ซึ่งประเด็นที่มีผู้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดสองลำดับแรกคือ การรับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ

ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดร้อยละ 60.5 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความสำคัญกับเรื่องศาสนาซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานหลักที่มีคุณค่าทางด้านจิตใจและการดำเนินชีวิตโดยทั่วไป และในประเด็นเรื่องการรับรองสิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่ส่วนตัว และการที่รัฐมีหน้าที่คุ้มครองบุคคลในครอบครัวจากการใช้ความรุนแรงและมีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว ในฐานะหน่วยสำคัญสูงสุดของสังคม นั้น ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดร้อยละ 42.9 เท่ากันทั้งสองประเด็น โดยประเด็นทั้งสองต่างให้ความสำคัญในเรื่องของสิทธิเกี่ยวกับครอบครัว ซึ่งเป็นเรื่องที่สังคมไทยให้ความสำคัญมาอย่างยาวนาน

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่มีความเห็นสนับสนุนและคัดค้านในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ เรื่องการมีองค์การอิสระที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคที่เป็นประชาชนทั่วไปมาช่วยตรวจสอบผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่เป็นเอกชนเพิ่มขึ้นจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่เดิม ซึ่งมีผู้สนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 56.4 และคัดค้าน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 43.5 โดยจะเห็นได้ว่า ประเด็นดังกล่าวยังถือได้ว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทย ที่ประชาชนสามารถเรียกร้องและปกป้องสิทธิของตนเองจากผู้ประกอบการ โดยมีได้เป็นเพียงผู้บริโภคที่ต้องรอรับผลจากการผลิตของผู้ประกอบการเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นจึงอาจส่งผลให้ประชาชนยังมีความไม่แน่ใจในการให้ความสำคัญกับสิทธิในประเด็นดังกล่าว

ตาราง 88 ความคิดเห็นเกี่ยวของกลุ่มตัวอย่างในเขตภาคกลางกับประเด็นเรื่องสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนในภาคกลาง

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. การไม่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	13.4	62.2	20.2	4.2	2.85
2. การห้ามการทรมาน ทารุณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรม ห้ามจับโดยไม่มีหมายศาล และต้องนำตัวไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง	21.0	52.9	21.8	4.2	2.91
3. ห้ามมิให้มีการจับหรือควบคุมตัวโดย	27.7	42.0	26.9	3.4	2.94

ผิดกฎหมาย					
4. รับรองสิทธิในครอบครัวและความ เป็นอยู่ส่วนตัว	42.9	48.7	6.7	1.7	3.33
5. รัฐมีหน้าที่คุ้มครองบุคคลในครอบครัว จากการใช้ความรุนแรง และมีหน้าที่ เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่น ของครอบครัว ในฐานะหน่วยสำคัญสูงสุด ของสังคม	42.9	50.4	4.2	2.5	3.34
6. รับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสน บัญญัติ	60.5	32.8	6.7	0.0	3.54
7. สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาที่ไม่ได้รับ การบรรเทาความเสียหายที่จะได้รับความ ช่วยเหลือจากรัฐ	12.6	53.8	26.9	6.7	2.72
8. ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้ทนายความเข้า ฟังการสอบสวน และสิทธิจำเลยที่ถูกคุม ขัง แต่ต่อมาศาลพิจารณาคดีพิพากษาถึง ที่สุดว่าไม่ได้คำผิดที่จะเรียกค่าทดแทน จากรัฐ	28.6	42.0	24.4	5.0	2.94
9. มีองค์การอิสระที่ประกอบด้วยตัวแทน ผู้บริโภคนที่เป็นประชาชนทั่วไปมาช่วย ตรวจสอบผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่เป็น เอกชนเพิ่มขึ้นจากสำนักงาน คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่เดิม	11.8	41.2	35.3	11.7	2.53
10. ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิในการอนุรักษ์	11.8	45.4	37.0	5.9	2.63

และฟื้นฟู จารีตประเพณีภูมิปัญญาศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรัฐและองค์กรอิสระที่ให้ความเห็นเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อม					
11. สิทธิบุคคลที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	16.0	48.7	33.6	1.7	2.79
รวม	26.29	47.28	22.15	4.27	2.96

6.4.1.2 การรับรองความเสมอภาคของบุคคล

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องการรับรองความเสมอภาคของบุคคลนี้ มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 77.73 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ร้อยละ 22.27 โดยจะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่สนับสนุนในทุกเรื่องของประเด็นเรื่องการรับรองความเสมอภาคของบุคคล ซึ่งประเด็นที่มีผู้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดสองลำดับแรกคือ การให้ผู้เลือกตั้งทั่วประเทศมีความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเลือกผู้แทนแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ 1 คน เลือกบัญชีรายชื่อได้ 1 บัญชี ไม่ว่าจะอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่มีทะเบียนบ้านหรือไม่ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดร้อยละ 48.7 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน อันเกิดจากการรับรู้และสถานการณ์ต่างๆ ทาการเมืองที่กลายมา

เป็นเรื่องใกล้ตัวของประชาชน และนอกจากนี้ประชาชนยังเห็นด้วยมากที่สุดกับประเด็นการให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดร้อยละ 33.6

ตาราง 89 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในเขตภาคกลางเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการรับรองความเสมอภาคของบุคคล

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. การให้ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน และการห้ามการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	16.8	52.1	25.2	5.9	2.79
2. การให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน	33.6	47.1	17.6	1.7	3.13
3. การให้รัฐสามารถเลือกปฏิบัติในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เสียเปรียบและด้อยโอกาส เช่น สตรี เด็ก คนพิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เพื่อให้คนดังกล่าวเสมอภาคกับคนอื่นจริงๆ การให้การพิจารณากฎหมายเกี่ยวกับบุคคลเหล่านี้ต้องมีผู้แทนองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง 1 ใน 3	17.6	52.1	27.7	2.5	2.85
4. การให้ผู้เลือกตั้งทั่วประเทศมีความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเลือกผู้แทนแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ 1 คน เลือกบัญชีรายชื่อได้ 1 บัญชี ไม่ว่าจะอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่มีทะเบียนบ้านหรือไม่	48.7	42.9	7.6	0.8	3.40
รวม	29.18	48.55	19.53	2.73	3.04

6.4.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ

6.4.2.1 การให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิดนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 77.94 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ร้อยละ 22.06 โดยจะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่สนับสนุนในทุกเรื่องของประเด็นเรื่องการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด ซึ่งประเด็นที่มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดสองลำดับแรกคือ การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครอง ร้อยละ 29.4 และสิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้น ร้อยละ 23.5 ซึ่งทั้งสองประเด็นเป็นการดำเนินการที่แสดงให้เห็นการปกป้องและเรียกร้องสิทธิของประชาชนที่ถูกละเมิดโดยหน่วยงานของรัฐ อันจะเป็นการสร้างการตระหนักรู้สำหรับหน่วยงานของรัฐในการดำเนินงานต่างๆ โดยพิจารณาถึงประชาชนเป็นส่วนสำคัญ ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของรัฐมากยิ่งขึ้น

ตาราง 90 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในเขตภาคกลางเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด

ประเด็น	เห็นด้วย มาก ที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ใน การออกกฎหมาย ใช้กฎหมาย และ ตีความกฎหมาย	10.9	56.3	26.9	5.9	2.72
2. การจำกัดสิทธิเสรีภาพต้องทำโดย	21.8	65.5	10.1	2.5	3.07

กฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้น โดยจะต้องทำเฉพาะที่รัฐธรรมนุญอนุญาตและเท่าที่จำเป็น โดยจะกระทบสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพไม่ได้					
3. การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครอง	29.4	56.3	11.8	2.5	3.13
4. สิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	23.5	52.1	20.2	4.2	2.95
5. สิทธิที่จะร้องทุกข์ต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอให้ศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ	19.3	54.6	21.0	5.0	2.88
รวม	20.98	56.96	18	4.02	2.95

6.4.2.2 การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริงนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 70.56 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ร้อยละ 29.44 โดยจะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่สนับสนุนในทุกเรื่องของประเด็นเรื่องการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง เพื่อให้การทำงานของรัฐมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งประเด็นที่มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดสองลำดับแรกคือ ประชาชนร้อยละ 14.3 เห็นว่า คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายว่า จะดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนด และรายงานต่อรัฐสภาปีละครั้ง อันจะเป็นการสร้างความชัดเจนและสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน และประชาชนร้อยละ 12.6 เห็นว่า ควรมีการกำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้คำแนะนำในเรื่องดังกล่าว

ตาราง 91 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง

ประเด็น	เห็นด้วย มากที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายว่า จะดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนด และรายงานต่อรัฐสภาปีละครั้ง	14.3	54.6	26.1	5.0	2.78
2. กำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้คำแนะนำในเรื่องดังกล่าว	12.6	60.5	24.4	2.5	2.83
3. ถ้ารัฐไม่เสนอกฎหมายหรือออกกฎหมาย ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ให้สิทธิผู้เลือกตั้ง 50,000 คน เสนอกฎหมายได้	9.2	60.5	24.4	5.9	2.73
รวม	12.03	58.53	24.97	4.47	2.78

6.4.3 การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

6.4.3.1 การเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ

ในส่วนของ การเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติของประชาชนนั้น พบว่าในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดไว้เพียงประเด็นเดียวคือเรื่องการให้เลือกตั้งวุฒิสมาชิกโดยตรง เพื่อดำรงความเป็นกลางทางการเมือง มีหน้าที่ในการตรวจสอบสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจากแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งทั้งหมดตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และวุฒิสมาชิกที่มาด้วยหลายวิธีตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีความเป็นกลางทางการเมืองมากกว่า

วุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งทั้งหมดตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 โดยประชาชนร้อยละ 67.3 เห็นว่า วุฒิสมาชิกที่มาด้วยหลายวิธีตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีความเป็นกลางทางการเมือง ในขณะที่มีประชาชนเพียงร้อยละ 52.1 ที่เห็นว่า วุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งทั้งหมดตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มีความเป็นกลางทางการเมือง

ตาราง 92 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ

ประเด็น	เห็นด้วย มากที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ความเป็นกลางทางการเมืองของ วุฒิสภาในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540	7.6	59.7	26.9	5.9	2.69
2. ความพึงพอใจในความเป็นกลางทาง รัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550	8.4	43.7	36.1	11.8	2.49

6.4.3.3 กระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาตินี้ มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 59.26 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ร้อยละ 40.74 โดยจะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่สนับสนุนในทุกเรื่องของประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ ซึ่งประเด็นที่มีผู้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดสองลำดับแรกคือ ประชาชนร้อยละ 7.6 เห็นว่า มีการส่งเสริมบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่นด้านการเลือกตั้ง หรือการพิจารณาร่างกฎหมาย และมั่นใจว่า เมื่อมีการดำเนินในโครงการก่อสร้างใหญ่ ๆ จะมีหน่วยงานที่เป็นกลางเป็นผู้ตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยความเป็นธรรม

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่มีความเห็นสนับสนุนและคัดค้านในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ เรื่องความมั่นใจว่าผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการเอาเปรียบของผู้ผลิตหรือเอกชน ซึ่งมีผู้สนับสนุน(เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 51.3 และคัดค้าน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 48.8 และในเรื่องความมั่นใจว่ารัฐมนตรีจะได้คำปรึกษาในเรื่องนโยบายเศรษฐกิจและ

สังคมจากสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีผู้สนับสนุน(เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 56.3 และคัดค้าน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 43.7 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนยัง ไม่มีความแน่ใจในการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจว่า หน่วยงานรัฐควรมีสิทธิและหน้าที่ที่มากนักน้อย เพียงใด เพราะเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการเอกชนเป็นสำคัญ อีกทั้งยังต้องคำนึงถึง สภาพแวดล้อมทั้งในและต่างประเทศควบคู่ไปด้วย

ประเด็น	เห็นด้วย มากที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ท่านมั่นใจว่า เมื่อมีการดำเนินในโครงการก่อสร้างใหญ่ ๆ จะมีหน่วยงานที่เป็นกลางเป็นผู้ตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยความเป็นธรรม	7.6	52.9	31.9	7.6	2.61
2. ท่านมั่นใจว่าผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการเอาัดเอาเปรียบของผู้ผลิตหรือเอกชน	5.9	45.4	42.9	5.9	2.51
3. ท่านมั่นใจว่ารัฐมนตรีจะได้คำปรึกษาในเรื่องนโยบายเศรษฐกิจและสังคมจากสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	8.4	47.9	37.8	5.9	2.59
4. ท่านเห็นว่ามี การส่งเสริมบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น ด้านการเลือกตั้ง หรือการพิจารณาร่างกฎหมาย	7.6	61.3	27.7	3.4	2.73
รวม	7.38	51.88	35.08	5.7	2.61

6.4.3.4 การกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น

จากข้อมูลที่ได้มาพบว่า ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นนี้ มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 75.04 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ร้อยละ 24.96 โดยจะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่สนับสนุนในทุกเรื่องของประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น ซึ่งประเด็นที่มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดสองลำดับแรกคือ ประชาชนร้อยละ 13.4 เห็นว่า ควรให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเห็นว่า ควรให้สิทธิที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย เนื่องจากประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นโดยตรง ดังนั้นจึงควรมีการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น

ประเด็น	เห็นด้วย มากที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. กำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นได้จริง โดยไม่ให้เกิดกระทบต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของราชอาณาจักร	6.7	62.2	24.4	6.7	2.69
2. ให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการ	13.4	65.5	16.8	4.2	2.88

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
3. ให้สิทธิที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย	13.4	63.9	18.5	4.2	2.87
รวม	11.17	63.87	19.9	5.03	2.81

6.4.3.5 การมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) ร้อยละ 73.11 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ร้อยละ 26.89 โดยจะเห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่สนับสนุนในทุกเรื่องของประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ ซึ่งประเด็นที่มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดสองลำดับแรกคือ ประชาชนร้อยละ 17.6 เห็นด้วยกับสิทธิในการรับรู้ โดยได้กำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และสิทธิมีส่วนร่วมในการรับรู้หรือคัดค้าน หรืออุทธรณ์การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ที่กระทบหรืออาจกระทบต่อตน และประชาชนร้อยละ 16.8 เห็นด้วยกับสิทธิในการร่วมให้ข้อมูลและความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ

ประเด็น	เห็นด้วย มากที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย

1. สิทธิในการรับรู้ โดยได้กำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะใน ความครอบคลุมของหน่วยงานของรัฐ และสิทธิมีส่วนร่วมในการรับรู้หรือคัดค้าน หรืออุทธรณ์การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ที่ กระทบหรืออาจกระทบต่อตน	17.6	62.2	17.6	2.5	2.95
2. สิทธิในการร่วมให้ข้อมูลและความ คิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์	16.8	61.3	16.8	5.0	2.89
3. สิทธิในการร่วมคิด โดยประชาชนผู้มี สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน มีสิทธิ ร่วมคิดและเข้าชื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับ สิทธิ เสรีภาพ และแนวนโยบายพื้นฐาน แห่งรัฐ ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเป็น ประชามติในเรื่องที่คณะรัฐมนตรีปรึกษา ได้	15.1	55.5	23.5	5.9	2.80
4. สิทธิในการร่วมตรวจสอบนักการเมือง และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	11.8	52.1	26.9	9.2	2.66
รวม	15.33	57.78	21.2	5.65	2.83

6.5. หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระตาม รัฐธรรมนูญทั้งหมด 8 องค์กร ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม

ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน โดยเป็นแบบสอบถามที่มีระดับความพึงพอใจตั้งแต่ พึงพอใจมาก ค่อนข้างพึงพอใจ ค่อนข้างไม่พึงพอใจ และไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย ดังนี้

6.5.1 ตัวชี้วัดเรื่องธรรมาภิบาล

6.5.1.1 ความรับผิดชอบ

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 76.54 มีความพึงพอใจในด้านความรับผิดชอบขององค์กรอิสระ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 23.46 ที่รู้สึกค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในด้านความรับผิดชอบมากที่สุดคือ ศาลยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย 3.06) รองลงมาคือ ศาลปกครอง (ค่าเฉลี่ย 2.99)

ความพึงพอใจในด้านความรับผิดชอบขององค์กรอิสระ

ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึงพอใจ	ค่อนข้าง ไม่พึง พอใจ	ไม่พึง พอใจ หรือไม่ รู้จัก หน่วยงาน นี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	5.9	62.2	27.7	4.2	2.70
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	7.6	65.5	17.6	9.2	2.71
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	10.9	61.3	21.0	6.7	2.76
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	19.3	62.2	11.8	6.7	2.94
5. ศาลยุติธรรม	21.8	65.5	9.2	3.4	3.06
6. ศาลปกครอง	19.3	64.7	11.8	4.2	2.99

7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	13.4	63.0	16.8	6.7	2.83
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	15.1	54.6	19.3	10.9	2.74
รวม	14.16	62.38	16.9	6.5	2.84

6.5.1.2 หลักนิติธรรม

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 78.04 มีความพึงพอใจในการยึดหลักนิติธรรมขององค์กรอิสระ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 21.9 ค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในการยึดหลักนิติธรรมมากที่สุดคือ ศาลยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย -3.03) รองลงมาคือ ศาลปกครอง (ค่าเฉลี่ย 3.02)

ความพึงพอใจในการยึดหลักนิติธรรมขององค์กรอิสระ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	8.4	54.6	31.1	5.9	2.66
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	10.9	64.7	17.6	6.7	2.80
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	14.3	63.9	14.3	7.6	2.85
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	19.3	63.9	11.8	5.0	2.97
5. ศาลยุติธรรม	21.8	63.0	11.8	3.4	3.03

6. ศาลปกครอง	20.2	64.7	11.8	3.4	3.02
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	14.3	62.2	15.1	8.4	2.82
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	15.1	63.0	13.4	8.4	2.85
รวม	15.54	62.5	15.86	6.1	2.88

6.5.1.3 ความโปร่งใส

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 75.2 มีความพึงพอใจในด้านความโปร่งใสขององค์กรอิสระ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 24. ค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในด้านความโปร่งใสมากที่สุดคือ ศาลยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย 3.01) รองลงมาคือ ศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.94) และศาลปกครอง (ค่าเฉลี่ย 2.94)

ความพึงพอใจในด้านความโปร่งใสขององค์กรอิสระ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	6.7	57.1	27.7	8.4	2.62
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	10.1	60.5	21.0	8.4	2.72
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	13.4	59.7	19.3	7.6	2.79
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	18.5	63.0	12.6	5.9	2.94

5. ศาลยุติธรรม	22.7	60.5	11.8	5.0	3.01
6. ศาลปกครอง	17.6	64.7	12.6	5.0	2.94
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	12.6	60.5	18.5	8.4	2.77
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	14.3	59.7	16.0	10.1	2.78
รวม	14.49	60.71	17.44	7.35	2.82

6.5.1.4 คุณธรรม

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 73.63 มีความพึงพอใจในด้านคุณธรรมขององค์กรอิสระ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 26.3 ค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในด้านคุณธรรมมากที่สุดคือ ศาลยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.97) รองลงมาคือ ศาลปกครอง (ค่าเฉลี่ย 2.94)

ความพึงพอใจในด้านคุณธรรมขององค์กรอิสระ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	10.1	50.4	33.6	5.9	2.65
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	11.8	59.7	21.0	7.6	2.76
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	11.8	63.9	17.6	6.7	2.81
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	20.2	57.1	18.5	4.2	2.93
5. ศาลยุติธรรม	23.5	54.6	16.8	5.0	2.97
6. ศาลปกครอง	19.3	61.3	13.4	5.9	2.94

7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	13.4	60.5	18.5	7.6	2.78
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	12.6	58.8	17.6	10.9	2.73
รวม	15.34	58.29	19.63	6.73	2.82

6.5.1.5 การมีส่วนร่วม

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 67.18 มีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมขององค์กรอิสระ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 32.8 ค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (ค่าเฉลี่ย 2.78) รองลงมาคือ ศาลยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.76) และคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ค่าเฉลี่ย 2.76)

ความพึงพอใจในด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรอิสระ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	10.9	58.8	26.1	4.2	2.76
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	8.4	52.9	28.6	10.1	2.60
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	10.9	61.3	22.7	5.0	2.78
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	10.9	58.0	26.1	5.0	2.75
5. ศาลยุติธรรม	12.6	56.3	26.1	5.0	2.76
6. ศาลปกครอง	9.2	58.8	26.1	5.9	2.71

7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	9.2	57.1	26.1	7.6	2.68
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	5.0	57.1	27.7	10.1	2.57
รวม	9.64	57.54	26.19	6.61	2.7

6.5.1.6 หลักความคุ้มค่า

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 72.66 มีความพึงพอใจในการยึดหลักความคุ้มค่าขององค์กรอิสระ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 6.ค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในการยึดหลักความคุ้มค่ามากที่สุดคือ ศาลยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.91) และศาลปกครอง (ค่าเฉลี่ย 2.91)

ความพึงพอใจในด้านการยึดหลักความคุ้มค่าขององค์กรอิสระ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	6.7	61.3	24.4	7.6	2.67
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	13.4	54.6	22.7	9.2	2.72
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	11.8	61.3	16.0	10.9	2.74
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	16.0	61.3	16.0	6.7	2.87
5. ศาลยุติธรรม	19.3	58.0	16.8	5.9	2.91
6. ศาลปกครอง	21.0	57.1	13.4	8.4	2.91

7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	17.6	51.3	21.0	10.1	2.76
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	17.6	52.9	20.2	9.2	2.79
รวม	15.43	57.23	18.81	8.5	2.8

6.5.2 มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ

6.5.2.1 ความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระ

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 77.84 มีความพึงพอใจในเรื่องความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 22.1 ค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจ หรือไม่รู้จักรับหน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรมากที่สุดคือ ศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 3.00) และศาลยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย 3.00)

ความพึงพอใจในความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักรับหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	7.6	63.0	21.0	8.4	2.70
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	12.6	64.7	13.4	9.2	2.81
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	10.9	66.4	15.1	7.6	2.81
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	21.8	62.2	10.1	5.9	3.00
5. ศาลยุติธรรม	23.5	58.0	12.6	5.9	3.00

6. ศาลปกครอง	20.2	62.2	11.8	5.9	2.97
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	18.5	58.0	14.3	9.2	2.86
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	10.1	63.0	16.8	10.1	2.73
รวม	15.65	62.19	14.39	7.78	2.86

6.5.2.2 ความเป็นกลางทางการเมือง

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 71.74 มีความพึงพอใจในเรื่องความเป็นกลางทางการเมืองขององค์กรอิสระ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 28.26 ที่รู้สึกค่อนข้างไม่พึงพอใจ, ไม่พึงพอใจ หรือไม่รู้จักรับหน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในเรื่องความเป็นกลางทางการเมืองมากที่สุดคือ ศาลปกครอง (ค่าเฉลี่ย 2.90) รองลงมาคือ ศาลยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.89) และศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.88) ตามลำดับ

ความพึงพอใจในเรื่องความเป็นกลางทางการเมืองขององค์กรอิสระ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักรับหน่วยงานเหล่านี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	5.0	56.3	28.6	10.1	2.56
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	11.8	58.0	20.2	10.1	2.71
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	6.7	64.7	18.5	10.1	2.68
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	16.8	61.3	15.1	6.7	2.88
5. ศาลยุติธรรม	20.2	55.5	17.6	6.7	2.89

6. ศาลปกครอง	19.3	58.8	14.3	7.6	2.90
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	10.1	62.2	18.5	9.2	2.73
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	10.1	57.1	21.8	10.9	2.66
รวม	12.5	59.24	19.33	8.93	2.75

6.5.3 การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง

6.5.3.1 การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง

จากข้อมูลพบว่า ในภาพรวมประชาชนร้อยละ 82.4 มีความพึงพอใจในเรื่องการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจังขององค์กรอิสระ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 3.4 ที่รู้สึกไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานเหล่านี้เลย โดยองค์กรอิสระที่ประชาชนมีความพึงพอใจในเรื่องการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจังมากที่สุดคือ ศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.98) รองลงมาคือ ศาลปกครอง (ค่าเฉลี่ย 2.97) และศาลยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.95) ตามลำดับ

ความพึงพอใจในเรื่องการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจังขององค์กรอิสระ

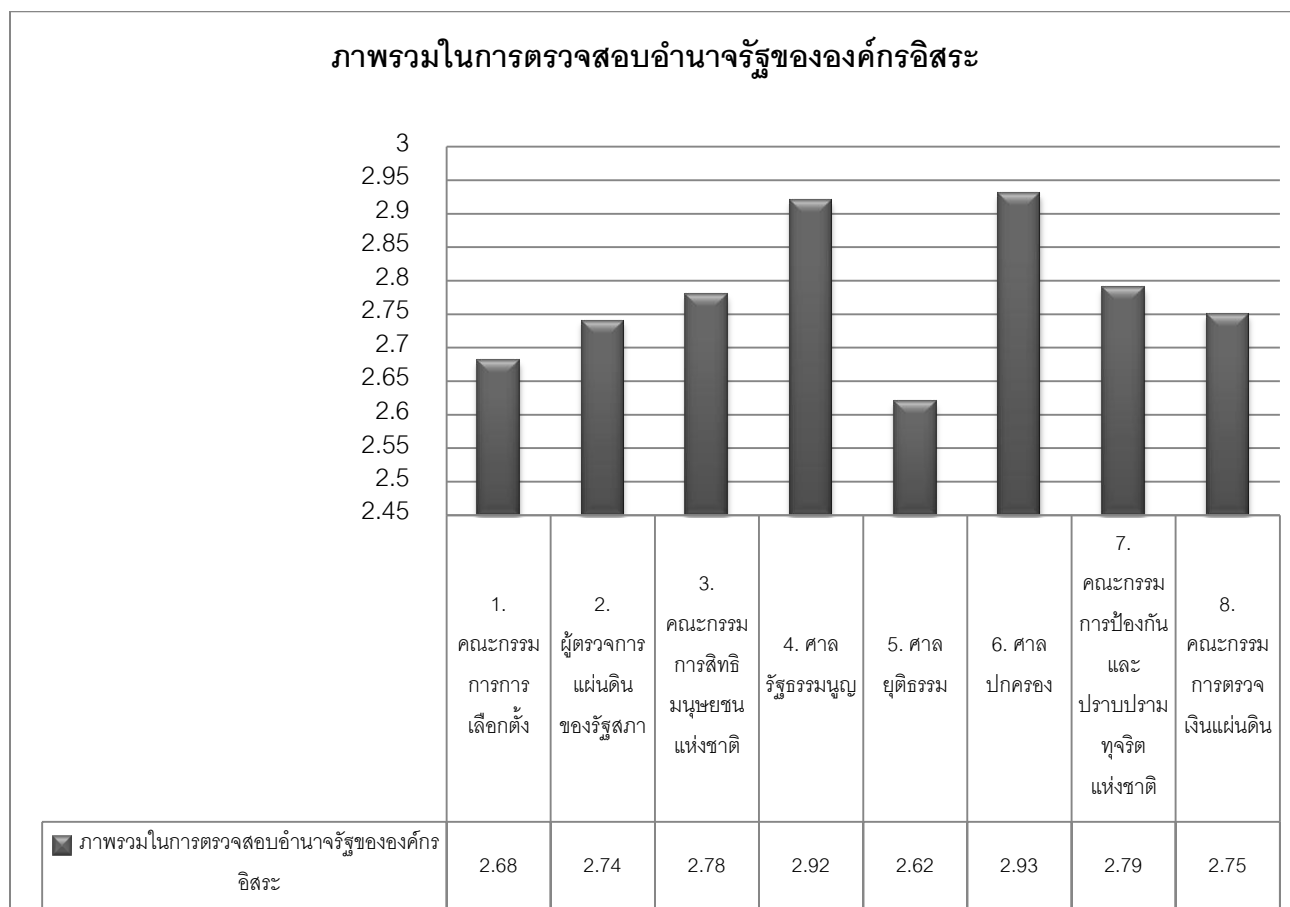
ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	7.6	68.9	18.5	5.0	2.79
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	14.3	60.5	19.3	5.9	2.83
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน	10.1	64.7	20.2	5.0	2.80

แห่งชาติ					
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	17.6	66.4	12.6	3.4	2.98
5. ศาลยุติธรรม	16.8	65.5	13.4	4.2	2.95
6. ศาลปกครอง	17.6	64.7	14.3	3.4	2.97
7. คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	16.0	60.5	16.8	6.7	2.86
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	17.6	59.7	16.0	6.7	2.88
รวม	14.7	63.86	16.39	5.04	2.88

6.5.4 การเปรียบเทียบการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาพรวม

เมื่อเทียบระดับความพึงพอใจในเรื่องบทบาทขององค์กรอิสระ ในเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เมื่อรวมระดับเรื่องธรรมาภิบาล มาตรฐานในการกีดกันกรงบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ และ บทบาทในการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้จริงจัง ขององค์กรอิสระทั้ง 8 องค์กรแล้วพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจสูงสุดกับ ศาลปกครอง และ ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.93 และ 2.92 ตามลำดับ ซึ่งทั้งสองหน่วยงานเป็นหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยมากขึ้น และกลายเป็นที่พึ่งพิงให้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้นด้วย ในขณะที่ศาลยุติธรรมซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการดำเนินชีวิตของประชาชนมากที่สุดนั้น ประชาชนกลับมีความพึงพอใจต่ำที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.62 แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในภาพรวม จะเห็นว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อองค์กรอิสระในระดับที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ดังตารางข้างล่างนี้

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาพรวม

6.6 หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง

หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งของการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 คือ การกำหนดให้สถาบันการเมืองต่างๆ เช่น รัฐสภา รัฐบาล พรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ สามารถเป็นตัวแทนของประชาชน หรือตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ในส่วนนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ว่า สถาบันการเมืองต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 นั้น สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด สามารถตรวจสอบถ่วงดุลกันได้หรือไม่ และมีประสิทธิภาพในการบริหารงานเพียงใด ซึ่งผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

6.6.1 ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนร้อยละ 56.34 ไม่เห็นด้วยกับหลักการที่ว่า ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 43.66 เห็นด้วยกับหลักการดังกล่าว อาจเนื่องมาจากความรู้สึกไม่เชื่อมั่นในระบบรัฐสภา โดยจะเห็นได้จากสถานการณ์

ทางการเมืองที่ผ่านมา รัฐสภากลับเป็นองค์การที่ไม่สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนได้ โดยไม่สามารถปัญหาต่างๆ ทั้งด้านความประพฤติที่ไม่เหมาะสม และความขัดแย้งที่แสดงออกอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นของสมาชิกรัฐสภาเองกลับเป็นปัจจัยสำคัญที่ลดความน่าเชื่อถือในการทำงานของรัฐสภาเอง โดยประชาชนร้อยละ 54.6 ไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ผู้แทนราษฎรสามารถสะท้อนความเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริง และประชาชนร้อยละ 64.7 ไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ประชาชนมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการของท่านให้เกิดผลแท้จริงอย่างเป็นรูปธรรมนั้น ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 50.4 เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า นโยบายของรัฐบาลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งเห็นได้จากนโยบายของรัฐบาลในช่วงหลายปีที่ผ่านมาที่มุ่งเน้นนโยบายในรูปแบบของประชานิยมที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนซึ่งเป็นฐานเสียงสำคัญสำหรับรัฐบาล

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการที่ว่า ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ผู้แทนราษฎรสามารถสะท้อนความเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริง	5.0	40.3	40.3	14.3	2.36
2. นโยบายของรัฐบาลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง	5.9	44.5	42.9	6.7	2.50
3. ประชาชนมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการของท่านให้เกิดผลแท้จริงอย่างเป็นรูปธรรม	4.2	31.1	52.1	12.6	2.27
รวม	5.03	38.63	45.1	11.2	2.38

6.6.2 ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนร้อยละ 70.30 ไม่เห็นด้วยกับหลักการที่ว่า ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 29.70 เห็นด้วยกับหลักการ

ดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้จากข่าวที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหลายพรรคการเมืองที่มักมาจากการตัดสินใจของผู้บริหารพรรค หรือนักการเมืองผู้มีอิทธิพลในพรรคเป็นสำคัญ โดยประชาชนร้อยละ 63.0 ไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า แกนนำพรรคการเมืองที่เลือกเข้าใจความต้องการของตนเอง และประชาชนร้อยละ 75.6 ไม่เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า ตนเองมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่เลือก นอกจากนี้ประชาชนร้อยละ 72.3 ยังไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ส.ส. ที่เลือกมีอุดมการณ์เป็นของตนเองโดยไม่ยึดติดกับระเบียบวินัยพรรค จากความคิดเห็นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความเชื่อถือในระบบพรรคการเมือง โดยมองว่าแต่ละพรรคการเมืองยังไม่มีความเป็นประชาธิปไตยเพียงพอ และพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับปัจจัยอื่นมากกว่าประชาชน โดย ส.ส. ที่สังกัดพรรคการเมืองก็ต้องให้ความสำคัญกับทิศทางของพรรคการเมืองซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลของบุคคลบางกลุ่ม มากกว่าการยึดมั่นในอุดมการณ์ของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงสำหรับการเมืองไทย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการที่ว่า ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. แกนนำพรรคการเมืองที่ท่านเลือกเข้าใจความต้องการของท่าน	5.1	31.9	49.6	13.4	2.29
2. ท่านมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่ท่านเลือก	5.9	18.5	47.9	27.7	2.03
3. ส.ส. ที่ท่านเลือกมีอุดมการณ์เป็นของตนเองโดยไม่ยึดติดกับระเบียบวินัยพรรค	5.9	21.8	53.8	18.5	2.15
รวม	5.63	24.07	50.43	19.87	2.16

6.6.3 การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนร้อยละ 53.8 ไม่เห็นด้วยกับหลักการที่ว่า การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งสามารถลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งได้ ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 46.2 เห็น

ด้วยกับหลักการดังกล่าว โดยประชาชนร้อยละ 63.0 ไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลง และประชาชนร้อยละ 57.9 ไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า การให้มีผู้เลือกตั้งได้จำนวนมาก ทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลงเพราะไม่คุ้มที่จะลงทุน ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 59.6 เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า การเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวทำให้มีการซื้อเสียงได้ง่ายกว่าแบบหนึ่งเขตหลายเบอร์ เนื่องจากมีพื้นที่ในการเลือกตั้งเล็กลง ทำให้เชื้ออำนาจต่อการซื้อเสียงมากยิ่งขึ้น เพราะประชากรน้อยทำให้ใช้เงินน้อยลง ซึ่งจากความคิดเห็นดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความไม่เชื่อมั่นในการเลือกตั้งของสังคมไทยที่ผ่านมา โดยไม่ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและระบบการเลือกตั้งไปในทิศทางใด ก็ยังไม่สามารถสกัดกั้นการซื้อเสียงของนักการเมืองได้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการที่ว่า การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งสามารถลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งได้

ประเด็น	เห็นด้วย มากที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ท่านเห็นว่าระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลง	5.0	31.9	45.4	17.6	2.24
2. ท่านเห็นว่าการให้มีผู้เลือกตั้งได้จำนวนมาก ทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลงเพราะไม่คุ้มที่จะลงทุน	8.5	33.6	40.3	17.6	2.33
3. ท่านเห็นว่าการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวทำให้มีการซื้อเสียงได้ง่ายกว่าแบบหนึ่งเขตหลายเบอร์	13.4	46.2	27.7	12.7	2.61
รวม	8.97	37.23	37.8	15.97	2.39

6.6.4 การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนร้อยละ 56.75 เห็นด้วยกับหลักการที่ว่า การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ ในขณะที่ประชาชน ร้อยละ 43.25 ไม่เห็นด้วยกับหลักการดังกล่าว โดยประชาชนร้อยละ 65.6 เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนฯ มีบทบาทในการตรวจสอบรัฐบาล โดยจะเห็นได้ว่า ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ระบบการตรวจสอบในรัฐสภามีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีการตรวจสอบการดำเนินนโยบายและโครงการต่างๆ ของรัฐบาล และนำข้อมูลต่างๆ มาแสดงให้สังคมได้เห็นร่วมกันอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีวิธีการนำเสนอในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจ และง่ายต่อการทำความเข้าใจให้แก่ประชาชน โดยทั่วไปในเรื่องต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นหนึ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นการทำหน้าที่ที่ดีมากยิ่งขึ้นของฝ่ายค้าน โดยจะเป็นการสร้างการตรวจสอบที่เป็นรูปธรรมในการดำเนินงานของรัฐบาลได้อย่างชัดเจน ในขณะที่ประชาชนร้อยละ 52.1 ไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ท่านเห็นว่าประธานสภาทุกสภา มีความเป็นกลางทางการเมือง เนื่องจากยังเห็นว่าการดำเนินงานของประธานสภาในหลายครั้งยังเป็น การอำนวยการประนีประนอมให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดข้อก้ำกึ่งถึงบทบาทที่ทับซ้อนกันของประธานรัฐสภาในฐานะประธานรัฐสภา และสมาชิกของพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการที่ว่า การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ

ประเด็น	เห็นด้วย มากที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนฯ มีบทบาทในการตรวจสอบรัฐบาล	11.8	53.8	26.9	7.5	2.70
2. ท่านเห็นว่าประธานสภาทุกสภา มีความเป็นกลางทางการเมือง	6.7	41.2	40.3	11.8	2.43
รวม	9.25	47.5	33.6	9.65	2.57

6.6.5 การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มีความโปร่งใส

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนร้อยละ 70.33 เห็นด้วยกับหลักการที่ว่า การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มีความโปร่งใส เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐบาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากยิ่งขึ้น ในขณะที่มีประชาชนเพียงร้อยละ 29.67 ไม่เห็นด้วยกับหลักการดังกล่าว โดยประชาชนร้อยละ 66.4 ยอมรับว่ากระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยวิธีการขานชื่อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผย เป็นการสร้างความโปร่งใส และประชาชนร้อยละ 67.3 เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า การให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานแก่นายกรัฐมนตรี ทำให้สร้างภาวะผู้นำให้กับนายกรัฐมนตรี เพื่อให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจในการบริหารประเทศได้อย่างเต็มที่ แต่ในขณะเดียวกันต้องระมัดระวังในเรื่องของการให้อำนาจแก่นายกรัฐมนตรีจนขาดการตรวจสอบและติดตาม อันจะนำไปสู่การใช้อำนาจในทางมิชอบอย่างที่เคยเกิดขึ้นในอดีต นอกจากนี้ ประชาชนร้อยละ 77.3 ยังเห็นด้วยในประเด็นที่ว่า การยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลว่าเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล โดยถือได้ว่าเป็นกลไกหลักในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลที่เป็นทางการตามรัฐธรรมนูญ โดยหากกลไกดังกล่าวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานระหว่างอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติที่เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการที่ว่า การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มีความโปร่งใส

ประเด็น	เห็นด้วย มากที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ท่านยอมรับว่ากระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยวิธีการขานชื่อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผย เป็นการสร้างความโปร่งใส	12.6	53.8	25.2	8.4	2.71
2. การให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานแก่นายกรัฐมนตรี ทำให้สร้างภาวะผู้นำ	11.8	55.5	23.5	9.2	2.70

ให้กับนายกรัฐมนตรี					
3. ท่านพึงพอใจกับการยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลว่าเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล	17.6	59.7	16.0	6.7	2.88
รวม	14	56.33	21.57	8.1	2.76

6.7 การวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เพื่อประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน

ในส่วนของกาวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เป็นการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศไทย โดยแนวทางในการสำรวจมาจากรายงานของ คพป. ซึ่งได้เสนอว่า การเมืองไทยมีปัญหทั้งระบบ จึงต้องมีการปฏิรูปตามระบบ โดยเป็นการปฏิรูปตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม ทั้งนี้ได้มีการประเมินจุดเด่น และจุดอ่อน เพื่อเป็นรากฐานของบริบทการเมืองเพื่อการปฏิรูปการเมืองไทย การประเมินจุดเด่นและจุดอ่อนในที่นี้ จึงเป็นการประเมินบริบททางการเมืองและสังคมของไทยในภาคต่างๆ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างจากข้อประเมินจากความเห็นของ คพป. ในช่วงก่อนการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม

6.7.2 จุดเด่นของสังคมไทย

ในการพิจารณาถึงจุดเด่นของสังคมไทยนั้น จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนร้อยละ 87.4 เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า พุทธศาสนากล่อมเกล่าให้คนไทยสามารถยอมรับคนที่มีความแตกต่างทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีได้ง่าย และร้อยละ 54.6 เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า ประเทศไทยมีความสามัคคีมากกว่าชาติอื่นๆ ไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อย มีอิสรภาพและเอกราชตลอดเวลามาช้านาน โดยในส่วนของลักษณะนิสัยของคนไทยนั้นพบว่า ร้อยละ 81.5 เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า คนไทยเป็นคนอดทน มีความกตัญญูและรักอิสรเสรี ซึ่งประเด็นดังกล่าวแสดงให้เห็นลักษณะของสังคมไทยที่มีพื้นฐานที่มีความหลากหลายและแตกต่างกันตามธรรมชาตินับแต่อดีต และสามารถอยู่ร่วมกันมาได้อย่างยาวนาน ในขณะที่ประชาชนเห็นด้วยกับสองประเด็นที่ว่า คนไทยปรับตัวได้เร็ว และเป็นคนมีน้ำใจ และคนไทยยอมรับการเปลี่ยนแปลง โดยถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นมาจากองค์กรที่ได้รับการยอมรับ ในสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 78.9

นอกจากนี้ ประชาชนร้อยละ 77.3 เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า คนไทยมีความสามารถกลมกล่อม เกลาผู้ที่มาจากวัฒนธรรมอื่นให้เข้ามาอยู่ในสังคมไทยได้อย่างกลมกลืนและไม่เกิดความขัดแย้ง และ ร้อยละ 72.3 เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า คนไทยเป็นคนให้อภัย พร้อมทั้งจะลืมอดีต และร้อยละ 68.0 เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า คนไทยยอมรับ “อำนาจ” แม้จะไม่มี “วินัย” โดยประชาชนร้อยละ 59.7 เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น เปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถในการสร้างตัวได้รับการยอมรับ และประสบความสำเร็จได้เสมอ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นจุดแข็งที่สำคัญที่ทำให้สังคมไทยสามารถดำรงรักษาเอกราชมาได้อย่างยาวนาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของสังคมไทย

ข้อ	ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1	ประเทศไทยมีความสามัคคีมากกว่าชาติอื่นๆ ไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อย มีอิสรภาพและเอกราชตลอดเวลามาช้านาน	13.4	41.2	31.9	13.4	2.55
2	พุทธศาสนากลมกลืนทำให้คนไทยสามารถยอมรับคนที่มีความแตกต่างทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีได้ง่าย	20.2	67.2	10.9	1.7	3.06
3	คนไทยเป็นคนอดทน มีความกตัญญู และรักอิสรเสรี	17.6	63.9	17.6	0.8	2.98
4	คนไทยยอมรับ “อำนาจ” แม้จะไม่มี “วินัย”	13.4	54.6	27.7	4.2	2.77
5	คนไทยปรับตัวได้เร็ว และเป็นคนมีน้ำใจ	17.6	61.3	18.5	2.5	2.94
6	คนไทยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ถ้า	13.4	65.5	19.3	1.7	2.91

	การเปลี่ยนแปลงมาจากองค์กรที่ ได้รับการยอมรับ					
7	คนไทยเป็นคนให้อภัย พร้อมที่จะลืม อดีต	16.8	55.5	25.2	2.5	2.87
8	คนไทยมีความสามารถกลมกล่อมกับผู้ ที่มาจากวัฒนธรรมอื่นให้เข้ามาอยู่ใน สังคมไทยได้อย่างกลมกลืนและไม่ เกิดความขัดแย้ง	12.6	64.7	18.5	4.2	2.87
9	สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีการ แบ่งแยกชนชั้น เปิดโอกาสให้คนที่มี ความสามารถในการสร้างตัวได้รับ การยอมรับ และประสบความสำเร็จ ได้เสมอ	12.6	47.1	27.7	12.6	2.60

6.7.2 จุดอ่อนของสังคมไทย

สำหรับการพิจารณาถึงจุดอ่อนของสังคมไทยนั้น จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนร้อยละ 47.1 เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่า ชาวบ้านในชนบทยังขาดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน นักการเมืองจึงใช้ช่องว่างนี้ในการสร้างอามิสสินจ้าง และร้อยละ 43.7 เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่า สังคมไทยนิยมการใช้ “อำนาจ” มากกว่า “กฎหมาย” และเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่า การทุจริตในแวดวงระดับสูงเกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะกฎหมายไม่มีระบบตรวจสอบที่มีอิสระและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเห็นได้ว่า หลายครั้งผู้ที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐกลับเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการทุจริต ส่งผลให้เกิดกระบวนการทุจริตอย่างเป็นระบบและแยบยลจนทำให้ยากต่อการตรวจสอบ หรือที่เรียกว่า การทุจริตแบบ “ไม่มีใบเสร็จ”

นอกจากนี้ ประชาชนยังมีความเห็นสนับสนุนในหลายประเด็นว่าเป็นจุดอ่อนของประเทศไทย โดยจุดอ่อนในด้านการเมืองนั้นพบว่า ร้อยละ 89.9 เห็นด้วยว่า การแข่งขันในการเลือกตั้ง มีการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอยู่เสมอ และร้อยละ 88.3 เห็นด้วยว่า พรรคการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในมือของผู้ที่ลงทุน

ให้พรรคเพียงไม่กี่คน และร้อยละ 72.9 เห็นด้วยว่า การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง เป็นเรื่องสกปรก โดยร้อยละ 73.1 เห็นว่า ตนเองได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงเมื่อเลือกตั้งหรือการอ่านข่าวเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในวิธีอื่น ซึ่งประเด็นดังกล่าวเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังมองว่า สังคมไทยยังไม่มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยหลักการประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมมีเพียงแค่การสร้างกลไกเลือกตั้งเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละ 69.7 เห็นด้วยว่า คนในเมืองที่มีฐานะดี ประณามดูถูกการขายเสียงของชาวบ้านในชนบท ซึ่งประเด็นดังกล่าว สะท้อนให้เป็นอย่างเป็นรูปธรรมจากปัญหาความขัดแย้งทางความคิดที่เกิดขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ผ่านแนวคิดหลักในเรื่องการบริหารงานแบบสองมาตรฐานที่มีประชาชนในชนบทเป็นพื้นฐานหลักในการเรียกร้อง

ในส่วนจุดอ่อนทางด้านกฎหมาย พบว่า ร้อยละ 87.4 เห็นด้วยว่ากระบวนการตรากฎหมายส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และร้อยละ 82.4 เห็นด้วยว่ากฎหมายไทยมีส่วนให้การทำงานของภาครัฐเชิงซ้ำ โดยการทำงานของภาครัฐยึดกฎระเบียบมากเกินไป เนื่องจากข้าราชการส่วนใหญ่เกรงกลัวความผิดจากการทำผิดระเบียบมากกว่าการมุ่งผลลัพธ์ในการปฏิบัติงาน

ในการบริหารประเทศนั้น พบว่า ร้อยละ 78.1 เห็นด้วยว่า การบริหารประเทศกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพฯ ส่งผลให้พื้นที่ในส่วนภูมิภาคไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน โดยร้อยละ 74.8 เห็นด้วยว่าองค์กรการเมือง เช่น รัฐสภา รัฐบาล หรือองค์กรอิสระต่างๆ ไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ และร้อยละ 68.9 เห็นด้วยว่า ข้าราชการก็ไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เช่นกัน โดยในประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นถึงการทำงานที่ยังขาดประสิทธิภาพของกลไกต่างๆ ในสังคมซึ่งไม่สามารถดำเนินงานตามบทบาทหลักของตนเองได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่ด้านสื่อมวลชนก็เช่นเดียวกัน โดยพบว่า ร้อยละ 83.2 เห็นด้วยว่า สื่อมวลชนไม่ได้ปกป้องคนในสังคมอย่างเต็มที่ และร้อยละ 79.0 เห็นด้วยว่า การเสนอข่าวทางการเมืองของสื่อมวลชนเป็นไปในทางไม่สร้างสรรค์

นอกจากนี้ ในด้านสังคมยังพบว่า ร้อยละ 87.4 เห็นด้วยว่า คนไทยมีความ "ศรัทธา" มากกว่า "ปัญญา" โดยร้อยละ 83.6 เห็นด้วยว่า สังคมไทยมีความอ่อนแอทางวิชาการ และร้อยละ 73.1 เห็นด้วยว่า พุทธศาสนามีความอ่อนแอ เนื่องจากถูกรวบงำจากราชการและทุน โดยร้อยละ 80.7 เห็นด้วยว่า การรวมกลุ่มของคนไทยทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ไม่เกิดความสามัคคี จากความเห็นในประเด็น

ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมุมมองที่ว่า คนไทยยังคงตัดสินใจโดยใช้อารมณ์ และความรู้สึก มากกว่าเหตุผลหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ ส่งผลให้เกิดการชักจูงไปตามแนวทางต่างๆ โดยการสร้างความเชื่อและความศรัทธาร่วมกันได้ง่าย และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเองก็ยังไม่สามารถหาข้อสรุปที่ชัดเจนได้ว่า เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือการทำให้ถูกเชื่อว่ามีปัญหา และนำไปสู่ความขัดแย้งที่บานปลายจนกลายเป็นความแตกแยกของสังคมในที่สุด

ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อนของสังคมไทย

ข้อ	ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1	การทุจริตในแวดวงระดับสูงเกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะกฎหมายไม่มีระบบตรวจสอบที่มีอิสระและมีประสิทธิภาพ	43.7	43.7	12.6	0.0	3.31
2	การแข่งขันในการเลือกตั้ง มีการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอยู่เสมอ	44.5	45.4	10.1	0.0	3.34
3	พรรคการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในมือของผู้ที่ลงทุนให้พรรคเพียงไม่กี่คน	38.7	49.6	9.2	2.5	3.24
4	ชาวบ้านในชนบทยังขาดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน นักการเมืองจึงใช้ช่องว่างนี้ในการสร้างอามิสสินจ้าง	47.1	40.3	10.9	1.7	3.33
5	คนในเมืองที่มีฐานะดี ประณามดูถูกการขายเสียงของชาวบ้านในชนบท	23.5	46.2	26.9	3.4	2.90
6	การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง เป็นเรื่องสกปรก	28.8	44.1	22.0	5.1	2.97
7	ท่านเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงเมื่อเลือกตั้งหรือการอ่านข่าว	27.7	45.4	21.8	5.0	2.96

	เท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมือง ในวิธีอื่น					
8	การบริหารประเทศกระจุกตัวอยู่ที่ กรุงเทพ	27.7	50.4	21.0	0.8	3.05
9	องค์กรการเมือง เช่น รัฐสภา รัฐบาล หรือองค์กรอิสระต่างๆ ไม่อาจ ตอบสนองความต้องการของท่านได้	25.2	49.6	24.4	0.8	2.99
10	ข้าราชการไม่อาจตอบสนองความ ต้องการของท่านได้	24.4	44.5	28.6	2.5	2.91
11	กฎหมายไทยมีส่วนให้การทำงานของ ภาครัฐเชิงongช้า	28.6	53.8	14.3	3.4	3.08
12	กระบวนการตรากฎหมายส่วนใหญ่ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน	31.9	55.5	9.2	3.4	3.16
13	สังคมไทยนิยมการใช้ “อำนาจ” มากกว่า “กฎหมาย”	43.7	41.2	15.1	0.0	3.29
14	การรวมกลุ่มของคนไทยทำให้เกิดการ แบ่งฝักแบ่งฝ่าย ไม่เกิดความสามัคคี	36.1	44.6	16.8	2.5	3.14
15	การเสนอข่าวทางการเมืองของ สื่อมวลชนเป็นไปในทางไม่สร้างสรรค์	30.3	48.7	21.0	0.0	3.09
16	สื่อมวลชนไม่ได้ปกป้องคนในสังคม อย่างเต็มที่	31.9	51.3	13.4	3.4	3.12
17	สังคมไทยมีความอ่อนแอทางวิชาการ	41.2	42.4	12.6	0.8	3.27
18	พุทธศาสนามีความอ่อนแอ เนื่องจาก ถูกรวบงำจากราชการและทุน	24.4	48.7	24.4	2.5	2.95
19	คนไทยมีความ “ศรัทธา” มากกว่า” ปัญญา”	40.3	47.1	8.4	4.2	3.24

บทที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มภาคใต้

7.1 บทนำ

7.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของภาคใต้

ภาคใต้ ประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ 14 จังหวัด คือ กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี ภาคใต้มีลักษณะเป็นพื้นที่แคบยาว มีทะเลขนานทั้ง 2 ข้าง ในด้านตะวันตก คือ ทะเลอันดามัน ส่วนในด้านตะวันออก คือ อ่าวไทย อาณาเขตทางด้านทิศเหนือติดจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทางด้านทิศใต้ติดกับประเทศมาเลเซีย มีพื้นที่ทั้งหมด 44.2 ล้านไร่ โดยประมาณ คิดเป็นร้อยละ 13.8 ของพื้นที่ทั้งประเทศ จังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุด คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีพื้นที่ 8.0 ล้านไร่ จังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดเล็กที่สุด คือ จังหวัดภูเก็ต มีพื้นที่ 0.3 ล้านไร่

จากสถิติของกรมการปกครอง ภาคใต้มีจำนวนประชากรจากข้อมูลในทะเบียนราษฎรในปี 2552 อยู่ที่ 8,813,880 คน เป็นประชากรชาย 4,356,070 คน ประชากรหญิง 4,457,810 คน²⁵ ภาคใต้มีจำนวนประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามอยู่มากที่สุดในประเทศ โดยกระจายอยู่ตาม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่ง ได้แก่ สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส จำนวนประมาณ 1,864,102 คน²⁶ คิดเป็นร้อยละ 21 ภาคใต้มีประชากรผู้อยู่ในกำลังแรงงาน ร้อยละ 56 ในจำนวนนี้ ร้อยละ 41.8 เป็นแรงงานในภาคการเกษตร

โครงสร้างการผลิตของภาคใต้พึ่งพาภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 34.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคใต้ หรือ GRP ในปี 2552 สาขาการผลิตที่มีความสำคัญรองลงมาได้แก่ สาขาการผลิตอุตสาหกรรม มีสัดส่วนร้อยละ 12.4 และสาขาการค้าส่งและค้าปลีก ร้อยละ 11.9 รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในภาคใต้ ปี 2552 เท่ากับ 95,721 บาทต่อปี ผลิตภัณฑ์มวลรวม

²⁵ ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/BaseStat/basestat.html>

²⁶ ข้อมูลจากการสำรวจการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2548 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

(GDP) ของภาคใต้ในปี 2552 มีมูลค่าคิดเป็นร้อยละ 8.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งหมดภายในประเทศ²⁷

ผลผลิตทางการเกษตรหลักที่สำคัญของภาคใต้ คือ ยางพารา (เป็นพื้นที่หลักในการปลูกยางพาราในประเทศไทย) ปาล์มน้ำมันและการประมง การผลิตภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะของการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เช่น อุตสาหกรรมยางแผ่น ไม้ยางพารา อาหารทะเลแช่แข็ง แปรรูป การสกัดปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

ประชาชนในภาคใต้ค่อนข้างมีความกระตือรือร้นในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดในปี 2550 มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 78.65 เพิ่มขึ้นจากครั้งที่แล้ว ในปี 2548 ที่มีผู้ไปใช้สิทธิคิดเป็นร้อยละ 76.29 ถือเป็นภาคที่มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด และครองตำแหน่งการมีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุดในการเลือกตั้ง 3 ครั้งหลังสุด ภาคใต้ถือเป็นพื้นฐานเสี่ยงสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์มาช้านาน จำนวน ส.ส. ส่วนใหญ่ที่ได้รับการเลือกตั้งใน 20 ปีหลังสุดมาจากพรรคประชาธิปัตย์ จากสถิติการเลือกตั้งใน 2 ครั้งหลังสุด คือ ในปี 2548 และปี 2550 พรรคประชาธิปัตย์สามารถกวาดที่นั่งของ ส.ส. แบบแบ่งเขต ในสัดส่วนดังนี้

ตาราง 93 สัดส่วน ส.ส. แบบแบ่งเขตจากพรรคประชาธิปัตย์และพรรคอื่นๆ

การเลือกตั้ง	จำนวน ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์	จำนวน ส.ส. จากพรรคอื่นๆ
ปี 2548	52 คน	2 คน
ปี 2550	50 คน	6 คน

ฐานเสี่ยงหลักของพรรคประชาธิปัตย์จะอยู่ในเขตภาคใต้ตอนบนและตอนกลาง ส่วนในเขตภาคใต้ตอนล่าง ในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลาและนราธิวาสนั้น เป็นเขตที่พรรคประชาธิปัตย์ต้องขบเคี้ยวแย่งชิงฐานเสี่ยงกับพรรคอื่นๆ พื้นที่นี้เคยเป็นฐานเสี่ยงหลักของกลุ่มวาทะห์ ซึ่งเป็นกลุ่ม ส.ส.มุสลิมที่นำโดยนายเด่น โต๊ะมีนาและนายวันมูฮัมหมัดนอร์ มะทา ซึ่งเคยอยู่ภายใต้พรรคความหวังใหม่หลังจากที่ นายเด่น โต๊ะมีนา แยกตัวออกมาจากพรรคประชาธิปัตย์ในปี 2534 โดย

²⁷ ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย

ในการเลือกตั้งปี 2544 พรรคความหวังใหม่มี ส.ส. ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดนี้ถึง 6 คน จาก 11 ที่นั่ง อย่างไรก็ตามหลังกลุ่มวาทะห์เว้นวรรคทางการเมืองเพราะแกนนำถูกตัดสิทธิ์การลงสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากกรณีการยุบพรรคไทยรักไทย พื้นที่นี้ได้กลายเป็นสนามแข่งขันทางการเมืองของทั้งพรรคประชาธิปัตย์ พลังประชาชนและเพื่อแผ่นดิน

ตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา การก่อการร้ายในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้อันประกอบด้วยสงขลา ใน 4 อำเภอ และปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ได้ปะทุขึ้นอีกครั้งและดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน กลายเป็นปัญหาที่มีความสำคัญมากปัญหาหนึ่งในระดับชาติ จากข้อมูลของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ในภาคใต้ (Deep South Watch) ระบุว่า ช่วง 73 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม 2547 ถึงมกราคม 2553 เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้รวม 9,446 ครั้ง มีผู้เสียชีวิตประมาณ 4,100 คน บาดเจ็บ 6,509 คน รวมทั้งสิ้น 10,609 คน ปัจจุบันพื้นที่นี้อยู่ในความดูแลของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือ ศ.อ.บ.ต. และกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือกองกำลังรักษาความมั่นคงภายในส่วนหน้า หน่วยงานทั้งสองขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี

ทางด้านความเคลื่อนไหวทางการเมืองในภาคใต้ หลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 นั้น ด้วยความที่ภาคใต้เป็นฐานที่มั่นของพรรคประชาธิปัตย์ ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งเห็นด้วยกับแนวทางการต่อสู้ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย โดยทางกลุ่มพันธมิตรเองได้มีสาขาในจังหวัดต่างๆในภาคใต้ รวมทั้งกลุ่มอื่นๆที่เข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรอย่าง สมัชชาภาคใต้ 7 จังหวัด ตอนล่าง เครือข่าย NGO ภาคใต้ที่นำโดยนายบรรจง นะแส การเคลื่อนไหวครั้งสำคัญของกลุ่มพันธมิตรในเขตภาคใต้ ได้แก่ การปิดสนามบินนานาชาติที่จังหวัดภูเก็ตและสนามบินที่จังหวัดกระบี่ในเดือนสิงหาคม ปี 2551 เพื่อกดดันให้นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นลาออก นอกจากกลุ่มพันธมิตรแล้ว ภาคใต้ยังมีแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ หรือ น.ป.ช. ที่มีสาขาในแต่ละจังหวัด เช่นกัน แม้จะมีจำนวนไม่มากเท่ากับภาคอื่นๆก็ตาม

7.1.2 ข้อมูลการเก็บพื้นที่ของภาคใต้

การเก็บข้อมูลมีการแบ่งผู้รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ เช่น ภาคใต้ตอนบน ตอนกลางและตอนล่าง โดยมีการพูดคุย ทำความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูลผ่านทางโทรศัพท์ การเก็บข้อมูลในช่วงแรกมีลักษณะกระจุกตัวอยู่บ้างเนื่องจากผู้เก็บข้อมูลยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการสุ่มและการกระจายตัวของข้อมูลดีพอ ต้องมีการชี้แจงมากกว่าสามครั้ง เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว ผู้วิจัยได้แนะนำให้เก็บข้อมูลในจุดที่มีคนจากส่วนต่างๆของจังหวัดมารวมตัวกันอย่างโรงพยาบาลหรือสถานีขนส่ง

ปัญหาที่ประสบในการเก็บข้อมูลที่มีความเด่นชัดที่สุดคือการทำความเข้าใจคำถามของผู้เก็บข้อมูลและผู้ตอบคำถาม เนื่องจากคำถามค่อนข้างจะมีความเป็นนามธรรมสูงและเปิดโอกาสให้มีการตีความได้หลากหลาย คำศัพท์ต่างๆที่ปรากฏมักสร้างปัญหาในการทำความเข้าใจให้กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีพื้นความรู้ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ผู้เก็บข้อมูลจึงต้องทำการถามและบันทึกข้อมูลเองเป็นส่วนมาก ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนใต้ ผู้เก็บข้อมูลที่เป็นนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์เองก็มีปัญหาในการทำความเข้าใจคำถาม ประกอบกับจำเป็นต้องอธิบายคำถามเป็นภาษามลายูถิ่นให้ชาวบ้านเข้าใจ การวิจัยในพื้นที่นี้จึงประสบกับความยากลำบากพอควรเนื่องจากแนวคิดและคำศัพท์หลายคำไม่มีในภาษามลายูถิ่น

ความยาวของแบบสอบถามประกอบกับความยากในการใจคำถามสร้างความรำคาญใจให้กับผู้ตอบแบบสอบถามพอสมควรโดยเฉพาะในส่วนของข้อคิดเห็นเกี่ยวกับองค์กฤษฎีที่ผู้ตอบมีความรู้สึกว่ายาวซ้ำซ้อนและหลายท่านไม่เห็นความแตกต่าง

7.2. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในส่วนของ การแสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่สุ่มได้มา มีคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกับสัดส่วนของประชากรของประเทศไทยในเรื่อง เพศ อายุ และ อาชีพหรือไม่ ซึ่งนับเป็นตัวแปรควบคุมในการวิจัยในครั้งนี้เพื่อจะไม่ให้เกิดอคติด้านเพศ อายุ หรือ อาชีพ โดยจากข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยได้นำมาแจกแจงได้ดังต่อไปนี้

7.2.1 เพศ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิงและชายมีสัดส่วนที่แตกต่างกันเล็กน้อย คือมีผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง 5 คน ทั้งนี้เป็นเพราะแม้ว่าการเก็บข้อมูลจะเกิดจากการสุ่ม แต่ผู้ชายมักจะมีวามกระตือรือร้นในการให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับการเมืองมากกว่าผู้หญิง ที่มักจะบ่ายเบี่ยงว่าไม่ค่อยมีความรู้ด้านการเมือง

ตาราง 94 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศในภาคใต้

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
-----	-------	--------

ชาย	37	53.6
หญิง	32	46.4
รวม	69	100

7.2.2 อายุ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการกระจายตัวตามช่วงอายุดังต่อไปนี้ คือมีผู้ที่อายุต่ำกว่า 29 ปีจำนวน 14 คน อายุตั้งแต่ 30-39 ปีจำนวน 18 คน อายุตั้งแต่ 40-49 ปีจำนวน 18 คน อายุตั้งแต่ 50-59 ปีจำนวน 13 คน อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 , 26.1 , 26.1 , 18.8, และ 8.7 ตามลำดับ

ตาราง 95 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุในภาคใต้

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 29 ปี	14	20.3
30-39 ปี	18	26.1
40-49 ปี	18	26.1
50-59 ปี	13	18.8
60 ปีขึ้นไป	6	8.7
รวม	69	100

7.2.3 อาชีพ

ผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีจำนวนสูงสุด คือ มีจำนวน 18 คน รองลงมาคือผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำการค้าขายเล็กน้อยๆ ซึ่งมีจำนวน 15 คน ในส่วนของอาชีพผู้ตอบแบบสอบถามค่อนข้างสะท้อนโครงสร้างเศรษฐกิจของภาคใต้ที่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ส่วนภาคของการค้าขายก็เป็นภาคที่มีการใช้แรงงานมากเป็นอันดับสอง อย่างไรก็ตามผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจค่อนข้างจะมีมากกว่าความเป็นจริง

ตาราง 96 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพในภาคใต้

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
-------	-------	--------

เกษตรกร	18	26.1
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน	7	10.1
ทำงานองค์กรเอกชน (NGOs)	0	0
ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ	15	21.7
นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	1	1.4
แม่บ้าน/ข้าราชการบำนาญ	3	4.3
รับจ้างทั่วไป คนงาน	4	5.8
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	12	17.4
เจ้าของกิจการร้านค้า/ธุรกิจขนาดกลาง	4	5.8
ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่	0	0
ไม่ได้ทำงาน	2	2.9
รับจ้างเองงานมาทำที่บ้าน	0	0
อื่นๆ ระบุ	3	4.3
รวม	69	100

7.2.4 รายได้โดยประมาณ

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุดคือ 30 คน คิดเป็น 43.5 เปอร์เซ็นต์ มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในระหว่าง 6,001-12,000 บาท ในขณะที่อันดับสองอยู่ที่ระดับรายได้ต่ำกว่า 6,000 บาท ซึ่งมีจำนวน 16 คน คิดเป็น 23 เปอร์เซ็นต์ เมื่อพิจารณาจากสถิติรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชาชนในภาคใต้ ปี 2552 ที่อยู่ที่ 95,721 บาท ต่อปี ซึ่งจะเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 7,976 บาท ต่อเดือน รายได้โดยเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ถือว่ามีความสอดคล้อง

ตาราง 97 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ในเขตภาคใต้

ระดับรายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 6,000 บาท	16	23.2
6,001-12,000 บาท	30	43.5

12,001-18,000 บาท	6	8.7
18,000 – 24,000 บาท	5	7.2
24,000 – 30,000 บาท	7	10.1
30,000 – 50,000 บาท	2	2.9
50,000 – 85,000 บาท	1	1.4
85,000 บาทขึ้นไป	2	2.9
รวม	69	100

7.2.5 ระดับการศึกษา

การเก็บข้อมูลในครั้งนี้ค่อนข้างมีลักษณะกระจุกตัวเรื่องระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุด คือ 22 คน หรือ 31.9 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งสูงกว่ากับความเป็นจริง ที่อยู่ที่ระดับ 20 เปอร์เซ็นต์ของประชากรวัยทำงาน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่น่าจะมีจำนวนมากที่สุด คือ ผู้จบการศึกษาในชั้นประถม ซึ่งน่าจะอยู่ที่ประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์ แต่ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งประถมต้นและปลาย มีจำนวนรวมกันแค่ 24.6 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะอคติในการเลือกผู้ตอบแบบสอบถามของผู้เก็บข้อมูลที่มักจะเลือกผู้ตอบแบบสอบถามที่ตัวเองไม่จำเป็นต้องอธิบายคำถามมากนัก

ตาราง 98 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาในเขตภาคใต้

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยเรียนหนังสือ	4	5.8
ประถมต้น หรือเทียบเท่า	13	18.8
ประถมปลายหรือเทียบเท่า	6	8.7
มัธยมต้นหรือเทียบเท่า	5	7.2
มัธยมปลาย/ปวช./หรือเทียบเท่า	6	8.7
อนุปริญญา/ปวท./ปวส หรือเทียบเท่า	10	14.5
ปริญญาตรี	22	31.9
ปริญญาโท	3	4.3
ปริญญาเอก	0	0
รวม	69	100

7.2.6 ศาสนา

เนื่องจากภาคใต้มีประชากรมุสลิมอยู่ที่ ของประชากรทั้งหมด โดยชาวมุสลิมเหล่านี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในจังหวัดสตูล พื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลาในส่วนของที่ติดกับจังหวัดปัตตานี จังหวัดปัตตานี นราธิวาสและยะลา จากผลการสุ่มตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ 69.6 เปอร์เซ็นต์ เป็นชาวพุทธ ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามมีทั้งหมด 27.5 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งสูงกว่าความเป็นจริงเล็กน้อย ทั้งนี้เนื่องจากการสุ่มผู้ตอบแบบสอบถามในเขตพื้นที่ที่ชาวมุสลิมส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคใต้ ได้ผู้ตอบแบบสอบถามชาวมุสลิมเกือบทั้งหมด แม้ว่าในเขตดังกล่าวจะมีชาวพุทธอาศัยอยู่ประมาณเกือบ 20 เปอร์เซ็นต์ก็ตาม

ตาราง 99 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศาสนาในภาคใต้

ศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
พุทธ	48	69.6
อิสลาม	19	27.5
คริสต์	2	2.9
อื่นๆ ระบุ	0	0
รวม	69	100

7.2.7 เขตที่อยู่อาศัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล คือ 38 คน คิดเป็นร้อยละ 55.1 รองลงมาคือเขตเทศบาลตำบล ที่มีผู้ตอบแบบสอบถาม 14 คนคิดเป็นร้อยละ 20.3 จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตตัวเมือง คือ รวมกันแล้วคิดเป็นร้อยละ 75.4

ตาราง 100 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยในภาคใต้

เขตที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
เทศบาลนคร	6	8.7
เทศบาลเมือง	11	15.9

เทศบาลตำบล	14	20.3
องค์การบริหารส่วนตำบล	38	55.1
กรุงเทพมหานคร/พัทยา	0	0
รวม	69	100

7.3. การเปิดรับสื่อทางการเมือง

7.3.1 ทางเลือกในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสาร

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนมีการรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ มากที่สุดคือ 53 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 76.8 จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่มีการเลือกรับฟังข่าวสารในสื่อที่มีความสะดวก ค่อนข้างจะประหยัด และมีความน่าสนใจกว่าสื่ออื่นๆ นั่นก็คือโทรทัศน์ ส่วนสื่อที่ได้รับความนิยมรองลงมาแต่มีจำนวนผู้เลือกน้อยกว่ามาก คือ หนังสือพิมพ์และอินเทอร์เน็ต โดยอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางที่เริ่มเป็นที่นิยมของผู้ที่มีการศึกษาค่อนข้างสูง

ตาราง 101 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับสื่อทางการเมืองในภาคใต้

สื่อ	จำนวน	ร้อยละ
1 หนังสือพิมพ์	6	8.7
2 วิทยู	3	4.3
3 โทรทัศน์	53	76.8
4 การพูดคุยกับบุคคลอื่น	1	1.4
5 หอกระจายข่าว	0	0
6 อินเทอร์เน็ต	6	8.7
รวม	69	100

7.3.2 ความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการเปิดรับฟังข่าวสารทางการเมืองทุกวัน คิดเป็นจำนวน 43 คน หรือร้อยละ 62.3 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสนใจทาง

การเมืองมาก ซึ่งสะท้อนได้จากความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมือง อย่างไรก็ตามระดับความถี่อาจไม่สามารถบ่งบอกได้ถึงความตั้งใจในการรับฟังและการรับข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนในแต่ละวัน จากการสังเกตของผู้วิจัยในการลงเก็บข้อมูลเองในบางจังหวัด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้รับทราบความเป็นไปทางการเมืองมากเท่ากับความถี่ของการรับฟัง และเนื่องจากผู้ที่ตอบว่ารับข้อมูลข่าวสารการเมืองทุกวันมีการรับข้อมูลทางโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ ทำให้สันนิษฐานได้ว่า การรับฟังข่าวโดยเฉพาะในช่วงเย็น อาจเกิดขึ้นพร้อมกับการทำกิจกรรมอื่นๆในบ้านไปด้วย เช่น การทำกับข้าว รับประทานอาหาร หรือการพักผ่อนกับคนในครอบครัว เป็นต้น

ตาราง 102 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความถี่ในการเปิดรับสื่อในภาคใต้

ความถี่	จำนวน	ร้อยละ
1 ทุกวัน	43	62.3
2 สัปดาห์ละ 2-3 วัน	21	30.4
3 สัปดาห์ละครั้ง	1	1.4
4 ไม่ค่อยได้ติดตาม	4	5.8
รวม	69	100

7.3.3 ความเชื่อมั่นในสื่อมวลชน

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเชื่อมั่นในข่าวสารทางการเมืองที่ผ่านจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุดคือ 49 คน คิดเป็นร้อยละ 71 จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามเลือกสื่อที่ตัวเองมีความคุ้นเคยและบริโภคบ่อยที่สุด นอกจากนี้สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่น่าเสนอข่าวสารพร้อมกับภาพข่าว รวมทั้งมีการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ดูมีความน่าเชื่อถือมากกว่าสื่ออื่นๆในสายตาคนทั่วไป อย่างไรก็ตามผู้ที่มักบริโภคข่าวจากสื่อโทรทัศน์ส่วนหนึ่งเลือกที่จะให้ความเชื่อถือสื่ออื่นๆมากกว่า ทั้งนี้ มีความเป็นไปได้ว่าเหตุผลส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้ที่มักติดตามข่าวสารการเมืองอย่างจริงจังในช่วงวิกฤติทางการเมืองที่ผ่านมารู้สึกว่าสื่อโทรทัศน์ค่อนข้างจะมีข้อจำกัดในการนำเสนอข้อเท็จจริงที่นอกกระแส หรือต่อต้านรัฐบาล

ตาราง 103 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความเชื่อมั่นในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อมวลชนในภาคใต้

สื่อ	จำนวน	ร้อยละ
1 หนังสือพิมพ์	8	11.6
2 วิทยุ	2	2.9
3 โทรทัศน์	49	71
4 การพูดคุยกับบุคคลอื่น	2	2.9
5 หอกระจายข่าว	2	2.9
6 อินเทอร์เน็ต	6	8.7
รวม	69	100

7.4 หลักการสำคัญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

คำถามในส่วนนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามวัดความพึงพอใจในประเด็นต่างๆ อันเป็นเจตนารมณ์เรื่องสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นได้แก่ 1. ประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค 2. ประเด็นเรื่องการทำสิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ และ 3. การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

7.4.1 สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค

7.4.1.1 สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน

ในหมวดของสิทธิที่ประชาชนได้รับ ผลของการตอบแบบสอบถามพบว่าประชาชนมีความพอใจในสิทธิของตนเองที่จะเข้าร่วมกับรัฐบาลในการตรวจสอบผู้ผลิตและผู้จำหน่าย หรือแบบสอบถามในหมวดนี้ข้อที่ 9 น้อยที่สุด โดยมีค่าความพอใจเฉลี่ยอยู่ที่ 2.40/4 เท่านั้น ซึ่งจัดได้ว่าอยู่ในระดับค่อนข้างไม่พอใจ ส่วนความพอใจในสิทธิด้านอื่นๆที่น้อยที่สุดรองลงมา คือข้อ 10 ซึ่งเป็นเรื่อง

การใช้สิทธิของชุมชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความพอใจอยู่ที่ 2.68/4

ในส่วนของสิทธิที่ประชาชนรู้สึกพอใจมากที่สุด คือ คือสิทธิในการนับถือศาสนาและการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ ซึ่งอยู่ในแบบสอบถามข้อที่ 6 ของหมวดนี้ โดยมีระดับความพอใจเฉลี่ยอยู่ที่ 3.84/4 รองลงมาคือแบบสอบถามข้อที่ 4 สิทธิเสรีภาพในครอบครัว ซึ่งมีระดับความพอใจโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 3.75/4

เมื่อดูในภาพรวม ประเด็นเรื่องสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนนี้ มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) รวมกันอยู่ที่ประมาณร้อยละ 72 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) รวมกันอยู่ที่ประมาณร้อยละ 28 มีความแตกต่างกันอยู่ ร้อยละ 44 ค่าเฉลี่ยความพอใจโดยรวมจากการตอบคำถามทั้งหมดในหมวดนี้อยู่ที่ 3.04/4 จึงสามารถสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ค่อนข้างพอใจ ในสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐานที่ตนเองมีอยู่ ค่าเฉลี่ยความพอใจในทุกข้อ ยกเว้นข้อ 9 ค่อนข้างไปในทางพอใจมากกว่าไม่พอใจ

ตาราง 104 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนในภาคใต้

ประเด็น	เห็น ด้วย มาก ที่สุด (ร้อยละ)	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ค่าเฉลี่ย (means)
1. การไม่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	23.2	44.9	26.1	5.8	2.85
2. การห้ามการทรมาน ทารุณกรรม หรือ ลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรม ห้าม จับโดยไม่มีหมายศาล และต้องนำตัวไปศาล ภายใน 48 ชั่วโมง	27.5	36.2	23.2	13.0	2.78
3. ห้ามมิให้มีการจับหรือควบคุมตัวโดยผิด	29	34.8	30.4	5.8	2.86

กฎหมาย					
4. รับรองสิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่ส่วนตัว	76.8	21.7	1.4	0	3.75
5. รัฐมีหน้าที่คุ้มครองบุคคลในครอบครัวจากการใช้ความรุนแรง และมีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว ในฐานะหน่วยสำคัญสูงสุดของสังคม	65.2	29.0	5.8	0	3.59
6. รับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติ	85.5	13.0	1.4	0	3.84
7. สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาที่ไม่ได้รับการบรรเทาความเสียหายที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ	20.3	39.1	31.9	8.7	2.71
8. ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้ทนายความเข้าฟังการสอบสวน และสิทธิจำเลยที่ถูกคุมขัง แต่ต่อมาศาลพิจารณาพิพากษาถึงที่สุดว่าไม่ได้ทำผิดที่จะเรียกค่าทดแทนจากรัฐ	42.0	36.2	14.5	7.2	3.13
9. มีองค์การอิสระที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคนที่เป็นประชาชนทั่วไปมาช่วยตรวจสอบผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่เป็นเอกชนเพิ่มขึ้นจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่เดิม	7.2	39.1	40.6	13.0	2.40
10. ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาศิลปและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมใน	17.4	36.2	43.5	2.9	2.68

การบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรัฐและองค์กรอิสระที่ให้ความเห็นเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อม					
11. สิทธิบุคคลที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	20.3	52.2	24.6	2.9	2.89
รวม	36.84	34.76	22.12	5.39	3.04

7.4.1.2 การรับรองความเสมอภาคของบุคคล

ในประเด็นเรื่องความเสมอภาคของบุคคล สิ่งที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยมากที่สุด คือแบบสอบถามในหมวดนี้ ข้อที่ 3 การให้ความดูแลสนับสนุนจากรัฐที่เท่าเทียมกันต่อผู้อ่อนแอและด้อยโอกาสอย่างคนพิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เด็กและผู้หญิง คือมีผู้ค่อนข้างไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยรวมกันอยู่ที่ ร้อยละ 39.1 ซึ่งเท่ากับ แบบสอบถามข้อที่ 1 ความเห็นในเรื่องของความเท่าเทียมกันต่อหน้ากฎหมายและการเลือกปฏิบัติ แต่ค่าเฉลี่ยความพอใจของข้อที่ 3 ต่ำกว่า คืออยู่ที่ 2.71/4 เนื่องจากมีจำนวนผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยมากที่สุดมากกว่า คืออยู่ที่ร้อยละ 10.1

ประเด็นเรื่องความเสมอภาคที่มีผู้เห็นด้วยมากที่สุด คือ คำถามข้อที่ 4 ความเสมอภาคในการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นข้อที่ไม่มีผู้ตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งเลย จำนวนผู้ที่ค่อนข้างไม่เห็นด้วยมีเพียง 4.3 ส่วนผู้ที่ค่อนข้างเห็นด้วยและเห็นด้วยมากที่สุด มีจำนวนรวมกันถึงร้อยละ 95.7 และมีค่าเฉลี่ยความพอใจอยู่ที่ 3.54/4 ซึ่งจัดได้ว่าอยู่ในระดับ “เห็นด้วยมากที่สุด”

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามค่อนข้างจะเห็นด้วยกับความเสมอภาคระหว่างบุคคลในด้านต่างๆที่มีอยู่ ค่าเฉลี่ยของคำตอบในข้อ 1, 2 และ 3 อยู่ในระดับ “ค่อนข้างเห็นด้วย” ในขณะที่ข้อ 4 อยู่ในระดับ “เห็นด้วยมากที่สุด” เมื่อดูค่าเฉลี่ยโดยรวมของผลการตอบคำถามทั้งหมดทุกข้อ จึงอยู่ที่ระดับ

3.04/4 โดยผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย)อยู่ที่ร้อยละ 74 ส่วนผู้คัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง)อยู่ที่ร้อยละ 26 แตกต่างกันร้อยละ 38

ตาราง 105 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรองความเสมอภาคของมนุษย์ในภาคใต้

ประเด็น	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. การให้ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ เสมอกัน และการห้ามการเลือกปฏิบัติที่ไม่ เป็นธรรม	20.3	40.6	31.9	7.2	2.74
2. การให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน	43.5	33.3	23.2	0	3.20
3. การให้รัฐสามารถเลือกปฏิบัติในทางที่ เป็นคุณแก่ผู้เสียเปรียบและด้อยโอกาส เช่น สตรี เด็ก คนพิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เพื่อให้ คนดังกล่าวเสมอภาคกับคนอื่นจริงๆ การให้ การพิจารณากฎหมายเกี่ยวกับบุคคลเหล่านี้ ต้องมีผู้แทนองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง 1 ใน 3	20.3	40.6	29.0	10.1	2.71
4. การให้ผู้เลือกตั้งทั่วประเทศมีความเสมอ ภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง โคนเลือกผู้แทน แบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ 1 คน เลือกบัญชี รายชื่อได้ 1 บัญชี ไม่ว่าจะอยู่นอกเขต เลือกตั้งที่มีทะเบียนบ้านหรือไม่	58.0	37.7	4.3	0	3.54

รวม	35.525	38.05	22.1	4.325	3.04
-----	--------	-------	------	-------	------

7.4.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ

7.4.2.1 การให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด

ในหมวดนี้ ประเด็นที่มีผู้ลงความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุด คือ ประเด็นเรื่องการใช้กฎหมายเพื่อรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยมีผู้ตอบคิดเป็นร้อยละ 5.8 เมื่อรวมกับผู้ตอบว่าค่อนข้างไม่เห็นด้วย ที่มีร้อยละ 33.3 จะอยู่ที่ร้อยละ 39 อย่างไรก็ตามเนื่องจากจำนวนของผู้ที่เห็นด้วยมีมากกว่า คือ รวมกันร้อยละ 61 ค่าเฉลี่ยความเห็นด้วยจึงอยู่ที่ระดับ 2.64/4 หรือในระดับ “ค่อนข้างเห็นด้วย” อย่างไรก็ตาม ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่มีผู้เห็นด้วยน้อยที่สุดในกลุ่ม

ประเด็นเรื่องสิทธิของประชาชนในการฟ้องศาลเมื่อถูกละเมิดสิทธิ เสรีภาพและดูหมิ่นศักดิ์ศรี มีผู้เห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด ร้อยละ 42 และเมื่อรวมกับผู้ที่ค่อนข้างเห็นด้วยซึ่งมี ร้อยละ 47.8 ทำให้มีผู้ที่มีความเห็นสนับสนุนสูงถึงเกือบร้อยละ 90 และทำให้มี ค่าเฉลี่ยความเห็นด้วย อยู่ที่ 3.32/4

ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด นี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมากร้อยละ 29.28 + ค่อนข้างเห็นด้วย 48.7) อยู่ในระดับ ร้อยละ 78 และคัดค้านรวมกัน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วยร้อยละ 18.54+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 3.46) ในระดับร้อยละ 22 แตกต่างกันร้อยละ 56 ค่าเฉลี่ยในภาพรวมของความเห็นผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ที่ 3.04/4 จัดว่าอยู่ในระดับ “ค่อนข้างเห็นด้วย”

ตาราง 106 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิดในภาคใต้

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ในการออกกฎหมาย ใช้กฎหมาย และตีความ	8.7	52.2	33.3	5.8	2.64

กฎหมาย					
2. การจำกัดสิทธิเสรีภาพต้องทำโดยกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้น โดยจะต้องทำเฉพาะที่รัฐธรรมนูญอนุญาตและเท่าที่จำเป็น โดยจะกระทบสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพไม่ได้	29.0	49.3	17.4	4.3	3.03
3. การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครอง	42.0	47.8	10.1	0	3.32
4. สิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	34.8	47.8	14.5	2.9	3.15
5. สิทธิที่จะร้องทุกข์ต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอให้ศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ	31.9	46.4	17.4	4.3	3.06
รวม	29.28	48.7	18.54	3.46	3.04

7.4.2.2 การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง

ในหัวข้อนี้ ประเด็นที่มีผู้ไม่เห็นด้วยมากที่สุดคือ การดำเนินนโยบายของรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญและการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลโดยรัฐสภา ข้อนี้มีจำนวนผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยมากที่สุดร้อยละ 7.2 ซึ่งเท่ากับจำนวนผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยมากที่สุดในประเด็นเรื่องการเข้าชื่อเพื่อเสนอกฎหมายโดยประชาชน อย่างไรก็ตามเมื่อรวมกับผู้ตอบว่า ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 23.2 ในประเด็นนี้ ทำให้มีผู้ไม่เห็นด้วยโดยรวมอยู่ที่ร้อยละ 30.4 ซึ่งมากกว่าจำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในประเด็นเรื่องการเข้าชื่อเพื่อเสนอกฎหมาย

ประเด็นที่มีผู้เห็นด้วยมากที่สุด ในหมวดนี้คือ การมีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลในเรื่องเศรษฐกิจและสังคม โดยมีผู้ตอบว่า เห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 18.8 ค่อนข้างเห็นด้วย ร้อยละ 50.7 มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.84/4

ในภาพรวม ประเด็นเรื่องการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้น้ำที่ดังกล่าวเป็นจริงนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุนโดยรวม (เห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 15.43 + ค่อนข้างเห็นด้วย ร้อยละ 54.6) คิดเป็นร้อยละ 70 และคัดค้านโดยรวม (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ร้อยละ 23.66 + ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 6.23) คิดเป็น เกือบ ร้อยละ 30 แตกต่างกัน ร้อยละ 40 เมื่อดูที่ค่าเฉลี่ยของความเห็นสนับสนุนของประชาชน จะเห็นว่าอยู่ที่ 2.79/4 หรือ อยู่ในระดับ “ค่อนข้างเห็นด้วย”

ตาราง 107 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้น้ำที่ดังกล่าวเป็นจริงในภาคใต้

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายว่า จะดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนด และรายงานต่อรัฐสภาปีละครั้ง	14.5	55.1	23.2	7.2	2.77
2. กำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้คำแนะนำในเรื่องดังกล่าว	18.8	50.7	26.1	4.3	2.84
3. ถ้ารัฐไม่เสนอกฎหมายหรือออกกฎหมาย ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ให้สิทธิผู้เลือกตั้ง 50,000 คน เสนอกฎหมายได้	13.0	58.0	21.7	7.2	2.77
รวม	15.43	54.6	23.66	6.23	2.79

--	--	--	--	--	--

7.4.3 การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

7.4.3.1 การเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ

ในส่วนของการเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติของประชาชนนั้น พบว่าในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดไว้เพียงประเด็นเดียวคือเรื่องการให้เลือกตั้งวุฒิสมาชิกโดยตรง เพื่อดำรงความเป็นกลางทางการเมือง มีหน้าที่ในการตรวจสอบสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจากแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งทั้งหมดตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีความเป็นกลางทางการเมืองน้อยกว่า วุฒิสมาชิกที่มาด้วยหลายวิธีตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 โดยค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนความเป็นกลางทางการเมืองของวุฒิสภาที่มาจากรีการตามรัฐธรรมนูญ 2540 อยู่ที่ 2.28/4 ในขณะที่ของวุฒิสภาที่มาจากรีการของรัฐธรรมนูญปัจจุบันอยู่ที่ 2.57/4 ซึ่งค่อนข้างไปในทาง ค่อนข้างเห็นด้วย ต่อความเป็นกลางของวุฒิสมาชิกที่มาจากการเลือกสรรแบบใหม่ ตาราง 108 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติในภาคใต้

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ความเป็นกลางทางการเมืองของวุฒิสภาในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540	5.8	39.1	31.9	23.2	2.28
2. ความพึงพอใจในความเป็นกลางทางรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550	11.6	44.9	31.9	11.6	2.57

7.4.3.3 กระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ

ในประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจให้องค์กรอื่นๆ ในการควบคุม ตรวจสอบความโปร่งใสและให้คำแนะนำในการดำเนินนโยบาย ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย กับความมั่นใจในการมีหน่วยงานที่เป็นกลางในการตรวจสอบโครงการก่อสร้างใหญ่ๆ น้อยที่สุด โดยมีผู้ไม่เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ

ละ 15.9 และมีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนน้อยที่สุดในคำถามหมวดนี้ คือ อยู่ที่ 2.42/4 ซึ่งค่อนข้างไปในทาง “ค่อนข้างไม่เห็นด้วย”

ส่วนข้อที่มีผู้ความเห็นสนับสนุนมากที่สุด คือ ความมั่นใจว่ารัฐมนตรีจะได้รับคำแนะนำจากสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือมีผู้ตอบว่า เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.8 และมีค่าเฉลี่ยของความเห็นสนับสนุนสูงที่สุดอยู่ที่ 2.96/4

โดยภาพรวมแล้ว ในประเด็นนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุนโดยรวม (เห็นด้วยมาก ร้อยละ 12.65+ ค่อนข้างเห็นด้วย ร้อยละ 52.55) อยู่ที่ ร้อยละ 67.2 และคัดค้านโดยรวม (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ร้อยละ 24.8 +ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 7.95) อยู่ที่ ร้อยละ 32.8 แตกต่างกันร้อยละ 34.4 ค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนโดยรวมของประเด็นนี้ อยู่ที่ 2.7/4 หรือ “ค่อนข้างเห็นด้วย”

ตาราง 109 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ท่านมั่นใจว่า เมื่อมีการดำเนินในโครงการก่อสร้างใหญ่ ๆ จะมีหน่วยงานที่เป็นกลางเป็นผู้ตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยความเป็นธรรม	13.0	31.9	31.1	15.9	2.42
2. ท่านมั่นใจว่าผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการเอาัดเอาเปรียบของผู้ผลิตหรือเอกชน	7.2	47.8	33.3	11.6	2.51
3. ท่านมั่นใจว่ารัฐมนตรีจะได้คำปรึกษาในเรื่องนโยบายเศรษฐกิจและสังคมจากสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	18.8	60.9	17.4	2.9	2.96
4. ท่านเห็นว่าการส่งเสริมบทบาทของ	11.6	69.6	17.4	1.4	2.91

องค์กรพัฒนาเอกชนในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่นด้านการเลือกตั้ง หรือการพิจารณาร่างกฎหมาย					
รวม	12.65	52.55	24.8	7.95	2.7

7.4.3.4 การกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น

ประเด็นที่มีผู้ไม่เห็นด้วยมากที่สุดในหัวข้อนี้ คือ ความพอใจเรื่องการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นที่ไม่กระทบต่อความเป็นเอกภาพของประเทศ โดยมีผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 8.7 ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ร้อยละ 30.4 และมีค่าเฉลี่ยของความเห็นสนับสนุนในข้อนี้อยู่ที่ 2.68/4 ซึ่งต่ำกว่าข้ออื่นๆ

ประเด็นที่มีผู้เห็นด้วยมากที่สุดในหัวข้อนี้ คือ สิทธิของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีผู้เห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 26.1 และมีผู้ค่อนข้างเห็นด้วย ร้อยละ 68.1 มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.19/4

ในภาพรวม ประเด็นเรื่องกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาตินี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุนโดยรวม (เห็นด้วยมาก ร้อยละ 21.13 + ค่อนข้างเห็นด้วย ร้อยละ 58.43) อยู่ที่ร้อยละ 79.56 และคัดค้านโดยรวม (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ร้อยละ 15.43 + ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 4.8) อยู่ที่ร้อยละ 20.23 แตกต่างกัน 59.33 ค่าเฉลี่ยโดยรวมของความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.96/4

ตาราง 110 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นในภาคใต้

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. กำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นได้จริง โดยไม่ให้กระทบต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของราชอาณาจักร	15.6	44.9	30.4	8.7	2.68

2. ให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	26.1	68.1	4.3	1.4	3.19
3. ให้สิทธิที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย	21.7	62.3	11.6	4.3	3.01
รวม	21.13	58.43	15.43	4.8	2.96

7.4.3.5 การเพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ

ในหมวดนี้ ประเด็นที่มีผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ความพึงพอใจต่อสิทธิในการมีส่วนร่วมตรวจสอบนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยมีผู้ตอบว่า ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 14.5 และ ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ร้อยละ 23.2 และมีค่าเฉลี่ยของความเห็นสนับสนุนโดยรวมอยู่ที่ 2.71/4 ซึ่งน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับข้ออื่นๆ

ส่วนประเด็นที่มีผู้ความเห็นสนับสนุนมากที่สุด คือ ความพึงพอใจต่อสิทธิในการร่วมให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์ คือมีผู้ตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด ร้อยละ 24.6 แต่ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนสูงสุดคือ ความพึงพอใจในสิทธิในการรับข่าวสารจากทางราชการ เพราะมีผลรวมของผู้ที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง กับ ผู้ที่ค่อนข้างเห็นด้วยมากที่สุด คือ ร้อยละ 87 (21.7 + 65.2) และมีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.07/4

ในภาพรวมแล้วประเด็นเรื่องการเพิ่มมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุนโดยรวม (เห็นด้วยมาก ร้อยละ 22.07 + ค่อนข้างเห็นด้วย ร้อยละ 53.25) อยู่ที่ ร้อยละ 75 และคัดค้านโดยรวม (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ร้อยละ 18.47 + ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ

6.12) อยู่ที ร้อยละ 25 แตกต่างกัน ร้อยละ 50 ค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนโดยรวมของประเด็นนี้ อยู่ที่ 2.91/4 ซึ่งถือว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย”

ตาราง 111 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐในภาคใต้

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. สิทธิในการรับรู้ โดยได้กำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และสิทธิมีส่วนร่วมในการรับรู้หรือคัดค้าน หรืออุทธรณ์การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ที่กระทบหรืออาจกระทบต่อตน	21.7	65.2	11.6	1.4	3.07
2. สิทธิในการร่วมให้ข้อมูลและความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์	24.6	58.0	15.9	1.4	3.06
3. สิทธิในการร่วมคิด โดยประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน มีสิทธิร่วมคิดและเข้าชื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเป็นประชามติในเรื่องที่คณะรัฐมนตรีปรึกษาได้	18.8	50.7	23.2	7.2	2.81
4. สิทธิในการร่วมตรวจสอบนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	23.2	39.1	23.2	14.5	2.71

รวม	22.07	53.25	18.47	6.12	2.91
-----	-------	-------	-------	------	------

7.5 หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทั้งหมด 8 องค์กร ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน โดยเป็นแบบสอบถามที่มีระดับความพึงพอใจตั้งแต่ พึงพอใจมาก ค่อนข้างพึงพอใจ ค่อนข้างไม่พึงพอใจ และไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย ดังนี้

7.5.1 ตัวชี้วัดเรื่องธรรมาภิบาล

7.5.1.1 ความรับผิดชอบ

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าองค์กรอิสระที่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด 2 อันดับแรก คือ ศาลยุติธรรมและศาลรัฐธรรมนูญ โดยศาลยุติธรรมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านนี้สูงที่สุด อยู่ที่ระดับ 3.00/4 ในขณะที่อันดับสองคือศาลรัฐธรรมนูญ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 2.84/ 4 ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า ศาลยุติธรรมเป็นองค์กรที่คนทั่วไปให้ความนับถือ และพอใจในผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาอยู่แล้ว เนื่องจากศาลยุติธรรมของไทยค่อนข้างจะขึ้นชื่อในเรื่องของความเป็นอิสระอยู่แล้ว และเป็นสถาบันที่ไม่ค่อยจะมีข่าวเสียหาย

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามค่อนข้างจะพึงพอใจต่อความรับผิดชอบขององค์กรอิสระทั้งหมดโดยรวม แม้ว่าจะมีค่าที่ไม่สูงมากนัก เพราะมีค่าเฉลี่ยร่วมกันอยู่ที่ 2.68/4 อย่างไรก็ตามมี 2 องค์กรที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างไปในทางไม่ค่อยพึงพอใจ คือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากันอยู่ที่ 2.48/4

ตาราง 112 ความพึงพอใจเรื่องความรับผิดชอบในองค์กรอิสระในภาคใต้

ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึงพอใจ	ค่อนข้าง ไม่พึง พอใจ	ไม่ พึง พ อ ใจ หรือไม่ ระ ะ จั ก หน่วยงาน นี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	5.8	62.3	23.2	8.7	2.65
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	7.2	49.3	30.4	13	2.51
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	15.9	49.3	23.2	11.6	2.70
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	21.7	47.8	23.2	7.2	2.84
5. ศาลยุติธรรม	20.3	62.3	14.5	2.9	3.00
6. ศาลปกครอง	18.8	53.6	17.4	10.1	2.81
7. คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	13	37.7	33.3	15.9	2.48
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	14.5	33.3	37.7	14.5	2.48
รวม	14.65	49.45	25.36	10.49	2.68

7.5.1.2 หลักนิติธรรม

ในเรื่องของความพึงพอใจที่มีต่อ การมีหลักนิติธรรมขององค์กรอิสระ หรือการทำหน้าที่ของ องค์กรดังกล่าวโดยเคารพตัวบทกฎหมาย องค์กรที่ได้คะแนนสูงสุดยังคงเป็น ศาลยุติธรรมและศาล รัฐธรรมนูญ คือมีค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจอยู่ที่ 2.88/4 และ 2.68/4 ตามลำดับ ส่วนหน่วยงานที่มี ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับสุดท้าย คือ คณะกรรมการการเลือกตั้งและ คณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยทั้ง 2 องค์กรมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากันอยู่ที่ 2.33/4 ซึ่งอยู่ในระดับความคิดเห็น “ค่อนข้างไม่พอใจ” ทั้งนี้เป็นเพราะภาพพจน์ที่ไม่ค่อยดีของ คณะกรรมการการ

เลือกตั้งที่มีประวัติของการทำผิด พ.ร.บ.การเลือกตั้งและถูกตัดสิทธิในปี 2549 ส่วนคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ ก็เคยมีกรณีการทำผิดกฎหมายในการขึ้นเงินเดือนให้กับตนเอง โดยมีชอบมาแล้ว ในปี 2547 ซึ่งอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้ได้รับคะแนนพึงพอใจต่ำ

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามถือว่า “ค่อนข้างพอใจ” ต่อการเคารพหลักนิติธรรมขององค์กรอิสระ แต่คะแนนที่ได้ถือว่าต่ำมากและเกือบอยู่ในระดับ “ค่อนข้างไม่พอใจ” นั่นคือ อยู่ที่ระดับ 2.53

ตาราง 113 ความพึงพอใจเรื่องหลักนิติธรรมในองค์กรอิสระในภาคใต้

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักรักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	2.9	43.5	37.7	15.9	2.33
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	7.2	42	36.2	14.5	2.42
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	8.7	52.2	24.6	14.5	2.55
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	14.5	46.4	31.9	7.2	2.68
5. ศาลยุติธรรม	15.9	58.0	24.6	1.4	2.88
6. ศาลปกครอง	13	46.4	33.3	7.2	2.65
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	7.2	33.3	44.9	14.5	2.33
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	5.8	43.5	37.7	13	2.42
รวม	9.4	45.66	33.86	11	2.53

7.5.1.3 ความโปร่งใส

องค์กรอิสระที่ได้รับคะแนนความพึงพอใจต่อความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด 2 อันดับแรก ยังคงเป็นศาลยุติธรรมและ ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งในประเด็นนี้มีคะแนนเท่ากับ ศาลปกครอง คือ อยู่ที่ระดับ 2.65/4 และ 2.52/4 ตามลำดับ และจัดว่าเป็นเพียงแค่ 3 องค์กร ที่ค่าเฉลี่ยความพอใจ อยู่ในระดับ “ค่อนข้างพอใจ” องค์กรอื่นๆนอกจากนี้ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ “ค่อนข้างไม่พอใจ” ทั้งสิ้น ทั้งนี้องค์กรที่ได้คะแนนน้อยที่สุดยังคงเป็น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ โดยอยู่ที่ 2.17/4 ถัดมาคือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ที่คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.26/4

คะแนนความพึงพอใจโดยรวมในประเด็นนี้ขององค์กรอิสระทั้งหมด อยู่ที่ 2.39/4 ซึ่งจัดอยู่ในระดับ “ค่อนข้างไม่พอใจ” โดยรวม มีผู้ตอบว่า “ค่อนข้างไม่พอใจ” และ “ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย” รวมกันอยู่ที่ร้อยละ 54.70

ตาราง 114 ความพึงพอใจเรื่องความโปร่งใสในองค์กรอิสระในภาคใต้

ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึงพอใจ	ค่อนข้าง ไม่ พึง พอใจ	ไม่ พึง พ อ ใจ หรือ ไม่ รู้ จั ก หน้วยงาน นี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	5.8	33.3	43.5	17.4	2.27
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	2.9	37.7	43.5	15.9	2.27
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	11.6	34.8	37.7	15.9	2.42
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	10.1	43.5	34.8	11.6	2.52
5. ศาลยุติธรรม	14.5	44.9	31.9	8.7	2.65
6. ศาลปกครอง	13	40.6	31.9	14.5	2.52
7. คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	2.9	30.4	47.8	18.8	2.17

8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	5.8	30.4	47.8	15.9	2.26
รวม	8.33	36.95	39.86	14.84	2.39

7.5.1.4 คุณธรรมและจริยธรรม

ในประเด็นเรื่องความมีคุณธรรมจริยธรรม ปราศจากการทุจริตและประพฤติมิชอบขององค์กรอิสระ องค์กรที่ได้คะแนนสูงสุด 2 อันดับแรก คือ ศาลยุติธรรม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 2.75/4 และ ศาลปกครอง ที่มีระดับคะแนนที่ 2.65/4 ทั้งนี้เนื่องจากทั้งสององค์กรมีภาพพจน์ที่ดีและไม่ปรากฏข่าวเรื่องการทุจริตและขาดคุณธรรมต่อสาธารณชนในปัจจุบัน คะแนนขององค์กรที่ได้คะแนนน้อยที่สุดในประเด็นนี้ คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง 2.15/4 และ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 2.18/4 สะท้อนให้เห็นถึงคำอธิบายดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

โดยรวมยังถือว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างไม่พอใจ” ต่อการมีคุณธรรมและจริยธรรมขององค์กรอิสระ เพราะค่าความพอใจในประเด็นนี้โดยเฉลี่ยของทุกๆองค์กร อยู่ที่ 2.43/4

ตาราง 115 ความพึงพอใจเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กรอิสระในภาคใต้

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ หรือไม่รู้ จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	7.2	24.6	44.9	23.2	2.15
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	7.2	34.8	42	15.9	2.33
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	13	39.1	34.8	13	2.52
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	11.6	42	36.2	10.1	2.55
5. ศาลยุติธรรม	13	56.5	23.2	7.2	2.75

6. ศาลปกครอง	15.9	44.9	27.5	11.6	2.65
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	7.2	30.4	36.2	26.1	2.18
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	4.3	36.2	42	17.4	2.27
รวม	9.93	38.56	35.85	15.56	2.43

7.5.1.5 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานขององค์กรอิสระ ให้คะแนนคณะกรรมการการเลือกตั้งสูงสุด คือ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุดที่ 2.52/4 รองลงมาคือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าหน่วยงานดังกล่าวเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถร้องเรียนให้องค์กรดำเนินการในกรณีที่มีการละเมิดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และประชาชนมีความคุ้นเคยกับการทำงานขององค์กรทั้งสอง มากกว่าผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ที่ได้คะแนนน้อยสุดตามลำดับ คือ 2.15/4 และ 2.18/4 ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว องค์กรเหล่านี้ก็เปิดโอกาสให้ประชาชนร้องเรียนและแจ้งการทุจริตได้เช่นกัน ซึ่งมีความแตกต่างจากศาลประเภทต่างๆ ที่มีข้อจำกัดสำหรับประชาชนในการมีส่วนร่วมมากกว่า

อย่างไรก็ตาม โดยรวมถือว่าผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างไม่พอใจ” ต่อการให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในองค์กรอิสระต่างๆ โดยค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมของทุกองค์กรในประเด็นนี้อยู่ที่ 2.30/4 เท่านั้น

ตาราง 116 ความพึงพอใจเรื่องการมีส่วนร่วมในองค์กรอิสระในภาคใต้

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ หรือไม่รู้จักรักหน่วยงาน	ค่าเฉลี่ย

				นี้เลย	
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	11.6	42	33.3	13	2.52
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	5.8	24.6	49.3	20.3	2.15
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	13	36.3	34.8	15.9	2.46
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	5.8	29	47.8	17.4	2.23
5. ศาลยุติธรรม	8.7	30.4	46.4	14.5	2.33
6. ศาลปกครอง	4.3	43.5	34.8	17.4	2.34
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	2.9	40.6	36.2	20.3	2.26
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	4.3	31.9	42.0	21.7	2.18
รวม	7.1	34.79	40.58	17.56	2.30

7.5.1.6 หลักความคุ้มค่า

ในประเด็นเรื่องความมีประสิทธิภาพ คุ้มค่าขององค์กรอิสระ องค์กรที่ได้รับคะแนนสูงสุด คือ ศาลยุติธรรม ที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 2.92/4 รองลงมาคือ ศาลปกครอง ที่ได้คะแนน 2.75/4 ส่วนองค์กรที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ ที่ได้คะแนน 2.27/4 และ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ที่ได้ 2.28/4 จะสังเกตได้ว่าองค์กรที่ได้คะแนนน้อยเป็นองค์กรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการควบคุมตรวจสอบการทุจริตในด้านต่างๆ สาเหตุที่ได้คะแนนน้อยน่าจะเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การทุจริตมากมายที่มีอยู่น่าจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าองค์กรเหล่านี้ยังทำงานได้ไม่ดีพอ

ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมของทุกองค์กรอยู่ที่ 2.55/4 ซึ่งอยู่ในระดับที่ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างพึงพอใจ”

ตาราง 117 ความพึงพอใจเรื่องหลักความคุ้มค่าในองค์กรอิสระในภาคใต้

ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึงพอใจ	ค่อนข้าง ไม่พึง พอใจ	ไม่พึง พอใจ หรือไม่ ระจก หน่วยงาน นี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	8.7	43.5	34.8	13	2.47
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	7.2	44.9	34.8	13	2.46
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	7.2	50.7	27.5	14.5	2.50
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	18.8	46.4	24.6	10.1	2.73
5. ศาลยุติธรรม	21.7	53.6	20.3	4.3	2.92
6. ศาลปกครอง	18.8	50.7	17.4	13	2.75
7. คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	5.8	37.7	34.8	21.7	2.27
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	5.8	39.1	33.3	21.7	2.28
รวม	11.75	45.83	28.44	13.91	2.55

7.5.2 มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ

7.5.2.1 ความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระ

ในประเด็นเรื่องการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ องค์กรที่ได้รับคะแนนความพอใจในระดับสูงสุด คือ ศาลยุติธรรม โดยมีคะแนนความพอใจเฉลี่ยอยู่ที่ 3.21/4 รองลงมา คือ ศาลปกครอง ที่ได้คะแนน 3.14/4 ซึ่งแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้การยอมรับนับถือกระบวนการคัดสรรบุคคลากรของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

ในภาพรวมทุกๆองค์กรได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างพึงพอใจ” ต่อคุณสมบัติ และความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรอิสระ นั่นคือ มีคะแนนเฉลี่ยรวมกันทุกองค์กรอยู่ที่ 2.93/4

ตาราง 118 ความพึงพอใจเรื่องความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักรักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	11.6	60.9	23.2	4.3	2.79
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	11.6	63.8	20.3	4.3	2.82
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	11.6	65.2	18.8	4.3	2.84
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	27.5	58	14.5	0	3.13
5. ศาลยุติธรรม	33.3	56.5	8.7	1.4	3.21
6. ศาลปกครอง	33.3	50.7	13	2.9	3.14
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	17.4	52.2	24.6	5.8	2.81
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	14.5	53.6	21.7	10.1	2.72
รวม	20.1	57.61	18.1	4.14	2.93

7.5.2.2 ความเป็นกลางทางการเมือง

ในประเด็นเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลางทางการเมืองขององค์กรอิสระ องค์กรที่
ได้รับคะแนนความพอใจโดยเฉลี่ยสูงสุด คือ ศาลยุติธรรม ที่คะแนน 2.63/4 รองลงมาคือ ศาลปกครอง
ที่คะแนนเฉลี่ย 2.62/4 จะเห็นได้ว่าองค์กรที่มีค่าความพอใจเฉลี่ยอยู่ในระดับ “ค่อนข้างพึงพอใจ” หรือ

ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป คือ ศาลทั้ง 3 ศาล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าองค์กรอิสระส่วนมากไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลางทางการเมืองอย่างเพียงพอ

คะแนนความพอใจโดยเฉลี่ยรวมทุกๆองค์กร อยู่ที่ 2.40/4 ซึ่งอยู่ในระดับ “ค่อนข้างไม่พอใจ” ตาราง 119 ความพึงพอใจเรื่องความเป็นกลางทางการเมืองในองค์กรอิสระในภาคใต้

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักรักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	5.8	30.4	46.4	17.4	2.24
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	4.3	37.7	42	15.9	2.30
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	2.9	46.4	36.2	14.5	2.37
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	11.6	46.4	31.9	10.1	2.59
5. ศาลยุติธรรม	14.5	43.5	33.3	8.7	2.63
6. ศาลปกครอง	13	47.8	27.5	11.6	2.62
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	37.7	46.4	15.9	0	2.21
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	1.4	40.6	43.5	14.5	2.28
รวม	11.4	42.4	34.59	11.59	2.40

7.5.3 การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้จริง

7.5.3.1 การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้จริง

ในเรื่องของความพึงพอใจโดยรวมของผู้ตอบแบบสอบถามต่อบทบาทขององค์กรอิสระในการสนับสนุนให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ องค์กรที่ได้รับคะแนนสูงสุด

คือ คือศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.89/4 รองลงมา คือ ศาลยุติธรรมที่มีค่าความพอใจเฉลี่ยอยู่ที่ 2.88/4 ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าองค์กรดังกล่าวทำหน้าที่โดยตรงในการพิทักษ์สิทธิ เสรีภาพตามกฎหมายของประชาชน อีกทั้งยังเป็นองค์กรที่ได้รับคะแนนความพอใจค่อนข้างดีกว่าองค์กรอื่นๆในภาพรวมอีกด้วย

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างพอใจ” ตอบบทบาทขององค์กรอิสระในการทำหน้าที่ดังกล่าว เนื่องจากมีคะแนนความพึงพอใจโดยรวมของทุกๆองค์กรอยู่ที่ 2.63/4 ซึ่งในประเด็นนี้มีแค่ 2 องค์กรที่มีค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจไม่ถึงระดับ “ค่อนข้างพอใจ” หรือต่ำกว่า 2.50 คือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ที่ได้แค่ 2.34/4 และ 2.44/4 ตามลำดับ

ตาราง 120 ความพึงพอใจเรื่องการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้จริงจ้งในองค์กรอิสระในภาคใต้

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักรักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	8.7	53.6	27.5	10.1	2.60
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	7.2	53.6	27.5	11.6	2.56
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	8.7	52.2	26.1	13	2.56
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	24.6	50.6	14.5	10.1	2.89
5. ศาลยุติธรรม	23.2	50.7	17.4	8.7	2.88
6. ศาลปกครอง	20.3	46.4	23.2	10.1	2.76

7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	4.3	42	37.7	15.9	2.34
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	5.8	44.9	37.7	11.6	2.44
รวม	12.85	49.25	26.45	11.39	2.63

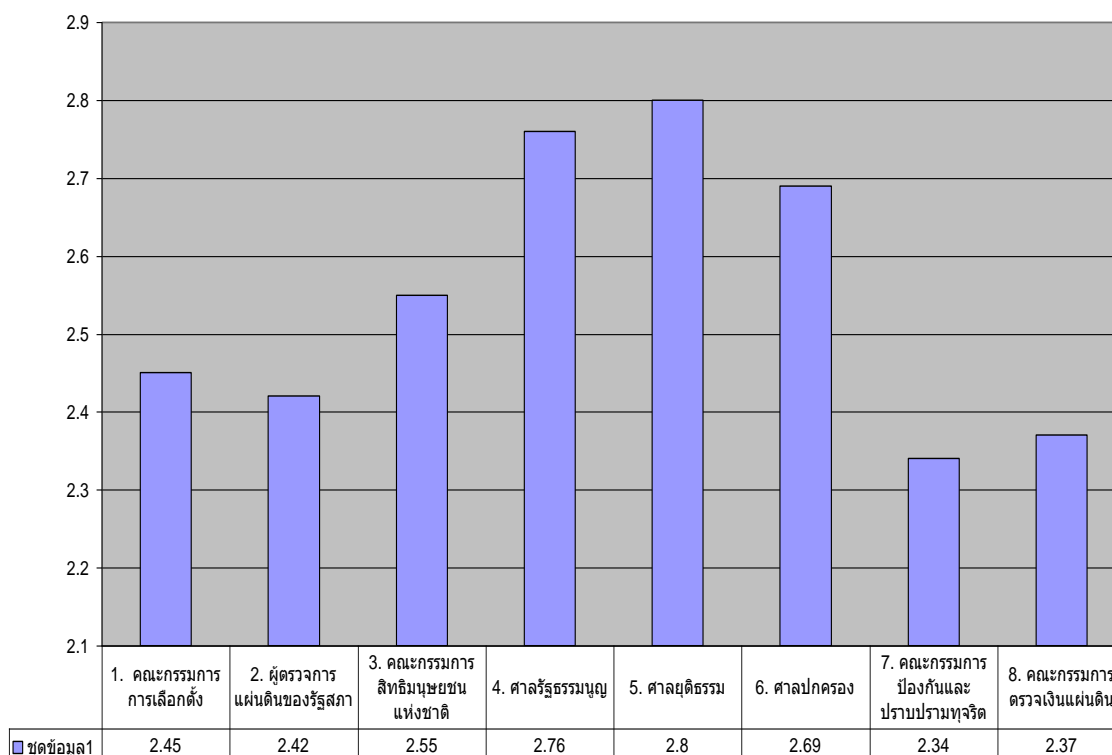
7.5.4 การเปรียบเทียบการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาพรวม

เมื่อเทียบระดับความพึงพอใจในเรื่องบทบาทขององค์กรอิสระ ในเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เมื่อรวมระดับเรื่องธรรมาภิบาล มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ และ บทบาทในการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้จริงจัง ขององค์กรอิสระทั้ง 8 องค์กรแล้วพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจสูงสุดกับ ศาลยุติธรรม และ ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.8/4 และ 2.76/4 ตามลำดับ ในขณะที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาตินั้น ประชาชนมีความพึงพอใจต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 2.34/4 เท่านั้น ส่วนองค์กรที่ได้รับคะแนนต่ำสุดรองลงมา คือ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ที่มีค่าเฉลี่ย 2.437/4 ดังตารางข้างล่างนี้

เมื่อนำคะแนนรวมของทุกๆองค์กรมารวมกัน จะได้ค่าเฉลี่ยที่ 2.55/4 ซึ่งถือว่าผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างพอใจ” ต่อการทำงานโดยรวมขององค์กรอิสระ แม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยระดับ “ค่อนข้างไม่พอใจ” มาเพียงนิดเดียว น่าแปลกใจว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นองค์กรที่ได้คะแนนต่ำที่สุด ทั้งๆที่ องค์กรดังกล่าวในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ค่อนข้างจะมีบทบาทที่ชัดเจนในการตรวจสอบนักรบการเมืองที่มีชื่อเสียงหลายคน อาจมีความเป็นไปได้ดังที่ได้วิเคราะห์ไปในตอนต้นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้ตัดสินองค์กรอิสระต่างๆ ตามการปฏิบัติงาน และบทบาทที่เกิดขึ้นจริงมากนัก เพราะการตัดสินดังกล่าวจะทำได้เมื่อมีการติดตามข่าวสารการเมืองอย่างละเอียด โดยเฉพาะในคดีสำคัญต่างๆที่องค์กรทั้งสองมีบทบาท ผู้ตอบแบบสอบถามน่าจะตัดสินใจบนพื้นฐานความคิดที่ว่า การทุจริต ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่แก้ไม่หาย และองค์กรทั้งสองน่าจะเป็นผู้รับผิดชอบ เมื่อดูองค์กรที่ได้คะแนนต่ำเป็นอันดับที่ 3 คือ ผู้ตรวจการรัฐสภา จะเห็นว่าองค์กรดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการทุจริต เช่นกัน

ตาราง 121 ภาพรวมในการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาคใต้

ภาพรวมในการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระ

7.6 หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง

หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งของการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 คือ การกำหนดให้สถาบันการเมืองต่างๆ เช่น รัฐสภา รัฐบาล พรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ สามารถเป็นตัวแทนของประชาชน หรือตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ในส่วนนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ว่า สถาบันการเมืองต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 นั้น สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด สามารถตรวจสอบถ่วงดุลกันได้หรือไม่ และมีประสิทธิภาพในการบริหารงานเพียงใด ซึ่งผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

7.6.1 ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม

ความเห็นในของผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวกับระบบรัฐสภา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ค่อนข้างจะมองว่าผู้แทนราษฎรยังไม่สามารถสะท้อนความเป็นตัวแทนที่แท้จริงได้ คือมีผู้ไม่เห็นด้วยมาก และค่อนข้างไม่เห็นด้วยรวมกัน ร้อยละ 65 และมีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุน อยู่ที่ 2.18/4 เท่านั้น

ในประเด็นเรื่องนโยบายของรัฐบาลตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือไม่ พบว่าจำนวนผู้ที่ตอบว่า เห็นด้วย รวมกันที่ร้อยละ 52 กับ ไม่เห็นด้วย รวมกันที่ร้อยละ 48 มีความใกล้เคียงกัน คือต่างกันแค่ร้อยละ 4 และจัดว่าผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” กับประเด็นดังกล่าว โดยมีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.55/4

ในส่วนของการเห็นที่มีต่อประเด็นเรื่อง การมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการให้เกิดผลของประชาชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วย โดยมีจำนวนรวมกันของผู้ที่ค่อนข้างไม่เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งอยู่ที่ ร้อยละ 52 และมีค่าความเห็นสนับสนุนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 2.40/4 ซึ่งถือว่าผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างไม่เห็นด้วย” กับประเด็นนี้

ในภาพรวม ความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงออกว่าค่อนข้างจะไม่พอใจระบบรัฐสภาไทยที่เป็นอยู่ ค่าเฉลี่ยโดยรวมของทุกข้อในหมวดนี้อยู่ที่ 2.38/4 ทั้งนี้ น่าจะมาจากความรู้สึกเบื่อหน่ายกับการที่นักการเมืองเข้ามาครอบงำผลประโยชน์ให้กับตัวเองและพรรคพวกที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปแม้ภายหลังจากมีการปฏิรูปการเมือง ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าคุณแทนราษฎรไม่ได้เป็นตัวแทนของพวกเขาอย่างแท้จริง นอกจากนี้ การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนรับทราบช่องทางในการเรียกร้องให้รัฐบาลตอบสนองความต้องการของตนเองอาจยังไม่แพร่หลายและถึงเพียงพอ ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามรู้สึกว่ายังไม่มีช่องทางที่เพียงพอ

ตาราง 122 ความเห็นเกี่ยวกับระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสมในภาคใต้

ประเด็น	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ค่าเฉลี่ย

1. ผู้แทนราษฎรสามารถสะท้อนความเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริง	5.8	29	43.5	21.7	2.18
2. นโยบายของรัฐบาลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง	5.8	48.3	39.1	5.8	2.55
3. ประชาชนมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการของท่านให้เกิดผลแท้จริงอย่างเป็นรูปธรรม	2.9	44.9	42	10.1	2.40
รวม	4.83	40.73	41.53	12.53	2.38

7.6.2 ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร

ในส่วนของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับระบบพรรคการเมือง ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างไม่เห็นด้วย” ว่า เกณฑ์พรรคการเมืองที่พวกเขาเลือกไปใจความต้องการของพวกเขา โดยในข้อนี้คะแนนเฉลี่ยของความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.34/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างไม่เห็นด้วย” ว่า พวกเขามีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่พวกเขาเลือก ในข้อนี้มีคะแนนความเห็นสนับสนุนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำมาก คือ อยู่ที่ 2.04/4

ข้อสุดท้าย ในเรื่องอุดมการณ์ของ ส.ส. ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างไม่เห็นด้วย” ว่า ส.ส. ที่ตนเองเลือกมีอุดมการณ์ของตนเองไม่ตกอยู่ใต้ข้อตกลงของพรรค คะแนนในข้อนี้เท่ากับข้อที่ 2 ที่ 2.04/4

ในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 64.7 ค่อนข้างไม่เห็นด้วยกับประเด็นต่างๆโดยรวมของหมวดนี้และมองระบบพรรคการเมืองที่เป็นอยู่ไปในแง่ลบว่า พรรคที่ตนเลือกเข้าไปไม่ได้ใจความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ไม่มีความเป็นอิสระทางด้านความคิดและอุดมการณ์เป็นของตนเองแต่ก็ต้องตัดสินใจตามมติของพรรค ในขณะที่ประชาชนผู้เลือกตั้งก็ไม่ค่อยมีอิทธิพลต่อนโยบายของพรรคที่ตนเลือก คะแนนเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนโดยรวมของทุกประเด็นในหมวดนี้คือ 2.14/4 ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนยังรู้สึกว่าตนเองมีบทบาทเพียงแต่เป็นผู้เลือกตั้ง และกฎหมายหรือนโยบายของพรรคการเมืองที่ออกมาส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาจากการผลักดันของประชาชน บ่อยครั้งที่ผู้เลือกตั้งไม่เข้าใจเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังนโยบายของพรรคและบ่อยครั้งที่สิ่งที่ประชาชนเรียกร้องและต้องการจริงๆกลับไม่กลายเป็นนโยบาย

ตาราง 123 ความเห็นเกี่ยวกับระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหารในภาคใต้

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. เกณฑ์นำพรรคการเมืองที่ท่านเลือกเข้าใจความต้องการของท่าน	4.3	43.5	34.8	17.4	2.34
2. ท่านมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่ท่านเลือก	1.4	30.4	39.1	29	2.04
3. ส.ส. ที่ท่านเลือกมีอุดมการณ์เป็นของตนเองโดยไม่ยึดติดกับระเบียบวินัยพรรค	2.9	23.2	49.3	24.6	2.04
รวม	2.86	32.36	41.06	23.66	2.14

7.6.3 การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

ในส่วนของคุณเห็นต่อระบบการเลือกตั้งและวิธีป้องกันการทุจริตซื้อเสียงเลือกตั้ง ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างไม่เห็นด้วย” ว่าการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจะทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลง โดยมีคะแนนเฉลี่ยของคุณเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.28/4

ต่อประเด็นที่ว่าทำให้มีผู้เลือกตั้งจำนวนมากจะทำให้การซื้อเสียงลดน้อยลงนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยถึงร้อยละ 75 และมีค่าเฉลี่ยของคุณเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.13/4

อย่างไรก็ตามผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวทำให้การซื้อเสียงเกิดขึ้นได้ง่ายกว่า ผู้ให้คุณเห็นสนับสนุนมีจำนวนร้อยละ 63 และมีค่าเฉลี่ยของคุณเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.68/4

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามค่อนข้างไม่เห็นด้วย ว่าการใช้วิธีการเลือกตั้งแบบใหม่ เช่น การใช้บัญชีรายชื่อทำให้การซื้อเสียงทำได้น้อยลง เนื่องจากเห็นว่าไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งตามระบบของรัฐธรรมนูญปี 2540 หรือปี 2550 ปัญหาการซื้อเสียงก็ยังคงมีอยู่เช่นเดิม นั่นคือ แม้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามจะเห็นด้วยว่าการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวซื้อเสียงได้ยากกว่า แต่ระบบการเลือกตั้งที่เปลี่ยนไปก็ไม่ได้ทำให้การซื้อเสียงลดลงไปได้

ตาราง 124 การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งในภาคใต้

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ท่านเห็นว่าระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลง	7.2	37.7	31.9	23.2	2.28
2. ท่านเห็นว่าทำให้มีผู้เลือกตั้งได้จำนวนมาก ทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลงเพราะไม่คุ้มที่จะลงทุน	4.3	30.4	39.1	26.1	2.13
3. ท่านเห็นว่า การเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวทำให้มีการซื้อเสียงได้ง่ายกว่าแบบหนึ่งเขตหลายเบอร์	15.9	47.8	24.6	11.6	2.68
รวม	9.13	38.63	31.86	20.13	2.36

7.6.4 การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ

ในส่วนของความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อบทบาทของผู้นำฝ่ายค้านว่ามีบทบาทในการตรวจสอบอำนาจรัฐบาลหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ค่อนข้างเห็นด้วย คือ มีผู้เห็นด้วยรวมกันถึงร้อยละ 74 และมีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนที่ 2.84/4

ต่อความเห็นว่าคุณภาพทุกสภาีความเป็นกลางทางการเมืองหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 55 เห็นด้วย และมีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนที่ 2.50/4 จัดว่า “ค่อนข้างเห็นด้วย”

ในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามค่อนข้างเห็นด้วยว่า ผู้นำฝ่ายค้าน และ ประธานสภาของแต่ละสภามีบทบาทในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายบริหาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคคลในตำแหน่งดังกล่าวทำหน้าที่เองได้อย่างชัดเจน แม้แต่ประธานสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิก

พรรคใดพรรคหนึ่งก็มักทำหน้าที่ในการดำเนินการประชุมและบทบาทอื่นๆในฐานะประธานรัฐสภาได้อย่างค่อนข้างจะเป็นกลาง โดยเฉพาะหน้าที่ในการควบคุมการประชุมรัฐสภา ซึ่งเป็นหน้าที่ที่คนทั่วไปสัมผัสได้มากที่สุด

ตาราง 125 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการในภาคใต้

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนฯ มีบทบาทในการตรวจสอบรัฐบาล	15.9	58	20.3	5.8	2.84
2. ท่านเห็นว่าประธานสภาทุกสภา มีความเป็นกลางทางการเมือง	5.8	49.3	34.8	10.1	2.50
รวม	10.85	53.65	27.55	7.95	2.67

7.6.5 การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มีความโปร่งใส

ในหมวดนี้ กระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยวิธีการขานชื่อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผยเพื่อสร้างความโปร่งใส ได้รับคะแนนความเห็นสนับสนุนของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 2.73/4 โดยมีผู้เห็นด้วยมากที่สุดและค่อนข้างเห็นด้วยรวมกัน ร้อยละ 68

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าการให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานกับนายกรัฐมนตรีเป็นการสร้างภาวะผู้นำ โดยในข้อนี้มีคะแนนเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.91/4 และมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยรวมกัน ร้อยละ 75

ในประเด็นสุดท้ายเรื่องความพึงพอใจต่อการอภิปรายไม่ไว้วางใจในฐานะเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือร้อยละ 80 เห็นด้วย และมีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.86/41

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามค่อนข้างเห็นด้วยต่อการปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้อิสระในการทำงานแก่นายกรัฐมนตรี หรือการคัดเลือกโดยรัฐสภาด้วย

กระบวนการที่โปร่งใส และเห็นด้วยว่าการอภิปรายไม่ไว้วางใจเป็นส่วนหนึ่งของกลไกในการตรวจสอบรัฐบาล ในประเด็นที่สองน่าจะเป็นเพราะว่า นอกจาก พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตรแล้ว นายกรัฐมนตรีท่านอื่นๆก็ไม่ค่อยมีอำนาจเด็ดขาดในคณะรัฐมนตรี การตัดสินใจต่างๆยังต้องคำนึงถึงความพอใจของพรรคร่วมรัฐบาล และหลายครั้งทำให้การทำงานล่าช้า และไม่สามารถเลือกทีมบริหารตามคุณสมบัติตามที่ตั้งใจ

ตาราง 126 ความเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพ ภายใต้การตรวจสอบเพื่อเพิ่มความโปร่งใสในภาคใต้

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ท่านยอมรับว่ากระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยวิธีการขานชื่อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผย เป็นการสร้างความโปร่งใส	14.5	53.6	23.2	8.7	2.73
2. การให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานแก่นายกรัฐมนตรี ทำให้สร้างภาวะผู้นำให้กับนายกรัฐมนตรี	21.7	53.6	18.8	5.8	2.91
3. ท่านพึงพอใจกับการยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลว่าเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล	14.5	63.8	15.9	5.8	2.86
รวม	16.9	57	19.3	6.76	2.83

7.7 การวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เพื่อประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน

ในส่วนของกาวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เป็นการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศไทย โดยแนวทางในการสำรวจมาจากรายงานของ คพป. ซึ่งได้เสนอว่า การเมืองไทยมีปัญหทั้งระบบ จึงต้องมีการปฏิรูปตามระบบ โดยเป็นการปฏิรูปตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม ทั้งนี้ได้มีการประเมินจุดเด่น และจุดอ่อน เพื่อเป็นรากฐานของบริบทการเมืองเพื่อการปฏิรูปการเมืองไทย การประเมินจุดเด่นและจุดอ่อนในที่นี้ จึงเป็นการประเมินบริบททางการเมืองและสังคมของไทยในภาคต่างๆ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างจากข้อประเมินจากความเห็นของ คพป. ในช่วงก่อนการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม

7.7.1 จุดเด่นของสังคมไทย

ในประเด็นต่างๆที่น่าจะเป็นจุดเด่นของสังคมไทยนั้น ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นดังต่อไปนี้

ในประเด็นเรื่องความสามัคคีภายในประเทศ และการไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อย คะแนนเฉลี่ยที่ออกมาจัดว่าผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างไม่เห็นด้วย” คือมีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.42/4 โดยตัวเลขรวมของผู้ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และค่อนข้างไม่เห็นด้วยรวมกันอยู่ที่ ร้อยละ 54 ทั้งนี้แม้ว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆอีกหลายประเทศ ประเทศไทยนับว่ามีปัญหาเรื่องความแตกต่างทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมและไม่เคยมีสงครามกลางเมือง แต่สถานการณ์ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ทั้งปัญหาการก่อความไม่สงบในดินแดน 3 จังหวัดชายแดนใต้ และความขัดแย้งระหว่างขั้วทางการเมืองต่างๆที่เกิดขึ้นหลังการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ค่อยแน่ใจว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีความสามัคคีมากกว่าชาติอื่นๆ

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าพระพุทธศาสนาช่วยกล่อมเกล้าให้คนไทยยอมรับความแตกต่างทางศาสนาได้ง่าย ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.13/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าคนไทยมีความอดทน มีความกตัญญูและรักอิสรเสรี ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.01/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าคนไทยยอมรับอำนาจแม้ว่าจะไม่มีวินัย ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.98/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าคนไทยปรับตัวได้เร็วและเป็นคนมีน้ำใจ โดยข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.95/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าคนไทยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ถ้าการเปลี่ยนแปลงมาจากองค์กรที่ได้รับการยอมรับ โดยข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.97/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าคนไทยเป็นคนให้อภัย พร้อมทั้งจะลืมอดีต โดยข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.71/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าคนไทยมีความสามารถกลมกล่อมเกลาผู้ที่มาจากวัฒนธรรมอื่นให้เข้ามาอยู่ในสังคมไทยได้อย่างกลมกลืนและไม่เกิดความขัดแย้ง โดยข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.00/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น และเปิดโอกาสให้มีการเลื่อนชั้นทางสังคมได้อยู่เสมอ โดยข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.60/4 โดยมีผู้ตอบว่าเห็นด้วยมากที่สุดและค่อนข้างเห็นด้วยรวมกัน ร้อยละ 61 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสังคมไทยเป็นสังคมแบบเปิดที่สถานภาพทางชนชั้นของคนมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ ไม่ใช่สังคมแบบปิดในสังคมที่มีระบบวรรณะ อย่างไรก็ตามคะแนนในข้อนี้เมื่อเทียบกับข้ออื่นที่มีคะแนนอยู่ในระดับ “ค่อนข้างเห็นด้วย” เหมือนกัน ข้อนี้มีคะแนนต่ำที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าสถานภาพทางสังคมที่ติดตัวมาโดยกำเนิดยังเป็นตัวกำหนดการให้ความเคารพ ยกย่องและให้เกียรติของคนในสังคมไทย ชนชั้นยังมีผลต่อการถึงทรัพยากร และการผูกขาดอำนาจในสังคมอย่างเห็นได้ชัดในสังคมไทยอยู่

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามค่อนข้างจะเห็นด้วยกับประเด็นที่เป็นจุดเด่นต่างๆในหมวดนี้ ยกเว้นในเรื่องความสามัคคี ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนสถานการณ์ทางการเมืองที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ได้เป็นอย่างดี ในขณะที่ข้อที่ได้คะแนนความเห็นสนับสนุนสูงสุด คือ ความเปิดกว้างทางศาสนาและวัฒนธรรมของผู้นับถือศาสนาพุทธ โดยผู้ที่ตอบว่า “เห็นด้วยมากที่สุดและค่อนข้างเห็นด้วยรวมกัน ร้อยละ 83 ซึ่งในจำนวนนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอื่นอยู่ด้วย แสดงให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่มองคิดว่า ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องการปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่าง คือ พระพุทธศาสนา

ตาราง 127 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของสังคมไทยในภาคใต้

ข้อ	ประเด็น	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1	ประเทศไทยมีความสามัคคีมากกว่าชาติ	8.7	37.7	40.6	13	2.42

	อื่นๆ ไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อย มีอิสรภาพและเอกราชตลอดเวลามาช้านาน					
2	พุทธศาสนากล่อมเกล่าให้คนไทยสามารถยอมรับคนที่มีความแตกต่างทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีได้ง่าย	31.9	50.7	15.9	1.4	3.13
3	คนไทยเป็นคนอดทน มีความกตัญญูและรักอิสรเสรี	20.3	63.8	13	2.9	3.01
4	คนไทยยอมรับ "อำนาจ" แม้จะไม่มี "วินัย"	29	44.9	21.7	4.3	2.98
5	คนไทยปรับตัวได้เร็ว และเป็นคนมีน้ำใจ	20.3	59.4	15.9	4.3	2.95
6	คนไทยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ถ้าการเปลี่ยนแปลงมาจากองค์กรที่ได้รับการยอมรับ	17.4	62.3	20.3	0	2.97
7	คนไทยเป็นคนให้อภัย พร้อมทั้งจะลืมอดีต	20.3	39.1	31.9	8.7	2.71
8	คนไทยมีความสามารถกล่อมเกล่าผู้ที่มาจากวัฒนธรรมอื่นให้เข้ามาอยู่ในสังคมไทยได้อย่างกลมกลืนและไม่เกิดความขัดแย้ง	23.2	55.1	20.3	1.4	3.0
9	สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น เปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถในการสร้างตัวได้รับการยอมรับ และประสบความสำเร็จได้เสมอ	11.6	49.3	27.5	11.6	2.60

7.7.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อนของไทยในภาคใต้

สำหรับประเด็นต่างๆที่น่าจะเป็นจุดอ่อนของสังคมไทย ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นดังต่อไปนี้

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าการทุจริตในแวดวงระดับสูงเกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะกฎหมายไม่มีระบบตรวจสอบที่มีอิสระและมีประสิทธิภาพ ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.4/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ว่ามีการทำผิดกฎหมายเล็ดลอดอยู่เสมอ ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.57/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่ามีพรรคการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในมือของผู้ที่ลงทุนให้พรรคเพียงไม่กี่คน ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.42/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าการที่ชาวบ้านในชนบทยังขาดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานเป็นช่องว่างให้หนักการเมืองข้อเสีย ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.43/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าคนในเมืองที่มีฐานะดี ประณามดูถูกการขายเสียงของชาวบ้านในชนบท ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.97/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงเมื่อเลือกตั้งหรือการอ่านข่าวเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในวิธีอื่น ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.11/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าการบริหารประเทศกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพฯ ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.08/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าองค์กรการเมือง เช่น รัฐสภา รัฐบาล หรือองค์กรอิสระต่างๆ ไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.85/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าข้าราชการไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.85/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่ากฎหมายไทยมีส่วนให้การทำงานของภาครัฐเชิงซ้ำ ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.88/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่ากระบวนการตรากฎหมายส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.05/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าสังคมไทยนิยมการใช้ “อำนาจ” มากกว่า “กฎหมาย” ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.36/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าการรวมกลุ่มของคนไทยทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ไม่เกิดความสามัคคี ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3..20/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าการเสนอข่าวทางการเมืองของสื่อมวลชนเป็นไปในทางไม่สร้างสรรค์ ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.91/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าสื่อมวลชนไม่ได้ปกป้องคนในสังคมอย่างเต็มที่ ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.01/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าสังคมไทยมีความอ่อนแอทางวิชาการ ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.13/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่าพุทธศาสนามีความอ่อนแอ เนื่องจากถูกรบงำจากราชการและทุน ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 2.82/4

ผู้ตอบแบบสอบถาม “ค่อนข้างเห็นด้วย” ว่า คนไทยมีความ”ศรัทธา” มากกว่า”ปัญญา” ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยความเห็นสนับสนุนอยู่ที่ 3.23/4

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับจุดอ่อนทุกข้อที่ยกมา และมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นสนับสนุนโดยรวมสูงกว่าความเห็นที่มีต่อจุดเด่น แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นจุดอ่อนในสังคมไทยเด่นชัดกว่าจุดเด่น และให้ความสำคัญมากกว่า

ประเด็นที่มีผู้เห็นด้วยสูงสุดคือประเด็นเรื่องการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอยู่เสมอ ที่ค่าเฉลี่ย 3.57 รองลงมาคือการขาดแคลนสิ่งพื้นฐานจำเป็นในชีวิตของชาวชนบทเป็นช่องทางให้นักการเมืองซื้อเสียง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่ 3.43/4 แสดงให้เห็นว่าการทุจริตการเลือกตั้งและการซื้อเสียงเป็นปรากฏการณ์ที่ปรากฏทั่วไปในสังคมไทยและเป็นปัญหาใหญ่ที่ยังแก้ไขไม่หาย ผู้ตอบแบบสอบถามน่าจะไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นต่อผลการเลือกตั้งว่าสะท้อนการคัดเลือกตัวแทนประชาชนที่โปร่งใส ข้อที่ได้รับคำตอบสนับสนุนสูงสุด 4 อันดับแรก เป็นข้อที่มีความเกี่ยวข้องกับการทุจริตและความไม่โปร่งใสในแวดวงการเมือง

สำหรับข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุดในกลุ่มนี้คือ การที่องค์กรทางการเมืองไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และการทำราชการไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน ที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากันที่ 2.85/4 ทั้งนี้ค่อนข้างจะสอดคล้องกับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามก่อนหน้านี้ที่ค่อนข้างเห็นด้วยว่านโยบายของรัฐบาลตอบสนองความต้องการของประชาชน

ตาราง 128 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อนของสังคมไทยในภาคใต้

ข้อ	ประเด็น	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1	การทุจริตในแวดวงระดับสูงเกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะกฎหมายไม่มีระบบตรวจสอบที่มีอิสระ และมีประสิทธิภาพ	47.8	44.9	7.2	0	3.4
2	การแข่งขันในการเลือกตั้ง มีการทำผิด	62.3	33.3	4.3	0	3.57

	กฎหมายเลือกตั้งอยู่เสมอ					
3	พรรคการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในมือของผู้ที่ลงทุนให้พรรคเพียงไม่กี่คน	50.7	42	5.8	1.4	3.42
4	ชาวบ้านในชนบทยังขาดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน นักการเมืองจึงใช้ช่องว่างนี้ในการสร้างอามิสสินจ้าง	56.5	31.9	10.1	1.4	3.43
5	คนในเมืองที่มีฐานะดี ประณามดูถูกการขายเสียงของชาวบ้านในชนบท	27.5	44.9	24.6	2.9	2.97
6	การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง เป็นเรื่องสกปรก	31.9	34.8	29	4.3	2.94
7	ท่านเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงเมื่อเลือกตั้งหรือการอ่านข่าวเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในวิธีอื่น	34.8	43.5	20.3	1.4	3.11
8	การบริหารประเทศกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพ	27.5	53.6	18.8	0	3.08
9	องค์กรการเมือง เช่น รัฐสภา รัฐบาล หรือองค์กรอิสระต่างๆ ไม่อาจตอบสนององความต้องการของท่านได้	17.4	52.2	29	1.4	2.85
10	ข้าราชการไม่อาจตอบสนององความต้องการของท่านได้	17.4	50.7	31.9	0	2.85
11	กฎหมายไทยมีส่วนให้การทำงานของภาครัฐเชื่องช้า	20.3	53.6	20.3	5.8	2.88
12	กระบวนการตรากฎหมายส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน	21.7	62.3	15.9	0	3.05
13	สังคมไทยนิยมการใช้ “อำนาจ” มากกว่า “กฎหมาย”	44.9	47.8	5.8	1.4	3.36
14	การรวมกลุ่มของคนไทยทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ไม่เกิดความสามัคคี	40.6	40.6	17.4	1.4	3.20
15	การเสนอข่าวทางการเมืองของสื่อมวลชน	18.8	58	18.8	4.3	2.91

	เป็นไปในทางไม่สร้างสรรค์					
16	สื่อมวลชนไม่ได้ปกป้องคนในสังคมอย่างเต็มที่	29	47.8	18.8	4.3	3.01
17	สังคมไทยมีความอ่อนแอทางวิชาการ	33.3	49.3	17.4	2.9	3.13
18	พุทธศาสนามีความอ่อนแอ เนื่องจากถูกรบงำจากราชการและทุน	26.1	33.3	37.7	2.9	2.82
19	คนไทยมีความ "ศรัทธา" มากกว่า "ปัญญา"	40.6	42.0	17.4	0	3.23

บทที่ 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกรุงเทพมหานคร

8.1 บทนำ

8.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

วิวัฒนาการของกรุงเทพมหานคร

หากพิจารณาผ่านมุมมองประวัติศาสตร์แล้วนั้น กรุงเทพมหานครปรากฏขึ้นครั้งแรกราว 400 ปีเศษ ในสมัยอยุธยา กล่าวคือ เป็นเมืองหน้าด่านทางทะเล แต่ไม่มีบทบาทสำคัญที่เด่นชัด ประวัติการเติบโตของ กรุงเทพมหานครในศตวรรษที่ 17 และ 18 ก็ไม่ได้ล้ำหน้าเมืองอื่นๆ ในประเทศ ในทางตรงกันข้ามในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้เชียงใหม่ได้เป็นเมืองก่อนการอุตสาหกรรมที่มั่นคงแล้วและได้กลายเป็นเมืองหลวงประจำภาคเหนือก่อนกรุงเทพมหานครจะเริ่มมีความสำคัญ ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานครเริ่มมีความสำคัญในระยะต้นในฐานะที่เป็นเมืองยุทธศาสตร์ หลักฐานปรากฏชัดว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงเลือกกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงด้วยเหตุผลสำคัญคือ สามารถป้องกันการรุกรานจากข้าศึก (พม่า) ได้ดีกว่ากรุงธนบุรี โดยอาศัย “แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแนวป้องกันเขตเมือง 3 ด้าน ส่วนด้านที่เหลือปิดกั้นด้วยประตูและคูเมือง” ดังนั้น จากประวัติศาสตร์ดังกล่าวทำให้เราคิดว่ากรุงเทพฯ เกิดขึ้นด้วยเหตุผลทางการเมืองและการทหารมากกว่าเหตุผลทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามเมืองกรุงเทพมหานครก่อนศตวรรษที่ 19 ไม่มีลักษณะของความเป็น “เมือง” (city) ที่ชัดเจน... ทั้งนี้เพราะยังไม่มีความเป็นอิสระของแรงงานและการแบ่งงานกันทำทางสังคม (social division of labor) ที่ชัดเจน ด้วยเหตุนี้กรุงเทพฯ ในสมัยนั้นจึงไม่มีบทบาทที่สำคัญต่อสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรเท่าไรนัก นอกจากเป็นที่ตั้งของอำนาจทางการเมืองเท่านั้น²⁸

กรุงเทพมหานครเริ่มมีการขยายตัวภายหลังจากประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาบาวริงกับอังกฤษในปี พ.ศ. 2398 ซึ่งจักรทิพย์ นาถสุภา และสุธี ประศาสน์เศรษฐ เห็นว่าเป็นผลให้ระบบการผลิตของไทยได้เปลี่ยนจากการผลิตเพื่อการยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อการค้า โดยกล่าวว่า “การผลิตเพื่อการค้าในประเทศไทยเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เพราะดีมานด์จากต่างประเทศ เป็นการขยายการผลิตเพื่อสนองความต้องการของ

²⁸ กนก วงศ์ตระหง่าน, การเกิดและการขยายตัวของกรุงเทพ : การศึกษาทางการเปลี่ยนแปลง, ใน **สองศตวรรษรัตนโกสินทร์ : ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย** (กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), น. 5.

จักรวรรดินิยม ซึ่งแผ่อิทธิพลในรูปแบบต่างๆ ทั้งเอเชีย” จากการพัฒนาการผลิตเพื่อการค้าและการส่งออก ทำให้ไทยถูกเปลี่ยนให้เป็นแหล่งวัตถุดิบ เป็นแหล่งระบายนทุนและเป็นตลาดของประเทศนายทุนตะวันตก โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่กรุงเทพฯ เพราะกรุงเทพฯ มีลักษณะเป็นเมืองท่าสำคัญต่อการส่งออกและการนำเข้า จึงทำให้เกิดการไหล (migration) ของแรงงานจากชนบทเข้ามาเพื่อขายแรงงานสำหรับการบริการการส่งออกและนำเข้า²⁹ ด้วยลักษณะดังกล่าวส่งผลให้กรุงเทพฯ มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในลักษณะของเมืองโตเดี่ยวหรือ “เอกนคร” (Primate City)

การเจริญเติบโตอย่างผิดปกติของกรุงเทพมหานคร ทั้งในด้านขนาดของพื้นที่และจำนวนประชากร แสดงให้เห็นว่ากรุงเทพมหานครมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีอัตราการขยายตัวที่รวดเร็ว กล่าวคือ ตามที่ปรากฏในแผนที่ปี พ.ศ.2413 กรุงเทพฯ มีขนาดเนื้อที่เพียง 4 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2453 ตัวเมืองได้ขยายออกไปครอบคลุมพื้นที่เกือบ 12 ตารางกิโลเมตร และในปี พ.ศ.2483 ขนาดกรุงเทพฯ ครอบคลุมเนื้อที่เกือบ 40 ตารางกิโลเมตร³⁰ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2551 กรุงเทพมหานครมีขนาดของพื้นที่รวม 1,568.74 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรรวม 5,710,883 คน³¹ ซึ่งจากข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2553 กรุงเทพมหานครมีประชากรรวมทั้งสิ้น 5,699,332 คน ทั้งนี้จำนวนประชากรดังกล่าวเป็นเพียงจำนวนประชากรตามสำมะโนประชากรเท่านั้น หากแต่ยังไม่นับรวมประชากรแฝงที่เข้ามาทำงานหรือเข้ามาศึกษาในกรุงเทพมหานครซึ่งคาดว่าจะมีไม่ต่ำกว่า 5-6 ล้านคน

ตาราง 129 สถิติจำนวนประชากรและบ้านในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายและเขต

ลำดับที่	เขตปกครอง	พื้นที่	ความ	จำนวนประชากร
----------	-----------	---------	------	--------------

²⁹ เฟิงอั้ง, น. 6.

³⁰ อคิน รัชพัฒน์, ม.ว., สลัม : ปัญหาและแนวทางแก้ไข (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 11.

³¹ ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร แยกเป็นกรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่าง ๆ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2551

		[ตร.กม.]	หนาแน่น			
			[คน/ตร.กม.]	ชาย	หญิง	รวม
1	เขตพระนคร	5.536	10,994	29,300	312,562	60,862
2	เขตดุสิต	10.665	10,548	59,599	52,896	112,495
3	เขตหนองจอก	236.261	633	73,068	76,391	149,459
4	เขตบางรัก	5.536	8,501	22,250	24,811	47,061
5	เขตบางเขน	42.123	4,459	90,246	97,562	187,808
6	เขตบางกะปิ	28.523	5,252	68,349	81,442	149,791
7	เขตปทุมวัน	8.369	6,926	26,935	31,029	57,964
8	เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	1.931	27,920	26,210	27,704	53,914
9	เขตพระโขนง	13.986	6,875	44,577	51,570	96,147
10	เขตมีนบุรี	63.645	2,107	63,798	70,315	134,113
11	เขตลาดกระบัง	123.859	1,252	74,493	80,547	155,040
12	เขตยานนาวา	16.662	5,100	40,678	44,295	84,973
13	เขตสัมพันธวงศ์	1.416	20,374	14,015	14,835	28,850
14	เขตพญาไท	9.595	7,837	37,446	37,753	75,199
15	เขตธนบุรี	8.551	14,675	56,513	65,971	125,484
16	เขตบางกอกใหญ่	6.18	12,297	36,172	39,821	75,993
17	เขตห้วยขวาง	15.033	5,133	35,624	41,546	77,170
18	เขตคลองสาน	6.051	13,220	37,564	42,433	79,997
19	เขตตลิ่งชัน	29.479	3,624	50,562	56,275	106,837
20	เขตบางกอกน้อย	11.944	10,513	60,147	65,418	125,565
21	เขตบางขุนเทียน	120.687	1,262	72,827	79,460	152,287
22	เขตภาษีเจริญ	17.834	7,394	62,438	69,418	131,856

23	เขตบางคอแหลม	10.921	9,101	47,723	51,666	99,389
24	เขตประเวศ	52.49	2,970	74,060	81,854	155,914
25	เขตคลองเตย	12.994	8,749	54,938	58,742	113,680
26	เขตสวนหลวง	23.678	4,894	54,001	61,878	115,879
27	เขตจอมทอง	26.265	6,131	77,242	83,783	161,025
28	เขตดอนเมือง	36.948	4,489	82,711	83,161	165,872
29	เขตราชเทวี	7.126	10,719	36,622	39,765	76,387
30	เขตลาดพร้าว	21.857	5,604	56,161	66,317	122,478
31	เขตวัฒนา	12.565	6,426	38,190	42,553	80,743
32	เขตบางแค	44.456	4,347	90,891	102,346	193,237
33	เขตหลักสี่	22.841	4,962	54,247	58,916	113,343
34	เขตสายไหม	44.615	4,073	86,120	95,587	181,707
35	เขตคันนายาว	25.98	3,300	40,155	45,587	85,742
36	เขตสะพานสูง	28.124	3,143	41,026	47,372	88,398
37	เขตวังทองหลาง	19.565	5,917	53,381	62,381	115,762
38	เขตคลองสามวา	110.686	1,429	75,470	82,721	158,191
39	เขตบางนา	18.789	5,282	46,893	52,342	99,235
40	เขตทวีวัฒนา	50.219	1,475	34,550	39,531	74,081
41	เขตทุ่งครุ	30.741	3,730	54,085	60,593	114,678
42	เขตบางบอน	34.745	3,002	50,292	54,029	104,321
43	เขตหนองแขม	35.825	4,025	67,589	76,592	144,181
44	เขตราชบุรีบูรณะ	15.782	5,684	43,285	46,418	89,703
45	เขตบางพลัด	11.36	8,948	47,278	54,374	101,652
46	เขตบึงกุ่ม	24.311	6,064	68,039	79,394	147,433

47	เขตจตุจักร	32.908	4,967	77,234	86,211	163,445
48	เขตดินแดง	8.354	16,193	63,526	71,750	135,276
49	เขตบางซื่อ	11.545	12,136	66,601	73,504	140,105
50	เขตสาทร	9.326	9,501	42,347	46,263	88,610
	รวม	1,568.74	3,633	2,710,684	2,988,684	5,699,332

ที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, มิถุนายน 2553

หากพิจารณาการโยกย้ายถิ่นฐานแล้วนั้นจะพบว่า ประชากรกรุงเทพมหานครมีการย้ายออกมากกว่าย้ายเข้า กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2552 มีประชากรที่ย้ายเข้ามาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 431,60 คน และประชากรย้ายออก จำนวน 405,144 คน ซึ่งการโยกย้ายถิ่นฐานของประชากรในกรุงเทพมหานครมักมีการเคลื่อนย้ายจากเขตกรุงเทพฯ ชั้นในไปอยู่ยังเขตพื้นที่ต่อเนื่อง เขตกรุงเทพฯ ชั้นนอก หรือเขตปริมณฑลตามลักษณะการขยายตัวของกรุงเทพมหานครไปยังพื้นที่รอบนอก

การบริหารราชการกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เนื่องด้วยกรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นเมืองหลวงและเป็นศูนย์กลางการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และมีประชากรอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่น การบริหารราชการกรุงเทพมหานครต้องมีความแตกต่างจากการบริหารท้องถิ่นโดยทั่วไป เนื่องด้วยสภาพปัญหาอันเกิดมากจากการเจริญเติบโตของเมือง จึงขอกล่าวถึงวิวัฒนาการของการบริหารราชการกรุงเทพมหานครเพื่อให้เห็นภาพรวมในเบื้องต้น ดังนี้

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ.2475 และรัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2476 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการกำหนดรูปแบบและโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดิน ตามกฎหมายฉบับนี้กรุงเทพฯ ซึ่งในขณะนั้นเรียกว่า “พระนคร” ถือเป็นจังหวัดหนึ่งในฐานะที่เป็นการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งจัดโครงสร้างทางการบริหารอยู่ในรูปแบบของจังหวัดและอำเภอเช่นเดียวกับจังหวัดธนบุรี แต่มีลักษณะพิเศษกว่าจังหวัดอื่นตรงที่มีการจัดแบ่งอำเภอ

เป็นอำเภอชั้นนอกและอำเภอชั้นใน อำเภอชั้นในของจังหวัดพระนคร ได้แก่ อำเภอพระนคร ป้อมปราบศัตรูพ่าย สัมพันธวงศ์ บางรัก ปทุมวัน และดุสิต นอกจากนั้นเป็นอำเภอชั้นนอก³²

ในเขตที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดและอำเภอต่างๆ นอกจากจะมีผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบในฐานะการปกครองส่วนภูมิภาคแล้ว ยังมีการจัดตั้งเทศบาลตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ.2476 อยู่ในพื้นที่ของภูมิภาคด้วย³³ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2498 หลังจากได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.2498 ซึ่งกำหนดให้จังหวัดต่าง ๆ มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดขึ้นในฐานะเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นแล้วรับผิดชอบเขตพื้นที่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ในส่วนของจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีก็ได้จัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครและองค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรีขึ้นตามกฎหมายฉบับนี้ ดังนั้นการปกครองจังหวัดพระนครและธนบุรีจึงประกอบด้วยการบริหารราชการส่วนภูมิภาค (จังหวัด อำเภอ) และการปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด)

ในปี พ.ศ.2514 จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศและมีความเห็นว่าจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีควรยุบรวมเป็นจังหวัดเดียวกัน เพื่อให้เป็นรูปแบบเฉพาะสำหรับการบริหารเมืองหลวง อีกทั้งก่อให้เกิดความประหยัดและสะดวกต่อประชาชนในการรับบริการมากยิ่งขึ้น จึงมีประกาศคณะปฏิวัติที่ 24 ลงวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2514 ให้รวมจังหวัดพระนครกับจังหวัดธนบุรีและเรียกว่า “นครหลวงกรุงเทพธนบุรี” และรวมองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเข้าด้วยกัน เรียกว่า “องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี”

ในวันต่อมาก็ได้มีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 25 ลงวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.2514 ให้รวมเทศบาลนครกรุงเทพกับเทศบาลนครธนบุรีเข้าด้วยกันเรียกว่า “เทศบาลนครหลวง”

ในส่วนการบริหาร ให้มีผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ให้มีผู้ว่าราชการนครหลวงกรุงเทพธนบุรี เป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย
- 2) ให้ผู้ว่าราชการนครหลวงกรุงเทพธนบุรี เป็นนายกองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี
- 3) ให้ผู้ว่าราชการนครหลวงกรุงเทพธนบุรี เป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลนครหลวง
- 4) อำเภอต่าง ๆ ที่อยู่นอกเขตเทศบาลนครหลวง ในส่วนที่เป็นราชการส่วนภูมิภาคให้นายอำเภอเป็นผู้ดูแล รวมถึงเป็นประธานสุขาภิบาล มีกำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของการปกครองท้องถิ่น

³² ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา, “กรุงเทพมหานคร” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารท้องถิ่น เล่ม 2 หน่วยที่ 9 (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546), หน้า 237.

³³ ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา, **เพ็ญอ้าง**, 2546, หน้า 237.

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2475 เช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ส่วนในเขตเทศบาลให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496

ต่อมาในปี พ.ศ.2515 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารราชการของนครหลวงกรุงเทพธนบุรีอีกครั้ง โดยการรวมเอาการบริหารราชการส่วนภูมิภาค คือ นครหลวงกรุงเทพธนบุรี องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี และเทศบาลนครหลวง ตลอดจนสุขาภิบาลทุกแห่งเข้าด้วยกันและจัดรูปแบบการบริหารราชการใหม่เรียกว่า “กรุงเทพมหานคร” ขึ้น เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 มีฐานะเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ซึ่งมีโครงสร้างการบริหารแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นฝ่ายบริหาร และสภากรุงเทพมหานคร เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ กล่าวคือ

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นข้าราชการการเมืองมาจากการแต่งตั้งของคณะรัฐมนตรี และขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

สภากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งของราษฎรเขตละ 1 คน กับสมาชิกซึ่งมาจากการแต่งตั้งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีจำนวนเท่ากับสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้ง สมาชิกทั้ง 2 ประเภทมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี (แต่ในช่วง 4 ปีแรกให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครโดยไม่ต้องมีการเลือกตั้ง)

ในส่วนของการจัดการปกครองได้ยกเลิกการบริหารราชการส่วนภูมิภาค คือ จังหวัดและอำเภอ ตลอดจนการปกครองท้องที่ คือ ตำบลและหมู่บ้าน โดยแบ่งพื้นที่กรุงเทพมหานครออกเป็นเขตจำนวน 24 เขต แต่ละเขตมีสำนักงานเขตเป็นหน่วยการบริหารภายใต้การบังคับบัญชาของหัวหน้าเขต โดยแต่ละเขตแบ่งพื้นที่ออกเป็นแขวงและมีหัวหน้าแขวงเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ

กรุงเทพมหานครอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจยุบสภากรุงเทพมหานครได้

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษของกรุงเทพมหานคร และใกล้เคียงกับระบบการปกครองท้องถิ่นสากลมาก แต่ก็ยังไม่สมบูรณ์ทีเดียว เนื่องจากยังมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มาจากแต่งตั้ง

เหตุการณ์เรียกร้องประชาธิปไตยในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการปกครองครั้งสำคัญของประเทศไทย กล่าวคือ ได้มีกระแสการเรียกร้องประชาธิปไตยและการกระจายอำนาจ ตลอดจนการลดบทบาทการควบคุมของส่วนกลาง โดยเฉพาะกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการควบคุมการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและการปกครองท้องถิ่น เป็นต้น ต่อมาในปี พ.ศ.2517 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2517 ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มี

ความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 และเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นอย่างชัดเจน มาตราที่สำคัญคือ มาตรา 216 ซึ่งบัญญัติว่าการปกครองท้องถิ่นทุกระดับ รวมทั้งนครหลวง ให้มีสภาท้องถิ่นและผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชน³⁴ ข้อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญในมาตรา 216 นี้ส่งผลให้ต้องมีการแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบการบริหารราชการของกรุงเทพมหานคร ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 และดำเนินการยกร่างกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการกรุงเทพมหานครขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับเนื้อหาของรัฐธรรมนูญ

ในปี พ.ศ. 2518 ได้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518” ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ให้กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษในเขตนครหลวง มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน มีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีงบประมาณและบุคลากรเป็นของตนเอง การบริหารงานใช้รูปแบบสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รวมถึงให้ประชาชนมีอำนาจเข้าชื่อถอดถอนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518 นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่สมบูรณ์ เนื่องจากมีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงจากประชาชน มิใช่การแต่งตั้งเหมือนที่ผ่านมา พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้มาจนถึง พ.ศ.2528 (ยกเว้นช่วง พ.ศ.2519-2521 ได้มีการรัฐประหารโดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ซึ่งได้มีการออกคำสั่งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานครพ้นจากตำแหน่งและแต่งตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเข้าไปแทน)

ในปี พ.ศ.2528 จึงได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518 และประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน โดยหลักการทั่วไปก็ยังคงคล้ายคลึงกับฉบับปี พ.ศ.2518 ได้แต่มีการปรับปรุงส่วนที่เป็นรายละเอียดต่าง ๆ ให้มีความสมบูรณ์และสะดวกคล่องตัวขึ้น

การจัดระเบียบบริหารราชการของกรุงเทพมหานครเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2542) ซึ่งได้กำหนดให้กรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็น

³⁴ ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา, **เพ็ญอ้าง**, 2546, หน้า 241.

ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น แต่มิได้กำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใด โดยเฉพาะ ดังนั้น กรุงเทพมหานครจึงมีลักษณะของการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรที่มีลักษณะเฉพาะ ดังต่อไปนี้

- 1) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงองค์กรเดียวในเขตพื้นที่ของจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเดิม เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ดังเช่นจังหวัดอื่น ๆ
- 2) ไม่มีการปกครองส่วนภูมิภาคซ้ำซ้อน คงมีเฉพาะแต่การปกครองส่วนกลางและการปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น
- 3) มีการแยกอำนาจบริหารออกจากอำนาจนิติบัญญัติ โดยทั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต่างได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจึงไม่จำเป็นที่ทั้งสององค์กรจะต้องขอรับการไว้วางใจซึ่งกันและกัน ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่โดยไม่ต้องกังวลกับปัญหาคะแนนเสียงในสภานิติบัญญัติแต่ประการใด
- 4) อำนาจบริหารที่แท้จริงอยู่ที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะกฎหมายต้องการที่จะให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจเข้มแข็ง ดังนั้นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจึงสามารถตั้งทีมบริหารกิจการของกรุงเทพมหานครเองได้และจะมอบหมายหน้าที่บางประการให้แก่รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมากขึ้นเท่าใดก็ได้ตามที่พิจารณา จากลักษณะงานดังกล่าวนี้จึงทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีเอกภาพ

1) โครงสร้างของกรุงเทพมหานคร

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่ากรุงเทพมหานครเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีการแบ่งพื้นที่การบริหารออกเป็นเขตและแขวง ซึ่งการยุบหรือเปลี่ยนแปลงพื้นที่ของเขตและแขวงนั้นจะต้องทำเป็นประกาศกรุงเทพมหานครและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 ได้มีการแบ่งโครงสร้างการบริหารงานของกรุงเทพมหานครออกเป็น 2 ส่วน อันประกอบด้วย สภากรุงเทพมหานคร เป็นฝ่ายนิติบัญญัติและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นฝ่ายบริหาร โดยทั้ง 2 ส่วนนี้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร

โครงสร้างการบริหารงานของกรุงเทพมหานคร ทั้ง 2 ส่วน มีดังต่อไปนี้

1.1) สภากรุงเทพมหานคร

สภากรุงเทพมหานครประกอบด้วยสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร โดยในการกำหนดเขตเลือกตั้งนั้นให้ถือเกณฑ์ราษฎรหนึ่งแสนคนเป็นประมาณ โดยพยายามจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนราษฎรใกล้เคียงกันเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่ต้องไม่เป็นการนำเอาพื้นที่ของเขตหนึ่งไปรวมกับเขตอื่นหรือนำเอาพื้นที่เพียงบางส่วนของแขวงหนึ่งไปรวมกับแขวงอื่น³⁵ ซึ่งในแต่ละเขตเลือกตั้งจะมีสมาชิกสภากรุงเทพมหานครได้ 1 คน ถ้าเขตใดมีประชากรเกินหนึ่งแสนคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครในเขตนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนประชากรทุกหนึ่งแสนคน โดยเฉพาะของหนึ่งแสนคนถ้าถึงห้าหมื่นหรือกว่านั้นให้นับเป็นหนึ่งแสนคน ปัจจุบันกรุงเทพมหานครแบ่งเขตเลือกตั้งออก เป็น 50 เขต เขต 61 เขตเลือกตั้ง ดังนั้นจึงมีสมาชิกสภากรุงเทพมหานครได้ทั้งสิ้น 61 คน

สมาชิกสภากรุงเทพมหานครมีวาระคราวละ 4 ปี นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง และเมื่อครบวาระแล้วให้ประกาศเป็นพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายใน 60 วัน ภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเสร็จสิ้นแล้วให้จัดการประชุมเพื่อการเลือกประธานสภากรุงเทพมหานคร โดยให้สมาชิกสภากรุงเทพมหานครเลือกสมาชิกสภากรุงเทพมหานครคนหนึ่งขึ้นดำรงตำแหน่งประธานสภา และดำรงตำแหน่งทันทีภายหลังการได้รับเลือก จากนั้นให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศรายชื่อในราชกิจจานุเบกษา

ประธานสภากรุงเทพมหานครอาจแต่งตั้งรองประธานสภากรุงเทพมหานครจำนวนไม่เกิน 2 คน ทั้งประธานสภาและรองประธานสภากรุงเทพมหานครดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี นอกจากนี้ให้มีเลขาธิการประธานสภาและเลขาธิการรองประธานสภาได้อีกตำแหน่งละ 1 คน ซึ่งมาจากการแต่งตั้งโดยประธานสภากรุงเทพมหานคร

สภาอาจแต่งตั้งคณะกรรมการสามัญคณะต่าง ๆ คณะละ 5-9 คน ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารหรือคณะกรรมการวิสามัญ ซึ่งเลือกจากบุคคลที่มีได้เป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร แล้วรายงานต่อสภากรุงเทพมหานคร

อำนาจหน้าที่ของสภากรุงเทพมหานคร มีดังต่อไปนี้

- 1) เสนอและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการตราข้อบัญญัติของกรุงเทพมหานคร

³⁵ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 11

2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบในร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกรุงเทพมหานคร

3) ควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหารกรุงเทพมหานครโดยการตั้งกระทู้ถาม เสนอญัตติเพื่อให้พิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครแถลงข้อเท็จจริง

ตาราง 130 รายชื่อสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่ได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2553

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	เขต/พื้นที่	คะแนนที่ได้รับ	พรรค
1	นายอนันตชาติ บัวสุวรรณ	จตุจักร	11,518	ประชาธิปัตย์
2	นายกษิต์เดช ชูติมันต์	ลาดพร้าว	16,975	ประชาธิปัตย์
3	นายบำรุง รัตนะ	วังทองกลาง	15,391	ประชาธิปัตย์
4	นายประสิทธิ์ รักสลาม	วัฒนา	11,301	ประชาธิปัตย์
5	นายณัฐวุฒิ หมดนุรักษ์	สวนหลวง	19,005	ประชาธิปัตย์
6	นายประสิทธิ์ มะหะหมัด	สะพานสูง	10,983	เพื่อไทย
7	นายพินิจ กาจนชูศักดิ์	สัมพันธวงศ์	6,446	ประชาธิปัตย์
8	นายธวัชชัย ปิยนนทยา	สาทร	14,428	ประชาธิปัตย์
9	นายนวรรตน์ อยู่บำรุง	หนองแขม	22,804	เพื่อไทย
10	นายไพฑูรย์ อิศระเสวีพงษ์	หนองจอก	20,787	เพื่อไทย
11	น.ส.เรณูมาศ อิศรภักดี	หลักสี่	11,289	อิสระ
12	นายสารัช ม่วงศิริ	บางขุนเทียน	11,272	ประชาธิปัตย์
13	นายประพนธ์ เนตรรังษี	จตุจักร	10,057	เพื่อไทย

14	นายอมรเทพ เศตะพราหมณ์	ยานนาวา	14,305	ประชาธิปัตย์
15	นายพิรกร วีรกุลสุนทร	จอมทอง	11,474	ประชาธิปัตย์
16	นายสุทธิชัย วีรกุลสุนทร	จอมทอง	14,369	ประชาธิปัตย์
17	น.ส.รัตติกาล แก้วเกิดมี	สายไหม	13,218	ประชาธิปัตย์
18	นายสมชาย เวสวัชรตระกูล	สายไหม	13,336	ประชาธิปัตย์
19	นายสายัณต์ จันทร์เหมือนเฟือก	บางเขน	13,979	เพื่อไทย
20	น.ส.ปราณี เชื้อเกตุ	บางเขน	12,922	ประชาธิปัตย์
21	นายสุพิน คล้ายนก	บางแค	14,030	ประชาธิปัตย์
22	นายเพทาย จันเฝื่อน	บางแค	16,036	ประชาธิปัตย์
23	นายประเสริฐ ทองนุ่น	บางกะปิ	10,816	ประชาธิปัตย์
24	นางนฤมล รัตนากิบาล	บางกะปิ	8,578	ประชาธิปัตย์
25	นายประเดิมชัย บุญช่วยเหลือ	ห้วยขวาง	13,621	เพื่อไทย
26	นายณรงค์ศักดิ์ ม่วงศิริ	ทวีวัฒนา	14,073	ประชาธิปัตย์
27	นางกรณิศ งามสุคนธ์รัตนา	คลองเตย	14,387	ประชาธิปัตย์
28	นายสมชาย เต็มไพบูลย์กุล	คลองสาน	9,590	ประชาธิปัตย์
29	นายพลภูมิ วิภัติภูมิประเทศ	คันนายาว	15,646	เพื่อไทย
30	นางอนงค์ เพชรทัต	ดินแดง	17,915	เพื่อไทย
31	นายศิริพงษ์ ลิ้มปัทม์	ดุสิต	14,160	เพื่อไทย
32	พ.ต.ท.วันชัย พักเอียง	ตลิ่งชัน	16,583	ประชาธิปัตย์
33	นายวันชัย เปี่ยมสวัสดิ์	บางนา	11,635	ประชาธิปัตย์
34	นายณภาพล จีระกุล	บางกอกน้อย	19,413	ประชาธิปัตย์
35	นายวิรัช คงคาเขตร	บางกอกใหญ่	14,131	ประชาธิปัตย์

36	นายอภิมุข ฉันทวานิช	บางคอแหลม	14,689	ประชาธิปัตย์
37	นายไสว ชาติกะสุภา	ราษฎร์บูรณะ	12,478	ประชาธิปัตย์
38	นายคำรณ บำรุงรักษ์	ทุ่งครุ	13,336	ประชาธิปัตย์
39	นางผุสดี วงศ์กำแหง	ราชเทวี	8,457	ประชาธิปัตย์
40	นายคมสัน พันธุ์วิชาติกุล	บางพลัด	12,608	ประชาธิปัตย์
41	นายพิพัฒน์ ลาภปรารภนา	บางรัก	8,540	ประชาธิปัตย์
42	นายแมน เจริญวัลย์	บึงกุ่ม	21,043	ประชาธิปัตย์
43	น.ส.อุไร อนันตสิน	ปทุมวัน	6,463	ประชาธิปัตย์
44	นายเอก จิ่งเลิศศิริ	ป้อมปราบฯ	8,742	ประชาธิปัตย์
45	นายพีรพล กนกวลัย	พญาไท	11,415	ประชาธิปัตย์
46	นายตรีสิทธิ์ ศิริวรรณ	พระโขนง	16,170	ประชาธิปัตย์
47	น.ส.กานต์กนิษฐีย์ แห้วสันติ	พระนคร	10,481	ประชาธิปัตย์
48	นายสุธา นิติภานนท์	ภาษีเจริญ	18,784	ประชาธิปัตย์
49	นายวิรัตน์ มินชัยนันท์	มีนบุรี	20,532	เพื่อไทย
50	นายวิชัย หุตั้งคบดี	ธนบุรี	12,821	เพื่อไทย
51	น.ส.พรพิมล คงอุดม	บางซื่อ	22,157	ประชาธิปัตย์
52	นายณัฐ สำเร็จวานิชย์	ลาดกระบัง	10,425	เพื่อไทย
53	นายสุไหง แสงวงสุข	บางบอน	15,627	ประชาธิปัตย์
54	นายสาทร ม่วงศิริ	บางขุนเทียน	11,468	ประชาธิปัตย์
55	นายวิสูตร สำเร็จวานิชย์	ลาดกระบัง	10,096	เพื่อไทย
56	นางพิมพ์ชญา ไสกุล	ดอนเมือง	11,863	เพื่อไทย
57	นายสุรียา ไสกุล	ดอนเมือง	11,170	เพื่อไทย

58	นายชูชาติ ประเสริฐภรณ์	คลองสามวา	11,774	ประชาธิปัตย์
59	นายวิรัช อินช่วย	คลองสามวา	10,525	ประชาธิปัตย์
60	นายกิตติพล เชิดชูกิจกุล	ประเวศ	12,140	ประชาธิปัตย์
61	นายธนวัฒน์ เชิดชูกิจกุล	ประเวศ	11,867	ประชาธิปัตย์

1.2) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี นับจากวันเลือกตั้ง และเมื่อดำรงตำแหน่งครบวาระแล้วจะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายใน 60 วัน นับแต่วันสิ้นสุดวาระการดำรงตำแหน่ง แต่ถ้าเป็นกรณีที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครว่างลงเพราะเหตุอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การครบวาระการดำรงตำแหน่งตามปกติให้จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นภายใน 90 วัน

2) การจัดระเบียบการบริหารราชการของกรุงเทพมหานคร

ดังได้กล่าวข้างต้นแล้วว่า การบริหารราชการของกรุงเทพมหานครมีความแตกต่างจากการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป อันเนื่องมาจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงและเป็นศูนย์กลางของการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การพาณิชย์และอุตสาหกรรม ทำให้การบริหารราชการของกรุงเทพมหานครจำเป็นต้องมีโครงสร้างและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะรองรับกับภารกิจที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก การจัดระเบียบข้าราชการของกรุงเทพมหานครจึงแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.1) ส่วนราชการกรุงเทพมหานคร

ส่วนราชการกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยสำนักงานและสำนักต่าง ๆ อาทิเช่น

2.1.1) สำนักงานเลขาธิการสภากรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการประจำของสภากรุงเทพมหานคร โดยมีเลขาธิการสภากรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญขึ้นตรงต่อปลัดกรุงเทพมหานครและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานเลขาธิการสภากรุงเทพมหานคร ขึ้นตรงต่อประธานสภากรุงเทพมหานคร

2.1.2) สำนักงานเลขาธิการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการและงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยมีเลขาธิการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นข้าราชการ

เมืองเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างของกรุงเทพมหานครซึ่งปฏิบัติงานในสำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

2.1.3) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการประจำต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร

2.1.4) สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของกรุงเทพมหานครและราชการที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการใดโดยเฉพาะ มีปลัดกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญเป็นผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

2.2) เขตและสภาเขต

2.2.1) เขต เป็นพื้นที่การปกครองที่เป็นหน่วยย่อยของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีรูปแบบการบริหารคล้ายกับอำเภอผสมกับเทศบาล กล่าวคือ จะเป็นเหมือนอำเภอซึ่งเป็นส่วนย่อยของจังหวัดก็ไม่ใช่ เพราะเขทยังมีสภาเขตซึ่งมีสมาชิกสภาเขต (สช.) ที่มาจากการเลือกตั้ง ทำหน้าที่ในการคอยให้คำปรึกษา สอดส่อง กำกับดูแลการทำงานของเขตคล้ายๆ กับเทศบาล แต่เนื่องจากมีผู้อำนวยการเขตซึ่งเป็นฝ่ายบริหารทำหน้าที่คล้าย ๆ นายอำเภอ ไม่ใช่แบบนายกเทศมนตรีเหมือนเทศบาล ดังนั้นเขตจึงมีรูปแบบการบริหารที่ผสมระหว่างอำเภอกับเทศบาล โดยเขตมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ
2. อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการเขต
3. อำนาจหน้าที่ตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือปลัดกรุงเทพมหานครมอบ

หมาย

นอกจากนี้ สำนักงานเขตต่างๆ จะเป็นที่ยอมรับของส่วนราชการแผนกต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่ในการให้บริการประชาชน เช่น งานด้านการทะเบียนต่าง ๆ งานด้านการขออนุญาตดำเนินกิจการต่างๆ เป็นต้น

2.2.2) สภาเขต ในส่วนของสภาเขตประกอบด้วยสมาชิกสภาเขต (สช.) อย่างน้อยเขตละ 7 คน ถ้าเขตใดมีประชากรเกินหนึ่งแสนคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเขตในเขตนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนประชากรทุกหนึ่งแสนคน เศษของหนึ่งแสนคนถ้าถึงห้าหมื่นหรือกว่านั้นให้นับเป็นหนึ่งแสนคน สมาชิกสภาเขตมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี นับจากวันเลือกตั้ง

ภายหลังจากการเลือกตั้งแล้ว ให้สมาชิกสภาเขตเลือกตั้งประธานสภาเขตและรองประธานสภาเขตอย่างละ 1 คน และดำรงตำแหน่งทันทีที่ได้รับการเลือกตั้ง ประธานและรองประธานสภาเขตมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 1 ปี โดยอำนาจหน้าที่ของสภาเขตกล่าวโดยสรุป มีดังต่อไปนี้

รูป 1 การแบ่งเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 เขต

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร, <http://www.bangkok.go.th/info/>

รูป 2 แผนภูมิการจัดระเบียบบริหารราชการของกรุงเทพมหานคร

3)

งบประมาณ

รายจ่ายของกรุงเทพมหานคร

เนื่องด้วยกรุงเทพมหานครเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ดังนั้นจึงมีอำนาจในการจัดเก็บภาษี ค่าธรรมเนียม และรายได้ในหลายด้าน โดยในส่วนของรายได้ของกรุงเทพมหานครมีทั้งประเภทรายได้ประจำและรายได้พิเศษ ซึ่งในส่วนของรายได้ประจำนั้นประกอบไปด้วยรายได้จากภาษีอากร รายได้จาก ค่าธรรมเนียม รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ และรายได้เบ็ดเตล็ด ในขณะที่รายได้พิเศษ ได้แก่ รายได้จากสะสม จ่ายขาด และเงินกู้ ซึ่งรายได้ดังกล่าวมีทั้งประเภทที่กรุงเทพมหานคร จัดเก็บเองและส่วนราชการอื่นเก็บให้ โดยรายได้ที่กรุงเทพมหานครสามารถจัดเก็บได้ตามพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 นั้น อาทิเช่น

- 1) รายได้จากทรัพย์สินของกรุงเทพมหานคร
- 2) รายได้จากสาธารณูปโภคของกรุงเทพมหานคร

3) รายได้จากการพาณิชย์ของกรุงเทพมหานคร การทำกิจการร่วมกับบุคคลอื่นหรือจากสหการ

4) ภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมตามที่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นของเทศบาลหรือมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นของกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะ

5) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามที่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถจัดเก็บรายได้ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งทำให้กรุงเทพมหานครมีรายได้จากภาษีอากร ค่าธรรมเนียม และเงินรายได้ อาทิเช่น

1) ภาษีโรงเรือนและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน

2) ภาษีบำรุงท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่

3) ภาษีป้ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย

4) ภาษีบำรุงกรุงเทพมหานครสำหรับน้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซลและน้ำมันที่คล้ายกัน ก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ ซึ่งเก็บจากการค้าในเขตกรุงเทพมหานคร โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มได้ไม่เกินลิตรละสิบสตางค์สำหรับน้ำมัน และไม่เกินกิโลกรัมละ สิบสตางค์สำหรับก๊าซปิโตรเลียม เป็นต้น

ในส่วนของงบประมาณรายจ่ายของกรุงเทพมหานครนั้นแบ่งเป็นตามพันธกิจ 8 ด้าน

เพื่อให้การบริหารราชการกรุงเทพมหานครเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ดังนี้รายละเอียดดังนี้

ตาราง 131งบประมาณรายจ่ายของกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551-2554

จำนวนตามด้าน / จำนวนเงิน (บาท)	ปี 2551	ปี 2552		ปี 2554
1. ด้านการบริหารทั่วไป	9,738,893,800	9,140,100,500	8,695,308,000	10,343,264,100
2. ด้านการรักษาความสะอาดฯ	7,063,651,400	7,694,338,800	6,781,565,400	6,528,033,500
3. ด้านการโยธาและระบบจราจร	7,824,462,700	9,502,949,300	6,839,042,500	9,247,871,600
4. ด้านการระบายน้ำและบำบัดน้ำเสีย	3,403,212,200	4,392,755,400	4,162,919,900	3,863,689,700

5. ด้านการพัฒนาและบริการสังคม	7,568,494,200	4,900,007,800	5,005,342,300	5,536,988,100
6. ด้านการสาธารณสุข	4,877,101,300	5,440,209,900	5,331,121,400	5,710,355,500
7. ด้านการศึกษา	4,524,184,400	4,929,647,300	4,184,700,500	4,769,797,500
8. ด้านการพาณิชย์กรุงเทพมหานคร	528,411,300	549,348,900	588,023,500	458,392,900
รวมทั้งสิ้น	45,528,411,300	46,549,348,900	41,588,023,500	46,458,392,900

ที่มา : เรียบเรียงจากเอกสารงบประมาณรายจ่ายของกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551-2554

เศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร

ในด้านเศรษฐกิจนั้น เนื่องด้วยกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงและเป็นศูนย์กลางการพัฒนาของประเทศในเกือบทุกด้าน อีกทั้งเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการ ศูนย์กลางการค้าและการขนส่ง ทำให้มีบริษัทธุรกิจขนาดใหญ่และบริษัทข้ามชาติต่าง ๆ จำนวนมากในกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้กรุงเทพมหานครจึงมีอัตราการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2552 กรุงเทพมหานครมีผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) สูงที่สุดในประเทศ คือ 2,290,159 ล้านบาท หรือคิดเป็น 25 % ของผลิตภัณฑ์รวมภายในประเทศ (ผลิตภัณฑ์มวลรวมทั่วประเทศในปี 2551 เท่ากับ 9,104,959 ล้านบาท : ข่าวเครดิต, ทริสเรทติ้ง 20 ตุลาคม 2552) เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2550 ซึ่งผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเท่ากับ 2,191,810.50 ล้านบาท สำหรับในปี 2550 สาขาที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงสุด คือ การขายส่ง/ปลีก เท่ากับ 531,564.70 ล้านบาทและสาขาที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมน้อยที่สุด คือ สาขาการทำเหมืองแร่ 0.00 ล้านบาท โดยมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเพิ่มขึ้นจากปีก่อน 1,584.10 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้น 0.07 เปอร์เซ็นต์เทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมปีก่อน โดยการขายส่ง/ปลีกเป็นสาขาที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด เพิ่มขึ้นมากที่สุด เท่ากับ 28,334.00 ล้านบาท รองลงมาคือ โรงแรม และภัตตาคาร เพิ่มขึ้น 17,739.80 ล้านบาทและการบริหารราชการแผ่นดิน เพิ่มขึ้น 13,553.40 ล้านบาท ในขณะที่เดียวกันสาขาที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมลดลง คือ สาขาเกษตรกรรม, สาขาการประมง, สาขาการทำเหมืองแร่, สาขาการผลิตอุตสาหกรรม โดยมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ลดลงจากปีก่อน 278.90 ล้านบาท, 3,504.10 ล้านบาท, 7,118.60 ล้านบาท, 70,309.90 ล้านบาท ตามลำดับ

ตาราง 132 GROSS PROVINCIAL PRODUCT AT CURRENT MARKET PRICES 2002-2008

No.		2004	2005	2006r	2007r	2008p
1	Agriculture	2,444	2,666	3,054	3,906	4,637
2	Agriculture,Hunting and Forestry	2,121	2,314	2,700	3,547	4,223
3	Fishing	324	353	354	359	413
4	Non-Agriculture	1,900,48	2,025,50	2,126,43	2,222,37	2,285,52
		1	6	2	1	2
5	Mining and quarrying	0	0	0	0	0
6	Manufacturing	388,796	412,091	428,921	480,370	479,758
7	Electricity,Gas and Water Supply	41,484	38,999	42,383	40,448	37,687
8	Construction	51,226	65,735	69,928	76,374	85,887
9	Wholesale and Retail Trade; Repair of Motor Vehicles, Motorcycles and					
10	Personal and Household Goods	447,725	473,319	499,184	542,968	534,894
11	Hotels and Restaurants	206,729	215,065	240,118	258,681	271,595
12	Transport, Storage and Communication	303,718	320,149	319,014	277,550	286,765
13	Financial Intermediation	135,890	154,938	153,722	162,949	191,995
14	Real Estate,Renting and Business Activities	68,532	72,031	76,206	78,245	80,095
15	Public Administration and Defence;Compulsory Social Security	110,904	119,567	127,389	135,719	143,786
16	Education	40,296	39,499	48,702	54,724	54,737

17	Health and Social Work	29,316	32,215	34,921	37,113	36,521
18	Other Community, Social and Personal Services Activities	71,207	77,067	81,010	72,034	76,354
19	Private Households with Employed Persons	4,657	4,833	4,936	5,197	5,449
	Gross Provincial Product (GPP)	1,902,926	2,028,172	2,129,486	2,226,277	2,290,159
	GPP Per capita (Baht)	283,884	299,037	312,318	325,396	334,053
	Population(1,000 persons)	6,703	6,782	6,818	6,842	6,856

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, Gross Provincial Product (2008 Edition), http://www.nesdb.go.th/econSocial/macro/gpp_data/index.html

ความเคลื่อนไหวทางการเมืองในกรุงเทพมหานครหลังรัฐประหารวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ถึงปัจจุบัน

วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ช่วงเช้า ในขณะที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรีซึ่งอยู่ระหว่างร่วมประชุมสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีคำสั่งให้ผู้บัญชาการเหล่าทัพเข้าประชุมกับคณะรัฐมนตรีที่ทำเนียบรัฐบาล แต่ไม่มีผู้นำเหล่าทัพคนใดร่วมประชุมทำให้เกิดข่าวลือแพร่สะพัดว่าจะเกิดการรัฐประหาร ต่อมาช่วงหัวค่ำก็ปรากฏการเคลื่อนกำลังทหารและรถถังเข้ามาในกรุงเทพมหานคร

ในเวลา 22.00 น. พ.ต.ท.ทักษิณ ประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการแผ่นดินในสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตกรุงเทพมหานครผ่านสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี (ช่อง 9 อ.ส.ม.ท.) ปลดพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน จากผู้บัญชาการทหารบก และแต่งตั้งพลเอก เรืองโรจน์ มหาศรานนท์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดให้ควบคุมสถานการณ์ แต่ระหว่างประกาศคำสั่งสัญญาณก็ถูกตัดเนื่องจากการกำลังทหารเข้าควบคุมสถานีไว้ได้ ส่วนโทรทัศน์ช่องอื่นรายการตามปกติถูกงดออกอากาศและมีการเปิดเพลงและฉายภาพยนตร์เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแทน

23.00 น.โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยเผยแพร่แถลงการณ์ยึดอำนาจของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.)

คณะรัฐประหารบริหารประเทศด้วยการออก “ประกาศ คปค.” ฉบับต่างๆ อยู่ 10 วัน จนกระทั่งถึงวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2549 จึงได้ประกาศธรรมนูญปกครองประเทศชั่วคราวคือ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549” โดยในรัฐธรรมนูญชั่วคราวฉบับนี้มีทั้งหมด 39 มาตรา มีการกำหนดให้ คปค. เป็นผู้รับผิดชอบงานด้านความมั่นคงทั้งหมดโดยเปลี่ยนสถานะเป็น “คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ” (คมช.) โดยหัวหน้า คปค. จะดำรงตำแหน่งประธานคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ มีอำนาจเป็นผู้สนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ประธานสภาและรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาแห่งชาติ และคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรที่จะประกาศใช้ในเวลาต่อมา (คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550)

มีการแต่งตั้งให้พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งองคมนตรีเป็นนายกรัฐมนตรี จากนั้นจึงมีการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีเข้าบริหารประเทศ ดร.สุรพล นิติไกรพจน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวกับผู้สื่อข่าวต่อประเด็นการรัฐประหารว่า ผู้ที่รัฐประหารสำเร็จถือเป็น “องค์อธิปัตย์” หลังจากนั้นก็มีความพยายามอธิบายความชอบธรรมของการรัฐประหารครั้งนี้จากนักวิชาการจำนวนมาก

ส่วนเสียงฝ่ายต่อต้านปรากฏขึ้นตั้งแต่วันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2549 เช่นกัน โดยในวันนั้น ร.ต. ฉลาด วรรณตร และนายทวี ไกรคุปต์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคไทยรักไทย ได้ประท้วงที่บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยแต่ทั้งสองคนก็ถูกทหารจับกุมตัวขึ้นรถไป ต่อมา “เครือข่าย 19 กันยายนด้านรัฐประหาร” เปิดตัวทำกิจกรรมต่อต้านการรัฐประหารที่ด้านหน้าห้างสรรพสินค้าสยามพารากอนในวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2549 จากนั้นวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2549 เวลา 17.00 น. มีการประท้วงที่บริเวณลานหน้าตึกโดมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์และจัดเสวนาในหัวข้อ “ทำไมเราต้องคัดค้านรัฐประหาร” โดย “กลุ่มโดมแดง” และเครือข่ายนักศึกษามหาวิทยาลัยอื่นๆ เป็นเวลา 1 ชั่วโมง

วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2549 เกิดเหตุการณ์แท็กซี่ซึ่งทราบชื่อผู้ขับภายหลังว่า นายนวมทอง ไพรวัลย์ พุ่งเข้าชนรถถังบริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า เพื่อประท้วงคณะรัฐประหารแต่ไม่ประสบความสำเร็จ (ต่อมา นายนวมทอง ไพรวัลย์ได้ผูกคอตายประท้วงอีกครั้งจนเสียชีวิตในวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2549)

ผลจากการรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นการรัฐประหารครั้งที่ 11 หลังไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปีพ.ศ. 2475 ทำให้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และนำมาสู่การร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยผู้ร่างส่วนใหญ่มาจากการแต่งตั้งของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ก่อนจะมีการทำประชามติและได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่ จนมีผลบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน ก่อให้เกิดการเลือกตั้งเมื่อเดือนธันวาคม 2550

หากแต่ในส่วนของการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อต่อต้านรัฐบาลของพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ก็ยังคงมีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปก.) ได้เคลื่อนขบวนจากท้องสนามหลวงไปปิดล้อมบ้านสี่เสาเทเวศร์ โดยกลุ่มผู้ชุมนุมเชื่อว่าพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นผู้อยู่เบื้องหลังของเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 แต่เหตุการณ์ในครั้งนี้ทำให้เกิดการปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับกลุ่มผู้ชุมนุม พร้อมกับมีการทำลายทรัพย์สินบางส่วนในบริเวณนั้นเสียหาย จึงทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บทั้งจากการปะทะและการใช้แก๊สน้ำตาและเหตุการณ์ได้สงบลง จนในวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ตั้งข้อหาของสมุทมนกว่า 10 คนต่อแกนนำ นปก. ประกอบด้วย นายวีระ มุสิกพงศ์, นายจตุพร พรหมพันธุ์, นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ, นายจักรภพ เพ็ญแข, นพ.เหวง โตจิราการ, นายวิภูแถลง พัฒนภูมิไทย, พ.อ.ดร. อภิวัฒน์ วิริยะชัย, นายจรัล ดิษฐาอภิชัย, นายมานิตย์ จิตต์จันทร์กลับ และนายนพรุจ วรชิตวุฒิกุล (เป็นแกนนำกลุ่มพิราบขาว 2006 ที่ได้ขับรถฟ่งชนตำรวจหน้าบ้านสี่เสาเทเวศร์) แกนนำดังกล่าวยังคงเป็นแกนนำหลักในกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) มาอย่างต่อเนื่อง

จากนั้นจึงได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 โดยพรรคพลังประชาชน (ซึ่งเป็นการรวมตัวของสมาชิกพรรคไทยรักไทยเดิม) ได้ที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด คือ 233 ที่นั่งจาก 480 ที่นั่ง และได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล โดยมีนายสมักร สุนทรเวช หัวหน้าพรรค เป็นนายกรัฐมนตรี แต่หลังจากมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ไม่นาน แกนนำของพันธมิตรฯ ได้ประชุมและมีมติรื้อฟื้นพันธมิตรฯ ขึ้นมาใหม่อีกครั้งในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 โดยให้เหตุผลว่าปัญหาต่างๆ ที่เขานิยาม “ยังไม่สามารถได้รับการแก้ไขให้เสร็จสิ้นในสมัยรัฐบาลพล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ที่มาจากการรัฐประหาร” และอธิบายว่ารัฐบาลของนายสมักร สุนทรเวช แท้ที่จริงแล้วก็คือรัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็น “นอมินี” รับคำสั่งและทำงานรับใช้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ดังนั้นจึงมีมติฟื้นพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยขึ้นมาอีกครั้ง เพื่อเตรียมพร้อมดำเนินการต่อสู้กับพฤติกรรมของรัฐบาลนายสมักรที่จะทำงานรับใช้ระบอบทักษิณในทุกรูปแบบ

ในส่วนของผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานครเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2553 ดังกล่าวข้างต้นนั้น พรรคประชาธิปัตย์ก็ยังคงได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเช่นเดิม หากแต่ในบางเขตเลือกตั้งกลับมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคพลังประชาชนเข้ามาช่วงชิงพื้นที่ดังปรากฏรายละเอียดดังนี้

ตาราง 133 รายชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของกรุงเทพมหานคร

จังหวัด	เขต	ชื่อ - นามสกุล	หมายเลข	พรรค	คะแนน	
กรุงเทพมหานคร	1	ม.ล. อภิมงคล โสณกุล	4	ประชาธิปัตย์	116,707	
		นางสาว อรอนงค์ กาญจนชูศักดิ์	5	ประชาธิปัตย์	112,270	
		นาง เจิมมาศ จิ่งเลิศศิริ	6	ประชาธิปัตย์	109,974	
	2	นาย กรรณ จาติกวณิช	13	ประชาธิปัตย์	126,566	
		นาย สมเกียรติ ฉันทวานิช	14	ประชาธิปัตย์	124,808	
		นาย อนุชา บุรพชัยศรี	15	ประชาธิปัตย์	122,534	
	3	นาย พีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค	7	ประชาธิปัตย์	113,146	
		นาย ธนา ชีรวินิจ	8	ประชาธิปัตย์	111,866	
		นาย สรรเสริญ สมะลาภา	9	ประชาธิปัตย์	108,492	
	4	นาย บุญยอด สุขถิ่นไทย	10	ประชาธิปัตย์	113,280	
		นาย อรรถวิรัช สุวรรณภักดี	11	ประชาธิปัตย์	111,726	
			นาย สกลธี ภัททิยกุล	12	ประชาธิปัตย์	110,413
	5	นาย อนุสรณ์ ปั่นทอง	14	พลังประชาชน	112,876	
		น.อ. อนุดิษฐ์ นาคกรทรรพ	13	พลังประชาชน	110,963	
		นาย การุณ ไหสกุล	15	พลังประชาชน	105,367	
	6	นาย สมัย เจริญช่าง	2	ประชาธิปัตย์	108,944	
		นาย ทิวา เงินยวง	1	ประชาธิปัตย์	107,058	
		นาย ไพโรจน์ อิศระเสรีพงษ์	12	พลังประชาชน	102,126	
	7	นาย ดนุพร ปุณณกันต์	20	พลังประชาชน	108,613	
		นาย วิชาญ มินชัยนันท์	19	พลังประชาชน	102,247	
นาง นาดยา เบ็ญจศิริวรรณ		8	ประชาธิปัตย์	101,007		
8	คุณหญิง กัลยา ไสภณพนิช	7	ประชาธิปัตย์	105,457		
		นาย สามารถ มะลูลีม	8	ประชาธิปัตย์	104,236	
		นาย สุทธิ ปัญญาสกุลวงศ์	9	ประชาธิปัตย์	98,111	
	9	นาง นันทพร วีรกุลสุนทร	14	ประชาธิปัตย์	111,134	

		นาย สุรันต์ จันทร์พิทักษ์	13	ประชาธิปัตย์	108,440
		นาย วิลาศ จันทร์พิทักษ์	15	ประชาธิปัตย์	107,762
10		นาย ถวิล ไพรสณฑ์	4	ประชาธิปัตย์	92,401
		นาย สากล ม่วงศิริ	15	พลังประชาชน	87,019
		นาย สุวัฒน์ วรรณศิริกุล	13	พลังประชาชน	86,359
11		นาง อรอนงค์ คล้ายนก	8	ประชาธิปัตย์	99,745
		นาย โกวิท ธารณา	7	ประชาธิปัตย์	98,561
		นาย สุธา ชันแสง	1	พลังประชาชน	94,946
12		นาย องอาจ คล้ามไพบูลย์	10	ประชาธิปัตย์	110,636
		นาย ชรินทร์ รุ่งแสง	12	ประชาธิปัตย์	109,992
		นางสาว รัชดา ธนาดิเรก	11	ประชาธิปัตย์	107,901

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, สรุปข้อมูลสถิติการใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. 23 ธันวาคม พ.ศ.

<http://www.ect.go.th/newweb/th/election/index4.php>

จากผลการเลือกตั้งในครั้งนั้นจึงสะท้อนให้เห็นถึงสภาวะการณ์ทางการเมืองไทยที่มีการแบ่งขั้วแยกข้างออกเป็นสองฝ่ายได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ในส่วนของประชาชนที่ยังคงให้ความนิยมหรือชื่นชมในการบริหารงานของรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ซึ่งแม้จะเปลี่ยนมาเป็นพรรคพลังประชาชนและไม่ได้มี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรคแล้วก็ตาม ในอีกส่วนหนึ่งคือผู้ให้การสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรคการเมืองเก่าแก่และมีประชาชนในกรุงเทพมหานครเป็นฐานเสียงสำคัญ ดังนั้นการเลือกตั้งในครั้งนั้นจึงเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงแรงหนุนและแรงต้านที่เห็นได้อย่างชัดเจนระหว่างประชาชนที่สนับสนุนและต่อต้าน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งในอีกด้านหนึ่งจึงปรากฏให้เห็นการต่อต้านสภาวะการณ์ที่เป็นอยู่โดยไปเลือกตั้งแต่กาก บาทเพื่อที่จะแสดงสิทธิการไม่ประสงค์ลงคะแนนของคนกรุงเทพมหานครจำนวนมาก

ตาราง 134 การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550

ตาราง 135

จังหวัด	เขต	ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง	ร้อยละ	บัตรเสีย	ร้อยละ	บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	1	331,731	219,694	66.23	2,932	1.33	16,783	7.64
	2	341,116	221,806	65.02	3,208	1.45	14,656	6.61
	3	337,528	237,231	70.28	2,590	1.09	13,910	5.86
	4	383,499	273,578	71.34	3,296	1.20	16,874	6.17
	5	379,979	266,848	70.23	3,661	1.37	18,166	6.81
	6	365,620	262,829	71.89	5,813	2.21	13,153	5.00
	7	367,946	258,644	70.29	3,087	1.19	13,856	5.36
	8	338,610	232,453	68.65	2,844	1.22	14,218	6.12
	9	341,304	215,358	63.10	3,184	1.48	14,605	6.78
	10	313,292	220,856	70.50	3,383	1.53	16,103	7.29
	11	335,804	237,243	70.65	3,219	1.36	17,579	7.41
	12	312,545	219,488	70.23	2,665	1.21	14,139	6.44
ผลรวม		4,148,974	2,866,028	69.08	39,882	1.39	184,042	6.42

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, สรุปข้อมูลสถิติการใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550, <http://www.ect.go.th/newweb/th/election/index4.php>

จากผลการเลือกตั้งและการจัดตั้งรัฐบาลภายใต้การนำพรรคพลังประชาชน ทำให้พันธมิตรฯ ได้จัดกิจกรรมชุมนุมทางการเมืองที่สำคัญขึ้น 2 ครั้ง คือ การจัดยามเฝ้าแผ่นดินภาคพิเศษ ในวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2551 และวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2551 ที่หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จากนั้นได้จัดชุมนุมใหญ่ขึ้นในวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 โดยเริ่มรวมตัวกันที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยและเดินขบวนไปยังทำเนียบรัฐบาล แต่ถูกสกัดไว้ที่สะพานมัฆวาน จึงได้ปักหลักชุมนุมที่บริเวณดังกล่าว และเพียงหลังการชุมนุมเพียงหนึ่งวัน แกนนำพันธมิตรฯ ได้ยกระดับเป้าหมายไปสู่การขับไล่รัฐบาล หลังจากการปักหลัก

ชุมนุมพันธมิตรฯ ได้ ประกาศ “เป่านกหวีด”ระดมพลเคลื่อนไหวเข้าร่วมการเคลื่อนไหวหลายครั้งที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. วันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2551 พันธมิตรฯ ได้เคลื่อนกำลังคนฝ่าแนวกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจมาปักหลักชุมนุมด้านหน้าทำเนียบรัฐบาล ตรงข้ามสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)

2. วันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2551 พันธมิตรฯ นำโดยนักบรรณารักษศาสตร์ได้เคลื่อนกำลังคนไปบุกยึดสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์หรือ NBT ในช่วงตอนเช้าตรู่และพยายามเชื่อมต่อสัญญาณถ่ายทอดสัญญาณเอสเอสทีวีแต่ไม่ประสบความสำเร็จ

นอกจากนั้นยังได้บุกยึดสถานที่ราชการสำคัญหลายแห่ง เช่น, กระทรวงคมนาคม, กระทรวงการคลัง, กรมประชาสัมพันธ์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และบุกยึดทำเนียบได้สำเร็จในช่วงบ่ายในวันเดียวกัน ต่อมาในวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2553 เจ้าหน้าที่ตำรวจพยายามผลักดันให้ผู้ชุมนุมออกจากทำเนียบ จึงเกิดการปะทะกับผู้ชุมนุมจนทำให้มีผู้บาดเจ็บหลายราย

หลังจากพันธมิตรฯ บุกยึดทำเนียบสำเร็จได้ ในช่วงตีวันที่ 1 ต่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2551 แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ซึ่งเป็นกลุ่มต่อต้านพันธมิตรฯ ได้ชุมนุมกันที่สนามหลวงและเดินทางมายังทำเนียบรัฐบาลเพื่อต้องการไปล้อมทำเนียบรัฐบาล เพื่อกดดันให้กลุ่มพันธมิตรฯ สลายการชุมนุมได้ปะทะกับพันธมิตรฯ ทำให้มีผู้เสียชีวิต 1 ราย คือ นายณรงค์ศักดิ์ กรอบโธสงค์ อายุ 55 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มนปช. ถูกตีที่ใบหน้าและศีรษะและมีผู้ได้รับบาดเจ็บทั้งหมด 42 ราย

3. วันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2551 พันธมิตรฯ ได้ระดมคน ปิดล้อมรัฐสภาเพื่อขัดขวางการแถลงนโยบายของรัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (ซึ่งได้รับการเลือกให้เป็นนายกรัฐมนตรีหลังจากศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้นายสมัคร สุนทรเวช ลี้ลาภนายกรัฐมนตรี) และเกิดการปะทะกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีผู้บาดเจ็บจากเหตุการณ์นี้ 443 ราย เสียชีวิต 2 ราย

4. วันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 พันธมิตรฯ ได้ประกาศระดมพลทำสงครามครั้งสุดท้ายเพื่อต้องการ “หยุดการใช้อำนาจรัฐ” โดยในตอนเช้าของวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2551 พันธมิตรฯ ได้นำกำลังไปปิดล้อมรัฐสภาแต่เมื่อการประชุมรัฐสภาถูกเลื่อนออกไปอย่างไม่มีกำหนดเพื่อหลีกเลี่ยงความรุนแรงที่จะเกิดขึ้น พันธมิตรฯ จึงเคลื่อนขบวนไปปิดสนามบินดอนเมือง ซึ่งเป็นทำเนียบรัฐบาลชั่วคราวและต่อมาในวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 ได้เคลื่อนกำลังไปปิดสนามบินสุวรรณภูมิ

วันที่ 28 พฤศจิกายน 2551 ศาลรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้พรรคการเมืองที่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตัดสินยุบพรรค คือ พลังประชาชน พรรคชาติไทย และพรรคมีชัยมาธิปไตย มาแถลงปิดคดีในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2551 โดยศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยยุบพรรคพลังประชาชน พรรคชาติไทย และพรรคมีชัยมาธิปไตย นาย

สมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรีได้ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองจากกรณียุบพรรคพลังประชาชนเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ทำให้พันธมิตรฯ ประกาศยุติการชุมนุม

ผลจากคดียุบพรรคพลังประชาชนดังกล่าว ทำให้รัฐบาลของสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ล้มสภาพการเป็นรัฐบาลและนำมาซึ่งการลงคะแนนเสียงโหวตเลือกนายกรัฐมนตรีในสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 โดยที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งนำไปสู่การเคลื่อนไหวใหญ่ของกลุ่ม นปช. เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2552 และเหตุการณ์ความไม่สงบได้เกิดขึ้นในเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 ที่กลุ่ม นปช. เคลื่อนไหวต่อต้านการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนบวกสาม ที่พัทยาในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2552

กลุ่ม นปช. ได้เคลื่อนไหวทั้งในรูปของการชุมนุมและการใช้สถานีโทรทัศน์ รวมทั้งคลื่นวิทยุชุมชนที่เป็นเครือข่ายเข้ามาร่วมถ่ายทอดสดเหตุการณ์ระหว่างการชุมนุมด้วยการเปิดสถานีโทรทัศน์ดีเอสทีขึ้นที่ห้างสรรพสินค้าอิมพีเรียลเวิลด์ ลาดพร้าว เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 โดยมีแกนนำกลุ่ม นปช. เข้าร่วมแถลงข่าว ประกอบด้วย นายวีระ มุสิกพงษ์ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ นายจตุพร พรหมพันธุ์ นพ.เหวง โตจิราการ นายมานิตย์ จิตต์จันทรภักดิ์ นายชินวัฒน์ หาบุญพาด และนายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง

กลุ่ม นปช. นัดชุมนุมใหญ่และได้ยึดสะพานผ่านฟ้าลีลาศ ถนนราชดำเนินตั้งแต่วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2553 มีเป้าหมายเรียกร้องให้ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ประกาศยุบสภาและจัดการเลือกตั้งใหม่ กลุ่มผู้ชุมนุมใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น การเดินขบวนรอบกรุงเทพมหานคร การรวบรวมเลือดไปเทที่หน้าประตูทำเนียบรัฐบาล หน้าทำการพรรคประชาธิปัตย์ และหน้าบ้านพักอภิสิทธิ์ เพื่อกดดันรัฐบาล จากนั้นมีการเจรจาระหว่างรัฐบาลกับผู้ชุมนุมสองครั้ง ออกอากาศทางโทรทัศน์ทุกช่อง ได้ข้อสรุปว่าจะมีการยุบสภา แต่ไม่สามารถสรุปวันเวลาได้

วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2553 มีการเคลื่อนขบวนมาปักหลักบริเวณแยกราชประสงค์ ซึ่งเต็มไปด้วยผู้ชุมนุมจำนวนมากกระจายกันอยู่เต็มผิวจราจรตั้งแต่แยกประตูน้ำ ด้านหน้าศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ ต่อเนื่องไปจนถึงถนนราชดำริและได้ปักหลักชุมนุมข้ามคืนที่แยกราชประสงค์ จากนั้นวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2553 รัฐบาลได้นำกองกำลังทหารเข้าสลายการชุมนุมของประชาชนบริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ ทำให้มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 27 ราย และมีผู้ได้รับบาดเจ็บอย่างน้อย 1,427 ราย

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เสนอแนวทางปรองดอง เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งเสนอให้จัดการเลือกตั้งใหม่ แต่นายอภิสิทธิ์ก็ยกเลิกข้อเสนอดังกล่าวไปเอง หลังจากที่แกนนำ นปช. แดงทั้งแผ่นดิน ยื่นข้อเรียกร้องให้รองนายกรัฐมนตรี สุเทพ เทือกสุบรรณ เข้ามาพบกับตำรวจ แม้จะมีท่าทียอมรับในระยะแรกก็ตาม ต่อมารัฐบาลสั่งการให้กำลังทหารเข้าล้อมพื้นที่แยกราชประสงค์ด้วยกำลังรถหุ้มเกราะและพลซุ่มยิงใน

ระหว่างวันที่ 14-18 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตกว่า 41 คน และบาดเจ็บกว่า 250 คน ซึ่งกองทัพอ้างว่าพลเรือนถูกยิงโดยกลุ่มผู้ก่อการร้ายหรือไม่ก็ถูกยิงเพราะติดอาวุธ จนเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 กำลังทหารเข้ายึดพื้นที่เป็นครั้งสุดท้ายจนถึงแยกราชประสงค์ จนมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเพิ่มขึ้นอีก เกณนำ นปช.แดงทั้งแผ่นดินจึงประกาศยุติการชุมนุม และยอมมอบตัวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นผลให้ผู้ชุมนุมส่วนหนึ่งเกิดความไม่พอใจ จากนั้นเกิดการก่อจลาจลและวางเพลิง สถานที่หลายแห่งทั่วประเทศ โดยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 39 แห่ง ในช่วงคำรัฐบาลประกาศห้ามออกจากเคหสถานในหลายจังหวัดทั่วประเทศ และให้สถานีโทรทัศน์ทุกช่องนำเสนอรายการของรัฐบาลเท่านั้น โดยทหารได้รับคำสั่งให้ใช้อาวุธปืนยิงผู้ทำการปล้นสะดม วางเพลิง หรือก่อความไม่สงบได้ทันที

ผลจากการที่รัฐบาลใช้มาตรการทางทหารเข้ากดดันกลุ่มผู้ชุมนุม จนทำให้มีผู้เสียชีวิตมากกว่า 90 คน และมีผู้บาดเจ็บมากกว่า 2,100 คน หลังการสลายการชุมนุมที่สี่แยกราชประสงค์รัฐบาลได้ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศไทยโดยมีคนจากหลายภาคส่วนเข้าร่วมอยู่ในคณะกรรมการชุดนี้ เช่น นายอานันท์ ปันยารชุน, ประเวศ วะสี, เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, นิธิ เอียวศรีวงศ์ เป็นต้น

8.1.2 ข้อมูลการเก็บพื้นที่ของภาคกลาง

การดำเนินการเก็บข้อมูลของกรุงเทพมหานครจำนวน 51 ชุด ได้ดำเนินการโดยการกระจายแบบสอบถามตามเขตพื้นที่กรุงเทพชั้นในและกรุงเทพชั้นนอกเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้เป็นตัวแทนของกลุ่มพื้นที่ต่างๆ โดยได้มีการนำแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อให้การเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามเป็นอย่างไรมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการเก็บข้อมูลในพื้นที่กรุงเทพนั้นผู้วิจัยใช้รถยนต์เป็นพาหนะในการเดินทางไปเก็บข้อมูลเพื่อให้สามารถเดินทางไปในเขตต่างๆ ของกรุงเทพมหานครได้อย่างทั่วถึง โดยได้เริ่มเก็บข้อมูลจากเขตกรุงเทพชั้นใน เช่น เขตพระนคร เขตดุสิต เขตบางซื่อ เป็นต้น จากนั้นจึงเริ่มเก็บข้อมูลในพื้นที่รอบนอก ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 16 วัน เนื่องด้วยแบบสอบถามมีความยาวพอสมควร อีกทั้งผู้วิจัยต้องสอบถามผู้ให้ข้อมูลและอธิบายคำถามบางประเด็นในแบบสอบถามด้วยตัวเอง ดังนั้นจึงทำให้การเก็บข้อมูลในแต่ละชุดนั้นต้องใช้เวลาพอสมควร ประกอบกับผู้วิจัยต้องชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยขึ้นนี้ก่อนที่จะมีการเก็บข้อมูล เนื่องด้วยในช่วงเวลาดังกล่าวยังคงเป็นช่วงเวลาที่มีความขัดแย้งทางการเมืองในหลายพื้นที่ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลายท่านเกรงว่าการให้ข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำไปใช้เพื่อผลในทางการเมืองหรืออาจจะระแวงสงสัยในตัวผู้วิจัยในเบื้องต้นว่ามาจากหน่วยงานใดและเก็บข้อมูลดังกล่าวไปเพื่ออะไร จึงต้องทำความเข้าใจว่างานวิจัยขึ้นนี้ความมุ่งประสงค์อย่างไรดังกล่าวข้างต้น

ผลจากการเก็บข้อมูลในเขตกรุงเทพมหานครทำให้สามารถเก็บข้อมูลได้ทั้งหมด 51 ชุดแบ่งเป็นพื้นที่ที่สามารถเก็บแบบสอบถามได้ทั้งหมด 24 เขต กล่าวคือ

ตาราง 136 การเก็บข้อมูลแบบสอบถามจำแนกตามเขตในกรุงเทพมหานคร

ลำดับที่	เขต	จำนวน	ร้อยละ
1	คลองสามวา	2	3.9
2	คันนายาว	2	3.9
3	จตุจักร	3	5.9
4	ดอนเมือง	3	5.9
5	ดินแดง	2	3.9
6	ดุสิต	2	3.9
7	บางกอกน้อย	1	2
8	บางกะปิ	2	3.9
9	บางเขน	4	7.8
10	บางซื่อ	2	3.9
11	บางนา	3	5.9
12	บางบอน	1	2
13	บึงกุ่ม	2	3.9
14	ประเวศ	3	5.9
15	พระนคร	1	2
16	มีนบุรี	4	7.8

17	ลาดกระบัง	2	3.9
18	ลาดพร้าว	2	3.9
19	สวนหลวง	1	2
20	สะพานสูง	1	2
21	สายไหม	2	3.9
22	หนองจอก	2	3.9
23	หลักสี่	2	3.9
24	ห้วยขวาง	2	3.9
รวม		51	100

8.2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนของ การแสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่สุ่มได้มามีคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกับสัดส่วนของประชากรของประเทศไทยในเรื่อง เพศ อายุ และอาชีพหรือไม่ อย่างไร ดังนั้นการเก็บข้อมูลการวิจัยในส่วนนี้จึงให้ความสำคัญกับการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่าง โดยได้มีการกระจายแบบสอบถามให้ครอบคลุม ซึ่งจากข้อมูลที่พบมีดังต่อไปนี้

8.2.1 เพศ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้หญิง 27 คน และเป็นผู้ชาย 24 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 และร้อยละ 47.1 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสัดส่วนประชากรของประเทศไทยที่มีลักษณะผู้หญิงมากกว่าผู้ชายเล็กน้อย

ตาราง 137 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศในกรุงเทพฯ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	24	47.1
หญิง	27	52.9
รวม	51	100.0

8.2.2 อายุ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวตามช่วงอายุดังต่อไปนี้ คือมีผู้ที่อายุต่ำกว่า 29 ปี จำนวน 12 คน อายุตั้งแต่ 30-39 ปี จำนวน 20 คน อายุตั้งแต่ 40-49 ปี จำนวน 13 คน อายุตั้งแต่ 50-59 ปี จำนวน 4 คน อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 , 39.2 , 25.5 , 7.8, และ 3.9 ตามลำดับ

ตาราง 138 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุในกรุงเทพฯ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 29 ปี	12	23.5
30-39 ปี	20	39.2
40-49 ปี	13	25.5
50-59 ปี	4	7.8
60 ปีขึ้นไป	2	3.9
รวม	51	100.0

8.2.3 อาชีพ

จากข้อมูลที่ได้พบว่าอาชีพที่พบมากที่สุดในกรุงเทพมหานคร คือ พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 43.1 และรองลงมาคือ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 21.6 สอดคล้องลักษณะของกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงอันประกอบไปด้วยสถานที่สำคัญๆ และเป็นที่ตั้งของกระทรวง ทบวง กรม จำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจที่สำคัญ จึงทำให้ประชากรส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมักมีอาชีพในลักษณะดังกล่าว ส่วนอาชีพที่พบน้อยที่สุดคือ แม่บ้าน/

ข้าราชการบำนาญ และรับจ้างเอางานมาทำที่บ้าน จำนวนอย่างละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ส่วนอาชีพที่ไม่พบเลยคือ เกษตรกรและทำงานองค์กรเอกชน เพราะพื้นที่กรุงเทพมหานครมีพื้นที่เกษตรกรรมจำนวนน้อย และส่วนใหญ่อยู่บริเวณกรุงเทพมหานครชั้นนอก อีกทั้งในปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวเริ่มกลายเป็นหมู่บ้านจัดสรรมากขึ้นตามลำดับ ในส่วนของการประกอบธุรกิจขนาดใหญ่ นั้น อาจจะเป็นเพราะราคาที่ดินของกรุงเทพมหานครมีราคาแพงทำให้ไม่เหมาะกับการลงทุนประกอบธุรกิจขนาดใหญ่ อีกทั้งยังอาจติดขัดกับกฎระเบียบหรือข้อบัญญัติของกรุงเทพมหานครในการประกอบกิจการบางประเภทอีกด้วย

ตาราง 139 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพในกรุงเทพฯ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	-	-
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน	22	43.1
ทำงานองค์กรเอกชน (NGOs)	-	-
ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ	2	3.9
นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	1	2.0
แม่บ้าน/ข้าราชการบำนาญ	1	2.0
รับจ้างทั่วไป คนงาน	3	5.9
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	11	21.6
เจ้าของกิจการร้านค้า/ธุรกิจขนาดกลาง	3	5.9
ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่	-	-
ไม่ได้ทำงาน	2	3.9
รับจ้างเอางานมาทำที่บ้าน	1	2.0
อื่นๆ ระบุ อาจารย์	5	9.8
รวม	51	100.0

8.2.4 รายได้โดยประมาณ

จากข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ในระดับรายได้ 6,001-12,000 บาท มากที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 รองลงมาคือระดับรายได้ 12,001-18,000 บาท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4 ซึ่งหากพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของรายได้ของประเทศไทยซึ่งอยู่ที่ประมาณปีละ 272,986 บาท แล้วนั้น พบว่ารายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยพอสมควร ด้านหนึ่งอาจจะเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ ซึ่งจะมีอัตราเงินเดือนไม่สูงมากหากแต่จะมีสวัสดิการด้านอื่นๆ เพิ่มเติมเข้ามา ในอีกส่วนหนึ่งกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ทำงานเป็นพนักงาน/ลูกจ้างบริษัท เอกชนก็มักจะทำงานในพื้นที่รอบนอกของกรุงเทพมหานคร ทำให้มีรายได้ไม่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชนที่ทำงานในเขตพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร อาทิเช่น สีลม สาทร หรือสุขุมวิท เป็นต้น ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 6,000 บาท มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 ดังนั้นการกระจายตัวของรายได้ตามสัดส่วนดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างๆ ทางรายได้ระหว่างกรุงเทพชั้นในและกรุงเทพชั้นนอกได้ในระดับหนึ่ง

ตาราง 140 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ในกรุงเทพฯ

ระดับรายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 6,000 บาท	3	5.9
6,001-12,000 บาท	18	35.3
12,001-18,000 บาท	16	31.4
18,000 – 24,000 บาท	6	11.8
24,000 – 30,000 บาท	4	7.8
30,000 – 50,000 บาท	4	7.8
50,000 – 85,000 บาท	-	-
85,000 บาทขึ้นไป	-	-
รวม	51	100.0

8.2.5 ระดับการศึกษา

จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.9 รองลงมาคือมีการศึกษาในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 19.6 ในขณะที่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยเรียนหนังสือและจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า เป็นสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.0 เนื่องด้วยการทำงานในกรุงเทพมหานครทั้งในส่วนของงานภาครัฐและภาคเอกชนส่วนใหญ่แล้วนั้น ผู้ที่จะเข้าทำงานต้องมีคุณสมบัติขั้นต่ำในระดับปริญญาตรีหรือปริญญาโท ประกอบกับแนวนโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษาจึงทำให้นิสิตนักศึกษาจำนวนมากที่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัดและเดินทางมาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครนั้น เมื่อสำเร็จการศึกษาก็มักจะหางานทำในกรุงเทพมหานครและเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรระดับปริญญาโทที่มีการเปิดสอนในหลายมหาวิทยาลัยหรือในลักษณะของศูนย์การศึกษาหรือวิทยาเขต อีกทั้งยังสามารถเข้าศึกษาได้นอกเวลาราชการหรือวันเสาร์อาทิตย์ ทำให้ทิศทางของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรีในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนั่นเอง

ตาราง 141 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาในกรุงเทพฯ

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยเรียนหนังสือ	1	2.0
ประถมต้น หรือเทียบเท่า	1	2.0
ประถมปลายหรือเทียบเท่า	-	-
มัธยมต้นหรือเทียบเท่า	1	2.0
มัธยมปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า	5	9.8
อนุปริญญา/ปวท./ปวส หรือเทียบเท่า	5	9.8
ปริญญาตรี	28	54.9
ปริญญาโท	10	19.6
ปริญญาเอก	-	-
รวม	51	100.0

8.2.6 ศาสนา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 90.2 รองลงมาคือนับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8

ตาราง 142 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศาสนาในกรุงเทพฯ

ศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
พุทธ	46	90.2
อิสลาม	1	2.0
คริสต์	4	7.8
อื่นๆ ระบุ	-	-
รวม	51	100.0

8.2.7 เขตที่อยู่อาศัย

กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครทั้งหมด 51 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เนื่องจากงานวิจัยในส่วนนี้มุ่งเก็บข้อมูลเฉพาะพื้นที่กรุงเทพมหานครเท่านั้น

ตาราง 143 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ

เขตที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
เทศบาลนคร	-	-
เทศบาลเมือง	-	-
เทศบาลตำบล	-	-
องค์การบริหารส่วนตำบล	-	-
กรุงเทพมหานคร/พัทยา	51	100.0
รวม	51	100.0

8.3 การเปิดรับสื่อทางการเมือง

8.3.1 ทางเลือกในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสาร

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 21.6 หากแต่กลับมีผู้รับฟังข้อมูลข่าวสารจากวิทยุน้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครรับฟังข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับรายการข่าวทางโทรทัศน์ในช่วงเช้าและช่วงหัวค่ำมากที่สุด โดยเฉพาะรายการเล่าข่าวเพราะเป็นการสรุปข่าวสำคัญๆ ที่เกิดขึ้นในรอบวันได้อย่างรวดเร็ว ฟังง่าย เพราะไม่ใช่เป็นการอ่านข่าวเหมือนในช่วงข่าวปกติ ในส่วนของการฟังวิทยุนี้กลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครจะเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารในวิทยุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว น่าสนใจที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 51 คน ไม่มีผู้ใดเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารผ่านการพูดคุยกับบุคคลอื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการดำรงชีวิตของประชาชนในกรุงเทพมหานครในลักษณะของความเป็นชุมชนที่มีได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมากนัก ทำให้ไม่สามารถใช้ช่องทางดังกล่าวในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารผ่านการพูดคุยกับบุคคลอื่น หรือหากมองในอีกด้านหนึ่งก็เสี่ยงที่จะเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารจากบุคคลอื่น เพราะเกรงว่าหากเป็นข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ผู้ให้ข้อมูลและผู้รับข้อมูลข่าวสารมีทัศนคติที่ไม่ตรงกันแล้วนั้น อาจกระทบต่อสัมพันธภาพระหว่างกันนั่นเอง

ตาราง 144 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทางเลือกในการเปิดรับฟังสื่อใน
กรุงเทพ

สื่อ	จำนวน	ร้อยละ
1 หนังสือพิมพ์	11	21.6
2 วิทยุ	6	11.8
3 โทรทัศน์	25	49.0
4 การพูดคุยกับบุคคลอื่น	-	-
5 หอกระจายข่าว	-	-
6 อินเทอร์เน็ต	9	17.6
รวม	51	100.0

8.3.2 ความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองทุกวันมีจำนวน 31 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 60.8 ในขณะที่มีการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองสัปดาห์ 2-3 วัน มีจำนวน 12 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 23.5 ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสนใจทางการเมืองมาก ดังเห็นได้จากความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองดังกล่าวข้างต้น จากการสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมือง เนื่องจากเห็นว่าข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่มีความเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองต่างๆ ในกรุงเทพมหานครหรืออาจมีความเกี่ยวเนื่องกับกรุงเทพมหานคร เช่น การเดินขบวนหรือปิดถนน การนัดชุมนุมในสถานที่ต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร เป็นต้น อีกทั้งการรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองยังมีส่วนสำคัญกับการตัดสินใจในลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอีกด้วย

ตาราง 145 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความถี่ในการเปิดรับฟังสื่อในกรุงเทพ

ความถี่	จำนวน	ร้อยละ
1 ทุกวัน	31	60.8
2 สัปดาห์ละ 2-3 วัน	12	23.5
3 สัปดาห์ละครั้ง	1	2.0
4 ไม่ค่อยได้ติดตาม	7	13.7
รวม	51	100.0

8.3.3 ความเชื่อมั่นในสื่อมวลชน

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างเชื่อมั่นในข่าวสารทางการเมืองที่ผ่านจากสื่อทางโทรทัศน์มากที่สุด คือ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 62.7 รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 ดังนั้น ข้อมูลดังกล่าวจึงสอดคล้องกับข้อมูลการเลือกเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เลือกเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด เพราะมีความเชื่อมั่นในสื่อโทรทัศน์มากที่สุดนั่นเอง ในส่วนของสื่อที่อินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมน้อยที่สุด เพียงแค่ร้อยละ 5.9 เนื่องจากเห็นว่าข่าวสารหรือการโพสต์ข้อความต่างๆ ในเว็บไซต์อาจไม่ใช่ข้อมูลที่ถูกต้องเสมอไป

ตาราง 146 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความเชื่อมั่นในสื่อในกรุงเทพฯ

สื่อ	จำนวน	ร้อยละ
1 หนังสือพิมพ์	10	19.6
2 วิทยู	-	-
3 โทรทัศน์	32	62.7
4 การพูดคุยกับบุคคลอื่น	6	11.8
5 หอกระจายข่าว	-	-
6 อินเทอร์เน็ต	3	5.9
รวม	51	100.0

8.4. หลักการสำคัญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

คำถามในส่วนนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามวัดความพึงพอใจในประเด็นต่างๆ อันเป็นเจตนารมณ์เรื่องสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1. ประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค 2. ประเด็นเรื่องการทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ และ 3. การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

8.4.1 สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค

8.4.1.1 สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน

1. ประเด็นที่มีผู้มีความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดลำดับที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 8 ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้ทนายความเข้าฟังการสอบสวน และสิทธิจำเลยที่ถูกคุมขัง แต่ต่อมาศาลพิจารณาคดีพิพากษาถึงที่สุดว่าไม่ได้คำผิดที่จะเรียกค่าทดแทนจากรัฐ (คิดเป็นร้อยละ 9.8) มากที่สุดลำดับที่ 2 มี 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 การไม่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, ประเด็นที่ 2 การห้ามการทรมาน ทารุณ

กรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรม ห้ามจับโดยไม่มีหมายศาล และต้องนำตัวไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง และประเด็นที่ 7 สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาที่ไม่ได้รับการบรรเทาความเสียหายที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ (คิดเป็นร้อยละ 7.8)

2. ประเด็นที่มีผู้มีความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดลำดับที่ 1 มี 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 5 รัฐมีหน้าที่คุ้มครองบุคคลในครอบครัวจากการใช้ความรุนแรง และมีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว ในฐานะหน่วยสำคัญสูงสุดของสังคม และประเด็นที่ 6 รับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติ (คิดเป็นร้อยละ 56.9) มากที่สุดลำดับที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 4 รับรองสิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่ส่วนตัว (คิดเป็นร้อยละ 51.0)

3. เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่าประเด็นเรื่องสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนนี้ มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) คิดเป็นร้อยละ 71.5 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คิดเป็นร้อยละ 28.5 ดังนั้นในประเด็นดังกล่าวจึงมีผู้ให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าผู้ไม่เห็นด้วยคัดค้าน คิดเป็นร้อยละ 43.0

ตาราง 147 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนในกรุงเทพ

ประเด็น	เห็นด้วย มากที่สุด (ร้อยละ)	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง	ค่าเฉลี่ย (mean s)
1. การไม่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	33.3	29.4	29.4	7.8	2.88
2. การห้ามการทรมาน ทารุณกรรม หรือ ลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรม ห้ามจับโดยไม่มีหมายศาล และต้องนำตัว ไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง	31.4	31.4	29.4	7.8	2.86
3. ห้ามมิให้มีการจับหรือควบคุมตัวโดยผิด กฎหมาย	33.3	37.3	23.5	5.9	2.98
4. รับรองสิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่ ส่วนตัว	51.0	47.1	2.0	-	3.49

5. รัฐมีหน้าที่คุ้มครองบุคคลในครอบครัวจากการใช้ความรุนแรงและมีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว ในฐานะหน่วยสำคัญสูงสุดของสังคม	56.9	31.4	11.8	-	3.45
6. รับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติ	56.9	41.2	2.0	-	3.52
7. สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาที่ไม่ได้รับการบรรเทาความเสียหายที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ	17.6	49.0	25.5	7.8	2.76
8. ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะให้ทนายความเข้าฟังการสอบสวน และสิทธิจำเลยที่ถูกคุมขัง แต่ต่อมาศาลพิจารณาพิพากษาถึงที่สุดว่าไม่ได้คำผิดที่จะเรียกค่าทดแทนจากรัฐ	37.3	27.5	25.5	9.8	2.92
9. มีองค์การอิสระที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคนที่เป็นประชาชนทั่วไปมาช่วยตรวจสอบผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่เป็นเอกชนเพิ่มขึ้นจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่เดิม	9.8	37.3	49.0	3.9	2.52
10. ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาศิลปะและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรัฐและองค์กรอิสระที่ให้	5.9	49.0	39.2	5.9	2.54

ความเห็นเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม					
11. สิทธิบุคคลที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	23.5	49.0	27.5	-	2.96
รวม	32.45	39.05	24.07	4.45	2.99
รวม	71.50		28.50		43.00

8.4.1.2 การรับรองความเสมอภาคของบุคคล

1. ประเด็นที่มีผู้มีความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดลำดับที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 3 การให้รัฐสามารถเลือกปฏิบัติในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เสียเปรียบและด้อยโอกาส เช่น สตรี เด็ก คนพิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เพื่อให้คนดังกล่าวเสมอภาคกับคนอื่นจริงๆ การให้การพิจารณากฎหมายเกี่ยวกับบุคคลเหล่านี้ต้องมีผู้แทนองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง 1 ใน 3 (คิดเป็นร้อยละ 11.8) มากที่สุดลำดับที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 1 การให้ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน และการห้ามการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม (คิดเป็นร้อยละ 5.9)

2. ประเด็นที่มีผู้มีความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดลำดับที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 4 การให้ผู้เลือกตั้งทั่วประเทศมีความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเลือกผู้แทนแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ 1 คน เลือกบัญชีรายชื่อได้ 1 บัญชี ไม่ว่าจะอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่มีทะเบียนบ้านหรือไม่ (คิดเป็นร้อยละ 41.2) มากที่สุดลำดับที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 2 การให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน (คิดเป็นร้อยละ 33.3)

3. เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่าประเด็นเรื่องการรับรองความเสมอภาคของบุคคลนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) คิดเป็นร้อยละ 77.9 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คิดเป็นร้อยละ 22.1 ดังนั้นในประเด็นดังกล่าวจึงมีผู้ให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าผู้ให้ความเห็นคัดค้าน คิดเป็นร้อยละ 55.8

ตาราง 148 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรองความเสมอภาคของบุคคลในกรุงเทพ

ประเด็น	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้าง	ไม่เห็น	ค่าเฉลี่ย
---------	----------	----------	----------	---------	-----------

	มากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ด้วย อย่าง ยิ่ง	
1. การให้ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ เสมอกัน และการห้ามการเลือกปฏิบัติที่ไม่ เป็นธรรม	13.7	49.0	31.4	5.9	2.70
2. การให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน	33.3	47.1	19.6	-	3.13
3. การให้รัฐสามารถเลือกปฏิบัติในทางที่ เป็นคุณแก่ผู้เสียเปรียบและด้อยโอกาส เช่น สตรี เด็ก คนพิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เพื่อให้ คนดังกล่าวเสมอภาคกับคนอื่นจริงๆ การให้ การพิจารณากฎหมายเกี่ยวกับบุคคลเหล่านี้ ต้องมีผู้แทนองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง 1 ใน 3	25.5	47.1	15.7	11.8	2.86
4. การให้ผู้เลือกตั้งทั่วประเทศมีความเสมอ ภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเลือกผู้แทน แบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ 1 คน เลือกบัญชี รายชื่อได้ 1 บัญชี ไม่ว่าจะอยู่นอกเขต เลือกตั้งที่มีทะเบียนบ้านหรือไม่	41.2	54.9	3.9	-	3.37
รวม	28.43	49.53	17.65	4.43	3.02
รวม	77.9		22.1		55.8

8.4.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ

8.4.2.1 การให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด

1. ประเด็นที่มีผู้มีความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดลำดับที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 2 การ
จำกัดสิทธิเสรีภาพต้องทำโดยกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้น โดยจะต้องทำเฉพาะที่รัฐธรรมนูญอนุญาตและเท่าที่

จำเป็น โดยจะกระทบสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพไม่ได้ (คิดเป็นร้อยละ 9.8) มากที่สุดลำดับที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 3 การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครอง (คิดเป็นร้อยละ 5.9)

2. ประเด็นที่มีผู้มีความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดลำดับที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 3 การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครอง (คิดเป็นร้อยละ 47.1) มากที่สุดลำดับที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 4 สิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (คิดเป็นร้อยละ 45.1)

3. เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่าประเด็นเรื่องการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด นี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) คิดเป็นร้อยละ 76.1 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คิดเป็นร้อยละ 23.9 ดังนั้นในประเด็นดังกล่าวจึงมีผู้ให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าผู้ให้ความเห็นคัดค้าน คิดเป็นร้อยละ 55.2

ตาราง 149 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิดในกรุงเทพฯ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ใน การออกกฎหมาย ใช้กฎหมาย และ ตีความกฎหมาย	19.6	43.1	37.3	-	2.82
2. การจำกัดสิทธิเสรีภาพต้องทำโดย กฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้น โดยจะต้องทำ เฉพาะที่รัฐธรรมนูญอนุญาตและเท่าที่ จำเป็น โดยจะกระทบสาระสำคัญของ สิทธิเสรีภาพไม่ได้	31.4	47.1	11.8	9.8	3.00
3. การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็น	47.1	31.4	15.7	5.9	3.19

มนุษย์และสิทธิเสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาล หรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครอง					
4. สิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ ปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม	45.1	35.3	15.7	3.9	3.21
5. สิทธิที่จะร้องทุกข์ต่อผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ ขอให้ศาลยุติธรรมหรือ ศาลปกครองส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ	31.4	49.0	19.6	-	3.11
รวม	34.92	41.18	20.02	3.92	3.07
รวม	76.1		23.9		52.2

8.4.2.2 การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง

1. ประเด็นที่มีผู้มีความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดลำดับที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 3 ถ้ารัฐไม่เสนอกฎหมายหรือออกกฎหมายไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 50,000 คนเสนอกฎหมายได้ (คิดเป็นร้อยละ 9.8) มากที่สุดลำดับที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 2 กำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้คำแนะนำในเรื่องดังกล่าว (คิดเป็นร้อยละ 3.9)

2. ประเด็นที่มีผู้มีความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดลำดับที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 1 คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายว่า จะดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนด และรายงานต่อรัฐสภาปีละครั้ง (คิดเป็นร้อยละ 7.8) มากที่สุดลำดับที่ 2 มี 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 2 กำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้คำแนะนำในเรื่องดังกล่าว และประเด็นที่ 3 ถ้ารัฐไม่เสนอกฎหมายหรือออกกฎหมายไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 50,000 คนเสนอกฎหมายได้ (คิดเป็นร้อยละ 3.9)

3. เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่าประเด็นเรื่องการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริงนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) คิดเป็นร้อยละ 65.1 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คิดเป็นร้อยละ 34.9 ดังนั้นในประเด็นดังกล่าวจึงมีผู้ให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าผู้ให้ความเห็นคัดค้าน คิดเป็นร้อยละ 30.2

ตาราง 150 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริงใน
กรุงเทพฯ

ประเด็น	เห็นด้วย มากที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายว่า จะ ดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่ รัฐธรรมนูญกำหนด และรายงานต่อ รัฐสภาปีละครั้ง	7.8	54.9	35.3	2.0	2.68
2. กำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติให้คำแนะนำในเรื่อง ดังกล่าว	3.9	58.8	33.3	3.9	2.62
3. ถ้ารัฐไม่เสนอกฎหมายหรือออก กฎหมายไม่สอดคล้องกับความต้องการ ของประชาชน ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 50,000 คนเสนอกฎหมายได้	3.9	66.7	19.6	9.8	2.64
รวม	5.20	59.90	29.40	5.23	2.65
รวม		65.1		34.9	30.2

8.4.3 การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

8.4.3.1 การเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ

ในส่วนของการเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติของประชาชนนั้น พบว่าในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.
2540 ได้กำหนดไว้เพียงประเด็นเดียวคือเรื่องการให้เลือกตั้งวุฒิสมาชิกโดยตรง เพื่อดำรงความเป็นกลาง
ทางการเมือง มีหน้าที่ในการตรวจสอบสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจากแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่

เห็นว่าวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งทั้งหมดตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีความเป็นกลางทางการเมืองมากกว่าวุฒิสมาชิกที่มาด้วยหลายวิธีตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ค่อนข้างเห็นว่าการได้วุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยตรงทั้งหมดนั้นจะถูกแทรกแซงทางการเมืองได้น้อยกว่ามาจากการแต่งตั้งบางส่วน อีกทั้งยังสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยที่ให้สิทธิในการเลือกตั้งผู้แทนของตนเอง ในขณะที่พึงพอใจในความเป็นกลางทางการเมืองของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550

ตาราง 151 ความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติในกรุงเทพฯ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ความเป็นกลางทางการเมืองของวุฒิสภาในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540	2.0	52.9	37.3	7.8	2.49
2. ความพึงพอใจในความเป็นกลางทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550	3.9	51.0	41.2	3.9	2.45
รวม	2.95	51.95	39.25	5.85	2.47
รวม		54.9	45.1		9.8

8.4.3.3 กระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ

1. ประเด็นที่มีผู้มีความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดลำดับที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ท่านมั่นใจว่า เมื่อมีการดำเนินโครงการก่อสร้างใหญ่ ๆ จะมีหน่วยงานที่เป็นกลางเป็นผู้ตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยความเป็นธรรม (คิดเป็นร้อยละ 5.9) มากที่สุดลำดับที่ 2 มี 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 2 ท่านมั่นใจว่าผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการเอาเปรียบของผู้ผลิตหรือเอกชน และ ประเด็นที่ 3 ท่านมั่นใจว่ารัฐมนตรีจะได้คำปรึกษาในเรื่องนโยบายเศรษฐกิจและสังคมจากสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (คิดเป็นร้อยละ 2.0)

2. ประเด็นที่มีผู้มีความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดลำดับที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ท่านมั่นใจว่าเมื่อมีการดำเนินโครงการก่อสร้างใหญ่ ๆ จะมีหน่วยงานที่เป็นกลางเป็นผู้ตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยความเป็นธรรม (คิดเป็นร้อยละ 15.7) มากที่สุดลำดับที่ 2 มี 2 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นที่ 2 ท่านมั่นใจว่าผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการเอาัดเอาเปรียบของผู้ผลิตหรือเอกชน และ
ประเด็นที่ 3 ท่านมั่นใจว่ารัฐมนตรีจะได้คำปรึกษาในเรื่องนโยบายเศรษฐกิจและสังคมจากสภาที่ปรึกษา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (คิดเป็นร้อยละ 13.7)

3. เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่าประเด็นเรื่องกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นใน
ระดับชาตินี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) คิดเป็นร้อยละ 68.1 และคัดค้าน
(ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คิดเป็นร้อยละ 31.8 ดังนั้นในประเด็นดังกล่าวจึงมีผู้ให้ความเห็น
สนับสนุนมากกว่าผู้ให้ความเห็นคัดค้าน คิดเป็นร้อยละ 36.2

**ตาราง 152 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ
ในกรุงเทพฯ**

ประเด็น	เห็นด้วย มากที่สุด	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ท่านมั่นใจว่า เมื่อมีการดำเนินใน โครงการก่อสร้างใหญ่ ๆ จะมีหน่วยงานที่ เป็นกลางเป็นผู้ตรวจสอบผลกระทบต่อ คุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยความเป็นธรรม	15.7	43.1	35.3	5.9	2.68
2. ท่านมั่นใจว่าผู้บริโภคได้รับการ คุ้มครองจากการเอาัดเอาเปรียบของ ผู้ผลิตหรือเอกชน	13.7	43.1	41.2	2.0	2.68
3. ท่านมั่นใจว่ารัฐมนตรีจะได้คำปรึกษา ในเรื่องนโยบายเศรษฐกิจและสังคมจาก สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ	13.7	60.8	23.5	2.0	2.86
4. ท่านเห็นว่ามี การส่งเสริมบทบาทของ องค์กรพัฒนาเอกชนในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่นด้านการเลือกตั้ง หรือการพิจารณา	9.8	72.5	17.6	-	2.92

ร่างกฎหมาย					
รวม	13.23	54.88	29.40	2.48	2.79
รวม	68.1		31.9		36.2

8.4.3.4 การกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น

1. ประเด็นที่มีผู้มีความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดมีเพียงลำดับเดียว ได้แก่ ประเด็นที่ 1 กำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นได้จริง โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของราชอาณาจักร (คิดเป็นร้อยละ 2.0)

2. ประเด็นที่มีผู้มีความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดลำดับที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 3 ให้สิทธิที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย (คิดเป็นร้อยละ 23.5) มากที่สุดลำดับที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 2 ให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (คิดเป็นร้อยละ 7.8)

3. เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่าประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) คิดเป็นร้อยละ 78.4 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คิดเป็นร้อยละ 21.6 ดังนั้นในประเด็นดังกล่าวจึงมีผู้ให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าผู้ให้ความเห็นคัดค้าน คิดเป็นร้อยละ 56.8

ตาราง 153 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นในกรุงเทพฯ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. กำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นได้จริง โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความเป็น	3.9	72.5	21.6	2.0	2.78

อันหนึ่งอันเดียวกันของราชอาณาจักร					
2. ให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	7.8	70.6	21.6	-	2.88
3. ให้สิทธิที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย	23.5	56.9	19.6	-	3.03
รวม	11.73	66.67	20.93	0.67	2.90
รวม		78.4	21.6		56.8

8.4.3.5 การเพิ่มส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ

1. ประเด็นที่มีผู้มีความเห็นคัดค้าน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดลำดับที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 4 สิทธิในการร่วมตรวจสอบนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (คิดเป็นร้อยละ 5.9) มากที่สุดลำดับที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 2 สิทธิในการร่วมให้ข้อมูลและความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์ (คิดเป็นร้อยละ 3.9)

2. ประเด็นที่มีผู้มีความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มากที่สุดลำดับที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 4 สิทธิในการร่วมตรวจสอบนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (คิดเป็นร้อยละ 17.6) มากที่สุดลำดับที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 3 สิทธิในการร่วมคิด โดยประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน มีสิทธิร่วมคิดและเข้าชื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเป็นประชามติในเรื่องที่คณะรัฐมนตรีปรึกษาได้ (คิดเป็นร้อยละ 15.7)

3. เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่าประเด็นเรื่องการเพิ่มส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุน (เห็นด้วยมาก+ค่อนข้างเห็นด้วย) คิดเป็นร้อยละ 70.6 และคัดค้าน (ค่อนข้างไม่เห็นด้วย+ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คิดเป็นร้อยละ 29.4 ดังนั้นในประเด็นดังกล่าวจึงมีผู้ให้ความเห็นสนับสนุนมากกว่าผู้ให้ความเห็นคัดค้าน คิดเป็นร้อยละ 41.2

ตาราง 154 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐในกรุงเทพฯ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. สิทธิในการรับรู้ โดยได้กำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะใน ความครอบคลุมของหน่วยงานของรัฐ และสิทธิมีส่วนร่วมในการรับรู้หรือคัดค้าน หรืออุทธรณ์การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ที่ กระทบหรืออาจกระทบต่อตน	9.8	54.9	33.3	2.0	2.72
2. สิทธิในการร่วมให้ข้อมูลและความ คิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์	11.8	60.8	23.5	3.9	2.80
3. สิทธิในการร่วมคิด โดยประชาชนผู้มี สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน มีสิทธิ ร่วมคิดและเข้าชื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับ สิทธิ เสรีภาพ และแนวนโยบายพื้นฐาน แห่งรัฐ ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเป็น ประชาชนติในเรื่องที่คณะรัฐมนตรีปรึกษา ได้	15.7	64.7	17.6	2.0	2.94
4. สิทธิในการร่วมตรวจสอบนักการเมือง	17.6	47.1	29.4	5.9	2.76

และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง					
รวม	13.73	56.88	25.95	3.45	2.77
รวม	70.6		29.4		41.2

8.5 หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ทั้งหมด 8 องค์กร ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน โดยเป็นแบบสอบถามที่มีระดับความพึงพอใจตั้งแต่ พึงพอใจมาก ค่อนข้างพึงพอใจ ค่อนข้างไม่พึงพอใจ และไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย ดังนี้

8.5.1 ตัวชี้วัดเรื่องธรรมาภิบาล

8.5.1.1 ความรับผิดชอบ

จากข้อมูลที่ได้พบว่าความพึงพอใจของประชาชนในประเด็นความรับผิดชอบขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีค่าเฉลี่ย 2.59 ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์กรฯ ในประเด็นความรับผิดชอบแล้วนั้นพบว่า องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในประเด็นความรับผิดชอบมากที่สุดอันดับที่ 1 ได้แก่ ศาลปกครอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 อันดับที่ 2 ได้แก่ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 เนื่องด้วยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทั้ง 2 องค์กร ได้ปฏิบัติตามพันธกิจขององค์กรที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างต่อเนื่องและปรากฏผลการดำเนินการผ่านสื่อให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ จึงมองว่าหน่วยดังกล่าวมีความรับผิดชอบมากกว่าองค์กรฯ อื่นๆ ในส่วนองค์กรฯ ที่ได้รับความพึงพอใจในประเด็นความรับผิดชอบน้อยที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37

ตาราง 155 ความพึงพอใจในเรื่องความรับผิดชอบในองค์กรอิสระในกรุงเทพฯ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	2.0	37.3	56.9	3.9	2.37
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	2.0	52.9	39.2	5.9	2.50
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	5.9	51.0	41.2	2.0	2.60
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	7.8	54.9	33.3	3.9	2.66
5. ศาลยุติธรรม	5.9	60.8	25.5	7.8	2.64
6. ศาลปกครอง	7.8	58.8	29.4	3.9	2.70
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	7.8	49.0	39.2	3.9	2.60
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	9.8	51.0	37.3	2.0	2.68
รวม	4.45	37.79	27.45	3.03	2.59

8.5.1.2 หลักนิติธรรม

จากข้อมูลที่ได้พบว่าความพึงพอใจของประชาชนในประเด็นหลักนิติธรรมขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีค่าเฉลี่ย 2.49 ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์กรฯ ในประเด็นหลักนิติธรรมแล้วนั้นพบว่า องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในประเด็นหลักนิติธรรมมากที่สุดอันดับที่ 1 ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 อันดับที่ 2 มี 2 องค์กร ได้แก่ ศาลยุติธรรมและศาลปกครอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 ซึ่งความพึงพอใจในประเด็นหลักนิติธรรมนั้น สอดคล้องกับบทบาทและพันธกิจขององค์กรทั้ง 2 องค์กร อย่างมาก เนื่องด้วยการที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความพึงพอใจในการตัดสินใจของศาลยุติธรรม ศาลรัฐธรรมนูญ และศาลปกครองนั้น อาจสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังคงเชื่อมั่นว่าการพิพากษาของศาลดังกล่าวยังคงยึดหลักนิติธรรมเป็นสำคัญ ในส่วนองค์กรฯ ที่ได้รับความพึงพอใจในประเด็นหลักนิติธรรมน้อยที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.25 เนื่องด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีความเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง ดังนั้น การดำเนินการบางอย่างของ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงอาจทำให้ประชาชนบางส่วนมองว่าเป็นไปด้วยเหตุผลทางการเมืองมากกว่า เป็นไปตามหลักนิติธรรม

ในส่วนของรายละเอียดการให้คะแนนเทียบระหว่างหน่วยงานต่างๆ (หน่วยเป็นร้อยละ) มีดังต่อไปนี้
ตาราง 156 ความพึงพอใจเรื่องหลักนิติธรรมในองค์กรอิสระในกรุงเทพฯ

ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึงพอใจ	ค่อนข้าง ไม่พึง พอใจ	ไม่พึง พอใจ หรือไม่รู้จัก หน่วยงาน นี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	3.9	17.6	78.4	-	2.25
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	2.0	45.1	51.1	2.0	2.47
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	5.9	37.3	52.9	3.9	2.45
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	5.9	54.9	33.3	5.9	2.60
5. ศาลยุติธรรม	5.9	49.0	43.1	2.0	2.58
6. ศาลปกครอง	5.9	49.0	43.1	2.0	2.58
7. คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	3.9	41.2	52.9	2.0	2.47
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	7.8	35.3	54.9	2.0	2.49
รวม	3.75	29.95	37.25	1.80	2.49

8.5.1.3 ความโปร่งใส

จากข้อมูลที่ได้พบว่าความพึงพอใจของประชาชนในประเด็นความโปร่งใสขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีค่าเฉลี่ย 2.64 ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์กรฯ ในประเด็นความโปร่งใสแล้วนั้นพบว่า องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในประเด็นความโปร่งใสมากที่สุดอันดับที่ 1 ได้แก่ ศาล

ยุติธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 อันดับที่ 2 ได้แก่ ศาลปกครอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 การดำเนินการของศาลยุติธรรมและศาลปกครองก็ยังคงได้รับความพึงพอใจจากประชาชนเช่นเดียวกับประเด็นด้านหลักนิติธรรม ดังนั้นการที่ข้อมูลจากประเด็นความโปร่งใสมีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นหลักนิติธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าการกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหากการพิจารณาและพิพากษาคดีหรือการดำเนินงานของศาลเป็นไปตามหลักนิติธรรมแล้วนั้น การกระทำดังกล่าวย่อมโปร่งใสด้วยเช่นกัน ในส่วนขององค์กรอิสระฯ ที่ได้รับความพึงพอใจในประเด็นความโปร่งใสน้อยที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43

ในส่วนของรายละเอียดการให้คะแนนเทียบระหว่างหน่วยงานต่างๆ (หน่วยเป็นร้อยละ) มีดังต่อไปนี้

ตาราง 157 ความพึงพอใจเรื่องความโปร่งใสในองค์กรอิสระในกรุงเทพฯ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	13.7	19.6	62.7	3.9	2.43
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	9.8	47.1	41.2	2.0	2.64
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	11.8	37.3	51.0	-	2.60
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	13.7	41.2	41.2	3.9	2.64
5. ศาลยุติธรรม	19.6	47.1	29.4	3.9	2.82
6. ศาลปกครอง	15.7	51.0	29.4	3.9	2.78
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	13.7	35.3	51.0	-	2.62
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	15.7	31.4	52.9	-	2.62
รวม	10.34	28.18	32.62	1.60	2.64

8.5.1.4 คุณธรรม

จากข้อมูลที่ได้พบว่าความพึงพอใจของประชาชนในประเด็นด้านคุณธรรมขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีค่าเฉลี่ย 2.59 ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์กรฯ ในประเด็นคุณธรรมแล้วนั้นพบว่า องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในประเด็นคุณธรรมมากที่สุดอันดับที่ 1 มี 2 องค์กร ได้แก่ ศาลยุติธรรมและศาลปกครอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 อันดับที่ 2 ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 ในส่วนขององค์กรอิสระฯ ที่ได้รับความพึงพอใจในประเด็นความโปร่งใสน้อยที่สุดก็ยังคงเป็นคณะกรรมการ การเลือกตั้งที่ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 ดังนั้นในประเด็นความพึงพอใจในประเด็นหลักนิติธรรม ความโปร่งใส และคุณธรรมจึงมีลักษณะเกี่ยวข้อและสอดคล้องกันดังกล่าวข้างต้น ที่สำคัญนับตั้งแต่หลังการรัฐประหารวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา องค์กรอิสระฯ ทั้ง 3 องค์กร ได้แก่ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลรัฐธรรมนูญ ล้วนแล้วแต่ต้องทำหน้าที่ในการพิจารณาหรือพิพากษาในคดีทางการเมืองหรือคดีที่มีความเกี่ยวเนื่องทางการเมือง ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นคดีที่ได้รับความสนใจจากประชาชนในวงกว้าง ดังนั้นการทำหน้าที่ของศาลจึงกลายเป็นที่สนใจของประชาชนทั่วไปในสังคม เพราะผลการตัดสินของศาลจะมีผลโดยตรงทางการเมือง เช่น คดียุบพรรคการเมือง การตัดสิทธิ์คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองเป็นเวลา 5 ปี และคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวในระหว่างการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นต้น ดังนั้นประชาชนส่วนมากจึงมีความพึงพอใจในความรับผิดชอบ รวมถึงยังคงเห็นว่าการพิจารณาหรือพิพากษาคดีดังกล่าวยังคงไว้ซึ่งหลักนิติธรรม ความโปร่งใส และคุณธรรม แม้จะมีประชาชนบางส่วนตั้งคำถามต่อบทบาทและการทำหน้าที่ของศาลท่ามกลางความขัดแย้งทางการเมืองมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ในส่วนของการละเอียดการให้คะแนนเทียบระหว่างหน่วยงานต่างๆ (หน่วยเป็นร้อยละ) มีดังต่อไปนี้

ตาราง 158 ความพึงพอใจในเรื่องคุณธรรมในองค์กรอิสระในกรุงเทพฯ

ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึงพอใจ	ค่อนข้าง ไม่พึง พอใจ	ไม่พึง พอใจ หรือไม่ รู้จัก หน่วยงาน นี้เลย	ค่าเฉลี่ย

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	5.9	23.5	58.8	11.8	2.23
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	5.9	37.3	54.9	2.0	2.47
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	7.8	43.1	49.0	-	2.58
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	11.8	49.0	35.3	3.9	2.68
5. ศาลยุติธรรม	11.8	58.8	23.5	5.9	2.76
6. ศาลปกครอง	11.8	58.8	23.5	5.9	2.76
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	7.8	45.1	47.1	-	2.60
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	11.8	45.1	41.2	2.0	2.66
รวม	6.78	32.79	30.30	2.86	2.59

8.5.1.5 การมีส่วนร่วม

จากข้อมูลที่ได้พบว่าความพึงพอใจของประชาชนในประเด็นการมีส่วนร่วมขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีค่าเฉลี่ย 2.52 ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์กรฯ ในประเด็นการมีส่วนร่วมแล้วนั้นพบว่า องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในประเด็นการมีส่วนร่วมมากที่สุดอันดับที่ 1 ได้แก่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 อันดับที่มี 2 องค์กร ได้แก่ ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภาและศาลปกครอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 ในส่วนขององค์กรอิสระฯ ที่ได้รับความพึงพอใจในประเด็นการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.39 เนื่องด้วยกลุ่มตัวอย่างค่านึงว่าองค์กรใดเปิดให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในด้านการยื่นเรื่องร้องเรียนและการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อการกระทำความผิดของข้าราชการและนักการเมืองเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงมองว่าองค์กรอิสระฯ อื่นๆ เช่น ศาลยุติธรรม ศาลรัฐธรรมนูญ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ไม่เปิดโอกาสหรือไม่มีช่องทางให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกับการดำเนินงาน เนื่องด้วยองค์กรอิสระฯ ดังกล่าวเป็นหน่วยงานเฉพาะซึ่งไม่สามารถเปิดให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจึงให้ความสำคัญกับองค์กรอย่างคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งประชาชนสามารถยื่นเรื่องร้องเรียนโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการของศาลที่มีขั้นตอนยุ่งยากและซับซ้อนมากกว่านั่นเอง

ในส่วนของรายละเอียดการให้คะแนนเทียบระหว่างหน่วยงานต่างๆ (หน่วยเป็นร้อยละ) มีดังต่อไปนี้

ตาราง 159 ความพึงพอใจในเรื่องการมีส่วนร่วมขององค์กรอิสระในกรุงเทพฯ

ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึงพอใจ	ค่อนข้าง ไม่พึง พอใจ	ไม่พึงพอใจ หรือไม่รู้จัก หน่วยงานนี้ เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	9.8	37.3	51.0	2.0	2.54
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	11.8	37.3	49.0	2.0	2.58
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	13.7	35.3	49.0	2.0	2.60
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	11.8	29.4	54.9	3.9	2.49
5. ศาลยุติธรรม	11.8	27.5	56.9	3.9	2.47
6. ศาลปกครอง	13.7	35.3	47.1	3.9	2.58
7. คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	11.8	25.5	60.8	2.0	2.47
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	11.8	25.5	52.9	9.8	2.39
รวม	8.75	23.01	38.33	2.68	2.52

8.5.1.6 หลักความคุ้มค่า

จากข้อมูลที่ได้พบว่าความพึงพอใจของประชาชนในประเด็นหลักความคุ้มค่าขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีค่าเฉลี่ย 2.47 ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์กรฯ ในประเด็นหลักความคุ้มค่าแล้วนั้นพบว่าองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในประเด็นหลักความคุ้มค่ามากที่สุดอันดับที่ 1 มี 2 องค์กร ได้แก่ ศาลยุติธรรมและศาลปกครอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 อันดับที่ 2 ได้แก่ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 ในส่วนขององค์กรอิสระฯ ที่ได้รับความพึงพอใจในประเด็นหลักความค่าน้อยที่สุดได้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 ผลของข้อมูลในประเด็นนี้มีความสอดคล้องกับความพึงพอใจของประชาชนในประเด็นความรับผิดชอบในหัวข้อ 5.1.1 ที่พบว่าศาลปกครองได้รับความพึงพอใจสูงสุดและคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินได้รับความพึงพอใจในอันดับสอง ดังนั้นความ

พึงพอใจในประเด็นความรับผิดชอบจึงมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยยะสำคัญกับความพึงพอใจของประชาชนในประเด็นหลักความคุ้มค่าที่มองว่า หากองค์กรอิสระฯ ใดทำงานตามพันธกิจและตามหน้าที่ที่มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วนั้น เมื่อนำมาพิจารณาตามหลักความคุ้มค่าก็ถือว่าเป็นที่น่าพึงพอใจเช่นกัน

ในส่วนของรายละเอียดการให้คะแนนเทียบระหว่างหน่วยงานต่างๆ (หน่วยเป็นร้อยละ) มีดังต่อไปนี้

ตาราง 160 ความพึงพอใจเรื่องหลักความคุ้มค่าในองค์กรอิสระในกรุงเทพฯ

ประเด็น	พึงพอใจ มาก	ค่อนข้าง พึงพอใจ	ค่อนข้าง ไม่พึง พอใจ	ไม่พึง พอใจ หรือไม่ รู้จัก หน่วยงาน นี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	3.9	25.5	68.6	2.0	2.31
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	2.0	39.2	54.9	3.9	2.39
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	2.0	45.1	45.1	7.8	2.41
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	5.9	45.1	41.2	7.8	2.49
5. ศาลยุติธรรม	7.8	47.1	41.2	3.9	2.58
6. ศาลปกครอง	7.8	49.0	37.3	5.9	2.58
7. คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	3.9	39.2	52.9	3.9	2.43
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	9.8	39.2	47.1	3.9	2.54
รวม	3.92	29.95	35.03	3.55	2.47

8.5.2 มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ

8.5.2.1 ความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระ

จากข้อมูลที่ได้พบว่าความพึงพอใจของประชาชนในประเด็นความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีค่าเฉลี่ย 2.60 ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์กรฯ ในประเด็นความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแล้วนั้นพบว่า องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในประเด็นความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมากที่สุดอันดับที่ 1 ได้แก่ ศาลยุติธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 อันดับที่ 2 ได้แก่ ศาลปกครอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 ในส่วนขององค์กรอิสระฯ ที่ได้รับความพึงพอใจจากประชาชนในประเด็นความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญน้อยที่สุดได้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29 ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงฐานที่มาในการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

ดังจะเห็นได้จากการที่ประชาชนพึงพอใจในความรู้ความสามารถของศาลยุติธรรมมากที่สุดอาจเป็นเพราะพิจารณาว่าการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมต้องผ่านกระบวนการในการสอบแข่งขันและเป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เชื่อมั่นว่าจะสามารถคัดกรองคนที่มีความรู้ความสามารถและเหมาะสมกับตำแหน่งผู้พิพากษาเข้ามาทำหน้าที่ในองค์กรดังกล่าว หากแต่การได้มาซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมาจากการสรรหาและส่งรายชื่อให้ผู้คัดเลือก ซึ่งอาจทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มองว่าอาจจะถูกแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองในการส่งคนของตนเข้าร่วมกระบวนการสรรหา ดังนั้นฐานที่มาของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงอาจมีผลให้ทำให้ประชาชนบางส่วนไม่ให้ความไว้วางใจและทำให้ความพึงพอใจของประชาชนในประเด็นความรู้ความสามารถของบุคลากรของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดนั่นเอง

ในส่วนของรายละเอียดการให้คะแนนเทียบระหว่างหน่วยงานต่างๆ (หน่วยเป็นร้อยละ) มีดังต่อไปนี้

ตาราง 161 ความพึงพอใจเรื่องความรู้ความสามารถของบุคคลในองค์กรอิสระในองค์กรอิสระในกรุงเทพฯ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	7.8	21.6	62.7	7.8	2.29
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	11.8	35.3	52.9	-	2.58
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	9.8	39.2	43.1	7.8	2.50
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	19.6	54.9	25.5	-	2.49
5. ศาลยุติธรรม	19.6	51.0	27.5	2.0	2.88
6. ศาลปกครอง	17.6	47.1	35.3	-	2.82
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	13.7	31.4	54.9	-	2.58
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	13.7	41.2	45.1	-	2.68
รวม	10.39	29.25	31.55	1.60	2.60

8.5.2.2 ความเป็นกลางทางการเมือง

จากข้อมูลที่ได้พบว่าความพึงพอใจของประชาชนในประเด็นความเป็นกลางทางการเมืองขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีค่าเฉลี่ย 2.38 ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์กรฯ ในประเด็นความเป็นกลางทางการเมืองขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแล้วนั้นพบว่า องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในประเด็นความเป็นกลางทางการเมืองมากที่สุดอันดับที่ 1 ได้แก่ ศาลยุติธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.56 อันดับที่ 2 ได้แก่ ศาลปกครอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 ในส่วนขององค์กรอิสระฯ ที่ได้รับความพึงพอใจจากประชาชนในประเด็นความเป็นกลางทางการเมืองน้อยที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17

ในประเด็นความเป็นกลางทางการเมืองนั้น อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าศาลยุติธรรมและศาลปกครองจะต้องดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดีด้วยความยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ ดังนั้นจึงทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าผู้พิพากษาต้องมีอิสระและต้องไม่ถูกแทรกแซงการใช้อำนาจจากบุคคลหรือองค์กรใด นอกจากนี้ผู้พิพากษาต้องมีความเป็นกลางและสามารถใช้ดุลพินิจในการมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายได้อย่างเหมาะสม

ในขณะที่ ภาพลักษณ์ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เคยมีประเด็นปัญหาความไม่เป็นกลางทางการเมืองยังคงเป็นประเด็นถกเถียงในสังคม เนื่องจากที่ผ่านมาได้มีกรณีพิพาท พล.ต.อ.วาสนา เพิ่มลาภ

ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง นายปริญญา นาคฉัตริย์ และนายวีระชัย แนวนุญเนียร กรรมการการเลือกตั้ง ถูกศาลอาญาพิพากษาจำคุกคนละ 4 ปี โดยไม่รอลงอาญา พร้อมเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งอีกคนละ 5 ปี ในความผิดฐานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 และกระทำผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 24 และมาตรา 42 สืบเนื่องจากกรรมการการเลือกตั้งทั้ง 3 คน ได้ร่วมจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตรอบใหม่เมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2549 โดยไม่มีอำนาจ และออกหนังสือเวียนถึงผู้อำนวยการการเลือกตั้งเขตเลือกตั้งให้ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ถึงร้อยละ 20 เปลี่ยนเขตลงสมัครในรอบใหม่ อันเป็นการเอื้อประโยชน์ให้ผู้สมัครรายเดิมสามารถลงรับสมัครเลือกตั้งรอบใหม่เพื่อหลีกเลี่ยงเกณฑ์ ร้อยละ 20 ส่งผลให้ประชาชนส่วนยังมองว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถถูกแทรกแซงทางการเมืองได้

ในส่วนของรายละเอียดการให้คะแนนเทียบระหว่างหน่วยงานต่างๆ (หน่วยเป็นร้อยละ) มีดังต่อไปนี้
ตาราง 162 ความพึงพอใจเรื่องความเป็นกลางทางการเมืองในองค์กรอิสระในกรุงเทพฯ

ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	3.9	15.7	74.5	5.9	2.17
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	2.0	41.2	52.9	3.9	2.41
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	3.9	31.4	54.9	9.8	2.29
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	3.9	35.3	52.9	7.8	2.35
5. ศาลยุติธรรม	7.8	47.1	39.2	5.9	2.56
6. ศาลปกครอง	5.9	49.0	39.0	5.9	2.54
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	2.0	33.3	60.8	3.9	2.33
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	2.0	39.2	56.9	2.0	2.41

รวม	2.82	26.56	39.19	4.10	2.38
-----	------	-------	-------	------	------

8.5.3 การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง

8.5.3.1 การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง

จากข้อมูลที่ได้พบว่าความพึงพอใจของประชาชนในประเด็นการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจังขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีค่าเฉลี่ย 2.65 ซึ่งจากการพิจารณาในแต่ละองค์กรฯ ในประเด็นการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจังขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแล้วนั้นพบว่า องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในประเด็นการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจังมากที่สุดอันดับที่ 1 ได้แก่ ศาลยุติธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 อันดับที่ยี่ 2 ได้แก่ ศาลปกครอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 ในส่วนขององค์กรอิสระฯ ที่ได้รับความพึงพอใจจากประชาชนในประเด็นความเป็นกลางทางการเมืองน้อยที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49 ผลจากข้อมูลดังกล่าวน่าจะเป็นผลจากสาเหตุตามที่ระบุไว้ในข้อ 5.2.2 ความเป็นกลางทางการเมือง ดังกล่าวข้างต้น

ในส่วนของรายละเอียดการให้คะแนนเทียบระหว่างหน่วยงานต่างๆ (หน่วยเป็นร้อยละ) มีดังต่อไปนี้

ตาราง 163 ความพึงพอใจเรื่องการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจังในองค์กรอิสระในกรุงเทพฯ

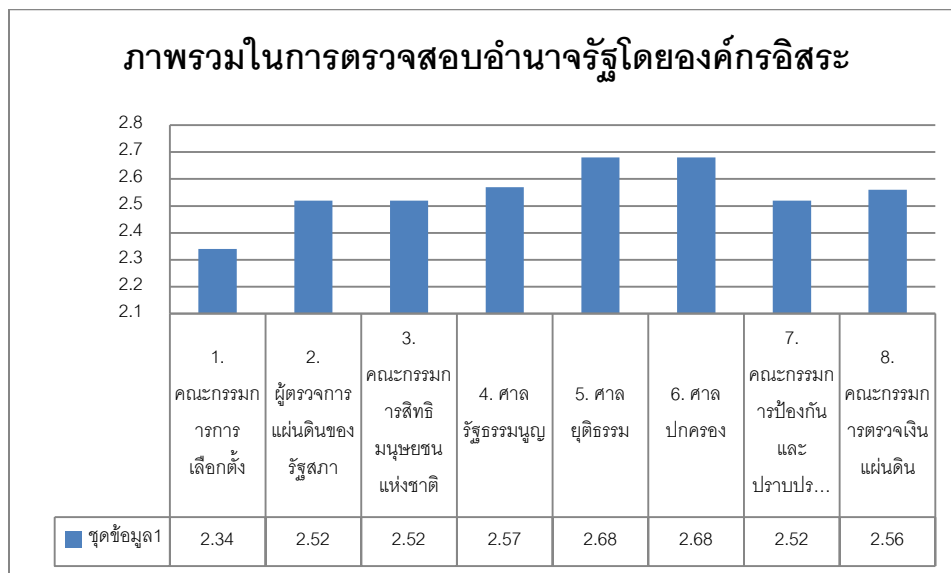
ประเด็น	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ค่อนข้างไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจหรือไม่รู้จักหน่วยงานนี้เลย	ค่าเฉลี่ย
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	7.8	33.3	58.8	-	2.49
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	7.8	49.0	43.1	-	2.64
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	9.8	43.1	47.1	-	2.62
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	15.7	43.1	39.2	2.0	2.72
5. ศาลยุติธรรม	17.6	52.9	23.5	5.9	2.82

6. ศาลปกครอง	15.7	54.9	21.6	7.8	2.78
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	7.8	43.1	45.1	3.9	2.54
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	11.8	35.3	52.9	-	2.55
รวม	8.55	32.25	30.12	1.78	2.65

8.5.4 การเปรียบเทียบการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาพรวม

เมื่อเทียบระดับความพึงพอใจในเรื่องบทบาทขององค์กรอิสระในเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเมื่อรวมระดับเรื่องธรรมาภิบาล มาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ และบทบาทในการสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้จริงจังขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทั้ง 8 องค์กร แล้วนั้นพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจสูงสุดกับศาลยุติธรรมและศาลปกครอง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 2.68 ในขณะที่คณะกรรมการการเลือกตั้งนั้นประชาชนมีความพึงพอใจต่ำที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.34 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าศาลยุติธรรมและศาลปกครองเป็นองค์กรที่ดำเนินการและพิจารณาพิพากษาคดีตามหลักนิติธรรม มีความโปร่งใส และมีคุณธรรม อีกทั้งภายใต้กระบวนการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา ซึ่งต้องมีคุณสมบัติการศึกษาทางด้านกฎหมาย และสอบผ่านหลักสูตรเนติบัณฑิต และต้องเข้าสู่กระบวนการสอบแข่งขันซึ่งมีผู้สมัครสอบจำนวนมาก ดังนั้นจึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในศาลยุติธรรมและศาลปกครองในด้านต่างๆ ดังกล่าว อีกทั้งในสถานการณ์ทางการเมืองที่มีความขัดแย้งรุนแรงในสังคม ศาลก็ยังสามารถใช้กระบวนการตุลาการวิวัตน์เพื่อให้สถานการณ์ทางการเมืองคลี่คลาย ในขณะที่คณะกรรมการการเลือกตั้งชุดแรกกลับถูกพิพากษาลงโทษจำคุก เนื่องจากได้กระทำความผิดฐานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบในการจัดการเลือกตั้ง ซึ่งผลจากการกระทำดังกล่าวจึงทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยังคงถูกพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ว่าการบริหารงานยังไม่ได้เป็นไปตามหลักนิติธรรม ยังไม่มีความโปร่งใสและไม่มีความคุณธรรมเท่าที่ควร ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่คิดว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีส่วนในการสนับสนุนให้เกิดสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ตาราง 164 การเปรียบเทียบการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระในภาพรวมในกรุงเทพฯ

8.6 หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง

หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งของการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 คือ การกำหนดให้สถาบันการเมืองต่างๆ เช่น รัฐสภา รัฐบาล พรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ สามารถเป็นตัวแทนของประชาชน หรือตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ในส่วนนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ว่าสถาบันการเมืองต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 นั้น สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด สามารถตรวจสอบถ่วงดุลกันได้หรือไม่ และมีประสิทธิภาพในการบริหารงานเพียงใด ซึ่งผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

8.6.1 ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม

ระบบรัฐสภาเป็นกลไกสำคัญของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน เนื่องด้วยรัฐสภาประกอบไปด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ดังนั้นการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิกจึงต้องกระทำไปในฐานะตัวแทนของประชาชนในเขตพื้นที่ของตนหรือของประชาชนในประเทศเป็นสำคัญ ดังนั้นในส่วนนี้จึงต้องการสอบถามความคิดเห็นในประเด็นเหล่านี้ กล่าวคือ

1. ในประเด็นที่ว่า “ส.ส.ที่ท่านเลือกสามารถสะท้อนได้ถึงความเป็นตัวแทนของท่านอย่างแท้จริง” จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 49.0 ค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 37.3 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 7.8 และเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.9

2. ในประเด็นที่ว่า “นโยบายของรัฐบาลสามารถตอบสนองความต้องการของท่าน” จากข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 52.9 ค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 29.4 เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.8 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 7.8

3. ในประเด็นที่ว่า “ท่านมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการของท่านให้เกิดผลแท้จริงอย่างเป็นรูปธรรม” จากข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 49.0 ค่อนข้างไม่เห็นด้วย 43.1 และเห็นด้วยมากที่สุดและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 3.9

ดังนั้น ในประเด็น “ระบบรัฐสภาไทยที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 48.33 ค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 38.57 เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.53 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 6.50

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นตัวแทนของเขาอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงส่งผลให้การกำหนดนโยบายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่หรือเขตเลือกตั้งๆ นั้นได้อย่างแท้จริง หากแต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าภายใต้การปฏิรูปการเมืองและการเปิดกว้างทางการเมืองอันเป็นผลจากรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 นั้น ส่งผลให้ประชาชนสามารถมีช่องทางในการเรียกร้องให้รัฐบาลกำหนดแนวนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้เพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวางตามกลไกของรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การลงประชามติ และการเข้าชื่อของประชาชนเพื่อให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติไว้ในมาตราต่างๆ เช่น การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางด้านนโยบายสาธารณะของรัฐ (มาตรา 60, 76), ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน เข้าชื่อเสนอกฎหมาย เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐได้ (มาตรา 170), ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน เข้าชื่อกันร้องขอต่อประธานวุฒิสภาให้ถอดถอน นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. ส.ว. ประธานศาลทั้งหลาย หรือข้าราชการระดับสูงให้ออกจากตำแหน่งได้ หากมีพฤติการณ์ส่อทุจริต หรือ ร่ำรวยผิดปกติ (มาตรา 303, 304) เป็นต้น

ตาราง 165 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสมในกรุงเทพฯ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1.ส.ส. ที่ท่านเลือกสามารถสะท้อนได้ถึงความเป็นตัวแทนของท่านอย่างแท้จริง	5.9	37.3	49.0	7.8	2.41
2.นโยบายของรัฐบาลสามารถตอบสนองของความต้องการของท่าน	9.8	29.4	52.9	7.8	2.41
3.ท่านมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการของท่านให้เกิดผลแท้จริงอย่างเป็นรูปธรรม	3.9	49.0	43.1	3.9	2.52
รวม	6.53	38.57	48.33	6.50	2.45

8.6.2 ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร

ระบบพรรคการเมืองเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งซึ่งมีความสำคัญกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งในส่วนของประเทศไทยนั้นก็ได้มีการถกเถียงกันว่าระบบพรรคการเมืองสองพรรคใหญ่จะทำให้ระบอบประชาธิปไตยมีความมั่นคงและนโยบายพรรคสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงมากกว่าระบบหลายพรรค เนื่องด้วยในอดีตที่ผ่านมามองว่าการมีระบบพรรคการเมืองหลายร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลทำให้ขาดเสถียรภาพ ในส่วนนี้จึงมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับระบบพรรคการเมืองดังนี้

1. ในประเด็นที่ว่า “แกนนำพรรคการเมืองที่ท่านเลือกเข้าใจความต้องการของท่าน” จากข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 68.6 ค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 19.6 เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.8 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 3.9

2. ในประเด็นที่ว่า “ท่านมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่ท่านเลือก” จากข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 51.0 ค่อนข้างเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งมีสัดส่วนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 23.5 และเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.0

3. ในประเด็นที่ว่า “ส.ส. ที่ท่านเลือกมีอุดมการณ์เป็นของตนเองโดยไม่ยึดติดกับระเบียบวินัยพรรค” จากข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 60.8 ค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 19.6 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 17.6 และเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.0

ดังนั้น ในประเด็น “ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 60.13 ค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 20.90 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 15.00 และเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.39

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่าระบบพรรคการเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังคงไม่สามารถสร้างความเป็นตัวแทนทางการเมืองของประชาชนได้ตามที่ประชาชนคาดหวัง อีกทั้งประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมหรือไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองแต่อย่างใด ยังคงเป็นไปในลักษณะของการนำเสนอนโยบายในช่วงของการหาเสียงเลือกตั้งเท่านั้น หากแต่ไม่ได้มีอุดมการณ์ และรักษาระเบียบวินัยของพรรคการเมืองเท่าที่ควร ดังนั้นจึงทำให้พรรคการเมืองของไทยยังคงมุ่งรับใช้นักการเมืองหรือกลุ่มทุนธุรกิจที่ให้การสนับสนุนพรรคการเมืองมากกว่ามุ่งให้ความสำคัญกับประชาชนเฉกเช่นตามที่ได้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในช่วงของการหาเสียงแต่อย่างใด

ตาราง 166 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหารใน กรุงเทพฯ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. แกนนำพรรคการเมืองที่ท่านเลือกเข้าใจความต้องการของท่าน	7.8	19.6	68.6	3.9	2.31
2. ท่านมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่ท่านเลือก	2.0	23.5	51.0	23.5	2.03
3. ส.ส. ที่ท่านเลือกมีอุดมการณ์เป็นของตนเองโดยไม่ยึดติดกับระเบียบวินัยพรรค	2.0	19.6	60.8	17.6	2.05
รวม	3.39	20.90	60.13	15.00	2.13

8.6.3 การจักระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

การปรับเปลี่ยนระบบการเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ได้กลายเป็นมติใหม่ขงระบบการเลือกตั้งของไทยด้วยการเพิ่มสมาชิกสภาผู้แทนแบบบัญชีรายชื่อ โดยใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง เพื่อให้พรรคการเมืองสรรหาคนที่มีความรู้ความสามารถที่นอกเหนือไปจากนักการเมืองอาชีพที่มีฐานเสียงในเขตเลือกตั้ง อีกทั้งยังได้มีการกำหนดเขตเลือกตั้งแบบเขตใหม่ เพื่อให้มีการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว ซึ่งวัตถุประสงค์หลักก็เพื่อไม่ให้เกิดการซื้อเสียงดังเช่นที่ผ่านมา หากแต่ผลจากการเก็บข้อมูลพบว่า

1. ในประเด็นที่ว่า “ท่านเห็นวาระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลง” จากข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 62.7 ค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 29.4 และเห็นด้วยมากที่สุดและไม่เห็นด้วยอย่างยังมีสัดส่วนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.9

2. ในประเด็นที่ว่า “ท่านเห็นว่าการให้มีผู้เลือกตั้งได้จำนวนมาก ทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลงเพราะไม่คุ้มที่จะลงทุน” จากข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 58.8 ค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 25.5 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 11.8 และเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.9

3. ในประเด็นที่ว่า “ท่านเห็นว่าการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวทำให้มีการซื้อเสียงได้ง่ายกว่าแบบหนึ่งเขตหลายเบอร์” จากข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 52.9 ค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 31.4 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 2.0 และเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.7

ดังนั้น ในประเด็น “การจักระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 58.13 ค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 28.77 เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.17 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 5.90

เนื่องด้วยแม้ว่าจะมีการจักระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งใหม่ตามที่มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ดังกล่าวข้างต้น หากแต่การเลือกตั้งด้วยระบบและวิธีการดังกล่าวก็ไม่ได้ทำให้การซื้อเสียงหรือการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งลดลงแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้ว่าภายหลังการเลือกตั้งในแต่ละครั้งจะมีเรื่องร้องเรียนการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งกันอย่างมากมาย จนกระทั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้นำระบบใบเหลือง - ใบแดง มาใช้กับการเลือกตั้ง เนื่องด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เห็นว่า การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมไม่ว่าจะเป็นการกระทำของผู้สมัครรับเลือกตั้งเองหรือผู้อื่นเป็นผู้กระทำก็จะมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ แต่ปรากฏว่าในการเลือกตั้งครั้งใหม่ การเลือกตั้งก็มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและผู้สมัครที่เคยได้รับการเลือกตั้งในครั้งก่อนก็มาได้รับการเลือกตั้งอีก คณะกรรมการ

การเลือกตั้งจึงได้ประกาศเป็นระเบียบออกมาว่าหากผู้สมัครที่กรรมการการเลือกตั้งมิได้ประกาศผลให้เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งมาแล้วถึงสองครั้งเป็นผู้ถูกตัดสิทธิมิให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ดังนั้นผู้สมัครที่กรรมการการเลือกตั้งไม่ประกาศผลการเลือกตั้งครั้งที่ 1 เรียกว่า โคนไบเหลือง ยังคงเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งที่ 2 แต่ถ้าในการเลือกตั้งครั้งที่ 2 ผู้สมัครนั้นยังคงชนะการเลือกตั้งอีกแต่กรรมการการเลือกตั้งไม่ประกาศผลการเลือกตั้ง เนื่องจากเห็นว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ในการเลือกตั้งครั้งที่ 3 ผู้สมัครคนนี้ก็จะถูกตัดสิทธิจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเรียกว่า โคนไบแดงนั่นเอง การกระทำดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นว่าระบบการเลือกตั้งไม่สามารถแก้ปัญหาการซื้อเสียงได้

ตาราง 167 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งในกรุงเทพ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1.ท่านเห็นว่าระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลง	3.9	29.4	62.7	3.9	2.33
2.ท่านเห็นว่าทำให้มีผู้เลือกตั้งได้จำนวนมาก ทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลงเพราะไม่คุ้มที่จะลงทุน	3.9	25.5	58.8	11.8	2.21
3.ท่านเห็นว่าการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวทำให้มีการซื้อเสียงได้ง่ายกว่าแบบหนึ่งเขตหลายเบอร์	13.7	31.4	52.9	2.0	2.56
รวม	7.17	28.77	58.13	5.90	2.37

8.6.4 การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ

การทำหน้าที่ของฝ่ายค้านเพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลเป็นอีกกลไกของของระบบรัฐสภา ซึ่งนำมาใช้โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ฝ่ายค้านสามารถตั้งกระทู้ถามหรือเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจเพื่อให้รัฐบาลตอบข้อซักถามหรือชี้แจงในประเด็นต่างๆ หากแต่ผลจากการเก็บข้อมูลพบว่า

1. ในประเด็นที่ว่า “ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนฯ มีบทบาทในการตรวจสอบรัฐบาล” จากข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 49.0 ค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 35.3 เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.7 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 2.0

2. ในประเด็นที่ว่า “ท่านเห็นว่าประธานสภาทุกสภา มีความเป็นกลางทางการเมือง” จากข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 58.8 ค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 29.4 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 7.8 และเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.9

ดังนั้น ในประเด็น “การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 47.05 ค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 39.20 เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.80 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4.90 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างก็ยังคงค่อนข้างไม่เห็นด้วยว่าการปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพจะนำมาซึ่งกลไกในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ เนื่องด้วยกลไกระบบรัฐสภาที่ใช้ในการตรวจสอบถ่วงดุลในท้ายที่สุดนั้นก็ยังคงใช้ระบบการลงคะแนน ซึ่งฝ่ายรัฐบาลมักจะใช้เสียงข้างมากที่ตนเองมีมาเป็นเงื่อนไขสำคัญให้การลงมติออกมาในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาล

ตาราง 168 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการในกรุงเทพ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนฯ มีบทบาทในการตรวจสอบรัฐบาล	13.7	49.0	35.3	2.0	2.74
2. ท่านเห็นว่าประธานสภาทุกสภา มีความเป็นกลางทางการเมือง	3.9	29.4	58.8	7.8	2.29

รวม	8.80	39.20	47.05	4.90	2.52
-----	------	-------	-------	------	------

8.6.5 การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้ความโปร่งใส

การตั้งกระทู้ถามหรือเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจเพื่อให้รัฐบาลตอบข้อซักถามหรือชี้แจงในประเด็นต่างๆ นั้น ในท้ายที่สุดก็ต้องมีการลงมติว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจให้รัฐบาลงานต่อไป ในประเด็นดังกล่าวผลจากการเก็บข้อมูลพบว่า

1. ในประเด็นที่ว่า “ท่านยอมรับว่ากระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยวิธีการขานชื่อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผย เป็นการสร้างความโปร่งใส” จากข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 49.0 ค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 39.2 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 7.8 และเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.9

2. ในประเด็นที่ว่า “การให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานแก่นายกรัฐมนตรี ทำให้สร้างภาวะผู้นำให้กับนายกรัฐมนตรี” จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 58.8 ค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 27.5 เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.8 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 5.9

3. ในประเด็นที่ว่า “ท่านพึงพอใจกับการยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลว่าเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล” จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 64.7 ค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 29.4 และเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.9

ดังนั้น ในประเด็น “การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้ความโปร่งใส” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ค่อนข้างเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 57.50 ค่อนข้างไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 32.03 เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.87 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4.57

ตาราง 169 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้ความโปร่งใสในกรุงเทพ

ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1. ท่านยอมรับว่ากระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยวิธีการขานชื่อเพื่อ	3.9	49.0	39.2	7.8	2.49

ลงคะแนนโดยเปิดเผย เป็นการสร้าง ความโปร่งใส					
2. การให้ความเป็นอิสระในการ บริหารงานแก่นายกรัฐมนตรี ทำให้สร้าง ภาวะผู้นำให้กับนายกรัฐมนตรี	7.8	58.8	27.5	5.9	2.68
3. ท่านพึงพอใจกับการยื่นอภิปรายไม่ ไว้วางใจรัฐบาลว่าเป็นการตรวจสอบการ ทำงานของรัฐบาล	5.9	64.7	29.4	-	2.76
รวม	5.87	57.50	32.03	4.57	2.64

8.7 การวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เพื่อประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน

ในส่วนของ การวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เป็นการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศไทย โดยแนวทางในการสำรวจมาจากรายงานของ คพป. ซึ่งได้เสนอว่า การเมืองไทยมีปัญหาทั้งระบบ จึงต้องมีการปฏิรูปตามระบบ โดยเป็นการปฏิรูปตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม ทั้งนี้ได้มีการประเมินจุดเด่นและจุดอ่อน เพื่อเป็นรากฐานของบริบทการเมืองเพื่อการปฏิรูปการเมืองไทย การประเมินจุดเด่นและจุดอ่อนในที่นี้ จึงเป็นการประเมินบริบททางการเมืองและสังคมของไทยในภาคต่างๆ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างจากข้อประเมินจากความเห็นของ คพป. ในช่วงก่อนการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม

จากข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงเห็นว่าสังคมไทยมีจุดแข็งหลายด้านที่อาจเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำความขัดแย้งและความเห็นต่างทางการเมืองสามารถคลายตัวลงได้ ดังจะเห็นได้จาก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นในประเด็นต่างๆ มากที่สุดลำดับที่ 1 และลำดับที่ 2 ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 41.2) ว่าประเทศไทยมีความสามัคคีมากกว่าชาติอื่นๆ ไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อย มีอิสรภาพและเอกราชตลอดเวลามาช้านาน ในขณะที่ยังคงมีผู้ตอบแบบสอบถามผู้เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 29.4) ในประเด็นดังกล่าว

2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 41.2) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 33.3) ว่าพุทธศาสนา กลุ่มมเกล่าให้คนไทยสามารถยอมรับคนที่มีความแตกต่างทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีได้ง่าย

3. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 45.1) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 35.3) ว่าคนไทยเป็นคนอดทน มีความกตัญญูและรักอิสระเสรี

4. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 41.2) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 33.3) ว่าคนไทยยอมรับ “อำนาจ” แม้จะไม่มี “วินัย”

5. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 51.0) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 33.3) ว่าคนไทยปรับตัวได้เร็วและเป็นคนมีน้ำใจ

6. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 49.0) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 35.3) ว่าคนไทยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ถ้าการเปลี่ยนแปลงมาจากองค์กรที่ได้รับการยอมรับ

7. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 43.1) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 31.4) ว่าคนไทยเป็นคนให้อภัย พร้อมที่จะลืมอดีต

8. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 64.7) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 21.6) ว่าคนไทยมีความสามารถกลมกล่อมแก่ผู้ที่มาจากวัฒนธรรมอื่นให้เข้ามาอยู่ในสังคมไทยได้อย่างกลมกลืนและไม่เกิดความขัดแย้ง

9. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 47.1) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 21.6) ว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น เปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถในการสร้างตัวได้รับการยอมรับ และประสบความสำเร็จได้เสมอ

ดังนั้น แม้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วยว่าประเทศไทยมีความสามัคคี หากแต่กลับเห็นด้วยว่าจุดแข็งด้านอื่นๆ ของคนไทยอาจจะเป็นเงื่อนไขสำคัญในการทำให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและนำมาสู่การพัฒนาทางการเมืองได้ เช่น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงเห็นว่าพุทธศาสนาสามารถกลมกล่อมแก่คนไทยสามารถยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางศาสนาและขนบธรรมเนียม คนไทยมีความอดทน มีความกตัญญูและรักอิสระเสรี คนไทยยอมรับอำนาจ คนไทยปรับตัวได้เร็วและเป็นคนมีน้ำใจ คนไทยยอมรับการเปลี่ยนแปลงถ้าการเปลี่ยนแปลงมาจากองค์กรที่ได้รับการยอมรับ และเห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น เป็นต้น

ตาราง 170 ความเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของสังคมไทยในกรุงเทพ

ข้อ	ประเด็น	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง	ค่าเฉลี่ย

					ยิ่ง	
1	ประเทศไทยมีความสามัคคีมากกว่าชาติอื่นๆ ไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อย มีอิสรภาพและเอกราชตลอดเวลามาช้านาน	29.4	19.6	41.2	9.8	2.68
2	พุทธศาสนากล่อมเกลาคให้คนไทยสามารถยอมรับคนที่มีความแตกต่างทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีได้ง่าย	33.3	41.2	21.6	3.9	3.03
3	คนไทยเป็นคนอดทน มีความกตัญญูและรักอิสรเสรี	35.3	45.1	15.7	3.9	3.11
4	คนไทยยอมรับ "อำนาจ" แม้จะไม่มี "วินัย"	33.3	41.2	21.6	3.9	3.03
5	คนไทยปรับตัวได้เร็ว และเป็นคนมีน้ำใจ	33.3	51.0	11.8	3.9	3.13
6	คนไทยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ถ้าการเปลี่ยนแปลงมาจากองค์กรที่ได้รับการยอมรับ	35.3	49.0	15.7	-	3.19
7	คนไทยเป็นคนให้อภัย พร้อมที่จะลืมอดีต	31.4	43.1	25.5	-	3.05
8	คนไทยมีความสามารถกล่อมเกลาคผู้ที่มาจากวัฒนธรรมอื่นให้เข้ามาอยู่ในสังคมไทยได้อย่างกลมกลืนและไม่เกิดความขัดแย้ง	21.6	64.7	9.8	3.9	3.03
9	สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น เปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถในการสร้างตัวได้รับการยอมรับ และประสบความสำเร็จได้เสมอ	21.6	47.1	23.5	7.8	2.82
รวม		30.50	44.67	20.71	4.12	3.01

ในส่วนของคุณจัดอันดับของสังคมไทยนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นในประเด็นต่างๆ มากที่สุด ลำดับที่ 1 และลำดับที่ 2 ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 60.8) และเห็นด้วย (ร้อยละ 27.5) ว่าการทุจริตในแวดวงระดับสูงเกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะกฎหมายไม่มีระบบตรวจสอบที่มีอิสระและมีประสิทธิภาพ

2. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 66.7) และเห็นด้วย (ร้อยละ 27.5) ว่าการแข่งขันในการเลือกตั้ง มีการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอยู่เสมอ
3. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 54.9) และเห็นด้วย (ร้อยละ 37.7) ว่าพรรคการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในมือของผู้ที่ลงทุนให้พรรคเพียงไม่กี่คน
4. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 54.9) และเห็นด้วย (ร้อยละ 37.7) ว่าชาวบ้านในชนบทยังขาดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน นักการเมืองจึงใช้ช่องว่างนี้ในการสร้างอามิสสินจ้าง
5. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 39.2) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 29.4) ว่าคนในเมืองที่มีฐานะดี ปรารถนาจะถูกการขायเสียงของชาวบ้านในชนบท
6. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 41.2) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 25.5) ว่าการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง เป็นเรื่องสกปรก
7. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 43.1) และไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 25.5) ว่าพวกเขาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงเมื่อเลือกตั้งหรือการอ่านข่าวเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในวิธีอื่น
8. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 37.7) และไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 35.5) ว่าการบริหารประเทศกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพ
9. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 47.1) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 27.5) ว่าองค์กรการเมือง เช่น รัฐสภา รัฐบาล หรือองค์กรอิสระต่างๆ ไม่อาจตอบสนองความต้องการของพวกเขาได้
10. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วยในสัดส่วนที่เท่ากัน (ร้อยละ 39.2) ว่าข้าราชการไม่อาจตอบสนองความต้องการของท่านได้
11. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 47.1) และเห็นด้วย (ร้อยละ 39.2) ว่ากฎหมายไทยมีส่วนให้การทำงานของภาครัฐเชิงซ้ำ
12. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 47.1) และเห็นด้วย (ร้อยละ 41.2) ว่ากระบวนการตรากฎหมายส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน
13. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 58.8) และเห็นด้วย (ร้อยละ 29.4) ว่าสังคมไทยนิยมการใช้ “อำนาจ” มากกว่า “กฎหมาย”
14. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 41.2) และเห็นด้วย (ร้อยละ 39.2) ว่าการรวมกลุ่มของคนไทยทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ไม่เกิดความสามัคคี
15. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 37.7) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 33.3) ว่าการเสนอข่าวทางการเมืองของสื่อมวลชนเป็นไปในทางไม่สร้างสรรค์

16. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 37.7) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 33.3) ว่าสื่อมวลชนไม่ได้ปกป้องคนในสังคมอย่างเต็มที่

17. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 39.2) และเห็นด้วย (ร้อยละ 35.3) ว่าสังคมไทยมีความอ่อนแอทางวิชาการ

18. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 39.2) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 35.3) ว่าพุทธศาสนามีความอ่อนแอ เนื่องจากถูกรวบงำจากราชการและทุน

19. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 41.2) และเห็นด้วย (ร้อยละ 29.4) ว่าคนไทยมีความ "ศรัทธา" มากกว่า "ปัญญา"

ตาราง 171 ความเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อนของสังคมไทยในกรุงเทพ

ข้อ	ประเด็น	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
1	การทุจริตในแวดวงระดับสูงเกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะกฎหมายไม่มีระบบตรวจสอบที่มีอิสระและมีประสิทธิภาพ	60.8	27.5	7.8	3.9	3.45
2	การแข่งขันในการเลือกตั้ง มีการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอยู่เสมอ	66.7	27.5	5.9	-	3.60
3	พรรคการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในมือของผู้ที่ลงทุนให้พรรคเพียงไม่กี่คน	54.9	37.3	7.8	-	3.47
4	ชาวบ้านในชนบทยังขาดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน นักการเมืองจึงใช้ช่องว่างนี้ในการสร้างอามิสสินจ้าง	54.9	37.3	7.8	-	3.47
5	คนในเมืองที่มีฐานะดี ปรารถนาดูแลการขยายเสียงของชาวบ้านในชนบท	29.4	39.2	25.5	5.9	2.92
6	การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง เป็นเรื่องสกปรก	25.5	21.6	41.2	11.8	2.60

7	ท่านเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงเมื่อเลือกตั้งหรือการอ่านข่าวเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในวิธีอื่น	23.5	43.1	25.5	7.8	2.82
8	การบริหารประเทศกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพ	27.5	37.3	35.3	-	2.92
9	องค์กรการเมือง เช่น รัฐสภา รัฐบาล หรือองค์กรอิสระต่างๆ ไม่อาจตอบสนองความต้องการของท่านได้	27.5	47.1	25.5	-	3.01
10	ข้าราชการไม่อาจตอบสนองความต้องการของท่านได้	39.2	39.2	21.6	-	3.17
11	กฎหมายไทยมีส่วนให้การทำงานของภาครัฐเชิงซ้ำ	39.2	47.1	13.7	-	3.25
12	กระบวนการตรากฎหมายส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน	41.2	47.1	11.8	-	3.29
13	สังคมไทยนิยมการใช้ "อำนาจ" มากกว่า "กฎหมาย"	58.8	29.4	11.8	-	3.47
14	การรวมกลุ่มของคนไทยทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ไม่เกิดความสามัคคี	41.2	39.2	15.7	3.9	3.17
15	การเสนอข่าวทางการเมืองของสื่อมวลชนเป็นไปในทางไม่สร้างสรรค์	33.3	37.3	27.5	2.0	3.01
16	สื่อมวลชนไม่ได้ปกป้องคนในสังคมอย่างเต็มที่	33.3	37.3	29.4	-	3.03
17	สังคมไทยมีความอ่อนแอทางวิชาการ	39.2	35.3	25.5	-	3.13
18	พุทธศาสนามีความอ่อนแอ เนื่องจากถูกรวบงำจากราชการและทุน	35.3	39.2	25.5	-	3.09
19	คนไทยมีความ "ศรัทธา" มากกว่า "ปัญญา"	41.2	29.4	29.4	-	3.11
รวม		40.66	36.76	20.76	1.86	3.16

ดังนั้น จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ยังคงเห็นว่าประเทศไทยมีปัญหาในการบริหารราชการและการพัฒนาทางการเมืองในหลายประเด็น เช่น การทุจริตในแวดวงระดับสูงเกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะกฎหมายไม่มีระบบตรวจสอบที่มีอิสระและมีประสิทธิภาพ การแข่งขันในการเลือกตั้ง มีการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอยู่เสมอ พรรคการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในมือของผู้ที่ลงทุนให้พรรคเพียงไม่กี่คน ชาวบ้านในชนบทยังขาดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน นักการเมืองจึงใช้ช่องว่างนี้ในการสร้างอภิมหาเงินล้านคนในเมืองที่มีฐานะดี ประณามดูถูกการขายเสียงของชาวบ้านในชนบท การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองเป็นเรื่องสกปรก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงเมื่อเลือกตั้งหรือการอ่านข่าวเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในวิธีอื่น และองค์กรการเมือง เช่น รัฐสภา รัฐบาล หรือองค์กรอิสระต่างๆ ไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ เป็นต้น

บทที่ 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งประเทศ

9.1 บทนำ

ในการเก็บข้อมูลการปฏิรูปการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 นั้น ผู้ทำวิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ และทำการศึกษาวิเคราะห์แยกเป็นแต่ละภูมิภาคในบทที่ผ่านมาแล้ว ในบทนี้จะเป็นการสรุปการศึกษา และการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้มาจากทั่วประเทศ แต่เนื่องจากในบทนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบจากข้อมูลทั่วประเทศ ข้อมูลที่นำมาใช้จึงเป็นค่าเฉลี่ยความพึงพอใจซึ่งเป็นตัวแปรระดับอัตราส่วน ในการรายงานผลการศึกษา เพื่อเป็นการทำความเข้าใจให้เห็นภาพมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้เทียบข้อมูลเป็นร้อยละ โดยให้ค่าความพึงพอใจมากที่สุด มีคะแนน 4 เท่ากับร้อยละ 100 และค่าความพึงพอใจน้อยที่สุดมีคะแนน 1 หรือมีค่าความพึงพอใจร้อยละ 25 โดยผลจากการศึกษาข้อมูลทั่วประเทศได้ผลดังต่อไปนี้

9.2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้ได้ความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ในส่วนของการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม ได้มีการแบ่งสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างไปยัง 5 ภูมิภาค และในแต่ละภูมิภาค ผู้ช่วยเก็บข้อมูลได้พยายามเก็บข้อมูลให้ได้ครบทุกจังหวัดในแต่ละภูมิภาคให้ได้มากที่สุด ซึ่งผลของการเก็บข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างสะท้อนลักษณะที่สำคัญคือ เป็นลักษณะประชากรทั่วไปของประเทศที่มีการกระจายตัวตามเพศ อายุ และระดับรายได้สอดคล้องกับลักษณะประชากรของประเทศ และความตื่นตัวทางการเมืองสูง เช่นเดียวกับที่มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ และต้องการแสดงความคิดเห็นของตนเพื่อนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการปฏิรูปการเมืองครั้งต่อไป

9.2.1 เพศ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงและเพศชายมีจำนวนใกล้เคียงกันคือ 49.4 และ 50.6 โดยในภาพรวมแล้วมีผู้หญิงเป็นผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าผู้ชาย ซึ่งสอดคล้องกับสัดส่วนประชากรของประเทศที่มีลักษณะผู้หญิงมากกว่าผู้ชายเล็กน้อย ยกเว้นในภาคเหนือและภาคใต้ซึ่งจากการเก็บข้อมูลพบว่า ผู้ชายมีความกระตือรือร้นที่จะช่วยตอบแบบสอบถามมากกว่าผู้หญิง เช่นเดียวกับในภาคใต้

ตาราง 172 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	กทม.	รวม
ชาย	53.8	47.0	47.9	53.6	47.1	49.4
หญิง	46.2	53.0	52.1	46.4	52.9	50.6
รวม	100	100	100	100	100	100

9.2.2 อายุ

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุต่ำกว่า 29 ปีมากที่สุด และรองลงมาคืออายุ 30-39 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีความตื่นตัวในทางการเมืองสูง และจากการตอบแบบสอบถามพบว่า คนที่ให้เวลาช่วยตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความยินดีที่จะตอบแบบสอบถามมากที่สุด แม้ว่าตัวคำถามในแบบสอบถามที่ค่อนข้างลึกซึ้งและเฉพาะเจาะจง และแบบสอบถามมีความยาวค่อนข้างมาก จึงทำให้เป็นนิมิตรหมายอันดีที่ คนรุ่นใหม่มีความสนใจทางการเมืองค่อนข้างมาก และน่าจะสะท้อนอนาคตทางการเมืองของไทยได้ค่อนข้างดี

ตาราง 173 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	กทม.	รวม
ต่ำกว่า 29 ปี	47.3	32.0	26.9	20.3	23.5	31.0
30-39 ปี	35.2	26.0	20.2	26.1	39.2	28.0
40-49 ปี	11	22	16.0	26.1	25.5	19.4
50-59 ปี	5.5	16.0	35.3	18.8	7.8	18.4
60 ปีขึ้นไป	1.1	3.0	1.7	8.7	3.9	3.2
รวม	100	100	100	100	100	100

9.2.3 อาชีพ

ในกลุ่มของอาชีพนั้น พบว่าผู้ยินดีตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในภาคราชการและรัฐวิสาหกิจ มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูลในภาคกลางซึ่งพบผู้ที่ทำงานในภาคราชการ และรัฐวิสาหกิจอาสาช่วยตอบแบบสอบถามมากที่สุด สัดส่วนนี้อาจไม่สะท้อนสัดส่วนของการประกอบอาชีพของประชากรในประเทศไทย เนื่องจากในการสอบถามข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบคำถามที่มีความสนใจตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มอาชีพที่ประกอบวิชาชีพข้าราชการ, พนักงานบริษัทเอกชน และนิสิต นักศึกษามากที่สุด ซึ่งสะท้อนได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบจากการเมืองโดยตรง มีความสนใจข่าวสารบ้านเมือง และมีความกระตือรือร้นทางการเมืองค่อนข้างมาก คำตอบที่ได้จากการทำวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นที่น่าเชื่อถือจากกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจทางการเมือง

ตาราง 174 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	กทม.	รวม
เกษตรกร	4.4	22.4	4.2	26.1	-	13.0
พนักงาน/ลูกจ้าง บริษัทเอกชน	16.5	8.2	7.6	10.1	43.1	13.4
ทำงานองค์กรเอกชน (NGOs)	1.1	0.6	1.7	-	-	0.8
ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ	7.7	8.2	5.9	21.7	3.9	9.0
นักเรียน/นิสิต/ นักศึกษา	20.9	17.6	12.6	1.4	2.0	13.2
แม่บ้าน/ข้าราชการ บ้านญาติ	1.1	3.5	2.5	4.3	2.0	2.8
รับจ้างทั่วไป คนงาน	5.5	2.9	6.7	5.8	5.9	5.0
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	27.5	21.8	49.6	17.4	21.6	28.8
เจ้าของกิจการร้านค้า/ ธุรกิจขนาดกลาง	9.9	7.1	5.9	5.8	5.9	7.0

ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่		1.8	1.7	-	-	0.6
ไม่ได้ทำงาน	5.5	1.8	-	2.9	3.9	2.4
รับจ้างเอางานมาทำที่บ้าน	-	-	-	-	2.0	0.8
อื่นๆ ระบุ	-	0.5	1.7	4.3	9.8	3.2
รวม	100	100	100	100	100	100

9.2.4 รายได้โดยประมาณ

ในการตอบแบบสอบถามเรื่องรายได้ต่อเดือนเพื่อทราบลักษณะทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง ในส่วนนี้เป็นการอธิบายลักษณะการกระจายตัวของรายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ในระดับใดมากที่สุด โดยพบว่าส่วนใหญ่ประชากรที่ตอบแบบสอบถามมีระดับรายได้กระจายตัวอยู่ระดับ 6,001-12,000 บาทมากที่สุด รองลงมาคือมีรายได้ต่ำกว่า 6,000 บาท ซึ่งสัมพันธ์กับลักษณะอาชีพของประชากรที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้าราชการมากที่สุด รองลงมาคือ พนักงานบริษัทเอกชน และนิสิต นักศึกษา อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดพบว่า ประชากรที่ตอบแบบสอบถามในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานครมีระดับรายได้ตั้งแต่ 18,000 – 24,000 บาทมากที่สุด ซึ่งเป็นอัตรารายได้ที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่น และประชากรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับรายได้ที่ต่ำกว่า 6,000 บาทมากที่สุด ซึ่งตรงกับข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติว่าประชากรในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานครมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนมากที่สุด และประชากรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนน้อยที่สุด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553)

ตาราง 175 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้โดยประมาณต่อเดือน

ระดับรายได้	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	กทม.	รวม
ต่ำกว่า 6,000 บาท	30.8	35.9	17.1	23.2	5.9	25.7
6,001-12,000 บาท	41.8	30.0	15.4	43.5	35.3	31.2
12,001-18,000 บาท	15.4	10.0	17.1	8.7	31.4	14.7

18,000 – 24,000 บาท	5.5	4.1	10.3	7.2	11.8	7.0
24,000 – 30,000 บาท	4.4	8.8	6.0	10.1	7.8	7.4
30,000 – 50,000 บาท	2.2	7.1	23.1	2.9	7.8	9.4
50,000 – 85,000 บาท	-	2.9	10.3	1.4	-	3.6
85,000 บาทขึ้นไป	-	1.2	0.9	2.9	-	1.0
รวม	100	100	100	100	100	100

9.2.5 ระดับการศึกษา

ในส่วนนี้เป็นการกระจายตัวของระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง โดยพบว่าในทุกภูมิภาค และในข้อมูลของภาพรวมทั้งมีกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรีมากที่สุด ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการ, บริษัทเอกชน และนักเรียน/นักศึกษาดังที่กล่าวมาแล้ว

ตาราง 176 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	กทม.	รวม
ไม่เคยเรียนหนังสือ	2.2	0.6	1.7	5.8	2.0	2.0
ประถมต้น หรือ เทียบเท่า	2.3	12.4	5.0	18.8	2.0	8.8
ประถมปลายหรือ เทียบเท่า	3.3	12.4	1.7	8.7	-	6.4
มัธยมต้นหรือ เทียบเท่า	2.2	7.1	5.9	7.2	2.0	5.4
มัธยมปลาย/ปวช.หรือ	20.9	15.9	10.9	8.7	9.8	14.0

เทียบเท่า						
อนุปริญญา/ปวท./ ปวส หรือเทียบเท่า	13.2	10.0	10.1	14.5	9.8	11.2
ปริญญาตรี	48.4	32.4	49.6	31.9	54.9	41.6
ปริญญาโท	5.5	8.2	15.1	4.3	19.6	10.0
ปริญญาเอก	1.1	1.2	-	-	-	0.6
รวม	100	100	100	100	100	100

9.2.6 ศาสนา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีร้อยละ 93.4 รองลงมาคือศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ตามลำดับ

ตาราง 177 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศาสนา

ศาสนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	กทม.	รวม
พุทธ	97.8	98.8	97.5	69.6	90.2	93.4
อิสลาม	-	-	1.7	27.5	2.0	4.4
คริสต์	2.2	1.2	0.8	2.9	7.8	2.2
อื่นๆ ระบุ	-	-	-	-	-	-
รวม	100	100	100	100	100	100

9.2.7 เขตที่อยู่อาศัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมาคือเขตเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบล

ตาราง 178 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

เขตที่อยู่อาศัย	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	กทม.	รวม
เทศบาลนคร	4.4	3.0	6.7	8.7	-	4.6
เทศบาลเมือง	26.4	25.0	53.8	15.9	-	28
เทศบาลตำบล	37.4	30.0	21.8	20.3	-	25
องค์การบริหารส่วนตำบล	31.9	42.0	17.6	55.1	-	32.2
กรุงเทพมหานคร/ พัทยา	-	-	-	-	100	10.2
รวม	100	100	100	100	100	100

9.3. การเปิดรับสื่อทางการเมือง

9.3.1 ทางเลือกในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสาร

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนมีการรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากโทรทัศน์มากที่สุดคือร้อยละ 66.3 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่รับสื่อทางโทรทัศน์มากที่สุดอาศัยอยู่ที่ภาคเหนือ ส่วนประชากรที่รับสื่อโทรทัศน์น้อยที่สุดคือประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ตาราง 179 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทางเลือกในการเปิดรับสื่อ

สื่อ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	กทม.	รวม
1 หนังสือพิมพ์	9.9	19.4	20.4	8.7	21.6	16.5
2 วิทยู	-	5.9	3.9	4.3	11.8	4.8
3 โทรทัศน์	79.1	64.7	59.2	76.8	49.0	66.3

4 การพูดคุยกับบุคคลอื่น	1.1	2.4	2.9	1.4	-	1.9
5 หอกระจายข่าว		0.6		-		0.2
6 อินเทอร์เน็ต	9.9	7.1	13.6	8.7	17.6	10.3
รวม	100	100	100	100	100	100

9.3.2 ความถี่ในการเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการเปิดรับฟังข่าวสารทางการเมืองทุกวันถึงร้อยละ 66.4 โดยประชากรที่ตอบแบบสอบถามที่อาศัยอยู่ในเขตภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการเปิดรับฟังข่าวสารทางการเมืองทุกวันจำนวนมากที่สุด และพบว่าคนกรุงเทพฯ ที่ตอบคำถามว่าไม่ค่อยได้ติดตามข่าวสารทางการเมืองมีจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 13.7 แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นที่มักเชื่อว่า คนในต่างจังหวัดไม่ค่อยได้เปิดรับฟังข่าวสารทางการเมืองนั้นน่าจะเป็นความคิดเห็นที่ล้าสมัยไปแล้ว เพราะข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามครั้งนี้ยืนยันว่า คนกรุงเทพฯ เสียอีก ที่ไม่ค่อยได้ติดตามข่าวสารทางการเมืองมากที่สุด

ตาราง 180 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความถี่ในการเปิดรับฟังสื่อ

สื่อ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	กทม.	รวม
1 ทุกวัน	72.5	72.4	58.8	62.3	60.8	66.4
2 สัปดาห์ละ 2-3 วัน	20.9	18.7	27.7	30.4	23.5	23.4
3 สัปดาห์ละครั้ง	4.4	4.7	3.4	1.4	2.0	3.6
4 ไม่ค่อยได้ติดตาม	2.2	4.1	10.9	5.8	13.7	6.6
รวม	100	100	100	100	100	100

9.3.3 ความเชื่อมั่นในสื่อมวลชน

จากข้อมูลที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างเชื่อมั่นในข่าวสารทางการเมืองที่ผ่านจากโทรทัศน์มากที่สุดคือร้อยละ 64.8 ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นที่กล่าวไปก่อนหน้านี้ว่ากลุ่มตัวอย่างรับฟังข่าวสารผ่านทางโทรทัศน์มากที่สุด อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสนใจว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเชื่อมั่นในสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด

ตาราง 181 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความเชื่อมั่นในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน

สื่อ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	กทม.	รวม
1 หนังสือพิมพ์	13.2	22.4	9.9	11.6	19.6	16.1
2 วิทยู	1.1	5.3	2.7	2.9	-	3.0
3 โทรทัศน์	70.3	52.4	76.6	71	62.7	64.8
4 การพูดคุยกับบุคคลอื่น	5.5	7.1	2.7	2.9	11.8	5.7
5 หอกระจายข่าว	-	-	-	2.9	-	0.4
6 อินเทอร์เน็ต	9.9	12.9	8.1	8.7	5.9	10.0
รวม	-	-	-	-	-	100

โดยสรุป จากข้อมูลทั่วไปของการเก็บแบบสอบถามนี้ ทำให้พบว่า กลุ่มตัวอย่างกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย มีสัดส่วนทางเพศใกล้เคียงกับลักษณะประชากรของประเทศ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี ประกอบอาชีพข้าราชการ, พนักงานบริษัทเอกชน และเป็นนิสิตนักศึกษา ส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณ 6,000-12,000 บาท จบการศึกษาระดับปริญญาตรี นับถือศาสนาพุทธ และอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมากที่สุด นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมือง โดยติดตามข่าวสารทางการเมืองทุกวันเป็นจำนวนมากที่สุด และมักจะรับข่าวผ่านทางสื่อโทรทัศน์และเชื่อมั่นในสื่อโทรทัศน์มากที่สุด

9.4 หลักการสำคัญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

คำถามในส่วนนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามวัดความพึงพอใจในประเด็นต่างๆ อันเป็นเจตนารมณ์เรื่องสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นได้แก่ 1. ประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค 2. ประเด็นเรื่องการทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ และ 3. การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

9.4.1 สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค

ในส่วนประเด็นที่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคนั้น พบว่าในการปฏิรูปการเมืองได้ให้ความสำคัญในประเด็นนี้เป็นอย่างมาก โดยพบว่ามียกข้อยกเว้นที่ด้วยสิทธิเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นจำนวนมากรวมกันแล้วถึง 53 มาตรา (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2544)

“ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและหน้าที่พลเมืองนั้น ยังมีการบัญญัติเรื่องสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่บางประการไว้ไม่ครบถ้วนหรือไม่ชัดเจนอย่างหนึ่งสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่บางประการที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ยังไม่เป็นผลคุ้มครองให้บังคับได้จริงในทางปฏิบัติ หรือแย่ไปกว่านั้นอีกก็คือมีการออกกฎหมายหรือกฎเกณฑ์อื่นได้ง่ายๆ เพื่อมาจำกัดสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชน”

(บวรศักดิ์ อุวรรณโณ,

2544)

ด้วยเหตุนี้ในการทำการศึกษาวิจัย จึงได้มีการแบ่งการศึกษาเป็นสองประเด็นคือ เรื่องสิทธิ ในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน และการรับรองความเสมอภาคของบุคคล

9.4.1.1 สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน

ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างประเมินให้การปฏิรูปการเมือง ในส่วนของสิทธิ เสรีภาพ หรือสิทธิมนุษยชน มีความพึงพอใจค่อนข้างสูงคือได้คะแนน 3.02 จาก 4 และเมื่อเทียบเป็นร้อยละแล้วได้ถึง 90.5 แต่เมื่อดูในรายละเอียดแล้ว พบว่า ข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุดอยู่ที่ข้อ “การรับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ” และ “การรับรองสิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่ส่วนตัว” และ “รัฐมีหน้าที่คุ้มครองบุคคลในครอบครัวจากการใช้ความรุนแรง และมีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว ในฐานะหน่วยสำคัญสูงสุดของสังคม”

เมื่อวิเคราะห์บริบททางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน พบว่าประชาชนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งตรงกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาพุทธถึงร้อยละ 93.4 และเมื่อวิเคราะห์กับข้อเท็จจริงที่ว่ารัฐบาลไทยในทุกยุคทุกสมัยที่ผ่านมาค่อนข้างให้ความสำคัญกับศาสนาพุทธมากที่สุด ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นคำถามต่อไปว่าการยอมรับว่ามี “การรับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ” นั้น เป็นการรับรองเสรีภาพของกลุ่มคนที่มีความแตกต่างทางศาสนาจากคนกลุ่มใหญ่ในสังคมหรือไม่ และเมื่อศึกษาปัญหาความรุนแรงในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ระบุว่า เป็นเพราะการมีจินตนาการความเป็นไทยเพียงมิติเดียวภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม โดยนิยมความเป็นไทย ภายใต้คำจำกัดความว่า เชื้อชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ และพูดภาษาไทย เป็นการผลักดันให้คนที่คิดต่างไม่มีที่ยืนในสังคมไทย (กฤตยาและคณะ, 2551) ด้วยเหตุนี้ “การรับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ” จึงอาจจะหมายถึงคนกลุ่มใหญ่ คือ คนที่นับถือศาสนาพุทธ เท่านั้น

ในส่วนของประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุดได้แก่ ข้อ 9. “มีองค์การอิสระที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคนที่เป็นประชาชนทั่วไปมาช่วยตรวจสอบผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่เป็นเอกชนเพิ่มขึ้นจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่เดิม” โดยความพึงพอใจ 2.52 หรือเทียบได้เพียงร้อยละ 63 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในปัจจุบันประชาชนยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากองค์การอิสระดังกล่าวได้อย่างเต็มที่หรือมีความพึงพอใจในองค์การนี้มากนัก และข้อค้นพบที่น่าสนใจประการหนึ่งคือ กลุ่มตัวอย่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความพึงพอใจต่อประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพในภาพรวมสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ

จึงสรุปในประเด็นนี้ได้ว่า โดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะจากภาคอีสานมีความพึงพอใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในประเด็นเรื่อง “การรับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ” แต่เป็นการรับรองเสรีภาพในกลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก ส่วนในประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุดได้แก่องค์การอิสระที่เป็นตัวแทนให้กับผู้บริโภค

ตาราง 182 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน

ประเด็น	ความพึงพอใจ						
	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1. การไม่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	2.82	3.14	2.85	2.85	2.88	2.95	73.75

2. การห้ามการทรมาน ทารุณกรรม หรือ ลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรม ห้าม จับโดยไม่มีหมายศาล และต้องนำตัวไปศาล ภายใน 48 ชั่วโมง	2.79	3.15	2.91	2.78	2.86	2.95	73.75
3. ห้ามมิให้มีการจับหรือควบคุมตัวโดยผิด กฎหมาย	2.95	3.18	2.94	2.86	2.98	3.02	75.5
4. รับรองสิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่ ส่วนตัว	3.32	3.57	3.33	3.75	3.49	3.48	87
5. รัฐมีหน้าที่คุ้มครองบุคคลในครอบครัวจาก การใช้ความรุนแรง และมีหน้าที่เสริมสร้างและ พัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว ใน ฐานะหน่วยสำคัญสูงสุดของสังคม	3.39	3.44	3.34	3.59	3.45	3.43	85.75
6. รับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสน บัญญัติ	3.51	3.67	3.54	3.84	3.52	3.62	90.5
7. สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาที่ไม่ได้รับการ บรรเทาความเสียหายที่จะได้รับความช่วยเหลือ จากรัฐ	2.83	2.91	2.72	2.71	2.76	2.81	70.25
8. ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้ทนายความเข้าฟัง การสอบสวน และสิทธิจำเลยที่ถูกคุมขัง แต่ ต่อมาศาลพิจารณาพิพากษาถึงที่สุดว่าไม่ได้ คำผิดที่จะเรียกค่าทดแทนจากรัฐ	2.96	2.98	2.94	3.13	2.92	2.94	73.5
9. มืองค์การอิสระที่ประกอบด้วยตัวแทน ผู้บริโศคที่เป็นประชาชนทั่วไปมาช่วยตรวจสอบ ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่เป็นเอกชนเพิ่มขึ้นจาก	2.40	2.64	2.53	2.40	2.52	2.52	63

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่เดิม							
10. ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาศิลปและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรัฐและองค์กรอิสระที่ให้ความเห็นเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อม	2.60	2.83	2.63	2.68	2.54	2.69	67.25
11. สิทธิบุคคลที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.71	2.89	2.79	2.89	2.96	2.84	71
รวม	2.93	3.13	2.96	3.04	2.99	3.02	75.5

9.4.1.2 การรับรองความเสมอภาคของบุคคล

ในเรื่องการรับรองเรื่องความเสมอภาคของบุคคลนั้นมีข้อมูลที่น่าสนใจมาก กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการเลือกตั้งมากที่สุดในข้อ 4. “การให้ผู้เลือกตั้งทั่วประเทศมีความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเลือกผู้แทนแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ 1 คน เลือกบัญชีรายชื่อได้ 1 บัญชี ไม่ว่าจะอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่มีทะเบียนบ้านหรือไม่” โดยมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 3.38 หรือร้อยละ 84.5 โดยกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในภาคใต้มีความพึงพอใจสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ศ.ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ที่กล่าวว่า รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้ทำให้การเลือกตั้งเป็นอำนาจทางการเมืองหนึ่งของประชาชนที่ทุกคนมีความเท่าเทียมกันคือ สามารถไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้คนละ 1 คะแนนเท่ากัน และเมื่อดูข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่ำที่สุดคืออยู่ที่ประเด็นที่ 1. เรื่อง

“การให้ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน และการห้ามการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม” โดยได้คะแนน 2.72 หรือเทียบเป็นร้อยละได้คะแนนเพียง 68

จึงสรุปในประเด็นนี้ได้ว่า ในการปฏิรูปการเมืองที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความพึงพอใจกับเรื่องความเสมอภาคกันค่อนข้างมาก (มากกว่าความพึงพอใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพ) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสมอภาคของบุคคลในประเด็น “การเลือกตั้ง” สูงที่สุด เนื่องจากมีความพึงพอใจสูงสุด ในขณะที่เรื่องการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญและการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ได้รับความพึงพอใจต่ำสุด

ตาราง 183 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรองความเสมอภาคของบุคคล

ประเด็น	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1. การให้ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน และการห้ามการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	2.68	2.83	2.79	2.74	2.70	2.72	68
2. การให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน	3.12	3.37	3.13	3.20	3.13	3.22	80.5
3. การให้รัฐสามารถเลือกปฏิบัติในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เสียเปรียบและด้อยโอกาส เช่น สตรี เด็ก คนพิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เพื่อให้คนดังกล่าวเสมอภาคกับคนอื่นจริงๆ การให้การพิจารณา	2.73	3.02	2.85	2.71	2.86	2.87	71.75

กฎหมายเกี่ยวกับบุคคล เหล่านี้ต้องมีผู้แทน องค์การเอกชนที่ เกี่ยวข้อง 1 ใน 3							
4. การให้ผู้เลือกตั้งทั่วประเทศมีความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเลือกผู้แทนแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ 1 คน เลือกบัญชีรายชื่อได้ 1 บัญชี ไม่ว่าจะอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่มีทะเบียนบ้านหรือไม่	3.13	3.45	3.40	3.51	3.37	3.38	84.5
รวม	2.92	3.17	3.04	3.04	3.02	3.05	76.25

9.4.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ

9.4.2.1 การให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด

ในประเด็นนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในประเด็นเรื่องการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิดค่อนข้างมาก โดยในประเด็นที่มีความพึงพอใจสูงที่สุดได้แก่ประเด็นที่ 3. “การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครอง” คือได้ค่าเฉลี่ย 3.16 หรือเทียบเป็นร้อยละได้คะแนน 79 คะแนน และประเด็นที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุดเป็นเรื่องทางการเมืองได้แก่ประเด็นที่ 1. คือ “สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ถูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ในการออกกฎหมาย ใช้กฎหมาย และตีความกฎหมาย” โดยได้ค่าเฉลี่ย 2.73 และได้คะแนนเป็นร้อยละคือ 68.25 คะแนน

การที่ประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุดในการใช้สิทธิที่ถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือเสรีภาพในการฟ้องศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครองมากที่สุด ในขณะที่มีความพึงพอใจ

น้อยที่สุดในประเด็นที่สิทธิเสรีภาพของชนผู้ผูกพันกับการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และ ศาล นั้น เป็นสิ่งที่ทำให้เห็นว่า ในปัจจุบันศาลยังเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนได้ดีที่สุดในเรื่องการป้องกันและเยียวยาการละเมิดสิทธิเสรีภาพ ในขณะที่ประชาชนมีความพึงพอใจกับองค์กรทางการเมืองอื่น ๆ ค่อนข้างน้อย

โดยสรุปคือ ในเรื่องการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด นั้น ศาลและศาลปกครองเป็นหน่วยงานของรัฐที่กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจมากที่สุด ในขณะที่องค์กรทางการเมือง (รัฐสภาและรัฐบาล) เป็นหน่วยงานที่กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจน้อยที่สุด
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด

ประเด็น	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1. สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ในการออกกฎหมาย ใช้กฎหมาย และตีความกฎหมาย	2.72	2.76	2.72	2.64	2.82	2.73	68.25
2. การจำกัดสิทธิเสรีภาพต้องทำโดยกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้น โดยจะต้องทำเฉพาะที่รัฐธรรมนูญอนุญาต และเท่าที่จำเป็น โดยจะกระทบสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพไม่ได้	3.07	3.14	3.07	3.03	3.00	3.08	77
3. การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์และสิทธิ	2.96	3.22	3.13	3.32	3.19	3.16	79

เสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาลหรือ ยกเป็นข้อต่อสู้ในศาล ปกครอง							
4. สิทธิที่จะฟ้องหน่วยงาน ของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ในการ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	2.95	3.12	2.95	3.15	3.21	3.06	76.5
5. สิทธิที่จะร้องทุกข์ต่อ ผู้ตรวจการแผ่นดินของ รัฐสภา คณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ ขอให้ ศาลยุติธรรมหรือศาล ปกครองส่งเรื่องให้ศาล รัฐธรรมนูญ	2.98	3.02	2.88	3.06	3.11	2.99	74.75
รวม	2.94	3.05	2.95	3.04	3.07	3.00	75

9.4.2.2 การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง

ในประเด็นเรื่อง การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริงนั้น พบว่าในภาพรวมแล้วกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตกรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจค่อนข้างน้อย โดยพบว่าในประเด็นที่ 1. “คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายว่า จะดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนด และรายงานต่อรัฐสภาปีละครั้ง” นั้นกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย 2.67 หรือเทียบเป็นร้อยละได้คะแนน 66.75 โดยกลุ่มตัวอย่างในภาคเหนือและภาคอีสานมีความพึงพอใจน้อยกว่าภูมิภาคอื่นๆ ส่วนในประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ 3. “ถ้ารัฐไม่เสนอกฎหมายหรือออกกฎหมายไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ให้สิทธิผู้เลือกตั้ง 50,000 คนเสนอกฎหมายได้” นั้นก็ปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยค่อนข้างน้อยคือ 2.76 โดยเทียบเป็นร้อยละได้คะแนน 69 คะแนน ทั้งนี้เป็นการสะท้อนได้ว่า ประชาชนยังมีความพึงพอใจต่อการทำงานของรัฐบาลค่อนข้างน้อย คือได้ต่ำกว่าร้อยละ 69 ทุกประเด็น

โดยสรุปคือ ประชาชนมีความพึงพอใจน้อย ในประเด็นการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ และทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง

ตาราง 184 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง

ประเด็น	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1. คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบาย ว่าจะดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนด และรายงานต่อรัฐสภาปีละครั้ง	2.51	2.65	2.78	2.77	2.68	2.67	66.75
2. กำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้คำแนะนำในเรื่องดังกล่าว	2.68	2.65	2.83	2.84	2.62	2.72	68
3. ถ้ารัฐไม่เสนอกฎหมายหรือออกกฎหมายไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ให้สิทธิผู้เลือกตั้ง 50,000 คน	2.95	2.71	2.73	2.77	2.64	2.76	69

เสนอกฎหมายได้							
รวม	2.71	2.67	2.78	2.79	2.65	2.72	68

9.4.3 การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

9.4.3.1 การเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ

ในส่วนของ การเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติของประชาชนนั้น พบว่าในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดไว้เพียงประเด็นเดียวคือเรื่องการให้เลือกตั้งวุฒิสมาชิกโดยตรง เพื่อดำรงความเป็นกลางทางการเมือง มีหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมาย และการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และสภาผู้แทนราษฎร ทั้งยังเป็นองค์กรที่เป็นที่มาของหน่วยงานอิสระซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐ ซึ่งจากแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งทั้งหมดตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีความเป็นกลางทางการเมืองน้อยกว่าวุฒิสมาชิกที่มาด้วยหลายวิธีตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ซึ่งน่าจะเป็นเพราะในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มีสัดส่วนของวุฒิสภาที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งด้วย ในขณะที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 นั้น สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมนั้นพบว่า แม้ประชาชนจะสามารถเลือกวุฒิสภาได้ แต่กลุ่มตัวอย่างในเขตภาคใต้ และเขตกรุงเทพเห็นว่าวุฒิสภามีความเป็นกลางทางการเมืองน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความพึงพอใจในความเป็นกลางของวุฒิสภาในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ถึง 3.14 ในขณะที่ภาคใต้ให้ความพึงพอใจเพียง 2.28 และในกรุงเทพฯ ให้ความพึงพอใจเพียง 2.49 อันเป็นการสะท้อนภาพของการเมืองในช่วงการใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ที่นักวิชาการหลายคนมองว่า สมาชิกวุฒิสภามีฝักฝ่ายทางการเมือง และเป็นสาเหตุหนึ่งของความขัดแย้งทางการเมือง

ตาราง 185 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ

ประเด็น	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1. ความเป็นกลางทางการเมืองของวุฒิสภาในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540	2.61	3.14	2.69	2.28	2.49	2.75	68.75

2. ความพึงพอใจในความเป็นกลาง ทางรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550	2.42	2.01	2.49	2.57	2.45	2.33	58.25
---	------	------	------	------	------	------	-------

9.4.3.2 กระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ

ในประเด็นเรื่อง การกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติพบว่าประชาชนยังมีความพึงพอใจน้อยกว่าประเด็นเรื่องการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง โดยในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างให้ความพึงพอใจเพียง 2.65 หรือเพียงร้อยละ 66.25 และกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือมีความพึงพอใจในประเด็นนี้ต่ำสุด เมื่อดูในรายละเอียดแล้ว พบว่า มีสองประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนต่ำมากคือ ประเด็นที่ 2. “ท่านมั่นใจว่าผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการเอาเปรียบของผู้ผลิตหรือเอกชน” ได้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.52 คือได้คะแนนร้อยละ 63 และประเด็นที่ 1. “ท่านมั่นใจว่า เมื่อมีการดำเนินโครงการก่อสร้างใหญ่ ๆ จะมีหน่วยงานที่เป็นกลางเป็นผู้ตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยความเป็นธรรม” ได้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.58 หรือร้อยละ 64.5 ส่วนในประเด็นข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจสูงสุดได้แก่ข้อ 4. “ท่านเห็นว่ามี การส่งเสริมบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น ด้านการเลือกตั้ง หรือการพิจารณา ร่างกฎหมาย” ซึ่งเป็นบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน ได้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.84 หรือร้อยละ 71

ข้อมูลที่พบจึงทำให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างมีความพึงพอใจน้อยในประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเอาเปรียบผู้บริโภค และการตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งจากข้อมูลเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในเขตอุตสาหกรรมมาบตาพุด ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนว่า มิได้มีการดำเนินการตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นธรรมแล้ว ดังที่ปรากฏไว้ในการปฏิรูปการเมือง

จากข้อมูลที่ได้ทำให้สรุปว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อย ต่อประเด็นการกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ นั้นแสดงว่าอำนาจในการตัดสินใจยังอยู่ที่รัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปข้างต้นว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในเรื่องการเพิ่มหน้าที่ของรัฐค่อนข้างน้อยจริงๆ

ตาราง 186 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ

ประเด็น	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1. ท่านมั่นใจว่า เมื่อมีการดำเนินโครงการก่อสร้างใหญ่ ๆ จะมีหน่วยงานที่เป็นกลาง เป็นผู้ตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยความเป็นธรรม	2.47	2.66	2.61	2.42	2.68	2.58	64.5
2. ท่านมั่นใจว่าผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการเอาัดเอาเปรียบของผู้ผลิตหรือเอกชน	2.39	2.55	2.51	2.51	2.68	2.52	63
3. ท่านมั่นใจว่ารัฐมนตรีจะได้คำปรึกษาในเรื่องนโยบายเศรษฐกิจและสังคมจากสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	2.51	2.64	2.59	2.96	2.86	2.67	66.75
4. ท่านเห็นว่ามีคำสั่งเสริมบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น	2.80	2.89	2.73	2.91	2.92	2.84	71

ด้านการเลือกตั้ง หรือ การพิจารณาร่าง กฎหมาย							
รวม	2.54	2.69	2.61	2.7	2.79	2.65	66.25

9.4.3.3 การกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น

ในประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจค่อนข้างน้อย คือได้ค่าเฉลี่ย 2.95 หรือร้อยละ 73.75 ซึ่งนับว่าน้อยเมื่อเทียบกับความพึงพอใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค แต่เมื่อเทียบกับประเด็นการเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง และการกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติแล้ว ยังนับว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในประเด็นนี้มากกว่าสองประเด็นที่ได้กล่าวมาข้างต้น

โดยเมื่อดูในรายละเอียดแล้ว ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุดคือประเด็นที่ 2. “ให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.05 หรือร้อยละ 76.25 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในประเด็น 1. “กำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นได้จริง โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของราชอาณาจักร” ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยเพียง 2.78 หรือร้อยละ 69.5 ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่ากลุ่มตัวอย่างยังมีความไม่พึงพอใจในเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยสรุป กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการปกครองท้องถิ่น) น้อยกว่าความพึงพอใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค แต่ยังคงพอใจว่าการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ และการกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ

ตาราง 187 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น

ประเด็น	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1. กำหนดให้การปกครองส่วน	2.90	2.82	2.69	2.68	2.78	2.78	69.5

ท้องถิ่นเกิดขึ้นได้จริง โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของราชอาณาจักร							
2. ให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.92	3.25	2.88	3.19	2.88	3.05	76.25
3. ให้สิทธิที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย	3.03	3.16	2.87	3.01	3.03	3.03	75.75
รวม	2.95	3.08	2.81	2.96	2.9	2.95	73.75

9.4.3.4 การมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ

ในประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจค่อนข้างน้อยคือมีค่าเฉลี่ย 2.80 หรือร้อยละ 70 โดยเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างจากภาคเหนือมีความพึงพอใจน้อยที่สุด (2.68) และเมื่อดูในรายละเอียดพบว่า ประเด็นย่อยที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ข้อ 4. "สิทธิในการร่วมตรวจสอบนักการเมืองและผู้ดำรง

ตำแหน่งทางการเมือง” ได้ค่าเฉลี่ย 2.67 หรือร้อยละ 66.75 ส่วนในประเด็นย่อยที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุดได้แก่ ข้อ 2. “สิทธิในการร่วมให้ข้อมูลและความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์” ได้ค่าเฉลี่ย 2.90 หรือร้อยละ 72.5

ตาราง 188 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ

ประเด็น	เหนือ	ตะวันออก กเจียงเห นือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1. สิทธิในการรับรู้ โดยได้กำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และสิทธิมีส่วนร่วมในการรับรู้หรือคัดค้าน หรืออุทธรณ์การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ที่กระทบหรืออาจกระทบต่อตน	2.58	2.71	2.95	3.07	2.72	2.79	69.75
2. สิทธิในการร่วมให้ข้อมูลและความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์	2.78	2.95	2.89	3.06	2.80	2.90	72.5
3. สิทธิในการร่วมคิด โดยประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน มีสิทธิร่วมคิดและเข้าชื่อเสนอ	2.79	2.91	2.80	2.81	2.94	2.85	71.25

กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเป็นประชามติในเรื่องที่คณะรัฐมนตรีปรึกษาได้							
4. สิทธิในการร่วมตรวจสอบ นักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	2.56	2.70	2.66	2.71	2.76	2.67	66.75
รวม	2.68	2.82	2.83	2.91	2.81	2.8	70

เมื่อเปรียบเทียบในภาพรวมแล้ว จึงพบว่าในส่วนด้านสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคนั้น คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศให้ค่าสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การปฏิรูปการเมืองที่ผ่านมา นั้นได้ให้โอกาสทางด้านสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มตัวอย่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความพึงพอใจกับสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคที่ได้รับมากขึ้น

ในประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อย อยู่ี่ประเด็นเรื่อง การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริง และการขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองทุกระดับ โดยเฉพาะการสร้างองค์กรที่เป็นตัวกลางเพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นทางการเมือง หรือมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นได้รับความพึงพอใจจากประชาชนค่อนข้างต่ำ ยกเว้นในเรื่องการกระจายอำนาจ ที่มีความพึงพอใจค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเด็นด้านอื่นๆ

ตาราง 189 เปรียบเทียบประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค

ประเด็น	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1. สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค							
1.1. สิทธิในฐานะที่เป็น	2.93	3.13	2.96	3.04	2.99	3.02	75.5

มนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน							
1.2. การรับรองความ เสมอภาคของบุคคล	2.92	3.17	3.04	3.04	3.02	3.05	76.25
2. การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติและการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ							
2.1 การให้หน่วยงานของ รัฐต้องเคารพสิทธิและให้ สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูก ละเมิด	2.94	3.05	2.95	3.04	3.07	3.00	75
2.2 การเพิ่มหน้าที่ของรัฐ และทำให้หน้าที่ดังกล่าว เป็นจริง	2.71	2.67	2.78	2.79	2.65	2.72	68
3. การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ							
3.1 การเพิ่มส่วนร่วม ทางการเมืองใน ระดับชาติ	2.61	3.14	2.69	2.28	2.49	2.75	68.75
3.2 การกระจายอำนาจ ไปให้องค์กรที่ใ้ ความเห็นในระดับชาติ	2.54	2.69	2.61	2.70	2.79	2.65	66.25
3.3 การกระจายอำนาจ และเพิ่มการมีส่วนร่วม ในการเมืองท้องถิ่น	2.95	3.08	2.81	2.96	2.9	2.95	73.75
3.4 การเพิ่มส่วนร่วมของ พลเมืองในกระบวนการ ตัดสินใจของภาครัฐ	2.68	2.82	2.83	2.91	2.81	2.8	70

9.5 หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ในการปฏิรูปการเมืองที่ผ่านมา ได้มีการพัฒนาองค์กรอิสระ ให้มีอำนาจในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำการประเมินธรรมาภิบาลขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ 8 องค์กร และสำรวจความพึงพอใจในมาตรฐานในการกลั่นกรองบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ และผลในการที่องค์กรอิสระต่างๆ สามารถสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้จริงจริง

ผลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม ให้คำตอบที่น่าสนใจมาก ที่องค์กรอิสระทุกองค์กรได้รับการประเมินผลในคะแนนที่ค่อนข้างต่ำมาก โดยในภาพรวมได้ค่าเฉลี่ยเพียง 2.66 หรือร้อยละ 66.67 โดยแม้ในองค์กรที่ได้รับคะแนนสูงที่สุดคือ ศาลยุติธรรมก็ได้ค่าเฉลี่ยเพียง 2.82 คือ ร้อยละ 70.5 ในขณะที่องค์กรอิสระอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง และผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ได้รับความพึงพอใจเพียง 2.55 (ร้อยละ 63.75) และ 2.59 (ร้อยละ 64.75) ตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อหน้าที่ขององค์กรอิสระต่างๆ เหล่านี้ในการตรวจสอบใช้อำนาจรัฐค่อนข้างน้อยทุกองค์กร โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับความพึงพอใจน้อยที่สุด รองลงมาคือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ตามลำดับ

ตาราง 190 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระ

องค์กร	เหนือ	ตะวันออก ก เชียง เหนือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	2.46	2.61	2.68	2.45	2.34	2.55	63.75
2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	2.46	2.98	2.74	2.42	2.52	2.59	64.75
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	2.51	3.14	2.78	2.55	2.52	2.67	66.75
4. ศาลรัฐธรรมนูญ	2.74	3.09	2.92	2.76	2.57	2.76	69
5. ศาลยุติธรรม	2.81	3.13	2.62	2.80	2.63	2.82	70.5

6. ศาลปกครอง	2.82	3.13	2.93	2.69	2.68	2.80	70
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ	2.34	2.98	2.79	2.34	2.52	2.570	64.25
8. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	2.34	2.98	2.75	2.37	2.56	2.573	64.32
รวม	2.56	3.01	2.78	2.55	2.54	2.667	66.67

9.6 หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง

หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งของการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 คือ การกำหนดให้สถาบันการเมืองต่างๆ เช่น รัฐสภา รัฐบาล พรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ สามารถเป็นตัวแทนของประชาชน หรือตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ในส่วนนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ว่า สถาบันการเมืองต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 นั้น สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด สามารถตรวจสอบถ่วงดุลกันได้หรือไม่ และมีประสิทธิภาพในการบริหารงานเพียงใด ซึ่งผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

9.6.1 ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม

การปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม เกิดขึ้นจากความบกพร่องของระบบรัฐสภา และระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ที่ไม่สามารถสะท้อนความเป็นตัวแทนของประชาชนได้ ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการสร้างระบบรัฐสภาที่มีเหตุผล ซึ่งมีหลักการให้ประชาชนทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมในระบบการเมืองตามบทบาทที่เหมาะสม คือ ประชาชนมีตัวแทนของตนอย่างแท้จริงเพื่อไปทำหน้าที่ในรัฐสภา และนโยบายของรัฐสภาสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ นอกจากนี้ระบบรัฐสภายังต้องสร้างช่องทางที่เหมาะสมและเข้าถึงได้ให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้แสดงความต้องการของตนเองผ่านทางช่องทางดังกล่าว

ในที่นี้จึงได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ 3 ประเด็นย่อยคือ ความเป็นตัวแทน, การตอบสนองความต้องการของประชาชน และการมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการของประชาชน โดยผลสรุปจากการเก็บข้อมูล **สะท้อนให้เห็นถึงความไม่มีประสิทธิภาพของระบบรัฐสภา** แม้จะมีการปฏิรูปการเมืองไปแล้ว โดยพบว่าผลการประเมินได้คะแนนต่ำมากในทุกประเด็น

ย่อย โดยได้ค่าเฉลี่ยรวมเพียง 2.42 หรือ ร้อยละ 60.5 และในรายละเอียดพบว่า ในภาคกลาง และภาคใต้มีความพึงพอใจกับระบบรัฐสภาภายใต้การปฏิรูปการเมืองนี้ต่ำมาก

ตาราง 191 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม

ประเด็น	เหนือ	ตะวันออก เฉียง เหนือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1. ผู้แทนราษฎรสามารถสะท้อนความเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริง	2.39	2.66	2.36	2.18	2.41	2.45	61.25
2. นโยบายของรัฐบาลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง	2.36	2.41	2.50	2.55	2.41	2.44	61
3. ประชาชนมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการของท่านให้เกิดผลแท้จริงอย่างเป็นรูปธรรม	2.49	2.33	2.27	2.40	2.52	2.37	59.25
รวม	2.41	2.47	2.38	2.38	2.45	2.42	60.5

9.6.2 ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร

การปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยมยังได้วางแนวทางในการสร้างระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร ซึ่งผลที่ได้จากการเก็บตัวอย่างพบว่าสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองไทยค่อนข้างมาก โดยพบว่าคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างมีให้กับคำถามเพื่อวัดความพึงพอใจในความเป็นประชาธิปไตยในการบริหารงานของพรรคการเมือง ยิ่งต่ำกว่าระบบรัฐสภาที่ได้กล่าวมาข้างต้นเสียอีก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเพียง 2.26 หรือร้อยละ 56.5 ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เห็นว่าการปฏิรูปการเมืองที่ผ่านมา ไม่ได้สร้างระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการ

บริหาร ซึ่งเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่น่าไปสู่เผด็จการรัฐสภา และสร้างความขัดแย้งทางการเมืองจนถึงปัจจุบัน

ตาราง 192 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร

ประเด็น	เหนือ	ตะวันออก เฉียง เหนือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1. แขนงนำพรรคการเมืองที่ท่านเลือกเข้าใจความต้องการของท่าน	2.43	2.64	2.29	2.34	2.31	2.44	61
2. ท่านมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่ท่านเลือก	2.20	2.35	2.03	2.04	2.03	2.17	54.25
3. ส.ส. ที่ท่านเลือกมีอุดมการณ์เป็นของตนเองโดยไม่ยึดติดกับระเบียบวินัยพรรค	2.20	2.25	2.15	2.04	2.05	2.17	54.25
รวม	2.28	2.41	2.16	2.14	2.13	2.26	56.5

9.6.3 การจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

ในส่วนของ การจัดระบบเลือกตั้ง และวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งนั้น พบว่าโดยรวมแล้วมีความพึงพอใจน้อย แม้ว่าจะได้ค่าความพึงพอใจในประเด็นนี้สูงกว่าความพึงพอใจในความเป็นประชาธิปไตยในระบบพรรคการเมืองที่กล่าวมาข้างต้น โดยได้ค่าความพึงพอใจรวมเฉลี่ย 2.41 หรือร้อยละ 60.25 โดยภาคเหนือระบุว่า มีความพึงพอใจกับการจัดระบบการเลือกตั้งน้อยที่สุด

ประเด็นที่น่าสนใจคือ ข้อเสนอที่กล่าวว่า การให้ผู้เลือกตั้งได้จำนวนมากทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลง เพราะไม่คุ้มที่จะลงทุน นั้นเป็นความเชื่อที่ได้รับความพึงพอใจน้อยที่สุด กลุ่มตัวอย่างไม่เชื่อว่าการที่มีผู้เลือกตั้งจำนวนมากจะทำให้มีการลงทุนในการซื้อเสียงเลือกตั้งน้อย เพราะอย่างไรก็ตาม การลงทุนในตลาดเลือกตั้งยังเป็นการเลือกตั้งที่คุ้มค่าสำหรับผู้มีเงินทุนสูง และพบว่า แม้จะมีการปฏิรูปการเมือง ก็ยังมีการทุจริตในการเลือกตั้งมากไม่ลดน้อยลงเลย

ตาราง 193 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

ประเด็น	เหนือ	ตะวันออก เฉียง เหนือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1. ท่านเห็นว่าระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลง	2.20	2.46	2.24	2.28	2.33	2.32	58
2. ท่านเห็นว่าทำให้มีผู้เลือกตั้งได้จำนวนมาก ทำให้มีการซื้อเสียงได้น้อยลงเพราะไม่คุ้มที่จะลงทุน	2.25	2.42	2.33	2.13	2.21	2.31	57.75
3. ท่านเห็นว่าวิธีการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวทำให้มีการซื้อเสียงได้ง่ายกว่าแบบหนึ่งเขตหลายเบอร์	2.49	2.68	2.61	2.68	2.56	2.61	65.25
รวม	2.31	2.52	2.39	2.36	2.37	2.41	60.25

9.6.4 การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ

ในประเด็นเรื่องการปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในประเด็นที่ให้ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบรัฐบาลค่อนข้างมาก คือได้ค่าเฉลี่ย 2.84 หรือร้อยละ 71 โดยกลุ่มตัวอย่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความพึงพอใจสูงสุด แต่ในประเด็นที่ให้แสดงความเห็นว่า ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีความเป็นกลางทางการเมืองนั้น มีค่าความพึงพอใจต่ำสุดกว่า โดยได้ค่าเฉลี่ย 2.39 หรือร้อยละ 59.75 เท่านั้น

ตาราง 194 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ

ประเด็น	เหนือ	ตะวันออก	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
---------	-------	----------	------	-----	------	-----	--------

		เจียง เหนือ					ละ
1. ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนฯ มีบทบาทในการตรวจสอบรัฐบาล	2.68	3.06	2.70	2.84	2.74	2.84	71
2. ท่านเห็นว่าประธานสภาทุกสภา มีความเป็นกลางทางการเมือง	2.39	2.35	2.43	2.50	2.29	2.39	59.75
รวม	2.53	2.71	2.57	2.67	2.52	2.62	65.5

9.6.5 การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้ความโปร่งใส

หนึ่งในการสร้างระบบรัฐสภาที่มีเหตุผลคือ การปรับระบบรัฐสภาให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้ความโปร่งใส ในประเด็นนี้ได้ค่าเฉลี่ยรวม 2.71 หรือ ร้อยละ 67.75 ซึ่งนับว่าได้คะแนนปานกลาง เมื่อเทียบกับหลายประเด็นที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยพบว่าประเด็นที่มีความพึงพอใจสูงสุดคือ การยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลว่าเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล คือได้ค่าเฉลี่ย 2.86 หรือร้อยละ 71.5 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนต่ำสุดในประเด็นย่อยเรื่อง “การยอมรับกระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยวิธีการขานชื่อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผยเป็นการสร้างความโปร่งใส” คือได้ค่าเฉลี่ย 2.59 หรือร้อยละ 64.75

ตาราง 195 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้ความโปร่งใส

ประเด็น	เหนือ	ตะวันออก เจียง เหนือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1. ท่านยอมรับว่ากระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยวิธีการขานชื่อเพื่อลงคะแนนโดยเปิดเผยเป็นการสร้างความโปร่งใส	2.63	2.47	2.71	2.73	2.49	2.59	64.75
2. การให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานแก่นายกรัฐมนตรี ทำให้	2.65	2.60	2.70	2.91	2.68	2.68	67

ส ร ำ ง ภ า ว ะ ผู้ น ำ ใ ห้ กั บ นายกรัฐมนตรื							
3. ท ำ น พื ง พ อ ใ จ กั บ ก ำ ร ย ี่ น อภิปรายไม่ว่างใจรัฐบาลว่าเป็น การตรวจสอบการทำงานของ รัฐบาล	2.70	2.98	2.88	2.86	2.76	2.86	71.5
รวม	2.66	2.68	2.76	2.83	2.64	2.71	67.75

9.7 การวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เพื่อประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน
เพื่อเป็นการประเมิน “ผล” ของการปฏิรูปการเมืองที่เป็นผลลัพธ์ของการปฏิรูปการเมืองที่
แท้จริง ผู้วิจัยจึงได้ทำการการประเมินประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศไทย โดยแนวทางในการ
สำรวจมาจากรายงานของ คพป. เพื่อหาข้อมูลว่าในปัจจุบันการปฏิรูปการเมืองที่ผ่านมาได้
เปลี่ยนแปลงรูปแบบความเข้มแข็งหรือความอ่อนแอของสถานการณ์ทางการเมืองไทยในปัจจุบันให้
แตกต่างไปจากอดีตหรือไม่

9.7.1 จุดเด่นของสังคมไทย

ข้อมูลที่ได้มีความน่าสนใจ และสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองที่พบในปัจจุบัน โดย
ข้อมูลที่ได้พบว่า "จุดแข็ง" ของประเทศไทย ที่ คพป. เคยประเมินไว้ นั้น มีข้อที่ได้คะแนนสูงสุดอยู่ 2 ข้อ
คือ 3. คนไทยเป็นคนอดทน มีความกตัญญูและรักอิสระเสรี ได้ค่าเฉลี่ย 3.07 หรือร้อยละ 76.75 และข้อ
2. พุทธศาสนากล่อมเกล่าให้คนไทยสามารถยอมรับคนที่มีความแตกต่างทางศาสนา ขนบธรรมเนียม
ประเพณีได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับค่าเฉลี่ยที่ได้สูงสุดในเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคที่ได้
รายงานไปข้างต้นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในประเด็นการแสดงออกในเรื่องศาสนามากที่สุด

นอกจากนี้พบว่า ประเด็นที่น่าเป็นห่วง เนื่องจากได้ค่าเฉลี่ยน้อยคือ 1. ประเทศไทยมีความ
สามัคคีมากกว่าชาติอื่นๆ ไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อย มีอิสรภาพและเอกราชตลอดเวลามาช้านาน และ 9.
สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น เปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถในการสร้างตัวได้รับ
การยอมรับ และประสบความสำเร็จได้เสมอ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.50 หรือร้อยละ 62.50 และ 2.59 หรือร้อยละ

ละ 64.75 ข้อค้นพบนี้เป็นตัวสะท้อนปัญหาความสามัคคีของคนในชาติว่า และปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม อันเป็นที่มาของปัญหาความขัดแย้งในปัจจุบันคือ ปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และความขัดแย้งทางการเมืองอันเป็นต้นกำเนิดของความเหลื่อมล้ำในสังคม

ข้อมูลที่ได้จึงสะท้อนความจริงที่ว่า ปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีปัญหาความขัดแย้ง ความไม่สามัคคีของคนในชาติ และปัญหาความเหลื่อมล้ำ อย่างไรก็ตามยังมีสิ่งร้อยรัดที่สำคัญคือ พุทธศาสนา และธรรมชาติของคนไทยที่รักอิสระเสรี

ตาราง 196 จุดเด่นของสังคมไทย

ข้อ	ประเด็น	เหนือ	ตะวันออก เฉียง เหนือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1	ประเทศไทยมีความสามัคคีมากกว่าชาติอื่นๆ ไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อย มีอิสรภาพและเอกราชตลอดเวลามาช้านาน	2.39	2.51	2.55	2.42	2.68	2.50	62.5
2	พุทธศาสนาหล่อมเกล่าให้คนไทยสามารถยอมรับคนที่มีความแตกต่างทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีได้ง่าย	2.82	3.17	3.06	3.13	3.03	3.06	76.5
3	คนไทยเป็นคนอดทน มีความกตัญญูและรักอิสระเสรี	2.87	3.25	2.98	3.01	3.11	3.07	76.75
4	คนไทยยอมรับ "อำนาจ" แม้จะไม่มี "วินัย"	2.83	2.77	2.77	2.98	3.03	2.84	71
5	คนไทยปรับตัวได้เร็ว และเป็นคนมีน้ำใจ	3.00	3.09	2.94	2.95	3.13	3.02	75.5
6	คนไทยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ถ้าการเปลี่ยนแปลงมาจากองค์กรที่ได้รับการยอมรับ	2.93	3.05	2.91	2.97	3.19	3.00	75
7	คนไทยเป็นคนให้อภัย พร้อมทั้งจะลืมอดีต	2.80	2.76	2.87	2.71	3.05	2.81	70.25
8	คนไทยมีความสามารถกลมเกล่าผู้ที่ไม่จากวัฒนธรรมอื่นให้เข้ามาอยู่ใน	2.91	2.96	2.87	3.0	3.03	2.94	73.5

	สังคมไทยได้อย่างกลมกลืนและไม่เกิดความขัดแย้ง							
9	สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น เปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถในการสร้างตัวได้รับการยอมรับ และประสบความสำเร็จได้เสมอ	2.53	2.55	2.60	2.60	2.82	2.59	64.75
	รวม	2.79	2.9	2.84	2.86	3.01	2.87	71.75

9.7.2 จุดอ่อนของสังคมไทย

ในส่วนที่เป็นข้อมูลด้านจุดอ่อนของสังคมไทยนั้น หากข้อใดได้คะแนนมาก แสดงว่ายังเป็นจุดอ่อนอยู่ และข้อใดได้คะแนนน้อยแสดงว่าจุดอ่อนนั้นได้รับการแก้ไขปรับปรุงบ้างแล้ว ซึ่งผลที่ได้พบว่า ส่วนใหญ่ข้อที่ยังคงเป็นจุดอ่อนของสังคมไทยก็ยังคงเป็นจุดอ่อนอยู่โดยยังไม่ได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็น 2. "การแข่งขันในการเลือกตั้ง มีการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอยู่เสมอ" และข้อ 13. สังคมไทยนิยมการใช้ "อำนาจ" มากกว่า "กฎหมาย" ซึ่งสองข้อนี้มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 3.41 หรือร้อยละ 85.25 ซึ่งแสดงให้เห็นจุดอ่อนของสถานการณ์สังคมการเมืองไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเลือกตั้ง และเรื่องการใช้อำนาจมากกว่ากฎหมาย

ส่วนข้ออื่นๆ ที่ได้ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.2 หรือร้อยละ 80 ขึ้นไปมีอยู่อีก 4 ข้อคือ 1. "การทุจริตในแวดวงระดับสูงเกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะกฎหมายไม่มีระบบตรวจสอบที่มีอิสระและมีประสิทธิภาพ" 3. "พรรคการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในมือของผู้ที่ลงทุนให้พรรคเพียงไม่กี่คน" 4. "ชาวบ้านในชนบทยังขาดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน นักการเมืองจึงใช้ช่องว่างนี้ในการสร้างอามิสสินจ้าง" 19. "คนไทยมีความ "ศรัทธา" มากกว่า "ปัญญา" และ 17. "สังคมไทยมีความอ่อนแอทางวิชาการ"

จุดบกพร่องของประเทศไทย ที่ยังคงเป็นจุดบกพร่องอยู่นี้ แสดงให้เห็นถึงลักษณะของธรรมชาติหรือพื้นฐานของความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ ในปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีปัญหาคารจุจริตในการเลือกตั้งอันเป็นที่มาของนักการเมืองที่ฉ้อฉล และการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของกลุ่มนอกรัฐสภา สอดคล้องกับปัญหาคารจุจริตและประทุติมิชอบในแวดวงระดับสูง ไม่ว่าจะป็นข้าราชการหรือนักการเมือง อันเนื่องมาจากความสามารถของกฎหมายในการมีผลบังคับใช้เมื่อเทียบกับอิทธิพล หรือ "อำนาจ" ของคนในสังคม ซึ่งอาจมาจากอำนาจทางการเงิน หรืออำนาจในฐานะที่มีตำแหน่งหน้าที่ และสามารถอธิบายปัญหาของการเมืองไทยว่า ปัจจุบันพรรคการเมืองอยู่ใน

มือของนายทุนพรรคการเมืองเพียงไม่กี่คน ที่ยินดีจะลงทุนทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ในนโยบายที่จะได้มาเมื่อคนที่ตนสนับสนุนได้ดำรงตำแหน่งในทางการเมือง นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่คนไทยในชนบทยังมีความขาดแคลนในปัจจุบันต่างๆ อันเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานและปัญหาความเชื่อตามๆ กันไป อันเกิดจากปัญหาการใช้ความเชื่อมากกว่าปัญญา

ในข้อที่ได้คะแนนน้อย อันหมายถึงข้อบกพร่องที่เริ่มได้รับการแก้ไขมี 2 ข้อ ได้แก่ 7. "ท่านเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงเมื่อเลือกตั้งหรือการอ่านข่าวเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในวิธีอื่น" ได้ค่าเฉลี่ย 2.89 หรือร้อยละ 72.25 และ 18. "พุทธศาสนามีความอ่อนแอ เนื่องจากถูกรอบงำจากราชการและทุน" ได้ค่าเฉลี่ย 2.97 หรือร้อยละ 74.25 เท่ากับ 10. "ข้าราชการไม่อาจตอบสนองความต้องการของท่านได้" ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันประชาชนเริ่มมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยวิธีการอื่นนอกจากการเลือกตั้ง และแสดงให้เห็นว่าพุทธศาสนาน่าจะมีความเข้มแข็งมากขึ้นต่อการแทรกแซงของนายทุนและข้าราชการ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าข้าราชการได้ทำหน้าที่ของตนหนักขึ้น

ตาราง 197 จุดอ่อนของสังคมไทย

ข้อ	ประเด็น	เหนือ	ตะวันออก เฉียง เหนือ	กลาง	ใต้	กทม.	รวม	ร้อยละ
1	การทุจริตในแวดวงระดับสูงเกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะกฎหมายไม่มีระบบตรวจสอบที่มีอิสระและมีประสิทธิภาพ	3.31	3.28	3.31	3.4	3.45	3.32	83
2	การแข่งขันในการเลือกตั้ง มีการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอยู่เสมอ	3.35	3.36	3.34	3.57	3.60	3.41	85.25
3	พรรคการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในมือของผู้ที่ลงทุนให้พรรคเพียงไม่กี่คน	3.40	3.24	3.24	3.42	3.47	3.32	83
4	ชาวบ้านในชนบทยังขาดสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน นักการเมืองจึงใช้ช่องว่างนี้ในการสร้างอามิสสินจ้าง	3.37	3.12	3.33	3.43	3.47	3.29	82.25
5	คนในเมืองที่มีฐานะดี ประณามตุ๊ก	3.00	3.07	2.90	2.97	2.92	2.98	74.5

	การขายเสียงของชาวบ้านในชนบท							
6	การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง เป็นเรื่องสกปรก	2.90	2.78	2.97	2.94	2.60	3.04	76
7	ท่านเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงเมื่อเลือกตั้งหรือการอ่านข่าวเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในวิธีอื่น	2.96	2.73	2.96	3.11	2.82	2.89	72.25
8	การบริหารประเทศกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพ	2.94	3.00	3.05	3.08	2.92	3.00	75
9	องค์กรการเมือง เช่น รัฐสภา รัฐบาล หรือองค์กรอิสระต่างๆ ไม่อาจตอบสนองความต้องการของท่านได้	3.05	3.15	2.99	2.85	3.01	3.04	76
10	ข้าราชการไม่อาจตอบสนองความต้องการของท่านได้	2.94	3.03	2.91	2.85	3.17	2.97	74.25
11	กฎหมายไทยมีส่วนให้การทำงานของภาครัฐเชิงซ้ำ	3.04	3.15	3.08	2.88	3.25	3.08	77
12	กระบวนการตรากฎหมายส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน	3.06	3.28	3.16	3.05	3.29	3.18	79.5
13	สังคมไทยนิยมการใช้ "อำนาจ" มากกว่า "กฎหมาย"	3.50	3.46	3.29	3.36	3.47	3.41	85.25
14	การรวมกลุ่มของคนไทยทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ไม่เกิดความสามัคคี	3.38	3.12	3.14	3.20	3.17	3.19	79.75
15	การเสนอข่าวทางการเมืองของสื่อมวลชนเป็นไปในทางไม่สร้างสรรค์	3.28	3.20	3.09	2.91	3.01	3.13	78.25
16	สื่อมวลชนไม่ได้ปกป้องคนในสังคมอย่างเต็มที่	3.27	3.24	3.12	3.01	3.03	3.16	79
17	สังคมไทยมีความอ่อนแอทางวิชาการ	3.32	3.14	3.27	3.13	3.13	3.20	80
18	พุทธศาสนามีความอ่อนแอ เนื่องจาก	3.18	2.89	2.95	2.82	3.09	2.97	74.25

	ถูกครอบงำจากราชการและทุน							
19	คนไทยมีความ "ศรัทธา" มากกว่า" ปัญหา"	3.34	3.14	3.24	3.23	3.11	3.21	80.25
	รวม	3.19	3.13	3.12	3.12	3.16	3.15	78.75

บทที่ 10 บทสรุป

10.1 บทนำ

ประเทศไทยได้ผ่านพ้นกระบวนการการสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยในหลากหลายมิติ ทั้งจากเผด็จการอำนาจนิยม และเสรีนิยมระบอบประชาธิปไตย โดยในบางยุคสมัยประเทศไทยถูกปกครองด้วยกลุ่มเผด็จการอำนาจนิยม มีรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจสูงสุดแก่ผู้บริหารประเทศ แต่ในบางยุคสมัยประเทศไทยได้มีรัฐธรรมนูญที่ออกแบบโครงสร้างที่สนับสนุนสถาบันการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อาทิ การสนับสนุนให้มีพรรคการเมือง และบทบัญญัติที่ส่งเสริมกระบวนการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม ระบบการเมืองของไทยในช่วงที่ผ่านมา ยังไม่อาจกล่าวได้ว่า เป็นประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ อาทิ เช่นการที่ข้าราชการประจำสามารถเข้ามามีบทบาททางการเมืองผ่านบทบัญญัติเฉพาะกาล ในรัฐธรรมนูญที่อนุญาตให้ข้าราชการประจำสามารถดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่อง วุฒิสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งมีอำนาจเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้บ้านเมืองไทยในยุคก่อนการปฏิรูปการเมืองได้รับการเรียกขานว่า ประชาธิปไตยครึ่งใบ

เมื่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไป เหตุการณ์พฤษภาทมิฬในช่วงกลางทศวรรษที่ 2530 ได้นำมาสู่กระแสการปฏิรูปการเมือง เพื่อเรียกร้องให้ก้าวผ่านระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบ และสถาปนาประชาธิปไตยเต็มใบ จึงนับได้ว่าการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของการปฏิรูปการเมืองไทยการเมืองไทย โดยเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีเป้าหมายที่จะวางรากฐานของสังคมให้เข้มแข็งด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น และสร้างกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐโดยจัดตั้งองค์กรอิสระต่างๆ วางโครงสร้างทางการเมืองของไทยให้เข้มแข็ง มุ่งเน้นให้การจัดตั้งรัฐบาลมีเสถียรภาพ เสริมสร้างสถาบันพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็งไปจนถึงการวางรากฐานธรรมาภิบาลการบริหารจัดการประเทศ ด้วยการปรับโครงสร้างระบบราชการให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ และการกระจายอำนาจไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อจัดบริการสาธารณะให้ประชาชนในท้องถิ่น (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2542)

ภายใต้บริบทของการเมืองไทย รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 จึงได้ถูกจัดทำขึ้นตามแนวคิดการปฏิรูปการเมือง เพื่อแก้ไขปัญหาโครงสร้างทางการเมืองการปกครองที่ฝ่ายบริหารและถูกแทรกแซงจากการเมืองนอกวิสัยทัศน์ในรูปแบบของวงจรอุบาทว์ทางการเมือง แต่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้นำมาซึ่งปัญหาใหม่ในทางการเมืองในหลายประการใน พ.ศ. 2548 และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ในที่สุดได้เกิดการรัฐประหาร

และร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 เกิดความขัดแย้งทางการเมืองอันนำไปสู่การแบ่งเป็นฝักฝ่ายและทำให้เกิดปัญหาความชอบธรรมของรัฐบาล (การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ 11, พ.ศ. 2552) ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดคำถามที่น่ารู้และน่าจะมีการค้นคว้าหาข้อมูลอย่างเป็นระบบว่า การปฏิรูปการเมืองที่ผ่านมามีได้ผลอย่างไร มีปัญหาอย่างไร ซึ่งทำให้เห็นภาพปัญหาในการเมืองไทยได้อย่างชัดเจนมากขึ้น โดยในการศึกษาวิจัยผลการปฏิรูปการเมืองนั้น มุ่งศึกษาการแก้ไขโครงสร้างสถาบันการเมืองตามกรอบ 3 กรอบที่ผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

1. หลักการสำคัญเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และการมีส่วนร่วมของพลเมือง โดยขยายความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานให้กว้างขวางเป็นจริงขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งทบทวนแก้ไขกำหนดภารกิจการจัดการราชการให้ชัดเจนเท่าทันต่อปัญหาบ้านเมือง
2. หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ โดยปรับปรุงกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐให้มีประสิทธิภาพทั้งในส่วนการจัดการกับผู้ทุจริตประพฤติมิชอบ และในส่วนที่เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน
3. หลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง โดยการทบทวนการปกครองโดยระบบผู้แทนทั้งระบบ ทั้งระบบพรรคการเมือง การเลือกตั้งและระบบรัฐบาล เพื่อเอื้ออำนวยหรือส่งเสริมให้ได้มาซึ่งการปกครองที่รับผิดชอบ สุจริตและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โดยในการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลการปฏิรูปการเมือง ผู้ทำการวิจัยได้เก็บข้อมูลโดยแบ่งออกเป็นภูมิภาค ดังที่ได้นำเสนอไปข้างต้นแล้ว และเพื่อให้ได้ภาพรวมของการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ได้ประมวลข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามได้ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดเบื้องต้นในการศึกษางานวิจัยเรื่องนี้ ได้จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมืองมาจากหนังสือ (ร่าง) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับประชาชน เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2550 โดยยึดหลักการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism) ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิรูปการเมืองอย่างเป็นระบบที่มุ่งสู่การแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องของระบบรัฐสภาแบบดั้งเดิม

ไปสู่ระบบรัฐสภาแบบมีเหตุผล (rationalized parliamentary system) โดยมีเป้าหมายเพื่อการปฏิรูป
 นักการเมือง องค์การทางการเมือง เพื่อให้ได้ระบบเลือกตั้งที่สามารถถ่วงถ่วงนักการเมืองที่เป็น
 ตัวแทนโดยสุจริตของประชาชน และให้มีองค์การทางการเมืองที่สุจริต ทำหน้าที่ต่างๆ ของตนโดย
 ถูกต้อง มีการตรวจสอบถ่วงดุล และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและความมั่นคง

ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้ศึกษาเจตนารมณ์ของ
 รัฐธรรมนูญสิทธิเสรีภาพของประชาชนและการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังต่อไปนี้

1. ประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค
2. การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ
3. การขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

ในส่วนที่ศึกษาวิเคราะห์การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐนั้น ได้ศึกษาอำนาจหน้าที่ขององค์กร
 อิสระตามรัฐธรรมนูญทั้งหมด 8 องค์กร ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของ
 รัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง
 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินใน
 ประเด็นต่างๆ ซึ่งได้ประมวลมาจากข้อเสนอของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยในเจตนารมณ์
 ของการก่อตั้งองค์กรอิสระในการเป็นหน่วยงานที่ต้องมีความเป็นอิสระ สามารถใช้อำนาจตรวจสอบ
 องค์กรการเมืองและระบบราชการประจำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสภาพของเรื่อง เพื่อให้
 เกิดความชอบธรรมด้วยกฎหมาย ความเป็นธรรม และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่าง
 แท้จริง และงานศึกษาค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ เอกสารประกอบการสัมมนาสามแห่งการปฏิรูป
 การเมือง ปฏิรูปได้แค่ไหน โดย เดโช สนวนานนท์ วันพุธที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ณ สถาบัน
 พระปกเกล้า ซึ่งประมวลตัวชี้วัดได้ดังนี้

1. ความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานในหน้าที่หลักขององค์กรอิสระตามที่ได้ระบุไว้
 ในรัฐธรรมนูญ
2. การมีธรรมาภิบาลขององค์กรอิสระ
3. มาตรฐานในการถ่วงถ่วงบุคคลเข้ามามีอำนาจขององค์กรอิสระ
4. การสนับสนุนให้สิทธิเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง

ในส่วนของการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง ได้แนวคิดเรื่องการ
 เปลี่ยนรูปแบบจากระบบรัฐสภาแบบดั้งเดิม (classical parliamentary system) ไปเป็นระบบรัฐสภา
 แบบมีเหตุผล (rationalized parliamentary system) เพื่อแก้ไขปัญหาสถาบันการเมืองของไทยในอดีต

ที่มีจุดอ่อนว่า หากรัฐบาลมาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก รัฐบาลอาจกุมเสียงเผด็จการในรัฐสภา แต่หากรัฐบาลมาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างน้อยก็จะประสบปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล โดย คปพ. ได้เสนอแนวทางการปฏิรูปรัฐสภาให้เป็นรัฐสภาแบบมีเหตุผล ซึ่งได้นำแนวทางดังกล่าวมาทำเป็นตัวชี้วัดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองดังต่อไปนี้

1. รัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม
2. ระบบพรรคการเมืองที่มีความเป็นประชาธิปไตยในการบริหาร
3. ระบบเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งและเปิดโอกาสให้คนดีมีความสามารถเข้าสู่ระบบการเมืองมากขึ้น
4. ระบบการดำเนินงานของรัฐสภาที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ
5. ระบบรัฐบาลที่มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้มีความโปร่งใส

10.1 ผลการศึกษา

ผลของการศึกษาเก็บข้อมูลทั่วประเทศ จากกลุ่มตัวอย่างสะท้อนที่มีลักษณะสอดคล้องประชากรทั่วไปของประเทศที่มีการกระจายตัวตามเพศ อายุ และระดับรายได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความตื่นตัวทางการเมืองสูง เช่นเดียวกับที่มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ โดยเลือกรับสื่อทางโทรทัศน์มากที่สุด และในกรุงเทพฯมีแนวโน้มที่จะรับฟังข่าวจากอินเทอร์เน็ตมากขึ้น

สามารถแบ่งผลของการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

10.1.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาและทบทวนเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการเมืองในสามประการได้แก่

10.1.1.1 เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติความพึงพอใจในเรื่องหลักการสำคัญเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และการมีส่วนร่วมของพลเมือง

โดยหลักการสำคัญของประเด็นนี้ การปฏิรูปการเมืองได้มีความมุ่งหมายในการขยายความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานให้กว้างขวางเป็นจริงขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งทบทวนแก้ไขกำหนดภารกิจการจัดราชการให้ชัดเจนเท่าทันต่อปัญหาบ้านเมือง

10.1.1.1.1 สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค

(1) สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน

ข้อค้นพบในงานวิจัยชิ้นนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับประเด็นนี้สูงกว่าประเด็นอื่น ๆ อีกสองประเด็นที่กำลังจะกล่าวถึงต่อไป โดยเมื่อเทียบเป็นค่าเฉลี่ยแล้วได้ค่าเฉลี่ยรวม 3.02 หรือร้อยละ 75.5 โดยสิทธิที่มีความพึงพอใจสูงสุดคือ การรับรองเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ (3.62 หรือ ร้อยละ 90.5) แต่เป็นความพึงพอใจที่อยู่ในบริบทของคนส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นพุทธศาสนิกชน ในประเทศที่คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นค่าที่ค่อนข้างตีความลำบากว่า แท้ที่จริงแล้วประเทศไทยมีสิทธิเสรีภาพในด้านนี้จริงหรือไม่ เพราะพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ก็ต้องปฏิบัติตามศาสนาพุทธที่คนส่วนใหญ่ปฏิบัติตาม จึงไม่เคยรู้สึกว่ามีความแปลกแยกแตกต่าง

เมื่อดูในประเด็นข้อที่มีความพึงพอใจตามมาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับสิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่ส่วนตัว และให้ความพึงพอใจกับหน้าที่ของรัฐในการรักษาความมั่นคงในครอบครัวได้เป็นอย่างดี ซึ่งถือเป็นหน้าที่พื้นฐานที่มีความจำเป็นของสังคม

ในประเด็นที่มีความน่าเป็นห่วงคือ กลุ่มตัวอย่างยังมีความพึงพอใจน้อยในเรื่องสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาที่ไม่ได้รับการบรรเทาความเสียหาย ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการประเมินในเรื่องนี้โดยละเอียด และทำการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

(2) การรับรองความเสมอภาคของบุคคล

ในเรื่องความเสมอภาคของบุคคลนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากกว่าประเด็นก่อนหน้านี้ ในเรื่องสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชนอยู่เล็กน้อย โดย

ได้ค่าเฉลี่ยรวม 3.05 หรือ 76.25 โดยประเด็นที่มีความพึงพอใจสูงสุดคือ ความเท่าเทียมกันในการเลือกตั้ง เพราะเป็นการแสดงออกทางการเมืองที่บุคคลในสังคม ไม่ว่าจะมีส่วนแตกต่างกันขนาดไหน ก็มีค่าคะแนนเท่ากันคือได้คนละ 1 เสียง

อย่างไรก็ตามพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่อง การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งยังคงเป็นปัญหาในสังคมไทย อันมีต้นตอมาจากวัฒนธรรมไทยที่เป็นระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่อิงกับความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมากกว่ากฎระเบียบและเหตุผล ในกรณีนี้ เมื่อแก่นนำกลุ่มผู้ชุมนุมกลุ่มเสื้อแดงได้ชูประเด็นเรื่องการเลือกปฏิบัติ (สองมาตรฐาน) มาเป็นจุดขายเพื่อให้พี่น้องชาวไทยมาร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาลในกลุ่มของตน จึงเป็นถ้อยคำที่กินใจ และได้รับความสนใจจากประชาชนไทยจำนวนมาก เนื่องจากเป็นธรรมชาติที่ความสัมพันธ์ทางอำนาจในระบบอุปถัมภ์จะกำหนดให้บุคคลในสังคมมีความไม่เท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับตำแหน่งแห่งที่ของแต่ละคนในสังคม

ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีการเร่งแก้ไขเรื่องความเท่าเทียมกัน การส่งเสริม การเคารพในหลักนิติธรรม หลักกฎหมาย หลักเหตุผล หลักปฏิบัติ มากกว่าหลักตัวบุคคล อันนำมาสู่ การเลือกปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำลายหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย และนำมาซึ่งความขัดแย้งในสังคม

10.1.1.1.2 การทำให้สิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐ

(1) การให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิฟ้องคดีในกรณีที่ถูกละเมิด

แม้ว่าจะได้กล่าวไปข้างต้นแล้วว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ และการรับรองความเสมอภาคของบุคคล แต่เมื่อศึกษาในประเด็นเรื่องการทำสิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และการเพิ่มหน้าที่ของรัฐแล้วพบว่า ประเด็นหลังนี้ได้รับความพึงพอใจต่ำกว่าประเด็นแรกเล็กน้อย โดยในภาพรวม ประชาชนมีความพึงพอใจที่ค่าเฉลี่ย 3.00 หรือร้อยละ 75 โดยข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุดคือ การให้บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์ และสิทธิเสรีภาพใช้สิทธิฟ้องศาล

หรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลปกครองได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตระหนักและการเห็นความสำคัญของสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเอง แต่ในข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ เรื่องความคาดหวังต่อองค์กรของรัฐ (สถาบันนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ) ในการออกกฎหมาย ใช้กฎหมาย และตีความกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นช่องว่างขององค์กรของรัฐในการดูแลเรื่องสิทธิเสรีภาพ

(2) การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง

ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความพึงพอใจค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการเคารพสิทธิและเสรีภาพ โดยได้ค่าเฉลี่ยเพียง 2.67 หรือร้อยละ 68 เท่านั้น โดยค่าที่ได้คะแนนต่ำสุดคือ การที่คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายว่าจะดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนดและรายงานต่อรัฐสภาปีละครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความเชื่อมโยงระหว่างการเป็นตัวแทนของประชาชนกับประชาชนในหน้าที่คณะรัฐมนตรีนั้นมีค่อนข้างน้อย และเป็นช่องว่างที่การปฏิรูปการเมืองครั้งที่ผ่านมายังไม่อาจทำให้สัมฤทธิ์ผลได้

(3) การขยายส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองทุกระดับ

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวทางการปฏิรูปการเมืองกับกฎหมายในตัวบทรัฐธรรมนูญแล้วพบว่า ได้มีประเด็นย่อย 4 ประเด็นคือ 1. การเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติของประชาชน โดยผ่านการเลือกตั้งวุฒิสมาชิกโดยตรง เพื่อให้เป็นตัวแทนของประชาชนที่เข้าไปทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมาย และมีความเป็นกลางทางการเมือง ด้วยเหตุนี้ในการประเมินจึงต้องวัดที่ความคาดหวังในความเป็นกลางทางการเมืองของวุฒิสมาชิก 2. การกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ และ 3. การกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น และ 4. การเพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐซึ่งทั้ง 4 ข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยกว่าความพึงพอใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพ

เมื่อดูในรายละเอียดแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในความเป็นกลางทางการเมืองของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 น้อยกว่า รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งน่าจะเกี่ยวข้องกับการที่รัฐธรรมนูญ 2550 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ได้มาจากการรัฐประหารกำหนดให้ สมาชิกวุฒิสภาส่วนหนึ่งมาจากการแต่งตั้ง นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับองค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติค่อนข้างน้อยด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างในฐานะผู้บริโภค ยังโดนเอารัดเอาเปรียบจากผู้ผลิตหรือเอกชน โดยองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคมีอาจจะปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มที่ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังไม่พึงพอใจในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เป็นกลางในการตรวจสอบผลกระทบต่อคุณภาพแวดล้อม เมื่อมีการดำเนินโครงการก่อสร้างใหญ่ๆ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังแสดงความไม่พึงพอใจต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ในส่วนสุดท้ายของประเด็นนี้ได้แก่การเพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐนั้น ยังพบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่ำเช่นกัน โดยข้อที่มีความพึงพอใจต่ำที่สุดคือสิทธิในการตรวจสอบนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้สรุปได้ว่าหลักการสำคัญเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และการมีส่วนร่วมของพลเมืองนั้น ประชาชนมีความพึงพอใจในประเด็น 1. สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน 2. การรับรองความเสมอภาคของบุคคล 3. การให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิที่องค์ใดในกรณีที่ถูกละเมิด ส่วนประเด็นที่ยังมีช่องว่างที่ประชาชนยังมีความไม่พึงพอใจได้แก่ 1. การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและทำให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นจริง 2. การเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ 3. การกระจายอำนาจไปให้องค์กรที่ให้ความเห็นในระดับชาติ 4. การกระจายอำนาจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น 5. การเพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ

10.1.1.2 เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชน และทัศนคติความพึงพอใจเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการจัดการกับผู้ทุจริตประพฤติมิชอบ และในส่วนที่เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ในการปฏิรูปการเมืองที่ผ่านมา ได้มีการกำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระ เพื่อเป็นหน่วยงานในการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ ผลจากการเก็บแบบสอบถามทำให้พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจกับการทำงานขององค์กรอิสระในการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐค่อนข้างน้อย หรือเรียกได้ว่าไม่พึงพอใจ โดยในภาพรวมแล้วทุกองค์กรได้คะแนนค่อนข้างน้อย โดยมีศาลยุติธรรมได้คะแนนสูงสุด (ร้อยละ 70.5) และคณะกรรมการการเลือกตั้งได้คะแนนน้อยที่สุด (ร้อยละ 63.75)

10.1.1.3 เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชน และทัศนคติความพึงพอใจเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบพรรคการเมือง การเลือกตั้งและระบบรัฐบาล เพื่อเอื้ออำนวยหรือส่งเสริมให้ได้มาซึ่งการปกครองที่รับผิดชอบ สุจริตและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการปฏิรูปการเมืองที่ผ่านมา ได้มีการทบทวนการปกครองโดยระบบผู้แทนทั้งระบบทั้งระบบพรรคการเมือง การเลือกตั้งและระบบรัฐบาล เพื่อเอื้ออำนวยหรือส่งเสริมให้ได้มาซึ่งการปกครองที่รับผิดชอบ สุจริตและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีหลักการ 5 ประการซึ่งพบว่าไม่ประสบความสำเร็จเลย ดังต่อไปนี้

1. ระบบรัฐสภาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมตามบทบาทที่เหมาะสม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างแสดงความไม่พึงพอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่พึงพอใจในประเด็นการมีช่องทางในการเรียกร้องความต้องการผ่านไปยังผู้แทนของพวกเขา

2. ระบบพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในการบริหาร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นว่ายังไม่เห็นพรรคการเมืองสร้างความเป็นประชาธิปไตยในพรรค โดยกลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยมีบทบาทในการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง และไม่พึงพอใจกับอุดมการณ์ทางการเมือง หรือวินัยพรรคของส.ส. ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกไปเป็นตัวแทนของตน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า นโยบายต่างๆ ของพรรคการเมืองได้ออกมาในรูปแบบของนโยบายสำเร็จรูป โดยพรรคการเมืองต่างๆ มิได้ฟังความคิดเห็นของประชาชน

3. การจัดระบบการเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่ลดการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงความไม่พึงพอใจเป็นอย่างมากในเรื่องการจัดการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ ถูกต้องยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นที่ก่อนหน้านี้ที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับการทำงานของคณะกรรมการเลือกตั้งน้อยที่สุดในกลุ่มองค์กรอิสระทั้ง 8 ที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ และในหลักการประการที่

4. การปรับระบบการดำเนินงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลและระบบราชการ ก็เช่นเดียวกันที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความเห็นว่ามีคามพึงพอใจค่อนข้างน้อย โดยกลุ่มตัวอย่างมองว่า ผู้นำฝ่ายค้านและประธานรัฐสภา ไม่อาจทำหน้าที่ในการตรวจสอบหรือถ่วงดุลรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือมีความเป็นกลางทางการเมือง

5. การปรับระบบรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพภายใต้การตรวจสอบเพื่อให้ความโปร่งใส ในส่วนนี้กลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นว่ามีความไม่พึงพอใจเช่นเดียวกัน แต่เมื่อเทียบกับ 4 ประเด็นที่กล่าวมาแล้วยังได้ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองและระบบรัฐสภาภายหลังการปฏิรูปการเมือง ที่รัฐบาลมีประสิทธิภาพค่อนข้างมาก และอาจจะมากเกินไปจนไม่สามารถตรวจสอบได้

โดยสรุป หากจุดเริ่มต้นในการปฏิรูปการเมือง มาจากการวิเคราะห์ว่า ระบบการเมืองไทยอยู่ภายใต้ระบบรัฐสภาแบบดั้งเดิม จึงควรปรับรูปแบบระบบรัฐสภาให้เป็นระบบรัฐสภาแบบมีเหตุผล จากข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้บอกเราว่า แม้จะมีการปฏิรูปการเมืองแล้ว แต่เรายังไม่อาจสร้างระบบรัฐสภาแบบมีเหตุผลได้ ซึ่งผลที่ได้จากการปฏิรูปการเมืองคือเผด็จการรัฐสภา (แทนที่จะเป็นระบบรัฐสภาที่มีเหตุผล) อันเนื่องมาจากความไม่สามารถขององค์กรอิสระในการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ และความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองยังไม่มีคุณสมบัติ ดังนั้นในการปฏิรูปการเมืองครั้ง หรือการออกแบบรัฐธรรมนูญครั้งต่อไป จึงต้องเน้นที่เรื่องการปรับรูปแบบระบบรัฐสภา ให้เป็นระบบรัฐสภาที่มีเหตุผล เพื่อความสมดุลในการบริหารประเทศของรัฐบาล

10.2.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันอันเป็นผลจากการปฏิรูปการเมือง เพื่อเป็นบริบทสำคัญในการปฏิรูปประเทศไทย

จากการปฏิรูปการเมืองที่ผ่านมา พบว่า สิ่งที่เคยเป็นจุดเด่นของสังคมไทยนั้นมีบางจุดที่อ่อนแอลง โดยมีปัญหาหลักในเรื่องความแตกความสามัคคีของคนในชาติ และปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และอำนาจ อันนำมาซึ่งความขัดแย้งในทางการเมือง อย่างไรก็ตามยังมีสิ่งที่ย่อยริตความเป็นสังคมไทยอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พุทธศาสนา และธรรมชาติของคนไทยที่รักอิสระเสรี

ในส่วนที่เป็นจุดอ่อนของสังคมไทยนั้น พบว่าจุดอ่อนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข และยังคงเป็นปัญหาของสังคมไทยอยู่ในประเด็นเรื่อง การทุจริตในการเลือกตั้ง, การที่สังคมไทยใช้อำนาจมากกว่าการเคารพทำตามกฎหมาย ซึ่งในทั้งสองประเด็นนี้ที่จริงแล้วมีรากฐานลึกซึ้งถึงเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของสังคม ว่าในการตีความการเป็นคนดีคนชั่วของสังคมนั้นมีมาตรฐานเช่นใด

10.3 สรุป

จากรายงานการวิจัยฉบับนี้ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่พยายามวิเคราะห์การเมืองการปกครองไทย ผ่านการศึกษาการปฏิรูปการเมืองของประเทศไทยนั้น พบว่า ประชาชนไทยมีความพึงพอใจใน **หลักการสำคัญบางข้อ**เกี่ยวกับเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และการมีส่วนร่วมของพลเมือง และยังมีบางข้อที่ **ประชาชนยังมีความไม่พึงพอใจ** ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนา ปรับปรุง และให้ความสำคัญ ส่วนในเรื่อง หลักการสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยปรับปรุงกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้มีประสิทธิภาพและหลักการสำคัญเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง นั้นยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก และจะต้องได้รับการแก้ไข

บรรณานุกรม

- กนก วงศ์ตระหง่าน. “การเกิดและการขยายตัวของกรุงเทพ : การศึกษาทางการเปลี่ยนแปลง”, ใน **สอง ศตวรรษรัตนโกสินทร์ : ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- ทองต่อ ก่อชัยไม้ ณ ออยุธยา. “กรุงเทพมหานคร” ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารท้องถิ่น เล่ม 2 หน่วยที่ 9**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546.
- ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักรแยกเป็นกรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่าง ๆ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2551 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528
- อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว., **สลัม : ปัญหาและแนวทางแก้ไข**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- “นปช.เชียงใหม่-อีสานหลายจังหวัดชู รบ.ไม่เลิกสลายชุมนุม-ยิงเสือแดงเกิดมิลิชั่นญีแน” Retrieved from URL http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1274024863&grpId=no&catid=19 เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553
- มูลนิธิกองทุนการศึกษาเพื่อการพัฒนา (2553) จาก <http://www.edfthai.org/areas/isan.asp> เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553
- “ การลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีในประเทศไทย ธันวาคม พ.ศ. 2551” Retrieved from URL <http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A5%E0%B8%87%E0%B8%A1%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%A5%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2 %E0%B8%98%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1 %E0%B8%9E.%E0%B8%A8. 2551> เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

“ สว.กรุงเทพ ชี้ “สุชน” เอาใจฝ่ายการเมืองจนเสียภาพพจน์สภาสูง ควรลาออกได้แล้ว” Retrieved from URL

<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=949000071761> เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

“”3G”เคอิ่งธุรกิจ-การเมืองรวมสกรัม ลุ้น23พ.ย.เลือก4กทช.ใหม่ชี้ชะตา” ประชาชาติธุรกิจ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

“ตร.ตามสอบขรก.สภาสภาเจอรัง'กษิ-อัมพร” Retrieved from URL

http://www.parliament.go.th/news/news_detail.php?prid=271015 เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

“รัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2549” Retrieved from URL

http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2_%E0%B8%9E.%E0%B8%A8._2549 เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

“รายงานพิเศษ : ทูจรีตเช่ารถเมล์ 4 พันคัน...ใครจะโดน “ฟิน” คนแรก?” จาก URL

<http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9520000066079> เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

“ศอฉ.ชี้เหตุจําเป็นฉุกฉินต่อคงไว้ 24 จังหวัด” Retrieved from URL

<http://www.thairath.co.th today/ view/94084> เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

<http://www.thzaa.com/thread-3975-1-1.html> เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

เวียงรัฐ เนติโพธิ, “การกระจายอำนาจกับแบบแผนใหม่ของเครือข่ายอิทธิพล” บทความนำเสนอในการประชุมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 8 (พ.ศ.2550) “เมืองไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน” Retrieved from http://www.polsci.tu.ac.th/polsci2550/local_government.pdf

เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2538). **สองนคราประชาธิปไตย: แนวทางการปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจ เพื่อประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: มติชน.

ไทยโพสต์ (2553). “ประชาธิปไตย’เต็งยี่ตส.ส.” Retrieved from URL

<http://www.thaipost.net/news/270910/27988> เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

ไพฑูริย์ บุญวัฒน์. (2538). ระบบการเลือกตั้งที่ลดการซื้อเสียงและให้โอกาสคนดีสมัครรับเลือกตั้งเพื่อทดแทนระบบการเลือกตั้งที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.). (2538). ข้อเสนอกรอบความคิดในการปฏิรูปการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย: คณะกรรมการ, 2538

คณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม. “รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมให้ทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน”. ฉบับที่ 2 องค์การและกระบวนการตรวจสอบการทุจริตและการดำเนินคดีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง. เสนอแนบท้ายหนังสือประธานคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา ที่ สว 0009/(ร38) ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 เอกสารอัดสำเนา.

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553) <http://www.tdw.polsci.chula.ac.th/?q=party/>
[พรรคประชาธิปัตย์](#) เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553)
<http://www.tdw.polsci.chula.ac.th/?q=party/%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%A0%E0%B8%B9%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B9%83%E0%B8%88%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2> เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

ชมรมศิลปวัฒนธรรมอีสาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Retrieved from URL
[http://www.isan.clubs.chula.](http://www.isan.clubs.chula.ac.th/webboard/index.php?transaction=post_view.php&room_no=0&id_main=1311)

[ac.th/webboard/index.php?transaction=post_view.php&room_no=0&id_main=1311](http://www.isan.clubs.chula.ac.th/webboard/index.php?transaction=post_view.php&room_no=0&id_main=1311)
&star= เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ. (2533). การเมืองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองมหาสารคาม พ.ศ. 2511-2528. กรุงเทพฯ: มุลินีเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา.

ทัศน์ัย จินดาวงษ์ (2551) การเมืองใหม่ ชีวิตใหม่. กรุงเทพฯ: บางกอกบุ๊กส์ ดีลเลอร์.

ทำเนียบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 21 (2553) จาก URL

<http://www.parliament.go.th/parcy/member21/> เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2553)

<http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/Thai/Northeast/EconomicReport/Pages/EcoStruc.aspx> เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

ธนาคารแห่งประเทศไทย(2553)

<http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/Thai/Northeast/EconomicReport/Page/EcoStruc.aspx> เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

นวนิติ เศรษฐบุต (2551) **แม่บทการเมืองไทย**. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

นิยม รัฐอมฤต. (2540). **การเมืองไทย: พัฒนาการ ปัญหา และแนวทางแก้ไข**. กรุงเทพฯ: เอื้ออาทรพรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว & อุดม พิริยสิงห์. (2527). **พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง**

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 3 จังหวัดขอนแก่น 18 เมษายน 2526. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.

พรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ (2539). **รายงานผลการวิจัยเรื่ององค์ความรู้ว่าด้วยการทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการไทย**. เสนอต่อสำนักงาน ป.ป.ป.เอกสารอัดสำเนา.

พระธาตุพนม (2553) http://www.thatphanom.com/so_019.php เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

รังสรรค์ เนียมสนิท, ยุทธศาสตร์พัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Retrieved from URL

<http://www.apecthai.org/apec/upload/RS230610.pdf> เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

ลิขิต ธีรเวคิน. (2541). **การเมืองการปกครองของไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยา โยธารินทร์. (2533). **บทบาทของห้วคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด: ศึกษา**

เฉพาะกรณีเขตอำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ.2533. ปริญญาโท (ศศ.ม. ไทยคดีศึกษา เน้นสังคมศาสตร์) – มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) Retrieved from URL

<http://www2.sac.or.th/archives/2552/ethnic/Content/order.html> เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553

สมชัย ภัทรธนานันท์ (2545) **พริยอนุสรณ์: บทสำรวจองค์ความรู้ทางรัฐศาสตร์ในปริญญาโท**

หลักสูตรไทยคดีศึกษา. มหาสารคาม: โครงการตำราคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมชัย ภัทรธนานันท์.(2548). “ความขัดแย้งระหว่างอีสานกับรัฐไทย: การครอบงำและการต่อต้าน,” ใน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 24,(2),122-99. และ

Uhlig,Harald.(1955).”The Problem Region Northeastern Thailand“. In Volker Grabowsky(Ed), *Regions and National Integration in Thailand 1992-1892* (pp.130).Germany: Harrassowitz Verlag.

สมบัติ จันทรวงศ์. (2536). **เลือกตั้งวิกฤต: ปัญหาและทางออก**. กรุงเทพฯ: คบไฟ.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2553).ข้อมูลสถิติ และผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2548.กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง,2548.

สุชุมวิทย์ ไสยโสภณ,“มิติทางการเมืองในช่วงเปลี่ยนผ่านรัฐธรรมนูญ สู่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2550: กรณีศึกษาองค์กรปกครองท้องถิ่นในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” บทความนำเสนอในการประชุมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ แห่งชาติ ครั้งที่ 8 (พ.ศ.2550)"เมืองไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน" Retrieved from URL http://www.polsci.tu.ac.th/polsci2550/local_government.pdf เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553